

Universitat Autònoma de Barcelona

ADVERTIMENT. L'accés als continguts d'aquesta tesi queda condicionat a l'acceptació de les condicions d'ús establertes per la següent llicència Creative Commons: http://cat.creativecommons.org/?page_id=184

ADVERTENCIA. El acceso a los contenidos de esta tesis queda condicionado a la aceptación de las condiciones de uso establecidas por la siguiente licencia Creative Commons: <http://es.creativecommons.org/blog/licencias/>

WARNING. The access to the contents of this doctoral thesis it is limited to the acceptance of the use conditions set by the following Creative Commons license: <https://creativecommons.org/licenses/?lang=en>

Tesi doctoral

La reflexió sobre la pràctica d'ensenyament del
patrimoni cultural

Estudi de cas d'una mestra d'educació primària

Autor

Joan Callarisa Mas

Directors

Neus González Monfort

Antoni Santisteban Fernández

Doctorat en Educació

Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials

Universitat Autònoma de Barcelona

Bellaterra, setembre de 2019

Dra. Neus González Monfort, professora agregada del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials, amb seu a la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Dr. Antoni Santisteban Fernández, professor titular del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura, i de les Ciències Socials, amb seu a la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

FEM CONSTAR QUE:

La Investigació realitzada sota la direcció del signant/s per al / per a la Llicenciat/da Joan Callarisa Mas, amb el títol, *La reflexió sobre la pràctica d'ensenyament del patrimoni cultural. Estudi de cas d'una mestra d'educació primària* reuneix tots els requeriments científics, metodològics i formals exigits per la legislació vigent per la seva Lectura i Defensa pública davant la corresponent Comissió, per la obtenció del Grau de Doctor en Educació per la Universitat Autònoma de Barcelona, per tant considerem procedent autoritzar la seva presentació

Bellaterra, 25 de setembre de 2019

Signat: Antoni Santisteban Fernández

Signat: Neus González Monfort

A l'àvia Maria, per tot el que em va
ensenyar els matins que anava a veure-la al
seu llit.

Als millors companys de viatge que he
tingut durant la tesi. Gràcies, Anna,
Mariona i Gil.

AGRAÏMENTS

La realització d'una tesi és un procés molt llarg que quan en comences a veure el final et fa pensar com hi has arribat i amb la gent que en el camí t'hi ha ajudat. Vull agrair a totes les persones que m'han donat suport en aquest procés i que m'han ajudat a arribar fins aquí.

Del principi recordo en Jordi Calvet, amb tot el mestratge que em va fer durant els anys de cursar Història. A en Toni, amb l'interès que em va suscitar per la didàctica de les socials i més tard pel patrimoni. A en Josep Casanovas, per totes les xerrades que hem tingut, les de la universitat però sobretot les del Baell. A en Cinto per la seva saviesa en tot, als meus companys de la universitat: l'Arnau, en Jordi, la Isabel, la Sònia, l'Eva, la Tuti, la Mercè i un llarg etcètera amb qui hem parlat varies vegades de la tesi, les seves i la meva. A en Sebas.

A l'Antoni Santisteban per tots els suggeriments i l'ajuda que m'ha anat fent i guiant durant el procés de la tesi. I sobretot a la Neus, perquè quan jo anava una mica perdut en com enfocar el doctorat, un cafè amb ella em va obrir moltes portes, i quan he estat fent la tesi les ha continuat obrint i guiant-me per arribar fins aquí.

No puc deixar de donar les gràcies a l'escola i a les mestres amb qui vaig conèixer i de qui vaig aprendre: la Romina, la Neus, la Marta, i sobretot la Mariona. I a tots els nens i nenes del curs de sisè de primària amb els que vam conèixer durant el projecte.

Per últim, vull agrair als amics i a la família que d'una manera o altra han patit la tesi. Als amics com el Marc i l'Anna, l'Edu, la Sílvia, per escoltar-me moltes vegades. Als tiets i a la Mont.

A la mare, gràcies per tot, però sobretot per ser-hi.

A la meua companya de viatge, l'Anna, moltes gràcies per totes les hores que m'has donat per fer la meua recerca. I als meus dos angelets, la Mariona i en Gil, que us he tret moltes hores vostres amb la frase "haig de fer tesi" i vosaltres sempre m'ho heu tornat rient o jugant amb mi.

Moltes gràcies a tothom.

INTRODUCCIÓ

La tesi que presento a continuació es divideix en vuit capítols que corresponen a les diferents fases de la investigació.

En el primer capítol es presenta la justificació d'aquesta recerca, i el disseny amb les preguntes, els supòsits i els objectius de recerca.

El segon capítol està centrat en la fonamentació teòrica i consta de dues parts. La primera part està dedicada a la recerca bibliogràfica dels conceptes relacionats amb el patrimoni, el patrimoni cultural, la didàctica i l'educació patrimonial i tots els seus vessants educatius. La segona part se centra en el paper fonamental dels mestres, l'actitud en la docència i les influències rebudes en la seva formació inicial com a inici d'aquesta actitud.

El tercer capítol es dedica a la fonamentació metodològica de la recerca. La primera part explica el model d'investigació utilitzat en la recerca. La segona part explica els diferents instruments utilitzats per a la recerca, com les entrevistes, els qüestionaris, el focus grup i l'observació participant del diari de camp.

El quart, cinquè, sisè i setè capítol està centrat en l'anàlisi i la interpretació de dades obtingudes dels diferents instruments a partir de les triangulacions. El quart analitza els resultats de les entrevistes fetes a la Mariona, la mestra de seguiment. El cinquè se centra en els resultats de les entrevistes a la Marta, companya paral·lela de la mestra de seguiment, i la Neus, mestra companya dels estudis de magisteri de la Mariona. El sisè capítol analitza els resultats dels instruments utilitzats amb els alumnes de la mestra de seguiment, com són dos qüestionaris i un focus grup. El setè són els resultats del diari de camp i la meua observació participant.

En el vuitè capítol trobem les conclusions a les preguntes, supòsits i objectius de recerca. Les conclusions al disseny metodològic i als resultats obtinguts. Els suggeriments, les propostes de millora i les possibles vies de continuació en la recerca.

Finalment, trobem la bibliografia i els annexos. A la bibliografia he recollit les referències de totes les cites que apareixen en el text de la tesi i d'altres obres de consulta.

En els annexos hi podem trobar tots els instruments utilitzats: la transcripció de totes les entrevistes, els qüestionaris, la transcripció del focus grup, el diari de camp i els quadres d'anàlisi, tant de les gravacions com els utilitzats per a la triangulació.

ÍNDEX

1. DISSENY DE LA RECERCA	p. 13
1.1. ORÍGENS I CONCRECIÓ DE L'OBJECTE DE L'ESTUDI DE LA TESI DOCTORAL	p. 14
1.2. PLANTEJAMENT, JUSTIFICACIÓ I DISSENY	p. 15
1.3. REFLEXIONS PERSONALS	p. 19
2. MARC TEÒRIC	p. 22
2.1. PATRIMONI	p. 23
2.1.1. DEFINICIÓ DE PATRIMONI	p. 23
2.1.2. PATRIMONI CULTURAL	p. 28
2.1.3. LA DIDÀCTICA DEL PATRIMONI I L'EDUCACIÓ PATRIMONIAL	p. 31
2.1.4. EL TREBALL DIDÀCTIC AMB EL PATRIMONI	p. 38
2.2. PENSAMENT I PRÀCTICA DEL PROFESSORAT	p. 53
2.2.1. LA PRÀCTICA REFLEXIVA	p. 53
2.2.2. LES IDEES PRÈVIES I LA PRESA DE DECISIONS COM A MESTRE	p. 56
2.2.3. ELS ESTUDIS DE MESTRES	p. 58
2.3. REFLEXIONS AL VOLTANT DEL PATRIMONI I DEL ROL DOCENT	p. 60
3. MARC METODOLÒGIC DE LA RECERCA	p. 63
3.1. TIPOLOGIA I JUSTIFICACIÓ DE LA METODOLOGIA	p. 64
3.1.1. INVESTIGACIÓ EDUCATIVA	p. 64
3.1.2. PARADIGMA INTERPRETATIU CRÍTIC	p. 65
3.1.3. INVESTIGACIÓ QUALITATIVA	p. 66
3.1.4. ESTUDI DE CAS	p. 67
3.2. CONTEXT I MOSTRA	p. 68
3.2.1. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DEL PERFIL DE LA MESTRA	p. 68
3.2.2. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DEL PROJECTE	p. 69
3.2.3. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DEL GRUP CLASSE	p. 69
3.2.4. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DEL PERFIL DE LES ALTRES MESTRES	p. 70
3.3. INSTRUMENTS UTILITZATS	p. 70
3.3.1. ENTREVISTA INICIAL A LA MESTRA MARIONA	p. 75
3.3.2. QÜESTIONARI INICIAL ALUMNES	p. 77

3.3.3.	OBSERVACIÓ PARTICIPANT	p. 78
3.3.4.	DIARI DE CAMP	p. 79
3.3.5.	GRAVACIÓ SESSIONS	p. 81
3.3.6.	SEGONA ENTREVISTA A LA MESTRA MARIONA	p. 84
3.3.7.	ENTREVISTA INICIAL A LA MESTRA PARAL·LELA, MARTA	p. 86
3.3.8.	FOCUS GRUP ALUMNES	p. 88
3.3.9.	QÜESTIONARI FINAL ALUMNES	p. 93
3.3.10.	ENTREVISTES FINALS MESTRES: MARTA I MARIONA	p. 94
3.3.11.	ENTREVISTA A LA MESTRA COMPANYYA D'ESTUDIS, NEUS	p. 100
3.4.	INTERPRETACIÓ DE LES DADES: TRIANGULACIÓ I JUSTIFICACIÓ	p. 103
3.5.	CODI DEONTOLÒGIC DE BONES PRÀCTIQUES A LA RECERCA EDUCATIVA...p.	104
4.	RESULTATS DE LES ENTREVISTES A LA MESTRA MARIONA	p. 106
4.1.	EXPLICACIÓ DELS EIXOS	p. 107
4.1.1.	EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN	p. 107
4.1.2.	EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT	p. 108
4.1.3.	EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA	p. 108
4.1.4.	EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA	p. 108
4.2.	ENTREVISTES A LA MESTRA MARIONA	p. 109
4.2.1.	EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN	p. 110
4.2.2.	EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT	p. 113
4.2.3.	EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA	p. 119
4.2.4.	EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA	p. 121
5.	RESULTATS DE LES ENTREVISTES A LES ALTRES MESTRES	p. 127
5.1.	ENTREVISTES	p. 128
5.1.1.	ENTREVISTA A LA MARTA, MESTRA PARAL·LELA	p. 128
5.1.1.1.	EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN	p. 129
5.1.1.2.	EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT	p. 131
5.1.1.3.	EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA ..	p. 131
5.1.1.4.	EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA	p. 132
5.1.2.	ENTREVISTA A LA NEUS, MESTRA COMPANYYA D'ESTUDIS	p. 134
5.1.2.1.	EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN	p. 134

5.1.2.2.	EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT	p. 136
5.1.2.3.	EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA ..	p. 136
5.1.2.4.	EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA	p. 137

6. RESULTATS DELS INSTRUMENTS UTILITZATS AMB ELS ALUMNES

p. 143

6.1. INSTRUMENTS UTILITZATS AMB ELS ALUMNES

p. 144

6.1.1. QÜESTIONARIS

p. 144

6.1.1.1. QÜESTIONARI INICIAL

p. 145

6.1.1.2. QÜESTIONARI FINAL

p. 146

6.1.1.3. EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN

p. 147

6.1.1.4. EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

p. 148

6.1.1.5. EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

p. 149

6.1.1.6. EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

p. 150

6.1.2. FOCUS GRUP

p. 151

6.1.2.1. EIX 1. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

p. 153

6.1.2.2. EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

p. 154

6.1.2.3. EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

p. 154

6.1.2.4. EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

p. 155

7. RESULTATS DE L'OBSERVACIÓ PARTICIPANT I DEL DIARI DE CAMP

p. 158

7.1. OBSERVACIÓ PARTICIPANT I DIARI DE CAMP

p. 159

7.1.1. SEGUIMENT SESSIONS AULA I GRAVACIONS

p. 160

7.1.1.1. EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN

p. 160

7.1.1.2. EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

p. 162

7.1.1.3. EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

p. 165

7.1.1.4. EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

p. 167

7.2. TANCAMENT

p. 171

8. CONCLUSIONS

p. 173

8.1. CONCLUSIONS RESPECTE A LES PREGUNTES D'INVESTIGACIÓ, ELS SUPÒSITS I ELS OBJECTIUS	p. 174
8.1.1. CONCLUSIONS RESPECTE A LA PRIMERA PREGUNTA, EL PRIMER SUPÒSIT, OBJECTIU I EIX	p. 175
8.1.2. CONCLUSIONS RESPECTE A LA SEGONA PREGUNTA, EL SEGON SUPÒSIT, OBJECTIU I EIXOS	p. 177
8.1.3. CONCLUSIONS RESPECTE A LA TERCERA PREGUNTA, EL TERCER SUPÒSIT, OBJECTIU I EIXOS	p. 178
8.1.4. CONCLUSIONS RESPECTE A LA QUARTA PREGUNTA, EL QUART SUPÒSIT, OBJECTIU I EIX	p. 179
8.2. CONCLUSIONS DEL DISSENY METODOLÒGIC	p. 180
8.2.1. ENTREVISTES	p. 181
8.2.2. QÜESTIONARI	p. 184
8.2.3. FOCUS GRUP	p. 185
8.2.4. OBSERVACIÓ PARTICIPANT: DIARI DE CAMP I GRAVACIONS	p. 185
8.3. CONCLUSIONS DELS RESULTATS	p. 186
8.3.1. CONCLUSIÓ EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN	p. 187
8.3.2. CONCLUSIÓ EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT	p. 189
8.3.3. CONCLUSIÓ EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA	p. 191
8.3.4. CONCLUSIÓ EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA	p. 194
8.4. APORTACIONS DE LA RECERCA A LA DIDÀCTICA DE LES CIÈNCIES SOCIALS	p. 197
8.5. PROPOSTES DE MILLORA	p. 198
8.6. SUGGERIMENTS PER A FUTURES RECERQUES	p. 198
8.7. CONCLUSIONS FINALS	p. 199
BIBLIOGRAFIA	p. 203
ÍNDIX D'ANNEXOS	p. 217
ÍNDIX DE FIGURES	p. 218

1. DISSENY DE LA RECERCA

1.1. ORÍGENS I CONCRECIÓ DE L'OBJECTE D'ESTUDI

La meua proposta inicial de recerca en el doctorat anava enfocada a veure com funcionava i s'aplicava un material didàctic del monestir de Sant Pere de Casserres en una escola. Amb aquest propòsit, m'havia plantejat unes preguntes de recerca, uns supòsits i uns objectius inicials.

Aquest plantejament inicial i la proposta que havia fet per entrar en el Doctorat d'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona, abans de matricular la tesi i durant el pas previ a l'inici del seguiment a l'escola, van anar canviant. Per diferents motius, entre els quals les converses amb la meua tutora, vaig veure que aquest seguiment només dels materials no era exactament el que volia dur a terme per a la meua tesi; i vaig veure que calia replantejar-me les preguntes, els supòsits i els objectius de recerca.

Veia la necessitat que el material fos una de les parts de la recerca, però també volia observar i analitzar com una mestra amb gran experiència en la docència aplicava tot el seu saber didàctic en un projecte en què l'element principal era un monestir. Per tant, no volia fer el simple seguiment d'uns materials treballats en una aula durant un curs acadèmic, sinó que m'interessava aquesta altra part més didàctica i d'aprenentatge.

Per tant, la meua recerca s'ha plantejat per veure com el patrimoni pot ser útil en un context educatiu determinat. He pogut fer el seguiment d'un projecte interdisciplinari relacionat amb un element patrimonial: el monestir de Sant Pere de Casserres. A la vegada, també m'ha permès complir l'objectiu de fer el seguiment a una mestra de llarga trajectòria laboral, que relaciona la majoria d'àrees amb la comprensió del món, de manera que les seves reflexions resulten molt útils per veure com n'és d'important el compromís professional.

Les meves preguntes de recerca, els meus supòsits i els meus objectius fins a aquell moment havien girat entorn del monestir. En canvi, jo volia apostar més per un escenari en què el material fos una de les parts principals, però, sobretot, ho fos la mestra. Així, el seguiment em permetia observar, d'una banda, la preparació i el desenvolupament del projecte, i, de l'altra, la implicació de la mestra en tot el projecte.

Per poder contextualitzar totes aquestes idees vaig posar el títol que vam decidir per a la matriculació de la tesi i que aglutinava totes aquestes concepcions: *Pràctiques d'ensenyament de les ciències socials d'una mestra d'educació primària. Anàlisi de les finalitats, les pràctiques i el procés de reflexió-acció sobre el valor educatiu del patrimoni cultural*. En el títol s'hi veia reflectit l'estudi de cas d'una mestra que posa com a eix principal del seus projectes les ciències socials i que, a la vegada, fa servir el patrimoni com a centre d'interès i com a recurs d'ensenyament i aprenentatge.

Aquest títol ha estat vàlid durant tot el seguiment de la tesi però a l'inici de la redacció de la tesi, arran d'una reunió amb els meus tutors, vam veure la necessitat de canviar-lo per un títol més directe que fes referència a les dues qüestions clau d'aquesta recerca, la pràctica reflexiva i l'estudi de cas d'una mestra: *La reflexió sobre la pràctica d'ensenyament del patrimoni cultural. Estudi de cas d'una mestra d'educació primària*.

Com que havia canviat la meva idea prèvia, també vaig haver de canviar la meva recerca, que vaig plantejar al voltant d'un problema de recerca del qual se'n desprenien una sèrie de preguntes, una hipòtesi i uns objectius de recerca.

1.2. PLANTEJAMENT, JUSTIFICACIÓ I DISSENY

Amb motiu del meu interès tant per la didàctica de les ciències socials com per l'educació patrimonial, vaig ajuntar totes dues premisses anteriors perquè aquest fos el marc en què estigués incorporada la meva tesi.

L'observació del treball a l'aula d'una mestra entorn d'un element patrimonial a partir d'un projecte podia constatar o refusar alguna de les idees prèvies entorn d'aquests temes. A nivell acadèmic o científic una recerca com la que em proposava podia ser útil i aportar elements d'anàlisi en alguns temes. D'una banda, la importància de la formació inicial en els mestres i com aquesta pot marcar-guiar l'actuació posterior a l'aula durant la carrera docent. De l'altra, poder aportar i comprovar com l'educació patrimonial en una aula pot ser molt important fins a aconseguir treballar totes les àrees d'un curs acadèmic amb activitats interdisciplinàries. Per últim, com, gràcies a l'actitud professional de la mestra i a la innovació en els projectes, es podia treballar altres

aspectes del currículum, com són els valors o les actituds personals —molt importants en la formació dels infants.

És per aquests motius que vaig modificar la idea i l'estructura inicial de la meua recerca. Així doncs, el que m'he plantejat ha estat veure com una mestra amb una llarga carrera en la docència (més de trenta anys) treballa a partir de projectes d'innovació de patrimoni per fer les classes de coneixement del medi social.

Aquests projectes, que ella sempre ha realitzat, estan relacionats amb el patrimoni local o més proper a l'escola i a la ciutat. Utilitza el patrimoni com a recurs i fil conductor de les seves classes per aprendre i treballar de forma interdisciplinària per les diferents àrees, com les matemàtiques, la llengua o fer ciutadania, entre d'altres.

Aquesta mestra entén el patrimoni com una eina molt important per poder treballar a l'escola. A més a més, la seva metodologia consisteix a crear projectes d'innovació que giren a l'entorn d'aquest tema. En els projectes d'innovació hi insereix totes les activitats docents d'un curs.

Aquest treball que fa la mestra té a veure amb la seva manera de pensar i actuar. Per tant, a partir d'aquí vaig veure que el que volia investigar era el següent:

- Quina influència ha tingut la seva formació i experiència perquè actuï d'aquesta manera, ja que pren les decisions d'acord amb la seva manera d'entendre l'ensenyament.
- Com porta a la pràctica les seves conviccions sobre l'ensenyament del medi i del patrimoni.
- Com és que dóna tanta importància als elements patrimonials. Si és un fet casual o si ella n'és conscient.
- Quina relació establia la mestra entre una metodologia basada en projectes i l'estudi del patrimoni en primària, i com havia evolucionat la seva teoria i la seva pràctica d'innovació.

Les preguntes que orienten aquest treball de recerca són les següents:

- Quin valor educatiu o quina finalitat atorga la mestra al patrimoni cultural?
- Com utilitza el patrimoni amb l'ensenyament per afavorir l'aprenentatge del coneixement del medi social i cultural?

- Quina importància atorga als projectes d'innovació relacionats amb el patrimoni en la seva tasca docent?
- Com ha construït el seu perfil professional al llarg de la seva carrera docent?

Els meus supòsits que sorgeixen de les preguntes són els següents:

- La mestra pot aprofitar l'estudi del patrimoni com a centre d'atenció per treballar diferents continguts i competències, el que la pot portar més enllà de l'aprenentatge de dades factuais.
- La mestra pot utilitzar el patrimoni local com a excusa per a l'estudi del medi social i cultural, fent relacions històriques, geogràfiques i artístiques.
- La mestra pot aplicar el treball per projectes a l'estudi del patrimoni local, a partir d'un treball d'indagació de l'alumnat.
- La mestra té un bagatge ampli i molta experiència, el que és conseqüència de la seva formació inicial i permanent, però també del seu tarannà inquiet i innovador a l'escola.

Els objectius que em plantejo són:

- Analitzar la importància que dona la mestra al patrimoni cultural com a recurs.
- Valorar quin plantejament i quina metodologia utilitza per treballar el medi social a l'escola a partir del patrimoni i els projectes d'innovació.
- Analitzar la importància dels projectes d'innovació en la seva forma de treball diari.
- Indagar quina és la seva concepció de com ha de ser una mestra, i quines han estat les seves influències, vivències i experiències en la construcció del seu perfil professional.

Aquestes idees, preguntes, objectius i supòsits es basen en idees o afirmacions que he anat descobrint a partir de lectures de diferents autors i que en el marc teòric desenvoluparé més extensament. Per una banda, la idea, l'objectiu i el supòsit relacionat amb el valor educatiu del patrimoni local lliga amb les idees de Bardavio i González (2003), que expliquen la importància que té aquest element per a la formació educativa; amb les idees de Feliu i Hernández Cardona (2011), de connectar el passat amb el present gràcies als elements patrimonials; i també, la importància en la formació de la ciutadania que ens comenta González Monfort (2007), ja que gràcies al patrimoni podem formar alumnes crítics amb el món en què viuran. Per l'altra, la idea, l'objectiu i

el supòsit que lliga molt amb les idees de Giroux (1990) i Schön (1998). Tots dos parlen dels mestres transformadors i que són inconformistes. La mestra a la qual he fet el seguiment sempre ha tingut aquesta actitud d'intentar canviar el món i transformar-lo a partir de l'entorn més pròxim per arribar al més llunyà. He volgut comprovar si els seus estudis de formació inicial l'havien condicionat o li havien marcat el camí per actuar a l'aula, tal com comenta Perrenoud (2004). Per últim, la idea, l'objectiu i el supòsit de treballar amb projectes interdisciplinaris, i no seguir la metodologia tradicional de llibre i la reproducció de la lliçó del mestre són les que defensa Pozuelos (2007) i que coincideix amb la manera de fer de la mestra a qui he fet el seguiment. També com es poden treballar altres concepcions tan importants com els valors d'educació per a la ciutadania (González Monfort, 2007).

Per poder fer aquest seguiment i recollir les dades, he fet servir diferents instruments de recerca per tal de poder tenir una visió tan àmplia com fos possible i el mínim esbiaixada, a causa de la coneixença i amistat entre la mestra de qui feia el seguiment i jo mateix. Aquests instruments de recerca han estat diversos per tal de poder dur a terme una bona triangulació posterior —tal com explicaré en el capítol tercer del marc metodològic. Els instruments utilitzats han estat uns qüestionaris inicials i finals als alumnes per observar les seves visions de primera mà, diferents entrevistes de seguiment a la mestra, a la seva companya paral·lela i a una companya d'estudis, un focus grup als alumnes i, evidentment, un diari de camp en què anotava totes les meves observacions. Tot això em va permetre triangular totes les dades per extreure unes conclusions que lliguessin amb les meves preguntes, els supòsits i els objectius de recerca.

Per poder relacionar les dades obtingudes, triangular-les de la millor manera i establir relacions entre els diferents elements del disseny de la recerca, es van establir quatre eixos d'anàlisi que servissin de base per a la triangulació i l'obtenció de resultats.

1. Medi, patrimoni i escola oberta al món
2. Interacció i construcció del coneixement
3. Finalitats educatives i educació per a la ciutadania
4. El rol del docent i la pràctica reflexiva

Un cop tenia els quatre eixos, la meua recerca va consistir en obtenir dades i evidències que aportessin informació a cada un dels eixos per poder extreure unes conclusions de

cada punt i, finalment, una conclusió final per vincular-ho a les meves preguntes, als supòsits i als objectius de recerca.

De forma breu avanço alguna idea que més endavant detallaré, com la importància d'una professió com la de docent, la frescor que dóna treballar a partir dels projectes innovadors per fer treure als alumnes el millor que tenen dins, i el valor educatiu dels elements patrimonials si se saben treballar didàcticament amb una bona vinculació del currículum com una gran eina de treball dins una aula.

Per acabar aquest apartat, cal comentar que amb aquest procés d'investigació he intentat esbrinar la importància del patrimoni dins un espai docent com l'escola; observar el valor de treballar de forma interdisciplinària totes les àrees possibles del currículum a partir d'un element patrimonial; i, per últim, la importància del mestre transformador, amb la figura de la mestra que no només ensenya coneixement sinó també valors i maneres de transformar la societat tot formant ciutadans crítics.

Espero que aquesta recerca pugui ser útil per a mestres de ciències socials i futurs docents que puguin trobar coincidències en la seva realitat diària.

1.3. REFLEXIONS PERSONALS

Per acabar, a nivell personal aquesta recerca m'ha aportat la visió del mestre. Pels meus estudis de formació d'historiador i el posterior Certificat d'Aptitud Pedagògica, l'entrada a les aules de primària no era una possibilitat que hagués pogut dur a terme freqüentment. De fet, gràcies a la feina de professor en l'àrea de Didàctica de les Ciències Socials a la Universitat de Vic va ser quan vaig començar a entrar a les escoles i a realitzar tasques conjuntament amb mestres dins les aules de primària de manera més o menys esporàdica.

Aquest seguiment que he fet per a la meva tesi doctoral ha estat un procés d'aprenentatge per a mi. El seguiment de tot un curs i la possibilitat de veure tantes àrees treballades juntes em va permetre aprendre molt més del que hagués pogut ser fer un seguiment d'una sola àrea. Vaig poder aprendre de les diferents àrees, però també del que s'anomena el currículum ocult, i que és tan important dins una aula, com poden ser els valors, les emocions o altres aspectes que només descobreixes quan en realitat t'hi trobes. Gràcies a aquesta recerca, moltes de les coses que explico als alumnes de

formació inicial dins les aules de la universitat les he enriquit amb imatges, dades, o continguts. Per a mi ha estat una experiència vital per aprendre i entendre millor el que passa en una aula d'educació primària, gràcies al mestratge acadèmic i personal d'aquesta mestra.

2. MARC TEÒRIC

Aquest capítol té per objectiu establir el marc teòric d'aquesta recerca. L'eix central és la conceptualització del patrimoni, el patrimoni cultural i les seves disciplines, la figura dels docents i la importància de la seva història de vida; i per últim, la suma d'aquests dos elements: els docents i el treball didàctic amb el patrimoni.

En un primer apartat, estableixo les definicions relacionades amb el patrimoni com a definició més genèrica, aprofundeixo en el patrimoni cultural i presento les disciplines suscidades entorn d'aquesta temàtica.

En un segon apartat, descriu el pensament i la pràctica del professorat i les seves visions en l'exercici de la docència tot parlant de les implicacions que se'ls suposa.

Finalment, relaciono els dos apartats anteriors amb la pràctica didàctica. S'hi reflecteixen diferents investigacions en què s'observa la forma de treball dels docents en l'àmbit patrimonial, l'estat actual, i com implementen les metodologies didàctiques en la docència.

2.1. PATRIMONI

Aquest apartat se centra en què és el patrimoni, en el concepte de patrimoni cultural i en les disciplines que hi estan relacionades des de l'àmbit educatiu.

2.1.1. DEFINICIÓ DE PATRIMONI

Segons Baluja i González Monfort (2009):

El concepte de patrimoni és una síntesi dels conceptes francès *patrimoine* i anglès *heritage*, en què cadascun posa l'èmfasi en un aspecte diferent. El concepte francès posa l'accent sobre allò que s'hereta dels avantpassats, en allò que han anat deixant les generacions anteriors. I el concepte anglès incideix en allò que es transmet als descendents, a les generacions futures (p. 95).

Per la seva banda, Hernández Hernández (2002) fa una definició similar a la comentada, i introdueix el tema de decidir quins són els béns que es poden considerar patrimoni, o al contrari, i que cal arribar a un acord i, per tant, prendre una decisió al respecte.

Un organisme com el Consell d'Europa concretava que el patrimoni era «cualquier resto material o inmaterial de la obra humana y todo resto combinado de persona y de naturaleza» i proposava un ensenyament del patrimoni a partir d'una «pedagogía activa, interdisciplinar que integrara métodos activos, permitiera un mejor conocimiento de los aspectos interculturales, sensibilizara en la necesidad de protegerlo y favoreciera el acercamiento de los jóvenes» (González Monfort i Pagès, 2005, p. 6).

Per la seva banda, a Ballart i Juan (2001) es defineix el patrimoni de la següent manera:

La palabra patrimonio viene del latín; es aquello que proviene de los padres. Según el diccionario, patrimonio son los bienes que poseemos, o los bienes que hemos heredado de nuestros ascendientes. Lógicamente patrimonio es también todo lo que trasparamos en herencia. Entendemos que se trata fundamentalmente de objetos materiales como una casa, unos libros, unos utensilios o unos trozos de tierra. De forma parecida podemos referirnos a derechos y obligaciones, es decir, a cosas menos tangibles. Incluso podemos hablar de patrimonio en un sentido menos materialista, más abstracto o más espiritual (p. 11).

Arias (2017) també ho lliga a l'epistemologia: «¿Cómo definimos “patrimonio”? La palabra proviene del latín, de la unión de *pater* (padre) y *munia*, *-ium* (deberes, cargos), en referencia a la propiedad heredable del patricio, transmisible de generación en generación» (p. 201).

Un cop definit més des del vessant etimològic ens centrem en com entenen què és el patrimoni i com l'interpreten diferents autors. Si busquem una visió més antropològica del concepte, trobem les visions de Prats (1997). Aquest autor comenta que el patrimoni és una construcció social dels humans que sol generar identitat i que segons qui l'interpreta té criteris micro o macro, amb el sentit de visions àmplies o petites, depenent de si ho interpreten els governs o les administracions locals.

Que el patrimonio sea una construcción social quiere decir, en primer lugar, que no existe en la naturaleza, que no es algo dado, ni siquiera un fenómeno social universal, ya que se produce en todas las sociedades humanas ni en todos los períodos históricos; ...que es un artificio, ideado por alguien (o en el curso de algún proceso colectivo), en algún lugar y momento, para unos determinados fines, e implica, finalmente, que es o puede ser históricamente cambiante, de acuerdo con

nuevos criterios o intereses que determinen nuevos fines en nuevas circunstancias (p. 19-20).

La idea d'identitat i la relació que estableix Le Goff (1998) entre *patrimonio* i *identidad* la recull Domínguez Domínguez (2003). I Santos Mateos (2008) la completa lligant-ho clarament a les persones i a la seva identitat, sigui més individual o col·lectiva tal com diu en aquests dos paràgrafs:

[...] entendemos que el patrimonio necesariamente implica a las personas porque estamos hablando de propiedad, de pertenencia, de transmisión, de caracterización de un contexto, de selección de bienes materiales, inmateriales y espirituales, y de la proyección de un conjunto de valores. Y la última y más importante, el patrimonio actúa como referente identitario (p. 85).

I aprofundeix en el tema dient:

Hablar de patrimonio implica, por tanto, hablar de relación de diferentes bienes patrimoniales con seres humanos [...] hablar de patrimonio implica hablar de alguien (individuo o colectivo) que es propietario, legatario, depositario de claves identitarias, que se ha de entender como parte de un contexto y, al mismo tiempo, agente transmisor de ese legado y receptor de otros (p. 86).

També Ballart (1997, 2001) en parla des del camp de l'antropologia i considera que el patrimoni està format per objectes que perduren en el temps. Però ens introdueix també la idea que qui els rep ha de voler que es converteixin en heretables. «Per tant, no és suficient transmetre, és necessari que qui ho hereta ho accepti» (Baluja i González Monfort, 2009, p. 95).

Cuenca (2002, p. 138) ens defineix el patrimoni parlant dels elements que es convertiran en referents sobre la identitat, tal com podem veure en aquesta citació:

[...] todos aquellos elementos que por razón geohistórica, estética, y, en ocasiones, de excepcionalidad, se convierten en símbolos que configuran los referentes identitarios de las estructuras sociales, en función de unos valores mayoritariamente asumidos y legitimados por ellas, representando los aspectos culturales relevantes del pasado y del presente, articulándose, de esa forma, como fuentes básicas para el conocimiento social a través de la interpretación de una perspectiva holística.

Hernández Cardona (citada per Estepa, Ferreras, López i Morón, 2011) estableix que el concepte de patrimoni és polisèmic i canvia segons el moment cultural en què es trobi,

ja que experimenta processos de desconstrucció i de construcció. En relació amb aquest concepte de patrimoni, López Cruz (2009) fa la definició següent:

Debe entenderse el patrimonio como un concepto global y holístico, que para su estudio y gestión se subdivide en las diferentes áreas de conocimiento que están implicadas: natural, histórico, artístico, industrial, antropológico y un sinnúmero de matices que pueden añadirse al concepto de patrimonio siempre que ciertos sectores de la sociedad le hayan otorgado un valor, no teniendo por qué coincidir con un reconocimiento legal (p. 48).

Per tant, aquests autors entenen el patrimoni com una construcció social que s'estableix en funció del valor que li doni la societat, i que lliga amb la idea comentada anteriorment de Prats (1997) en què se'ns diu que perquè hi hagi patrimoni en algun moment concret, alguna persona o col·lectiu l'ha d'haver ideat amb uns determinats fins, i que pot ser canviant segons els esdeveniments i, tanmateix, això no vol dir que es produeixi a totes les societats.

Ferreras i Jiménez (2013) relaten que el patrimoni s'entén com una construcció social que s'estableix en funció del valor que li atorgui la societat d'acord amb uns criteris. El concepte de patrimoni, per tant, està associat a la identitat i la pertinença. A Ballart i Juan (2001) es defensa que som les persones que atribuïm valor al patrimoni i, per tant, aquest valor varia en funció del temps i dels contextos socials. És a dir, som els éssers humans els que prenem les decisions vers el patrimoni —indicador de llenguatges socials— i, en conseqüència, la seva continuïtat, a transmetre's de generació en generació, és canviant, com diuen Feliu i Hernández Cardona (2011), que també en defensen la seva utilitat com a recurs facilitador, com un objecte o subjecte, del diàleg, la comprensió i l'estudi de les ciències socials.

Fontal (2004), per la seva banda, considera que el patrimoni implica la dimensió humana. Per tant, entén que el patrimoni és la relació i el vincle entre els éssers humans i la naturalesa, la cultura i el medi. A partir d'aquesta definició es desprèn la idea que les persones som qui seleccionem, valorem, decidim conservar, transmetem. És a dir, el concepte de patrimoni està associat a la identitat i la pertinença. A més, Fontal (2004) afirma que el concepte de patrimoni el componen moltes realitats i per aquest motiu hi ha molts adjectius que s'hi poden vincular (ambiental, cultural, humà, natural) i, també, una infinitat d'elements molt heterogenis: costum, festa, edificació, entre d'altres.

Bardavio i González Marcén (2003) consideren que el patrimoni és el conjunt de béns que es transmeten per herència. Aquesta idea també l'extreia Prats (1997) d'un informe de la UNESCO elaborat l'any 1992 en què José Luis Garcia dóna a entendre que el patrimoni són recursos que s'hereten i que coexisteixen els vells amb els nous.

Per la seva banda, Santacana (2012) ens diu que tot el patrimoni sigui material o immaterial, com que s'hereta, pot tenir un doble vessant: la visió bona que enriqueix i la dolenta que costa de portar.

És evident que trobar una definició tancada de patrimoni serà difícil, ja que si entenem que aquest va lligat als humans sempre es pot anar modificant, tal com diu Blanco, Ortega i Santamarta (2003):

El concepto de patrimonio no es un concepto cerrado y simple, sino por el contrario complejo y dinámico, que ha evolucionado con el paso del tiempo y que naturalmente seguirá modificándose. Así, mientras hace pocos años el patrimonio se asociaba únicamente con las grandes obras arquitectónicas, escultóricas o pictóricas, símbolos del poder de los grupos sociales dominantes en las sociedades pasadas, hoy han adquirido también la categoría patrimonial otra serie de elementos, pertenecientes más a la cultura popular, que van desde un conjunto urbano hasta los más simples objetos e instrumentos de la vida cotidiana representativos de otras épocas (p. 71).

L'equip directiu d'Íber (citats per Blanco, Ortega i Santamarta, 2003), exposava la idea que tots els conjunts d'obres que esdevinguin útils per poder definir una societat poden ser considerats patrimoni.

Sobre la funció del patrimoni, tal com comenta Estepa (2009), ha de ser una acció dinàmica lligada al present però que interpreta el passat. I, per tant, el patrimoni ens ha de permetre ser un pont per entendre aquest passat. De fet, Hernández Cardona (2003) ja ens diu que és un dels pocs ponts que ens queden per connectar amb aquest passat i acaba aprofundint-hi com una manera per veure la història: «El patrimonio, en un sentido amplio, es prácticamente lo único directamente observable de la historia y, por tanto, como historia identificada y observable, nos permite una aproximación científica al pasado» (p. 456). Aquesta idea també la comenten Baluja i González Monfort (2009): «els objectes són una porta cap al passat, que transmeten d'una manera directa les notícies i les sensacions que provenen d'un temps anterior» (p. 96).

Amb aquestes definicions es demostra la complexitat de poder trobar una definició tancada de patrimoni, ja que si el vinculem a la societat humana, com que contínuament és canviant, també s'anirà modificant segons el moment en què es trobi.

Per acabar aquest apartat, cal destacar que Fontal (2004, p. 82) fa una crítica a la concepció social general sobre el patrimoni, ja que considera que habitualment es relaciona el patrimoni únicament amb el passat i des d'un punt de vista històric i legislatiu. Considera que tot pot ser patrimoni, però únicament ho aconseguen ser aquells elements que han passat pel procés de patrimonialització. Es tracta d'un procés d'adhesió o d'apropiació simbòlica que consisteix en el fet que les persones escollim quina part de la cultura, la natura o l'ambient s'ha de convertir en patrimoni (2004, p. 17).

2.1.2. PATRIMONI CULTURAL

Un cop hem vist el concepte de patrimoni ara anem a veure què és el patrimoni cultural. I què entenem per patrimoni cultural?

Una de les primeres persones que en parla és Llorenç Prats (1997) que comenta que només existeix un patrimoni cultural humà:

Podríamos afirmar que existe un solo patrimonio cultural humano, constituido por todas las creaciones de la especie, desde un sistema de adaptación tecnoecológica hasta uno de creencias y rituales, pasando por un itinerario de exploración artística de la existencia o por un sistema científico de estudio de las partículas subatómicas, e incluso por todos los “errores” y “horrores” cometidos a lo largo de la historia y por el conocimiento que de ellos hemos podido alcanzar (p. 61).

Per tant, ho lliga clarament a la visió humana i a tots els encerts o errors que els humans han provocat. Aquesta idea de patrimoni cultural vinculat als humans també, en part, la trobem reflectida amb González Monfort i Pagès (2005) quan ho lliguen a les persones i als col·lectius humans: «Actualmente, se tiende a utilizar el concepto de patrimonio cultural porque se considera que refleja un nuevo espacio donde se puede aprender a valorar y a conocer la identidad de una persona, pero también de un colectivo» (p. 4).

Per la seva banda, Fontal (2013) comenta que:

El patrimoni cultural no es limita a monuments i col·leccions d'objectes, sinó que comprèn també tradicions o expressions vives heretades dels nostres avantpassats i transmeses als nostres descendents, com tradicions orals, arts dels espectacles, usos socials, rituals, actes festius, coneixements i pràctiques relatives a la naturalesa i l'univers, i sabers i tècniques vinculades a l'artesanía tradicional (p. 11).

Una altra definició que trobem és la que dóna Hernández Cardona (2003):

El concepto de patrimonio cultural, está experimentando continuamente un proceso de deconstrucción y de construcción, seguramente porque no es un medio o un recurso para conocer el pasado o para hacer historia, sino que el patrimonio es el pasado evidenciado, es la pervivencia y aquello que queda visible del pasado, y que desde el presente se le otorga valor. [...] el patrimonio continúa considerándose como un “recurso” para la enseñanza de la geografía y la historia, cuando en realidad su papel es medular y va mucho más allá de funciones de apoyo. [...] nos permite una aproximación científica al pasado (p. 456-458).

Això ens explica un patrimoni cultural en canvi permanent. És evident que tal com afirma Baluja i González Monfort (2009), «el patrimoni cultural hauria de configurar-se com l'herència que es transmet a les generacions futures perquè puguin gaudir-ne i aprendre d'ell, perquè puguin utilitzar-lo en la comprensió de les arrels històriques del seu present, i tinguin elements de decisió per al futur» (p. 97), i que «pot ser un bon recurs per interpretar el passat, entendre la realitat social i cultural present i arribar a comprendre que el futur és el producte d'un procés i d'una evolució històrica on es pot actuar i incidir». Per tant, es defensa la gran potencialitat educativa que tindrà treballar-ho a l'aula i no només fer-ho servir per fer una sortida fora de l'aula sense cap sentit. «El patrimoni cultural ha de ser un pretext, una eina de comunicació i expressió, i no només un artefacte que s'ha d'estudiar, un nou contingut que s'ha d'incorporar al programa o l'excusa per realitzar una sortida» (p. 94). A més a més, lliga molt amb la idea de González Monfort, en què cita Nora (1987): «El patrimoni és l'anclatge de la memòria», i, per tant, les coses que ja no tenim en la nostra vida quotidiana i ens han desaparegut del nostre món les podem tornar a fer visibles. Com diu Hanosset (2002 i 2003), el patrimoni cultural hauria de ser el pretext, i, per tant, l'eina de comunicació de les persones per poder descobrir els orígens, tant els propis com els dels altres.

Finalment, Arias (2017) ho lliga al fet que el patrimoni cultural ha estat un bé preuat que s'ha transmès entre les diferents generacions:

Si nos referimos al patrimonio cultural, hablamos de la herencia de una comunidad, transmitida a lo largo de generaciones, concepto que hoy en día queda lejos de la visión acotada a lo monumental y artístico que prevalecía en el pasado. La Carta de Atenas (1931), el Convenio de la Haya (1954), la Comisión Franceschini (1964-1977), leyes, normas y documentos nacionales e internacionales, etc., han consagrado el patrimonio cultural como un preciado valor que proteger y una herramienta incuestionable para definir identidades (sirva de ejemplo el monográfico coordinado por Molina y Cuenca, 2015) y culturas. Prats (1997) habla de una construcción social del Patrimonio “históricamente cambiante”, afirmación manifestada en la ampliación de los bienes susceptibles de proteger y, por ende, de las pautas para su protección, como las apuntadas en la Convención de la UNESCO de 2003 para la protección del patrimonio cultural inmaterial (p. 210).

És per això que el patrimoni cultural durant els diferents segles ha fet una evolució tant en com se'l considerava conceptualment, la finalitat a nivell de societat que se li donava, i l'evolució que ha tingut a nivell educatiu.

A continuació presento un quadre resum d'aquesta evolució:

Evolució del concepte del patrimoni cultural			
Segle	Conceptualització	Finalitat social	Valor educatiu
XVIII	Tresor	Col·leccionisme	Il·lustració
XIX	Document	Prestigi social	Font històrica
XX	Bé cultural	Revalorització social i cultural	Element simbòlic
XXI	Recurs (econòmic, educatiu...)	Educació per a la ciutadania	Contingut

Quadre núm. 1. Evolució del concepte de patrimoni cultural. FONT: Elaboració pròpia a partir de la conferència de González Monfort, N. *Educació patrimonial per formar una ciutadania crítica?* [diapositiva Power Point]. V Trobada Pedagògica Educació i Patrimoni (30 de març 2019).

2.1.3. LA DIDÀCTICA DEL PATRIMONI I L'EDUCACIÓ PATRIMONIAL

Per poder treballar temes relacionats amb el patrimoni i el patrimoni cultural trobem la didàctica del patrimoni i l'educació patrimonial. Veurem què ens diuen els experts de cada disciplina i com les defineixen tot i que també hi ha connexions entre àrees.

Quan parlem de la didàctica del patrimoni, Fontal (2008) afirma que «podemos concretar la didáctica del patrimonio como disciplina de las ciencias de la educación que se ocupa de los procesos de enseñanza-aprendizaje de lo patrimonial. Así pues, ha de considerarse como un cuerpo disciplinar teórico, técnico y aplicado, de forma específica para lo patrimonial» (p. 91). I hi afegeix: «la didáctica del patrimonio en el conjunto de las ciencias patrimoniales, diferenciándola de otras disciplinas, como la comunicación del patrimonio, la interpretación del patrimonio o la educación patrimonial» (p. 79). Concreta que hi ha cinc models de didàctica del patrimoni, cadascun dels quals se centra en un eix concret: en l'objecte; en la metodologia; en la mediació entre l'educador i l'educand; en el model personalista, que, per part de l'autora és el més didàctic perquè agafa com a punt de referència el subjecte; i l'últim, en un model ecològic.

Per la seva banda, Estepa i Cuenca (2013) ens comenten que «la didáctica del patrimonio no constituye un fin en sí mismo, sino que debe integrarse en el proceso educativo, dentro de las grandes metas establecidas para la educación reglada, la formación de la ciudadanía en general y para la didáctica de las ciencias sociales y la didáctica de las ciencias experimentales en particular» (p. 53). Estepa (2013) també assenyala que la finalitat bàsica que hauria de tenir aquesta didàctica seria obrir-nos portes a les societats passades perquè puguem entendre el nostre present i tenir criteri, opinió i actuació en el nostre futur.

Cuenca (2016) fa referència a una didàctica del patrimoni amb enfocaments integradors: «En conclusión, para el desarrollo de una didáctica del patrimonio deseable hemos de optar por un enfoque del patrimonio integrador, complejo y crítico de carácter histórico-sociológico, empleando una metodología de carácter investigativo, basada en la reconstrucción de significados cuya finalidad es la intervención en el medio sociocultural (Ávila, 2001)» (p. 37).

Per la seva part, Bortolotti, Calidoni, Mascheroni i Mattozzi (2008) consideren que la

didàctica del patrimoni és una disciplina emergent sobretot perquè és interdisciplinària i molt polivalent:

- interdisciplinare e complesso, perché oggetto di studio e risorsa formativa per molteplici discipline, che congiuntamente possono avviare un approccio conoscitivo ed educativo corretto ed efficace.
- polivalente, perché i componenti del patrimonio sono portatori di significati e valori plurimi, una dimensione declinabile per me, per noi, per gli altri.

(p. 6)

Estepa (2001) ens marca el camí que hauria de tenir la didàctica del patrimoni, i que més endavant veurem:

La didáctica del patrimonio debe tener como finalidad facilitar la comprensión al alumnado de las sociedades históricas y del presente, es decir, debe ayudar a entender las sociedades actuales en un proceso de evolución histórica, proceso del que el patrimonio constituye una herencia que nos vincula con nuestras raíces culturales y tradiciones, permitiendo apreciar los cambios y permanencias en modo de vida, mentalidades, gustos estéticos, organización política, económica y social (p. 100).

Hernández Cardona (2003), a partir de les idees d'Ivo Mattozi, fa una diferenciació entre difusió i didàctica del patrimoni.

La difusión del patrimonio tendría como finalidad la transmisión de conocimientos, la valoración del significado de patrimonio y el disfrute extemporáneo; a diferencia de la didáctica del patrimonio que pondría el énfasis en la construcción del conocimiento; la formación del pensamiento estético, histórico-artístico, científico y etnológico; la construcción del significado de patrimonio y el disfrute razonado.

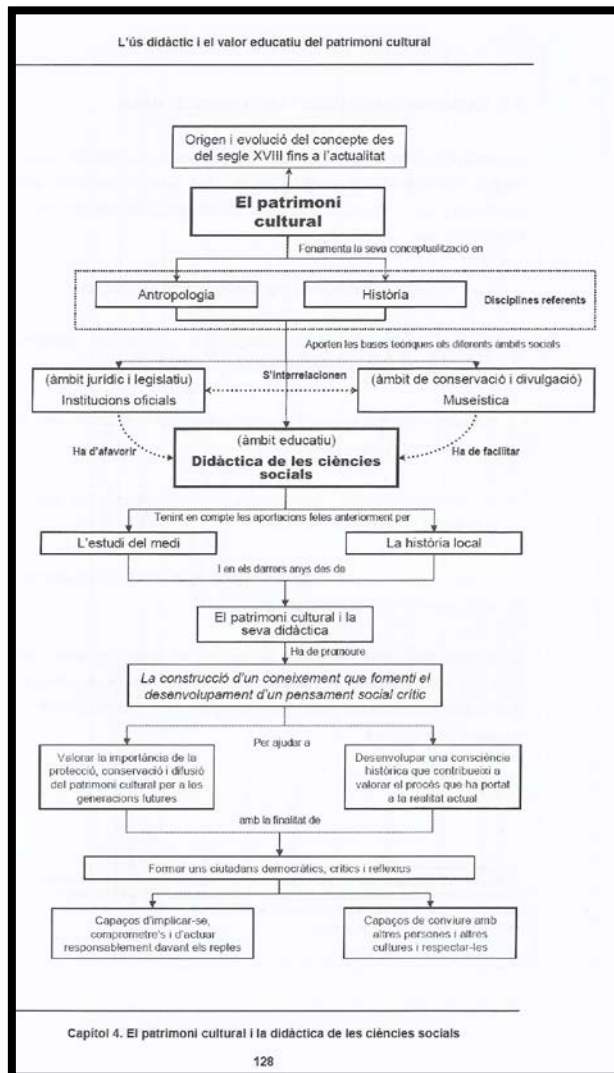
De las propuestas de Mattozi se desprende un perfil científico mucho más definido y beligerante para la didáctica del patrimonio, y sobre el papel unas muy buenas expectativas para situarse en este campo, complementando o superando las propuestas que se generan desde el ámbito de la difusión. (p. 464).

Lucas (2018) ens transmet que la didàctica del patrimoni cal que estigui integrada dins un procés educatiu:

Es por ello que, desde nuestra perspectiva, la didáctica del patrimonio no constituye un fin en sí mismo, sino que debe integrarse en el proceso educativo (Wilson, 2007)

por su relevancia en la adquisición de conocimientos que están insertos en la educación ambiental, en la educación para la ciudadanía y en la alfabetización científica de los individuos (Estepa, Wamba y Jiménez, 2005) (p. 54-55).

També caldria treballar el patrimoni cultural des de la didàctica de les ciències socials i aprofitant el medi i la història local, tot potenciant la didàctica d'aquest patrimoni cultural per arribar a formar una ciutadania democràtica, crítica i reflexiva. Tal com explica González Monfort (2007) a la seva tesi i podem veure en el quadre següent.

Imatge núm. 1. FONT: González Monfort, N. (2006). *L'ús didàctic i el valor educatiu del patrimoni cultural*. (Tesi doctoral), p. 128.

Fontal (2002) fa una comparativa entre didàctica del patrimoni i el que explicarem a continuació que és l'educació patrimonial. La majoria dels autors entenen una evolució de la didàctica del patrimoni amb l'educació patrimonial. Fontal, però, fa referència a l'educació patrimonial per parlar tant de les dimensions naturals com de les culturals, de

manera que li permet treballar-les conjuntament o per separat. En canvi, quan fa esment a la didàctica del patrimoni és una perspectiva que només valora el vessant educatiu en l'àmbit escolar; tot i que hi ha excepcions en llocs que es fa investigació en museus o en altres àmbits similars, com seria el cas de Barcelona, Huelva o Astúries (2003, p. 90-91).

Fontal (2013; 2004; 2003) exposa que l'educació patrimonial té aquesta denominació per la seva similitud amb la denominació francesa *éducation patrimoniale*, l'anglesa *heritage education*, i la portuguesa *educação patrimonial*. Per a l'autora, és una selecció d'elements, ja siguin materials o immaterials, de la cultura que responen a un coneixement fonamentalment conceptual propi de disciplines concretes com poden ser la història de l'art, la història, el pensament geogràfic, entre d'altres, i no tant del patrimoni com a objecte d'estudi, i que la considera bàsica en els diferents àmbits educatius com el formal, el no formal i l'informal. A més, Fontal ho vincula a uns temes de valors i actituds que ajudaran als alumnes en la seva formació. Explica que hi ha una educació patrimonial que cal que mai sigui apocalíptica i tancada i haurà de ser integrada, i, per tant, que inclou el patrimoni i la societat, i que aquesta el difongui i el sàpiga gestionar. Tal com veiem en aquesta citació:

[...] la educación patrimonial como la disciplina que se ocupa de estudiar y ordenar las formas de relación entre las personas y los bienes culturales[...] Por tanto, el objeto de estudio de la educación patrimonial no es el patrimonio, sino las formas de relación que establecen las personas con él [...] Por tanto, nos alejamos de la comunicación y difusión del patrimonio, donde el objeto de interés se sitúa en los propios bienes patrimoniales, para acercarnos a una disciplina en la que ese objeto de interés ha pasado a las personas, depositarias, legatarias y verdaderas destinatarias de ese patrimonio (Fontal, 2013, p. 52).

Martín i Cuenca (2015) ens diuen que:

Definimos educación patrimonial, como la disciplina responsable de analizar y desarrollar propuestas didácticas (en contextos educativos formales, no formales e informales) de carácter investigativo, transdisciplinar y sociocrítico, en el que el diseño y desarrollo de finalidades, contenidos y estrategias metodológicas propicien la construcción de valores identitarios, fomentando el respeto intercultural y el cambio social, y conduciendo a la formación de una ciudadanía socioculturalmente comprometida (p. 38).

Un altre exemple de definició de l'educació patrimonial és la proposada per Bardavio i González Marcén (2003), els quals citen a Pagès i Pons (1986): «intentar que els alumnes coneguin, respectin i defensin el patrimoni cultural i històric del seu país a partir del descobriment dels vestigis materials que es conserven, fent-los reflexionar sobre les accions més adequades per preservar-los pel futur» (p. 147). Consideren que pot ser molt útil per facilitar, als alumnes, l'estudi de la història. De fet, Bardavio i González Marcén precisament defensen que cal superar aquesta imatge del patrimoni com a element aïllat i exposen que un dels objectius de l'educació patrimonial és que els nois i noies arribin a considerar el patrimoni un referent de la seva identitat individual i col·lectiva. Proposen que considerin el patrimoni com una font de coneixement pròpia, el tinguin present, el respectin i el protegeixin.

Juanola, Calbó i Vallès (2006) qualifiquen l'educació patrimonial com a crítica, multicultural i ecològica. Consideren que ha de tenir un rol destacable en l'educació perquè entenen que està vinculada al desenvolupament de les persones i de les cultures; ha d'ajudar a millorar-ne la vida. Entenen l'educació patrimonial com un compromís, com una manera de mostrar i treballar valors inclusius educatius i socials. I vinculen l'educació patrimonial amb l'educació general perquè té a veure amb el desenvolupament de les persones i de les cultures, ha de contribuir a millorar-ne la vida, de manera que caldria, si més no, intentar-ho. Aquestes idees també apareixen citades per Fontal (2008) quan es planteja la importància que té el patrimoni des del vessant didàctic:

Tomando como punto de referencia los planteamientos de Juanola, Calbó i Vallès (2006), podríamos entender que la educación *con* el patrimonio se refiere a su empleo como contenido; la educación *para* el patrimonio, a su uso como objetivo; la educación *hacia* el patrimonio, a su empleo como finalidad, y, por último, la educación *con o a través del* patrimonio, a su empleo como medio didáctico (p. 103).

Cuenca (2013) ja ens avisava també de la necessitat de superar les disciplines i aportar elements didàctics cap a la ciutadania, «nuestro enfoque en relación con la educación patrimonial parte de la necesidad de superar todas estas barreras disciplinares, metodológicas y curriculares para que el patrimonio aporte todo su caudal didáctico a la formación de la ciudadanía» (p. 80).

En certa manera hi ha una evolució en la manera d'entendre el concepte del patrimoni, i també en la manera de treballar-ho. Per tant, la visió ha evolucionat dins el concepte de didàctica del patrimoni a educació patrimonial. Abans el patrimoni era considerat una font o un objecte per poder treballar en l'àmbit més acadèmic per part d'historiadors o en l'àmbit més educatiu, com podia ser a l'escola. Des de fa un temps, el patrimoni s'ha convertit en un element que treballa moltes més coses, sovint relacionades amb sentiments, emocions i experiències, per tant, ja no s'utilitza només en l'àmbit acadèmic, com passava anteriorment, sinó que també les famílies o la societat en el seu temps de lleure l'utilitza, ja sigui a partir de museus, jaciments, entre d'altres.

Aquesta idea de superar disciplines i vincular-hi més àrees la defensen varis autors, com és el cas de Calaf (2009), que dins l'àmbit de les ciències socials, planteja la didàctica del patrimoni com una disciplina de les ciències socials i defensa una genealogia disciplinar molt clara que s'aproxima a models que recorren l'àmbit internacional. Segons l'autora, el caràcter identitari del patrimoni és un dels motius que fa que se li doni tant valor i es vulgui conservar, això fa imprescindible una àrea molt nova encara com la didàctica del patrimoni.

També cal considerar la reflexió de González Monfort i Pagès (2005):

Des de la didáctica de la historia y de las ciencias sociales se debería potenciar la enseñanza y el aprendizaje de las ciencias sociales mediante el patrimonio cultural, porque puede facilitar la implicación y el compromiso de la ciudadanía para actuar de manera crítica, democrática y responsable en consonancia con sus valores, principios y necesidades (p. 9).

Arias (2017) analitza com hem utilitzat el patrimoni i la didàctica de les ciències socials:

Hemos utilizado el patrimonio como una herramienta didáctica dentro de la disciplina de la didáctica de las Ciencias Sociales, diferente a su uso tradicional, más centrado en las formas, estilos y corrientes del objeto en sí. La propuesta se ha centrado en mostrar a los alumnos recién llegados a ese periodo frágil que es la adolescencia que los cánones estéticos han ido variando a lo largo de la Historia, que no podemos decir que no se repitan o se reinventen y que deben tener una importancia relativa tanto en la experiencia vital personal como en las relaciones con el entorno social (p. 216).

González Monfort (2011) també vincula l'educació patrimonial a l'educació per a la ciutadania:

[...] estrecho vínculo entre educación patrimonial y la educación para la ciudadanía[...] ya que la educación patrimonial tiene unas finalidades culturales [...] pero también cívicas, vinculadas a la participación, la resolución de problemas, la toma de decisiones, y el pensar el futuro [...] Así pues, el patrimonio permite conocer, permite respetar, pero también puede propiciar el enfrentamiento y el conflicto (Limouzin, Icher, 2008) (p. 62).

Finalment, Lucas (2018, p. 64) ens comenta la possibilitat d'alternar tant l'educació com el patrimoni, i per fer-ho es basa en un quadre sobre les possibles combinacions entre les dues opcions extret del Plan Nacional de Educación y Patrimonio (Fontal i Marín, 2011).

Combinaciones entre educación y patrimonio	
Educación del Patrimonio	Supone la concepción de una enseñanza de contenidos relacionados con elementos o bienes patrimoniales, integrada exclusivamente en materias escolares o en otros contenidos disciplinares.
Educación para el Patrimonio	Se orienta a la consecución de una enseñanza–aprendizaje de contenidos relacionados con el Patrimonio como objetivo propio del proceso educativo.
Educación desde y hacia el Patrimonio	Plantea el proceso educativo conceptualizado desde la propia idea de Patrimonio y orientado hacia la educación patrimonial como principal finalidad.
Educación y Patrimonio o educación patrimonial	Coloca el acento en la dimensión relacional existente no sólo entre ambos términos, sino entre los elementos que integran o constituyen cada uno de ellos. La educación patrimonial es doblemente relacional, pues la educación se ocupa de las relaciones entre personas y aprendizajes. Así, el patrimonio es el contenido de aprendizaje, y las formas de relación se refieren a la identidad, la propiedad, el cuidado, disfrute, transmisión, etc.

Quadre núm. 2. Combinaciones entre educación y patrimonio. FONT: Lucas, L. (2018). *La enseñanza del patrimonio y de la ciudadanía en las clases de ciencias sociales: un estudio de caso en ESO*. (Tesi doctoral). p. 64.

2.1.4. EL TREBALL DIDÀCTIC AMB EL PATRIMONI

Partim de la idea que l'educació patrimonial, tal com afirma González Monfort (2007), permet formar els joves en una consciència crítica i, a la vegada, entendre la realitat social del seu passat, el present en què viuen i, per tant, poder ser crítics per al futur en què viuran. Això permetrà als alumnes «l'objectiu de la construcció d'una ciutadania responsable, compromesa amb el seu present i que opta per intervenir críticament» (González Monfort, 2007, p. 468/250).

A més, aquesta temàtica permet treballar la competència social i de ciutadania que, tal com afirmen Pagès i Santisteban (2010), cada cop és més evident que l'escola ha de servir perquè els infants i els joves sàpiguen prendre decisions sobre el seu futur. Tal com ens diu González Monfort (2008, p. 33): «Es recomendable y necesario que los alumnos se impliquen como agentes activos del presente, porque viven en él y deberían trabajar para que el futuro se construyera según los valores democráticos de respeto y convivencia». González Monfort i Pagès (2005) reafirmen aquest fet remarcant la importància que tindrà aquest treball per desenvolupar un esperit crític en l'alumnat.

Aquesta idea de formar ciutadans crítics tot aprofitant el patrimoni també la trobem amb Llonch (2015):

De hecho, si defendemos que la educación patrimonial desde edades tempranas es una opción coherente con la de crear una ciudadanía crítica, también defendemos la necesidad de desarrollar acciones de educación patrimonial como único sistema de formación continua para una masa ciudadana sensible a su pasado, cohesionada con su presente y con apuestas de futuro viables.

Solo de esta manera la masa ciudadana será capaz de ver, escuchar y leer noticias, comprenderlas, contextualizarlas y analizarlas críticamente sin necesidad de intermediarios interesados (p. 49).

Aquesta idea també es pot vincular amb el tema dels valors que defensava Hernández Cardona (2003), ja que segons aquest autor gràcies al patrimoni es poden transmetre uns valors i unes actituds molt útils en l'educació:

En el ámbito escolar los trabajos del patrimonio facilitan extraordinariamente la reflexión sobre actitudes, valores y normas. Las visitas a espacios patrimoniales y museos permiten la ejercitación en comportamientos de respeto y preservación... Cabe tener presente al respecto que, a menudo, la sociedad civil, y muchísimas

escuelas, y centros educativos se han convertido en agente activos de protección del patrimonio (p. 458).

Ferreras i Jiménez (2013) enfocan el patrimoni com a crític des d'una perspectiva educativa, en què es busca la participació i el respecte dels ciutadans amb el patrimoni. Així també es potencia el coneixement reflexiu i crític amb el medi. Aquesta idea ja l'exposava Hernández Hernández (2002, p. 438) per fomentar la sensibilització i la formació des de primària i secundària per fomentar un esperit crític i creatiu, i per apreciar els valors del passat, respecte de l'entorn.

Per la seva banda, Pinto i Molina (2015) defensen a què pot contribuir el patrimoni o quins valors ens dóna: «Respetar, valorar, reconocer la importancia [...] el patrimonio parece tener como principal finalidad educativa formar en valores “pasivos” (respeto, aprecio, estima), pero no se le considera como un elemento con entidad suficiente para ser analizado *per se* o como instrumento para la enseñanza de la historia o la ciudadanía» (p. 117).

Lucas i Estepa (2015) no només parlen dels valors sinó que també ho vinculen a les emocions, i com a partir d'una investigació que van fer els alumnes van connectar amb el patrimoni i l'educació patrimonial.

Finalmente, el total del alumnado afirma que la investigación sobre elementos patrimoniales despierta en ellos emociones y sentimientos positivos, com pueden ser el compromiso, el entusiasmo, la alegría, la motivación, la generosidad, etc. A partir de estos resultados, podemos afirmar que la educación patrimonial difícilmente puede entenderse sin el componente emocional.

Todo ello nos hace entender que educación patrimonial, educación para la ciudadanía y educación emocional forman un tándem indisoluble (p. 204).

Sobre aquesta idea també escriu Santacana (2015, p. 19): «El valor educativo del patrimonio se basa en su gran poder identitario y en su capacidad de provocar emociones» o que el defensa amb la capacitat que té de remoure sentiments (2015).

El valor didàctic del patrimoni augmenta cuanto más capacidad de emocionar tiene [...], pero a ello hay que añadir que a menudo, cuando más alto es el valor de contemporaneidad del patrimonio, mayor es su capacidad para generar emociones; la capacidad de emocionar puede ir unida a elementos materiales, objetos del recuerdo, a sentimientos, a aportaciones de carácter científico, a factores como el de la

antigüedad, etc. Las emociones están compuestas por infinidad de recuerdos e imágenes que hay en el cerebro.

Por ello, podemos decir que si conseguimos desencadenar emociones, conseguiremos al mismo tiempo motivaciones (p. 22-23).

Aquesta idea la defensa el Consell d'Europa des de l'any 1982 en què potencia una pedagogia de la tolerància tal com ens diu Grappin (2000):

Las “Clases Europeas del Patrimonio” son una experiencia pedagógica nacida el año 1982, incluida como proyecto educativo del Consejo de Europa, con la idea de permitir a los jóvenes descubrir las riquezas de su entorno, los testimonios históricos y artísticos que se han desarrollado y la vida que lo anima en el presente. El propósito principal de este proyecto es la educación en la tolerancia, el civismo y la integración social de la juventud europea a partir del reconocimiento del patrimonio común europeo poniendo en especial énfasis en el patrimonio de ámbito local y alejándose de la idea de patrimonio como algo exclusivamente monumental (p. 6).

Domínguez Almansa i López Facal (2017) descriuen que en el fet de treballar patrimoni i emocions cal evitar caure en tòpics i cal una didàctica crítica i compromesa:

Trabajar la historia con memoria y la educación patrimonial, implica que la carga emocional esté muy presente en el proceso como se explicita o subyace en el común de las producciones del alumnado de magisterio y en la experiencia en educación primaria. Por lo que es muy importante que no derive hacia una banalidad de lágrimas sin compromiso. Sino ser un instrumento para interiorizar como el sufrimiento humano se convierte en aspecto fundamental para comprender la sociedad. Desde una didáctica comprometida con el presente y focalizada en el patrimonio, es posible disputar el dominio del pasado a quienes se han adueñado de él y que los derechos humanos y la justicia social no sean simplemente una letra en unos currículos saturados de contenidos como garantía de la inacción (p. 104).

Actualment l'educació patrimonial considera que el patrimoni serveix per connectar l'alumne amb el passat, li permet l'ensenyament d'uns valors, la comprensió de les societats del passat i del seu present, i el seu posicionament cap a un futur (Cuenca, Estepa i Martín, 2011). Tot i haver-hi aquesta idea, encara ens trobem que dins els currículums escolars poques vegades es relaciona el patrimoni amb la formació cívica i ciutadana, i se'l relaciona més amb la competència artística i cultural (González

Monfort, 2011), provocant que «el patrimoni serveix en una finalitat educativa en valors “passius” (respecte, estima), però no se’l consideri un element amb entitat suficient per ser analitzat en si mateix o com a instrument de la història o la ciutadania (Pinto i Molina 2015, p. 117)».

També González Monfort (2008) comenta la importància del patrimoni amb els alumnes si aquests l’entenen com un element proper i que té sentit, i no una cosa del passat sense connexió amb el present:

Si el alumno percibe que el pasado no es lejano, sino que forma parte de su presente, posiblemente será más fácil que perciba que él es el protagonista de su tiempo y que él también puede incidir en la construcción de la sociedad que lo rodea y a la cual pertenece (por origen o por adopción). Es recomendable y necesario que los alumnos se impliquen como agentes activos del presente, porque viven en él y deberían trabajar para que el futuro se construyera según los valores democráticos de respeto y convivencia (p. 33).

Per tant, no cal treballar el patrimoni com una cosa vella o sense futur i que no connecta amb la realitat propera de l’aula.

A més a més, també ajuda a la formació de les identitats culturals de l’alumnat, com ens comenta Castro (2012): «En l’infantil s’estableix, per tant, una relació entre la seva identitat cultural i col·lectiva, el “jo”, amb l’alteritat, o el que “no sóc jo”. I és a través d’aquestes interaccions com l’infant va forjant la seva identitat» (p. 27). Aquesta idea que també ens la comenten Vallès i Pérez (2012): «La aventura de sumergirse en el patrimonio e ir descubriendo cómo se conforma nuestra propia identidad y la cultura que la envuelve se convierte en un fin capaz de motivar y calar en la personalidad de nuestro alumnado» (p. 15).

Per la seva banda, Estepa (1998) comenta la importància del patrimoni com a via d’identitat col·lectiva i que pot fer desenvolupar actituds de tolerància. Pinto i Molina (2015) també desenvolupen: «las experiencias educativas de contacto directo con el patrimonio pueden promover sentimientos de pertenencia e involucrar a los jóvenes en la construcción de su conocimiento y de su acción presente y futura» (p. 125).

Com diu Gómez (2013), el patrimoni cal que sigui tractat com una construcció social que pugui permetre que els individus l’entenguin i s’hi sentin inclosos. També lliga amb

el concepto de socialització del patrimoni. Hem d'entendre aquest vincle entre els dos conceptes, ja que no es pot desconnectar un de l'altre, tal com ens diu Lucas (2018):

Nuestro planteamiento del patrimonio adquiere un gran enfoque social en la medida en que son las personas las protagonistas del patrimonio. Vivimos en un entorno en el que el medio natural es el escenario de vida y de acción del ser humano; y es en ese escenario, donde la humanidad deja la huella de su existencia, su patrimonio... Así, el patrimonio, además de servir para la investigación, debe estar al servicio de la sociedad para que lo conozca, lo proteja y disfrute. Por tanto, la relación y dependencia que se establece entre patrimonio y ciudadanía queda fuera de toda duda, el patrimonio no tiene sentido sin el reconocimiento ciudadano, y la ciudadanía necesita del patrimonio como referente (p. 79).

Cambil i Tudela (2017):

Debemos señalar que es necesario que los recursos y estrategias educativas que se utilicen para trabajar los contenidos patrimoniales deben realizarse con un sentido socializador, acercando desde la educación el patrimonio a la sociedad, de forma que permitan el tratamiento de los contenidos patrimoniales mediante propuestas de interacción de los elementos patrimoniales y el alumnado (o la sociedad en general), tanto de manera física como virtual, a través de talleres, dramatizaciones y la utilización de todas las posibilidades que nos ofrece nuestro entorno digital, con el fin de dar sentido social a estos contenidos y así trabajar su gran potencial simbólico e identitario y educativo (p. 38).

Aquesta idea de pertinença a partir del patrimoni i les experiències educatives també la comenta Alves i Pinto (2019): «O desenho de experiências educativas de contacto direto com o património pode, assim, promover um sentido de pertença, suscitar o envolvimento dos jovens na construção do seu próprio saber e favorecer a aquisição, pelos alunos, de competências que lhes permitam desenvolver a sua ação presente e futura» (p. 79).

Gràcies al patrimoni també es pot empatitzar i entendre altres cultures que no són les pròpies, com expliquen Guillén i Hernández (2018):

La educación patrimonial supone, también, empatizar con otras culturas y sociedades, así como conocer medios naturales diferentes al nuestro (Cuenca y Martín, 2009; Cuenca y López, 2014). Estos deben ser los fines que marcan la

educación patrimonial, aquellos que favorecen la integración cultural utilizando el patrimonio como recurso educativo y atendiendo a los valores que aporta de forma íntegra (p. 152-153).

També és molt interessant la idea que transmeten Juanola, Calbó i Vallès (2006) de la importància del patrimoni amb l'educació. Segons aquests autors els elements patrimonials serveixen per comunicar, interpretar i transmetre des del vessant educatiu. Queda reflectit en el quadre següent:

Quadre núm. 3. Proposta de model inclusiu d'educació del patrimoni i dels museus (Juanola i Colomer, 2005, p. 34).

També Fontal (2008) en parlar d'educar en el patrimoni comenta com hauria de ser i com hauria d'actuar el patrimoni: «El patrimonio puede ser un contenido, un objetivo, una finalidad o un medio en determinado proceso de enseñanza-aprendizaje, y puede ser todo eso al mismo tiempo» (p. 102).

Una altra manera de treballar l'educació patrimonial seria a partir dels problemes socials rellevants (PSR). Canals (2018) ens explica aquesta idea vinculant els PSR amb les ciències socials, de manera que ens ajudi a formar ciutadans crítics. Per la seva banda, Cuenca (2016) comenta la necessitat de treballar l'educació patrimonial a partir d'aquest mètode: «consideramos partir de una educación patrimonial basada en los problemas socialmente relevantes, como dinamizadores de los procesos de enseñanza y aprendizaje» (p. 33), i afegeix:

A partir de aquí, consideramos que el patrimonio puede constituirse como un eje sobre el cual abordar propuestas de trabajo centradas en los problemas socialmente relevantes, desarrollando de esta manera una socialización de los contenidos relacionados con él, así, debemos hacer significativo el patrimonio para la vida cotidiana y que en esta cotidianeidad el patrimonio tenga un sentido práctico.

El patrimonio se puede convertir en fuente de información, articulándose como un centro de interés para abordar los problemas sociales relevantes, entre los que podemos destacar cuestiones como la identidad cultural en el mundo globalizado, las

desigualdades económicas, comerciales y sociales, los conflictos bélicos, la gestión del territorio y de los recursos, el urbanismo y el desarrollo sostenible [...] (p. 39).

Aquesta idea també és defensada a Cambil i Tudela (2017):

De esta manera, partiendo de problemas sociales relevantes, relacionados con la identidad, la memoria, la economía, las desigualdades sociales..., como dinamizadores de los procesos de enseñanza-aprendizaje, se puede abordar el tratamiento educativo de los bienes patrimoniales como fuente para la enseñanza-aprendizaje del conocimiento social y para la comprensión de conceptos abstractos relacionados con el aprendizaje del tiempo y el espacio, concepto como los de identidad / alteridad, uncausalidad / multicausalidad, unidad / diversidad, cambio / pertenencia, etc. (p. 33).

Tot i que dins el currículum es parla de la importància per a l'alumnat de conèixer el patrimoni cultural, la realitat que trobem és que es treballa de forma molt superficial, i que ja fa anys que succeeix (Fontal, 2011). Des de les instàncies europees es demana treballar-ho a totes les edats, com apunten Jagielska-Burduk i Stec (2019): «The Faro Convention promotes the inclusion of cultural heritage dimensions in all levels of education and stresses the role of training and sharing knowledge» (p. 9), però que des de la Unió Europea mateixa tampoc es tenen mecanismes o mesures d'aplicació per fomentar-ho. «Currently there is no legal basis for the harmonisation of heritage education in Europe, since both the Council of Europe and the European Union can only apply soft measures in this sphere. These soft measures can, however, be a starting point for establishing not only a common heritage education policy, but also for the creation of a uniform educational model for the participating countries». A nivell estatal González Monfort (2011) comenta que tant en l'educació primària com en la secundària la presència del patrimoni sol ser puntual, escassa i sovint sense gaire coherència. Blanco, Ortega i Santamarta (2003) ja ens comentaven que el currículum de primària obre moltes portes a treballar el patrimoni a l'escola. Aquesta idea que Domínguez Domínguez (2003) també afirmava:

[...] incluir el patrimonio como un componente curricular y propiciar el encuentro de los alumnos con el Patrimonio es abrir un camino de convergencia de la escuela con el mundo exterior y con sus problemas, educar para mantener una actitud crítica y de respeto por la reservas biológicas y por los signos diferenciadores de otras culturas, en cuanto a creencias y costumbres mediante el conocimiento de sus bienes

patrimoniales y educar para despertar una conciencia proteccionista y de conservación del entorno y hábitat de nuestro planeta (p. 233).

Tot i que la situació encara és massa residual o anecdòtica, com comenta Llonch (2015): «la educación patrimonial tiene un papel totalmente secundario que acostumbra a reducirse a la anécdota y, en el mejor de los casos, a la salida trimestral o anual de rigor o a unas cuantas horas dedicadas a trabajar por proyectos» (p. 42). En canvi, Cambil i Tudela (2017) esmenten que cada cop s'està veient com una bona font primària d'aprenentatge:

En el ámbito educativo ha pasado de ser considerado un recurso a ser una fuente primaria para la enseñanza y aprendizaje de conceptos espaciales y temporales; su didáctica se ha integrado en los diferentes niveles educativos, como puede apreciarse en los contenidos patrimoniales de los currículos de Infantil, Primaria, Secundaria y Bachillerato [...] (p. 27).

Fontal i Ibáñez (2015) exposen que amb la LOE s'amplia el patrimoni a les diferents etapes educatives sobretot a primària i secundària:

Con la LOE, en la Educación Primaria el patrimonio queda fuertemente vinculado a la *Competencia cultural y artística*; de hecho, en la contribución que las áreas de la etapa hacen al desarrollo de esta competencia y de manera específica a la enseñanza del patrimonio, destaca la de *Conocimiento del medio natural, social y cultural*, y también el área que mayor desarrollo da a esta competencia, la *Educación Artística* (p. 28).

També ho constaten Martín i Cuenca (2015), «en los primeros niveles educativos (Educación Infantil y primer ciclo de Educación Patrimonial), se conecta más con aspectos simbólicos, relacionados con fiestas, tradiciones, etc., [...] a medida que avanzamos en las etapas educativas se sustituyen por elementos histórico-artísticos y naturales» (p. 42).

Fontal (2012b) també defensa la idea de la importància de treballar aquests conceptes en les edats primerenques i que això ajudaria de cara a l'etapa de primària però que encara ens costa de trobar a les escoles:

A l'etapa d'infantil als reials decrets d'ensenyaments mínims, el terme *patrimoni* no hi apareix de manera explícita, sí que n'hi ha moltes referències clares, especialment a l'àrea de coneixement del medi. Si aquests aprenentatges s'assoleixen en acabar el

segon cicle de l'etapa, els infants entraran a l'educació primària adoptant un comportament favorable per adquirir coneixements relacionats amb el patrimoni (p. 14).

Blanco, Ortega i Santamarta (2003) comenten la transversalitat en el currículum que pot tenir el patrimoni i que, per tant, obriria nous camins per poder-ho treballar a l'escola. Aquest treball també ajuda a connectar amb l'exterior i, per tant, a sortir de l'aula per entendre el seu entorn tal com ens diu Domínguez Domínguez (2003):

Incluir el patrimonio como un componente curricular y propiciar el encuentro de los alumnos con el Patrimonio es abrir un camino de convergencia de la escuela con el mundo exterior y con sus problemas, educar para mantener una actitud crítica y de respeto por la reservas biológicas y por los signos diferenciadores de otras culturas, en cuanto a creencias y costumbres mediante el conocimiento de sus bienes patrimoniales y educar para despertar una conciencia proteccionista y de conservación del entorno y hábitat de nuestro planeta (p. 233).

Pinto i Molina (2015) també aposten per tenir un currículum que tingui clar per què eduquem, quina formació patrimonial cal promoure i com la desenvolupem i avaluem.

Aquesta transversalitat que exposen Blanco, Ortega i Santamarta la podem trobar a partir del treball del patrimoni de forma interdisciplinària. Si ens centrem en el treball a les aules dels elements patrimonials, podem veure que aquests elements ens donen molt de joc per treballar, ja que ens permeten fer-ho des de la interdisciplinarietat.

D'una banda, Feliu i Hernández Cardona (2011) defensen que l'educació patrimonial és competencial si s'entén com l'anàlisi de l'entorn i la identificació i diferenciació dels elements patrimonials que en formen part i la relació que s'estableix entre aquests. Ferreras i Jiménez (2013) exposen que «la visión que se transmite del patrimonio en los libros es muy simple [...] no se establecen relaciones multi o interdisciplinarias [...] las diferentes unidades didácticas no dejan de poseer una finalidad academicista» (p. 609). El mateix Hernández Cardona (2003) comentava la quantitat de conceptes que permetia treballar el patrimoni: «Por otra parte el patrimonio es un espacio interdisciplinar por definición en el cual se interrelacionan los más diversos conceptos de geografía, arte, historia, ciencia, técnica, etc., ello hace del patrimonio un marco privilegiado donde plantear la unicidad de la realidad y la importancia de los conocimientos integrados para conocerla» (p. 457).

Hannoset (2002) creu que el patrimoni és un tema fantàstic perquè ens permetrà treballar el patrimoni de forma transdisciplinària i ens ajudarà a generar vincles entre les persones. A més, pensa que els professors han de ser els guies i ser uns transmissors de patrimoni, ja que l'escola permetrà treballar-ho amb els sentits, «per tant, el patrimoni és un vector d'exploració sensorial a l'escola de tots els sentits el podem comprendre amb el cos però també, i sobretot, és un mitjà extraordinari de teixir lligams entre les persones, entre generacions, entre edats diferents, amb els oficis, amb persones que pensen diferent, amb maneres de pensar que ens són alienes... és una eina perfecta de coneixement d'un mateix i dels altres, i per tant, d'integració» (p. 54). Cita l'autora Veronique Persoons: «L'ensenyant com a recurs per incloure el projecte patrimoni en la vida de la classe i del nen: afavorir la interdisciplinarietat» (2002, p. 54). Hannoset també ens parlarà de la pedagogia del patrimoni com una pedagogia relacionada amb els fets quotidians, i que el patrimoni ha d'estar connectat amb la realitat de l'aula escolar. Estepa, Wamba i Jiménez (2005) ens diuen que l'educació patrimonial ens servirà per superar certes barreres disciplinàries que trobem encara dins els currículums escolars (p. 166).

Palacios i Llull (2012), per la seva banda, ens diuen que:

El tratamiento que dan al patrimonio como contenido educativo en las escuelas, que se integra en el currículo de una forma interdisciplinar y efectiva y que parte del entorno cercano del niño y defiende un modelo basado en la exploración y conocimiento in situ y de primera mano, no solo del museo, sino del espacio urbano y todo lo que este engloba: arquitectura, esculturas, lugares especiales, paisajes, etc. (p. 35).

Juanola, Calbó i Vallès (2006) corroboren que el patrimoni es pot treballar de forma interdisciplinària o per projectes, ja que pot integrar diferents continguts. González Monfort i Pagès (2005) expliquen que podem treballar el patrimoni de forma interdisciplinària i tocar continguts de la geografia, de l'art, de la història, la ciència, entre d'altres, i que ens permet integrar molts coneixements, i la mateixa González Monfort (2008, p. 33) manifesta que el patrimoni permet als alumnes veure i entendre coses que estan al seu voltant i, per tant, entendre coses com poden ser festes, tradicions o jocs.

Per la seva banda, Hernández Cardona (2003) ens diu que «por otra parte el patrimonio

es un espacio interdisciplinar por definición en el cual se interrelacionan los más diversos conceptos de geografía, arte, historia, ciencia, técnica, etc. ello hace del patrimonio un marco privilegiado donde plantear la unicidad de la realidad y la importancia de los conocimientos integrados para conocerla» (p. 457).

García (2014) descriu com a l'Amèrica Llatina cada cop més es veu aquesta vinculació entre patrimoni i interdisciplinarietat:

En América Latina algunos autores visualizan la EP como una àrea interdisciplinar donde se generan mecanismos de aprendizaje social y de responsabilidad individual frente al legado cultural. Es así como la Educación Patrimonial se configura como una praxis educativa y social que permite elaborar acciones pedagógicas privilegiando enfoques interdisciplinarios. Los bienes culturales permiten la integración de diferentes conocimientos que pretenden algo más que un estudio del pasado... (p. 6).

El que cal evitar és treballar el patrimoni de la manera repetitiva i memorística que en molts casos s'ha fet sempre a les aules a partir dels llibres de text, ja que els manca cert vessant didàctic, tal com ens comenten Ferreras i Jiménez (2013): «Los libros de texto otorgan al patrimonio un papel didáctico no crítico, simplista y concreto, marcado por su escasez, grandiosidad o reconocido prestigio y con una finalidad didáctica meramente academicista, y de forma disociada, que obvia la potencialidad del patrimonio como elemento integrador de los saberes de las ciencias sociales y experimentales» (p. 592).

I de quina forma ho podríem treballar? Doncs, a partir de l'entorn proper. Sovint no s'aprofita prou treballar l'àmbit local del patrimoni. És evident que cal connectar els alumnes amb el món en què viuen i sobretot aprofitar la seva experiència pròpia i propera. Si es comença per l'espai més proper, ja es podrà continuar treballant elements patrimonials més llunyans, tal com afirma Estepa (2013).

Ballart (2002) comenta la importància de sortir a tocar i observar el patrimoni. No tot es pot fer des de l'aula tancat. Per fer-ho ens parla per exemple de l'escriptor hindú V.S. Naipaul que deia «[...] el pasado espectacular de la India no se asimila mediante el estudio de libros, sino que hace falta salir a la calle y disponerse a la contemplación extática» (Ballart, 2002, p. 96), o també de Farley (citada per Ballart, 2002) que indica que «[...] tampoco hay nada mejor que enfrentar a los estudiantes directamente con el

objeto histórico para que se experimente los lazos emotivos con un pasado que de tan real se puede tocar» (p. 110). Aquesta idea també la defensen Castro i López (2019) quan comenten la necessitat de connectar amb aquest entorn proper: «La desconexión de los centros educativos con su entorno es un dèficit que deber ser superado para el acercamiento de las Instituciones o museos y, por ende, de su patrimonio a la escuela» (p. 109).

Tanmateix, el treball del patrimoni local també implica no caure o cometre l'error de limitar-se o centrar-se exclusivament en quelcom anecdòtic. És a dir, cal anar més enllà de l'horitzó local (Hernández Hernández, 2002; Bardavio i González Marcén, 2003). D'altra banda, Hernández Hernández (2002) assenyala «que un contingut sigui assequible no depèn del seu quilometratge» (p. 35). De fet, defensa que actualment, amb Internet i els mitjans de comunicació, és difícil distingir entre què és proper i què és llunyà; i que el veritable valor de l'educació del patrimoni proper rau en les possibilitats de presentació i representació que ofereix dels continguts.

Per la seva banda, Borghi (2010) defensa que gràcies a aquest patrimoni proper es pot treballar la història local: «La historia local “permite hacer aparecer la humanidad, la concreción y los sentimientos de los sujetos de la historia de cada tiempo (Dondarini, 2007, p. 106)» (p. 98-99).

Pinto i Molina (2015) també defensen aquesta importància de sortir a descobrir l'entorn més proper: «[...] introducir el patrimonio de forma interesante y apropiada al currículo, utilizando, por ejemplo, un museo local especializado o generalista, o sitios históricos cercanos a la escuela. Es posible enseñar y aprender desde lo local hacia el marco nacional e incluso internacional, analizando las fuentes locales como microcosmos. Al mismo tiempo, la historia local ofrece oportunidades para explorar cuestiones acerca de la identidad y el proceso de investigación histórica» (p. 124).

Ortuño, Molina, Sánchez i Gómez (2012) també transmeten la idea de treballar-ho des de sortides a llocs propers perquè els alumnes puguin tenir implicació amb problemes reals, aprofitar cascs antics de les ciutats, visites teatralitzades, simulacions i jocs en tallers didàctics de diferents èpoques.

Una manera de millorar els processos formatius i fer un aprenentatge atractiu del patrimoni seria amb la implantació de les TIC dins aquest camp, tal com expliquen

Correa, Ibañez i Jiménez (2006). Com també comenten Juanola, Calbó i Vallès (2006), amb la importància de les noves tecnologies amb els objectes patrimonials. Cuenca (2016) també indica:

El desarrollo de propuestas multidireccionales, en las que el patrimonio se configure como el eje de trabajo son de gran interés, basándose fundamentalmente en el potencial didáctico que las nuevas tecnologías aportan, mediante el empleo de las redes sociales, blogs, wikis..., herramientas que facilitan la participación e implicación del alumnado con el patrimonio y con el propio proceso educativo (p. 36).

Aquesta idea, però, encara està molt en una fase inicial, ja que tant les aplicacions informàtiques com l'ús que se'n fa encara és massa testimonial, com ens diuen Ibañez, Kortabitarte, De Castro i Gillate (2019):

Más que nada, son objetos informativos que reproducen un formato no digital, sin haber sido diseñados para el desarrollo de la competencia digital» o «un futuro próspero nos puede aguardar, pero la realidad a fecha de hoy, es que el logro de la competencia digital mediante el uso de *apps* de contenido patrimonial en España, está muy lejos de verse favorecida por unos diseños que tengan en cuenta los aspectos educativos (p. 24).

Aquesta qüestió també és comentada per Luna, Ibañez i Rivero (2019, p. 56), que troben encara pocs avantatges en les aplicacions mòbils i en la realitat augmentada que s'utilitza en l'ensenyament dins l'estat espanyol.

Una altra proposta per solucionar aquests problemes seria amb la millora de la formació dels futurs mestres i la formació continuada (Molina, Miralles i Ortuño, 2013). Els docents haurien d'aprofitar experiències de contacte directe amb el patrimoni per tal que als alumnes se'ls despertin sentiments de pertinença i a la vegada els facin posicionar en posicionaments futurs (Estepa i Cuenca, 2006; Estepa, Cuenca i Martín, 2011). Estepa i Cuenca (2013) ens diuen el següent: «En el caso de los maestros, ya se ha puesto de manifiesto en diversas investigaciones que los actuales planes de estudio de la titulación no incluyen una formación adecuada respecto a las diferentes áreas de conocimiento objeto de enseñanza-aprendizaje, mucho menos en un campo tan específico como el patrimonial» (p. 67). Hanosset (2003) ens diu que « [...] com a professors, som veritables transmissors. Som transmissors del patrimoni. Som aquí per donar sentit a

l'aprenentatge» (p. 71).

El problema segons Fernández (2005) és que potser no tots els professors estan preparats per afrontar-ho, tal com indica: «¿están los profesores de todas las escalas educativas preparados para afrontar la complejidad que posee el termino patrimonio y todos los procesos en los que se incardina?» (p. 16).

En els estudis sobre mestres i professors fets per Estepa i Cuenca (2013, p. 62) veuen que hi ha un coneixement més ampli de referents patrimonials per part dels professors de secundària que per part dels mestres de primària, però, en canvi, a nivell d'estratègies de treball les tenen més desenvolupades els mestres de primària. Cuenca, Estepa i Martín (2011) afegeix que «en parte, los obstáculos que aquí se ponen de manifiesto tienen su origen en la propia formación inicial del profesorado, que no aborda por lo general el patrimonio como un referente clave en los procesos de enseñanza y aprendizaje [...]» (p. 56). Aquesta idea també s'exposa a Castro i López (2019) en què es comenta la poca formació específica que hi ha en educació patrimonial en el professorat.

Per la seva banda, Estepa, Ávila i Ferreras (2013) comenten de forma crítica la necessitat de formació inicial en els temes de patrimoni:

Desde una perspectiva constructivista y crítica de la formación del profesorado, estas ideas constituyen el punto de partida y un referente continuo a lo largo de dicha formación para actuar sobre ellas promoviendo su evolución (Adler, 1991; Armento, 1996) en la línea de una didáctica del patrimonio deseable, nivel de referencia de nuestra hipótesis de progresión del saber profesional, tomando el modelo de profesor-investigador como referente teórico (Porlán y Rivero, 1998; Porlán, Martín del Pozo y Martín Toscano, 2002) (p. 49).

Duarte i Ávila (2015) defensen clarament com haurien de ser els mestres que treballen els temes patrimonials: «Si quieren que sus alumnos alcancen un conocimiento patrimonial deseable, ellos como docentes son una referencia fundamental. Han de investigar, planificar, desarrollar y valorar los resultados de su propio trabajo en el aula: los profesores se desarrollan profesionalmente como consecuencia de procesos reflexivos, experimentales y de investigación (Porlán, 1987)» (p. 147), i ho acaben vinculant a la formació inicial d'aquests: «A modo de síntesis, en la formación inicial de los maestros y profesores, la didáctica del patrimonio cultural persigue que el alumnado

incorpore, en su conocimiento profesional, el patrimonio como realidad viva y vivificadora para desenvolver, en el conocimiento escolar que construya, el patrimonio cultural vinculado a una finalidad crítica de educación ciudadana patrimonial».

Domínguez Almansa, Costa i López Facal (2019) deixen clar que aquesta aposta per a la formació inicial cal continuar-la a les escoles per veure si s'hi va inserint.

Esto coincide con otras investigaciones sobre las concepciones de maestros y profesores en ejercicio y de diferentes agentes educativos (Estepa, Ferreras, Morón, 2013), y confirma que, de no mediar una adecuada intervención, el futuro profesorado recurrirá a estrategias docentes transmisivas, incapaces de generar una percepción holística y crítica del patrimonio (Domínguez-Almansa, López, 2015). La experiencia en la formación del profesorado debe tener su continuidad en sus prácticas en los colegios, para comprobar cómo trasladan estas nuevas concepciones educativas y patrimoniales y sus efectos en los aprendizajes escolares (p. 62).

Domínguez Almansa i López Facal en un anterior estudi (2017) defensen una educació patrimonial que no es fixi només en la bellesa dels monuments sinó que opti per ser crítica i a la vegada transformadora amb les seves actuacions «así, donde unos maestros pueden optar por mostrar la belleza o valor intrínseco del bien patrimonial, otros, como ha sido en este caso, buscan indagar si la conexión con un supuesto bien puede generar identificaciones con aspectos como la lucha por la justicia social, ambiental o los derechos humanos» (p. 65), i afegeixen el següent:

El hecho de que su alumnado aprenda a apropiarse críticamente del entorno, el hecho de descubrir que se identifican con quienes sufrieron o se rebelan —elementos reales que contrastan con las ficciones con las que se suele explicar lo social— o el hecho de que valoren el propio conocimiento social, los posiciona como profesionales activos en el marco de una educación comprometida con la construcción de una sociedad más justa (p. 66).

Cal considerar com viuen els alumnes aquest treball amb el patrimoni. Gómez (2013) ens diu que «la enseñanza del patrimonio en las aulas nos permite emplear un diálogo entre pasado y presente que resulta útil para enseñar a nuestros alumnos» (p. 100).

2.2. PENSAMENT I PRÀCTICA DEL PROFESSORAT

Un cop hem considerat els conceptes més teòrics relacionats amb el patrimoni i com s'apliquen en el vessant educatiu, podem passar a analitzar quin paper juga el professorat dins el sistema escolar, quina és la seva actitud vers la docència, i com n'és d'important.

2.2.1. LA PRÀCTICA REFLEXIVA

Tal com afirma Giroux (1990), té un paper clau en la configuració dels objectius de l'ensenyament escolar. Tot i que a vegades la realitat del dia a dia sol ser diferent a la que hauria de ser: «Esto significa que los profesores tienen que desempeñar un papel responsable en la configuración de los objetivos y las condiciones de la enseñanza escolar. Semejante tarea resulta imposible dentro de una división del trabajo en la que los profesores tienen escasa influencia sobre las condiciones ideológicas y económicas de su trabajo» (p. 176). Caldria que els professors es convertissin en uns intel·lectuals transformadors, «en definitiva, los profesores necesitan desarrollar un discurso y un conjunto de hipótesis que permitan actuar más específicamente como intelectuales transformadores» (p. 36) i, per tant, trobar les condicions necessàries ja sigui de temps, espai o activitats per aconseguir que sorgeixi el coneixement dins les escoles. Aquests docents han d'aconseguir educar els estudiants de manera que aquests es converteixin en ciutadans reflexius i actius dins de la societat, per si cal canviar-la. «Estos intelectuales no están solo interesados en la consecución de logros individuales o en el progreso de los estudiantes en sus carreras respectivas, sino que ponen todo su empeño en potenciar a los alumnos, de forma que éstos puedan interpretar críticamente el mundo y, si fuera necesario, cambiarlo» (p. 36). Per ser, doncs, “intel·lectuals transformadors” els docents cal que deixin de ser passius o vistos com a transmissors d'un programa establert per alguna institució educativa.

A la vegada, seria bo per al sistema educatiu mateix aconseguir una escola on hi hagués un ensenyament reflexiu, on els professors es convertissin en professionals reflexius. Això faria que la institució educativa utilitzés un sistema d'aprenentatge diferent a l'habitual en què els individus poguessin extreure benefici dels seus conflictes, fer-ne estudis, crítica contínua i arribar a millorar-la, tal com afirma Schön (1998): «He

sostenido que para ensanchar y profundizar su capacidad de reflexión desde la acción, los profesionales deben descubrir y reestructurar las teorías interpersonales de la acción que ellos aportan a sus vidas profesionales» (p. 308). I afegeix també la necessitat alliberadora d'aquesta investigació pròpia dels seus mètodes (1992): «Los profesores pueden descubrir que resulta emocionante, e incluso liberador, el hecho de convertir de su propia enseñanza en una cuestión de exploración mutua» (p. 298).

Un altre autor que ens parla de les implicacions del professorat és Freire (2000). La idea de mestres transformadors de la societat també la comenta tot defensant no ser docents enciclopèdics: «El educador que aliena la ignorancia, se mantiene en posiciones fijas, invariables. Será siempre el que sabe, en tanto los educandos serán siempre los que no saben» (p. 73). Defensa un educador humanista i revolucionari que no pot esperar que l'educació reflecteixi l'estructura del poder i no la qüestioni (p. 77). Vincula aquest professor transformador amb l'alumne crític, de manera que un retroalimenta l'altre. «De este modo el educador problematizador rehace constantemente su acto cognoscente en la cognoscibilidad de los educandos. Éstos, en vez de ser dóciles receptores de los depósitos, se transforman ahora en investigadores críticos en diálogo con el educador, quien a su vez es también un investigador crítico» (p. 97).

Carrera (2000) ens parla del professor com a aprenent i exposa que el docent cal que trobi la connexió entre la classe i la millora institucional. Per tant, ha de buscar l'engranatge i les estratègies per aquest desenvolupament.

González Amorena (2008) defensa la importància dels docents i que no són actors de l'educació sinó que són el currículum i la pedagogia, i defensa la idea del professor com a actor clau per a la transformació educativa.

Per la seva banda Jiménez (2017) ens parla de l'acte educatiu d'aprenentatge i el vincula a la capacitat del pensament crític per part dels mestres.

Bruer (1997) comenta que el professor ha d'utilitzar el coneixement del contingut més les habilitats pedagògiques per ajudar l'estudiant a construir el seu procés d'aprenentatge. També destaca la necessitat del professor expert, que segons aquest autor ha de tenir unes habilitats i rutines pedagògiques que ajudaran els alumnes a construir el coneixement de la seva matèria.

Perrenoud (2004), per la seva banda, parla de la importància de la reflexió pràctica que cal que faci el docent, i des d'un vessant crític, per veure quins sabers i quines tradicions teòriques havia acumulat i com els ha posat en la pràctica. Destaca que aquesta reflexió el pot portar a la innovació. Comenta la importància del professorat i la seva pràctica reflexiva i que, per tant, ha de ser una activitat que no s'ha de dur a terme només ocasionalment sinó sempre, per no deixar de ser reflexiu. «Una pràctica reflexiva no es solamente una competencia al servicio de los intereses legítimos del enseñante, sino que también es una expresión de la *conciencia profesional*. Los profesores que no reflexionen más que por necesidad y que dejan de plantearse cuestiones desde el momento en que se sienten seguros no son practicantes reflexivos» (p. 48), i ho acaba lligant a ser una clau de la professionalització dels educands: «El paradigma reflexivo es en este sentido un emblema de la profesionalización, entendida como un poder de los enseñantes sobre su trabajo y su organización, un poder que no se ha obtenido para favorecer la opacidad de las prácticas, sino que se asume abiertamente con sus responsabilidades correspondientes» (p. 210).

Per la seva banda Liliana Bravo (2002), també cita un autor com Zeichner, que amplia aquesta idea de l'ensenyament reflexiu:

Con el concepto de enseñanza reflexiva, surge el compromiso de los formadores de profesores para ayudar a los futuros maestros a que durante su preparación inicial, interioricen la disposición y la habilidad para estudiar su ejercicio docente y para perfeccionarse en el transcurso del tiempo, y se comprometan a responsabilizarse de su propio desarrollo profesional (p. 82).

Bravo incideix en el fet que promoure la formació de professors reflexius no és una qüestió nova, la part important és que ara s'està fent. Zeichner ja en parlava quan creia que moltes vegades la pràctica docent era sovint una intuïció més que una decisió reflexiva per part dels mestres mateixos. També comenta que Dewey a principis del segle XX, ja parlava d'una actitud centrada en una obertura intel·lectual i que calia integrar-hi la responsabilitat de les decisions preses per a un desenvolupament professional personal (referint-se als mestres).

Zeichner (2017) descriu el concepte de mestre com a professional reflexiu i que reconeix la riquesa de ser mestre, i que cal que els docents facin l'exercici de la reflexió de la seva pròpia experiència. A més a més, cita Dewey com a iniciador d'aquestes

idees amb el que definia com “l’acció reflexiva” i hi veu una continuïtat amb el que Schön anomena “pràctica reflexiva”. L’autor aposta per desenvolupar aquestes idees en la formació inicial dels mestres per tal que arribin aquests canvis a la societat.

Per acabar aquest apartat, Domingo (2013) comenta clarament el paper de prendre decisions i ser reflexiu com a mestre, i compara fer aquest exercici amb el que poden fer els metges.

Sin embargo la buena enseñanza exige tomar decisiones reflexivas, racionales y conscientes. La capacidad de los maestros para justificar razonablemente sus decisiones y acciones dentro del aula constituye un elemento importante de su formación reflexiva en la práctica. Han de ser capaces de justificar un plan de acción lo que significa proporcionar buenas razones para actuar de ese modo. Para ello el maestro no puede apoyarse exclusivamente en su instinto o en un conjunto de técnicas preestablecidas y descontextualizadas, sino, más bien, debe reflexionar de una manera crítica y analítica. Es decir, el maestro ha de reflexionar sobre su práctica al igual que el médico debe reflexionar en los síntomas y en el estado general del paciente (p. 160).

2.2.2. LES IDEES PRÈVIES I LA PRESA DE DECISIONS COM A MESTRE

De quina manera pensen, actuen i prenen les decisions els docents per ensenyar? Autors com Goodman i Adler (1985) expliquen que conèixer les perspectives que tenen els docents són útils per veure quines decisions prenen dins les aules per ensenyar les ciències socials. El fet de conèixer les creences prèvies que tinguin els docents hauria de ser una ajuda per al creixement professional i pot ser una eina per a la reflexió, tal com ens diu Angell (1998), però aquest autor ens comenta que a vegades les creences prèvies poden ser un obstacle que bloqueja la possibilitat d’una nova manera d’ensenyament. És interessant conèixer quines representacions han marcat la vida dels docents perquè aquestes són les que condicionaran la seva forma de treball i seran les que marcaran les metodologies o l’habilitat en la seva tasca, cosa que a la vegada condicionarà la comprensió per part de l’estudiant, tal com ens diu Breakstone (2013): «Yet, impact on classroom instruction and student understanding relies upon teachers possessing particular skills and knowledge to use them effectively in their classrooms» (p. 115).

Un element com el record que tenen els futurs mestres de ciències socials de l'ensenyament rebut condiciona la seva manera d'actuar. Aquest fet també el constaten Crowe, Hawley i Brooks (2012), ja que destaquen que cal aprofitar les experiències que tinguin durant la construcció del seu ensenyament i la seva formació perquè al llarg de la seva educació formal aquests futurs mestres hauran desenvolupat una imatge molt detallada del que significa ser un mestre d'estudis socials (2012): «Throughout their formal education these prospective teachers had developed a very detailed image of what it means to be a social studies teacher» (p. 53).

Pagès (1997) explica que és interessant conèixer les creences del professorat per analitzar-les, comprendre'n les pràctiques i si cal modificar-les. Més endavant Pagès (2011) comenta que les representacions que els docents han construït al llarg de la seva vida escolar, quan eren alumnes, són les que marcaran el seu futur docent en la seva vida professional, i, per tant, cal conèixer-les per tal de tenir-les en compte durant la seva tasca docent: «La indagación sobre las representaciones que tienen los futuros docentes de la docencia y de la enseñanza de las ciencias sociales debería ser, en mi opinión, el punto de partida del conocimiento profesional» (p. 72).

Més tard Gutiérrez i Pagès afegeixen la importància de conèixer aquestes idees prèvies per la didàctica de les socials (2014):

La formación didáctica —en nuestro caso en didáctica de las ciencias sociales— se basa en el supuesto de que los y las estudiantes de maestro dominan los saberes que deberán enseñar y que tienen un conocimiento de las ciencias sociales, de sus características epistemológicas y curriculares, y de su práctica. Tienen, sin duda, conocimientos que aprendieron durante su etapa de alumnos tanto en primaria como en secundaria o en bachillerato.

[...] Y se trata de deconstruir sus representaciones para que puedan pensar cuál es su rol en la planificación de unos saberes que deberán ser aprendidos por niños y jóvenes en cuyas manos caerá la responsabilidad del futuro de la sociedad (p. 269).

Per últim, Pagès en una entrevista de l'any 2016 continua insistint en aquesta importància de conèixer aquestes idees prèvies als futurs docents. (Consejo Editorial Revista Perspectivas, 2016):

Ciertamente, los futuros y las futuras docentes empezaron a construir su competencia profesional desde el primer día que pisaron una escuela como alumnos y alumnas.

Han ido incorporando información, creencias, imágenes sobre lo que deberán hacer cuando enseñen y sobre las disciplinas que enseñarán. Tienen un importante acopio de posibles soluciones que, en pocos casos, han actualizado a su paso por la universidad, en su formación inicial. Esta situación probablemente explica por qué es tan difícil cambiar el currículum de geografía e historia y por qué siguen habiendo temas y, sobre todo, protagonistas claramente invisibles en el currículum, en los textos y en las prácticas. (p. 6).

Liliana Bravo també ens parla dels docents en la seva formació i la importància que té qüestionar-se les coses durant la seva formació inicial (2002): «La formación de profesores reflexivos comienza en la formación inicial e implica creer en la capacidad que tienen los futuros maestros y profesores para cuestionarse. La reflexión del propio “aprendizaje” es el primer paso para la consecución de una formación de profesores centrada en la reflexión permanente de la propia “práctica”» (p. 81).

2.2.3. ELS ESTUDIS DE MESTRES

Dins d'aquest tipus d'estudis encara ens trobem en un camp poc treballat, tal com indica Stodolsky (1991, p. 137), caldria fer més entrevistes a mestres per veure les seves observacions i com s'apliquen a les seves classes. Segons aquest autor, els valors i les preferències personals dels mestres afecten notablement la seva manera d'enfocar i dur a terme les classes. Per tant, les seves experiències passades tenen un lloc important en les decisions que es prenen, ja sigui per preparar, programar o avaluar una classe. Seria recomanable fer investigacions per conèixer la vida intel·lectual del professorat, per veure de quina manera queda inserida a l'aula. També caldria fer entrevistes amb mestres i fer observacions sistemàtiques de les sessions d'aula per poder observar si el discurs és el mateix que l'aspecte cognitiu que defensa.

En un llibre editat per Goodson (2004) es defensa la importància d'aquest tipus d'estudi per millorar i ser conscient de què es fa bé i què cal millorar. Per tant, cal conèixer la vida personal del docent, la seva formació i els seus primers anys de vida professional. «Otra razón para el estudio de las vidas de profesorado que plantea este libro proviene de la bibliografía sobre la socialización del profesorado, una de cuyas tradiciones más importantes señala el período de formación inicial y los primeros años de la vida profesional como la influencia socializadora más formativa» (p. 58). Això només es pot

observar amb l'observació i sent conscient de diferents models educatius que el docent ha experimentat i adquirit mentre estudiava. Tot i que com comenta l'autor, aquests tipus d'estudis solen ser minoritaris perquè sovint no s'hi veu la importància que tenen per millorar el sistema educatiu i en reivindica un ús més freqüent.

González Amorena (2008) destaca també la importància de la reflexió dels professors sobre el seu ofici, sobre allò que ensenyen, com s'adapten a les necessitats escolars. També fa referència a Huberman, que parla de la importància de mirar l'experiència docent: «En este sentido, Michael Huberman afirma que al relatar la experiencia docente se puede tomar distancia de ella y convertirla en objeto de reflexión» (p.145). Aquesta idea lliga amb la història de vida del professorat.

Actualment ens trobem que la majoria d'estudis tracten sobre el pensament del futur professorat, i, en canvi, n'hi ha pocs sobre els docents que fa anys que estan en servei. Tal com afirma Villalón (2014): «Una gran mayoría de investigaciones han indagado sobre el pensamiento del futuro profesorado, mientras que los estudios del profesorado en servicio son escasos. Con respecto a estos últimos hemos encontrado que la investigación se ha centrado en el análisis de los docentes en sus primeros años de servicio» (p. 32). Com destaca Villalón, és molt important l'estudi d'idees prèvies, creences i representacions que tenen els docents perquè ens poden donar moltes claus de la seva pràctica docent posterior.

O com exposa Galindo (2017) caldria fer un diagnòstic per saber com han après els docents tant d'educació primària com de secundària per poder establir un model metodològic de treball aprofitant l'anàlisi de les idees prèvies per millorar i modificar-les i fer-ne un model de didàctica de les socials alternatiu.

El objetivo fundamental que se persigue es plantear un modelo formativo para que alumnado que está formándose para ser docente de Ed. Primaria y Educación Secundaria y también educadores en contextos “no formales” (Educación Social) aprendan a enseñar Ciencias Sociales partiendo de un diagnóstico sobre cómo las han aprendido y cómo se las han enseñado. Se trata de establecer modelos metodológicos resultantes de trabajar con las experiencias previas, describiéndolas, analizándolas y proponiendo alternativas para su mejora a través de procesos de indagación y reflexión, incorporando resultados de la investigación educativa desarrollada, fundamentalmente, en el contexto de la Didáctica de las Ciencias Sociales (p. 32-33).

2.3. REFLEXIONS AL VOLTANT DEL PATRIMONI I DEL ROL DOCENT

El meu posicionament vers els autors citats en aquest marc teòric i vers quina finalitat té el patrimoni en l'educació és el següent.

Primerament, penso que el concepte de patrimoni ha anat modificant-se al llarg dels segles, però, com diuen Baluja i González Monfort (2009), és una herència que ens ha quedat d'anteriors generacions per a les futures generacions. El patrimoni cultural, com comenta Fontal (2013), no són només objectes sinó tot tipus d'elements, ja siguin materials o no, adquirits o rebuts dels avantpassats.

Pel que fa a la manera didàctica de treballar el patrimoni, m'identifico amb Estepa i Cuenca (2013), quan comenten que didàcticament no és un fi però està dins un procés educatiu i aquest ens permet connectar amb el nostre passat. La idea de treballar el patrimoni dins un concepte més ampli com és l'educació patrimonial penso que pot servir molt per vincular-ho a l'educació per a la ciutadania, tal com comenta González Monfort (2011), i poder fomentar un valors i unes emocions, tal com diuen Lucas i Estepa (2015). Per aconseguir-ho, però, caldria fer-ho a partir d'un treball amb els alumnes ja des de ben petits, com ens diu Llonch (2015).

Sobretot ens calen mestres que siguin intel·lectuals transformadors, com comenta Giroux (1990), o professionals reflexius, com comenta Schön (1998). Es necessita una base de docents sense por a qüestionar-se coses i a modificar esquemes mentals preconcebuts. Idea que per aconseguir-la caldria saber quines idees prèvies tenen o quines han rebut abans de ser mestres i els poden haver condicionat, tal com ens diu Pagès (2012). Per aconseguir-ho, caldrien més estudis en què els propis mestres s'investiguessin a ells mateixos sobre quines influències han rebut, tal com diuen Bravo (2002) o Vilallón (2014), i, d'aquesta manera, poder aplicar, modificar o millorar aquestes idees aquestes en la seva carrera docent.

Un cop detectades les idees prèvies i els possibles esquemes mentals caldria potenciar una bona formació inicial en aquest àmbit relacionat amb el patrimoni i la seva educació, tal com ens diuen Molina, Miralles i Ortuño (2013). També una bona formació continuada que encara no hi és, tal com ens diuen Domínguez Almansa, Costa i López Facal (2019) per acompanyar els mestres amb temes d'educació patrimonials.

A més a més, el benefici per a l'aula de fer un treball amb el patrimoni és molt elevat, ja que permet treballar l'entorn local i més proper a l'escola, tal com comenten Bardavio i González Marcén (2003) o Pinto i Molina (2015), i fer servir metodologies educatives com poden ser el treball interdisciplinari, com diu Palacions i Llull (2012), o transdisciplinari, com ens comenta Hannosset (2003), amb l'adaptació d'aquests elements patrimonials a l'actualitat a partir de problemes socials rellevants, tal com ens diu Canals (2018). És per aquests motius que el treball amb elements patrimonials suposa una gran riquesa per als centres docents i caldria poder-ho potenciar més.

3. MARC METODOLÒGIC DE LA RECERCA

En aquest capítol s'estableixen les bases metodològiques de la recerca. Per fer-ho, en un primer apartat s'ubica la recerca dins quin model d'interpretació es troba, tot explicant-ne breument les característiques. En un segon apartat, queda ubicat el context en què he fet la recerca i s'hi expliquen els instruments que he utilitzat i les dades que n'he obtingut. Finalment, per tancar el capítol, l'últim apartat consta d'una breu síntesi sobre els instruments explicats anteriorment i l'interès que han tingut en la recerca.

3.1. TIPOLOGIA I JUSTIFICACIÓ DE LA METODOLOGIA

La investigació és una investigació educativa dins el paradigma interpretatiu i crític amb l'objectiu de recollir evidències a partir de diferents instruments, i està sent qualitativa. L'objectiu és intentar entendre com una mestra amb una llarga trajectòria treballa l'educació patrimonial i quina visió crítica porta a terme a l'entorn de l'educació patrimonial, i, alhora, veure com els alumnes entenen el patrimoni a partir d'un projecte interdisciplinari, i com la mestra els fomenta l'educació per a la ciutadania.

És una investigació emergent perquè es va fer dins la planificació del calendari escolar però sense uns tempos tancats i que es van anar modificant segons les opcions que van anar sortint. El càlcul inicial era de dos trimestres i finalment va ser un projecte de tot el curs 2015-2016.

L'estudi és un estudi de cas (Latorre, Del Rincón i Arnal, 1996) en què la preeminència és un context real. Les dades no seran generalitzables, ni replicables, seran anònimes i només serviran per a aquests alumnes. L'estudi està enfocat en l'anàlisi del projecte d'innovació per treballar el monestir de Sant Pere de Casserres.

3.1.1. INVESTIGACIÓ EDUCATIVA

L'estudi s'emmarca dins el context del que s'anomena una investigació educativa. Tal com diu Tojar (2010) quan es refereix a què és investigar, és l'oportunitat d'aconseguir modificar algun esdeveniment gràcies a la reflexió d'algun element analitzat: «Investigar brinda también una oportunidad de cambio, de mejora. Si no se reflexiona, se indaga o se investiga sobre lo que se hace de forma cotidiana, pocas posibilidades existen de modificar un patrón de comportamiento» (p. 411).

Aquesta investigació, tal com diuen Latorre, Del Rincón i Arnal (1996), es troba dins el que anomenem investigació educativa, ja que tracta les qüestions i els problemes relatius a la naturalesa, l'epistemologia, la metodologia, les finalitats i els objectius en el marc de la recerca progressiva de coneixement en l'àmbit educatiu.

Denzin i Lincoln (1994), citats per Tojar (2010), descriuen que «la investigación educativa es un campo interdisciplinar, transdisciplinar y, en ocasiones, contradisciplinar. Atraviesa las humanidades, las ciencias sociales y las físicas. La investigación cualitativa es muchas cosas al mismo tiempo [...]» (p. 406).

Per la seva banda Cohen i Manion (1990) diuen que:

La investigació educativa es preocupa de les condicions o relacions que existeixen entre els diversos agents i factors que intervenen en l'àmbit educatiu; de les pràctiques que prevalen en l'acció educativa; de les creences, dels punts de vista o de les actituds que mantenen els agents educatius; dels processos en marxa; dels efectes que se senten o de les tendències que es desenvolupen (p. 101).

Per tant, la investigació educativa està dirigida a la recerca que permetrà que aquests nous coneixements serveixin com a base per comprendre els processos educatius i poder aplicar-los en l'àmbit de l'educació per tal de millorar-los.

3.1.2. PARADIGMA INTERPRETATIU CRÍTIC

El paradigma interpretatiu també ha estat considerat des del vessant crític, ja que en tot moment s'intenta entendre que s'està treballant a l'aula per tal de poder aconseguir millorar el procés d'ensenyament i aprenentatge. En part perquè sempre quan s'intenta analitzar una acció educativa sol ser per intentar modificar-la.

Tal com defineixen Latorre, Del Rincón i Arnal (1996): «La investigación que se centra en la praxis educativa intentando profundizar en la emancipación de los profesores a la vez que trata de vincular su acción a las coordenadas sociocontextuales en las que se desenvuelve, así como la aplicación del cambio o ámbitos sociales» (p. 278).

Ricoy (2006) comenta que:

Los sujetos crean su realidad, se sitúan en ella y desde ella son seres capaces de transformarla como sujetos creativos crítico-reflexivos. El paradigma crítico goza de

un enfoque cualitativo con connotaciones interpretativas que permiten profundizar en la investigación desde una perspectiva holística, atendiendo a la propia significatividad del contexto real en que se encuadre (YIN, 1987). Aunque no es sencillo conjugar la diversidad de criterios a tener en cuenta, resulta una opción valiosa en la investigación (p. 18).

3.1.3. INVESTIGACIÓ QUALITATIVA

Aquesta investigació s'emmarca dins el que seria una investigació educativa qualitativa. Dins les investigacions educatives sovint podem trobar les que són quantitatives, que solen ser les que estan més relacionades amb les activitats de les ciències experimentals, i, per un altre costat, les qualitatives, que estan més relacionades amb les ciències socials, com podria ser la història, l'antropologia, la sociologia o el patrimoni, entre d'altres. (Flick, 2015).

Com diu Tojar (2010): «En investigación cualitativa se investiga para comprender e interpretar la realidad, los significados y las intenciones. También se investiga para transformar una determinada realidad social, o la de algunos grupos que viven en ella, para emancipar o para identificar potenciales de cambio individuales y colectivos» (p. 410).

Per la seva banda, Stake (1998) afirma: «La función de la investigación (cualitativa) no es necesariamente la de trazar el mapa y conquistar el mundo, sino la de ilustrar su contemplación» (p. 46). I Cardona (2002) comenta que «las investigaciones de orientación cualitativa pretenden comprender un fenómeno complejo examinándolo en su totalidad en el contexto donde ocurre» (p. 143).

Per tant, l'investigador interactua amb els participants durant un temps i aquest fet li serveix per recollir el màxim d'informació per tal d'intentar comprendre una realitat i posteriorment analitzar-la per treure'n conclusions de millora.

3.1.4. ESTUDI DE CAS

La investigació s'emmarca dins el que anomenem estudi de cas. Un estudi de cas, tal com valoren Latorre, Del Rincón i Arnal (1996), «és la forma més pertinent per a les recerques idiogràfiques realitzades des d'una perspectiva qualitativa» (p. 234). Estableixen diferents tipus d'estudis de casos segons s'estudii una organització particular, una persona, una comunitat, etc. Les tècniques per a l'obtenció d'informació són també diverses, tot i que les més significatives són precisament l'observació, l'entrevista, l'anàlisi de documents, etc. La seva potencialitat radica en el fet que permet centrar-se en un cas concret o situació i identificar els diferents processos interactius que el configuren.

Per la seva banda, Stake (1998) ens diu que «el cometido real del estudio de casos es la particularización, no la generalización. Se trata un caso particular y se llega a conocerlo bien, y no principalmente para ver en qué se diferencia de los otros, sino para ver qué es, qué hace. Se destaca la unicidad» (p. 20). I exposa que costa estructurar els estudis de cas en un pla d'investigació amb un passos clars i seqüenciats i afegeix (1998): «Podemos pasar un día o un año caracterizando el caso, pero mientras estamos concentrados en él estamos realizando estudio de casos» (p. 15).

Cardona (2002) estableix les característiques següents per a l'estudi de casos: el propòsit és examinar en profunditat un sol cas; el procés d'investigació consisteix a recopilar i acumular dades, i cal tractar les dades recollides de manera qualitativa; amb l'anàlisi de les dades cal cercar temes i establir un criteri per marcar una pauta; i, per últim, comunicar una narració que ens permeti fer-ne reflexions.

Tal com comenta Pagès (1997), les investigacions dels estudis de cas tenen una gran potencialitat, ja que aprofiten pràctiques per ensenyar i, en part, per fer de mirall per a altres docents.

Sabariego (2010) manifesta que els estudis de casos són «un reto para la formación de profesorado y su ejercicio en la época actual que apela la innovación fundamentada, el sentido crítico y la actitud científica para la mejora de la enseñanza» (p. 440).

Latorre, Del Rincón i Arnal (1996) indiquen que hi ha cinc avantatges per a l'ús socioeducatiu de l'estudi de cas: que serveix per profunditzar en un procés

d'investigació; que és útil per a investigacions a petita escala; que integra una dimensió social oberta a condicions personals i institucions diferents; que és de gran utilitat per al professorat, i, per últim, que fa prendre decisions per destapar prejudicis o preconcepcions establertes.

León i Montero (2002) assenyalen cinc fases per tal de delimitar un estudi de cas: la primera, de la selecció i definició del cas; la segona, en què s'elabora una llista de preguntes; la tercera, amb la recollida de les dades; la quarta, amb l'anàlisi i la interpretació d'aquestes dades, i la cinquena i última, amb l'elaboració de l'informe final dels resultats.

Els estudis de cas són una bona eina per fer una fotografia de la situació que ens podem trobar en una aula docent i per veure quines derivades surten posteriorment d'aquesta anàlisi, i finalment poder-ne modificar, aprofundir o millorar diferents aspectes que ens hagin mostrat camins de canvi i d'innovació.

3.2. CONTEXT I MOSTRA

En aquest punt se situa el context d'on es va fer la recerca i amb qui es va dur a terme.

En aquesta recerca he preservat l'anonimat i la confidencialitat, ja que en cap cas surten les dades o els noms reals. Aquestes dades serveixen per a aquesta recerca i per a fins educatius. En aquest sentit, a la mestra de sisè de primària a la qual vaig poder fer el seguiment objecte de la recerca l'anomenem Mariona, i a la seva mestra paral·lela, a qui també vaig poder fer un petit seguiment a partir d'entrevistes o xerrades informals, l'anomenem Marta. En algun moment de les entrevistes també es parla de la mestra de suport de medi en anglès, que participava en el projecte i a qui anomenem Romina. Per últim, vaig entrevistar una companya d'estudis de la Mariona, que anomenem Neus.

3.2.1. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DEL PERFIL DE LA MESTRA

Vaig decidir fer el seguiment per dur a terme la meva recerca a la mestra anomenada Mariona, de 56 anys, diplomada en Magisteri d'Educació Primària en l'especialitat de Ciències Socials de la primera promoció de l'Escola Universitària de Mestres de Vic.

L'interès a fer el seguiment amb ella venia primerament per un motiu de coneixença personal, ja que la Mariona i jo havíem compartit algun projecte professional. El segon

motiu era perquè coneixia la seva metodologia didàctica a l'aula en temes de patrimoni i m'interessava veure com una mestra amb més de trenta anys de carrera i que, per tant, estava més propera a la jubilació que no pas a l'inici de la seva activitat acadèmica, encara estava motivada per la docència.

3.2.2. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DEL PROJECTE

Tal com he explicat a la introducció de la meva recerca, el patrimoni, el seu vessant educatiu, i com treballar-lo de forma acadèmica en les diferents etapes educatives, sempre han estat uns dels temes que més m'han interessat. Temps enrere em va sortir la possibilitat de participar en la creació d'un material interdisciplinari per treballar el monestir benedictí de Sant Pere de Casserres. Aquest monestir de gran valor històric no estava gens treballat a nivell didàctic, i va ser per això que vam crear un material interdisciplinari per a l'etapa de cicle superior de primària i per a l'ESO. El seguiment del projecte a l'escola com a prova pilot d'aquesta material amb la Mariona en va ser la conseqüència final i l'inici de la meva recerca.

3.2.3. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DEL GRUP CLASSE

El context on es va realitzar la investigació és una escola de les comarques del nord de la província de Barcelona. L'escola té dues línies i aposta molt per treballar per projectes de manera interdisciplinària.

El curs triat va ser el de sisè de primària perquè tant el projecte com la mestra sobre els quals feia el seguiment corresponien a aquella franja del cicle. Aquesta escola té el costum de fer que els mestres facin tot el cicle de primària des de l'inici fins al final, de manera que les mestres de cicle superior agafen els alumnes a cinquè de primària i posteriorment continuen amb ells a sisè.

El grup en què es va fer l'estudi constava de dues classes de 21 alumnes, i, per tant, el total dels alumnes dels quals es va fer el seguiment eren 42. El seguiment setmanal el vaig fer només amb un dels grups, però, en canvi, hi havia una sèrie d'activitats comunes, com les sortides al monestir, que es van fer amb els dos grups.

3.2.4. DESCRIPCIÓ I JUSTIFICACIÓ DEL PERFIL DE LES ALTRES MESTRES

Quan em vaig plantejar fer el seguiment de la Mariona, vaig veure oportú poder entrevistar també a altres persones que estiguessin relacionades amb ella.

Una persona clau és la seva companya paral·lela a l'escola, a qui anomenem Marta. Diplomada en Magisteri d'Educació Primària a la Universitat de Vic, fa uns vint anys que treballa com a mestra. A més a més, en el curs que vaig fer el seguiment ja feia vuit anys que havia entrat a treballar a l'escola i des d'aquell moment sempre ho havia fet amb la Mariona. L'altra mestra del projecte era la mestra de suport de medi en anglès, que participava activament en el projecte i a qui anomenem Romina. No vaig fer-li cap entrevista però sí que vam tenir xerrades informals sobre el projecte que van ser gran utilitat.

Vaig entrevistar una companya d'estudis de la Mariona, a qui anomenem Neus, diplomada en Magisteri d'Educació Primària de la primera promoció de l'Escola Universitària de Mestres de Vic. Sempre vaig veure interessant poder parlar amb algú que conegués la Mariona des dels seus inicis com a docent. Em va sortir l'oportunitat de la Neus, una mestra amb qui havien estudiat juntes magisteri, eren amigues, i amb qui no havien treballat mai juntes, però l'amistat els havia portat a compartir sempre idees, anècdotes i altres facetes de la seva tasca docent.

3.3. INSTRUMENTS UTILITZATS

Els instruments per a la recerca que he fet servir han estat diversos. A continuació queden detallats en un quadre en què hi ha les diferents fases realitzades, la seva temporització, i quins objectius he volgut aconseguir:

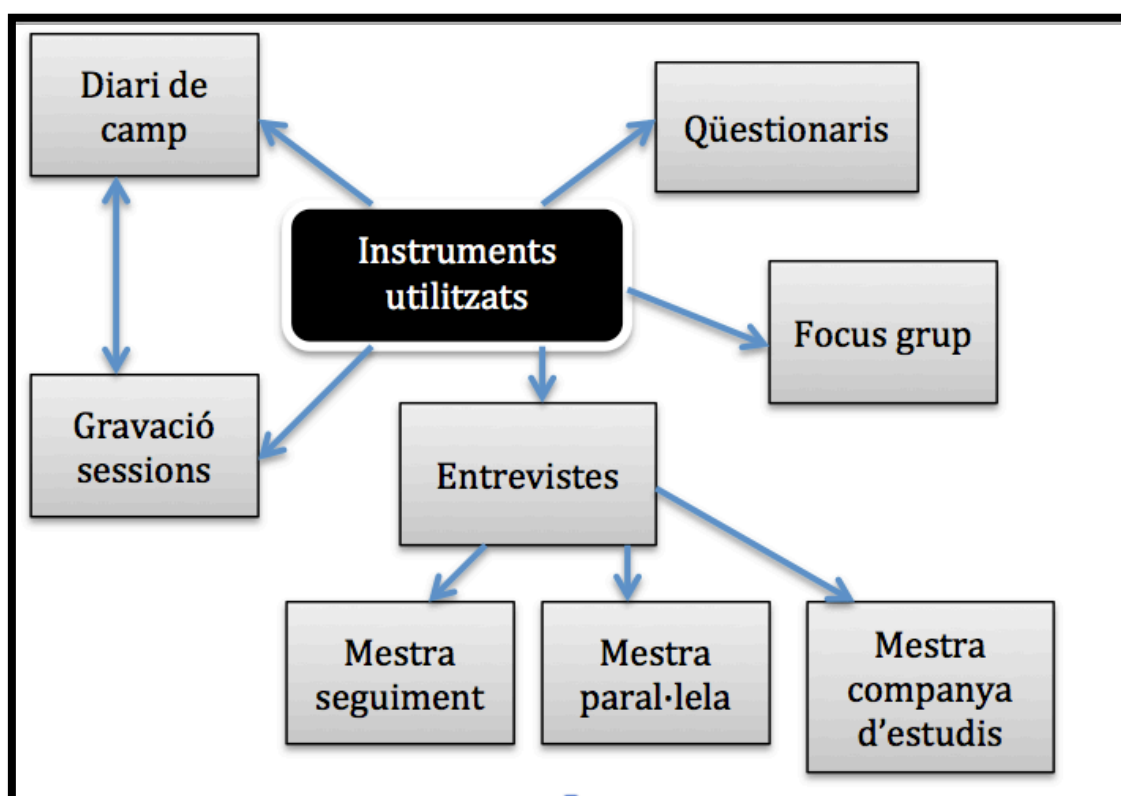
Fase	Objectius	Instruments	Tractament de les dades	Temporalitat
1/ Entrevista inicial mestra i qüestionari	Analitzar la importància educativa que dóna la mestra al patrimoni cultural com a recurs. Indagar quina és la seva concepció de com ha de ser una mestra, i quines han estat les seves influències, vivències i experiències en la construcció del seu perfil professional.	Guió d'entrevista semiestructurada	Transcripció i anàlisi de les respostes.	16 de setembre del 2015
2/ Qüestionari als alumnes	Observar quina visió tenen els alumnes de com els ensenya la seva mestra abans de l'inici del projecte, i també del patrimoni.	Qüestionari amb preguntes obertes i tancades	Anàlisi i transcripció de les respostes.	17 de setembre del 2015
3/ Seguiment sessions de classe 1r trimestre	Valorar quin plantejament i quina metodologia utilitza la mestra per treballar el medi social a l'escola a partir del patrimoni.	Guió d'observació, diari de camp	Càmera de vídeo en 10 sessions de classe Anàlisi de les activitats realitzades en les sessions.	Del 17 de setembre al 17 de desembre del 2015
4/ Entrevistes (a la mestra del seguiment i la seva paral·lela), tancament 1r trimestre	Indagar quins canvis faria del projecte. Indagar (en la mestra paral·lela) quina és la seva concepció de com ha de ser una mestra, i quines influències, vivències i experiències creu que té la seva companya en la construcció del seu perfil professional.	Guió d'entrevista semiestructurada	Transcripció i anàlisi de les respostes.	22 de gener del 2016
5/ Seguiment sessions de classe	Valorar quin plantejament i quina metodologia utilitza la mestra per treballar	Guió d'observació, diari de camp	Càmera de vídeo. Anàlisi de les activitats realitzades en les sessions.	Del 12 de gener al 15 març del 2016

2n trimestre	el medi social a l'escola a partir del patrimoni.			
6/ Seguiment sessions de classe 3r trimestre	Observar quin plantejament i quina metodologia utilitza la mestra per treballar el medi social a l'escola a partir del patrimoni.	Guió d'observació, diari de camp	Càmera de vídeo en 6 sessions. Anàlisi de les activitats realitzades en les sessions.	Març a juny del 2016
7/ Focus grup amb els alumnes per tancar el seguiment	Observar quina visió tenen els alumnes de com els ensenya la seva mestra, i del treball del patrimoni a l'escola.	Guió semiestructurat per al focus grup	Gravadora, càmera de vídeo. Transcripció i anàlisi.	16 de juny del 2016
8/ Qüestionari final als alumnes	Observar si ha canviat la visió dels alumnes de com els ensenya la seva mestra.	Enquesta amb preguntes obertes i tancades	Transcripció i anàlisi de les respostes.	17 de juny del 2016
9/ Entrevistes mestres (mestra de seguiment i la seva paral·lela) pel tancament del projecte	Valorar el treball del projecte realitzat durant tot els curss. Indagar quines influències té per treballar d'aquesta manera.	Guió d'entrevista semiestructurada a partir de 3 grans blocs	Transcripció i anàlisi de les respostes.	28 de juny del 2016
10/ Entrevista a la mestra companya d'estudis	Indagar quines influències té per treballar d'aquesta manera. Quines influències, vivències i experiències creu que va tenir la seva companya en la construcció del seu perfil professional.	Guió d'entrevista semiestructurada a partir de 3 grans blocs	Transcripció i anàlisi de les respostes.	10 de novembre del 2017

Quadre núm. 4. Fases, objectius, instruments i temporització del marc metodològic de la tesi. FONT: elaboració pròpia.

Per tal de poder fer una bona recerca calen diferents instruments. Com més variats puguin ser, millor per tal de demostrar les hipòtesis, els objectius de recerca i les possibles dades obtingudes. Tal com diu Tojar (2010), «en la selecció de las fuentes de información y de los informantes, es donde cobra sentido la imparcialidad (*fairness*) propuesta por Guba y Lincoln (1989). Es preciso estar dispuesto y atender adecuadamente a los diferentes puntos de vista que pueden obtenerse de una misma información» (p. 417); o també Tojar (2010), «las técnicas de obtención y producción de información son los instrumentos de los que el investigador cualitativo dispone para acceder a los datos del tema y del contexto de estudio» (p. 420).

A continuació, podem observar un quadre en què es detallen els instruments utilitzats en la meua recerca:

Quadre núm. 5. Instruments utilitzats per a la recerca. FONT: elaboració pròpia.

Evidentment, de tots els instruments no es podrà treure el mateix benefici. Barton (2008) argumenta, en relació amb els mètodes d'investigació, que alguns constructes teòrics són més fructífers que d'altres, que alguns dissenys aconseguen els seus objectius millor que d'altres i que alguns instruments ofereixen unes dades més útils que d'altres.

Per tal que la meua triangulació posterior fos el més útil possible, vaig intentar agafar diferents instruments de manera que pogués comprovar les meves preguntes de recerca, els supòsits i els objectius. Així, podia triangular opinions de les persones amb dades de diferents instruments recollits. D'aquí l'interès a poder combinar-ne de diferents, com han estat les entrevistes, els qüestionaris, el focus grup i el meu diari de camp.

L'interès a fer diferents entrevistes i no centrar-me només en la mestra de seguiment, sinó també en la seva paral·lela i en una companya d'estudis, ha estat per tal de poder tenir diferents visions i no únicament la de la persona a qui he fet el seguiment durant la recerca, i també, així, poder observar idees similars o contradiccions que m'hauria explicat la Mariona.

L'interès a fer servir qüestionaris, concretament dos, i un focus grup també ha radicat a poder conèixer de primera mà la veu dels protagonistes directes de la mestra que he seguit. La seva visió, ja fos a l'inici o al final del projecte, ha estat molt útil per tal de contrastar amb un tercer element: el meu diari de camp.

El diari de camp també ha resultat molt útil per tal de poder apuntar totes les meves observacions dins l'aula i reflexionar-hi. He fet una anàlisi a partir de quadres per observar si les meves sensacions o visions dins la classe coincidien amb les meves preguntes de recerca, els meus supòsits i objectius. Es va decidir fer una observació participant, perquè la meua presència fos el més natural possible i que en cap cas es pogués interpretar de merament observador o fins i tot d'avaluador, ni per part de la mestra ni per part de l'alumnat. Es pretenia que la meua presència fos acceptada de la manera més normal possible i que en cap cas condicionés el desenvolupament de les activitats i del projecte a interpretar.

3.3.1. ENTREVISTA INICIAL A LA MESTRA MARIONA (VEGEU ANNEX 1A).

Tal com es pot veure en el quadre de les fases, el primer que vaig fer va ser una entrevista a la mestra a qui volia fer el seguiment. La idea era fer una entrevista abans de començar el projecte i fer una fase diagnòstica per tal de saber informació prèvia a l'inici de tot. Vaig realitzar una entrevista semiestructurada. Tal com diu Stake (1998), les entrevistes que es realitzen en les investigacions qualitatives tenen una seqüència de temes, amb algunes preguntes i alguns suggeriments.

Martin (2010) ens explica que:

[...] es necesario elegir adecuadamente a los sujetos a los que se pretende preguntar, seleccionar adecuadamente las preguntas, tener en cuenta las posibles respuestas para su posterior análisis [...]. Este procedimiento, sin duda, estructurado y sistémico, nos viene proporcionado por la encuesta, mediante la que podremos conocer opiniones, intenciones, valoraciones, creencias, hábitos, actitudes, etc (p. 146).

I afegeix (2010), tot parlant de l'entrevista dirigida:

En esta modalidad hay una lista de cuestiones o aspectos que han de ser explorados. El entrevistador puede adaptar la forma y el orden de las preguntas para conseguir un ambiente informal y aparentemente espontáneo, pero siempre ha de garantizar que no se omitan áreas importantes, aprovechando al máximo el tiempo de que dispone (p. 159).

Aquesta ha estat una de les metodologies emprades durant la meva recerca ja que moltes de les converses o entrevistes s'han fet fora del context escolar per aconseguir aquest ambient més informal.

També és molt important la forma de realitzar les preguntes com diu Martín (2010):

La forma de preguntar condiciona la respuesta. Las preguntas abiertas permiten al entrevistado determinar, él mismo, la dirección de la respuesta, y el entrevistador puede profundizar más en el conocimiento de una situación. En cambio, las preguntas cerradas son más útiles cuando el objetivo es seleccionar respuestas entre determinadas categorías... En función del objetivo se tenderá a un tipo de preguntas u otro (p. 161).

Per fer-ho vaig preparar cinc grans eixos. Aquests cinc eixos m'interessaven per fer una radiografia inicial de la mestra a qui faria el seguiment durant el curs. Aquesta mestra jo

ja la coneixia d'altres contextos però desconeixia com actuava a l'aula. És per això que vaig pensar en aquests cinc eixos:

1. Com treballava a l'aula i quines influències havia tingut.
2. Com treballava el coneixement del medi.
3. Què pensava de treballar a partir de projectes.
4. Què pensava de l'educació patrimonial.
5. Quines idees tenia pensades per al projecte que faria durant el curs.

A continuació poso l'entrevista preparada:

- Defineix-te com treballes. Per què treballes així? Què és el que t'ha influït per treballar així? Com t'autodefiniries per explicar el teu treball?
- Com treballes el medi? Per què ho fas així?
- Què en penses dels projectes d'innovació? Per què fas projectes? Quin valor els dónes? Quants anys fa que en fas? Quina importància dónes als projectes en la teva pràctica docent? Quins són els últims que has fet?
- Què en penses de l'educació patrimonial?
- Explica el projecte de Sant Pere de Casserres.

L'entrevista va anar derivant en altres temes i van sorgir les següents preguntes, de manera que l'entrevista es va anar reformulant i canviant a mesura que anava avançant (Corbetta, 2003):

Preguntes entrevista inicial Mariona
- Defineix-te com treballes tu a l'escola? Com et definiries? Com t'agrada treballar?
- Treballes d'aquesta manera. D'alguna manera alguna cosa et deu haver influït? Perquè el teu ensenyament no va ser així...
- Quan tu devies estudiar, que no t'ho feien així, més aviat et devies avorrir. Penso jo si ara busques aquesta il·lusió...
- Com treballes el medi a les aules?
- Per què antigament funcionaves amb el medi amb els llibres?
- Els projectes, què en penses? Veus als nens la il·lusió que em comentaves?
- Abans no treballaves així. Va a ser a partir d'algun moment que vas canviar a projectes? Va ser per una casualitat? Per algun motiu concret?
- Parla'ns del projecte del curs passat.
- Comentaves que sempre heu treballat elements patrimonials. Quins elements heu treballat?
- Treballes molt l'educació patrimonial. Què en penses de l'educació patrimonial? És important per a l'escola? Com ho veus?

- Creus que ha canviat? Tu, evidentment, que sí. Però companys mestres que coneixes també ho estan fent?
- Ara aquest curs faràs un projecte de Sant Pere de Casserres. Explica'm una mica el projecte.
- En parlar del projecte de l'aigua has parlat de Pau Vila. Vols dir que no és una influència teva la figura de Pau Vila? A més, t'ha sortit de forma espontània.

Quadre núm. 6. Preguntes entrevista inicial Mariona.

En destaco aquest fragment, ja que aquesta frase em serveix per il·lustrar la manera que té la mestra de viure l'ensenyament. En resposta a la pregunta "*Parla'ns del projecte del curs passat*":

"Jo tinc 56 anys i per primera vegada vaig sentir coses del riu del poble. Vam anar a descobrir on naixia. Vam anar-hi amb els nens a descobrir-ho. La classe d'aquell dia la recordaré sempre. Em va fer sentir o pensar en les classes d'en Pau Vila. Vàrem caminar fins descobrir-ho, els vam fer observar la natura, vam buscar un coll on naixia el torrent. I els van fer buscar als nens on seria. Els hi van donar una estona i que els nens busquessin. Tots anaven i tornaven buscant-ho. Finalment un grup el va trobar i els van fer acabar de deduir que sortia un caminet d'aigua i que devia ser el torrent."

3.3.2. QÜESTIONARI INICIAL ALUMNES (VEGEU ANNEX 2A)

El següent pas va ser passar un qüestionari als alumnes de les dues classes. El meu interès era saber què podien saber els infants sobre el que farien aquell curs. Era un grup que ja havia treballat amb les mestres a cinquè dins un projecte més relacionat amb el medi natural i, per tant, a l'acabar l'anterior curs les mestres els havien situat una mica sobre què farien el proper any.

Em vaig plantejar diverses preguntes que giraven sobre quatre eixos:

1. El coneixement del medi
2. El patrimoni
3. L'etapa de l'edat mitjana
4. La figura de la mestra (a qui jo feia el seguiment)

Això em permetria tractar de manera exploratòria però no en profunditat certs temes (Rodríguez, Gil i Garcia, 1996). En el meu cas era semiestructurat perquè combinava

preguntes tancades amb altres d'obertes (Bisquerra, 2014). En total van contestar 40 alumnes (21+19) de les dues classes que tenia del curs de sisè de primària. Aquest qüestionari el vaig passar el dia 17 de setembre tot just abans de començar el projecte, a les nou del matí.

La meua idea era veure quina visió tenien, què entenien per patrimoni i com veien la manera d'ensenyar de la mestra. Aquest últim punt em podria ser molt útil, ja que aquests infants ja l'havien tingut al curs de cinquè i, per tant, podien donar-ne una opinió més o menys fonamentada. Finalment, per a la meua recerca de la tesi només he fet servir els qüestionaris de la classe del grup de la Mariona, tot i que els altres també van ser molt útils per veure i contrastar idees de la metodologia dels projectes utilitzada.

Sobre el patrimoni els vaig preguntar:

- *Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.*

Sobre la mestra que jo seguia vaig preguntar als alumnes el següent:

- *Com explica la mestra? T'agrada?*

- *Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com és la Mariona com a mestra.*

D'aquí en van sortir aquests resultats:

1. De les preguntes sobre patrimoni la majoria tenien la idea que era un monument o objecte antic. Destaco un nen que va contestar, transcrit literalment: *“Un patrimoni és una escultura o monument que és de tothom i no és d'una persona, també ens fa pensar amb algun de fa molt temps”*.
2. Pel que fa a la mestra Mariona, en general tots els alumnes valoren que explica molt bé i que té paciència a tornar a explicar. Destaco, però, un nen que comenta una de les seves manies, que és anar perfeccionant-ho tot per arribar a fer-ho molt bé i moltes vegades els feia metàfores: *“La Mariona és una mestra que ho vol tot brodat, però, tot i així, ho fa molt bé”*.

3.3.3. OBSERVACIÓ PARTICIPANT

La següent fase va ser el seguiment de les sessions del projecte durant el primer trimestre. El projecte es duia a terme dos dies a la setmana, concretament dimarts i dijous, a les dues primeres hores del matí. Durant tot el primer trimestre —exceptuant

un parell de sessions en què la mestra em va comentar que no treballarien el projecte—vaig fer-ne el seguiment tots els dijous.

El calendari del primer trimestre va iniciar-se el 17 de setembre del 2015 i es va allargar fins al 17 de desembre.

El meu rol a l'aula va ser d'observació participant. De manera que la meva tasca a l'aula va ser doble. Per una banda, observava i ho anotava al diari de camp, i, per l'altra, també vaig fer una observació participant atès que puntualment les mestres em demanaven dur a terme algunes activitats, ja fossin a partir dels materials preparats i que anaven modificant amb les seves reunions setmanals, com a partir de feines preparades de forma puntual. De manera que, d'una banda, em vaig integrar en el grup que seguia i en les tasques que es duïen a terme (Angrosino, 2012), i, de l'altra, em va permetre recollir les evidències, ja fossin gravades o en el diari de camp (Walker, 1989).

Vaig gravar deu sessions en càmera de vídeo i vaig realitzar un diari de camp.

Adjunto un fragment del diari de camp del dia 15 d'octubre en què comento aquesta participació a l'aula:

Dia	Desenvolupament classe
15 d'octubre del 2015	... Després parlo del mapes. Els passo un PPT de la UVIC on en parlo i els hi explico. Aprofitem i parlem de diferents coses com llegenda, superfícies, escala... L'escala és un concepte que no coneixen i els en dono 4 idees. També parlem dels diferents tipus de mapes.

Quadre núm. 7. Exemple d'observació participant.

3.3.4. DIARI DE CAMP (VEGEU ANNEX 3A)

En la fase de seguiment a l'aula vaig dur a terme una observació participant i també vaig recollir les evidències en un diari de camp i en enregistraments en vídeo.

En el diari de camp apuntava què feien i, sobretot, coses relacionades amb el patrimoni, els valors que la mestra feia sortir durant la classe i les activitats que es duïen a terme. Posteriorment em vaig fer un quadre de guió per apuntar tot el que havia passat a classe.

El quadre era com aquest:

Dia	Desenvolupament classe

En poso un exemple:

Dia	Desenvolupament classe
22 octubre 2015	<p>La Mariona obre el mapa que surt al dossier de Sant Per de Casserres. A partir d'aquí parlem del que s'hi veu. Surten idees de carreteres, península, meandres, relleu...</p> <p>Es parla de la idea de les marques de les carreteres com GR, sender local... La Mariona demana si algú en vol buscar informació per a la propera sessió. S'ofereixen diferents nens i en tria 3. Jo profito per remarcar la importància de conèixer aquests camins.</p> <p>Van sortint idees que anem enllaçant. Després obrim l'adreça de Google Maps que tenen al dossier. Allà veiem un mapa on també surten moltes idees del que es veu. Sorpren com en M en veure uns rierols i afluents comenta coses que van fer el curs passat. També ho posem amb satèl·lit. Els hi agrada molt. I ens desplaçem per tot el recorregut que farem. Des del parador fins al monestir. Van sortint idees molt interessants.</p> <p>A partir d'aquí fem un exercici del dossier de Sant Pere de Casserres per buscar alçades. Fem grups i hi haurà un portaveu que anirà canviant perquè no parli sempre el mateix.</p> <p>Així veig clarament com es fomenta treballar en equip. Potencia que tots participin. No vol que sempre parli el mateix. La Mariona em comenta que miri la cara d'entusiasme que fan quan entre tots van fent els treballs. És evident que els nens s'ho estan passant molt bé, se'ls hi veu a la cara.</p> <p>Mentrestant, amb la Mariona fem un quadre al Google Drive perquè facin l'altre exercici de trobar conceptes com "balma", "cingle",... Els nens estan fent una gràfica de les alçades amb Excel. Nosaltres, un cop fet el quadre, passem per les taules per ajudar si ens necessiten. Són molt autònoms i treballen molt bé.</p> <p>La Mariona els posa com a deures fer aquesta graella abans del dijous que ve, que és quan farem la sortida. Per tant, crec que improvisa però a la vegada els motiva per fer una feina abans de la sortida. La idea és que tots els nens ho facin pels grups que tenen de classe i ho penguin. Així abans d'anar-hi, tothom s'ho ha d'haver mirat.</p> <p>Tota la sessió està gravada en vídeo.</p>

Quadre núm. 8. Exemple diari de camp.

3.3.5. GRAVACIÓ SESSIONS (VEGEU ANNEX 3B)

Quant a les sessions de vídeo, al principi vaig gravar petites activitats per tal que als alumnes no se'ls fes estrany, més endavant posava la càmera de vídeo en algun punt de la classe i deixava que es gravés tota la sessió.

Aquí vaig veure la necessitat de fer-me una pauta d'observació, i, un cop mirats diferents models (Silverman, 1993; Santisteban, 2005), en vaig realitzar una per tal de poder analitzar aquestes sessions i copsar les idees extretes dels vídeos. En aquesta pauta marcava el dia de la sessió, la temporització de les activitats segons la durada que tenien, quines feines feien els alumnes mentre es duïen a terme aquestes activitats (si hi intervenien, si només escoltaven...) i si d'aquesta activitat en sortia alguna tasca o element a destacar (fer deures a casa, portar un material...).

El quadre guió que vaig crear va ser el següent:

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Durada	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Durada Gravació	Desenvolupament de la sessió-minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques, deures
15-10-2015	30 segons	Explicar la primera sortida que faran a Sant Pere de Casserres.	Els nens escolten	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	1,07 segons	Posada en comú del que veuran: els pobles del voltant, el Ter, el meandre. En D, un nen, ha portat un mapa amb relleu. S'aixeca i l'ensenya.	Nens participen donant idees. Nen ensenya mapa relleu.	
	50 minuts	<p>1/ Els nens estan mirant el mapa d'en D. 3 minuts</p> <p>2/ La Mariona i els nens parlen de coses que els han sonat, relacionat amb les comarques. Notícies d'una carretera del Garraf plenes de trànsit. Reflexió de les comarques. Òrgans de govern de les comarques. Han de saber fer xarxa i treballar coses connectades. 3 minuts</p> <p>3/ Reflexió Mariona de la importància d'aprendre dels companys, actituds.</p> <p>4/ Parlen de com fer el sabó: del porc, a raó de reflexió meva de com s'aprèn sempre. Parlem de la sosa càustica. No anaven a l'escola la gent d'abans però en sabien molt. Com aconseguien els diners (dones anar a mercat i intercanviaven). Què feien les dones (animals petits, casa, família). Ho venien a Vic i no al poble de l'escola perquè allà tothom tenia gallines, pollastres, conills. Parlem de què està fet l'ou de les gallines. Acabem parlant de com es fa el sabó. La Nuri de la visita al safareig els explica que el sabó castigava les mans. Lliga paraules que són maques i ens expliquen coses, personificacions.- minut 12 a 27,20</p> <p>5/ En G ens explica el cos sant de Sant Pere de Casserres- minut 27,30 a</p>	<p>2/ La Mariona i els nens parlen i així van sortint les idees de les comarques.</p> <p>3 i 4/ La Mariona reflexiona amb els nens de com fer sabó, de què feien les dones, dels diners, etc.</p> <p>5/ En G ens explica el cos sant i ens ensenya fotos. Tots li fem preguntes, els nens, jo i la Mariona.</p> <p>6 i 7/ Explico el secret de confessió i en parlem amb els nens.</p>	

		<p>29,40. De 31,30 a 32,47.</p> <p>6/ Secret de confessió no es va complir. Igual que els metges minut 29,40 a 31,30.</p> <p>7/ Parlem de la llegenda de Sant Pere de Casserres. Minut 32.</p> <p>8/ Arriben els delegats de la reunió que fan amb tots els delegats i la directora i expliquen què han fet. Minut 33 a 50,42.</p>		
43,49	<p>1/ Continua l'explicació dels delegats -minuts 0 a 19.</p> <p>2/ Explicació meva dels mapes, plànols -minuts 22,50 a 43</p> <p>Comentem mapes: la Mariona fa sortir idees de l'altre dia: senders, GR, minut del 19 al 22.</p> <p>Reflexió piràmides d'edat: si a baix ample, necessita escoles, universitats; si a dalt és molt alt, necessita més residències. Per què hi ha tanta gent gran?</p> <p>Pregunta la Mariona: salut, hospitals, concepte esperança de vida. Com era fa cent anys? Reflexió conjunta Mariona i nens. Control de natalitat. Relació treballs mare, menys nens. Els rols canvien. Tot té un perquè, sempre els diu la Mariona - minut 30 a 36,50.</p> <p>Parlem de les llegendes i de l'escala dels mapes per entendre - minut 39</p> <p>Els mapes ens donen molta informació diu la Mariona- minut 41.</p>	<p>2/ La Mariona fa sortir idees de recorreguts que hi ha GR, PR, etc.</p> <p>Vaig fer PPT per explicar dades sobre els mapes: llegenda, tipus...</p> <p>Jo explico, la Mariona hi posa cullerada, els alumnes comenten coses. Corbes de nivell. Piràmides de població.</p>	<p>Demana als nens que mirin llegendes dels mapes. Res concret, en general.</p> <p>Els pengem el PPT al Drive i així s'ho poden llegir a classe.</p>	

Quadre núm. 9. Anàlisi de sessions de vídeo. FONT: elaboració pròpia.

Aquesta metodologia utilitzada al primer trimestre com a pauta d'observació és la que vaig fer servir també per al segon trimestre. El calendari del segon trimestre va iniciar-se el 12 de gener del 2016 i va durar fins al 15 de març. Vaig continuar fent el seguiment els dijous al matí de les 9 a les 11 hores. En aquest cas vaig gravar sis sessions amb la càmera de vídeo, i vaig continuar el diari de camp.

3.3.6. SEGONA ENTREVISTA A LA MESTRA MARIONA (VEGEU ANNEX 1B)

Al principi del segon trimestre vaig voler fer una entrevista a la mestra a qui feia el seguiment i també a la seva mestra paral·lela. Per una banda, volia veure com la mestra veia el projecte i quines sensacions tenia sobre com s'estava desenvolupant. Quant a la mestra paral·lela, la idea era copsar una mica el mateix sobre el projecte i preguntar-li coses sobre la mestra a qui feia el seguiment. Cal fer l'apunt que amb aquesta segona mestra de forma informal (hores de pati) ja n'havíem parlat i volia tenir-ne un document gravat.

Les dues entrevistes es van realitzar després de les vacances de Nadal i a l'inici del segon trimestre. No es va poder realitzar al final d'any per tema d'agendes de les mestres.

El mateix dia, 22 de gener del 2016, vaig fer les dues entrevistes. Primerament a la mestra que feia el seguiment i posteriorment a la mestra paral·lela.

Per fer les dues entrevistes vaig preparar una entrevista semiestructurada seguint el mateix model fet a l'entrevista inicial (Stake, 1998), en què hi havia tres eixos: com veien el funcionament del projecte, quins criteris o com programaven els continguts del projecte i què els faltava fer en el tercer trimestre. Totes dues entrevistes les vaig gravar tant en vídeo com en àudio.

La primera entrevista la vaig fer a la Mariona. A continuació poso les preguntes que tenia preparades:

- Un cop acabat el primer trimestre explica com veus el projecte de Sant Pere de Casserres. S'està desenvolupant com creies? Canviaries o has canviat coses, i per què?

- Quins criteris utilitzeu per programar? Mireu el currículum? És la vostra base? El feu servir com la bíblia o aneu canviant coses?
- Per què feu servir aquests criteris? En què us baseu per optar per una cosa o una altra? Per influències vostres, externes...? Teniu un fil conductor? Per exemple, el patrimoni, el medi...?
- Quines prioritats teniu en el moment de programar? Primer medi i lligar-ho a altres àrees? Les que tinguin els alumnes?
- Què us falta fer d'aquest projecte en el segon trimestre? A quines coses no estàs disposada a renunciar i quines coses esperes d'aquí al final del projecte?

L'entrevista va anar derivant en altres temes, tal com va passar en la primera, i van sortir les preguntes següents, de manera que es va anar reformulant i canviant a mesura que anava avançant (Corbetta, 2003).

Preguntes segona entrevista Mariona
<ul style="list-style-type: none"> - Un cop acabat el 1r trimestre. Valoració del projecte de Sant Pere de Casserres? Com el veus? - S'està desenvolupant com havies pensat o supera les expectatives? - Heu canviat coses del projecte inicial? - Vau fer una sortida. La vau canviar i va provocar cert malestar a les mestres. En el projecte hi ha coses irrenunciables? - Tot el projecte et lliga molt bé amb Coneixement del Medi o pots aprofundir en altres àrees? - I has tingut algun moment en què heu col·locat coses en calçador? O han anat sortint de les diferents àrees i han anat quadrant? - El mètode que teniu de treballar els projectes. L'escola en general potencia treballar així? I la vostra escola potencia treballar així? Del currículum? Per tant, tens la sensació que els companys us entenen? - I el projecte en si, d'aquí al final, què n'esperes? - A nivell de les proves de sisè us porta problemes, beneficis?

Quadre núm. 10. Preguntes segona entrevista Mariona.

En destaco aquest fragment, aquesta frase, per il·lustrar què pensa la mestra del treball per projectes i com es viu a l'escola. Responent a la pregunta: *“El mètode que teniu de treballar els projectes. L'escola en general potencia treballar així? I la vostra escola potencia treballar així?”*

“Tampoc conec moltes escoles, però conec a mestres. El treball per projectes no deixa de ser una filosofia i per desgràcia no tots els mestres estan disposats a fer-ho.

És molt engrescador, però demana implicar-s'hi al 100%; uns per por, uns altres per falta de temps i uns altres per falta de ganes, n'hi ha que no hi arribaran mai. Molts tenen por i s'escuden que es deixaran aspectes.”

3.3.7. ENTREVISTA INICIAL A LA MESTRA PARAL·LELA, MARTA (VEGEU ANNEX 1C)

Després vaig realitzar l'entrevista a la mestra paral·lela. Vaig preparar una entrevista semiestructurada, que en aquest cas va seguir més el model explicat de Corbetta (2003), ja que es va anar modificant una mica sobre la marxa, perquè, a banda de fer-li les mateixes preguntes, vaig voler aprofundir en un altre eix, concretament en la figura de la seva companya. Les dues mestres fa vuit anys que treballen juntes i tenen una gran complicitat. Aquesta mestra, que anomenem Marta, fa vint anys que treballa com a mestra. Fa vuit anys que va entrar a treballar a l'escola i des d'aquell moment sempre ho ha fet amb la Mariona.

Per tant, per tal de preparar-la, em vaig fixar en tres punts:

1. Com veia el treball que realitzava.
2. Què pensava de treballar tant el patrimoni.
3. Si li agradava o veia útil el treball per projectes.

A continuació poso les preguntes que tenia preparades:

- Un cop acabat el primer trimestre explica com veus el projecte de Sant Pere de Casserres.
- S'està desenvolupant com creies?
- Canviaries o has canviat coses i per què?
- Quins criteris utilitzeu per programar? Mireu el currículum? És la vostra base? El feu servir com la Bíblia o aneu canviant coses?
- Per què feu servir aquests criteris? En què us baseu per optar per una cosa o una altra? Per influències vostres, externes...? Teniu un fil conductor? Per exemple, el patrimoni, el medi...?
- Quines prioritats teniu en el moment de programar? Primer medi i lligar-ho a altres àrees? Les que tinguin els infants?
- Què us falta fer en el tercer trimestre i tancament de curs d'aquest projecte?

- A quines coses no estàs disposada a renunciar i quines coses esperes d'aquí al final del projecte?

Abans de començar i aprofundir en aquests tres eixos anteriors, vaig demanar-li que es definís com treballava. L'entrevista, finalment, també va anar derivant en altres temes com en la primera que havíem fet i van sortir les següents preguntes, de manera que es va reformular i va anar canviant a mesura que anava avançant (Corbetta, 2003).

Entrevista inicial Marta
<ul style="list-style-type: none"> - Com et definiries com a mestra? I creus que tots arriben on tu vols com a objectiu? Ets molt crítica amb tu mateixa? Això no surt a la carrera de magisteri, però això és bo? - En altres escoles que havíeu estat, el tema del Coneixement del Medi com el veus aquí i en altres escoles? - I tens la sensació que els projectes són molt millors com a pràctica docent de mestre? O penses que hi ha coses bones i dolentes? - Per tant, creus que és com un projecte d'aprenentatge que has tingut? - També caldria plantejar-se què és una classe càdica? - Els últims projectes que heu anat fent com els heu decidit? Conjuntament? Tu, la Mariona, la Romina? Com ho heu gestionat? - Però després com planifiqueu, surten idees? Com planifiqueu? - Aquest projecte o el de l'any passat sempre tenen de comú denominador el tema del patrimoni o l'educació patrimonial? Creus que és bo treballar així o per què ho feu així? O no feu una altra cosa? - Creus que se'n fa en altres escoles? - Centrats en Sant Pere de Casserres, que ara ja ha passat el primer trimestre, m'agradaria que expliquessis com ho veus, que fessis un estat de la qüestió. - Està superant el que esperaves? La planificació feta al setembre? - No pensaves que donaria tant? - I creus que treballar d'aquesta manera t'enriqueix molt més? Per què el llibre et limita molt? - Com definiries la teva companya i la seva forma de treballar? Com la veus com a mestra? - Creus que de mestres se'n troben així? I s'haurien de clonar? - I tens la sensació que el mestre com que té llibre no es llança a la piscina i en part es cohibeix? - A nivell de pares, com ho veuen? Creus que estan contents? - I què els dius? - Surt tema deures amb els pares? I et preguntes: ho sabran? - Vols afegir res més?

Quadre núm. 11. Preguntes entrevista inicial Marta.

Destaco aquest fragment de l'entrevista per il·lustrar què pensa de la seva companya i la seva forma de treballar tot responent a la pregunta: “*Com definiries la teva companya i la seva forma de treballar? Com la veus com a mestra?*”

“La veig fantàstica, és un referent, que està a punt de jubilar-se i sempre innova. Quan vaig arribar fa set anys ja no hi havia llibres i sempre hem treballat juntes, no sent primer paral·leles però sí a cicle. Ha innovat sempre molt. Va ser la primera fora llibres i és una persona a pocs anys de jubilar-se i molt oberta als canvis i a innovar. M’agrada molt la frase que diu que “això pels nens per anar per la vida [...] Jo penso que he crescut molt al seu costat. Al canviar i voltar va molt bé. Com a negatiu penso que a la Mariona li hagués anat bé voltar i veure diferents maneres de treballar. Ella té les idees molt clares.”

Durant el tercer trimestre vaig fer servir la mateixa metodologia utilitzada anteriorment per fer el seguiment a l’aula. El calendari d’aquest trimestre va ser del 7 d’abril al 16 de juny, i vaig fer el seguiment els dimarts de les 9 a les 11 hores. En aquest cas vaig gravar sis sessions amb la càmera de vídeo i vaig continuar fent el diari de camp.

3.3.8. FOCUS GRUP ALUMNES (VEGEU ANNEX 4)

Per tancar el tema treballat amb els infants a l’escola, el primer que vaig preparar va ser un focus grup. El meu objectiu era aconseguir informació de com havia anat el curs, què pensaven del patrimoni, com veien la mestra. Tal com diuen Quivy i Van Campenhoudt (2001): «La entrevista centrada, mejor conocida en inglés con el nombre de *focused interview*, tiene por objetivo analizar el efecto de un acontecimiento o de una experiencia precisa en aquellos que asistieron o participaron» (p.185). Per enllestir-lo vaig pensar en quins alumnes em podien donar informació, però per fer-ne la selecció vaig ser aconsellat per la mestra. La idea va ser que hi hagués un nombre d’alumnes que pogués ser representatiu de la classe, tal com coincideixen com a fet important per fer un focus grup autors com Petracci (2004). Per la seva banda, Sánchez (2010) comenta:

Se lleva a cabo con, aproximadamente, siete a diez personas, guiadas por un moderador experto; la discusión es relajada, confortable y, a menudo, satisfactoria para los participantes, ya que exponen sus ideas y comentarios en común...

Los entrevistados son parte de un proceso participativo, decisorio, son considerados “conocedores” del tema de estudio y son parte de la investigación. Esto favorece su compromiso con el producto de investigación (p. 236).

Tojar (2006) comenta: «El moderador debe asegurarse que todos los participantes intervienen libremente dando su opinión, equilibrando los turnos de palabra acaparadores. No se trata tanto de dirigir la reunión como de garantizar, interviniendo lo menos posible, que el tema central no se abandone» (p. 266).

Amb l’ajuda de la mestra vaig fer una selecció per intentar mostrar totes les sensibilitats existents, des d’alumnes brillants tant acadèmicament com d’actitud, fins a alumnes amb conductes més problemàtiques. La mestra em va aconsellar que triés alumnes amb perfils acadèmics diversos. Perquè la classe no estigués trista, ja que tots els alumnes m’havien acollit molt bé durant tot el curs, els vaig dir que havia fet un sorteig, i evidentment que m’hagués agradat molt poder fer-ho amb tothom però no podia ser. Finalment vaig triar tres nens i tres nenes. N’havia seleccionat dos més per si faltaven alguns dels triats. Aquell dia (16 de juny) van venir tots. La sessió es va realitzar en una aula de música molt propera a la seva aula però apartada de la resta del grup de classe.

Per preservar l’anonimat i seguint el codi deontològic comentat anteriorment posaré les inicials del seu nom, com que es repeteixen les numero: M, M1, A, A1, A2 i A3. Poso el meu nom, Joan, fent les preguntes.

Vaig preparar un bloc de tres temes i unes preguntes obertes en què volia que sortís el següent:

1. Sobre la mestra: *Com ensenya? Us agrada? Fa les coses diferents als altres mestres? Sempre els mestres a l’escola han treballat com ella?*
2. Treball per projectes: *Us agrada treballar així? Quines assignatures creieu que feu? Quina valoració del treball per projectes fan d’aquests dos cursos? Han treballat amb llibres a l’escola? Què us agrada més? En el projecte fèieu totes les assignatures? Preferiu fer mates, català...?*
3. Patrimoni: *Què creieu que és? Què coneixeu? Què heu après? Us ha agradat treballar aquest tema?*

La sessió la vam gravar tant en àudio com en vídeo a l’aula de música de l’escola. Va durar 20 minuts. Per poder analitzar i interpretar les dades vaig crear una graella en què

pogué detallar cada tema, l'estona que havia durat el tractament del tema i què havien comentat els alumnes. La graella és la següent:

Data	Durada	Desenvolupament de l'entrevista

A continuació adjunto un fragment de la transcripció del focus grup:

Descripció del focus grup		
Data	Durada	Desenvolupament de l'entrevista
17-6-2016	4 minuts (2:00 a 6,05)	<p>1/ Sobre la mestra: Com ensenya? Fa dos anys que la teniu? Us agrada, no us agrada?</p> <p>M: al principi no m'agradava molt però amb el temps sí. I sempre fa repetir les coses perquè quedin molt bé</p> <p>M1: és molt perfeccionista</p> <p>Veuen una cosa molt bon perfeccionista.</p> <p>Joan: Ho veieu bé?</p> <p>És un cosa bona diuen la majoria.</p> <p>A és una cosa bona quan no s'enfada.</p> <p>M1: Si algun nen no fa el que toca sí que s'enfada.</p> <p>A2: ella t'ajuda a tu i si tu no col·labores ella troba que no t'impliques</p> <p>M: si no fan els deures i els exàmens bé doncs això té conseqüències</p> <p>Joan: vosaltres porteu nou anys i per tant heu vist molts mestres. Per com ella treballa i com ensenya i s'implica, us agrada més?</p> <p>M: Ella és molt perfeccionista però hi ha altres profes que són més divertits (com en R de Manresa) però a l'hora de fer coses no t'ajuda tant.</p> <p>A4: per exemple un dia que no duia els deures en R li va dir jo no duc els deures així (???) doncs així no els faig</p> <p>Joan: la vostra visió per tant creieu que és millor una mestra com la Mariona que s'implica i us apreta</p> <p>A: la Mariona és bona amb el treball però si ens hem de divertir jo no agafaria la Mariona, millor altres (L)</p> <p>A2: algú amb més humor</p> <p>M1: és més seria.</p>

		<p>Joan: però trobaríeu que la Mariona és més seria però us motiva molt més que altres que us diuen que seguir el llibre. O sigui llegeix el text o contesta preguntes i en canvi la Mariona no ho fa així</p> <p>M: crec que és millor perquè de cara a l'institut vas molt més ben preparat. A altres escoles on les profes no són tan perfeccionistes diria que ara a sisè no saben fer res.</p> <p>A3: i la Mariona ja ens està preparant l'horari de l'institut.</p> <p>Joan: la forma que té ella de treballar que us demana coses l'heu vista aquí a l'escola amb altres mestres? Us ha agradat o no? Preferiu un altre tipus de mestra?</p> <p>M1: ho explica molt bé i intenta que tothom ho entengui i la feina que no fem ens ho dona per deures. Però ho explica molt bé i els cops que faci falta.</p> <p>M: a part de la Mariona que és molt bona mestra però també trobo molt bé les de cicle superior, la Romina potser crida molt però explica molt bé i la Marta també. Aquestes tres són les millors que hem tingut.</p>
--	--	---

Quadre núm. 12. Descripció focus grup. FONT: elaboració pròpia.

D'aquesta en voldria destacar la part en què els vaig preguntar:

“Hi ha molta gent que creu que treballar amb Sant Pere de Casserres o safareigs, o sigui elements patrimonials, per dins a la classe no és tan important per aprendre com mates,... vosaltres teniu aquesta sensació o creieu que no?”

A: Jo prefereixo treballar elements patrimonials, si no només fas mates. Fas una suma. En canvi, un element patrimonial pots mesurar safareig, quants litres.

A2: Ho apliques.

Joan: Què apliques?

A2: Tot el que pots treballar en un llibre ho pots aplicar en la realitat. En canvi, amb el llibre, no.

Va ser molt interessant la reflexió dels alumnes de com treballar sense llibres però fent-ho de forma competencial. Destacaven l'interès que això els va suposar i valoraven de forma negativa els cursos en què no ho havien fet.

3.3.9. QÜESTIONARI FINAL ALUMNES (VEGEU ANNEX 2B)

La segona cosa que vaig fer va ser tornar a passar un qüestionari. Van contestar un total de 42 alumnes (21+21), les dues classes que tenia del curs de sisè de primària. Aquest qüestionari el vaig passar el dia 17 de juny a mig matí i poc abans de tancar el curs. Ja havien fet les proves competencials de sisè, tots tenien les notes i estaven esperant les vacances amb delit. Era un bon moment per tornar a preguntar coses del principi i veure com s'havien modificat o mantingut. La casualitat d'agenda va fer que entre el primer qüestionari, que fou el 17 de setembre, i l'últim, el 17 de juny, haguessin passat 10 mesos justos.

Em vaig plantejar més preguntes que al qüestionari inicial però giraven un altre cop sobre els quatre eixos:

1. El coneixement del medi
2. El patrimoni
3. L'etapa de l'edat mitjana
4. La figura de la mestra (a qui feia el seguiment)

Les dues primeres parts es van modificar una mica ja que ells ja sabien com i què havien fet de coneixement del medi, i què i com era el monestir treballat. Per tant, vaig aprofitar per preguntar més concretament i no tant en general com al principi.

Sobre el patrimoni els vaig tornar a preguntar:

- *Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.*

Als alumnes els vaig tornar a preguntar sobre la mestra, el mateix que havia preguntat al principi de setembre.

- *Com explica la mestra? T'agrada?*

- *Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com és la Mariona com a mestra.*

La meva idea era veure si havia canviat molt la seva visió del principi de curs.

D'aquí en van sortir aquestes respostes, a mode d'exemple:

1. De les preguntes sobre patrimoni, la majoria ja situava clarament el monestir treballat però també situaven elements propers i llunyans que en el primer qüestionari no havien estat escrits. També hi havia reflexions interessants com: *“Són les coses importants del nostre entorn”, “És un edifici o construcció que és molt important per un país, poble o ciutat”* o *“Una cosa que t'estimes molt”*.
2. Quant a la mestra Mariona, subratllo que en general tots els alumnes destaquen que explica molt bé i que té paciència a tornar-ho a explicar, però amb motiu de la proximitat de canvi de cicle, de primària a secundària, molts en destaquen la bona preparació que els va fer per entrar en aquesta etapa: *“Sempre vol que ho fem perfecte per anar preparats a l'institut”, “Aquest curs m'ha agradat la Mariona com a mestra perquè és molt estricta i això va molt bé de cara a l'institut”* o *“M'ha agradat molt tenir-la com a mestra”, “És molt perfeccionista però tot dóna el seu fruit”*. (transcripció literal)

3.3.10. ENTREVISTES FINALS MESTRES: MARTA I MARIONA (VEGEU ANNEX 1D I 1E)

Per acabar tot el seguiment de la tesi a l'escola vaig entrevistar un altre cop les dues mestres. Aquesta entrevista la vaig realitzar un cop les mestres ja havien acabat el curs i no tenien els alumnes a l'aula. La meva idea era que poguessin estar tranquil·les, amb

els informes i les notes posades, així que les vaig realitzar el 28 de juny. En aquestes dues entrevistes la intenció era veure quina valoració feien les mestres de tot el projecte, què canviarien, com veien el patrimoni i el treball per projectes. Aquell dia vaig fer les dues entrevistes seguides. Per tema d'agenda primer vaig realitzar l'entrevista a la mestra paral·lela i més tard ho vaig fer amb la mestra de seguiment.

Pel que fa a l'entrevista final a la mestra paral·lela (vegeu annex 1d), a continuació detallo l'entrevista que tenia preparada:

- Un cop acabat el tercer trimestre i finalitzat, explica quina valoració fas del projecte de Sant Pere de Casserres.
- S'està desenvolupant com creies?
- Canviaries o has canviat coses i per què?
- Què és el més important que heu aconseguit (finalitats)? Us ho havíeu plantejat? Han sortit com volíeu?
- Què és el que pensen que han après els alumnes (continguts)? Creus que els ha agradat treballar d'aquesta forma? Quina sensació has tingut?
- Què canviarien de la manera de fer (metodologia) de treballar per projectes?
- Què aporta a la classe de primària un enfocament centrat en el patrimoni?
- Els criteris que heu utilitzat per programar us han anat bé? En què us heu basat?
- Mireu el currículum. És la vostra base. El feu servir com la Bíblia o aneu canviant coses?
- Per què feu servir aquests criteris? En què us baseu per optar per una cosa o una altra? Per influències vostres, externes,... teniu un fil conductor? Per exemple, el patrimoni, el medi...?
- Trieu totes tres? O la Mariona porta el timó?
- Quins criteris utilitzeu per programar?
- Quines prioritats teniu en el moment de programar? Primer medi i lligar-ho a altres àrees? Les que tinguin els infants?
- Pel proper curs teniu en ment algun projecte? Té relació amb el patrimoni?

L'entrevista va anar derivant amb altres temes i van sortint les següents preguntes, de manera que es va anar reformulant i canviant a mesura que anava avançant (Corbetta, 2003):

Preguntes entrevista final Marta

- Un cop acabat el curs i finalitzat, explica quina valoració fas del projecte de Sant Pere de Casserres.
- Sense les proves t'hi haguessis estès més?
- Però hi heu encabir moltes coses del projecte inicial?
- Però si et passa això creus que el projecte ha anat funcionant?
- Canviaries o has canviat coses i per què?
- Però heu fet rúbriques?
- Què és el més important que heu aconseguit (finalitats)? Us les havíeu plantejat? Han sortit com volíeu?
- I creus que els nens ho han aconseguit?
- A nivell de metodologia, estàs contenta com han funcionat les classes, les sortides?
- Han fet treball cooperatiu?
- En una classe de sisè què aporta a la classe de primària un enfocament centrat en el patrimoni? O podria ser una altra cosa?
- I un cop vosaltres heu triat el patrimoni, creus que a ells els ha aportat molt?
- Ahir llegia un article on s'explicava que treballar elements patrimonials a l'escola els nens ho veuen com ja està el rotllo de sempre, a veure quatre pedres, avorrida, o les escoles ho fan servir com a tancament. En canvi, vosaltres no ho heu treballat així, sinó que heu integrat el tema, creus que ha estat beneficiós per a ells?
- I tu creus que un element patrimonial com aquest o el del curs passat et dóna molt de joc per treballar totes les àrees de forma interdisciplinària?
- I per què moltes escoles no es plantegen treballar així?
- Però això a molta gent li fa por?
- Vosaltres us trobeu un cop per setmana i després feu pluja d'idees, què afegiu? Mireu el currículum?
- Vosaltres us enteníeu molt bé? Us complementàveu? I cadascú ha aportat el que ha volgut?
- Pel proper curs teniu en ment algun projecte? Té relació amb el patrimoni?
- En aquesta escola feu projectes o petits projectes. És filosofia de claustre?
- Fa set anys que ets aquí. Abans fèieu això?
- Tu has vist el canvi? Tens la sensació que s'impliquen més?
- A nivell de pares heu tingut problemes? Sensació?
- A nivell entrevististes us han qüestionat coses?
- La figura del mestre ha canviat? Del mestre transmissor al que guia?

Quadre núm. 13. Preguntes entrevista final Marta.

En destaco aquest tros, ja que aquesta frase em serveix per il·lustrar el canvi que s'ha produït a nivell escolar i com cal aconseguir el contingut o la informació dins l'aula.

Responent a la pregunta “*A nivell entrevistes us han qüestionat coses?*” (em referia als pares, si es queixaven per la metodologia de projectes i no pas de llibres de text)

“Potser dubtaven fent tres sortides. I agafes el currículum i estàs treballant-ho tot i és així. Et diuen que amb el llibre t’assegures que hi és tot. Però si ara amb un clic tens tota la informació dels rius d’Espanya. Has de tenir la capacitat de buscar la informació i veure quina és interessant i quina no. Aquest aprenentatge me’l va ensenyar la Mariona quan vaig arribar i em va dir però que ho saps tot?, saber trobar quines idees són les més importants i les que no, a més perquè el contingut al Google el trobes tot.”

“*La figura del mestre ha canviat? Del mestre transmissor al que guia?*”

“Hem passat del mestre que ho sabia tot al que aprens amb ells. Hi ha un mínim de continguts però cada cop és buscar entre tots, investigar, posar-ho en comú i entre tots aprenem. Sobretot en noves tecnologies es veu molt mentre tu penses, ells ja estan fent.”

Un cop feta aquesta entrevista vaig fer l’última entrevista a la mestra de seguiment (vegeu annex 1e), anomenada Mariona, per poder fer un tancament de tot el que havíem vist, de tot el que havíem parlat i fet durant el curs. Per posar en context aquesta entrevista cal dir que es va realitzar d’una manera molt informal, en una situació en què la mestra estava en part celebrant el final de curs i amb l’escola buida de mestres on només quedàvem la mestra, jo i el personal de neteja de l’escola.

A continuació poso l’entrevista que tenia preparada:

- Un cop acabat el tercer trimestre i finalitzat, explica quina valoració fas del projecte de Sant Pere de Casserres.
- S’ha desenvolupat com creies? Millor o pitjor? Per què?
- Canviaries o has canviat coses i per què?
- Què és el més important que heu aconseguit (finalitats)? Us les havíeu plantejat? Han sortit com volíeu?
- Què és el que pensen que han après els alumnes (continguts)? Creus que els ha agradat treballar d’aquesta forma? Quina sensació has tingut?
- Què canviarien de la manera de fer (metodologia) de treballar per projectes?
- Què aporta a la classe de primària un enfocament centrat en el patrimoni?

- Els criteris que heu utilitzat per programar us han anat bé? Canviaries coses? De la programació?
- Pel proper curs teniu en ment algun projecte? Té relació amb el patrimoni?

L'entrevista va anar derivant amb altres temes i van sortint les següents preguntes, de manera que es va reformular i va anar canviant a mesura que anava avançant (Corbetta, 2003):

Preguntes entrevista final Mariona
<ul style="list-style-type: none"> - Un cop acabat el tercer trimestre i finalitzat, explica quina valoració fas del projecte de Sant Pere de Casserres. - S'ha desenvolupat com creies? Millor o pitjor? Per què? - Canviaries o has canviat coses i per què? - Tens la sensació que els nens quan treballen cooperativament aprenen més? - Quan us va plantejar el projecte d'aquest curs us va plantejar unes finalitats, uns objectius? Quins eren, s'han complert? - Això que dius de la metodologia, creus que és millor que no pas el que fèieu abans? - Tu portes 30 anys fent docència. Al principi mai has estat una amant de fer servir el llibre. Has tingut una evolució fins arribar aquí? - Et dóna llibertat? - I tu creus que t'agrada tant aquesta metodologia, o has arribat fins aquí, perquè quan estudiaves magisteri algú et va condicionar? O era al contrari i vas sortir d'allà no volent fer el mateix? - I això que tu has treballat fent materials... perquè vas veure que fent materials era més pràctic que agafar qualsevol llibre? - Ets inconformista, però, perquè sempre busques un bon material. - Llavors això tu ho vincles més amb el tema del patrimoni? - Tu vas acostar el patrimoni als nens i ells et van ensenyar coses del teu poble? - Els fèieu pensar? - És massa tancat? - Als nens creus que els aporta el patrimoni? O quina sensació han tingut? Que és una dèria vostra o no, això és una cosa important? - I creus que els nens han tingut aquesta sensació, de l'aprenentatge per projectes, que aprenen més? Amb els dos anys que els has tingut fent projectes? - I tens la sensació que el contingut de Sant Pere de Casserres, que és l'edat mitjana, l'han après millor que amb un llibre? - Fer l'aula de fora de l'aula és interessant? - A nivell de pares, "en aquest lloc no fan servir llibres", heu tingut problemes o cada cop ho entenen més? - Però si tu agafes el currículum de sisè, quan us trobàveu i programàveu, no el seguíeu? - Tens la sensació que heu canviat molt la idea inicial? A partir del dossier del material l'heu

canviat més del que t'esperaves?

- I si mires el currículum quadra tot? És aquesta por de companys teus que es deixin coses, doncs, en realitat quadra tot?
- Imagina't si s'està fent inclús amb el tema de les proves de competències amb bons resultats...
- I quan us trobàveu els dimecres, algú duia la veu cantant o totes tres?
- Quan teniu aquest problema (del temps) és que ha funcionat?
- Si ve un inspector i li ensenyes què heu treballat, veurà que heu fet el currículum?
- Però hi ha una continuïtat?
- Si no treus als alumnes i no ho lligues a la classe...
- Els grups els fèieu vosaltres o els deixàveu fer?
- Pel proper curs teniu en ment algun projecte? Té relació amb el patrimoni? I la idea és tot l'any?
- I el projecte de Sant Pere de Casserres es continuarà fent a sisè?
- Si el fas teu, l'enriquiràs més. És allò que dèiem del llibre i de ser obert.
- La importància del patrimoni crec que és aquesta, és quan se'l fan seu. No penses a vegades que el patrimoni ha fet arrelar a comunitats o gent immigrada?
- Un llibre és tancat?
- En general però a vosaltres tres (mestres que feien el projecte) us agrada el patrimoni?

Quadre núm. 14. Preguntes entrevista final Mariona.

Voldria destacar que a l'inici de l'entrevista, tal com he comentat, va ser més informal, vam xerrar una mica del focus grup. Em va explicar les ganes que tenia que tots els alumnes tinguessin ganes d'aprendre.

La inversió en fer coses com ha estat l'Aurasma¹ però com de gratificant ha estat. Parlem de mestres implicades i d'altres que no. La idea de canviar la mentalitat dels mestres. I em va comentar el següent, que crec que és interessant de transcriure per tal de poder entendre el seu pensament:

“Els mestres cal que aprenguin amb ells, els nens, tot parlant de l'Aurasma. Un nen me'n va ensenyar. Jo no vull tenir aquesta visió de saber-ho tot. Si vas de savi i el que trepitja, vas malament. Hem d'anar per un altre camí i crec que ho anem tastant. La Marta al principi en dubtava de si ens deixaríem coses. És evident que hem de... primer perquè els nens tinguin il·lusió i treballar i no es deixin de saber uns mínims.”

¹ **Aurasma** és una plataforma de realitat augmentada. Es tracta d'una programari per als dispositius mòbils que serveix pel reconeixement d'imatges. D'aquesta manera, reconeix les imatges del món real i les sobreposa sobre aquesta amb animacions, vídeos, formes en 3D i pàgines web.

De les preguntes fetes durant l'entrevista en destaco aquest tros, ja que aquesta frase em serveix per il·lustrar la manera que té la Mariona de veure el patrimoni i la utilitat que pot tenir en l'ensenyament. Tot parlant del patrimoni i responent a la següent pregunta: *“La importància del patrimoni crec (referint-me als alumnes de classe) que és quan se’l fan seu.”*

“Exacte. L’any passat, que vam netejar una font... la paraula seria recuperar una font perduda i que feia molta vegetació. Vam fer una suada per netejar-ho i hi van anar a jugar tot l’estiu. És important perquè aquell espai que el desconeixien se’l van fer seu. Com que era a prop del poble i van anar a caminar amb els pares i van voler ensenyar-ho als pares. Nosaltres hem d’anar per aquí, som un poble de gent d’aquí (de la comarca) però que ha vingut de fora no de molt lluny i els interessa com a nosaltres, però aquesta gent s’ha d’arrelar aquí i aquests entorns, aquests elements patrimonials ajuden molt a arrelar, i si és el teu nen el que t’ho explica a tu t’agrada, et fa il·lusió, t’interessa més, que no pas amb un alumnat potser immigrant llavors canviaria.”

3.3.11. ENTREVISTA A LA MESTRA COMPANYYA D’ESTUDIS (VEGEU ANNEX 1F)

Un cop acabada tota aquesta recollida de dades a partir dels instruments durant el curs acadèmic, em quedava pendent un últim pas a recollir. En aquest cas era poder fer una entrevista a una companya d’estudis de la Mariona. La Neus i la Mariona havien estudiat juntes magisteri, eren amigues i no havien perdut mai el contacte. No havien treballat mai juntes però sempre, com que eren amigues, s’havien explicat quins materials i quines metodologies feien servir a l’aula. És per això que tenia interès a poder fer-li una entrevista per tal d’observar si tal com diuen Crowe, Hawley i Brooks (2012), en els orígens del estudis les experiències que han tingut durant la construcció del seu ensenyament i la seva formació al llarg de la seva educació formal l’havien condicionat o no, i veure si la Mariona ja pensava d’aquesta manera o si al llarg dels anys ho havia modificat. Com que era final de curs i l’inici de les vacances, aquesta entrevista no es va poder realitzar fins a l’inici del següent curs, concretament el 10 de novembre del 2017 en una cafeteria.

Aquesta entrevista semiestructurada estava organitzada a l’entorn de quatre eixos:

1. Breu biografia de la Neus
2. Informació de la Mariona

3. Visió de l'educació i el treball per projectes
4. Visió sobre el treball del patrimoni

A continuació indico els punts de l'entrevista semiestructurada que tenia preparada:

- Breu biografia
- Ets mestra. Quants anys fa que treballes?
- A quines escoles has treballat?
- Defineix com treballa la Mariona a l'escola? Creus que és per algun motiu concret?
- Tu treballes d'aquesta manera?
- Vau estudiar juntes. Creus que la va influir d'alguna manera algun fet concret que l'hagi fet treballar sempre així? Quan tu devies estudiar, que no t'ho feien així, més aviat et devies avorrir? Si ara busques aquesta il·lusió...
- Al parlar del projecte de l'aigua la Mariona em va parlar de Pau Vila. Creus que va ser una influència per a la Mariona la figura de Pau Vila?
- Com treballen el medi a les aules? Quina és la teva visió?
- Els llibres són útils? Què en penses que la Mariona no en faci servir?
- Els projectes. Què en penses del treball per projectes? Abans no es treballava així, hem anat a millor?
- La Mariona treballa molt l'educació patrimonial. Què en penses de l'educació patrimonial? Per què creus que sempre l'ha fet servir?
- Creus que els mestres que coneixes també ho estan fent?
- I què en penses del projecte de Sant Pere de Casserres?

L'entrevista va anar derivant amb altres temes i van sortint les següents preguntes, de manera que es va reformular i van anar canviant a mesura que anava avançant (Corbetta, 2003).

Preguntes Entrevista Neus
<ul style="list-style-type: none"> - Breu biografia. Ets mestra. Quants anys fa que treballes? - Heu arribat a treballar mai juntes? - A quines escoles has treballat? - Quan vau estudiar juntes, la Mariona ja tenia aquesta il·lusió? Creus que els estudis la van marcar molt? Ella en alguna entrevista m'ha donat a entendre que els estudis van ser molt importants.

- En els estudis de magisteri ella em parlava de la descoberta de tot. “No hi ha materials”, em deia, i que tot era nou. Com ho recordes?
- Llavors, aquesta manera que us van ensenyar en els estudis ella en certa manera l’ha mantingut? I aquestes ganes d’innovar?
- Ella i tu sou de l’especialitat de socials. Aquí us van marcar molt amb que això era important?
- Ella abans feia dossiers, i ara ha arribat als projectes. Creus que sempre ha sigut el seu objectiu que els nens puguin investigar, descobrir i ser més autònoms?
- I en el teu cas has fet servir llibres? i quina sensació has tingut?
- I per què creus que encara fem servir tant els llibres?
- Ella em deia que fent el projecte després miraven el currículum i veia que ho feien tot.
- Per tant, creus que és més bàsic tenir clar l’objectiu que no pas molt bons llibres?
- La vostra professió és vocacional, però potser els llibres permeten a gent que no ho sigui que pugui treballar?
- Un dia en una entrevista la Mariona em va parlar de Pau Vila. Creus que us ho van transmetre en els estudis de magisteri?
- Tu des de fora i com a coneixedora de la tasca de la Mariona, com has vist la utilitat dels projectes? Molt útil en un cicle superior com el que fa ella?
- Al ser escola petita i poder fer el que ha volgut també li deu haver donat molta seguretat?
- La Mariona treballa molt l’educació patrimonial. Per què creus que sempre l’ha fet servir? Quina sensació has tingut?

Quadre núm. 15. Preguntes entrevista Neus.

En destaco aquest dos petits fragments, ja que aquesta frase em serveix per il·lustrar com els inicis dels seus estudis van marcar a la Mariona, la seva de manera ser mestra i de viure l’ensenyament.

En els estudis de magisteri ella em parlava de la descoberta de tot? No hi ha materials em deia i que tot era nou. Com ho recordes?

“Vam ser la primera promoció i això ens ha marcat molt. La il·lusió que tenia tot l’equip de mestres la va traspasar a tot l’alumnat. I tots ens vam impregnar d’aquesta il·lusió i de la necessitat de canvi, de fer noves metodologies i que havíem de canviar el sistema, la mirada innovadora ens la van inculcar i la Mariona la té moltíssim. Jo recordo d’aquell moment que ens feien experimentar, per exemple un treball fet per Segimon Serrallonga i vam fer una recerca a la Biblioteca de Catalunya, hi anàvem cada setmana a buscar les traduccions fetes de Josep Carner i altres autors catalans. Tot ho fèiem a mà i recordo que va ser molt important.”

Ella abans feia dossiers, i ara ha arribat als dossiers. Creus que sempre ha sigut el seu objectiu que els nens puguin investigar, descobrir i ser més autònoms?

“Sí. Jo penso que la Mariona aquesta necessitat l’ha tingut. La motivació és molt important pels alumnes, però a part que s’ho passin bé, han d’aprendre. La Mariona aconsegueix que els nens s’ho passin bé i aprenguin i jo crec que aquesta necessitat la Mariona l’ha tingut clara des del primer moment i que amb el temps l’ha anat perfeccionant fins aconseguir treballs molt bons i impressionants.”

3.4. INTERPRETACIÓ DE LES DADES: TRIANGULACIÓ I JUSTIFICACIÓ

Un cop explicats tots els instruments utilitzats em calia poder verificar-los amb les dades obtingudes. Vaig emprar la tècnica de la triangulació. Aquesta era l’eina principal per tal de donar la validesa a la recerca qualitativa tal com diuen Stake (1998) o Eisner (1998). Tal com diuen Aguilar i Barroso (2015) de la importància de treballar fent servir la triangulació per la recerca en ciències socials: «La triangulación como metodología de investigación en las ciencias sociales, procedimiento que nos va a permitir obtener un mayor control de calidad en el proceso de investigación y garantía de validez, credibilidad y rigor en los resultados alcanzados» (p. 73). També ens parlen de diferents possibilitats de triangular ja sigui de dades, d’investigadors, teòrica o metodològica. I defensen aquesta última, la metodològica, per la possibilitat de combinar tant mètodes qualitius com quantitius.

Aquesta triangulació metodològica permet la comparació entre les dades obtingudes a partir de tècniques o instruments diferents. Com ha estat el cas de la meua recerca, tot combinant instruments més quantitius, com els qüestionaris, amb elements més qualitius, com les entrevistes o el diari de camp.

Com diu Latorre (2003), la triangulació és una combinació de metodologies en l’estudi d’un mateix fenomen i aquest permet creuar entre diferents fonts de dades, persones, instruments, documents amb la combinació entre ells.

Recollir totes les dades durant el curs escolar, analitzar-les i interpretar-les és el que posteriorment m’ha servit per obtenir uns resultats i extreure’n les conclusions.

3.5. CODI DEONTOLÒGIC DE BONES PRÀCTIQUES A LA RECERCA EDUCATIVA

He fet servir un codi deontològic que preserva l'anonimat i la confidencialitat, ja que en cap cas han sortit les dades o els noms reals, i aquestes dades serviran per a aquesta recerca i per a fins educatius.

En aquesta recerca he utilitzat El Codi de bones pràctiques de l'Escola de Doctorat de la UAB (Escola de Doctorat UAB, 2013) i tot el que suggereix per la recerca. Quan vaig iniciar la recerca vaig informar tant als alumnes com a les mestres en que consistiria i l'anonimat de tota la informació obtinguda. He canviat tots els noms propis, tant els dels alumnes com de les mestres, en tots els instruments que he utilitzat. Les úniques persones que coneixen dades reals, en aquest cas el nom de les mestres, són els meus tutors del doctorat.

Tant els alumnes com les mestres mai es van negar a realitzar cap dels instruments que vaig utilitzar i sempre hi va haver-hi una gran predisposició a col·laborar amb totes les tasques que els vaig demanar. Sobretot voldria destacar l'instrument del focus grup, per la gran sinceritat que van mostrar-me els alumnes en les seves explicacions.

4. RESULTATS DE LES ENTREVISTES A LA MESTRA

Aquest capítol se centra a explicar el resultat de l'instrument de les entrevistes amb la Mariona que he utilitzat per a la recerca. Per tal de donar-li fiabilitat la metodologia consisteix a triangular les dades a partir de quatre grans eixos.

1. Medi, patrimoni i escola oberta al món
2. Interacció i construcció del coneixement
3. Finalitats educatives i educació per a la ciutadania
4. El rol del docent i la pràctica reflexiva

Aquests quatre punts lliguen amb els objectius de recerca que em vaig plantejar en l'inici de la investigació:

- Analitzar la importància educativa que dóna la mestra al patrimoni cultural com a recurs.
- Valorar quin plantejament i quina metodologia utilitza per treballar el medi social a l'escola a partir del patrimoni i els projectes d'innovació.
- Analitzar la importància dels projectes d'innovació en la seva forma de treball diari.
- Indagar quina és la seva concepció de com ha de ser una mestra, i quines han estat les seves influències, vivències i experiències en la construcció del seu perfil professional.

4.1. EXPLICACIÓ DELS EIXOS

A continuació detallo què volia aconseguir amb cada un dels quatre grans eixos.

4.1.1. EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN

En aquest eix he volgut indagar clarament com és que la mestra dóna tanta importància a un element com el patrimoni i com ho lliga al medi, al qual també dóna la importància de ser sovint l'eix vertebrador dels projectes que realitza. Quin tipus d'escola projecta en el sentit de la metodologia de treball i, per tant, si és una escola oberta i connectada amb la realitat canviant del món o tancada en materials docents com els llibres.

4.1.2. EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

En aquest eix he volgut veure la part més relacionada amb la interacció i creació de coneixement: si la mestra el construïa a partir d'alguna metodologia concreta, o si feia servir algun recurs habitual o si n'utilitzava varis alhora; també si ella era conscient o si s'havia plantejat de forma crítica com ho feia.

No utilitza materials d'editorials, es crea els materials si li són necessaris i defensa que totes les parts són importants en la construcció del coneixement, tant el mestre com sobretot els alumnes.

4.1.3. EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

En aquest eix he volgut indagar en la manera de formar ciutadans que té la mestra i, per tant, veure quina visió té dels seus alumnes. Què era necessari per poder formar aquests petits ciutadans i, per tant, quina importància donava als continguts o als valors en aquesta formació. Com treballaven elements de ciutadania que no surten dins el currículum però que són tan importants per la formació dels alumnes. I observar fins a quin punt el currículum oficial no és l'única habilitat que es treballa dins de l'aula.

4.1.4. EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

En aquest eix la meva intenció ha estat veure quina manera té la mestra d'entendre el fet de ser mestra. Hi ha diferents visions relacionades amb com ensenyar, com educar dins les aules, i a mi m'interessava veure si la Mariona s'havia plantejat com ho feia, per què ho feia d'aquesta manera (treballar per projectes, donar autonomia als alumnes), i quin paper tenia ella en tot aquest procés. També si era conscient de forma directa o indirecta del que feia dins l'aula, o era innat. Quines influències havia pogut tenir per arribar a treballar d'aquesta forma. I comprendre la seva manera d'entendre l'educació que l'havia portat ser una mestra diferent al que seria més convencional.

Per tal de poder organitzar tota la informació que recollia d'aquestes entrevistes, i poder triangular les dades recollides vaig voler fer-ne una selecció i posar-la en context amb els quatre eixos definits anteriorment. És per això que em vaig fer un esquema d'anàlisi d'aquest instrument de recerca en què posava l'eix a analitzar i la informació obtinguda d'aquella evidència. (VEGEU ANNEX 5A.)

4.2. ENTREVISTES A LA MESTRA DE SEGUIMENT, MARIONA

(VEGEU ANNEX 1A, 1B I 1E)

Des de l'inici vaig tenir clar que calia fer diferents entrevistes per tal de poder tenir una bona informació recollida. Les entrevistes per a la meua recerca eren molt importants ja que l'objectiu eren fer-ne varies per tal de poder veure quina evolució hi havia durant el curs acadèmic de cada un dels objectius de recerca.

El personatge principal era la Mariona de qui volia fer el seguiment. En aquestes entrevistes, el meu objectiu era donar resposta a les preguntes que jo m'havia fet per iniciar aquest treball de recerca.

Les preguntes eren:

- Quin valor educatiu o quina finalitat atorga la mestra al patrimoni cultural?
- Com utilitza el patrimoni amb l'ensenyament per afavorir l'aprenentatge del coneixement del medi social i cultural?
- Quina importància atorga als projectes d'innovació relacionats amb el patrimoni en la seva tasca docent?
- Com ha construït el seu perfil professional al llarg de la seva carrera docent?

En el cas de la Mariona, vaig voler fer-li tres entrevistes: una que va ser prèvia a l'inici del projecte, al mes de setembre; una a mig projecte, al final del segon trimestre, i una al final de curs. Així, em podria servir per tenir una visió àmplia de com havia preparat, fet i executat el curs.

La primera entrevista a la Mariona la vaig preparar a partir de cinc grans idees:

1. Com treballa a l'aula i quines influències ha tingut.
2. Com treballa el coneixement del medi.
3. Què pensa de treballar a partir de projectes.
4. Què pensa de l'educació patrimonial.
5. Quines idees tenia pensades per al projecte d'aquell curs.

Tal com explico en el capítol de la metodologia, inicialment havia preparat unes preguntes i van acabar derivant en unes altres. Però aquesta entrevista em va servir per conèixer quin tipus de mestra era, quina metodologia utilitzava, com treballava els projectes i quina importància donava al patrimoni.

La segona entrevista, en aquest cas, em va servir per centrar-me i incidir en com preparaven el curs. Aquesta entrevista la vaig dur a terme després de les vacances de Nadal, quan ja portaven mesos treballant en el projecte. Vaig centrar-me en aquests eixos: com veia el funcionament del projecte, quins criteris seguia o com programava els continguts del projecte, i què els faltava fer en el tercer trimestre.

L'última entrevista es va centrar sobretot en una valoració final per avaluar la feina feta per les mestres i la feina que havien fet els alumnes. La valoració va ser molt bona sobretot per la possibilitat de treballar-ho tot molt de manera interdisciplinària, i l'expectativa va superar el que la Mariona s'havia imaginat. Li vaig demanar una crítica de què hagués canviat o millorat. Va veure-hi la necessitat de tenir més temps i va criticar no haver treballat més cooperativament, ja que creia que s'aprenien no només aprenentatges, sinó també valors, a ser més tolerants i respectuosos, i moltes habilitats socials i personals.

4.2.1. EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN

La Mariona sempre ha donat una gran importància al medi en el sentit del lloc on viu, treballa i desenvolupa la seva vida. Ella sempre ha pensat que sense entendre l'entorn més proper no es poden realitzar coses amb sentit.

“El patrimoni sempre l’he viscut com un aspecte molt nostre, i penso que és molt important donar-lo a conèixer. Per donar-lo a conèixer el nen l’ha de veure i l’ha d’assaborir, fer-lo seu, i se l’ha de sentir seu per sempre més, perquè si no es veu allà i li passa com em passava com quan jo era petita, que hi havia coses del poble que jo havia vist tota la vida i no m’havia fixat mai en detalls que ara he vist quan ho he treballat amb els nens. Per tant, quan he treballat i he après amb ells.”

Aquesta idea podria ser que li havia vingut per la formació inicial o per l'experiència al llarg de la seva dilatada vida professional. Per un motiu o altre, durant els més de trenta anys de carrera com a mestra mai ha deixat aquesta premissa. Aquest entorn immediat el lliga amb la importància del patrimoni, sobretot el local o proper. Segons la Mariona, és el que ha de servir per entendre el món que ens envolta, primer el més proper i després el més llunyà.

Mai sense entrar en una visió tancada, xovinista, que només és important el que és més proper, sinó tot el contrari. La visió sorgeix de la idea que per entendre el món cal entendre el que tens més a prop, per on et mous i on fas la vida més pròxima. Si tu pots entendre aquesta manera de viure, la podràs aplicar a qualsevol lloc o a qualsevol activitat del món. Quan fem una mirada a l'obra que ha realitzat, ja sigui a partir de treballs de recerca o projectes, sempre hi sobresurt aquesta mirada al patrimoni i a l'entorn proper.

Aquesta idea acabada de desenvolupar la vaig poder comprovar en les diferents entrevistes. La primera entrevista la vaig realitzar la segona setmana de curs, al mes de setembre, i em va servir per veure aquesta idea, que ja havia intuït amb converses prèvies però que em reafirmava aquesta idea inicial sobretot, com l'entorn i el patrimoni proper han de ser útils per a la formació de la vida.

Vaig decidir preguntar-li com és que no treballava amb llibres i com va optar per treballar per projectes. Davant d'aquesta idea em va respondre:

“Jo m'elaborava sempre els materials. Jo sempre he estat a cicle superior. Jo els adaptava a la meua manera. Adaptava coses. Agafava llibres, no els fotocopiava tots, sinó que ho adaptava. Però va arribar un moment que s'assemblava massa a un llibre i de fa dos anys cap aquí vam fer un pas per convertir-ho en un projecte únic. A partir d'una cosa que fèiem que era la descoberta d'un element patrimonial del poble. Això ajuda molt a arrelar als alumnes i a les famílies. Llavors, va arribar un moment que vam veure que treballaven el material preparat més el material de l'element patrimonial en forma de projecte. Era massa contingut. Calia girar-ho. És quan vam veure que calia treballar a partir de l'element patrimonial. I així és com va sortir el projecte de l'any passat.”

Aprofitant que ella ja em comentava la importància del patrimoni vaig voler veure què pensava de l'educació patrimonial i com la veia a l'escola:

“Molt important!! Els nens petits de seguida s'agafen objectes que se'ls consideren seus. El sentit de propietat els humans el tenim i l'anem enriquint i modificant al llarg de la nostra vida. El sentit de propietat ens fa un sentiment d'estima i ens fa més bones persones. Ho vull pensar així. Un nen que hagi treballat un element patrimonial, ho vull pensar així, difícilment li farà una bretolada. Ho vull veure així. Allò li dóna oportunitat d'aprendre en molts aspectes, des de l'àmbit dels valors, el

llenguatge, les matemàtiques, el medi. Abans no es treballava el patrimoni i és molt ric que es faci.”

En la segona entrevista que vam fer a mig curs, just després de les vacances de Nadal, vam tractar aquest eix a partir de com encabia les àrees dins el coneixement del medi. La Mariona em comentava com gràcies als projectes tenia la possibilitat de poder treballar-ho tot i aprofitar elements de cursos anteriors:

“Estic molt parada perquè podem treballar-ho tot, i aspectes del projecte de l’any passat ens està servint ara: com les mesures del torrent i el sistema mètric, o les xarxes hidrogràfiques. Ara els nens ho recorden i quan parlen del riu Ter treuen coses del curs passat. Pots anar aprofitant coses, com a partir d’una foto antiga, que fa que els nens facin comentaris que no havíem pensat que podrien sortir.”

A la darrera entrevista, de l’última setmana de curs, al mes de juny, sí que va tornar a sortir aquesta idea. Concretament parlàvem de com havia viscut el patrimoni i com ho vinculava a la classe del dia a dia:

“El patrimoni sempre l’he viscut com un aspecte molt nostre, i penso que és molt important donar-lo a conèixer. Per donar-lo a conèixer el nen l’ha de veure i l’ha d’assaborir, fer-lo seu, i se l’ha de sentir seu per sempre més, perquè si no es veu allà i li passa com em passava com quan jo era petita, que hi havia coses del poble que jo havia vist tota la vida i no m’havia fixat mai en detalls que ara he vist quan ho he treballat amb els nens. Per tant, quan he treballat i he après amb ells.”

“El padró del mig de la plaça l’he vist tota la vida. És un lloc que s’hi passa, que s’hi va quasi cada dia. Mai a la vida m’hi havia fixat, ho vaig fer amb 40 anys treballant-ho amb els nens. Hi ha quatre estàtues a la zona del capdamunt. Mai les havia vistes, i saber quines eren.”

Insistent en la importància educativa que pot tenir el patrimoni, em va parlar de l’exemple del curs anterior amb la recuperació d’una font del poble, davant la meua pregunta de si era important quan els alumnes es feien seu algun element patrimonial.

“Exacte. L’any passat vam netejar una font. La paraula seria ‘recuperar’ una font perduda i que feia molta vegetació. Vam fer una suada per netejar-ho i hi van anar a jugar tot l’estiu. És important perquè aquell espai que el desconeixen se’l van fer seu. Com que era a prop del poble, hi van anar a caminar amb els pares i ho van voler ensenyar als pares. Nosaltres hem d’anar per aquí, som un poble de gent d’aquí (de la

comarca) però que ha vingut de fora, no de molt lluny, i els interessa com a nosaltres però aquesta gent s'ha d'arrelar aquí i a aquest entorn. Aquests elements patrimonials ajuden molt a arrelar, i si és el teu nen qui t'ho explica, a tu t'agrada, et fa il·lusió.”

En aquesta última entrevista també va sortir la idea de fer una escola oberta al món i no tancada a les quatre parets de l'aula. Parlant-ne li vaig preguntar:

Fer l'aula fora de l'aula és interessant?

“Això és fantàstic, s'ha de poder fer sempre. Tant de bo fóssim capaços d'agafar les tauletes, els portàtils, o el que sigui i anar-nos-en a fer expressió escrita en un lloc. Això ho diem sempre i no ho fem. No ho acabem fent, a vegades també perquè tenim condicionants com el temps; el temps és un gran condicionant. Però hauríem de saber-ho fer. A l'escola s'ho han de passar molt bé, han de passar-s'ho bé aprenent, jo ja ho he dit moltes vegades i he arribat a aquesta conclusió i l'he anat assegurant més per a mi mateixa. Els alumnes han de marxar de l'escola amb mètode de treball i estudi i amb il·lusió per aprendre; és igual que tinguin un 5 o un 10, és igual que haguem fet dos temes o deu, és igual. Només que se'n vagin amb aquests dos requisits. Ja està.”

Com a conclusió cal dir que aquest primer eix va estar present en totes les tres entrevistes. Per la seva manera d'entendre el medi, el patrimoni i la idea de l'escola oberta al món resulta evident que la Mariona necessita aquesta manera de treballar amb l'entorn més proper i fer-lo un element viu dins l'educació de l'aula.

4.2.2. EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

La Mariona intenta que es construeixi coneixement i té molt clar que cal una interacció perquè sorgeixi. Els alumnes han de ser una part molt important de la construcció d'aquest coneixement. Sempre ha volgut fugir de la idea de la classe magistral en què el docent té la veritat absoluta i, per tant, l'alumne és un observador pacient i inactiu que com a molt participa tot recitant de forma memorística la part del temari que toca.

“El llibre et colla i et condiciona. Puc aprendre dels nens, sobretot, cosa que m'encanta. L'objectiu és aprendre amb els nens i dels nens. I puc posar-ho sobre la taula i garantir-ho, que dia a dia aprenc dels nens. Encara que hi porti molts anys, ho tinc claríssim que aprenc dels nens.”

La Mariona ha tingut molt clar des del principi, sent-ne conscient o no, que per arribar a construir algun concepte calia un procés on es comparteix el coneixement, de manera que els seus alumnes mai no han estat receptors inactius, sinó tot al contrari, els estimula, ja sigui a base de preguntes, de dubtes, d'enigmes, per intentar motivar-los.

“És això. Treballar d'aquesta manera t'ajuda a obrir la porta a mirar, a observar a buscar el perquè, a més documentació. Perquè avui en dia no podem treballar com fa 20 anys enrere.”

Mai opta per llegir alguna cosa i després fer preguntes d'això sense cap objectiu final. Per poc que pugui els fa marxar de l'escola amb algun dubte o inquietud per tal que els infants de forma voluntària o més obligada tinguin ganes de buscar informació, preguntar alguna cosa o navegar per solucionar algun dubte.

Aquesta manera de treballar la vaig poder comprovar a l'aula durant tot el curs però també en les entrevistes a ella i a les seves companyes.

En la primera entrevista la meva insistència era veure si el currículum era una manera única de treballar o era una eina per aprofitar i fer sortir els objectius que ella i la Marta es plantejaven. Per això vaig insistir en si el currículum els obligava a treballar com no volien. Davant d'aquesta idea em va respondre el següent:

“Estàs molt marcat pel currículum i has d'intentar aconseguir fer les dues coses. He arribat a la conclusió que per anar bé cal que els nens s'ho passin bé aprenent i sobretot treballant. Si aconseguixes aquest objectiu, no cal fer 10 treballs, 20 temes, ni 50 projectes, només cal fer-ne un, i els nens marxen sols que han aconseguit l'objectiu, que és passar-s'ho bé, tenir il·lusió per aprendre i saber recursos per treballar molt bé.”

La Mariona reafirma la idea que per més que treballis tots els temes del currículum no servirà per més que fer-ne un, però que els alumnes tinguin un bon objectiu aconseguit. L'objectiu relacionat més en valors i aprendre que en continguts concrets.

Vaig voler insistir en la seva manera de treballar no fent servir llibres, preparant projectes i implicant els infants. Ella em va comentar el següent de treballar amb llibres:

“Fa 32 anys que treballa i el primer any que vaig treballar en una escola en vaig fer servir una mica perquè estaven comprats. Aquella època anava amb el tren i duia la màquina d'escriure (per preparar materials).”

La Mariona ha crescut professionalment en una metodologia totalment diferent, ja que la utilització del llibre ha sigut la pràctica més utilitzada. La meua pregunta era com és que treballava d'aquesta manera, i li vaig demanar:

D'alguna manera alguna cosa t'haurà influït? Perquè el teu ensenyament no va ser així.

“La il·lusió dels nens. Quan tu treballes d'una manera concreta els nens de seguida et responen. Tant per bé com per mal. Veure les cares del nens. Com et segueixen, veure la motivació que els pots encomanar. És una cosa recíproca.”

També vaig insistir en la seva metodologia de treball, que era diferent a la de fer servir el llibre, i li vaig preguntar com treballava el medi a les aules, i em va contestar la importància dels treballs per projectes:

“Ara els últims temps he descobert el treball per projectes. És la millor cosa del món. Desapareixen els horaris. Haver de parar a les 10 per fer mates, plàstica,... i estàs engrescat amb una cosa i poden continuar el projecte.”

I aprofitant em va parlar del projecte que havien fet el curs passat:

“Vàrem caminar fins descobrir-ho. Els vam fer observar la natura, vam buscar un coll on naixia el torrent. I vam fer buscar als nens on seria. Els vam donar una estona i que els nens busquessin. Tots anaven i tornaven buscant-ho. Finalment un grup el va trobar i els vam fer acabar de deduir que sortia un caminet d'aigua i que seria el torrent. Al projecte li vam posar 'el camí de l'aigua'. El vam seguir, el vam mesurar, vam veure la qualitat... vam treballar tots els àmbits i de forma transversal. Vam veure l'aprofitament del cabal, que també servia per energia hidràulica, vam veure mapes del pobles que anaven als horts, vam arribar al safareig i vam veure la vida al safareig. No només com a element patrimonial sinó com a lloc de vida. Vam veure els afluents del torrent, jo no ho sabia tot i ser filla del poble. Vam veure les fonts, els nens les van treballar, i les vam recuperar. La ubicació, la història, anècdotes. Vam recuperar una font perduda (netejar, arreglar) i se la senten molt seva”.

En aquest apartat es veu clarament la idea de construcció de coneixement que té la Mariona a partir de la metodologia de treball dels projectes, i com aporta la importància del patrimoni per formar els infants.

Per acabar aquesta part li vaig preguntar si l'escola pensava i actuava com ella i em va dir:

“Jo penso que treballar d'aquesta manera a cicle superior, treballar així ha donat il·lusionament nova a l'escola. Jo sempre he treballat així perquè he volgut i he tingut la sort de treballar en una escola que m'ho ha deixat fet i això ha estat una sort. Ho he fet d'una manera molt lliure i és molt valorat. Els companys hi van entrant, mica en mica ho van veient i es van il·lusionant també”.

En la segona entrevista, sobre aquest mateix apartat, només vaig voler veure com valorava l'evolució del curs referent a la construcció de coneixement, amb els projectes que estava fent i si s'estaven deixant coses del currículum.

“Més gratificant del que s'esperava. És un tema que dóna molt de si i pot aprofundir en més aspectes del que es va pensar quan es va preparar el projecte. La majoria de coses del currículum de cicle superior es poden fer en el projecte des de totes les àrees. Treballar molta metodologia.

Els nens estan molt actius i podem treballar molts elements no pensats.”

I relacionat amb el currículum:

“Diuen que es deixaran aspectes del currículum i diuen que val més un llibre, almenys allà hi és tot. No tenen en compte que sí que potser ho faran tot, però que els nens ho facin tot amb un terrible avorriment que es tradueix amb res. És millor deixar-se coses però que el que s'aprèn sigui molt motivador.”

En la tercera entrevista el relat sobre aquest apartat fou més extensa, ja que volia preguntar-li quina sensació tenia de com havia anat el projecte per tal de construir coneixement amb els infants, què pensava del currículum, si l'havien complert o no, i quines coses creia que s'havien potenciat o deixat de fer amb aquesta metodologia emprada. La valoració fou la següent:

“Ha estat molt enriquidor i ens ha donat una visió de molta satisfacció a les mestres que hem portat el projecte. Hem vist els nens molt engrescats. Ha estat un projecte que ens ha donat la possibilitat de treballar totes les matèries i treballar molt de manera interdisciplinària i fer-hi entrar tot, inclòs el tema tecnològic amb la creació de les Aures.” (Fa referència al programa de realitat augmentada Aurasma.)

Sobre aprenentatges obtinguts parlant de com treballaven els alumnes de forma cooperativa i si aquesta metodologia per projectes ajudava, em deia:

“[...] no només aprenen els aprenentatges sinó moltes més coses, com els valors, a ser més tolerants, preparar-se per al futur que els espera, a ser més respectuosos. No només adquirir l’aprenentatge que tu pretens sinó una part d’habilitats socials i personals que són molt interessants.

És treballar en la globalitat, a mi m’agrada molt perquè és treballar la globalitat de tot, i a tot tens l’oportunitat de donar-hi un sentit. Per exemple, si tu treballes les mesures, el sistema mètric és molt fred. Si tu estàs treballant el monestir de Sant Pere de Casserres, amb el tema dels estaments i l’edat mitjana, vas allà i pots prendre unes mesures. Aquell sistema mètric que havies après en fred i que són unes dades i unes paraules estranyes, que no li veus la utilitat i el sentit, en canvi allà al monestir es poden posar en pràctica i sobretot aplicar-se a la realitat quotidiana. Quina necessitat tenim de saber els decàmetres si no els faran servir mai? Ho han de saber. Els nens tenen el dret i el deure de saber-ho, però hem de saber ser competencials. Si aprèn a mesurar una paret, i un dia aquest nen és gran i a casa ha de mesurar una paret per posar-hi un moble. Aquí és on aprenem a ser competencials i té el veritable sentit.”

I comentant que els llibres no són la solució em deia:

“Sempre sóc de no llibres. A les editorials mai hi he vist el què. M’agrada molt que siguin capaços d’observar molt, agafar a partir d’unes observacions i aplicar-ho a la realitat que ens veiem i sobretot capaços de treure conclusions. Que sàpiguen, i això ho dic molt a classe, que totes les coses bones i no tan bones tenen un perquè. Que vagin per la vida amb aquesta actitud. És clar, un llibre de text és una cosa massa concreta, tancada. Els temes i els aprenentatges es fan concrets i tancats, que no vull dir que no hi hagi activitats i coses molt motivadores. Però el fet de treballar d’aquesta manera t’obre les portes a treballar el que sigui, i si passa un fet quotidià, el pots aprofitar.”

“El llibre et colla i et condiciona. Puc aprendre dels nens, sobretot, cosa que m’encanta. L’objectiu és aprendre amb els nens i dels nens. I puc posar-ho sobre la taula i garantir-ho, que dia a dia aprenc dels nens. Encara que hi porti molts anys, ho tinc claríssim que aprenc dels nens.”

“Abans per aprendre s’havia d’anar a l’escola, ara no cal anar a l’escola. Ara l’aprenentatge és a tot arreu.”

Davant de la qüestió d'incompliment del currículum pot ser un problema per als alumnes, em va insistir molt en la idea que el currículum no cal fer-lo estrictament, tot i la por dins de la professió a deixar-se coses d'aquest tipus:

“Fins i tot hi ha mestres que tenen por de posar-s’hi a treballar, d’aquesta manera, i els frenen aquestes possibles llacunes.

És igual aquestes llacunes que puguin quedar, perquè si els nens adquireixen aquesta altra manera de treballar, a veure... que no quedin llacunes, molt important. Si adquireixen aquesta il·lusió per aprendre i aquestes ganes per saber, és que ells mateixos ja les cobriran.”

“Ens n’adonàvem quan preparàvem el material, que ho treballàvem pràcticament tot. Llavors hem de treballar més amb aquest aspecte, potser hem de fer moltes activitats. Això és una valoració. Sempre hi ha d’haver l’esperit de superació en els equips de treball, i ens n’adonem que potser encara els marquem massa. Els hem de deixar que investiguin més encara. Hi ha moltes activitats que encara les hem d’obrir més. I allò que et deia: i treballar més cooperativament, que el que no aportí aquest ho faci l’altre i entre tots sigui la suma.”

“Llavors t’adones que passes unes proves de sisè, que són unes proves que es presenten i que es pensen per un equip, una comissió avaluadora, que tu no hi entres, que no fas cap pregunta, que no saps quina pregunta hi haurà. I ve un aplicador de fora, i no hi ha cap possibilitat de filtració, i no hi ha cap intervenció de res, i surten unes proves amb un percentatge molt alt de resultats. Vol dir que tan malament no ho fem.”

Així doncs, el segon eix ha estat present en totes tres entrevistes a la Mariona. Aquí podem veure clarament com aposta per la construcció d’un coneixement entre totes les parts, i que ella és una part més. També veiem la necessitat d’arribar en els projectes, o en la poca utilització que fa dels llibres, pel tancament i la poca flexibilitat que provoca aquesta metodologia més memorística.

4.2.3. EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

La Mariona té una visió dels alumnes relacionada amb la idea que no cal només que aprenguin continguts. És evident que com a mestra vol, i l'hi interessa, que els seus alumnes en puguin aprendre molts. Però per a ella és més important formar ciutadans i, per tant, implicar en l'aprenentatge uns valors que moltes vegades dins els currículums oficials no se'ls dóna la importància que haurien de tenir.

“No només aprenen els aprenentatges sinó moltes més coses, com els valors, a ser més tolerants, preparar-se per al futur que els espera, a ser més respectuosos. No només adquirir l'aprenentatge que tu pretens, sinó una part d'habilitats socials i personals que són molt interessants.”

Per això, en aquest punt m'interessava veure per què o amb quines finalitats la Mariona feia aquest tipus d'ensenyament i no se cenyia només als continguts curriculars.

Aquest tema el vam tocar extensament a la tercera entrevista que li vaig fer. Però tant a la primera com a la segona ja me'n va donar petits detalls.

A la primera entrevista em va comentar que la metodologia de treball li permetia treballar altres coses. Considero significatiu el primer element que em va comentar: “Allò li dóna oportunitat d'aprendre molts aspectes des de l'àmbit dels valors, el llenguatge, les matemàtiques, el medi”.

A la segona entrevista ja deia que havien treballat més elements del que esperava gràcies a la metodologia.

“Moltes més activitats del projecte original. Com que les condicions són favorables, ho aprofito.”

“De moment amb les companyes veurem que podrem portar a terme totes les activitats previstes, tot i l'ampliació de les coses que hem fet.”

A la tercera entrevista em va sorprendre la insistència que l'aprenentatge es comú entre les dues parts i, per tant, formar ciutadans és això. En destaco aquesta idea en la següent afirmació:

“Els mestres cal que aprenguin amb ells, els nens. Tot parlant de l'Aurasma, un nen me'n va ensenyar. Jo no vull tenir aquesta visió de saber-ho tot. Si vas de savi i el que trepitja, vas malament. Hem d'anar per un altre camí i crec que ho anem tastant.”

La Marta al principi en dubtava de si ens deixariem coses. És evident que hem de... primer perquè els nens tinguin il·lusió i treballar i no es deixin de saber uns mínims.”

Aquesta idea també va sortir quan li preguntava per la importància que podria tenir el patrimoni amb els infants:

Pels nens creus que els aporta el patrimoni? O quina sensació han tingut, que és una dèria vostra o no, això és una cosa important?

“Els ha permès generalitzar perquè el fet de poder treballar el tema patrimoni o el tema projectes vol dir anar amb els ulls molt oberts. Si anem amb els ulls molt oberts pel poble de l’escola, possiblement també un dia per Barcelona i per l’estranger.”

“Jo m’hi trobava, que treballant temàtiques diferents, quan vam treballar rellotges de sol en veia per tot arreu, quan vam treballar els esgrafiats anaven tan sols a la ciutat del costat i en veien per les cases. Aquesta connexió que ells, per iniciativa pròpia, s’adonessin que allò que havíem treballat a classe era en altres llocs, m’encantava, vaja, m’encanta. És això. Treballar d’aquesta manera t’ajuda a obrir la porta a mirar, a observar, a buscar el perquè, a més documentació, perquè avui en dia no podem treballar com fa 20 anys enrere.”

En aquesta resposta es veu clarament aquesta idea de fer sortir uns valors. És evident que és important l’entorn proper, però com que estant formant ciutadans també ho serà quan els alumnes es moguin pel món. Per tant, l’interès local ha de servir per fomentar l’interès global. La Mariona va continuar amb la idea que cal formar qualitativament i no quantitativament, com a vegades passa en segons quins centres educatius. Ella ho expressava així:

“I els nens, jo almenys tinc molta mania pel treball ben fet, no tant en quantitat sinó amb la qualitat, que el que es faci es faci molt bé, sigui el que sigui. Sempre els ho dic: fent la feina molt bé tenim garantia d’èxit, fent-la malament o de qualsevol manera sempre hi ha l’oportunitat que et renyin, que s’enfadin amb tu, que tinguis males notes, et comporta sempre unes conseqüències negatives, que ho hakis de tornar a repetir, per tant pesat, avorrit i una pèrdua de temps perquè has de duplicar la feina. I en canvi, si ho fas bé el primer beneficiat ets tu, tens una satisfacció personal. En totes les coses que facin, encara que sigui una ratlla, han de buscar aquesta cosa. És una mica com la matinal: intentem que la matinal, ja que la fem voluntàriament, fem la ben feta. Evidentment que sempre pots millorar, evidentment que el temps pot no acompanyar-te, un nen et pot fallar o pot haver-hi una pega però es nota, uns si

han treballat es nota. Ells han de veure això i han de marxar d'aquí (escola) conscients d'això. Valoro més això que haver fet un tema. Ells se n'emporten que si jo sembro bé, recolliré segur un dia o altre, potser més tard que voldria, però recolliré.”

Així doncs, el tercer eix va estar present sobretot a l'última entrevista. La Mariona aposta clarament per la formació de ciutadans. Per la seva manera de treballar i pensar, té molt clar que, gràcies a la implicació de tots amb els projectes, està formant persones, i no només continguts, i així ho intentava demostrar a cada sessió a l'aula.

4.2.4. EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

La Mariona té una metodologia de treball a l'aula diferent a la que fins fa poc ha estat més habitual dins una aula. Ella potencia aquest aprenentatge comú i vivencial a partir dels projectes. Volia saber com havia estat aquest canvi de metodologia de treball i si ella n'era conscient, i les influències que havia pogut rebre i com aquestes l'havien guiat o marcat en la seva docència.

“Els primers anys de treballar al poble m'havia quedat gravada l'escola més de la República (Escola Nova), la que els nens treballaven i feien la geografia al pati. Aquesta imatge em va acompanyar, i ho vaig descobrir a magisteri. No ho havia vist mai. I això em va acompanyar.”

En la primera entrevista que vam fer em va donar una pista molt interessant quan li preguntava pel projecte que havia fet el curs anterior sobre el camí de l'aigua (curs 2014-2015). Allà em va parlar de Pau Vila.

“Vam (les mestres) pensar a treballar el tema de l'aigua. D'on sortia? Del torrent del poble. El coneixeran i el descobriran. Jo tinc 56 anys i per primera vegada vaig sentir coses del riu del poble. Vam anar a descobrir d'on naixia. Vam anar-hi amb els nens a descobrir-ho. La classe d'aquell dia la recordaré sempre. Em va fer sentir o pensar en les classes d'en Pau Vila. Vàrem caminar fins descobrir-ho, els vam fer observar la natura, vam buscar un coll on naixia el torrent, i vam fer buscar als nens on devia ser. Els vam donar una estona i que els nens busquessin. Tots anaven i tornaven buscant-ho. Finalment un grup el va trobar i els vam fer acabar de deduir que sortia un caminet d'aigua i que devia ser el torrent. [...] No només com a element

patrimonial, sinó com a lloc de vida. Vam veure els afluents del torrent, jo no ho sabia sent filla del poble. Vam veure les fonts, els nens les van treballar, i les vam recuperar. La ubicació, la història, anècdotes. Vam recuperar una font perduda (netejar, arreglar) i se la senten molt seva.”

En constatar que em parlava d'un referent com Pau Vila, vaig insistir en el tema tot preguntant-li:

En parlar del projecte de l'aigua has parlat de Pau Vila. Vols dir que no és una influència teva la figura de Pau Vila? A més, t'ha sortit de forma espontània.

“Segur. Quan jo vaig estudiar magisteri l'any 1977, fins aquell moment tot era en castellà. Per tant, no només ens van formar com a mestres sinó en la llengua catalana i en la cultura catalana. No havíem fet res. Havíem estudiat Catalunya com una regió més d'Espanya i em va costar molt dominar la llengua catalana, i, més, fer-ho a partir dels 18 anys. I es va fer molt bé. I recordo que el professorat d'aquell moment de la universitat que ens explicava la geografia ens parlaven de Pau Vila. I en aquell moment que vam fer amb els nens (vam buscar el naixement del torrent), em va venir al cap Pau Vila. No és que ens emocionéssim... una mica, i ens dèiem totes tres que dúiem el projecte que quina sort teníem de tenir aquests nens. Aquella il·lusió de què parlàvem al principi, igual que quan vam recuperar la font. Van ser moments molt especials, sempre ho és, però aquell més. I vam dir: ‘Quina sort que tenim de tenir aquests nens i quina sort que tenen ells que nosaltres tinguem ganes de fer aquestes coses.’”

La Mariona també feia referència als primers anys de fer classe a la seva escola, relacionant-ho amb la metodologia de l'escola de la República:

“Aquests primers anys de treballar a l'escola del poble, en fa més de trenta, tenia una classe que tenia tres cursos alhora i una cosa que semblava per no aguantar, més tard ho vaig trobar a faltar. Els primers anys tres cursos alhora, després durant uns quinze anys dos cursos i després un curs sol. L'enriquiment que es feia ja era una manera de treballar cooperativament. El que donaven els grans als més petits, i viceversa, era un enriquiment. Jo treballava en una classe que al costat hi havia un pati de pins, i a la primavera trèiem les taules i a les tardes treballàvem a fora, fèiem la classe allà. Hi havia una sensació de pau i tranquil·litat. Ho recordo de manera molt entranyable. Ara ja no ho podem fer. I és una manera de fer que t'acompanya.”

Per tant, aquesta idea em va servir molt per veure quin tipus de mestra tenia al davant. Tal com expliquen autors com Crowe, Hawley i Brooks (2012) o Pagès (2012), els estudiants de magisteri durant els seus anys de formació incorporen maneres de treballar que posteriorment seran les que duran a la pràctica els seus primers anys o fins i tot durant tota la seva etapa de docent.

En la segona entrevista amb la Mariona vaig decidir insistir en aquesta metodologia de treballs dels projectes i, per tant, veure quines sensacions em transmetia ella com a mestra.

“El treball per projectes no deixa de ser una filosofia i per desgràcia no tots els mestres estan disposats a fer-ho. És molt engrescador, però demana implicar-se al 100%; uns per por, uns altres per falta de temps i uns altres per falta de ganes, n’hi ha que no hi arribaran mai. Molts tenen por i s’escuden que es deixaran aspectes.”

Per tant, tens la sensació que els companys no us entenen?

“Al contrari ens entenen, ens admiren o, millor dit, valoren la nova metodologia. Hi ha gent que li fa respecte però al veure’ns a nosaltres que ho fem, sempre algú o altre del cicle s’hi ha animat i fa que vulgui tirar endavant. Però a nivell de mestres a nivell general (altres escoles) no sé què passa.”

Una declaració d’intencions ben clara en demostrar que és una metodologia que implica molt però que també dóna moltes satisfaccions.

Per acabar de parlar sobre aquest tema, en l’última entrevista vaig insistir en la seva carrera de mestra, per veure si n’era conscient de com hi havia arribat. Aquí vaig voler insistir si els seus orígens l’havien ajudat o no a ser així i li vaig preguntar:

I tu creus que t’agrada tant aquesta metodologia o has arribat fins aquí perquè quan estudiaves magisteri algú et va condicionar, o era al contrari i vas sortir d’allà no volent fer el mateix?

“Al contrari, jo crec que ja em va condicionar. Jo vaig estudiar magisteri en un moment complicat, vaig començar el 1977, feia dos anys de la mort de Franco, i una de les missions que va tenir la meva escola de mestres era formar-se en la llengua i la cultura catalana. Per tant, va tenir molta feina perquè jo me’n recordo que fins el dia que vaig posar els peus a l’escola de mestres jo ho havia fet tot en castellà. Ens vam haver de formar en llengua catalana i també en la cultura, i en aquell moment no hi havia llibre adequat per fer-ho. Llavors es va fer tot a través de materials i d’apunts, i

de mestres catalans compromesos i que estimaven el país de la matèria que fossin. Jo crec que això em va donar un aire i jo sempre més vaig tenir una tendència de treballar amb els nens d'aquesta manera.”

I això que tu has treballat fent materials. Per què vas veure que fent materials era més pràctic que agafar qualsevol llibre?

“No m’ha anat mai a la vida bé un llibre a la mida. És trist.”

Ets inconformista, però, perquè sempre busques un bon material.

“Un material que s’adapti. I no hi ha res com fer-ho tu a la teva manera per un entorn determinat, per uns nens determinats. No té a res a veure com treballar, recordo els llibres de la primera època que treballava, que treballaven la verema. Quin sentit té treballar-ho amb els nens del poble de l’escola?”

Davant la meva insistència també de què milloraria em deia: “També m’agradaria treballar més cooperativament. Ja ho han fet. Encara n’hem d’aprendre més. Sobretot més cooperativament a nivell de grups”.

En aquest punt indica la necessitat de continuar canviant coses i no conformar-se amb el que ja ha fet. També va ser molt interessant la seva reflexió final, ja que li comentava la sort que tenia de poder treballar així:

“És un premi que jo visc, que recullo, després d’anys d’haver sembrat. Després d’anys d’haver sembrat, s’estan recollint uns materials; si això està fet de qualsevol manera, no ho pots ensenyar a ningú. Si ho ensenyes a algú i aquest ho veu correcte, probablement s’hi enganxaran, però si veu una cosa sense cap ni peus, doncs, no. Les classes es fan tan agradables. Cap problema de disciplina, ja veus què en dic. Molts cops haig de fer un toc d’atenció perquè xerren, però tenen un engrescament per coses per part dels nens i per descobrir coses.”

Així doncs, aquest últim eix ha estat present en totes les entrevistes. La formació acadèmica de la Mariona, com ella mateixa comenta, en un moment d’obertura del país, la necessitat de començar i crear coses noves la va condicionar en els seus inicis de docent. Ja des del principi de ser mestra ha intentat aplicar aquesta filosofia sent una docent reflexiva i que intenta canviar les coses amb l’ajuda dels alumnes.

A totes les tres entrevistes amb la Mariona vaig intentar observar com treballava el medi, el treball per projectes, com valorava l’educació patrimonial, i les seves

influències per arribar a ser mestra. En totes tres entrevistes la Mariona va defensar sempre les mateixes idees. En cap cas va canviar, sinó que sovint s'hi va reafirmar. Per exemple, en el cas del treball del medi i els projectes, va defensar-ho clarament com la metodologia ideal per utilitzar en una aula de cicle superior de primària. Vers la manca de llibertat que li donava el llibre, els projectes i la flexibilitat horària li permetien treballar el medi, totes les àrees i els valors de la ciutadania àmpliament.

En el tema de l'educació patrimonial, des del primer dia va demostrar-me que calia estimar, entendre, valorar i treballar l'entorn proper per tal que es valorés també el més llunyà. No volia ni podia concebre està desconnectat del teu entorn. Si entenes els teus elements propers, podries arribar als més llunyans del planeta.

Per últim, sobre com havia arribat a ser aquest tipus de mestra i les seves influències, des de la primera entrevista m'ho va deixar clar quan ja va citar en Pau Vila o l'Escola de la República. Aquests referents i les seves metodologies l'havien marcat des del seus estudis de magisteri i l'havien fet com era. Tal com em va demostrar a la última entrevista, on continuava sent crítica amb ella mateixa perquè creia que havia d'haver aprofundit més en alguna de les metodologies cooperatives dins l'aula.

La meva percepció és que durant el meu seguiment de la recerca no només no va canviar les seves idees durant el curs, sinó al contrari, ja que en va ser una defensora fins l'últim dia.

Les entrevistes a la Mariona han aportat una gran quantitat d'informació i de molt valor durant tota la recerca. Les dels inicis, per veure com era la Mariona, com es plantejava el projecte i el treball del medi amb el patrimoni. Les de la meitat de curs, per veure com observava la direcció que estava agafant el projecte. L'última entrevista a la Mariona va ser molt útil per a la recerca, per entendre el tancament del projecte i les millores que hi introduiria. I per indagar en com vivia la docència i les seves influències acadèmiques per poder comprendre la seva tasca docent.

5. RESULTATS DE LES ENTREVISTES A LES ALTRES MESTRES

Aquest capítol se centra a explicar el resultat de l'instrument de les entrevistes a la Marta i a la Neus que he utilitzat per a la recerca. Seguirem els mateixos eixos.

1. Medi, patrimoni i escola oberta al món
2. Interacció i construcció del coneixement
3. Finalitats educatives i educació per a la ciutadania
4. El rol del docent i la pràctica reflexiva

Per tal de poder organitzar tota la informació que recollia de les entrevistes i poder triangular les dades recollides vaig voler fer-ne una selecció i posar-la en context amb els quatre eixos definits anteriorment. És per això que em vaig fer un esquema d'anàlisi d'aquest instrument de recerca en què posava l'eix a analitzar i la informació obtinguda d'aquella evidència. (VEGEU ANNEX 5A.)

5.1. ENTREVISTES

A banda de les entrevistes a la Mariona, també volia poder tenir altres veus sobre com treballa aquesta mestra. És per això, que vaig decidir poder fer entrevistes a la seva mestra paral·lela, la Marta. També em va sortir la possibilitat d'entrevistar una altra mestra, la Neus, amb qui havien estudiats juntes magisteri i amb qui sempre han tingut un contacte d'amistat i també professional.

5.1.1. ENTREVISTES A LA MARTA, MESTRA PARAL·LELA

(VEGEU ANNEX 1C I 1D)

L'interès a entrevistar la Marta era primer de tot perquè fa molts anys que treballa amb la Mariona i juntes tenen una gran connexió en el treball a l'aula. A més a més, com que és una mestra d'una generació diferent que la Mariona (20 anys menys), també em podria donar una altra visió i ser crítica en aspectes del treball per projectes, de com veia l'escola, i de la tasca de la seva companya.

Així, també es podia anar aprofundint en dues preguntes que m'havia plantejat: una més relacionada amb el perfil docent de la mestra, i l'altra en com treballaven els projectes d'innovació.

- Quina importància atorgava als projectes d'innovació en la seva tasca docent?
- Com havia construït el seu perfil professional al llarg de la carrera docent?

La idea inicial era fer també tres entrevistes, però per calendari només en vam poder fer dues: una a mig curs, per veure com veia el projecte i la seva companya, i una altra, a final de curs. Sí que és veritat que durant les estones de pati, ja fos fent un cafè o vigilant el pati, van haver-hi moltes converses informals que em van ajudar a completar les dues entrevistes.

La primera entrevista sobretot volia que girés entorn de dos punts: el primer punt era com treballava la Mariona, quina metodologia utilitzava i quina crítica li feia la Marta; l'altre punt era sobre el projecte que feien durant el curs, ja que m'interessava saber si la Marta també era part important en la presa de decisions ja fos programant o preparant materials, i fins a quin punt canviaria coses del projecte. Aquesta primera entrevista per calendari de la Marta no es va poder fer fins quasi al final del segon quadrimestre, de manera que aquí ella podia ser crítica en què milloraria o què modificaria del projecte en curs.

L'última entrevista va coincidir amb el final del projecte i es va centrar en una valoració final per avaluar la feina feta per les mestres i la que havien fet els alumnes, amb una crítica de què es canviaria i què no. La Marta va ser molt crítica en la part d'avaluació, sobretot per com valorar el treball cooperatiu o altres tasques difícils d'avaluar; tot i les rúbriques fetes creia que calia millorar aquesta part.

5.1.1.1. EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN

En la primera entrevista a la Marta feta després de les vacances de Nadal, referent a aquest primer punt, li preguntava si creia que les escoles (abans de treballar en aquesta havia estat a dues de la comarca, a banda dels companys de professió que coneix) apostaven per treballar el patrimoni.

“A l'escola que van els meus fills, alguna cosa es fa. A una altra escola de la comarca també es fa alguna cosa. També penso que hi fa molt les mestres que hi ha. Aquí al poble de l'escola hi ha mestres del poble i això fa que s'ho estimin i transmetre als nens aquesta estima. Si ets d'un altre lloc, i no t'impliques tant. Ens els llocs que he

estat es feia, però més puntualment. Que els nens aprenguin a estimar el seu entorn proper.”

Per tant, la Marta defensa i aposta pel compromís amb l’entorn de l’escola i dels alumnes i, per tant, els elements patrimonials són un d’aquests elements que permeten poder treballar-ho.

A la segona entrevista, que ja vam fer al final de curs, continuant amb la idea de la importància del patrimoni em va comentar el següent:

“L’objectiu principal sempre és treballar un element patrimonial, que l’estimin, el valorin, el respectin i que l’expliquin a tot arreu allà on vagin. L’any passat amb el torrent era el mateix. Potser no tant però l’aprofiten. Tenim un entorn privilegiat aquí al costat i cal fer-lo servir. I a partir d’aquí ho podem treballar tot, com les mates, llengua, castellà, anglès, naturals... i penso que ho hem aconseguit.”

I seguint aquesta idea, jo li preguntava per la importància de treballar el patrimoni en un projecte i de forma interdisciplinària, i em comentava:

“Et dóna molt de joc per treballar-ho i integrar-ho tot i t’aporta valors de respecte de cultura, de tradició, d’avantpassats, que altres, com la cèl·lula, no te’ls aportarà. La conservació, com s’hi vivia, valorar el que tenim ara, com vivim ara i les comoditats que tenim. Són un valors que no es treballen i que a aquests nens, que ho tenen tot, els hi va molt bé. Durant la matinal una nena va dir: ‘en aquesta casa de l’ermità hi va viure el meu besavi’; això és perfecte. Si no haguéssim fet aquest tema, aquesta nena no s’ho hagués ni plantejat. Un nen va portar fotos de Sant Romà de Sau un besavi enfilat en una euga, segurament si no haguéssim treballat aquest tema ell no ho hagués vist mai. Treballes història seva dels seus avantpassats i dóna per molt un element patrimonial. Pots treballar amb coses d’ara com l’Aurasma i coses dels seus avantpassats.”

Així doncs, en relació amb l’eix 1, la Marta i la Mariona consideren molt important treballar el medi a partir d’un element patrimonial, ja que permet que els alumnes puguin descobrir i formar-se aprenent des de contextos propers.

5.1.1.2. EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

En la segona entrevista vam parlar una mica del currículum i de si això pot frenar la interacció i construcció del coneixement dels infants i em deia el següent:

“Intentàvem que el que sortia d’ells, i és evident que als dos grups sortien coses diferents. Agafàvem el currículum i hi afegíem coses també a partir del que sortia d’ells. Un nen treballant les egagròpiles en anglès, *pellets*, va demanar com seria en castellà i també ho vam fer. Per tant, has de tenir clar per on passes, el temps que tens i els seus interessos. Treballant per projectes és molt important tenir clars els seus interessos.”

Per tant, deixant clara la idea de treballar amb el currículum però no caure en la por que anteriorment m’havia comentat la Mariona. Si en el treball per projectes es tenen clars els objectius, el currículum mai serà un problema.

Així doncs, la Marta defensava clarament que el treball per projectes els donava una llibertat de manera que podien incloure-hi els interessos dels alumnes i encabir-hi el treball del currículum no era cap problema. Confirmava que només treballar amb els llibres no els permetia introduir aquests interessos.

5.1.1.3. EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

La Marta em va comentar els valors que es poden treballar amb projectes com el que desenvolupaven.

I tu creus que un element patrimonial com aquest o el del curs passat et dóna molt de joc per treballar totes les àrees de forma interdisciplinària?

“Et dóna molt de joc per treballar-ho i integrar-ho tot, i t’aporta valors de respecte de cultura, de tradició, d’avantpassats, que altres, com la cèl·lula, no te’ls aportarà. La conservació, com s’hi vivia, valorar el que tenim ara, com vivim ara i les comoditats que tenim. Són un valors que no es treballen i que a aquests nens que ho tenen tot, els va molt bé.”

I li preguntava si això feia que s’impliquessin més, em va dir:

“Els nens surten d’aquí amb una autonomia que, si no treballessin així, no ho serien. Fan un aprenentatge que amb un llibre no farien. Tenen capacitat de buscar la informació i es qüestionen coses que si no ho féssim així, no la tindrien.”

Per tant, es potencien uns valors i una manera de formar ciutadans no només centrada en la capacitat de resoldre continguts curriculars sinó competencials. També voldria destacar la importància que dóna als alumnes per tal que siguin protagonistes en el seu aprenentatge i que el puguin, no només gaudir, sinó oferir. Això va posar-ho de manifest en l'última entrevista quan vaig demanar-li que fes una valoració del projecte dut a terme a Sant Pere de Casserres:

“La valoració és més que excel·lent. Ho valoro molt especialment. Va ser molt entranyable que els nens poguessin ser els protagonistes (parla de la matinal) del diumenge passat, que poguessin ensenyar tot l'aprenentatge fet, que el poguessin transmetre. He sentit comentaris de pares, de gent que ha estat molt bonic. Pel poble gent que li ha sabut greu no poder venir sense ser res de l'escola.”

Així doncs, la Marta defensa igual que la Mariona la idea que gràcies als projectes s'aconsegueix treballar altres elements, com els valors o la formació de ciutadans, i aquest fet és el més important per ella.

5.1.1.4. EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

Referent a quin tipus de mestra era la Mariona, em va interessar preguntar-li per què totes dues porten uns quants anys treballant juntes i, per tant, es coneixen bé. A més a més, totes dues interactuen molt, tant en la creació de materials com en la preparació del projecte, ja que es tenen molta confiança. Per tant, em podria donar idees de com veia la seva companya.

A la primera entrevista vaig decidir preguntar-li directament com veia a la Mariona i em va respondre el següent:

“La veig fantàstica, és un referent que està apunt de jubilar-se i sempre innova. Quan vaig arribar fa set anys ja no hi havia llibres, i sempre hem treballat juntes, no sent primer paral·leles però sí a cicle. Ha innovat sempre molt. Va ser la primera fora llibres i és una persona a poc anys de jubilar-se i molt oberta als canvis i a innovar. M'agrada molt la frase que diu que ‘això pels nens per anar per la vida...’.

Jo penso que he crescut molt al seu costat. Canviar i voltar va molt bé. Com a negatiu, penso que a la Mariona li hagués anat bé voltar i veure diferents maneres de treballar. Ella té les idees molt clares.”

Resulta interessant la idea que tot i estar a punt de jubilar-se, la Mariona sempre vol innovar i no es conforma amb el que està establert. També resulta interessant la crítica que fa de no haver-se mogut d'escola. Una crítica que també veurem amb la Neus, ja que hagués pogut veure més metodologies o formes de treball diferents.

En la segona entrevista, tot parlant del treball cooperatiu, em va comentar una reflexió que li va fer la seva companya només arribar:

“Has de tenir la capacitat de buscar la informació i veure quina és interessant i quina no. Aquest aprenentatge me'l va ensenyar la Mariona quan vaig arribar i em va dir: ‘però, que ho saps tot?’ Saber trobar quines idees són les més importants i les que no; a més, perquè el contingut a Google el trobes tot.”

La figura del mestre ha canviat? Del mestre transmissor al que guia?

“Hem passat del mestre que ho sabia tot al que aprens amb els alumnes. Hi ha un mínim de continguts però cada cop és buscar entre tots, investigar, posar-ho en comú i entre tots aprenem...”

Per tant, ens defineix la Mariona com una persona que guia i ajuda a buscar i a posar-ho en comú.

Així doncs, la Marta veu la seva companya amb una gran vocació i ganes de treballar, tot i que per edat hagués pogut ser al contrari. Sí que li fa una petita crítica constructiva en el sentit que si hagués voltat per més escoles, com ella havia fet, potser encara hagués innovat més o treballat amb altres metodologies.

En les dues entrevistes fetes a la Marta em va interessar parlar de la metodologia de projectes, del patrimoni i, evidentment, de la Mariona. Sobre la metodologia sempre va tenir clar que els permetia realitzar un gran treball amb els alumnes, ja que no els tancava portes. Els feia aprendre amb ells i fer una educació conjunta. La Marta explicava el neguit que li havia provocat aquesta metodologia al principi i com li costaria ara retornar al que anomenaríem una metodologia més tradicional. Sobre el patrimoni i treballar l'educació patrimonial, ho veia perfecte per respectar i aprendre ciutadania o valors amb l'entorn més proper. Per tant, coincidia plenament amb les idees de la Mariona.

Respecte a la vocació i les ganes de millorar en l'educació que té la Mariona, en totes dues entrevistes va destacar sobretot el seu inconformisme; que la feia estar contínuament intentat aprendre coses noves dels més joves, tot i estar molt propera a la seva jubilació. Em comentava les ganes d'aprendre i de treballar que encara li veia dins a l'aula.

5.1.2. ENTREVISTA A LA NEUS, MESTRA COMPANYYA D'ESTUDIS (VEGEU ANNEX 1F)

Per últim, també vaig fer una entrevista a la Neus. L'interès a entrevistar aquesta mestra, companya d'estudis de la Mariona era sobretot perquè han estat companyes i amigues tota la vida. No han arribat a treballar mai juntes però sempre s'han ensenyat els treballs que feien o s'han explicat les metodologies utilitzades. A més a més, com que van estudiar juntes magisteri, em podia servir per veure com les havien marcat aquests estudis i fins a quint punt la Mariona treballa amb aquesta metodologia dels projectes per aquest motiu. També vaig poder concretar coses de la història de vida de la Mariona. De manera, que podia lligar la pregunta que m'havia plantejat en el meu treball de recerca:

- Com ha construït el seu perfil professional al llarg de la carrera docent?

Gràcies a la coneixença que es tenen, aquesta mestra ha vist i participat de forma indirecta en alguns dels projectes, de manera que també em podria servir per a la pregunta:

- Quin valor educatiu o quina finalitat atorga la mestra al patrimoni cultural?

L'entrevista la vaig realitzar l'any següent del seguiment a l'escola i amb la visió que ja tenia del projecte fet i de les entrevistes realitzades. Però el meu objectiu també va girar per saber coses sobre els quatre eixos exposats.

5.1.2.1. EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN

Quan li vaig preguntar per la importància del patrimoni a l'escola i el que fa Mariona, em va comentar el següent:

“[...] i amb això compartim molt, ens estimem el patrimoni. Ens estimem molt lo proper, les nostres arrels, que totes dues tenim aquesta necessitat de saber per què,

d'on venim, d'on són els orígens, i això ho compartim, i ella ho té molt. Ella tot aquest treball sempre l'ha centrat molt en el coneixement del poble, lo més proper, a partir del seu immediat. Jo penso que això ha estat una cosa molt bona que ha tingut la Mariona, que ella fa conèixer les coses que tenim al costat, de la nostra realitat. A l'escola jo he vist gent amb molta il·lusió fent un projecte dels elefants asiàtics i els elefant africans, i està mot bé, i els nens s'ho han passat mot bé o han fet les balenes.”

Davant d'aquesta resposta, jo li demanava, però, que una cosa no havia de ser incompatible amb l'altra i ella em contestava:

“No ha de ser incompatible però a vegades una cosa ens ha ocupat i ens ha privat de lo altre, i en aquest cas la Mariona sempre ho ha tingut clar. Ella estima molt el patrimoni, potser per la realitat que ve de casa seva, que venia d'un molí, que va quedar abandonat...”

“Ella ha tingut clar sempre que la realitat propera és el que hem de conèixer com a bàsic. No conèixer prou bé l'entorn...”

I continuant amb aquesta idea, em deia:

“Penso que ha faltat (treballar el patrimoni a l'escola) i la Mariona ho té, perquè té molta capacitat. De les fonts que va rebre ella ho ha tingut clar i no tothom ho ha tingut tan clar. Que lo primer és lo més proper i tenir clar aquest objectiu que els vol transmetre. Perquè si volem parlar dels romans hipotèticament d'un lloc, i no parlem de la petja que hi ha aquí, malament.”

I afegia:

“Això el meu pare sempre era molt didàctic i sempre ens deia: no ho entenc, sempre esteu voltant per l'estranger i encara no coneixeu el serrat d'aquí dalt. I era en part això. Està bé però lo proper ho has de conèixer i estimar i és bàsic.

Aprenent lo local ja aprenen estratègies d'aprenentatge per tot el que vulguin.”

Així doncs, en aquesta entrevista la Neus em va explicar aquest interès del treball del patrimoni i de l'entorn proper. Ella també per herència familiar pensava el mateix que la Mariona i veia clarament necessària aquesta voluntat d'utilitzar l'entorn proper per aprendre i extrapolar-ho al més llunyà.

5.1.2.2. EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

Parlant sobre aquesta interacció i sobre com la Mariona construeix el coneixement, la Neus em va comentar el següent:

“No. Jo penso que la Mariona té una part innata en ella, que té aquesta necessitat de fer-ho viure als alumnes, de fer-ho tan vivencial; i t’acabes adonant que tot el que no sigui vivencial cau en un sac foradat.”

I defensava aquesta interacció que té la Mariona amb els alumnes a partir de fer l’ensenyament vivencial. Però per arribar a aquesta idea o metodologia cal tenir clar com fer-ho:

“L’objectiu és tenir clar on vols arribar i a vegades penso que els mestres anem una mica perduts, els mestres anem fent una mica el que podem. I la Mariona té clar on vol anar.”

Un dels altres aspectes que volia observar era com veia el treball que havia fet per projectes. I em va comentar el següent:

“Jo he tingut la sensació que ha fet un treball excel·lent, que ella podia tirar endavant el seu projecte però que els nens eren uns privilegiats. Ella sempre me n’ha parlat i he pogut veure els treballs acabats.”

Així doncs, en relació amb aquest eix, comenta clarament aquesta necessitat de la Mariona d’innovar i d’aprendre amb els alumnes, i com han estat d’útils els projectes per poder utilitzar aquesta metodologia.

5.1.2.3. EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

Vaig plantejar a la Neus aquesta idea de formar ciutadans i la visió que tenia la Mariona dels alumnes.

Ella abans feia dossiers, i ara ha arribat als projectes. Creus que sempre ha sigut el seu objectiu que els nens puguin investigar, descobrir i ser més autònoms?

“Sí. Jo penso que la Mariona ha tingut aquesta necessitat. La motivació és molt important pels alumnes, però a part que s’ho passin bé, han d’aprendre. La Mariona aconsegueix que els nens s’ho passin bé i aprenguin, i jo crec que aquesta necessitat la Mariona l’ha tingut clara des del primer moment, i que amb el temps l’ha anat perfeccionant fins a aconseguir treballs molt bons i impressionants.”

També en un moment de la conversa en què es comentava que la Mariona feia projectes i, per tant, deixava de banda només continguts dels llibres i tractava altres coses, em va fer aquesta reflexió general sobre l'ensenyament:

“Ens hem passat anys encallats ens uns llibres perquè investigaven en altres àrees o encallats en altres àrees, treballant molt. Però aquesta inseguretat, i que busquem la pedra filosofal, quan aquesta pedra filosofal la tenim cadascú a dintre i l'hem de descobrir cadascú amb nosaltres mateixos. Hi ha un moment que penses, jo ho he pensat durant temps, que la pedra filosofal la tenia algú que ens la portaria i que ens la donaria. Amb això potser s'ha perdut molt de temps encallats, anys encallats amb els llibres perquè ens donaven aquest punt de comoditat, però no perquè no fessis res. Potser estàvem entestats en coses que n'hi havia de necessàries i altres de no tant.”

Així doncs, en relació amb l'eix 3, en certa manera constata com els alumnes treballant d'aquesta manera amb la Mariona no només han après continguts sinó altres coses que no surten dins el currículum. A més a més, defensa que els ho fa passar bé i que també aprenen moltes coses.

5.1.2.4. EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

En l'entrevista que vaig fer a la Neus m'interessava saber què pensava de la seva amiga com a mestra, dels seus referents i de quines influències havia tingut durant la seva formació perquè la Mariona arribés a treballar d'aquesta manera.

Per començar em va definir la Mariona com a mestra així:

“Penso que la Mariona té una inquietud que manté encara actualment. Amb ganes d'aprendre, de fer, s'ho passa molt bé amb el que està fent, quan ella es posa amb un tema el porta fins al final i no abandona, va a totes...”

Pel que fa a quan van estudiar a la universitat, i de la manera que ho van fer, si els havia fet ser un tipus de mestres concretes, em va dir:

“Vam ser la primera promoció i això ens ha marcat molt. La il·lusió que tenia tot l'equip de mestres la va traspasar a tot l'alumnat. Tots ens vam impregnar d'aquesta il·lusió i de la necessitat de canvi, de fer noves metodologies, havien de canviar el sistema. La mirada innovadora ens la van inculcar i la Mariona la té moltíssim. Jo

recordo d'aquell moment que ens feien experimentar. Per exemple, un treball fet per Segimon Serrallonga i vam fer una recerca a la Biblioteca de Catalunya. Hi anàvem cada setmana a buscar les traduccions fetes de Josep Carner i altres autors catalans. Tot ho fèiem a mà i recordo que va ser molt important.”

A continuació li vaig preguntar si la Mariona havia mantingut, en certa manera, aquesta manera com els havien ensenyat en els seus estudis; i també sobre les ganes d'innovar.

“Sí. La Mariona és una persona que tot el que toca ho fa molt bé. Ella té aquesta inquietud de conèixer coses noves sobretot amb geografia, història i el que seria coneixement del medi, i com més proper millor. Ella és una gran coneixedora de la seva realitat més propera. Té aquest do, que ella té aquest interès per conèixer però a més fa interessar i motivar als alumnes.”

Per tant, veiem que aquesta novetat en l'ensenyament en el cas de la Mariona la va condicionar molt per ser així. Vaig insistir en la figura de Pau Vila, com he comentat una mica abans, i li vaig preguntar:

Un dia en una entrevista la Mariona em va parlar de Pau Vila. Creus que us ho van transmetre en els estudis de magisteri?

“Sí, i la Mercè Torrents,² que ens parlava de totes les línies i corrents pedagògiques, italianes, l'escola Montessori, ella ens en parlava amb una passió, o l'escola de la República això sí que ens ho van inculcar aquestes maneres de treballar, però també ella ho ha tingut molt present i no ha oblidat mai aquests fonaments.”

La Mariona em va parlar del projecte de l'aigua, que quan van anar a descobrir la font amb els nens li va venir al cap Pau Vila. Això vol dir que havia begut de bones fonts.

“Va haver-hi gent amb molta il·lusió. La Mercè Torrents ho tenia claríssim i la va influenciar molt. Crec que el fet de ser totes dues del poble de l'escola, en certa manera la Mercè no la va tutoritzar però quedaven i parlaven. La Mariona ho va aprofitar molt.”

També em va parlar d'altres persones que les van influenciar.

² Mercè Torrents (Folgueroles 1928- Barcelona 1999) mestra, pedagoga i filosofa. Per saber-ne més veure http://dbd.cat/fitxa_biografies.php?id=1238

“Una persona que ens va influenciar a totes dues per l’interès de l’art i el patrimoni va ser la Mercè Puntí³. La vam tenir a batxillerat superior i va ser espectacular.”

Sabia que podia ser crítica perquè, per la confiança que es tenien, s’havien ensenyat sempre els materials que treballaven en les diferents escoles.

“També l’ha ajudat el fet de ser durant molts anys una escola petita, al principi era escola unitària. Això a la Mariona li donava una llibertat de moviment que en moltes altres escoles ha costat molt més.”

Però a la vegada destaca la visió de la Mariona de treballar així i que ella mateixa no en va ser conscient (d’aprofitar l’entorn i fer projectes) fins a la famosa crisi i la no possibilitat de fer sortides que els va obligar a descobrir l’entorn més proper de l’escola en què treballava:

“Recordo a l’escola amb el tema sortides i cada grup anava a uns llocs: Capellades, Empúries... I l’any de la crisi i responsabilitat civil ens vam quedar sense fer sortides amb autobús. Va ser una descoberta per fer les tres sortides però van ser locals i vam quedar meravellats del que tenim a prop. Això va ser fort que ho descobríssim per aquest motiu, quan la Mariona que era avançada ja ho havia descobert. Ho tenia claríssim. I no ens havíem plantejat que a Hostalets hi passa la via romana, i llavors es va anar descobrint.”

La part més crítica respecte a la seva amiga és la de no haver voltat, com em comentava la seva companya paral·lela. Ha tingut molta llibertat, però a la vegada ha tingut sort per ser una escola petita, però no ha conegut res més. I m’ho deia de la següent manera:

“Amb la Mariona sempre hem compartit el fet d’haver treballat al Vallès. Ella també poc temps. Més endavant, la meva escola mai passava pel mateix moment que la de la Mariona, que era inicialment una escola unitària, mentre que la meva tenia doble línia. Més tard la de la Mariona creixia i nosaltres teníem tres línies en alguns cursos.”

“[...] I la realitat social de les escoles marca molt i ella sempre ha dit molt que són uns privilegiats. Crec que marca i ajuda. Però no exclou. El bon treball el faria a

³ Mercè Puntí (Manlleu 1951) llicenciada en Geografia i Història de l’Art

Centelles o a on hagués anat. Sempre ho dèiem amb la Mariona, que ella deia sort dels nens, però ella ho hagués fet igual. És evident que els problemes socials han arribat a tot arreu però abans a altres centres que a l'escola de la Mariona.”

Així doncs, en relació amb l'eix 4, la Neus em va poder explicar tots els referents que havien tingut durant els seus estudis i, per tant, vaig poder observar com havien marcat per la docència a la Mariona. També el fet de poder treballar en una escola petita li permetia treballar amb aquestes metodologies, segons la Neus.

En aquest cas, a la Neus només vaig entrevistar-la una vegada, però em va ser de gran utilitat per parlar de tots els eixos i temes que m'interessaven, com eren l'educació patrimonial, el treball per projectes i les influències dels estudis de magisteri de la Mariona. En el cas del patrimoni, tant la Neus com la Mariona, són unes grans defensores d'aprendre amb l'entorn proper. No conceben descobrir coses llunyanes sense entendre el més pròxim a l'escola o al poble o ciutat. L'aprenentatge d'aquest entorn proper, gràcies als valors de ciutadania farà que els elements llunyans siguin considerats igual d'importants. La Neus veia la metodologia dels projectes amb una enveja sana, i necessària per a moltes escoles, tot i que dubtava si la Mariona ho hagués pogut realitzar en escoles de grans dimensions. Per últim, tots els referents que van rebre durant els seus estudis de magisteri les van condicionar en la seva tasca docent. Segons la Neus, aquesta formació va fer que la Mariona tingués aquestes inquietuds per intentar aprendre i buscar metodologies diferents a les que anomenaríem més reproductives.

Les entrevistes a la Marta i la Neus han estat molt útils per a la recerca. L'entrevista a meitat de curs a la Marta, per veure com veia la direcció del projecte i per obtenir informació de com treballaven a l'aula els projectes, tant ella com la seva companya Mariona, em va ser molt útil per anar descobrint quina visió tenia del patrimoni, dels projectes i de la seva companya. L'última entrevista em va servir per entendre el tancament del projecte i les millores que hi introduïrien. Respecte a la figura de la Mariona, la visió que en tenia i la crítica que en podia fer, les entrevistes em van servir per observar com enfocava i vivia la docència la Mariona, i quines influències acadèmiques havia rebut.

Poder tractar tots els eixos i els temes amb la Neus em va ser de gran utilitat perquè, d'una banda, em va aportar la visió d'algú de fora de l'escola, però que alhora coneixia tot el que s'hi feia; i de l'altra, em va permetre conèixer la formació inicial de la Mariona com a mestra.

6. RESULTATS DELS INSTRUMENTS UTILITZATS AMB ELS ALUMNES

Aquest capítol se centra a explicar els resultats dels instruments utilitzats amb als alumnes com són els qüestionaris i el focus grup que he utilitzat per a la recerca. Per tal de donar-los, fiabilitat la metodologia consisteix a triangular les dades a partir dels mateixos eixos.

1. Medi, patrimoni i escola oberta al món
2. Interacció i construcció del coneixement
3. Finalitats educatives i educació per a la ciutadania
4. El rol del docent i la pràctica reflexiva

Per tal de poder organitzar tota la informació que recollia de les evidències recollides amb els alumnes (qüestionaris i focus grup) i poder triangular les dades recollides vaig voler fer-ne una selecció i posar-la en context amb els quatre eixos definits anteriorment. És per això que em vaig fer uns esquemes d'anàlisi d'aquests instruments de recerca en què posava l'eix a analitzar i la informació obtinguda d'aquella evidència. (VEGEU ANNEX 5C, 5D.)

6.1. INSTRUMENTS UTILITZATS AMB ELS ALUMNES

Els instruments utilitzats amb els alumnes han estat dos qüestionaris i un focus grup. L'interès a fer servir qüestionaris, un d'inicial i un de final de projecte, i un focus grup al final del seguiment també radicava a poder conèixer de primera mà quina visió tenien els alumnes de diferents qüestions que m'interessaven per la meua recerca.

6.1.1. QÜESTIONARIS

Des del primer moment vaig tenir clar que seria interessant poder fer algun qüestionari als alumnes. Ells són els agents directes de la mestra. És per això que volia veure quina visió tenien de com ensenyava i quina importància donaven al fet de fer-ho d'aquesta manera. Vaig voler aprofundir en les visions dels alumnes sobre el patrimoni i sobre la mestra.

Per situar-los en el context, quan vaig fer el seguiment del projecte els alumnes de la Mariona eren de sisè de primària, d'11 a 12 anys. El curs anterior ja havien tingut la Mariona de tutora, ja que en aquesta escola fan que els mestres portin tot el cicle; de

manera que aquests alumnes coneixien perfectament com treballava la mestra, com els feia les classes i quina actitud tenia vers el patrimoni o els projectes.

Per poder tenir una eina de recerca útil, vaig decidir passar una petit qüestionari abans de començar el projecte i un cop acabat el projecte.

Amb el qüestionari podria treure informació per dos dels meus objectius de recerca:

- Valorar quin plantejament i quina metodologia utilitza pel treball de medi social a l'escola a partir del patrimoni i els projectes d'innovació.
- Analitzar la importància dels projectes d'innovació en la seva forma de treball diari.

I vincular-ho a dues de les preguntes que em vaig fer per la recerca:

- Quina importància atorga als projectes d'innovació relacionats amb el patrimoni en la seva tasca docent?
- Com utilitza el patrimoni amb l'ensenyament per afavorir l'aprenentatge del coneixement del medi social i cultural?

6.1.1.1. QÜESTIONARI INICIAL (VEGEU ANNEX 2A)

En aquest qüestionari vaig fer diferents preguntes, algunes relacionades amb el projecte, altres amb l'edat mitjana i unes altres més centrades en la mestra. Però per aquest apartat em centraré només amb les preguntes relacionades amb el medi i la mestra, que eren les següents:

- *Què penseu del coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs?*
- *Què és el patrimoni? Posa'n exemples.*
- *Com explica la Mariona? T'agrada?*
- *Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com és la Mariona com a mestra.*
- *Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballau el medi a l'escola?*

Aquestes preguntes anaven enfocades a veure, d'una banda, com veien el coneixement del medi que feien a l'aula i, de l'altra, com veien la mestra que els ensenyava. Eren una gran font d'informació perquè eren els agents implicats, que a més ja tenien un any d'experiència amb la mestra i podien donar molta informació de quina metodologia utilitzava. Vaig creure interessant incloure una pregunta al qüestionari en què els

alumnes de la Mariona intentessin explicar a un alumne nouvingut com era la mestra. Aquesta visió m'aniria molt bé per observar com em descrivien la Mariona amb les seves paraules i no com a resposta a una pregunta tancada.

Aquest qüestionari ha estat molt interessant per veure la visió dels infants i no pas de la Mariona dels quatre eixos i dels temes que m'interessaven de la recerca, com eren el medi i el patrimoni, la metodologia dels projectes, i la manera de treballar de la Mariona. Aquest qüestionari va ser presentat el 17 de setembre del 2015.

6.1.1.2. QÜESTIONARI FINAL (VEGEU ANNEX 2B)

Pel que fa al segon qüestionari, que es va dur a terme al mes de juny d'aquell curs, vaig mantenir les mateixes preguntes però vaig modificar-ne la primera i l'última, en què els preguntava què havien après durant el curs, ja que el curs ja havia acabat.

- *Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que heu après aquest curs?*
- *Què és el patrimoni? Posa'n exemples.*
- *Com explica la Mariona? T'agrada?*
- *Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com és la Mariona com a mestra.*
- *Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola?*

Vaig voler repetir el qüestionari per veure si hi havia les mateixes sensacions que a l'inici de curs o havien canviat. Aquest qüestionari es va fer el 17 de juny del 2016, un cop donades les notes i amb el curs acabat. També era una manera de conèixer la seva opinió sense la pressió de l'avaluació, tot i que com he comentat abans en el primer qüestionari ja van donar mostres del seu vessant crític. A més a més, ja pensaven que ja marxaven de l'escola perquè el següent curs passaven a estudiar a l'institut.

D'aquests dos qüestionaris les preguntes es poden agrupar en els diferents eixos analitzats. Les dues primeres preguntes estan relacionades amb el coneixement del medi i el patrimoni i em servien per a l'eix 1 "Medi, patrimoni i escola oberta al món"; la pregunta de la carta a un company de Mèxic em servia per a l'eix 2 "Interacció i construcció del coneixement"; la tercera pregunta de com explicava la mestra m'era útil

per a l'eix 3 "Finalitats educatives i educació per a la ciutadania"; la pregunta sobre l'arribada d'un nen nou servia per a l'eix 4 "El rol del docent i la pràctica reflexiva".

A continuació detallo les parts més importants de les respostes dels qüestionaris tot lligant-ho a cada un dels eixos corresponents.

6.1.1.3. EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN

La idea era observar com els alumnes copsaven què era el coneixement del medi i el patrimoni. Sobretot, per si eren conscients del que estaríem treballant durant tot el curs. De les dues primeres preguntes del qüestionari la majoria lligaven el medi a conèixer el medi natural o l'entorn proper. Alguns ja ho relacionaven també amb la cultura, i hi va haver tres alumnes que van relacionar el medi social amb les xarxes socials. A tall d'exemple: *"El medi social són les xarxes d'Internet, l'electricitat, les aigües del poble i altres coses. Aprendre coses molt divertides"*.

La segona part de la pregunta molts no la van contestar, n'hi ha que parlaven de forma genèrica tot dient que aprendrien molt. Alguns ja van parlar del monestir de Sant Pere de Casserres, i altres que aprendrien sobre la vida dels monjos. Cal fer una prèvia i comentar que la mestra abans d'acabar el curs anterior els havia parlat del projecte que aniria lligat a Sant Pere de Casserres. La majoria dels infants ho van relacionar amb monuments antics i, sobretot, a esglésies, ermites i monuments propers del poble. Tal com diuen: *"El patrimoni és per exemple l'església del poble"*, o *"El patrimoni eren diferents moments en l'antiguitat"*.

En el segon qüestionari, la majoria d'alumnes ja vinculen les dues primeres preguntes al medi social i a la cultura; alguns aprofundeixen més en coses de l'entorn o de Catalunya, i encara algú ho lliga al medi natural. La segona part de la pregunta ja la contesten tots i la majoria detallen els continguts apresos durant el projecte, ja siguin coneixements més de medi natural, de medi social i sobretot sobre la vida monacal. Com per exemple:

"El coneixement del medi és aprendre coses de la societat."

"Hem après com es vivia a l'edat mitjana, sobretot als monestirs."

Tanmateix, destaquen tres alumnes (negativament parlant) que comenten que no en saben res.

Respecte a la segona pregunta, la majoria ho tornen a lligar a monuments i edificis, però molts ja afegeixen la idea de sentiment d'estima, ja que comenten que: *“Són coses que estimes molt”*, o que *“són edificis molt importants per un país, poble o ciutat”*.

Així doncs, podem veure com, al principi, els alumnes tenien dubtes sobre el medi i, en canvi, en el segon qüestionari tots ho tenien interioritzat. En el cas del patrimoni, tots ho lligaven a elements propers o llunyans molt relacionats amb edificis propers al poble, com poden ser l'església o algun assentament prehistòric. Dels edificis llunyans la majoria anomenen la Torre Eiffel o l'Estàtua de la Llibertat. Encara és més sorprenent que només tres alumnes de la classe posin com a exemple el monestir de Sant Pere de Casserres, treballat durant tot el projecte.

6.1.1.4. EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

Volia indagar si els alumnes tenien clar com treballaven, i a partir de la pregunta de la carta a un nen de fora observar què m'explicaven.

En el primer qüestionari els infants tenien clar que feien coses fora de l'aula i que sortien a fer molta classe a l'exterior: *“Comencem a fer fitxes i més endavant fem sortides.”* Algun d'ells ja va comentar que feien projectes: *“Altres vegades fem treballs en grup, fem experiments i treballem en projecte. Això fa que introduïm assignatures a la vegada que fem medi.”*

En el segon qüestionari, la majoria d'alumnes, amb el seu llenguatge, van fer una síntesi de com treballaven per projectes: que feien sortides, que utilitzaven fitxes o que relacionaven diferents assignatures amb la de medi:

“Hem fet el medi amb projecte i ho hem barrejat amb assignatures.”

“Hem treballat el medi en forma de projecte. Així aprenem varies coses al mateix temps.”

“Li explicaria que hem fet un projecte on hem aplicat coses de la vida real.”

Aquesta última reflexió és molt interessant per veure aquesta idea que ja he anat comentant que en el projecte que fan a l'escola, per part de la mestra, no hi ha només continguts a l'atzar sinó també actituds i fets que es relacionen amb coses de la vida real.

Així doncs, observem com els alumnes al principi ja tenien clara la metodologia de treball a l'aula, però sobretot al final de curs tenien molt clar que havien treballat amb un projecte en què el coneixement del medi n'havia estat el puntal.

6.1.1.5. EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

Pel que fa a les preguntes sobre com explica la mestra, em podien servir per copsar si els alumnes veien quines finalitats educatives utilitzava la Mariona per treballar l'educació per a la ciutadania.

Els alumnes van contestar de forma molt clara el primer qüestionari. La majoria de respostes són favorables a la manera d'ensenyar de la mestra. En certa manera, és lògic si pensem que és un qüestionari fet a l'inici de curs, i els alumnes, tot i la meua explicació que la mestra no el veuria, podien tenir els seus dubtes. També puc destacar que també són crítics: *“La Mariona explica molt bé però de vegades s'enrotlla molt”*.

Les respostes del segon qüestionari continuen donant una molt bona visió de la mestra i la majoria detallen la seva forma de treball. Destaquen la necessitat de la mestra de demanar-los ser curiosos amb els temes, ser meticulosos, i, evidentment, també en destaquen la seva exigència: *“És molt perfeccionista però tot dóna el seu fruit”*. Ho relacionen amb el benefici que en trauran de fer-ho així per a l'institut (el començaven el curs següent) i també per a la vida: *“Sempre vol que ho fem tot perfecte per anar preparats a l'institut”, “La Mariona et prepara molt bé per a l'institut”*.

La Mariona els transmetia aquests valors per a la vida, no tan acadèmics sinó socials. Fins i tot vull destacar la frase d'un nen que va comentar: *“He après molt cosa amb ella i m'ha ensenyat i solucionant molts dubtes que tenia”*.

Els alumnes quan parlen de la Mariona són crítics amb ella però tenen clar que la seva manera de treballar els ensenyava més coses que no pas el que seria a nivell curricular. La majoria ho valoraven de forma positiva. Aquí podem veure la idea de la Mariona de formar ciutadans i ensenyar més que continguts, sinó també uns valors durant el curs, que van ser adquirits pels alumnes.

6.1.1.6. EIX 4. EL ROL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

En relació amb la pregunta de com ho explicarien a un nen que arribés nou a l'aula i que li expliquessin com era la Mariona com a mestra, la intenció era observar quin tipus de rol docent els infants m'explicaven ells que havien copsat.

En el primer qüestionari van ser d'una sinceritat absoluta, tot i ser l'inici de curs, amb frases clares i contundents com:

“Ella ho vol tot brodat perquè diu que així sortirem amb bon peu de l'escola.”

“M'agrada perquè explica les coses perquè es puguin entendre.”

“Té una manera molt creativa d'explicar.”

En el segon qüestionari la majoria d'alumnes destaquen que els ha agradat com explica. N'hi ha algun de crític: “[...] a vegades s'enrotlla massa”.

També cal destacar aquesta voluntat que té la Mariona per potenciar l'interès per les coses en els alumnes i que alguns ja veuen aquesta forma de treball: *“Els temes treballats els aprofundeix molt fins que ho sabem sense haver d'estudiar”*.

Tant en el primer com en el segon qüestionari, els alumnes destaquen les virtuts i també els defectes de la Mariona. Sobretot, però, queda palès com uns escolars de 12 anys veuen clarament l'interès i la vocació que té la mestra en la manera com els ensenya.

Els dos qüestionaris reflecteixen com veuen els alumnes els quatre eixos i expliquen com treballen el medi a partir de projectes, i que és una manera de treballar oberta al món, ja que no només són continguts. També es veu la interacció en la construcció del coneixement, tal com he comentat en la reflexió del nen que comentava que aplicaven coses de la vida real i, per tant, fan una interacció i una construcció de coneixement molt constructivista. Per últim, quin paper desenvolupa la Mariona dins l'aula motivant-los i ensenyant-los moltes més coses que continguts i que es pot observar en les seves respostes.

El qüestionari com a instrument de recerca em va servir molt a l'inici per veure quines idees prèvies tenien, fer una radiografia del que pensaven els alumnes tant del patrimoni, dels projectes, com de la mestra, i al final del projecte veure que no havien canviat sinó que la majoria encara havia visualitzat més tant la feina feta del projecte com la forma de treballar.

6.1.2. FOCUS GRUP (VEGEU ANNEX 4)

De la mateixa manera que des del primer moment vaig tenir clar que seria interessant poder fer algun qüestionari als alumnes, el tema de fer un focus grup inicialment no era un dels instruments de recerca que m'havia plantejat. Tanmateix, durant tot el curs, el fet de poder entrar un cop per setmana dins l'aula i dur-hi a terme una observació participant em va permetre conèixer molt els alumnes, cosa que em va fer veure la necessitat de fer servir una tècnica de recerca per poder recollir aquestes impressions.

Un cop vista aquesta intenció calia trobar el moment adequat. Sempre vaig tenir clar fer-ho cap al final de curs, però no tenia clar en quin moment. Pensava que per als alumnes potser si ho feia massa cap al final ja no em podrien servir les seves respostes; però tampoc ho volia fer durant les avaluacions o durant les proves de competències perquè no estiguessin condicionats. Finalment va sortir l'oportunitat de fer-ho quan ja havien acabat el curs i el projecte i només els quedaven petits serrells escolars que ja no condicionaven ni les notes a l'escola ni les proves competencials. Aquest focus grup el vaig dur a terme a l'aula de música de l'escola el 17 de juny del 2016 amb sis alumnes i va durar un total de vint minuts.

En aquest cas, la selecció és subjectiva perquè jo vaig triar els estudiants amb l'ajuda de la mestra. La Mariona i jo vam fer una selecció en què hi hagués dos alumnes molt bons acadèmicament, dos de bons, i dos a qui els costava molt tot l'aprenentatge del curs. D'aquesta manera, tot i fer una selecció subjectiva, tenia elements diversos per contrastar les informacions sorgides.

Seguint una mica les preguntes o idees realitzades pel qüestionari, vaig tenir clar que volia que el focus grup girés entorn de tres temes: la mestra, els treballs per projectes i el patrimoni. Vaig preparar un guió amb unes preguntes obertes:

1. Sobre la mestra: *Com ensenya? Us agrada? Fa les coses diferents als altres mestres? Sempre els mestres a l'escola han treballat com ella?*
2. Treball per projectes: *Us agrada treballar així? Quines assignatures creieu que feu? Quina valoració del treball per projectes fan d'aquests dos cursos? Han treballat amb llibres a l'escola. Què us agrada més? En el projecte fèieu totes les assignatures? Preferiu fer mates, català...*

3. Patrimoni: *Què creieu que és? Què coneixeu? Què heu après? Us ha agradat treballar aquest tema?*

Amb el focus grup podria obtenir informació per respondre dues de les preguntes que em vaig fer per a la recerca:

- Com utilitza el patrimoni amb l'ensenyament per afavorir l'aprenentatge del coneixement del medi social i cultural?
- Quina importància atorga als projectes d'innovació relacionats amb el patrimoni en la seva tasca docent?

Em permetia vincular-ho a tres dels meus objectius de recerca:

- Valorar quin plantejament i quina metodologia utilitza per treballar el medi social a l'escola a partir del patrimoni i els projectes d'innovació.
- Analitzar la importància dels projectes d'innovació en la seva forma de treball diari.
- Indagar quina és la seva concepció de com ha de ser una mestra, i quines havien estat les seves influències, vivències i experiències en la construcció del seu perfil professional.

El primer bloc ha estat important per a mi per veure com vivien i què sentien els actors principals que tenia la Mariona, els seus alumnes. La meva visió dins l'aula podia ser molt diferent de la que ells experimentaven. Així podria veure quina concepció tenien els alumnes de com havia de ser una mestra.

El segon i tercer bloc del focus grup va girar entorn del treball per projectes i el patrimoni. El meu interès era observar si els alumnes eren conscients que treballaven amb una metodologia diferent a la clàssica transmissora de lectura i exercicis de llibre, i si havien observat o descobert que el patrimoni s'havia convertit en l'eix principal del curs i, per tant, del projecte treballat. Dels projectes volia saber quina visió real en tenien un cop acabats els dos cursos de cicle superior en què havien treballat amb aquesta metodologia. A l'escola treballen amb aquesta metodologia en algun dels cursos de primària però no és fins a cicle superior que només treballen d'aquesta forma.

Aquestes tres temàtiques em permetien vincular-ho als eixos de la meva recerca. El tema de la mestra lliga amb l'eix 4 "El rol del docent i la pràctica reflexiva". El tema del

treball per projectes es relaciona amb l'eix 2 "Interacció i construcció del coneixement" i l'eix 3 "Finalitats educatives i educació per la ciutadania". Per últim, el tema del patrimoni es vincula a l'eix 1 "Medi, patrimoni, escola oberta al món".

6.1.2.1. EIX 1. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

Pel que fa al patrimoni, volia veure si eren conscients que la mestra per la seva forma de treballar sempre fa que l'element principal sigui alguna cosa relacionada amb el patrimoni. L'anterior curs va ser un element natural, com l'aigua i el torrent del poble de l'escola, i aquest últim curs, el monestir de Sant Pere de Casserres. També volia veure si els havia avorrit o no, ja que els tòpics sempre fan pensar que treballar patrimoni sol ser avorrit i poc útil. Per tant, les meves preguntes giraven entorn d'aquestes dues idees.

Als alumnes finalment no els vaig preguntar la part de si eren conscients que treballaven o no amb el patrimoni, i la conversa va portar sobretot a la metodologia utilitzada dels projectes amb el patrimoni. Em van comentar que les sortides que havien fet a aquests llocs patrimonials els van ser molt útils per tal d'aplicar els continguts a la realitat: "*a dintre les aules és més tancat i va ser molt més divertit fent el treball allà*" (referint-se a les sortides al monestir). O també comentaven: "*Jo prefereixo treballar elements patrimonials, sinó només fas mates. En canvi, amb un element patrimonial pots mesurar el safareig, quants litres*".

Feien una crítica positiva respecte a altres escoles d'alguns amics o coneguts on deien que sí que fan sortides, però en realitat és per passar-s'ho bé i, en canvi, ells s'ho passaven bé però aprenien. Com un nen que va lligar les dues idees i deia: "*En el safareig una senyora ens va venir a ensenyar com es rentava. Altres escoles només ensenyen el safareig i fan les assignatures. En canvi, la nostra escola és millor pels projectes*". Una nena també acabava comentat d'aquestes altres escoles que "*ells fan sortides per passar-s'ho bé, com per exemple a Waterworld. Però nosaltres amb les sortides a Sant Pere de Casserres ens ho hem passat bé i també hem après. Hem fet les dues coses*".

Els alumnes vivien la metodologia de treball amb els projectes, vinculada a un monestir, i, per tant, a elements patrimonials, com una sort i una millora per a la seva educació.

6.1.2.2. EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

En la conversa d'aquest tema sobre el treball per projectes es van barrejar varis conceptes. D'aquest eix m'interessava veure com veien aquest treball per projectes i quina valoració feien del tipus de treballs sense llibres. Tal com deia un nen: *“Tens la sensació que aprens més en el projecte que en llibre. En el llibre no hi ha relació però en el projecte sí”*. Va ser molt interessant perquè els alumnes tenien clar que a banda que era més divertit perquè els permetia fer sortides, en realitat el llibre de lectura els marcava molt, i aquesta metodologia els ensenyava coses més enllà del llibre. En destaco un tros d'una alumna que em va dir tot parlant del que s'aprèn en els projectes: *“Ho apliques a la vida. Ens ensenya coses que tenen relació amb coses de la vida”*. I una companya seva va afegir-hi: *“Per exemple, els tant per cent en coses reals”*. Aquest últim comentari venia relacionat amb el fet que quan van fer les activitats del projecte del monestir, les mestres els van fer practicar problemes dels percentatges, i més endavant van lligar-ho a coses de la vida quotidiana.

Un altre nen també va comentar: *“Aprenem coses per després quan siguem més grans fer-ho a la vida normal”*.

Per als alumnes la metodologia de treball de projectes era molt més productiva que no pas fer-ho amb llibres. De fet, a l'escola havien utilitzat les dues i creien que, a part de ser més divertida la dels projectes, els donava la sensació que aprenien més.

6.1.2.3. EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

D'aquest mateix tema dels projectes volia veure quina visió tenien els alumnes de les assignatures, si havien trobat útil l'aprenentatge, però no per la nota final sinó com a utilitat futura. Potser és el tema del qual menys vam parlar dins el focus grup. Tot i així, és molt interessant veure com els alumnes comenten que treballant aquesta metodologia no treballen una assignatura sinó totes les àrees a la vegada: *“A quart fèiem projecte però mates, català... En canvi aquest cop, ho apliquem tot al projecte”*.

Davant la meua pregunta:

Per què si jo us pregunto fent els projectes quines assignatures heu fet?

“Mates, català... tot. S'aplica tot. Menys educació física. Ah no, sí durant la sortida. Plàstica també.”

Per tant, en tots els cursos no es treballa un projecte sinó que n'hi ha que fan petits treballs de recerca.

Els alumnes tenien molt clar que a segons quins cursos havien treballat assignatures i en alguna àrea un petit projecte de recerca. Mentre que a cicle superior feien un projecte que englobava totes les àrees.

6.1.2.4. EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

En relació amb la mestra, la meua idea era que la valoressin i poguessin expressar amb les seves paraules com era i com treballava. Aquests alumnes estaven a punt d'anar a l'institut i portaven nou anys a l'escola. Dins de l'escola havien vist diferents mestres i metodologies, i cal recordar que portaven dos anys sencers (tot cicle superior) amb ella. Per tant, eren una gran font d'informació de quina tipologia de docència exercia la Mariona. Els alumnes igual que en les enquestes van ser crítics. Tenien clar que per divertir-se no era la mestra ideal però en canvi ho valoraven, perquè els serviria com a preparació de l'institut (tal com he dit anteriorment, era final de curs, l'any següent començaven secundària i en les converses se'n desprenia certa preocupació lògica).

“Crec que és millor perquè de cara a l'institut vas molt més ben preparat. A altres escoles on les mestres no són tan perfeccionistes, diria que ara a sisè no saben fer res”.

“La Mariona ja ens està preparant per l'horari de l'institut”.

Vers la pregunta meua, clara i directa, de si preferien algun altre tipus de docent, em van deixar clar parlant de les mestres de cicle superior el següent: *“Aquestes tres són les millors que hem tingut”*. Parlen de tres mestres: la Mariona, la Marta i la Romina, les dues tutores i l'especialista d'anglès i medi natural.

Aprofundint en com era la Mariona van ser crítics. La trobaven molt perfeccionista però valoraven que els ensenyava més coses que no pas un mestre amb metodologia centrada en continguts: *“Ella és molt perfeccionista però hi ha altres mestres que són més divertits (com en R de...) però a l'hora de fer coses no t'ajuda tant”*.

Els alumnes veien que la Mariona era una mestra molt exigent però ho valoraven positivament perquè pels comentaris tornava a sortir aquest currículum ocult que té a veure amb els valors, la ciutadania o saber ser crítics. En aquest cas tenien la sensació que els estava ensenyant coses útils per a la vida, que per a ells en aquell moment era l'arribada de l'institut.

El focus grup ha estat molt útil per poder relacionar aquests tres temes: el patrimoni, els projectes i la mestra, amb els 4 eixos de la recerca. Els alumnes veien que la metodologia de treball per projectes sovint era diferent a allò que amics seus feien en altres escoles, però alhora la valoraven positivament i la veien molt més útil.

Respecte al patrimoni, no el veien avorrit ni poc interessant i fins i tot expressaven l'interès per saber-ne més. Si pensem en infants de 12 anys, la majoria de gent pensaria que ho expressarien de forma contrària.

La metodologia i la manera de fer de la Mariona els agradava perquè, tot i ser molt exigent com van expressar, veien clarament que aprenien coses diferents però que a més els serien útils per a la vida i no només per superar l'etapa de primària.

Tant els qüestionaris com el focus grup van ser uns instruments de recerca de gran utilitat per poder aprofundir en la visió dels alumnes en base als quatre eixos de recerca i confirmar-me o refusar-me idees que jo havia anat observant i anotant en el diari de camp.

Els instruments de recerca utilitzats amb els alumnes, com han estat els qüestionaris i el focus grup, han estat de gran utilitat en la recerca. Poder preguntar directament als infants, com a actors principals de la Mariona, a partir d'aquests dos instruments m'ha permès descobrir com veien el patrimoni i quin valor li donaven. M'ha sorprès notablement com gaudien, com aprenien i com s'adonaven que una metodologia com la dels projectes els estava educant d'una forma millor a altres que havien treballat durant la seva formació. També ha estat enriquidora la seva visió personal, crítica i sincera sobre la Mariona. Aquesta visió amb ulls d'infant m'ha estat molt útil per a la recerca.

7. RESULTATS DE L'OBSERVACIÓ PARTICIPANT I DEL DIARI DE CAMP

Aquest capítol se centra a explicar el resultat de l'instrument de l'observació participant i el diari de camp que he utilitzat per a la recerca. Per tal de donar-li fiabilitat la metodologia consisteix a triangular les dades a partir dels mateixos eixos.

1. Medi, patrimoni i escola oberta al món
2. Interacció i construcció del coneixement
3. Finalitats educatives i educació per a la ciutadania
4. El rol del docent i la pràctica reflexiva

Per tal de poder organitzar tota la informació que recollia de l'observació participant (diari de camp i gravacions) i poder triangular les dades recollides vaig voler fer-ne una selecció i posar-la en context amb els quatre eixos definits anteriorment. És per això que em vaig fer uns esquemes d'anàlisi d'aquests instruments de recerca en què posava l'eix a analitzar i la informació obtinguda d'aquella evidència. (VEGEU ANNEX 5B.)

7.1. OBSERVACIÓ PARTICIPANT I DIARI DE CAMP

Em queda una eina molt important per tal de poder triangular totes les altres eines utilitzades, i aquesta és el meu diari de camp.

Durant tot el curs vaig poder fer un seguiment setmanal d'una de les dues sessions que duien a terme del projecte. Depenent del trimestre va ser o un dimarts o un dijous (per tal de combinar-ho amb la meva feina). El fet de poder entrar un cop per setmana i participar-hi fent una observació participant em va permetre veure molt clar el funcionament del projecte i observar si les meves preguntes per iniciar la recerca, els meus supòsits i els objectius es complien o no.

Em calia poder recollir-ho durant el període d'observació d'alguna manera que interferís el mínim possible en la dinàmica dels grups classe, i que a la vegada aquest recull em fos útil per a la meva recerca. Vaig combinar dos elements per tal de fer-ne aquest seguiment. Per una banda, la llibreta o diari de camp i, per l'altra, una càmera de vídeo. La primera la vaig fer servir tot el curs, la segona vaig fer-la servir per seguir diferents moments.

7.1.1. SEGUIMENT SESSIONS AULA I GRAVACIONS (VEGEU ANNEX 3A I 3B)

En el funcionament de les sessions que seguia, a la llibreta que duia a l'aula només hi anotava idees sense desenvolupar-les. Un cop acabava les sessions aprofitava i les desenvolupava extensament a tota la informació recollida al diari. A més, volia combinar aquestes informacions amb la gravació de fragments o sessions completes. Vaig utilitzar l'estratègia d'anar gravant de forma gradual. Al principi només gravava petits trossos concrets, sovint des del mòbil mateix, i més endavant, quan els alumnes ja trobaven normal la meua presència i que gravés alguna cosa de la sessió, vaig començar a portar la càmera de vídeo i a gravar algunes estones o algunes activitats de la classe. Finalment, en algunes sessions posava la càmera de vídeo en un lloc de l'aula que permetés gravar tot el desenvolupament de la sessió de classe.

Aquesta eina em serviria per a les preguntes que havien orientat aquest treball de recerca:

- Quin valor educatiu o quina finalitat atorgava la mestra al patrimoni cultural?
- Com utilitzava el patrimoni amb l'ensenyament per afavorir l'aprenentatge del coneixement del medi social i cultural?

Aquesta eina també ha estat útil per observar com es complien els objectius plantejats:

- Analitzar la importància educativa que dóna la mestra al patrimoni cultural com a recurs.
- Valorar quin plantejament i quina metodologia utilitza per treballar el medi social a l'escola a partir del patrimoni i els projectes d'innovació.
- Analitzar la importància dels projectes d'innovació en la seva forma de treball diari.

A continuació detallo cadascun dels eixos analitzats a partir de situacions o activitats fetes a l'aula que em permetran concretar cada punt.

7.1.1.1. EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN

El primer punt a tractar "Medi, patrimoni i escola oberta al món", com ja he anat explicat durant el treball d'investigació, és clau per a la Mariona. Ella té molt clar que sense entendre el medi on vius i sense aprofitar el patrimoni que t'envolta no té cap sentit educar. Per ella el concepte d'escola oberta al món no és només per les noves

tecnologies (que utilitza molt sovint), sinó que és una idea conceptual. Els infants han de saber per on es mouen, i res millor que fer-ho a partir del patrimoni que ens han deixat els avantpassats. Si entenem aquest entorn proper, podrem entendre qualsevol entorn i adaptar-nos a qualsevol societat. Durant les sessions la Mariona, de forma directa o indirecta, traslladava aquest missatge als alumnes. No tant des d'un vessant de conceptes que calen aprendre del currículum, sinó a partir d'uns valors dels fets quotidians que porta a terme.

Ja des de l'inici del curs la mestra es dedica a lligar la majoria de coses que fa a l'aula amb el medi i la idea d'escola oberta. Per iniciar el projecte i que els alumnes fossin conscients de la importància del patrimoni i que anessin sortint idees, a partir de preguntes els va fer veure elements patrimonials del poble que eren importants per als alumnes.

La idea d'estar sempre oberta al món també la vaig comprovar a partir d'una notícia sorgida en un diari comarcal. La Mariona va veure la necessitat de modificar continguts que tenia preparats, va coordinar-se amb les companyes i va plantejar un contingut relacionat amb el pantà de Sau, que en un primer moment ni ella ni les seves companyes s'havien plantejat. Aquesta necessitat de la Mariona perquè els alumnes connectin amb elements del medi i propers fa que a les seves classes contínuament lligués temes actuals amb temes del passat, cosa que vaig observar en les diferents sessions diàries. De manera que sabia relacionar temes que inicialment no estaven ni dins el currículum, ni a vegades dins el projecte.

En vaig veure diversos exemples al llarg del curs. El primer es va produir un dia parlant de la utilitat de les campanes de les esglésies els va fer relacionar-ne la importància tot dient-los: *“Per avisar, per celebrar... Es parla que tocaven diferent si era naixement, defunció d'home o de dona... En canvi no es feien sonar les campanes amb els casaments”*. Els infants van quedar sorpresos d'aquesta utilitat.

Un altre cas, també en relació amb les esglésies, sobre si eren altes o eren l'edifici més alt de les ciutats, va servir per tractar sobre la importància i el poder de l'església amb exemples de ciutats com Tarragona i Girona on el poder de l'església és ben alt per la seva ubicació. Això ens va fer parlar dels noms dels pobles “Sant Julià”, “Santa Eugènia” i la importància de la institució religiosa en els noms dels pobles.

Un altre tema que va sortir un dia fou el tema de la religió arran que parlàvem dels monjos de Sant Pere de Casserres. En aquest tema ella podia haver donat quatre idees i res més, però va aprofitar per comentar el següent: *“La nostra cultura és religiosa; ens agradi o no. Per tant, hauríem de dir que no a fer segons quines festes com Nadal? Però volem els regals. Les coses han de ser coherents”*. I ho va acabar comentant que no es podia ser un “baliga-balaga” i els va explicar què volia dir.

Per tant, la Mariona va anar sabent lligar temes, que com deia sovint no calia tocar-los, però ella des de la perspectiva d’entendre que el medi és clau per saber conviure i viure al món, cal treballar-ho contínuament.

Així doncs, tal com he anat explicant, el medi i l’entorn proper és bàsic per entendre el món on vius i convius. A partir d’aquí l’eina del patrimoni és bàsica per poder treballar aquesta obertura de mires i entendre el que passa a l’entorn proper i a l’entorn llunyà, a partir de temàtiques tan diverses com podien ser les campanes o la religió.

7.1.1.2. EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

El segon punt que tractaré és el d’«Interacció i construcció del coneixement». La Mariona sempre fa aquesta interacció a partir del descobriment, però mai a partir del vessant memorístic. Influenciada pel seus estudis de magisteri als anys setanta (tal com he explicat en l’apartat de les entrevistes), té molt clar que per motivar als alumnes els cal ser part activa del procés d’aprenentatge. Sovint no n’és conscient de fer-ho d’aquesta manera, ja que en alguna de les entrevistes quan li havia plantejat aquesta qüestió, la Mariona no donava respostes a haver-se plantejat fer així les classes per cap motiu. Sí que la influència en la seva etapa d’estudis de magisteri la va guiar cap a aquesta metodologia, però, tal com hem vist, companyes seves d’estudi, en canvi, no van seguir aquest camí.

Per tant, la seva metodologia de la classe és clarament constructivista i a partir de preguntes, hipòtesis, qüestions diverses va guiant els alumnes cap a l’objectiu de descobrir alguna cosa dins l’aula. En totes les sessions que vaig poder seguir poques vegades va fer la classe de forma teòrica. En algun moment puntual va donar quatre idees de manera una mica més memorística, però a totes les sessions la metodologia de treball consistia a plantejar un tema a partir de preguntes, idees, i d’anar aprofitant les intervencions sorgides dels alumnes per tal d’arribar a l’objectiu que s’hagués plantejat

per a aquella classe, ja fos resoldre una tasca, fer-los treballar cooperativament per descobrir un contingut, o la solució d'alguna pregunta per arribar a l'objectiu final.

Com que hi vaig poder ser tot un curs, vaig recollir moltes d'aquestes activitats que feien, i en destacaré algunes o les que crec que il·lustren més aquesta idea exposada anteriorment.

La primera va ser el que va fer la mestra el primer dia del projecte (17 de setembre del 2015) a partir de preguntes i la pluja d'idees dels infants. Els alumnes diuen moltes coses i la mestra els anava conduint perquè arribessin a veure la importància de la ubicació dels elements patrimonials. Preguntes com: *“Si no sabem on és? Com hi anirem? Llavors, com hi podem anar? A peu, si és a la vora o lluny? Si és lluny, caldrà un autocar; què cal fer? Reservar-ho, veure quants diners val”*. Per tant, els feia reflexionar i repetia la frase *“les coses passen per algun motiu”*, mentre anava fent preguntes i aprofitava les respostes que li donaven. Els alumnes van fer el descobriment a partir de la hipòtesi, les preguntes o les idees que van sortint. La Mariona aprofitava i els deia que si no saben alguna cosa és bo buscar-la. Un nen i una nena quan va acabar la classe van comentar que buscarien informació de temes treballats a l'aula. Això fou el primer dia, cosa que ja indicava per on anirien les metodologies durant tot el curs.

La Mariona em va comentar que vol que els infants es motivin i no cal que siguin només continguts de classe. A tall d'exemple, vaig veure alumnes que van buscar d'on venien les anxoves a raó d'un debat a classe de què es conservava o no del menjar, o a partir d'un tema sobre on es parlava català, van descobrir l'Alguer. Cap dels dos continguts era dins el projecte ni dins les competències a treballar del currículum de sisè.

Un altre element era com els alumnes treballaven a partir de grups de treball. Aquests eren fets lliurement entre ells i feien treball cooperatiu. Els grups els havien decidit ells mateixos. De la feina que sortia els infants en feien un document conjunt (a vegades fent un Google Drive). Hi havia un portaveu que anava canviant perquè no parlés sempre el mateix. La mestra quan treballaven així sempre em comentava que mirés la cara d'entusiasme que feien. Era evident que s'ho estaven passant molt bé. Treballaven molt en grup aprofitant els ordinadors portàtils de què disposava l'escola i feien documents comuns que després penjaven en un Drive. Eren molt autònoms. Quan s'acabava la

feina i tothom la tenia, es revisava o es corregia. Però mai de forma pregunta-resposta, sinó amb preguntes i que els alumnes anessin explicant coses. En aquestes respostes la mestra hi afegia, feia sortir idees noves del treball realitzat.

Una altra manera de treballar era quan a partir d'una informació feia que sortissin les idees, i tot aprofitant la pissarra en feien un document conjunt. Després d'una sessió de veure un vídeo sobre el curs del riu van sortir dos alumnes a la pissarra i van apuntar quines idees havien vist. La mestra, un cop sorgides aquestes idees, va voler aprofitar-les i que els alumnes en grups cooperatius en fessin relacions sobre el curs del riu.

Si parlem dels continguts, voldria destacar alguna de les sessions a què vaig assistir i em va servir per veure com interactuava la mestra amb els infants perquè sorgís coneixement:

- Amb motiu de la visita d'un pare d'una nena que els parlava de meteorologia, els va fer buscar per Internet imatges de termòmetre, baròmetre, anemòmetre... Es van adonar que totes les paraules portaven el sufix *-metre*. Això, a la mestra li va permetre de parlar de llengua, i va ajuntar llengua i geografia a la vegada. La mestra els va fer una reflexió de la interdisciplinarietat i com treballaven diferents àrees.
- En una sessió parlàvem de la societat feudal. Perquè els alumnes entenguessin el concepte de la societat i com era la societat del moment va fer paral·lelismes entre l'escola i la classe. Els va comentar que hi havia un ordre establert. Un alumne de cop va veure la idea de lligar l'edat mitjana a com seria l'escola o la classe (la directora, la reina; els mestres, els nobles).
- Un dia parlaven de quina diferència hi havia entre la societat de la prehistòria i l'edat mitjana; quina societat anava millor. Va anar motivant els alumnes amb les preguntes i els feia pensar. Volia que donessin voltes a les coses. Amb les preguntes que els feia, els motivava i feia que sortissin les idees i, així, van anar lligant conceptes de densitat i volum de la població, que havien estat treballats l'any anterior. Més tard, va relacionar l'edat mitjana a l'estructura piramidal. A partir d'aquí un nen (no dels que més destacava acadèmicament) va relacionar la ubicació d'un castell d'una localitat propera on ell feia una activitat extraescolar amb la utilitat per vigilar a l'edat mitjana. La mestra el va felicitar per relacionar coses de continguts apresos a l'escola amb les coses quotidianes.

Tal com comentava a l'inici d'aquest punt, la frase que la mestra repetia més a classe era que *“les coses passen per algun motiu”*.

Tot aquest punt també ensenya que la interacció i construcció del coneixement que es feia a l'aula era a partir de complementar-se la Mariona amb els alumnes. A la Mariona no li agradaven gens les classes magistrals i memorístiques sense cap sentit i apostava per l'aprenentatge conjunt del descobriment d'iguals. Als alumnes això els motivava i les classes eren molt productives a nivell de participació.

7.1.1.3. EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

En aquest tercer punt, la Mariona sempre ha tingut clar que el coneixement es forma a partir de l'enriquiment mutu com comentaven en l'eix 2. La mestra té molt clar, des del seu punt de vista, que els continguts són importants però que hi ha altres temes, com poden ser els valors o les actituds, que encara ho són més. Per tant, el concepte de ciutadania és molt present dins l'aula. Ella té molt clar que en aquestes etapes de formació (primària) és on es posen les bases, els ciments per continuar avançant. D'aquí una de les frases més repetides que vaig escoltar a l'aula: *“Això us servirà per a la vida”*. Els seus conceptes transmesos van molt més enllà de continguts de medi, matemàtiques o llengua, per posar un exemple. Sovint prefereix parlar una classe i abordar un tema necessari per a la formació del grup que acabar una fitxa de contingut. En alguna sessió que havia seguit, si calia aprofundir un tema que feia sentir cert malestar al funcionament del grup es feia. Aquest discurs, sempre d'una manera directa o indirecta, va ser present a totes les sessions, ja fos a partir d'algun comentari de la mestra, o a partir d'una actitud d'ella. Tal com m'havia comentat ella mateixa en alguna conversa informal, a l'escola s'estaven formant persones i no enciclopèdies.

Tal com he dit, aquest punt va ser present en totes les sessions més o menys directament però en voldria destacar alguna. En moltes sessions els feia una reflexió del valors i de les ganes d'aprendre com a fets molt importants. Un dia un nen va tenir l'interès de buscar un mapa de Catalunya amb relleu. Era un nen que el curs anterior no funcionava gaire a l'aula i la mestra el va elogiar dient-li que *“havia fet un canvi de xip”* davant de tota la classe. O com un nen un dia havia desistit en un treball que s'havia de fer. La mestra els va fer la reflexió que havien de ser perseverants amb els temes. *“No es pot abandonar fàcilment”*, els va dir.

Aprofitant els continguts del monestir i tot parlant de com van fer el monestir, els va comentar que calia fer una bona base, ja que *“les bones bases fan que durin molts anys”*. Els va fer la reflexió que *“ells han de fer el mateix i que posin bones bases per no trontollar. Cal fer uns bons fonaments. Si aprenen bé a escriure, redactar, càlcul... tot els serà útil per a més endavant”*. S’aprofita un contingut per tocar una actitud.

Un dia parlaven de l’abandonament d’un poble per fer-ne una pressa d’aigua. Els alumnes havien de fer un escrit de com se sentirien si els fessin fora de casa seva. Van sortir reflexions que transmetien sentiments com tristesa, amargor i felicitat final si la cosa acabava bé. La mestra els va felicitar per saber empatitzar tant en una situació com aquesta.

Arran de parlar dels gremis de l’edat mitjana, es va lligar amb el concepte d’explotació actual, amb les coses que es fan a la Xina i que les comprem més barates. Els feia pensar i els deia que havien de ser conscients de què fan i ajudar sempre que poguéssim. *“Cal pensar-hi”*, els deia; per tant, els feia una reflexió de valors, ja que no es tractaven només continguts sinó també actituds i reflexions.

També els deia frases tipus *“el què s’aprèn a l’escola ens serveix per a la vida”* tot donat valors a l’ensenyament i a la vida dels mestres. O també: *“M’agradaria que us tornéssiu curiosos, ja que tot és cultura”*. Els feia una reflexió de la importància d’avaluar durant tota la vida, que estem en una societat on sempre caldrà ser avaluats perquè tots els treballadors sempre ho estan. Reflexionava parlant de l’època actual, *“ara, com està el tema, a qui agafaran a un gandul o a un treballador?”*. Els deia que *“a l’escola aprenen a ser persones, a comportar-se”*. Un nen va comentar: *“a l’escola estem fent el nostre futur”*. Els alumnes que estaven en l’últim curs de la primària tenien molt inserit, i sovint ho comentaven, que tota aquesta manera d’actuar els aniria molt bé per a l’institut i el seu futur. Per tant, com hem anat veient són conceptes que dins el currículum oficial de primària no hi estan posats en un contingut concret, però que són necessaris per formar als alumnes en valors crítics.

Per acabar aquest apartat, m’agradaria comentar que sempre deia als alumnes que *“si posen bé els fonaments, després encara que hi hagi mals vents, no volen les coses”*. Tenia molt clar que la seva feina de mestra sempre estava sent avaluada i, per tant, tot i tenir una edat propera a la jubilació, tenia molt clar que calia està en canvi continu.

Sovint deia que si no ho feia, “*estarien enganyant als alumnes*”. Per tant, la seva idea de mestra era la d’una mestra que s’actualitza contínuament, tal com ara veurem en l’últim apartat.

La Mariona tenia molt clar que a les classes no només s’hi aprenien continguts, ja fossin relacionats amb el projecte del monestir o amb el currículum de sisè de primària. Ella estava formant ciutadans i, per tant, calia treballar temes de la societat, i, per tant, a les sessions de classe hi afloraven actituds o valors sovint molt relacionats amb la vida.

7.1.1.4. EIX 4. EL ROL DE DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

En aquest últim apartat veurem el rol docent i la pràctica reflexiva. A partir de les entrevistes que li vaig fer i les converses informals que vam tenir, ja fos en alguna estona dins l’aula, com esmorzant en els patis d’escola, ella sempre tenia clar, com deia en l’anterior paràgraf, que s’havia d’esforçar contínuament perquè sinó estaria enganyant als seus “clients”, els alumnes. En part per la seva manera de fer, per la seva manera de pensar i condicionada pels seus estudis de magisteri, com hem vist en les entrevistes, ha concebut l’ensenyament com una manera de participació col·lectiva per arribar a descobrir alguna cosa entre tots els agents, és a dir els mestres, els alumnes i també les famílies. Ella tenia molt clar que si un alumne funcionava, també hi havia la part de la família que hi havia ajudat.

La seva manera d’entendre el món també li feia veure que si els alumnes no estan motivats, no tindran ganes d’aprendre, i per tant ella s’autoexigia el màxim per tal de no caure en ser una mestra que es deixés portar per l’avorriment i la desmotivació dins les aules. També tenia molt clar que calia, com deia abans, la col·laboració de tothom i, per tant, els alumnes havien de participar activament en la construcció del seu ensenyament, de manera que ella jugava un paper de transmissora però no només de continguts sinó sovint més d’actituds de treball i de ganes de descoberta.

Tenia una metodologia que li permetia motivar els alumnes de manera que els sabia donar l’element just i necessari perquè volguessin continuar descobrint coses noves. És per això que en les sessions que vaig poder seguir vaig observar moltes vegades aquesta idea, que participant entre tots s’arribava a un objectiu comú, i que les classes magistrals eren una cosa antiquada que ella no havia sabut utilitzar mai ja que des dels seus inicis sempre havia volgut la participació de tothom.

Em comentava que el fet que sigui la mateixa tutora dels alumnes del curs passat al mateix cicle és molt bo. L'escola feia que en els cicles de primària els mateixos mestres portessin tot el cicle. Ella em comentava que anava molt bé, ja que així *“ja els coneix, sap com són, com actuen, què els hi pot demanar, què fan...”*, i, per tant, els permet aprofundir o preparar molt més les coses per on ha d'anar el projecte. Per tant, resulta un avantatge per millorar la tasca diària, no en el sentit de comoditat, sinó al contrari, d'exigència per treure el millor de cada alumne. Com a mestra tenia molt clar que les coses no es podien improvisar i, per tant, calia un guió clar del que calia fer. Arran d'una trobada amb alumnes meus de magisteri em va comentar que *“sí a fer projectes, però amb objectius clars. Les idees clares i el camí de cap on ha d'anar. No anar fent coses sobre la marxa i sense pensar”*. Era molt crítica amb la gent que feia projectes sobre la marxa i que si no sabia què fer posava pel·lícules o que no consultava el currículum de primària per tal d'anar afegint i millorant el projecte de curs.

Aprofitava qualsevol moment per dir que *“tot té un perquè”*, com ja he dit anteriorment. Un dia ho va fer parlant de les comarques i va aprofitar per comentar que *“tots aprenem de tots”*. Per tant, amb aquesta idea de fer-ho en conjunt, posava molt èmfasi a aconseguir les coses de forma conjunta. D'aquí també l'interès a potenciar el treball cooperatiu a la classe. Sovint els feia comentaris per motivar-los o raonar continguts treballats, com *“una cosa concreta ens porta a descobrir altres coses”*, *“cal que les coses s'expliquin bé”*, o sobre el bé comú, que ella els ensenya coses i ells a ella també. De *“la importància de les persones que ens han precedit”*, o *“els humans hem pensat al llarg de la història”*, per fer-los veure que nosaltres ens havíem aprofitat de moltes coses fetes pels altres i donar aquest valor de comunitat. La Mariona sempre els insisteix molt a trobar explicacions a les coses: *“Les coses passen per un motiu i cal saber-lo, trobar-lo. Si l'entendem, ho sabrem explicar”*. Com que feia raonar als alumnes, quan aquests ho feien llavors els felicitava. Un dia a partir d'un debat i amb la reflexió d'un alumne d'una visita a la farmàcia de Llivia els va dir: *“Com (nosaltres els humans) associem idees. La nostra ment associa coses. És una característica de les persones i els animals”*, i els va acabar dient: *“Si no ens informem, no aprenem. Podem continuar aprenent fins que ens morim”*. Per tant, sempre aquesta idea de pensar, de buscar i de plantejar-se les coses per estar contínuament aprenent.

En una sessió de les que vaig seguir, quan vaig arribar, els alumnes ja treballaven. La Mariona, la seva mestra, no hi era però els havia deixat les consignes de treball a la

pissarra, i de forma autònoma es van posar a treballar en grups cooperatius. Jo no hi vaig intervenir i quan va arribar la mestra (era en una reunió d'urgència no prevista), els alumnes van prosseguir la feina. Un cop realitzada la feina va començar la sessió de preguntes i respostes entre tots per arribar a l'objectiu que s'havia proposat. En aquesta sessió també els va deixar anar comentaris relacionats amb valors com que els exigia molt perquè tenia clar que les coses calia fer-les bé. Feia broma i els deia que ella els faria "*rizar el rizo*". En realitat em comentava que si ella podia els volia "moldejar" el millor que pogués, ja que, més endavant, quan ja eren a l'ESO ja no hi estaven a temps. I deia "*tot el que els quedi els servirà per a la vida*".

Un dia parlant de La Marató de TV3 i les activitats que podrien fer a l'escola, els va dir: "*Formem nens però no només continents, sinó també sensibilitats*". Una reflexió interessant per veure quin tipus d'actitud tenia dins el sistema educatiu. Primerament calia formar persones, i també continguts, però equiparant-ho en importància.

La seva manera de resoldre un problema de la classe amb dos nens que no anaven al mateix ritme que els altres i no arribaven als objectius, i que cada cop estaven menys integrats fou la següent: ella intentava ajudar-los però no hi podia arribar sempre i tenia dues nenes, les més llestes o espavilades, que els va proposar si els hi agradaria fer de "tutores" d'aquests nens. Un cop parlant amb les nenes, elles de forma unilateral i després de pati d'aquell dia, li van proposar a la Mariona la modificació de les taules de classe. Les nenes li van dir que no ho feien per amiguisme sinó per millorar i ajudar els altres. La resta de la classe ho va veure i acceptar gratament. Per tant, la cooperació entre mestra i alumnes va servir per solucionar un problema. Des d'aquell moment els dos nens van començar a estar més integrats i van arribar a aconseguir més objectius dels que havien arribat fins al moment. Per tant, una manera de resoldre un problema era aprofitant i motivant l'aula perquè tothom hi pogués posar la seva part.

Aquest eix em va servir per veure com era i actuava la Mariona a l'aula. Buscar la implicació dels alumnes, potenciar la participació de tu a tu, i intentar que l'educació no fos una cosa memorística i avorrida. Sempre intentar fer reflexions i trobar sentit a les coses. En part, i a raó de les entrevistes, ella ja em va deixar clar el tipus d'influències que aplicava a l'aula. Les coses no passaven perquè sí, sinó que calia trobar-hi un sentit.

En tot el seguiment i l'observació participativa vaig intentar observar com la Mariona treballava el medi, el treball per projectes, com valorava l'educació patrimonial i quines eren les seves influències per arribar a ser mestra. Les meves idees inicials per la coneixença que tenia amb ella no van canviar sinó que sovint es van reafirmar. En el cas del medi i el patrimoni a l'aula, es veia l'estima que li tenia i com ho veia d'útil per treballar-lo.

Quant a treballar per projectes per ella era "*l'invent del segle*" per treballar dins una escola. L'absència de llibres i la flexibilitat horària del projecte li permetia treballar el medi, totes les àrees i els valors de la ciutadania àmpliament; era el millor recurs que tenia. El tema dels continguts, com he anat explicant, eren importants però les actituds i els valors eren innegociables. Vaig poder observar múltiples accions d'aquest tipus relacionades amb aquest tarannà en totes les sessions que vaig assistir.

Pel que fa a les seves influències, tal com ja m'havia comentat, l'havien marcat i influenciat moltíssim. En part n'era conscient i en part tampoc necessitava ser-ne. Ella observava les cares dels infants i això feia que contínuament volgués canviar coses, afegir-ne i modificar estratègies. Per ella, el que comptava era aquest aprenentatge comú de les coses entre els alumnes i ella.

L'instrument de recerca de l'observació participant amb el diari de camp i les gravacions ha estat el més útil per a la recerca. El fet d'haver pogut ser una part activa de tot el seguiment del projecte, anotar-ho o gravar-ho, i, per tant, recollir-ho en el mateix moment que succeïa, m'ha servit per poder concretar tots els temes que em preguntava en el meu estudi, ja fossin els relacionats amb la mestra, amb la innovació a partir dels projectes, o sobre el patrimoni i sobre veure com la mestra feia coincidir tots aquests punts.

7.2. TANCAMENT

Per abordar aquests capítols de resultats, vaig decidir abordar la recerca des de diferents tècniques, instruments o estratègies, com les entrevistes, els qüestionaris, un focus grup, i l'observació participant de les sessions classe, per tal de tenir el màxim volum d'informació i que em servís per donar una visió més completa. D'aquesta manera, m'ha permès donar fiabilitat a la recerca, ja que he intentat combinar la triangulació d'elements com persones, instruments (entrevistes, qüestionari, focus grup, observació participant, diari de camp), i també temporal (realitzant una entrevista al cap d'un any del meu seguiment a l'aula) i així poder obtenir dades i resultats el més objectius possibles. Tots aquests instruments que he utilitzat, m'han servit per analitzar i triangular els quatre grans eixos de la meva recerca: “Medi, patrimoni i escola oberta al món”, “Interacció i construcció del coneixement”, “Finalitats educatives i educació per a la ciutadania” i “El rol docent i la pràctica reflexiva”. Gràcies a la combinació d'aquests instruments he pogut confirmar les meves preguntes de recerca, veure si es complien els meus supòsits i els objectius de recerca.

8. CONCLUSIONS

En aquest darrer capítol presento, d'una banda, les conclusions relacionades amb la recerca que he dut a terme. Primerament, les conclusions en relació amb les preguntes d'investigació, els supòsits i els objectius de recerca; en segon lloc, les conclusions al marc metodològic i al disseny de la recerca amb les seves fases i instruments; i, unes conclusions finals. D'altra banda, en un últim punt exposo possibles futures línies de recerques i altres camps d'investigació en relació amb el concepte de patrimoni, docència i magisteri.

8.1. CONCLUSIONS RESPECTE A LES PREGUNTES D'INVESTIGACIÓ, ELS SUPÒSITS I ELS OBJECTIUS

L'eix principal de la recerca ha estat veure com una mestra utilitza el patrimoni per innovar en el coneixement del medi social, i com aplica aquesta metodologia de treball en un projecte interdisciplinar que li permet vincular totes les àrees curriculars. Així mateix, poder descobrir quines influències formatives ha rebut la mestra per arribar a dur a terme aquesta metodologia.

La recerca s'ha centrat en investigar a partir d'aquests quatre eixos:

1. Medi, patrimoni i escola oberta al món
2. Interacció i construcció del coneixement
3. Finalitats educatives i educació per a la ciutadania
4. El rol del docent i la pràctica reflexiva

Aquests eixos concorden amb les meves preguntes de recerca, els supòsits i els objectius.

Les preguntes que em van sorgir a l'inici de la recerca i que han orientat aquest treball són les següents:

- Quin valor educatiu o quina finalitat atorga la mestra al patrimoni cultural?
- Com utilitza el patrimoni amb l'ensenyament per afavorir l'aprenentatge del coneixement del medi social i cultural?
- Quina importància atorga als projectes d'innovació relacionats amb el patrimoni en la seva tasca docent?
- Com ha construït el seu perfil professional al llarg de la seva carrera docent?

Els supòsits que han sorgit de les preguntes són els següents:

- La mestra pot aprofitar l'estudi del patrimoni com a centre d'atenció per treballar diferents continguts i competències, el que la pot portar més enllà de l'aprenentatge de dades factuais.
- La mestra pot utilitzar el patrimoni local com a excusa per a l'estudi del medi social i cultural, fent relacions històriques, geogràfiques i artístiques.
- La mestra pot aplicar el treball per projectes a l'estudi del patrimoni local, a partir d'un treball d'indagació de l'alumnat.
- La mestra té un bagatge ampli i molta experiència, el que és conseqüència de la seva formació inicial i permanent, però també del seu tarannà inquiet i innovador a l'escola.

Els objectius que m'he plantejat són:

- Analitzar la importància que dóna la mestra al patrimoni cultural com a recurs.
- Valorar quin plantejament i quina metodologia utilitza per treballar el medi social a l'escola a partir del patrimoni i els projectes d'innovació.
- Analitzar la importància dels projectes d'innovació en la seva forma de treball diari.
- Indagar quina és la seva concepció de com ha de ser una mestra, i quines han estat les seves influències, vivències i experiències en la construcció del seu perfil professional.

A continuació detallo si cada pregunta, supòsit i objectiu s'ha complert amb la recerca feta.

8.1.1. CONCLUSIONS RESPECTE A LA PRIMERA PREGUNTA, EL PRIMER SUPÒSIT, OBJECTIU I EIX

Pregunta de recerca	Quin valor educatiu o quina finalitat atorga la mestra al patrimoni cultural?
Supòsit	La mestra pot aprofitar l'estudi del patrimoni com a centre d'atenció per treballar diferents continguts i competències, el que la pot portar més enllà de l'aprenentatge de dades factuais.

Objectiu de recerca	Analitzar la importància educativa que dóna la mestra al patrimoni cultural com a recurs.

EIX 1	Medi, patrimoni i escola oberta al món
-------	--

Respecte a la primera pregunta de recerca, sobre el valor que la Mariona dóna al patrimoni cultural, jo, per coneixença d'ella, creia que era una manera d'entendre el món i el que l'envoltava, i a la vegada era una eina per formar els alumnes com a ciutadans tal com afirma González Monfort (2007), que exposa com l'educació patrimonial permet formar els joves en una consciència crítica i, a la vegada, entendre la realitat social del seu passat, el present en què viuen i, per tant, poder ser crítics per al futur en què viuran.

Aquest supòsit s'ha complert perquè amb tots els instruments utilitzats he comprovat com posa el patrimoni com a centre d'atenció i aconsegueix la transmissió de diferents continguts i competències dins de l'aula, però també d'uns valors que van implícits en el patrimoni. La visió de respecte a l'entorn proper, que implica el valor educatiu del patrimoni, s'extrapola a cada indret del món. A la vegada estava formant una ciutadania crítica i feia reflexionar els alumnes sobre la importància del patrimoni com un element proper, i sobre com cal actuar per no malmetre i per mantenir aquesta herència del passat, ja fos del poble mateix o d'un lloc llunyà.

L'objectiu de recerca també es va complir perquè volia analitzar i veure quina importància donava als elements patrimonials i vaig poder fer-ho durant tot el curs amb el seguiment del projecte i amb les entrevistes. Vaig recollir afirmacions com que el safareig del poble el veia *“no només com a element patrimonial sinó com a lloc de vida”*, o quan en el projecte del curs anterior que *“vam recuperar (netejar i arreglar) una font perduda i (els alumnes) se la senten molt seva”*.

8.1.2. CONCLUSIONS RESPECTE A LA SEGONA PREGUNTA, EL SEGON SUPÒSIT, OBJECTIU I EIXOS

Pregunta de recerca	Com utilitza el patrimoni amb l'ensenyament per afavorir l'aprenentatge del coneixement del medi social i cultural?
Supòsit	La mestra pot utilitzar el patrimoni local com a excusa per a l'estudi del medi social i cultural, fent relacions històriques, geogràfiques i artístiques.
Objectiu de recerca	Valorar quin plantejament i quina metodologia utilitza per treballar el medi social a l'escola a partir del patrimoni i els projectes d'innovació.

EIX 2 i 3	Interacció i construcció del coneixement. Finalitats educatives i educació per a la ciutadania.
-----------	--

Respecte a la segona pregunta de recerca, sobre com la Mariona aprofitava el patrimoni per a l'ensenyament del medi i que ho vinculava amb el supòsit que era un dels objectius d'aprenentatge per part seva dins l'àrea, vaig poder comprovar que era un element clau per a ella i, per tant, era l'excusa i a la vegada el millor recurs per treballar l'àrea, com comenta Fontal (2008): «El patrimonio puede ser un contenido, un objetivo, una finalidad o un medio en determinado proceso de enseñanza-aprendizaje, y puede ser todo eso al mismo tiempo» (p. 102). Per a la Mariona és clau el que l'envolta i sempre hi troba elements patrimonials, i per la seva formació ho veu bàsic per treballar-ho, no de forma secundària sinó principal dins l'aula i més encara dins l'àrea de medi. Aprofitar els elements propers li permet treballar aquesta idea d'educació patrimonial vinculada a tot l'entorn i a la formació de la ciutadania a partir d'uns valors que van més enllà dels continguts curriculars. I construir-ho a partir d'adquirir el coneixement necessari de manera conjunta alumnes i mestres d'acord amb la metodologia dels projectes.

El meu objectiu de recerca era valorar el plantejament i la metodologia que feia servir a l'escola amb el patrimoni i els projectes d'innovació. Aquest objectiu es va complir perquè vaig poder observar, analitzar i participar d'aquesta metodologia utilitzada per la Mariona a l'escola. Sobretot gràcies a les entrevistes amb ella vaig veure la gran utilitat que donava al patrimoni i el motiu pel qual n'hi donava. La utilitat de l'entorn que

treballava amb els projectes li permetia desenvolupar *“molts aspectes des de l'àmbit dels valors, el llenguatge, les matemàtiques, el medi. Abans no es treballava el patrimoni i és molt ric que es faci”*, i per ella aquest era el gran benefici que aconseguien els alumnes amb aquesta metodologia.

8.1.3. CONCLUSIONS RESPECTE A LA TERCERA PREGUNTA, EL TERCER SUPÒSIT, OBJECTIU I EIXOS

Pregunta de recerca	Quina importància atorga als projectes d'innovació relacionats amb el patrimoni en la seva tasca docent?
Supòsit	La mestra pot aplicar el treball per projectes a l'estudi del patrimoni local, a partir d'un treball d'indagació de l'alumnat.
Objectiu de recerca	Analitzar la importància dels projectes d'innovació en la seva forma de treball diari.

EIX 2 i 3	Interacció i construcció del coneixement. Finalitats educatives i educació per a la ciutadania.
-----------	--

Respecte a la tercera pregunta de recerca sobre quina importància atorgava la Mariona als projectes d'innovació, i en relació amb el supòsit pertinent, que era veure quin grau d'importància els donava i com ho treballava a les aules, la conclusió és que la Mariona hi dóna una gran importància, o dit d'una altra manera, dóna una importància vital a treballar amb aquesta metodologia innovadora i deixar de banda la metodologia del model repetitiu. Perquè com ella em va explicar a les entrevistes aquest mètode li permet l'educació dels iguals, entre els mestres i els alumnes, la integració d'altres elements com valors i actituds —claus per a la seva docència—, com el que comenten Juanola, Calbó i Vallès (2006), i no només continguts. En canvi, la metodologia de treball a partir de llibres de text, que es troba molt estesa a les escoles, no permetia a la Mariona integrar aquests principis.

El meu objectiu de recerca era veure quina importància donava a aquests projectes en el treball diari a l'aula: les evidències m'han demostrat que la màxima. De fet, podem concloure que no sap treballar d'una altra manera. Com en l'última entrevista, en què em comentava: *“No només aprenen els aprenentatges sinó moltes més coses com els*

valors, a ser més tolerants, preparar-se pel futur que els espera, a ser més respectuosos. No només a adquirir l'aprenentatge que tu pretens, sinó una part d'habilitats socials i personals que són molt interessants". El procés vital de la seva formació acadèmica l'ha portat a deixar abandonat el model reproductiu i repetitiu, i a només voler treballar amb el model creatiu i innovador dels projectes. El fet que aquest model no sigui tancat sinó sempre obert i en canvi continu l'enriqueix a ella i als alumnes i li permet canviar constantment. No entén l'escola com un lloc tancat, no només en l'espai físic sinó també en l'actitud, en l'educació a l'aula; i aquest model li permet aplicar-ho.

8.1.4. CONCLUSIONS RESPECTE A LA QUARTA PREGUNTA, EL QUART SUPÒSIT, OBJECTIU I EIX

Pregunta de recerca	Com ha construït el seu perfil professional al llarg de la seva carrera docent?
Supòsit	La mestra té un bagatge ampli i molta experiència, el que és conseqüència de la seva formació inicial i permanent, però també del seu tarannà inquiet i innovador a l'escola.
Objectiu de recerca	Indagar quina és la seva concepció de com ha de ser una mestra, i quines han estat les seves influències, vivències i experiències en la construcció del seu perfil professional.

EIX 4	El rol del docent i la pràctica reflexiva.
-------	--

Per últim, respecte a la quarta pregunta de recerca, sobre com havia construït la seva carrera professional, el meu supòsit era conèixer com havia arribat a treballar i actuar d'aquesta forma a l'aula i si n'era conscient o no que ho feia, cosa que és de gran importància per la mestra, tal com exposen Villalón (2014) o Galindo (2017). La conclusió és que n'era conscient en certa manera, ja que em va parlar que fent activitats amb els infants li venia al cap Pau Vila o l'Escola de la República. Arran dels instruments de les enquestes, em va explicar la seva formació inicial i van sortir moltes d'aquestes qüestions relacionades amb la manera de treballar dins l'aula i si fer-ho amb materials o projectes. En certa manera, responsabilitzava la seva formació inicial en

aquesta obertura de mentalitat, a causa que va coincidir a principi de l'etapa democràtica, en què tot estava fent-se. Aquest esperit de canvi constant l'havia condicionat. També dic 'en certa manera' perquè a partir de les reflexions que jo li feia en les entrevistes va ser-ne més conscient que no pas n'era fins aleshores.

El meu objectiu de recerca era conèixer la seva concepció com a mestra, les seves influències i com havia arribat a construir el seu perfil professional. Gràcies a les entrevistes, a la Mariona, la Marta i la Neus, però també a les xerrades informals de l'hora del pati, vaig poder copsar com havia anat creant el seu perfil tot parlant de l'avorriment de treballar amb llibres; com quan em va comentar que en la primera escola que va treballar ja va «crear els materials al tren amb la màquina d'escriure» i com gaudia amb els projectes, amb els records dels seus inicis de "*Pau Vila o l'Escola de la República*" i, per tant, com havia arribat a ser una mestra innovadora, no només ara al final de la seva tasca docent sinó durant tot el seu mestratge a les aules.

8.2. CONCLUSIONS DEL DISSENY METODOLÒGIC

L'elecció dels diferents instruments del disseny metodològic per dur a terme durant la recerca havien de ser útils depenent del tipus d'investigació que realitzés. La investigació, tal com ja he comentat, ha estat qualitativa per intentar entendre com una mestra amb una llarga trajectòria treballa l'educació patrimonial i, alhora, per veure com els infants entenen el patrimoni a partir d'un projecte interdisciplinari. A la vegada, ha estat una investigació educativa dins el paradigma interpretatiu i crític, amb l'objectiu de recollir evidències a partir de diferents instruments sobre com treballa la mestra i per què ho fa d'aquesta manera, com els alumnes entenen l'element patrimonial, i quina visió crítica entorn de l'educació patrimonial i l'educació per a la ciutadania acaben interpretant. Per últim, ha estat un estudi de cas en què la preeminència és un context real.

Un cop introduïda la tipologia de la investigació, des del primer moment vaig tenir clar que necessitava utilitzar diferents instruments per tal de fer la recerca. D'una banda, perquè és obvi que com més instruments s'utilitzin en una recerca o investigació, més dades es podran obtenir per a aquesta recerca que s'està duent a terme. De l'altra, a causa de la coneixença que jo tenia amb la mestra de seguiment. Aquesta mestra, la

Mariona, i jo, havíem compartit algun projecte professional i necessitava poder fer servir diferents instruments que em permetessin obtenir dades fiables i que no tot acabés sent segons les meves percepcions i observacions del diari de camp. És per aquest motiu que vaig voler combinar entrevistes, qüestionaris, focus grup i l'observació participant amb el diari de camp i les gravacions realitzades. La combinació de tots aquests instruments ens ha permès obtenir moltes dades per a la investigació i per poder triangular-les més endavant per tal d'observar si les línies d'interpretació dels quatre eixos de la meva investigació es complien.

8.2.1. ENTREVISTES

Des del primer moment vaig tenir clar que les entrevistes havien de ser un dels puntals de la recerca. Totes les entrevistes van ser semiestructurades, de manera que a partir dels temes preparats en un primer guió es van anar introduint elements i idees durant les diferents converses.

En primer lloc, les entrevistes principals van ser les que vaig fer a la Mariona, la mestra a qui feia el seguiment. Finalment van ser tres entrevistes, tot i que podríem pensar que en van ser moltes més perquè vam compartir moltes estones de pati en què ja vam començar a tractar molts dels elements de conversa recollits en les entrevistes. Aquestes converses informals, que no s'havien previst com un instrument de recerca més del disseny metodològic, però que hi ha autors com González Valencia (2012, p. 150) que les consideren, van ser molt útils per anar aprofundint en temes que vam comentar a les entrevistes.

L'estratègia va ser fer una entrevista a l'inici del curs i una al final per veure què pensava la Mariona al principi, i què creia que s'havia complert o no en acabar el curs. Personalment crec que aquestes dues entrevistes van ser molt productives per a la meua recerca.

La inicial, per veure quines idees, quina metodologia tenia la Mariona sobre el patrimoni, els projectes i sobre com enfocar el curs. Per exemple, em comentava com hi havia arribat: *“A partir d'una cosa que fèiem que era la descoberta un element patrimonial del poble. Això ajuda molt arrelar als alumnes i a les famílies. Llavors va*

arribar un moment que vam veure que treballaven el material preparat més el material de l'element patrimonial en forma de projecte. Era massa contingut. Calia girar-ho. És quan vam veure que calia treballar a partir de l'element patrimonial. I així és com va sortir el projecte de l'any passat”.

En l'última entrevista, per veure que no havia canviat gens, sinó al contrari, es ratificava en el seu discurs inicial. Tot parlant dels projectes i la seva metodologia: “*És treballar en la globalitat, a mi m'agrada molt perquè és treballar la globalitat de tot i a tot tens l'oportunitat de donar-hi un sentit (...)*”, i continuava dient: “*els nens tenen el dret i el deure de saber-ho, però hem de saber ser competencials. Si aprèn a mesurar una paret, i un dia aquest nen és gran i a casa ha de mesurar una paret per posar-hi un moble... Aquí és on aprenem a ser competencials i té el veritable sentit”.* A banda, que com a persona crítica que sempre ha estat, hagués modificat i afegit coses per millorar el projecte i el curs acadèmic.

L'altra entrevista vaig decidir fer-la a la meitat de curs per veure com veia el projecte. Aquesta entrevista fou de la qual menys dades vam extreure. En part, com he comentat, per les converses informals durant les estones de pati, en què vam tractar moltes qüestions que després durant les entrevistes per mi ja eren òbvies i ja no les preguntava. Per la utilitat en la informació d'aquestes converses informals, potser les hauria d'haver inclòs com a instrument, tal com comenta González Valencia (2012): «Las conversaciones amistosas o informales se caracterizan por un alto grado de espontaneidad y confianza, que se realizan sin un guión escrito establecido -pero que el investigador desde su conocimiento y experiencia puede guiar-, y, que tienden a producir información que científicamente posee algún grado de validez para la investigación. La información procedente de éstas puede ser fuente de información valiosa y oportuna» (p. 151).

A part del personatge principal del seguiment en la recerca, la Mariona, tenia clar que necessitava entrevistar a la seva companya paral·lela a l'escola per tal de fer el contrapunt a la versió de la Mariona. En aquesta cas, vaig fer dues entrevistes a la Marta: una, a meitat de curs, i l'altra, al final. Totes dues entrevistes van donar-me molta informació per verificar, des de la visió propera de la Marta, tots els temes que ja havia tractat amb la Mariona, sobre la metodologia, el patrimoni o el projecte que duien a terme. L'entrevista a meitat de curs va ser molt interessant per veure com la mestra

paral·lela, la Marta, veia el desenvolupament del projecte, ja que n'era part implicada, i també per comprovar què pensava de la Mariona. Així doncs, les converses amb la Marta em van servir per reafirmar moltes de les idees que tenia de la Mariona, i també em van donar una afirmació: *“Ha innovat sempre molt. Va ser la primera fora llibres i és una persona a pocs anys de jubilar-se i molt oberta als canvis i a innovar. M'agrada molt la frase que diu: ‘això pels nens per anar per la vida’. Jo penso que he crescut molt al seu costat”*, i una crítica a la seva companya pel fet de no haver desenvolupat la seva carrera docent en diferents escoles de manera que hagués pogut veure encara més metodologies: *“Canviar i voltar va molt bé. Com a negatiu penso que a la Mariona li hagués anat bé voltar i veure diferents maneres de treballar i ella té les idees molt clares”*.

L'última entrevista amb la Marta em va confirmar la importància de la coordinació i l'entesa entre els mestres perquè un projecte funcioni i arribi a bon port: *“Ens avenim molt totes tres, ens agrada molt fer-ho i el tema d'història i elements patrimonials afavoreix molt. I les idees anaven sortint i una la complementava”*.

Per últim, com que un dels elements que volia investigar era si la manera de treballar de la Mariona sempre havia estat la mateixa o si havia modificat la metodologia al llarg dels anys, tenia clar que havia de parlar amb algú proper a ella però que no hi treballés. Em va sortir l'oportunitat de poder entrevistar la Neus, companya d'estudis de magisteri i amiga. Per tant, podia saber de primera mà si en la seva formació inicial la Mariona ja tenia aquestes idees, com treballava els primers anys de mestra i què havia modificat. Aquesta entrevista em va ser molt útil per veure com la seva formació inicial la va condicionar a actuar d'aquesta manera, per veure que el seu compromís professional havia estat clau per entendre el patrimoni i els elements propers com a fonamentals. Poder realitzar una entrevista a una companya d'estudis de la mestra que jo seguia, amb qui no han perdut mai el contacte, i amb qui s'han ensenyat les feines o materials durant els anys, per a mi tenia una importància clau.

Vaig dur a terme l'entrevista la tardor següent al curs de seguiment en què vaig estar a l'escola perquè vaig aconseguir el contacte al final del projecte i aleshores ja se n'anava de vacances. Aquest temps, no obstant, em va permetre reflexionar sobre moltes de les coses que havia viscut, observat o preguntat durant el seguiment.

Crec que la visió crítica de la Neus em va ser molt útil per tenir una mica la història de vida de la mestra i saber si algunes de les meves qüestions o supòsits inicials en el projecte eren vàlids o no. La seva part crítica en certes qüestions, com, per exemple, en el cas que la Mariona havia treballat “*en escoles petites i no de grans dimensions, en un entorn local d’un poble petit on aquesta metodologia li havia estat més fàcil que si hagués treballat en grans escoles o ciutats grans*”, em va ser molt útil per extreure’n conclusions com que potser molta de la gran tasca realitzada per la mestra no podria haver estat igual de productiva en altres escoles. En part, la meua visió potser n’és una altra i discrepo una mica de l’opinió de la Neus. Crec que per la personalitat de la mestra, l’estil de treball que té i la passió que hi posa, haguessin estat de la mateixa intensitat, ja que durant tots aquests anys ha produït materials o elements educatius de gran valor acadèmic; tot i ser conscient que la majoria de la seva carrera ha treballat en escoles petites o d’una sola línia.

8.2.2. QÜESTIONARI

La valoració del qüestionari com a instrument és molt positiva sobretot en referència als que vaig passar a l’inici de curs. Em van servir per poder conèixer com eren els alumnes amb els quals havia de conviure tot el curs, què sabien de la metodologia de treball per projectes i sobretot què pensaven de la mestra que tenien. Em van ser útils per poder anar preparant preguntes per a les diferents entrevistes que vaig anar realitzant durant el seguiment o, fins i tot, per tractar temes de forma més informal amb la mestra de seguiment o les mestres del projecte que duïen a terme. La seva informació va ser honesta, com vaig poder comprovar els mesos següents, i molt rica de continguts.

La valoració del segon qüestionari també és positiva. Tot i que no tenia gaire clar l’èxit d’aquest a causa de la temporització en passar-lo als alumnes. Com que era final de curs, i el final d’aquesta etapa educativa, l’agenda estava molt plena per poder passar aquest instrument; es va ajuntar l’interès de les mestres per acabar el projecte interdisciplinari amb les proves competencials de sisè. Així, quan els vaig passar el segon qüestionari, els alumnes ja havien acabat el curs i estaven una mica desconnectats. Tanmateix, el resultat del qüestionari fou útil perquè vaig recollir dades interessants i de valor per a la meua recerca, sobretot les relacionades amb la mestra, i amb el tema del coneixement del medi.

8.2.3. FOCUS GRUP

Un dels instruments que va resultar de gran utilitat, ja que en vaig treure bons resultats per a la meua recerca fou el focus grup. El fet de poder comptar amb l'opinió dels alumnes tan directament i que, en aquest cas, fossin sis però de perfil tan diferent entre tots ells, em fou de gran ajuda. El fet de ser un grup reduït va fer que fos molt participatiu i a la vegada em servís per confirmar o desmuntar idees al voltant de la meua recerca. Com ja he explicat anteriorment, vaig dividir la trobada en tres temes, que tenien relació amb les meves preguntes de recerca: el patrimoni, els projectes i la mestra. D'aquests tres punts van sortir informacions que em van ajudar molt per entendre la seva visió sobre treballar un tema relacionat amb el patrimoni, la metodologia dels projectes i la gran utilitat que hi veien, i quin tipus de mestra era la Mariona. Com per exemple, manifestaven que veien interessant treballar temes de patrimoni, i que no seguien un llibre sinó que tractaven coses aplicables a la realitat; certa enveja que detectaven en amics d'altres escoles a l'hora de fer projectes i treballar fora de l'aula; una radiografia de la mestra com una persona perfeccionista però que els ajudava en coses de la vida.

Els alumnes es van mostrar molt sincers en aquest grup, en part perquè ja era final de curs, en part perquè érem pocs. Aquesta sensació, però, no la vaig tenir amb els qüestionaris, en part perquè eren una cosa escrita que feien per entregar i ja està; en canvi, allà sols a l'aula els sis alumnes tenien ganes d'expressar-se i era com si volguessin fer un tancament del projecte més personal. És per aquest motiu que crec que la seva sinceritat va ser molt valuosa per a la meua recerca.

8.2.4. OBSERVACIÓ PARTICIPANT: DIARI DE CAMP I GRAVACIONS

L'últim element era l'observació participant que vaig fer a partir del meu diari de camp i de les gravacions fetes a les sessions de classe. En tota investigació calen anotacions de primera mà i en una com aquesta també. És per això que des del primer moment tenia clar que necessitava un diari on pogués anotar les impressions sense estendre'm gaire per després poder complementar-ho. Això és el que feia durant les sessions, apuntar breument algunes de les idees i després ja fora de l'escola desenvolupar extensament tot el que havia succeït durant la sessió. El fet de poder gravar algunes sessions em va servir posteriorment per veure si les meves impressions inicials

coincidien amb les observades. Per això, va ser important establir un mètode de recull a partir dels quadres de seguiment per analitzar totes les informacions que després em van servir per observar si els quatre eixos es complien.

Molts dels elements recollits de l'observació participant a través del diari de camp vaig poder comentar-los amb la Mariona a les converses informals que manteníem durant les estones de pati, de manera que vaig poder verificar o qüestionar idees que em sorgien de les sessions a l'aula.

Referent al tema de les gravacions, tot i que en van ser bastantes, hagués pogut tenir més sessions gravades, o totes evidentment. Això no es va produir així perquè com que volia que l'instrument no interferís gaire, o gens, en el desenvolupament de la classe vaig haver d'introduir-ho de forma lenta. En les primeres sessions enregistrades els alumnes es dedicaven més a mirar i a fer petites bromes que no pas a seguir la sessió de classe amb normalitat, cosa que dificultava tant la sessió, amb l'enuig per part de la Mariona, que tampoc m'era útil com a recollida de dades. Per tant, vaig haver de seleccionar quines sessions m'interessava gravar. Cal dir que cap al final de curs els alumnes ja prescindien de si hi havia la càmera i aquestes últimes van ser les sessions més objectives per veure el funcionament de la classe.

8.3. CONCLUSIONS DELS RESULTATS

Pel que fa a les conclusions dels resultats, un cop he triangulat tots els instruments que he utilitzat —les entrevistes, els qüestionaris, el focus grup i l'observació participant amb el diari de camp—, m'ha servit per analitzar i triangular la informació extreta a partir dels quatre eixos de la meva recerca: “Medi, patrimoni i escola oberta al món”, “Interacció i construcció del coneixement”, “Finalitats educatives i educació per a la ciutadania” i “El rol del docent i la pràctica reflexiva”.

Per tant, ara em centraré en la conclusió de cada eix tot lligant-ho a les preguntes de recerca, als supòsits i als objectius de recerca, amb la informació obtinguda dels instruments per tal d'afirmar, modificar o contradir aquestes idees inicials.

8.3.1. CONCLUSIÓ EIX 1. MEDI, PATRIMONI I ESCOLA OBERTA AL MÓN

En aquest eix si em centro en la meva primera pregunta sobre el valor educatiu que donava la mestra al patrimoni, el meu supòsit era que ella creia que servia per formar ciutadans, i el meu objectiu era veure quina importància li donava. Les evidències trobades em porten a dir que és evident que la Mariona considera bàsic tot el que té a veure amb el patrimoni i l'entorn. Com hem vist en les entrevistes: *“Un nen que hagi treballat un element patrimonial, ho vull pensar així, difícilment li farà una bretolada. Ho vull veure així. Allò li dóna oportunitat d'aprendre molts aspectes des de l'àmbit dels valors, el llenguatge, les matemàtiques, el medi. Abans no es treballava el patrimoni i és molt ric que es faci”*.

La Mariona no concep l'educació sense la proximitat d'on s'estudia i que això no sigui aprofitat per a la docència. Per tant, vincula tots els seus projectes a poder fer visible aquest entorn proper, lligant-ho a un element patrimonial, i és sempre l'eix vertebrador de les sessions escolars que porta a terme. En la primera entrevista, la Mariona ja comentava clarament que per ella el patrimoni ha de ser una cosa oberta i pròpia, que no es pot viure com una cosa llunyana i sense cap valor més que el d'un objecte que s'aprèn per aprovar la matèria que toca: *“El sentit de propietat ens fa un sentiment d'estima i ens fa més bones persones. Ho vull pensar així”*.

Per tant, aquesta visió del medi i a la vegada oberta al món, segons la mestra, és per tal d'entendre clarament que aprendre de l'entorn proper i del medi local permet obrir-se al món. No és pas tancar-se només en l'espai proper per comoditat, sinó al contrari, la visió dels teus elements propers t'ha de servir precisament per arribar a l'aspecte més llunyà possible.

Les entrevistes a la Marta o la Neus també corroboraven aquesta visió d'aprofitar l'element proper patrimonial per aprendre quelcom que després es pugui exportar a la zona més llunyana possible. Anar de l'aspecte més local al més global. Totes dues atribuïen aquest aspecte més innovador de la Mariona de no voler cenyir-se a allò que diríem més oficial o oficiós que es fa a l'aula i, per tant, aprofitar l'entorn proper. Com la reflexió que feia la Neus d'aprendre sobre els romans amb coses properes, i no pas amb els llibres que són estructures més tancades: *“Perquè si volem parlar dels romans, i no parlem de la petja que hi ha aquí, malament”*.

Com he explicat dins l'apartat del diari de camp, em va interessar i sorprendre un comentari que la Mariona va fer a l'aula en què va dir: *“Les restes escrites o la pintura ens fan entrar a la història”*. Aquesta frase volia fer veure la importància que tenen les restes, ja sigui patrimonials o no, que ens deixen els avantpassats, ja que ens serveixen per connectar el passat amb el present. A la vegada intentava vincular els valors del respecte vers allò que ens trobem de les anteriors societats, tal com diu Estepa (2013), i, per tant, dóna clares evidències d'aquest tarannà. Així, tot i que ella estava centrada en un projecte local, com un monestir, la seva visió era molt més oberta al món que no pas al petit poble on exerceix de mestra.

Aquesta idea d'escola oberta al món també la defensava clarament en la metodologia de sortir de l'aula i fer tota l'educació fora. Expressava la necessitat de sortir de les quatre parets tancades per tal d'aprofitar tota la visió més pròxima per no aïllar-se en la part més curricular en l'aspecte d'aula. Aquesta visió també la tenien molt els alumnes, ja que tant en els qüestionaris com en el focus grup expressaven aquesta idea d'aprofitar l'entorn proper i sortir del que seria l'aula; com en un dels qüestionaris, tal com deia un nen: *“que treballant medi han estat més a fora que dins a l'aula”*. En el focus grup els alumnes també visualitzaven certa enveja que feien a amics seus quan els explicaven que feien moltes de les activitats fora de l'escola i que, per tant, el seu aprenentatge, segons les seves paraules, era més divertit o més aplicable a la realitat. A1 va dir: *“I ho apliques a la vida. Ens ensenya coses que tenen relació amb coses de la vida. La Mariona ens ho diu molt. Per exemple els % en coses reals”*. (M1 també ho va dir en el mateix moment).

És per això que crec que en la meua pregunta de recerca sobre quin valor atorga la mestra al patrimoni local, el valor és molt alt. De fet, és clau en la seva manera d'entendre el funcionament de tot el que succeeix a l'aula. I, per tant, lliga amb aquest supòsit que tenia que el patrimoni li serveix per formar ciutadans, és a dir, els nens i les nenes, i per fer-ho s'aprofita del recurs dels projectes interdisciplinaris perquè precisament li permeten sortir de l'encotillament que li reporta l'estructura curricular de l'escola per tal de fer-ho obert i encabir-hi totes les matèries i els valors que vol que hi sorgeixin.

8.3.2. CONCLUSIÓ EIX 2. INTERACCIÓ I CONSTRUCCIÓ DEL CONEIXEMENT

Si miro tots els elements analitzats i em centro en la segona pregunta de recerca sobre com utilitza el patrimoni per fer aquest aprenentatge, en què el meu supòsit era que aquest era clau dins del coneixement del medi, i l'objectiu de recerca era veure com aprofitava els mecanismes o recursos per tal d'aconseguir-ho, puc corroborar que per a la mestra el patrimoni és vital per construir el coneixement.

Aquí també entra la tercera pregunta de recerca sobre quina importància dóna als projectes d'innovació, i els meus supòsits eren que no treballava amb llibre i veure com duia a terme els projectes. Com ja hem vist, no només en l'àmbit del medi, sinó que la suma de tots els factors que pot dur a terme dins un projecte amb elements patrimonials relacionat amb el medi li permetrà encabir tots els continguts del curs que tingui aquell any, però també totes les actituds i els valors que vulgui.

En les entrevistes inicials la Mariona ja va expressar-me la necessitat de treballar a partir del que no està establert com a patró curricular normal. Per tant, precisament els projectes li servien per treballar diferent; com em deia, si es pot aconseguir fer així, no calia fer *“10 treballs, 20 temes o 50 projectes”* per curs. Defensava la desaparició dels horaris i no haver de parar un tema quan estava sent més productiu que mai per canviar de matèria. De fet, en la segona entrevista, valorant que en un llibre hi és tot, també comentava que voler-ho fer tot a vegades ho convertia en l'avorriment i deixava moltes coses inacabades. A més, en la seva etapa de formació professional, precisament, venia del model totalment contrari, però, davant la meua pregunta de quin era el motiu pel qual no seguia aquest patró de treball més establert ella em va respondre *“les cares dels nens”*. Aquesta manera de fer els feia il·lusionar i això era totalment recíproc. Evidentment expressava el problema de deixar llacunes en continguts però valorava molt positivament la il·lusió i les ganes d'aprendre que generava la metodologia emprada.

A l'entrevista amb la Marta també destacava la importància de les ganes que tenien els infants per aprendre gràcies a aquesta metodologia emprada més innovadora i em comentava: *“Agafàvem el currículum i afegíem coses també a partir del que sortia d'ells. Un nen treballant les egagròpiles en anglès, ‘pellets’, va demanar com seria en castellà i també ho vam fer. Per tant, has de tenir clar per on passes, el temps que tens i els seus interessos. Treballant per projectes és molt important tenir clars els seus*

interessos”. Per tant, es potencien els interessos dels alumnes gràcies a aquesta metodologia diferent dins l’aula.

En la meua visió dins el diari de camp, hi veia aquesta manera totalment activa d’ensenyar, fora del que seria memorístic o repetitiu. La Mariona aprofitava tot el que generava el projecte per motivar amb curiositat els alumnes. Aquest interès que els despertava feia que els infants sempre volguessin arribar a fer, saber o descobrir alguna cosa més. *“Els hi passa un vídeo de TV3 a la carta ‘Riu Avall’ i concretament ‘Ter-1ª part’. Aprofita i parla del que eren les colònies industrials comenta que són “el poble de la fàbrica”. Aprofita per treure idees després del vídeo a partir de diferents preguntes. Molt interessant com surten les diferents idees com ‘per què són allunyades les colònies?’ Van sortint idees de l’amo, el control dels obrers. Més tard aprofita el riu per parlar de Sant Pere de Casserres i que dins els projecte faran un mini projecte sobre el riu Ter”*. No es quedaven només amb la part de la sessió sinó que sempre en la següent sessió algun infant explicava haver buscat o descobert alguna part més per iniciativa pròpia o per recomanació de la mestra.

Ella també em demostrava que els continguts eren importants, evidentment, però hi havia altres coses, sovint no escrites dins el currículum, que calia treballar, com podien ser actituds o valors. I, tal com ella em deia, aquesta metodologia li permetia fer això. En una estructura d’horaris tancats amb matèries diferenciades això no hagués estat possible. Creia que la interacció d’aquest coneixement escolar s’aconseguia precisament amb la suma de tot i, per tant, calia contingut però també altres coses per aconseguir l’aprenentatge dels infants.

Recordo una sessió del primer trimestre de curs sobre el monestir en què faltaven els delegats de la classe. Un cop van arribar a mitja sessió la Mariona va parar la classe i tal com anotava al meu diari va succeir això: *“Arriben els delegats. Eren a una reunió que fan cada mes. Expliquen què han dit. Surten coses com intentar solucionar els problemes. Molt interessant veure les dinàmiques dels cursos, els problemes al pati, els insults que es diuen...”*. Pràcticament ja no vam fer res més del projecte. Era més important treballar aquests problemes o neguits dels infants que el monestir.

Pel que fa a la visió dels alumnes, tant en el focus grup com en el qüestionari, aquests canvis els destacaven molt. Dins el focus grup, els alumnes comentaven clarament que

aquesta manera d'aprendre era molt diferent però que la veien fantàstica perquè tot ho aplicaven al projecte i que tenien la sensació que les coses que aprenien els servirien per a més endavant. Aquesta reflexió realment va sortir diferents cops, amb versions més clares o menys clares, però estaven contents per la sensació que els era útil. En aquesta reflexió no hi vaig poder aprofundir més però em feia pensar que tenien la sensació que durant la seva escolarització no sempre havia estat d'aquesta manera. En el segon qüestionari també s'hi veien respostes on deixaven veure aquesta manera innovadora de treballar, sobretot arran de les respostes a com treballaven a l'aula, com per exemple la que un nen va comentar: *“li explicaria que hem fet un projecte on hi hem aplicat coses de la vida real”*.

És per això que crec que la meua pregunta de recerca de com utilitza el patrimoni per afavorir el coneixement, i el meu supòsit que aquest és clau per aconseguir la construcció de coneixement, tot lligant amb l'objectiu de recerca que em plantejava de veure si la metodologia utilitzada era bona com a innovació, s'ha complert o puc comentar que vaig veure com es complia. La mestra des de les primeres entrevistes em va dir que ella tenia clara aquesta forma de treballar perquè era útil. Les meves sensacions dins l'aula van ser que gràcies a aquesta forma de treballar l'actitud era molt bona i el coneixement dels alumnes era molt elevat i, per últim, que els actors principals, o sigui els alumnes, ho valoraven de manera molt positiva per al seu aprenentatge i per a la construcció del seu coneixement escolar.

8.3.3. CONCLUSIÓ EIX 3. FINALITATS EDUCATIVES I EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA

En aquest tercer punt em centro en aquest eix sobre quina importància dóna la Mariona als projectes d'innovació, i el meu supòsit que no treballava amb llibre i, per tant, preferia els projectes, i l'objectiu de recerca per veure com els duia a terme. Sobretot m'ha servit per veure aquesta característica d'educació per a la ciutadania, amb les entrevistes però sobretot amb el que vaig observar en el diari de camp, sobre com observa i veu ella els alumnes.

En les entrevistes amb la Mariona aquest tema el vam tocar sobretot al final en què em va parlar clarament de la importància dels projectes d'innovació; de fet, feia una excel·lent valoració d'haver-ho fet així durant tot el curs i explicava clarament que aquesta metodologia no només era important pel contingut sinó per com es treballava i

per a què permetia treballar. Ella estava contenta perquè gràcies a això havia après dels alumnes. Deia que no volia tenir la visió que ho sabia tot i defensava aquesta manera de treballar. Posava l'exemple de la realitat virtual, en què un alumne li havia ensenyat a ella com treballar-hi: *“Els mestres cal que aprenguin amb ells, els nens. Tot parlant de l'Aurasma. Un nen me'n va ensenyar. Jo no vull tenir aquesta visió de saber-ho tot. Si vas de savi i el que trepitja, vas malament. Hem d'anar per un altre camí i crec que ho anem tastant”*. Per tant, valorava molt positivament aquesta metodologia de treball perquè també deia que era una manera d'observar diferent i, en part, feia la crítica que no es podia treballar com feia vint anys, de manera que calia canviar o innovar.

Per la seva forma de treballar també tenia clar que ella formava ciutadans i no enciclopèdies, com m'havia comentat en alguna estona de pati. La Mariona els empenyia a uns valors de responsabilitat de feina o, en certa manera, a una actitud vers el treball. Com he comentat, sempre deia als infants que fer-ho bé era garantia d'aconseguir coses bones i que, en canvi, tenir mala actitud i poca predisposició era un camí cap a no aconseguir objectius. De fet, destaco aquest tros de la tercera entrevista que li vaig fer com a síntesi de les seves idees: *“Evidentment que sempre pots millorar, evidentment que el temps pot no acompanyar-te, un nen et pot fallar o pot haver-hi una pega però es nota, uns si han treballat es nota. Ells han de veure això i han de marxar d'aquí (escola) conscients d'això. Valoro més això que haver fet el tema tal o tal. Ells se n'emporten que si jo sembro bé, recolliré segur un dia o altre, potser més tard que voldria, però recolliré”*.

Aquesta manera de treballar també la destacava la Marta, que deia que la metodologia els feia ser molt més autònoms. I en destacava que aconseguien treballar valors de respecte cap a la cultura o la tradició, i que amb llibres no ho haguessin aconseguit. La Neus també destacava que la metodologia treballada aconseguia aquesta motivació en els alumnes i comentava: *“La motivació és molt important pels alumnes, però a part que s'ho passin bé, han d'aprendre. La Mariona aconsegueix que els nens s'ho passin bé i aprenguin i jo crec que aquesta necessitat la Mariona l'ha tingut clara des del primer moment i que amb el temps l'ha anat perfeccionant fins aconseguir treballs molt bons i impressionants”*.

Referent al meu diari de camp, la sensació a l'aula sempre va ser que ella formava ciutadans i que, per tant, el temari era important però mai era la clau. No li feia mai

mania parar una sessió a l'aula, no per repetir continguts, sinó per ajudar a reflexionar sobre temes diversos, però molt importants, relacionats amb valors. Sempre intentava que veiessin que el que aprenien els ajudava a ser persones i que estaven posant els fonaments per al seu futur. Parlant-ne amb ella, li vaig insistir que ella sempre potenciava molt aquests aspectes de formar-se com a ciutadans; per ella eren més clau aquests missatges que no pas si els infants sabien més o no les utilitats d'un monestir benedictí, cosa que no treia que intentava despertar-los l'interès per descobrir-ho, com ja he explicat a l'anterior eix. Recordo una sessió en què estàvem parlant dels gremis i oficis de l'edat mitjana i arran d'això va sortir un debat molt interessant que vaig recollir al diari:

“Als nens els sorprèn (concretament a l'E) que tothom fes el mateix, els mateixos preus i material i al mateix carrer. Els fem entendre la idea de l'artesà que treballa amb les mans i per tant es valora la qualitat. També surt el concepte d'explotació actual, amb les coses que es fan a la Xina i les comprem més barates. Els nens parlen de roba esportiva feta a aquests llocs per nens. La Mariona els fa pensar i que hem de ser conscients que fan i ajudar sempre que podem. Cal pensar-hi els hi diu la Mariona, fan reflexions molt interessants de valors.”

Aquest apartat amb els instruments utilitzats amb els alumnes el vaig poder comprovar en la pregunta del qüestionari en la qual els demanava com explicava la mestra. Tant en el primer com en el segon qüestionari tots tenien molt clar que els feia treballar de forma diferent, que no feien l'estructura típica que molta gent creia i que la mestra els feia ser autònoms, descobrir coses, interactuar en grup, entre d'altres coses. Com és el cas que va comentar un nen: *“La Mariona com a mestra és bona i amb ella fem projectes, treballs...”*. Una nena que, per comentar que feien les coses diferents deia: *“la Mariona té una manera creativa d'explicar”*.

En el cas del focus grup vaig intentar fer-los veure si en el projecte treballaven assignatures concretes o com ho feien i els vaig preguntar: *“Perquè si jo us pregunto fent els projectes quines assignatures heu fet?”*. La resposta de tots va ser: *“mates, català, tot, s'aplica tot. Menys educació física, a no sí durant la sortida. Plàstica també”*. Per tant, la visió dels alumnes també era clara que allà no els ensenyaven continguts només, sinó altres coses o, el que en podríem, dir ciutadania.

És per això que crec que en la meua pregunta de recerca sobre si aquests projectes d'innovació eren importants en la seva tasca, és evident que el meu supòsit era cert, ja que ella tenia clar que els llibres la tancaven en un espai en què no se sentia còmode. Aquesta metodologia li permetia conscientment moltes vegades, i d'altres no, treballar el que per ella era molt més important, com eren els valors o la formació d'una ciutadania crítica. La Mariona tenia clar que estava posant les bases per tal que els alumnes tinguessin un futur; els alumnes, també, tal com reflectien tant en els qüestionaris com en el focus grup. Per tant, els continguts eren clau, és evident, però les actituds eren innegociables. Tota la metodologia dels llibres no li hagués permès treballar aquests temes més ocults dins el currículum i, en canvi, els projectes li donaven aquesta llibertat per poder parar una sessió i, si calia, passar-se més de mitja hora treballant un problema real de la classe.

8.3.4. CONCLUSIÓ EIX 4. EL ROL DEL DOCENT I LA PRÀCTICA REFLEXIVA

Per últim, em centro en com ha construït el seu perfil professional. En el meu supòsit inicial era que els seus estudis, que eren dels anys setanta, a l'inici de la democràcia, per tant, d'un moment d'obertura, l'havien condicionat a portar aquesta metodologia de treball. Les diferents evidències recollides m'han servit per indagar amb els meus objectius de recerca i veure quines havien estat les seves influències per haver arribat a ser una mestra, diguem-ne, diferent al que sovint es pot trobar a les aules. Tant les entrevistes com el diari de camp, tal com he dit, m'han estat de gran utilitat, però també els qüestionaris o el focus grup, per veure com els seus alumnes perceben aquesta diferència de mestra o de model més habitual a l'escola.

Tal com he explicat, la Mariona, com que havia estudiat al final dels anys setanta, va poder gaudir d'aquesta obertura vers el franquisme tancat que hi havia anteriorment. Ella mateixa en la primera entrevista em parlava d'una figura com la de Pau Vila com a referent, de manera que ja es veia tota una declaració de principis.

“Vam anar a descobrir d'on naixia (un riu del poble). Vam anar-hi amb els nens a descobrir-ho. La classe d'aquell dia la recordaré sempre. Em va fer sentir o pensar en les classe d'en Pau Vila. Vàrem caminar fins descobrir-ho, els vam fer observar la natura, vam buscar un coll on naixia el torrent”.

O la Marta que em deia que tot i la proximitat en la jubilació encara tenia motivació i volia formar-se per millorar en l'aprenentatge.

“La veig fantàstica, és un referent que està a punt de jubilar-se i sempre innova. Quan vaig arribar fa set anys ja no hi havia llibres i sempre hem treballat juntes, no sent primer paral·leles però sí a cicle. Ha innovat sempre molt. Va ser la primera fora llibres i és una persona a poc anys de jubilar-se i molt oberta als canvis i a innovar. M'agrada molt la frase que diu que ‘això (servirà) per als nens per anar per la vida...’”.

També fou de gran utilitat la conversa amb la Neus, la seva companya d'estudis. Em va parlar d'aquesta sensació d'obertura que van tenir quan van estudiar o de referents com la pedagoga Mercè Torrents:

“Sí, i la Mercè Torrents, que ens parlava de totes les línies i corrents pedagògiques, italianes, l'escola Montessori, ella ens en parlava amb una passió, o l'escola de la República, això sí que ens ho van inculcar, aquestes maneres de treballar, però també ella ho ha tingut molt present i no ha oblidat mai aquests fonaments”.

“(...) la Mercè no la va tutoritzar però quedaven i parlaven. I ella ho va aprofitar molt”.

Per tant, tots aquests referents que va tenir durant l'inici dels seus estudis de magisteri van condicionar la Mariona a tenir una visió molt clara en l'educació i en com viure-la. Com també em deia en una entrevista, a causa de la manca de materials en català quan va iniciar els estudis, moltes coses les van haver de fer o preparar per tal d'aprendre-ho, i això fou una clara influència per ella: el fet de veure en els seus orígens com a mestra que sempre calia crear-se els materials de l'aula. Tot la va marcar, ja que, com ella m'explicava, en la seva primera escola com a docent havia preparat materials amb una màquina d'escriure tot aprofitant el desplaçament en tren a l'escola. Aquest element inicial l'ha acompanyat durant tota la seva etapa laboral de més de trenta anys. Per tant, aquí també s'entén com ella va passar de no fer servir llibres a crear dossiers, a fer treballs de recerca, fins a arribar als projectes d'innovació interdisciplinaris. El camí lògic que havia iniciat en els seus estudis de magisteri.

Totes aquestes idees també les vaig poder copsar i reflectir en el meu diari de camp. Durant les sessions la mestra sempre tenia clar que ella guiava però que aprenien en conjunt. És evident que tenia materials preparats per treballar el projecte del monestir

però mai eren tancats. De fet, el canvi continu en les sessions era habitual; des d'afegir materials o continguts nous que el dia abans havia vist, pensat o creat, fins a estar contínuament qüestionant-se coses amb la Marta, la Romina o, fins i tot, implicant-me a mi mateix per veure si afegíem o retocàvem coses. També és significativa aquesta forma de ser per entendre el que ja he explicat en l'eix anterior relacionat amb la ciutadania. Com que ella té molt clar que els valors de formar ciutadans són primer, i sempre tenia aquesta ment oberta per canviar materials, no era un problema aparcar continguts i treballar actituds o valors. Aquest és el cas d'un dia amb motiu de La Marató de TV3, en què va aparcar el contingut de la sessió d'aquell dia i van parlar i reflexionar sobre les desigualtats al món i va dir als seus alumnes que a l'escola *"formem nens però no només continents, sinó també sensibilitats"*.

Aquesta forma de ser també l'observaven i la tenien clara els seus alumnes. Tant en els qüestionaris inicials com en els finals, en tots valoraven no només el que aprenien, sinó, com ho feien, i també aquestes altres coses que feien que en paraules dels infants et deien que *"els servien per anar per la vida"*. Estaven posant les bases per després aprofitar-ho durant la seva vida, no només acadèmica sinó laboral i personal. Aquesta idea també es va repetir durant el focus grup, en què parlaven clarament d'una mestra que s'implicava i que no els feia riure, però, en canvi, en valoraven l'aprenentatge que rebien tal com em van dir: *"Ella és molt perfeccionista però hi ha altres 'profes' que són més divertits (com en R) però a l'hora de fer coses no t'ajuda tant"*. Respecte a la metodologia, també la valoraven molt ja que veien un salt qualitatiu amb aquest tipus de treball perquè els era útil, com em van arribar a dir *"per coses de la vida"*. Per tant, en els alumnes, tant els dels qüestionaris com els del focus grup, la satisfacció era molt gran.

És per això que si penso en la pregunta de recerca amb la qual intentava saber quin tipus de mestra era i quines influències havia rebut durant la seva formació, i si aquestes l'havien condicionat a ser d'aquesta manera, puc afirmar que és una evidència molt gran que la Mariona actua a l'escola amb aquesta manera d'innovar per aquest motiu. La il·lusió i la manera que va aprendre l'ofici de ser mestra l'ha portat a no deixar mai les ganes d'aprendre i de continuar innovant. Tal com deia la seva companya, a pocs anys de jubilar-se i encara té ganes d'aprendre i formar-se. A més a més, la part inconformista i de voler crear coses noves és, en part, per no voler-se cenyir a una estructura avorrida i repetitiva, que com ella mateixa em deia l'encotillaria i no s'hi

sentiria còmode. És per això que la innovació i els projectes interdisciplinaris són la clau que la mestra ha trobat per aquests últims anys de docència i amb què es pot sentir més viva perquè mai hi ha res tancat o acabat i l'aprenentatge és continu.

8.4. APORTACIONS DE LA RECERCA A LA DIDÀCTICA DE LES CIÈNCIES SOCIALS

Tota recerca intenta observar, descobrir i aportar elements que puguin ser utilitzats posteriorment. D'aquesta tesi considero que es poden extreure algunes idees rellevants, com:

- Esdevenir un bon mirall com a model de bones pràctiques i formació del professorat. La metodologia utilitzada per la mestra i el treball per projectes permeten obrir una nova línia de treball a l'escola. El fet d'aprofitar un element patrimonial com a eix principal i fer-hi girar totes les àrees al seu voltant pot ser una manera diferent de treball.
- La innovació en la tasca de magisteri. Fer un seguiment d'una mestra també pot ser una bona eina per veure-hi les ganes de treballar, la part vocacional i l'interès en la millora com a element clau dins la docència d'una mestra. Gràcies a les entrevistes, s'ha pogut observar com la motivació de la formació inicial i la responsabilitat en la millora constant durant la seva tasca docent, han estat clau per poder acabar treballant una metodologia que actualment sembla molt innovadora però que la Mariona ja havia dut a terme des dels inicis en petites dosis. Per tant, fer investigació dins la formació inicial i dissenyar instruments per observar quines metodologies s'utilitzen i fins a quin punt són innovadores en la seva tasca docent durant els primers anys de docència. Per després, uns anys més endavant, continuar fent un seguiment d'aquests mateixos mestres i de les metodologies emprades.
- El patrimoni com a element clau en un projecte. Trencar possibles barreres en l'elecció de temes de treball dins el treball per projectes, com pot ser un element patrimonial. L'enriquiment que ha suposat el treball d'un monestir, i en un curs final com és el de sisè de primària, permet desmuntar tòpics tan relacionats amb els elements patrimonials com que són avorrits i poc pràctics per treballar, si no és dins l'àrea concreta de medi social. I també sovint la por dels docents que en

un curs com sisè de primària, previ a l'entrada a l'ESO i amb les proves competencials de final de curs, no es pot treballar d'una manera tan interdisciplinària. Els resultats obtinguts en les proves finals per part dels alumnes als quals vaig fer el seguiment foren molt bones i no es diferenciaven d'altres de la mateixa comarca amb metodologies de treball molt més clàssiques o transmissores. Per tant, potenciar treballar elements patrimonials dins els projectes d'una escola és una bona metodologia.

- Un projecte interdisciplinari amb l'àrea de medi social com a eix principal pot esdevenir una molt bona metodologia. Sovint les temàtiques triades dins un projecte no solen estar dins una àrea com la de medi social, sovint es trien altres àrees per ser l'eix principal d'un projecte interdisciplinari, ja siguin més científiques, com pot ser el medi natural, les matemàtiques, o àrees relacionades amb les llengües, tant oficials com estrangeres. Aquest projecte observat té com a element clau un monestir benedictí i demostra la utilitat de qualsevol element amb una bona preparació per treballar-ho a l'aula.

8.5. PROPOSTES DE MILLORA

Un cop realitzada la recerca sempre hi ha alguna proposta de millora que hagués anat bé per obtenir o millorar les dades. En el meu cas entenc que un tema com el de l'avaluació a partir de rúbriques, tant individuals o en grup, hagués pogut ser molt útil i interessant. En els instruments utilitzats amb els alumnes, com és el cas del segon qüestionari i el focus grup, m'hagués pogut donar informació de com ells veien la diferència vers la metodologia més clàssica dels exàmens, que havien utilitzat en altres cicles i cursos a l'escola, i que, en canvi, a cicle superior havien emprat una metodologia diferent.

8.6. SUGGERIMENTS PER A FUTURES RECERQUES

Al final de la recerca sorgeixen idees o possibilitats de continuar i fer noves recerques que poguessin complementar els resultats i les conclusions de la investigació. Alguns possibles suggeriments per a futures investigacions:

- Observar un mateix projecte treballat per diferents docents.

L'observació d'un projecte de tot un curs és molt enriquidor. En el meu cas em vaig poder centrar amb el que feia la Mariona i de forma esporàdica la Marta. Poder fer un seguiment d'aquest mateix projecte amb altres mestres podria ser de gran utilitat per veure com es modifiquen les metodologies, tot i ser un mateix projecte o element d'estudi. L'escola on vaig estar fent la recerca fa que els mestres segueixin tot el cicle i, per tant, cada curs canvien les mestres. El projecte del qual jo vaig fer el seguiment, que n'era prova pilot, l'any següent el van fer les mestres que venien de cinquè, i dos anys més tard les mateixes mestres que jo vaig seguir. Seria d'una gran utilitat poder fer un seguiment a llarg termini d'un projecte com aquest amb diferents docents, ja que permetria veure si el projecte depèn o no de la persona. I si aquest projecte es modifica molt o canvien molt les metodologies dels docents tot i ser el mateix tema.

- Programar alguna seqüència didàctica relacionada amb educació patrimonial.

Un altre suggeriment per a futura recerca hagués pogut ser preparar una seqüència didàctica programant alguna activitat didàctica de patrimoni amb els alumnes i les mestres per tal de poder-la dur a terme i veure, tal com explico en el marc teòric, la importància que tenen els elements patrimonials en el treball de la formació de la ciutadania, en els valors, i totes les possibilitats que et dóna un monestir com el treballat. En el meu cas vaig col·laborar en les tasques que les mestres, en certa manera, em van proposar o indicar. L'opció de fer una intervenció més dirigida per part meva no es va produir i m'hagués pogut ser molt beneficiosa per comprovar les meves idees entorn d'aquests temes d'educació patrimonial i en la utilitat o no de la formació escolar.

8.7. CONCLUSIONS FINALS

Durant el meu procés de recerca volia investigar com una mestra de gran experiència portava a terme un projecte relacionat amb el patrimoni d'un monestir benedictí i descobrir com gestionava aquest projecte dins l'aula per observar si la seva formació inicial i posterior compromís com a docent l'havia portat a actuar amb aquesta metodologia.

El que vaig descobrir és que un element patrimonial pot ser un eix vertebrador perfecte per tal de treballar durant un curs, ja que permet integrar diferents continguts i ser interdisciplinari, tal com Juanola, Calbó i Vallès (2006), i a la vegada ser una metodologia innovadora que potencia elements nous amb l'aprenentatge basat en projectes, tal com ens diuen Cambil i Romero (2017), amb l'avantatge que et dóna la possibilitat de molts recursos per poder treballar dins l'aula.

L'altre element que vaig comprovar és com una mestra ha de tenir un element clau per fer docència, que són les ganes de treballar i l'actitud vocacional. La Mariona, per com és, per com pensa i per com va estudiar, té una actitud vocacional en la seva feina al 100%. Per a ella hi ha més que continguts, i sovint són molt més importants els valors, les emocions com és formar persones. Sempre m'ha defensat que és més important solucionar un problema dins l'aula que resoldre un problema matemàtic ja que el primer inflüia en les persones i el segon no.

Per tant, d'aquesta recerca en trec tres idees:

- El compromís professional dels mestres és innegociable en el sentit de la formació de ciutadans. Per tant, els mestres han de fer aflorar altres coses que no surten el currículum com poden ser els valors i les actituds. Hauria de ser un requisit indispensable per a ser mestre. Sovint molts de problemes a l'escola vénen per la manca d'aquest compromís a ser mestre.
- El patrimoni sovint s'interpreta com un element avorrit i poc útil, tot i que la realitat és ben diferent. Ara, cal trobar les eines necessàries. No es pot pretendre ensenyar o treballar un element memorísticament i repetitivament, ja que això provoca l'avorriment tant pel que l'explica com pel que el rep. A partir d'un projecte ben pensat, estructurat i executat el treball amb elements patrimonials pot ser dels temes més divertits i útils per treballar amb els alumnes.
- Els projectes són una metodologia de treball que permeten una llibertat molt més àmplia que els horaris i les estructures tancades a l'escola, i, per tant, serveixen per potenciar altres actituds, com la motivació dels alumnes, que amb la metodologia de treball memorística no afloren a l'aula. Encara trobem que hi ha mestres que, en part per inseguretats a no saber tirar endavant un projecte o perquè es pensa que és un calaix de sastre on hi cap tot, no els volen dur a terme a les escoles. La realitat és que un bon treball previ en la preparació d'un

projecte de curs pot ajudar a treballar d'una forma dinàmica i interessant la majoria d'àrees.

Aquesta recerca m'ha permès indagar en el procés d'ensenyament i aprenentatge des de l'estudi d'un cas, per comprendre la complexitat del fet educatiu, per oferir dades que, a partir de la investigació, afavoreixen la innovació. He descobert causes i conseqüències de les característiques d'una bona mestra. Un mirall per millorar l'ensenyament de les ciències socials. M'agradaria que la meva recerca fos també un mirall per a altres mestres i que tingués alguna utilitat per a altres recerques.

BIBLIOGRAFIA

- Aguilar, S., Barroso, J. M. (2015). La triangulación de datos como estrategia en investigación educativa. *Revista de Medios y Educación*. (47), 73-88.
- Almeyda, L. (2016). Arrojadados en la acción. Aprender a enseñar en la experiencia de práctica profesional. *Estudios Pedagógicos*, XLII (4), 11-30.
- Alves, L. A., Pinto, H. (2019). Educación histórica con el patrimonio: desafiando la formación del profesorado. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 22 (1), 71-81.
- Angell, A. (1998). Learning to teach social studies: A case of belief restructuring. *Theory and Research in Social Studies*, 26 (4), 509-529.
- Angrosino, M. (2012). *Etnografía y observación participante en Investigación Cualitativa*. Madrid: Ediciones Morata.
- Arias, N. (2017). ¡Soy Beauty, eres beauty! El patrimonio: herramienta de análisis de los estereotipos actuales para la Didáctica de las Ciencias Sociales. *CLIO. History and History teaching* (43), 208-224.
- Ávila, R. M. (2005). Reflexiones sobre la enseñanza y el aprendizaje del patrimonio integrado. Una experiencia en la formación de maestros. *Investigación en la Escuela* (56), 43-53.
- Ávila, R. M., Mattozzi, I. (2009). La didáctica del patrimonio y la educación para la ciudadanía. Dins R. M. Ávila, B. Borghi i I. Mattozzi (coord.) *L'educazione alla cittadinanza europea e la formazione degli insegnanti. Un progetto educativo per la "Strategia di Lisbona"* (p. 327-352) Bologna: AUPDCS-Libros.
- Ballart, J. (1997). *El patrimonio histórico y arqueológico: valor y uso*. Barcelona: Ariel Patrimonio.
- Ballart, J. (2002). *El patrimonio histórico y arqueológico: valor y uso*. Barcelona: Ariel Patrimonio.
- Ballart, J., Juan, J. (2001). *Gestión del patrimonio cultural*. Barcelona: Ariel Patrimonio.
- Ballesteros, E., Fernández, C., Molina, J. A. i Moreno, P. (coord.) (2003). *El patrimonio y la didáctica de las ciencias sociales*. Cuenca: AUPDCS- Libros.
- Baluja, J., González Monfort, N. (2009). El patrimoni cultural: un objectiu didàctic?. *Treballs d'Arqueologia* (15), 93-102.
- Barceló, V. (1998) *Reflexions sobre el meu procés com a mestra de ciències socials: una proposta de diàleg pedagògic*. (Treball de recerca). Universitat Autònoma de Barcelona.
- Bardavio, A., González Marcén, P. (2003). *Objetos en el tiempo: las fuentes materiales en la enseñanza de la ciencias sociales*. Barcelona: Editorial Horsori.
- Bardavio, A., González Marcén, P. (2012). La adopción escolar de conjuntos

- patrimoniales: el programa PEAM de la Universidad Autónoma de Barcelona y el Camp d'Aprenentatge de la Noguera. *I Congreso Internacional de Educación Patrimonial. Mirando a Europa: estado de la cuestión y perspectivas de futuro*, (p. 331-341).
- Barton, K. C. (2008). Research on students ideas about history. Dins L. S. Levstik, C. A. Tyon (ed.). *Handbook of research in social Education*. (p. 239-257) New York: Routledge.
- Bisquerra, R. (coord.) (2014). *Metodología de la investigación educativa*. (4ª edición). Madrid: Editorial La Muralla.
- Blanco, P., Ortega, D., Santamarta, J. (2003) El tratamiento del patrimonio en el currículo de la educación primaria. Realidades y desafíos. Dins E. Ballesteros, C. Fernández, J. A. Molina i P. Moreno (coord.) (2003). *El patrimonio y la didáctica de las ciencias sociales*. (p. 71-81) Cuenca: AUPDCS- Libros.
- Borghi, B. (2010). El patrimonio de la historia y su uso didáctico. *Investigación en la escuela* (70), 89-100.
- Bortolotti, A., Calidoni, M., Mascheroni, S i Mattozzi, I. (2008). *Per l'educazione al patrimonio culturale 22 tesi*. Milano: Franco Angeli.
- Branchesi, L. (a cura de) (2006). *Il patrimonio culturale e la sua pedagogia per l'Europa*. Roma: Armando Editore.
- Bravo, L. (2002). *La formación inicial del Profesorado de Secundaria en Didáctica de las Ciencias Sociales en la Universidad Autónoma de Barcelona*. (Tesi doctoral). Universitat Autònoma de Barcelona. Recuperat de <https://www.tdx.cat/handle/10803/4660> .
- Breakstone, J. (2013). *History assessments of thinking: design, interpretation, and implementation*. (Tesi doctoral). Stanford University. Recuperat de <https://purl.stanford.edu/nt301xp3169> .
- Bruer, J. (1997). *Escuelas para pensar. Una ciencia del aprendizaje en el aula*. México: SEP, Cooperación Española.
- Calaf, R. (coord.) (2003). *Arte para todos. Miradas para enseñar el patrimonio*. Gijón: Ediciones Trea.
- Calaf, R. (2009). *Didáctica del patrimonio, epistemología, metodología y estudio de casos*. Gijón: Ediciones Trea.
- Calaf, R. (2010). Un modelo de investigación en didáctica del patrimoni que recupera la práctica profesional en Didáctica de las ciencias sociales. *Enseñanza de las ciencias sociales: revista de investigación* (9), 17-28.
- Calaf, R., Fontal, O. (coord.) (2006). *Miradas al patrimonio*. Gijón: Ediciones Trea.
- Cambil, M. E., Tudela, A. (coord.) (2017). *Educación y patrimonio cultural. Fundamentos, contextos y estrategias didácticas*. Madrid: Ediciones Pirámide.

- Cambil, M. E., Fernández, A. (2017). El concepto actual de Patrimonio Cultural y su valor educativo: fundamentación teórica y aplicación didáctica. Dins M. E. Cambil, A. Tudela (coord.). *Educación y patrimonio cultural. Fundamentos, contextos y estrategias didácticas*. (p. 27-46). Madrid: Ediciones Pirámide.
- Cambil, M. E., Romero, G. (2017). Metodología por proyectos: un modelo innovador para la enseñanza y el aprendizaje del Patrimonio Cultural. Dins M. E. Cambil, A. Tudela (coord.). *Educación y patrimonio cultural. Fundamentos, contextos y estrategias didácticas*. (p. 61-80). Madrid: Ediciones Pirámide.
- Canals, R. (2018). L'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials avui: un enfocament disciplinari o a partir de problemes? Teaching and learning social sciences today: a subject-based or a problem-based approach?. *Revista Catalana de Pedagogia* (13), 63-87.
- Cardona, M. C. (2002). *Introducción a los métodos de Investigación en Educación*. Madrid: Eos Universitaria.
- Carrera, M. J. (2000). *Evolucionar como profesor. Diálogo, formación e investigación*. Granada: Comares.
- Carreras, C., Munilla, G., Artis, M. (2001). *Gestió del patrimoni històric*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- Castro, P. (2012). Un enfocament intercultural en educació patrimonial. *El patrimoni a l'escola. Guix* (381), 26-29.
- Castro, L., López, R. (2019). Educación patrimonial: necesidades sentidas por el profesorado de infantil, primaria y secundaria. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 33 (1), 97-114.
- Cohen, L., Manion, L. (1990). *Métodos de investigación educativa*. Madrid: La Muralla.
- Colom, A. (1998). Educación ambiental y la conservación del patrimonio. Dins J. Sarramona, G. Vázquez i A. J. Colom. *Educación no formal*. (p. 43-45) Barcelona: Ariel.
- Coma, L. (2011). *Actividades educativas y didáctica del patrimonio en las ciudades españolas. Análisis, estado de la cuestión y valoración para una propuesta de modelización*. (Tesi doctoral). Universitat de Barcelona. Recuperat de <http://www.tesisenred.net/handle/10803/52205>.
- Consejo Editorial Revista Perspectivas (2016). Entrevista con el Dr. Joan Pagès Blanch. La didáctica de las ciencias sociales y la formación del profesorado. *Revista Perspectivas: Estudios Sociales y Educación Cívica* (13), 1-12.
- Conseil de l'Europe (1995). Le patrimoine culturel et sa pédagogie: un facteur de tolérance, de civisme et d'intégration social. *Patrimoine Culturel* (36).
- Corbetta, P. (2003). *Metodología y técnicas de investigación social*. Madrid: McGraw-Hill.

- Correa, J. M., Ibañez, Á. i Jiménez, E. (2006). Lurquest: Aplicación de tecnología m-learning al aprendizaje del patrimonio. *Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales*, (50), 109-123.
- Crowe, A., Hawley, T. i Brooks, E. (2012). Ways of Being a Social Studies Teacher: What are Prospective Teachers Thinking?. *Social Studies Research & Practice*, 7 (2), 50-64
- Cuenca, J. M. (2002). *El patrimonio en la didáctica de las ciencias sociales: análisis de concepciones, dificultades y obstáculos para su integración en la enseñanza obligatoria*. (Tesi doctoral). Universidad de Huelva. Recuperat de <http://rabida.uhu.es/dspace/handle/10272/2648>.
- Cuenca, J. M. (2003). Análisis de concepciones sobre la enseñanza del patrimonio en la educación obligatoria. *Enseñanza de las ciencias sociales: revista de investigación* (2), 37-45.
- Cuenca, J. M. (2014). El papel del patrimonio en los centros educativos: hacia la socialización patrimonial. Heritage in the school: to Heritage socialization. *Tejuelo: Didáctica de la Lengua y la Literatura* (19), 76-96.
- Cuenca, J. M. (2016) Escuela, patrimonio y sociedad. La socialización del patrimonio. *UNES, Universidad, Escuela y Sociedad* (1), 22-41.
- Cuenca, J. M., Estepa, J. (2004). La didáctica del patrimonio en internet análisis de páginas webs elaboradas por centros de interpretación del patrimonio cultural. Dins M. I. Vera, D. Pérez (coord.). *Formación de la ciudadanía: las TICs y los nuevos problemas*. (p. 173-182) Alicante: AUPDCS-Libros.
- Cuenca, J. M., Estepa, J. i Martín, M. (2011) El patrimonio en la educación reglada. *Patrimonio cultural de España* (5), 45-58.
- De Troyer, V. (coord.) (2005). *Heritage in the classroom. A practical manual for teachers*. Brussel: Hereduc.
- Domingo, A. (2003) *Práctica reflexiva para docentes. De la reflexión ocasional a la reflexión metodológica*. Ed. Publicia.
- Domínguez Almansa, A., López Facal, R. (2017). Formación de maestros y educación patrimonial. *Estudios Pedagógicos*, XLIII (4), 49-68.
- Domínguez Almansa, A., López Facal, R. (2017). Patrimonios en conflicto, competencias cívicas y formación profesional en educación primaria. *Revista de Educación* (375), 86-104.
- Domínguez Almansa, A., Costa, M. i López Facal, R. (2019). Educar para reconocer: apropiación patrimonial de los depósitos cuaternarios del litoral gallego para estudiantes de magisterio. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 22 (1), 57-70.
- Domínguez Domínguez, C. (2003). El patrimonio. A la búsqueda de un lugar en el currículum. Dins E. Ballesteros, C. Fernández, J. A. Molina i P. Moreno

- (coord.) *El Patrimonio y la Didáctica de las Ciencias Sociales*. (p. 225-234) Cuenca: AUPDCS-Libros.
- Duarte, O., Ávila, R. M. (2015). El modelo didáctico de investigación para la enseñanza y aprendizaje del patrimonio cultural en la formación inicial del profesorado. *Cabás* (15), 135-150.
- Eisner, E. (1998). *El ojo ilustrado. Indagación cualitativa y mejora de la práctica educativa*. Barcelona: Paidós.
- Escola de Doctorat UAB (2013). Codi de Bones Pràctiques de l'Escola de Doctorat. Recuperat de <https://www.uab.cat/web/investigat/itineraris/eines-i-suport-a-la-recerca/bones-practiques-a-la-recerca-1345665836000.html>.
- Estebaranz, A., Mingorance, P., Marcelo, C. (2000). El impacto de la innovación a través del estudio de casos. *Bordón* (52), 179-188.
- Estepa, J. (1998). Proyectos curriculares de Ciencias Sociales para la investigación en el aula. Dins F. J. Pozuelos, G. Travé (coord.). *Investigar en la escuela. Aportaciones para una didáctica innovadora*. (p. 61-78). Huelva: Universidad de Huelva.
- Estepa, J. (2001). El patrimonio en la didáctica de las ciencias sociales: obstáculos y propuestas para su tratamiento en el aula. *Íber. Didáctica de las ciencias sociales e historia* (30), 93-106.
- Estepa, J. (2009). La educación del patrimonio y la ciudadanía europea en el contexto español. Dins R. M. Ávila, B. Borghi i I. Mattozzi (coord.) *L'educazione alla cittadinanza europea e la formazione degli insegnanti. Un progetto educativo per la "Strategia di Lisbona"*. (p. 352-362). Bologna: AUPDCS-Libros.
- Estepa, J. (coord.) (2013). *La educación patrimonial en la escuela y el museo: investigación y experiencias*. Huelva: Universidad de Huelva-Servicio de Publicaciones.
- Estepa, J., Wamba, A. M., Jiménez, R. (2005). Fundamentos para una enseñanza y difusión del patrimonio desde una perspectiva integradora de las ciencias sociales y experimentales. *Investigación en la escuela* (56), 19-26.
- Estepa, J., Cuenca, J. M.; Martín, M. J. (2011). Enseñar y aprender las sociedades actuales e históricas a través del patrimonio en la educación primaria. *Pensar históricamente en tiempos de globalización: I Congreso Internacional sobre enseñanza de la historia*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago (p. 243-254).
- Estepa, J., Ferreras, M., López, I. i Morón, H. (2011). Análisis del patrimonio presente en los libros de texto: obstáculos, dificultades y propuestas. *Revista de Educación* (355), 573-586.
- Estepa, J., Ávila, R. M., Ferreras-Listán, M. (2013). Concepciones del profesorado de Primaria y Secundaria acerca del patrimonio y su enseñanza y aprendizaje. Dins

- J. Estepa (ed.). La educación patrimonial en la escuela y el museo. (p. 41-59). Huelva: Universidad de Huelva.
- Estepa, J., Cuenca, J. M. (2013). “La mirada de los maestros, profesores y gestores del patrimonio. Investigación sobre concepciones acerca del patrimonio y su didáctica”. Dins R. Calaf, O. Fontal (coord.) *Miradas al patrimonio*. (p. 51-73) Gijón: Ediciones Trea.
- Feliu, M.; Hernández Cardona, F. X. (2011). *12 ideas clave. Enseñar y aprender historia*. Barcelona: Editorial Graó.
- Fernández, M. (2002). La didáctica del patrimonio: nous camins per a nous temps. *Temps d'educació* (26), 13-22.
- Fernández, V. (2005). Finalidades del patrimonio en la educación. *Investigación en la escuela* (56), 7-18.
- Ferreras, M., Jiménez, R. (2013). ¿Cómo se conceptualiza el patrimonio en los libros de texto de Educación Primaria? How Is Heritage Conceptualized in Primary School Textbooks?. *Revista de Educación* (361), 591-618.
- Flick, U. (2015). *El diseño de la investigación cualitativa*. Madrid: Ediciones Morata.
- Fontal, O. (2003). *La educación patrimonial. Teoría y práctica en el aula, el museo e internet*. Gijón: Ediciones Trea.
- Fontal, O. (2004) La dimensión contemporánea de la cultura. Nuevos planteamientos para el patrimonio cultural y su educación. Dins R. Calaf, O. Fontal (coord.) *Comunicación educativa del patrimonio: referentes, modelos y ejemplos*. (p. 81-103). Gijón: Ediciones Trea.
- Fontal, O. (2008). La importancia de la dimensión humana en la didáctica del patrimonio. Dins S. Mateos (coord). *La Comunicación global del patrimonio cultural*. (p. 79-109). Gijón: Ediciones Trea.
- Fontal, O. (2011). El patrimonio en el marco curricular español. *Patrimonio cultural de España* (5), 21-44.
- Fontal, O. (2012a). Patrimonio y educación: una relación por consolidar. *Aula de Innovación Educativa* (208), 11-13.
- Fontal, O. (2012b). Si som sensibles al patrimoni, en tindrem cura. Si en tenim cura, l'altra gent en podrà gaudir. *Guix. Elements d'Acció Educativa* (381), 12-16.
- Fontal, O. (coord.) (2013). *La educación patrimonial. Del patrimonio a las personas*. Gijón: Ediciones Trea.
- Fontal, O., Marín, S. (2011). Enfoques y modelos de educación patrimonial en programas significativos de OEPE. *Educación artística: revista de investigación*. (2), 91-96.

- Fontal, O., Pérez, S. i Marín, S. (2012). Materials didàctics per ensenyar el patrimoni. Entre el paper i el 2.0. *Guix. Elements d'Acció Educativa* (381), 33-35.
- Fontal, O., Ibáñez, A. (2015). Estrategias e instrumentos para la educación patrimonial en España. *Educatio Siglo XXI*, 33 (1), 15-32.
- Freire, P. (2000). *Pedagogía del oprimido*. Uruguai: Siglo XXI Editores.
- Galindo, R. (2017). Aprendiendo a enseñar ciencias sociales. el pasado que tenemos presente. *UNES, Universidad, Escuela y Sociedad* (3), 30-44.
- García, Z. (2014). Maestros que conectan saberes a través del patrimonio cultural. *CLIO. History and History teaching* (40), 1-12.
- Giroux, H. (1990). *Los profesores como intelectuales. Hacia una pedagogía crítica del aprendizaje*. Barcelona: Paidós.
- Gómez, C. (2013). Patrimonio e identidad: La educación patrimonial como vínculo entre individuo y entorno. *I Congreso Internacional de Educación Patrimonial*. (p. 15-22).
- González Amorena, M. P. (2008). *Los profesores y la historia argentina reciente. Saberes y prácticas de docentes de secundaria de Buenos Aires*. (Tesi doctoral). Universitat Autònoma de Barcelona.
- González Marcén, P. (ed.) (2002). *La funció social i educativa dels museus. Actes del IV Seminari d'Arqueologia i Ensenyament*. Treballs d'Arqueologia (8).
- González Marcén, P., Pujol, L. (ed.) (2006). *Aprender en el ciberespai: nous mitjans per a la interpretació i la didàctica del patrimoni*. Treballs d'Arqueologia (12).
- González Monfort, N. (2006). *L'ús didàctic i el valor educatiu del patrimoni cultural*. (Tesi doctoral). Universitat Autònoma de Barcelona. Recuperat de: <http://www.tdx.cat/handle/10803/4673>.
- González Monfort, N. (2007). El valor educativo y el uso didáctico del patrimonio cultural. Dins *Educación primaria. Orientaciones y recursos (6-12 años)*. (pàg. 468/207-468/262). Barcelona: Wolters Kluwer España-Educación.
- González Monfort, N. (2008). Una investigación cualitativa y etnográfica sobre el valor educativo y el uso didáctico del patrimonio cultural. *Enseñanza de las ciencias sociales: revista de investigación* (7), 23-26.
- González Monfort, N. (2011). La presencia del patrimonio cultural en los currícula de educación infantil, primaria y secundaria obligatoria en España. *Patrimonio cultural de España* (5), 58-75.
- González Monfort, N., Pagès, J. (2003). La presencia del patrimonio en los currículos de Historia y Ciencias Sociales en la Enseñanza Obligatoria. Dins E. Ballesteros, C. Fernández, J. A. Molina i P. Moreno (coord.) *El Patrimonio y la Didáctica de las Ciencias Sociales*. (p. 123-134) Cuenca: AUPDCS-Libros.

- González Monfort, N., Pagès, J. (2005) Algunas propuestas para mejorar el uso didáctico del patrimonio cultural en el proceso de enseñanza-aprendizaje de la historia. Dins *Journées d'études didactiques de la géographie et de l'histoire*. Recuperat de: <http://ecehg.ens-lyon.fr/ECEHG/apprentissages-et-didactique/patrimoine/gonzalez.pdf/view>.
- González Valencia, G. A. (2012). La formación inicial del profesorado de Ciencias Sociales y la Educación para la Ciudadanía en Colombia: Representaciones sociales y prácticas de enseñanza. (Tesi doctoral). Universitat Autònoma de Barcelona.
- Goodman, J. i Adler, S. (1985). Becoming an elementary social studies teacher: A study of perspectives. *Theory and Research in Social Education*, 13 (2), 672-695.
- Goodson, I. (ed.) (2004). *Historias de vida del profesorado*. Barcelona: Octaedro i EUB.
- Grappin, S. (2000) Du Patrimoine Local aux classes européennes du patrimoine. Dins *III Seminari Arqueologia i Ensenyament. Treballs d'Arqueologia* (6), 6-13.
- Guillén, R., Hernández, A. M. (2018). La colaboración de la escuela y las instituciones culturales para la Educación Patrimonial: estudio de caso. *CLIO. History and History teaching* (44), 146-169.
- Gutiérrez, M. L., Simón, M. (2003). El patrimoni i la didàctica de la història. Un estudi de cas: els jardins del Laberint d'Horta. *Temps d'Educació* (27), 355-381.
- Gutiérrez, M. C., Pagès, J. (2014). La formación del profesorado en didáctica de las Ciencias Sociales aportaciones interdisciplinarias. Dins J. Pagès, Joan i Santisteban, A. (coord.) *Una mirada al pasado y un proyecto de futuro: investigación e innovación en didáctica de las ciencias sociales*. Vol. 2. (p. 261-284). Barcelona: AUPDCS.
- Hanosset, Y. (2002). Transmissors de patrimoni. *V Jornades de pedagogia del patrimoni monumental*. (p. 45-54). Reial Monestir de Santes Creus: Generalitat de Catalunya-Centre Unesco de Catalunya.
- Hanosset, Y. (2003). El Patrimoni, una eina lúdica de descobriment. *VI jornades de Pedagogia del Patrimoni Monumental Actes-2003* (p. 70-78).
- Hernández Cardona, F. X. (2003). "El patrimonio como recurso en la enseñanza de las ciencias sociales" dins E. Ballesteros, C. Fernández, J. A. Molina, P. Moreno (coord.) *El patrimonio y la didáctica de las ciencias sociales*. (p. 455-467) Cuenca: AUPDCS.
- Hernández Hernández, F. (2002). *El patrimonio cultural: la memoria recuperada*. Gijón: Ediciones Trea.
- Hevia, R., Hirmas, C., Peñafiel, S. (2002). *Patrimonio y cultura local en la escuela. Guía de experimentación e innovación pedagógica*. Chile: Oficina Regional de Educación de la UNESCO.

- Ibáñez, A., Jiménez, E., Correa, J. M. i Noarbe, R. (2005). Aprendizaje del patrimonio: Una experiencia de integración del m-learning en el Museo de Arte e Historia de Zarautz. *Comunicación y pedagogía* (203), 36-39.
- Ibáñez, A., Vicent, N. i Asensio, M. (2012). Aprendizaje informal, patrimonio y dispositivos móviles. Evaluación de una experiencia en educación secundaria. *Didáctica de las ciencias experimentales y sociales* (26), 3-18.
- Ibáñez, A., Kortabitarte, A., De Castro, P. i Gillate, I. (2019). Competencia digital mediante apps de temática patrimonial en el marco Digcomp. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 22 (1), 13-27.
- Irazu, L. (2011). La educación patrimonial como herramienta de conservación del patrimonio. El Programa Patrimonio Joven del Ministerio de Cultura. *Patrimonio cultural de España* (5), 167-178.
- Jagielska-Burduk, A., Stec, P. (2019). Council of Europe Cultural Heritage and Education Policy: Preserving identity and searching for a common core?. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 22 (1), 1-12.
- Jiménez, R. (2009). El patrimonio cultural y su valor didáctico. *Aula de Innovación Educativa* (182), 54-56.
- Jiménez, I. (2017). El profesor reflexivo en el marco del pensamiento social: algunos modelos y perspectivas posibles para la enseñanza del conflicto. *Revista Vida de Ensino*, 3 (1), 1-14.
- Juanola, R., Calbó, M. i Vallès, J. (2006). *Educació del patrimoni: visions interdisciplinàries: arts, cultures i ambients*. Girona: Documenta Universitaria: Institut del Patrimoni Cultural de la Universitat de Girona.
- Juanola, R., Colomer, A. (2005). Museos y educadores: perspectivas y retos de futuro. Dins R. Huerta, R. Calle. *La mirada inquieta: Educación artística y museos*. (p. 21-40). València: Universitat de València.
- Latorre, A. (2003). *La investigación-acción. Conocer y cambiar la práctica educativa*. Graó (179).
- Latorre, A., Del Rincón, D. i Arnal, J. (1996). *Bases metodológicas de la investigación educativa*. Barcelona: Experiencia.
- León, O. i Montero, I. (2002). *Métodos de Investigación en Psicología y Educación*. Madrid: McGrawHill.
- Liceras, Á. (1997). *Las dificultades en el aprendizaje de la Ciencias Sociales. Una perspectiva psicodidáctica*. Granada: Grupo Editorial Universitario.
- Llonch, N. (2015). La educación patrimonial como herramienta de “rebeldía ciudadana”. Dins G. Solé (coord.). *Educação Patrimonial: contributos para a construção de uma educação patrimonial* (p. 35-52). Braga: CIEd, Universidade do Minho (Ebook).

- López, C. T. (2013). La enseñanza del patrimonio a partir del entorno próximo a los centros educativos. *CLIO. History and History teaching* (39).
- López Cruz, I. (2009). Parámetros para la comunicación patrimonial. Dins J. M. González, J. M. Cuenca. *La musealización del patrimonio*. (p. 47-63). Huelva: Universidad de Huelva.
- Lucas, L. (2018). *La enseñanza del patrimonio y de la ciudadanía en las clases de ciencias sociales: un estudio de caso en ESO*. (Tesi doctoral). Universidad de Huelva.
- Lucas, L. i Estepa, J. (2015). Educación Patrimonial e Inteligencia Emocional. Hablan los alumnos. *CLIO. History and History teaching* (41). p. 194-207.
- Luna, U., Vicent, N., Reyes, W. i Humberto, S. (2019). Patrimonio, currículum y formación del profesorado de Educación Primaria en México. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 22 (1), 83-102.
- Luna, U.; Ibáñez, Á. i Rivero, P. (2019). El patrimonio aumentado. 8 apps de Realidad Aumentada para la enseñanza-aprendizaje del patrimonio. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 33 (1), 43-62.
- Marín, S. (2012). El patrimonio se crea y se transforma. Una investigación sobre como “accesibilizar” nuestro patrimonio a través de la educación. *I Congreso Internacional de Educación Patrimonial. Mirando a Europa: estado de la cuestión y perspectivas de futuro* (p. 396-401).
- Martín, J. F. (2010). Técnicas de encuesta: Cuestionario y entrevista. Dins S. Nieto (ed.). *Principios, métodos y técnicas esenciales para la investigación educativa*.(p. 145-168). Madrid: editorial DYKINSON.
- Martin, M. J. (2012). La educación y la comunicación patrimonial: una mirada desde el Museo de Huelva. (Tesi doctoral). Recuperat de: <http://www.tdx.cat/handle/10803/84533>.
- Martín, M. J., Cuenca, J. M. (2015). Educomunicación del patrimonio. *Educatio siglo XXI, Actualidad y tendencias en educación patrimonial*, 33 (1), 33-53.
- Miralles, P., Gómez, C. i Rodríguez, R. (2017). Patrimonio, competencias históricas y metodologías activas de aprendizaje. Un análisis de las opiniones activas de los docentes en formación en España e Inglaterra. *Estudios Pedagógicos*, XLIII (4), 161-184.
- Molina, S., Miralles, P. i Ortuño, J. (2013). Concepciones de los futuros maestros de Educación Primaria sobre formación cívica y ciudadana. *Educatio Siglo XXI*, 31, 105-126.
- Nieto, S. (ed.) (2010). *Principios, métodos y técnicas esenciales para la investigación educativa*. Madrid: editorial DYKINSON.
- Ortuño, J., Molina, S., Sánchez, R. i Gómez, C. (2012). El patrimonio en la escuela. La contribución del área de Didáctica de las Ciencias Sociales en España. *I*

Congreso Internacional de Educación Patrimonial. Mirando a Europa: estado de la cuestión y perspectivas de futuro. (p. 94-103).

- Pagès, J. (1997). Líneas de investigación en didáctica de las ciencias sociales. Dins P. Benejam i J. Pagès. *Enseñar y aprender Ciencias Sociales. Geografía e Historia en la Educación Secundaria.*(p. 209-226). Barcelona: ICE de la UAB/ Horsori.
- Pagès, J. (2011). ¿Qué se necesita saber y saber hacer para enseñar ciencias sociales?: la didáctica de las ciencias sociales y la formación de maestros y maestras. *Edetania: estudios y propuestas socio-educativas* (40), 67-81.
- Pagès, J. (2012). La formación del profesorado de historia y ciencias sociales para la práctica reflexiva. *Revista Nuevas Dimensiones* (3), 5-14.
- Pagès, J., Pons, M. (1986). El passat que tenim present: Solsona i el Solsonès. Dins *Ciències Socials al Cicle Superior. Jornades d'Experiències Didàctiques.* (p. 109-123). Barcelona: ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Pagès, J. i Santisteban, A. (2010). La educación para la ciudadanía y la enseñanza de las ciencias sociales, la geografía y la historia. *Íber. Didáctica de las ciencias sociales, geografía e historia* (64), 8-18.
- Palacios, A., Lull, J. (2012) Los niños pueden divertirse en los museos. Propuestas de educación patrimonial en Europa. *Guix* (381), 32-35.
- Pérez, C. (2011). La educación como medida de protección del patrimonio cultural. Ampliación del concepto de conservación preventiva. *Patrimonio cultural de España* (5), 167-178.
- Perrenoud, P. (2004). *Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar.* Barcelona: Editorial Graó.
- Persoons, V. (2002). L'ensenyant com a recurs per incloure el projecte patrimoni en la vida de la classe i del nen: afavorir la interdisciplinarietat. *VI Jornades de pedagogia del patrimoni monumental* (p. 106-111). Reial Monestir de Santes Creus: Generalitat de Catalunya-Centre Unesco de Catalunya.
- Petracci, M. (2004). La agenda de la opinión pública a través de la discusión grupal. Una técnica de investigación cualitativa: el grupo focal. Dins A. Kornblit (coord). *Metodologías cualitativas en ciencias sociales. Métodos y procedimientos de análisis* (p. 77-89). Buenos Aires: Biblos.
- Pinto, H., Molina, S. (2015). La educación patrimonial en los currículos de ciencias sociales en España y Portugal. *Educatio Siglo XXI*, 33 (1), 103-128.
- Pozuelos, F. (2007). *Trabajo por proyectos en el aula: Descripción, investigación y experiencias.* Sevilla: Publicaciones MCEP
- Prats, J. (1997). La investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales. Notas para un debate deseable. Dins *La formación del profesorado y la Didáctica de las Ciencias Sociales* (p. 9-26). Sevilla: Díada Editora.

- Prats, J. (2001). Valorar el patrimonio histórico desde la educación: factores para una mejor utilización de los bienes patrimoniales. *Aspectos Didácticos de las Ciencias Sociales* (15), p. 157-171.
- Prats, Ll. (1997). *Antropología y patrimonio*. Barcelona: Ariel.
- Quivy, Raimond i Van Campenhoudt, L. (2001). *Manual de investigación en Ciencias sociales*. Mexico: Limusa.
- Ricoy, C. (2006). Contribución sobre los paradigmas de investigación. *Educação. Revista do Centro de Educação*, 31 (1), 11-22
- Rivero, M. P. (2008). Propuesta para una integración del patrimonio arqueológico en el nuevo currículo de educación primaria. Dins R. M. Ávila, M. Álcazar, M. C. Díaz (ed.). *Didáctica de las ciencias sociales, currículo escolar y formación del profesorado. La didáctica de las ciencias sociales en los nuevos planes de estudio*. (p. 391-400) Jaén: AUPDCS- Libros.
- Rodríguez, G., Gil, J. i García, E. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Málaga: Ajilbe.
- Sabariego, M. (2010). Etnografía y estudio de casos. Dins S. Nieto (ed.). *Principios, métodos y técnicas esenciales para la investigación educativa* (p. 425-445). Madrid: editorial DYKINSON.
- Sánchez, M. C. (2010). Dins S. Nieto, S. (ed.). *Principios, métodos y técnicas esenciales para la investigación educativa*. (p. 221-245) Madrid: editorial DYKINSON.
- Santacana, J. (2012). Metodología, didáctica, història local i patrimoni. Dins *Patrimoni, història local i didàctica. Homenatge a Jaume Codina. Actes de les VI Jornades del Patrimoni del Baix Llobregat*. (p. 10-22). Sant Feliu de Llobregat: Consell Comarcal del Baix Llobregat i Edicions del Llobregat.
- Santacana, J. (2015). El patrimonio, la educación y el factor emocional. Dins G. Solé (coord.). *Educação Patrimonial: contributos para a construção de uma educação patrimonial*. (p. 17-34). Braga: CIED, Universidade do Minho.
- Santisteban, A. (2005). *Les representacions i l'ensenyament del temps històric. Estudi de cas en formació inicial de mestres de primària en Didàctica de les Ciències Socials*. (Tesi doctoral). Recuperat de: <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/4666/asf1de1.pdf;jsessionid=489BA56094EEE772D866F361ED9BB8C6?sequence=1>.
- Santisteban, A., González Monfort, N. i Pagès, J. (2011). Una investigación sobre la formación del pensamiento histórico. Dins R. M. Ávila, M. P. Rivero i P. L. Domínguez (ed.). *Metodología de investigación en didáctica de las ciencias sociales. XXI simposio internacional de didáctica de las ciencias sociales*. Zaragoza: AUPDCS- Libros.
- Schön, D. (1992). *La formación de profesionales reflexivos. Hacía un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones*. Barcelona: Paidós.

- Schön, D. (1998). *El profesional reflexivo. Cómo piensan los profesionales cuando actúan*. Barcelona: Paidós.
- Silverman, D. (1993). *Interpreting Qualitative Data: Methods for Analyzing Talk, Text and Interaction*. London: Sage
- Stake, R. (1998). *Investigación con estudio de casos*. Madrid: Ed. Morata
- Stodolsky, S. (1991). *La importancia del contenido en la enseñanza. Actividades en las clases de matemáticas y ciencias sociales*. Barcelona: Paidós.
- Tojar, J. C. (2006). *Investigación cualitativa. Comprender y actuar*. Madrid: Editorial La Muralla.
- Tojar, J. C. (2010). La investigación cualitativa en educación. Dins S. Nieto (ed.) (2010). *Principios, métodos y técnicas esenciales para la investigación educativa*. (p. 403-424). Madrid: editorial DYKINSON.
- Torregrosa, A., Falcón, M. (2012). Patrimonis com a passatges connectius. *Guix. Elements d'Acció Educativa* (381), 30-32.
- Tort, A. et al. (2008). *Fons Mercè Torrents. Exposició MUVIP*. Recuperat de: <http://dspace.uvic.cat/biblioremot.uvic.cat/xmlui/handle/10854/5043>.
- UNESCO. *Intangible Cultural Heritage*. Recuperat de: www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=ES&pg=home.
- Vallès, J., Pérez, S. (2012). ¡Oye, el patrimonio es nuestro!. *Aula de innovación educativa* (208), 14-17.
- Vicent, N., Ibáñez, Á. (2012). El uso de las nuevas tecnologías y el patrimonio en el ámbito escolar. *Aula de Innovación Educativa* (208), 22-27.
- Villalón, G. (2014). *Própositos y prácticas de la enseñanza de la historia de una Profesora de Educación Primaria. Análisis de una práctica basada en los propósitos de la enseñanza*. (Tesi doctoral). Recuperat de: http://ddd.uab.cat/pub/tesis/2014/hdl_10803_284138/gvg1de1.pdf.
- Walker, R. (1989). *Métodos de investigación para el profesorado*. Madrid. Editorial Morata.
- Zeichner, K. (2017). *El maestro como profesional reflexivo*. 11th University of Wisconsin Reading Symposium: "Factors Related to Reading Performance". Milwaukee (Wisconsin, Estados Unidos). Recuperat de: <https://practicareflexiva.pro/wp-content/uploads/2012/04/Org-El-maestro-como-profesional-reflexivo-de-Kenneth-M.-Zeichner..pdf>

ÍNDIX ANNEXOS

En el suport adjunt es troben recollits els annexos:

1. Entrevistes

Annex 1a: Entrevista inicial Mariona

Annex 1b: Segona entrevista Mariona

Annex 1c: Entrevista inicial Marta

Annex 1d: Entrevista final Marta

Annex 1e: Entrevista final Mariona

Annex 1f: Entrevista Neus

2. Qüestionaris

Annex 2a: Qüestionari inicial alumnes

Annex 2b: Qüestionari final alumnes

3. Observació participant

Annex 3a: Diari de camp

Annex 3b: Sessions de gravacions

4. Focus grup

5. Triangulació instruments

Annex 5a: Entrevistes

Annex 5b: Observació participant: diari de camp i gravacions

Annex 5c: Focus grup

Annex 5d: Qüestionaris

ÍNDIX DE FIGURES

QUADRES

- **Quadre núm. 1.** Evolució del concepte de patrimoni cultural. p. 30
- **Quadre núm. 2.** Combinaciones entre educación y patrimonio. p. 37
- **Quadre núm. 3.** Proposta de model inclusiu d'educació del patrimoni i dels museus. p. 43
- **Quadre núm. 4.** Fases, objectius, instruments i temporització del marc metodològic de la tesi. p. 71-72
- **Quadre núm. 5.** Instruments utilitzats per a la recerca. p. 73
- **Quadre núm. 6.** Preguntes entrevista inicial Mariona. p. 76-77
- **Quadre núm. 7.** Exemple d'observació participant. p. 79
- **Quadre núm. 8.** Exemple diari de camp. p. 80
- **Quadre núm. 9.** Anàlisi de sessions de vídeo. p. 82-83
- **Quadre núm. 10.** Preguntes segona entrevista Mariona. p. 85
- **Quadre núm. 11.** Preguntes entrevista inicial Marta. p. 87
- **Quadre núm. 12.** Descripció focus grup. p. 91-92
- **Quadre núm. 13.** Preguntes entrevista final Marta. p. 96
- **Quadre núm. 14.** Preguntes entrevista inicial Marta. p. 98-99
- **Quadre núm. 15.** Preguntes entrevista Neus. p. 101-102

IMATGE

- Imatge núm. 1.** González Monfort, N. (2006). *L'ús didàctic i el valor educatiu del patrimoni cultural*. (Tesi doctoral). p. 33

ANNEXOS

Entrevistes

ENTREVISTA INICIAL MARIONA (16 DE SETEMBRE DE 2015)

– Defineix-te com treballes tu a l'escola. Com et definiries? Com t'agrada treballar?

M'agrada de treballar amb el nens, al costat del nens i aprendre molt dels nens.

Des de sempre he treballat sense llibres perquè pensa que aconseguir aquest objectiu no podem aconseguir-ho no podem tenir una cosa tan "encasillada".

Estàs molt marcat pel currículum i has d'intentar aconseguir i fer les dues coses. He ha arribat a la conclusió per anar bé que els nens disfrutin aprenent i sobretot treballant. Si aconseguixes aquest objectiu no cal fer 10 treballs, 20 temes, ni 50 projectes, només cal fer-ne un, no cal fer-ne un i els nens marxen sols que han aconseguit l'objectiu, que és disfrutar, tenir il·lusió per aprendre i saber recursos per treballar molt bé.

– Treballes d'aquesta manera. D'alguna manera alguna cosa et deu haver influït? Perquè el teu ensenyament no va ser així...

La il·lusió dels nens. Quan tu treballes d'una manera concreta, els nens de seguida et responen. Tant per bé com per mal. Veure les cares del nens. Com et segueixen, veure la motivació que els hi pots encomanar. És una cosa recíproca.

– Quan tu devies estudiar, que no t'ho feien així, més aviat et devies avorrir? Penso jo si ara busques aquesta il·lusió.

No ho recordo. M'agradava anar a l'escola, m'agradava aprendre. Aquesta il·lusió l'he apresada més d'adulta, amb els nens, que amb el que em van ensenyar. M'encanta. Encara ara a punt de jubilar-me, m'il·lusiono i ho visc d'aquesta manera, m'il·lusiono per les coses que em resulten noves. Imagina't el nens que tenen una vida per davant per aprendre, imagina't com els has d'il·lusionar.

– Com treballes el medi a les aules?

Ara els últims temps he descobert el treball per projectes. És la millor cosa del món. Desapareixen els horaris. Haver de parar a les 10 per fer mates, plàstica... i estàs engrescat amb una cosa i poden continuar el projecte. És evident que no pots estar-hi el 100% del temps que vols perquè dins l'escola hi ha els especialistes, els horaris dels claustres, i no, encara no són els 100%. Però poder treballar un mateix fil conductor i anar tibant el que surt en un moment és fantàstic. Que una cosa de matemàtiques, et porta una cosa de llengua. Avui mateix una cosa de comprensió lectora de català ens ha

permès veure una cosa de castellà. Aprofitar qualsevol oportunitat per crear coneixement i per enriquir-se.

– **Per què antigament funcionaves amb el medi amb els llibres?**

No. Fa 32 anys que treballo i el primer any que vaig treballar en una escola en vaig fer servir una mica perquè estaven comprats. Aquella època anava amb al tren i duia la màquina d'escriure (per preparar materials). No m'han agradat, perquè m'ofeguen. Aquella pressió, pensar que els pares haguessin comprat els llibres i haver de tocar tots els temes. Sempre he dedicat moltíssimes hores de feina per preparar els materials. Vol dir molta dedicació però ho he fet tan contenta que no m'ha suposat cap problema.

– **Els projectes, què en penses? Veus als nens la il·lusió que em comentaves?**

Sí moltíssim, penso que tots els mestres ho haurien de poder veure-ho, sense que els nens ho veiessin.

– **Abans no treballaves així. Va a ser a partir d'algun moment que vas canviar a projectes? Va ser per una casualitat? Per algun motiu concret?**

Jo m'elaborava sempre els materials. Jo sempre he estat a cicle superior. Jo l'adaptava a la meua manera. Adaptava coses. Agafa llibres, no els fotocopiava tots sinó que ho adaptava. Però va arribar un moment que semblava massa un llibre i de fa dos anys cap aquí vam fer un pas per convertir-ho en un projecte únic. A partir d'una cosa que fèiem que era la descoberta un element patrimonial del poble. Això ajuda molt a arrelar molt als alumnes i a les famílies. Llavors va arribar un moment que vam veure que treballaven el material preparat més el material de l'element patrimonial en forma de projecte. Era massa contingut. Calia girar-ho. És quan vam veure que calia treballar a partir de l'element patrimonial. I així és com va sortir el projecte de l'any passat.

– **Parla'ns del projecte del curs passat.**

Teníem ganes de treballar un safareig públic. Però amb això era poc. Van pensar en treballar el tema de l'aigua. D'on sortia? Del torrent del poble. El coneixeran i el descobriran. Jo tinc 56 anys i per primera vegada vaig sentir coses del riu del poble. Vam anar a descobrir d'on naixia. Vam anar-hi amb els nens a descobrir-ho. La classe d'aquell dia la recordaré sempre. Em va fer sentir o pensar en les classe d'en Pau Vila. Vàrem caminar fins descobrir-hi, els vam fer observar la natura, vam buscar un coll on naixia el torrent. I els van fer buscar als nens on seria. Els hi van donar una estona i que

els nens busquessin. Tots anaven i tornaven buscant-ho. Finalment un grup el va trobar i els van fer acabar de deduir que sortia un caminet d'aigua i que seria el torrent. Al projecte li vam posar "el camí de l'aigua". El vam seguir, el vam mesurar, veure qualitat... Vam treballar tots els àmbits i de forma transversal. Vam veure l'aprofitament del cabal, vam veure mapes del pobles que anaven als horts, també servia per energia hidràulica, vam arribar al safareig i veure la vida al safareig. No només com a element patrimonial sinó com a lloc de vida. Vam veure els afluents del torrent, jo no ho sabia sent filla del poble. Vam veure les fonts, els nens les van treballar, i les vam recuperar. La ubicació, la història, anècdotes. Vam recuperar una font perduda (netejar, arreglar) i se la senten molt seva.

– **Comentaves que sempre heu treballat elements patrimonials. Quins elements heu treballat?**

Relotges del sol del poble, el monument dedicat a mossèn Cinto, també al poble hi havia molts picapedrers i vam treballar les llindes de pedra que parlen i ens expliquen coses, vam crear una ruta per veure-la, vam veure l'expansió del poble, els elements religiosos de les llindes. Vam descobrir com es van esborrar durant la República, després com en el franquisme es va tornar a obligar a posar i repicar-ho.

Recuperar els noms de les cases del nucli antic. Els renoms que tenien: Can Pistola, Ca l'Escloper, Can Torrents del Pa, Can Torrents del Vi... Més endavant també ho vam fer amb les masies. També vam conèixer la vida a la masia. Va ser durant més d'un curs. El del safareig lligat a l'aigua i també alguns d'altres.

– **Treballes molt l'educació patrimonial. Què en penses de l'educació patrimonial? És important per l'escola? Com ho veus?**

Molt important!! Els nens petits de seguida s'agafen objectes que se'ls consideren seus. El sentit de propietat els humans el tenim i l'anem enriquint i modificant al llarg de la nostra vida. El sentit de propietat ens fa un sentiment d'estima i ens fa més bones persones. Ho vull pensar així. Un nen que hagi treballat un element patrimonial, ho vull pensar així, difícilment li farà una bretolada. Ho vull veure així. Allò li dóna oportunitat d'aprendre molts aspectes des de l'àmbit valors, el llenguatge, les matemàtiques, el medi. Abans no es treballava el patrimoni i és molt ric que es faci.

– **Creus que ha canviat? Tu, evidentment, que sí. Però companys mestres que coneixes també ho estan fent?**

Jo penso que el treballar d'aquesta manera en cicle superior, al treballar així ha donat il·lusió nova a l'escola. Jo sempre he treballat així perquè he volgut i he tingut la sort de treballar en una escola que m'ho ha deixat fer i això ha set una sort. Ho he fet d'una manera molt lliure i és molt valorat. Els companys hi van entrant mica en mica i ho van veient i es van il·lusionant també. Mai és al 100%, però sí que estem passant un moment que com a línia d'escola estem vivint aquesta il·lusió i anar en aquesta direcció. Vol molta dedicació i molta entrega i no tothom la vol tenir o no la pot tenir a vegades per diferents motius (nens, situació personal) i s'ha de respectar. Però seria maco que tots anéssim en una mateixa línia. Si que un cop a l'any tenim la costum d'explicar els projectes als companys. Tots ens presentem, perquè convivim i no sabem que fem, cadascú té molta feina amb la seva classe i un dia a l'any quan encara no tenim nens, al setembre, ens ho expliquem, fem una mena de jornada. I t'adones del que fan i la gent hi veu coses a fer. Hi ho veu possible.

I en els últims anys també hem ensenyat als pares la feina feta. No ho ensenyem els mestres sinó que ho ensenyen els nens. Els nens un dia a final de curs, un diumenge, es converteixen en els veritables protagonistes del que han treballat. Ells dirigeixen, nosaltres fem el treball previ i ho organitzem, però aquell dia només acompanyem. Convidem a tothom, als pares, a l'AMPA, a l'Ajuntament, a la gent del poble... Els nens fan invitacions, a vegades depèn del curs han fet un díptic, es reparteix. Un tema que abans no he pensat en dir, vam fer un (projecte) d'esgrafiats que tenen les cases. Es fa un detall aquell dia, els nens van fer un punt de llibre i el regalaven. Es fa una matinal i és molt maco. Es fa un esmorzar conjunt i els nens expliquen a les famílies. I procurem convidar algun especialista. En el cas de "les pedres parlen" van convidar un picapedrer, i els últims picapedrers [explica anècdota entre picapedrers]. En les matinals també intentem lligar la figura de Verdaguer. Les matinals són molt maques, es fan en diumenge, suposa un esforç però són molt maques. Per exemple aquest any (passat 2015) en el camí de l'aigua es va convidar una iaia de l'escola, ens va fer el procés de la bugada primer al torrent amb tots els elements i després la bugada al safareig. Vam treballar amb els nens com era la bugada i què volia dir fer bugada.

– Ara aquest curs faràs un projecte de Sant Pere de Casserres. Explica'm una mica el projecte.

Aquest projecte ens el van encomanar en un grup de treball, fer un projecte per ajudar als alumnes de la comarca i de Catalunya que descobrissin el monestir de Sant Pere de

Casserres des de tots els àmbits. El vam preparar en forma de projecte. Hi ha una estructura de fer unes activitats prèvies abans d'anar-hi fent-ho a l'aula i consisteixen en situar-lo geogràficament aprofitant les noves tecnologies, després treballar les característiques climàtiques, de zona, de relleu, la presència del riu Ter, veure un meandre en directe. Després, unes activitats per anar-hi, i caminar per allà, veure l'entorn, sobretot vegetació i fauna. I una tercera part dedicada al monestir pròpiament dit. Ho vam presentar el curs passat, està penjat en una web i en aquest any en farem la prova de pilotatge a l'escola. I si trobem dificultats, puguem polir-les, millorar-les i que altres escoles no es trobin amb aquestes dificultats. O sigui, donar a conèixer als nostres alumnes sinó fer aquest acte de servei pels companys escolars de Catalunya.

– **En parlar del projecte de l'aigua has parlat de Pau Vila. Vols dir que no és una influència teva la figura de Pau Vila? A més, t'ha sortit de forma espontània.**

Segur. Quan jo vaig estudiar magisteri l'any 1977 ho havia fet fins aquell moment tot era en castellà. Per tant, no només ens van formar com a mestres sinó en la llengua catalana i en la cultura catalana. No havíem fet res. Havíem estudiat Catalunya com una regió més d'Espanya i em va costar molt dominar la llengua catalana, i més fer-ho a partir dels 18 anys. I es va fer molt bé. I recordo que el professorat d'aquell moment de la universitat que ens explicava la geografia ens parlaven de Pau Vila. I en aquell moment que vam fer els nens (vam buscar el naixement del torrent), em va venir al cap Pau Vila. No és que ens emocionéssim una mica i dèiem que totes tres (mestres) que dúiem el projecte, però sí que dèiem quina sort teníem de tenir aquests nens. Aquella il·lusió que parlàvem al principi, igual que quan vam recuperar la font. Van ser moment molt especials, sempre ho és, però aquell més. I vam dir "Quina sort que tenim de tenir aquests nens i quina sort que tenen ells que nosaltres tinguem ganes de fer aquestes coses".

Segur que va ser una influència.

Els primers anys de treballar al poble m'havia quedat gravada de l'escola més de la República (Escola Nova), la que els nens treballaven i feien la geografia al pati. I aquesta imatge em va acompanyar i ho vaig descobrir a magisteri. No ho havia vist mai. I això em va acompanyar.

Aquests primers anys de treballar a l'escola del poble, en fa més de trenta, tenia una classe que tenia tres cursos alhora i una cosa que semblava per no aguantar, més tard ho vaig trobar a faltar. Els primers anys, tres cursos alhora, després durant uns quinze anys

dos cursos i després un curs sol. L'enriquiment que es feien, ja era una manera de treballar cooperativament. El que donaven els grans als més petits i viceversa era un enriquiment. Jo treballava en una classe que al costat hi havia un pati de pins. I a la primavera trèiem les taules i les tardes treballàvem a fora, fèiem la classe allà. Hi havia una sensació de pau i tranquil·litat. Ho recordo de manera molt entranyable. Ara ja no ho podem fer. I és una manera de fer que t'acompanya.

SEGONA ENTREVISTA MARIONA (22 DE GENER DE 2016)

- **Un cop acabat el 1r trimestre. Valoració del projecte de Sant Pere de Casserres?
Com el veus?**

Més gratificant del que s'esperava. És un tema que dóna molt de si i pot aprofundir en més aspectes del que es van pensar quan es va preparar el projecte.

La majoria de coses del currículum de cicle superior es poden fer en el projecte des de totes les àrees. Treballar molta metodologia.

Els nens estan molt actius i podem treballar molts elements no pensats.

- **S'està desenvolupant com havies pensat o supera les expectatives?**

Està superant les expectatives. Per exemple: hi havia descoberta riu Ter, al ser bones condicions dels nens han pogut aplicar tècniques de treballar que a partir d'un element poden treballar un tema concret.

- **Heu canviat coses del projecte inicial?**

Moltes, més activitats del projecte original. Com que les condicions són favorables, ho aprofito.

- **Vau fer una sortida. La va canviar i va provocar cert malestar a les mestres.
En el projecte hi ha coses irrenunciables?**

De moment, amb les companyes veurem que podrem portar a terme totes les activitats previstes, tot i l'ampliació de les coses que hem fet. L'horari ens està ajudant aprofitant hores d'anglès o medi natural dins el projecte i crec que podrem fer-ho tot.

- **Tot el projecte et lliga molt bé amb Coneixement del Medi o pots aprofundir en altres àrees?**

Estic super parada perquè podem treballar-ho tot i aspectes del projecte de l'any passat ens estan servint ara. Com les mesures del torrent i el sistema mètric, ens ajuda a treballar ara. O les xarxes hidrogràfiques, ara els nens ho recorden, i al parlar del riu Ter treuen coses del curs passat.

- **I has tingut algun moment en què heu col·locat coses en calçador? O han anat sortint de les diferents àrees i han anat quadrant?**

Pots anar aprofitant coses, com a partir d'una foto antiga fa que els nens facin comentaris que no havíem pensat que podrien sortir.

– **El mètode que teniu de treballar els projectes. L'escola en general potencia treballar així? I la vostra escola potencia treballar així?**

Tampoc conec moltes escoles però conec a mestres. El treball per projectes no deixa de ser una filosofia i per desgràcia no tots els mestres estan disposats a fer-ho. Es molt xul·lo, molt engrescador, però demana implicar-se 100%. Uns per por, uns altres per falta de temps i uns altres per faltes de ganes n'hi ha que no hi arribaran mai. Molts tenen por i s'escuden que es deixaran aspectes.

– **Del currículum?**

Sí, diuen que es deixaran aspectes del currículum i diuen que val més un llibre, almenys allà hi és tot. No tenen en compte que sí, que potser ho facin tot, però que els nens ho facin tot amb un terrible avorriment que es tradueix amb res. És millor deixar-se coses però que el que s'aprèn sigui supermotivador.

Pel que fa a la nostra escola, la meva impressió, nosaltres un cop a l'any ens expliquem els projectes al setembre a nivell de claustre. El fet de treballar sense llibre a cicle superior, que fa molts anys que s'hi treballa, ha animat a la gent de l'escola a fer projectes, no hi treballen al 100% com a cicle superior, però sí que a tots els cicles es fa algun projecte.

– **Per tant, tens la sensació que els companys us entenen?**

Al contrari, ens entenen, ens admiren o, millor dit, valoren la nova metodologia. Hi ha gent que li fa respecte però al veure a nosaltres que ho fem sempre algú o altre del cicle els ha animat i fa que vulgui tirar endavant.

Però a nivell de mestra, a nivell general (altres escoles), no és el que passa.

– **I el projecte en si, d'aquí al final, què n'esperes?**

Ara mateix a gener penso que ho acabarem, però com passa sempre al mes de maig haurem de córrer. Però de moment estem anant sobre les dates previstes. [Fa una valoració de per on passen cada àrea que treballa el projecte i de què falta fer. Parla d'anglès i medi natural, que fan conjuntament, i com estan treballant les egagròpiles. Valora les ganes que hi ha de fer la segona sortida que han de fer al febrer.]

El mes de maig a partir de tot el que han après farem una matinal perquè els nens siguin els guies i puguin explicar tot el que han fet.

La part del medi social, la preparació, la volen fer abans de Setmana Santa. Treballar una mica l'edat mitjana i en la tercera visita puguin treballar tota l'estructura del monestir per dintre, les estances i com funcionava.

- A nivell de les proves de sisè us porta problemes, beneficis?

Alguna activitat estarà relacionada, com poden ser àrees o perímetres que surten a les proves. Les proves de sisè ens enreden per treballar el projecte. L'any passat fèiem totes les hores pel projecte, aquest any hi ha un hores per les proves. I sisè és un curs de pressió i fer les proves malament no ens ho podem permetre. I s'han de treballar.

ENTREVISTA INICIAL MARTA (22 DE GENER DE 2016)

– Com et definiries com a mestra?

Intento arribar a tots els nens, amb ritmes, diferents aprenentatges, i que tots tenen diferents maneres. Intento estirar a tots els nens perquè arribin tots al mateix lloc i és el meu objectiu principal. Que tots tinguin les mateixes oportunitats. Cal estar molt al cas, n'hi ha més tímids, n'hi ha més participatius, i, per tant, cal anar combinant-ho. També treballar per projectes ho ha facilitat i tots troben el seu ritme i ajuda. Uns més avançats i altres no.

– I creus que tots arriben on tu vols com a objectiu?

Sí, però sempre hi ha el que podia fer més i el que no. Com a mestra sempre tens dubte. Mai acabo del tot satisfeta. Quan ets tutora cal tocar moltes teclès i costa molt de gestionar-ho.

– Ets molt crítica amb tu mateixa?

Sí.

– Això no surt a la carrera de magisteri, però això és bo?

Cal ser molt crític i anar a més i millorar. I sempre depèn de tu. Aprens amb el nens i cada dia t'ensenyen coses. I sempre tens la inseguretats.

Els faig reflexionar que són grans però cal tenir en compte que són petits. Heu de treballar que vosaltres voleu, no perquè us ho digui jo o els pares.

I en aquesta societat que tenim molts es queden pel camí?

Els fem fer grans però són petits.

– En altres escoles que havíeu estat, el tema del Coneixement del Medi com els veus aquí i en altres escoles?

Altres escoles era o bé llibre, millor entorn proper que llibre. Sí que es feia llibre i un projecte que sortia dels nens (els romans a cicle inicial). Aquí els dos últims anys hem capgirat el medi. Quan vaig arribar aquí, llibre ja n'hi havia però eren temes preparats tipus dossiers, els alumnes tenien més autonomia. Però ara fem un projecte i tot posat a dins (medi, català, mates,..) i m'hi sento més còmode. Però també tinc dubtes, ja fem tots els temes i els nens han de continuar i no volem que quedin buits ens els

aprenentatges. I funciona molt bé sobretot treballar així el medi i sobretot amb l'entorn de l'escola que tenim.

– I tens la sensació que els projectes són molt millors com a pràctica docent de mestre? O penses que hi ha coses bones i dolentes?

Hi trobo totes les virtuts, però has de tenir molt clar que vols treballar i tenir molt clars els objectius. I hem arribat aquí perquè hem anat fent un procés. No sé si a la primera escola m'hi hagués sentit tan bé. Si ara tinc dubtes, llavors encara més. A més un projecte potser tan ampli com vulguis, per tant, t'has d'anar limitant tu.

– Per tant, creus que és com un projecte d'aprenentatge que has tingut?

Sí, ara m'hi sento molt més còmode per l'autonomia que dones als nens. Pot semblar una classe caòtica, que si algú entra no entengui, però tothom va fent al seu ritme i sembla que arribes més als nens.

– També caldria plantejar-se què és una classe caòtica.

Permet molt treballar en equip. A cinquè costa molt perquè a cicle mitjà han treballat poc així i en canvi ara a sisè treballen en grup, se'ls fan ells. A cinquè s'esveraven molt. Ara ja no. És una adaptació per la mestra però també pels alumnes.

A l'escola ja van fer projectes des de primer però on tot es projecte és a cicle superior i, per tant, al principi costa. Les primeres classes de cinquè penses que no ens en sortirem i després a sisè marxen sols. Se'n recorden del projecte del curs passat i apliquen coses en el d'aquest any. Per tant, ho estem fent bé.

– Els últims projectes que heu anat fent com els heu decidit? Conjuntament? Tu, la Mariona, la Romina? Com ho heu gestionat?

El de l'any passat en vam parlar totes tres. El de l'any passat no va sortir dels nens, tot i que ells pensessin que sí, nosaltres sí que teníem molt clar què volíem fer. I el d'aquest any va sortir del projecte fet per la Mariona i vam dir posem-lo a la pràctica. L'any passat en vam parlar molt.

– Però després com planifiqueu, surten idees? Com planifiqueu?

Ens trobem una hora la setmana que coincidim i creem, parlem, canviem, fem les activitats. La Romina, la part de natural en anglès. La Mariona i jo, tot el projecte. I intentem que el projecte sigui tot el interdisciplinari que es pugui.

- **Aquest projecte o el de l'any passat sempre tenen de comú denominador el tema del patrimoni o l'educació patrimonial? Creus que és bo treballar així o per què ho feu així? O no feu una altra cosa?**

A mi m'encanta, i fer la recerca històrica i viure l'entorn que tenen al seu voltant i que els nens s'adonin que hi ha elements patrimonials propers d'altres èpoques i testimonis d'altres generacions. Els aporta uns valors i els hi obre els ulls d'una altra manera, i aniran a llocs del món i com que han vist les places properes aniran a París o altres llocs i ho veuran. I a més, a partir de l'entorn proper pots ampliar-ho i aprendre a valorar el que tens i ho estimes. I a més, forma part de la seva història perquè forma part seu.

- **Creus que se'n fa en altres escoles?**

A l'escola que van els meus fills alguna cosa es fa. A una altra escola de la comarca també es fa alguna cosa.

També penso que hi fa molt les mestres que hi ha. Aquí *al poble d'on és l'escola...*

Hi ha mestres del poble i això fa que s'ho estimin i transmetre als nens aquesta estima.

Si ets d'un altre lloc i no t'impliques tant...

Ens els llocs que he estat es feia però més puntualment.

Que els nens aprenguin estimar el seu entorn proper.

- **Centrats en Sant Pere de Casserres, que ara ja ha passat el primer trimestre, m'agradaria que expliquessis com ho veus, que fessis un estat de la qüestió.**

Jo a Sant Pere de Casserres hi havia estat poc i també l'estic descobrint. Només amb la primera sortida que vam treballar l'entorn, dóna per treballar molt. No només per la història sinó per l'entorn, com arribar, el sender,... hi pots posar mates, llengua, tot. També l'hem ampliat molt: el riu Ter, l'embassament de Sau, les *comunidades* autònomes... Els nens estan encantats.

- **Està superant el que esperaves? La planificació feta al setembre?**

Planifiquem cada setmana.

- **No pensaves que donaria tant?**

El setembre ens ho vam estar mirant. Pel que fas amb el que et demanen els nens se't van obrint coses. A partir d'un llibre del pla lector que parlava d'una inundació d'un poble, ens va servir pel tema del pantà de Sau. A mida que vas fent, vas veient coses que pots posar-hi. Jo no puc planificar només mirant-ho. A mida que t'hi vas trobant,

vaig planificant coses, i a vegades prepares classe i no surt res i el dia que improvises surt perfecte.

– **I creus que treballar d'aquesta manera t'enriqueix molt més? Per què el llibre et limita molt?**

El llibre et limita molt però et dóna molta seguretat. Jo entenc la por dels mestres novells, però cal perdre una mica la por. Tots els continguts tampoc els pots donar i cal ser conscient que ara som més acompanyants i ajudar a arribar a un lloc que donar continguts, que a més ho poden trobar a l'ordinador. Hem d'anar més per acompanyar i guiar-los en el seu aprenentatge que ser transmissor de continguts. Saber fer bones cerques d'informació i on buscar-ho i no sempre Internet és bo. Tot allò memorístic a vegades no té sentit. Però, és veritat que quan surts de la universitat, per l'ensenyament que et donen, pensava que calia saber els rius, el clima,... i crec que cal ensenyar-los a investigar.

– **Com definiries la teva companya i la seva forma de treballar? Com la veus com a mestra?**

La veig fantàstica, és un referent que està a punt de jubilar i sempre innova. Quan vaig arribar fa set anys ja no hi havia llibres i sempre hem treballat juntes, no sent primer paral·leles, però sí a cicle. Ha innovat sempre molt. Va ser la primera fora llibres i és una persona a poc anys a jubilar-se i molt oberta als canvis i a innovar-se. M'agrada molt la frase que diu que "això pels nens per anar per la vida...".

Jo penso que he crescut molt al seu costat. Al canviar i voltar va molt bé. Com a negatiu penso que a la Mariona li hagués anat bé voltar i veure diferents maneres de treballar i ella té les idees molt clares.

– **Creus que de mestres se'n troben així? I s'haurien de clonar?**

A la nostra professió hi ha molta por als canvis. El llibre dóna molta seguretat, fer les coses sempre igual dóna molta seguretat i hi ha por a canviar. També per canviar, innovar i treballar per projectes es necessita temps i no tothom està disposat. A dins a l'escola pública encara hi ha molt funcionari i que té el seu horari molt clar.

Dins els claustres hi ha moltes mestres que diuen: com ho podeu fer? però com us surten les idees? I mestres que fa molts anys que treballen. I que nosaltres també tenim els nostres dubtes. És perdre la por.

– **I tens la sensació que el mestre com que té llibre no es llança a la piscina i en part es cohibeix?**

És una seguretat que els hi dóna, o els mateixos equips directius a vegades fan que tothom els mateixos llibres, la mateixa editorial i que així tothom treballa igual. En projectes has de tenir molt clar i avenir molt. En una escola no només pot haver-hi una persona que vulgui projectes, llavors no té sentit. Ara a dins a l'escola hi anem anant. De moment projectes només cicle superior i infantil també. Però cicle mitjà encara només llibres. És un procés.

– **A nivell de pares, com ho veuen? Creus que estan contents?**

Estan contents perquè veuen que els nens aprenen i estan contents, però ells tenen l'objectiu que han d'anar a l'institut. I els pares et diuen les seves pors. I et pregunten: però el proper curs a l'institut tindran deures i estarà preparat?

– **I què els dius?**

Jo crec que estaran més preparats perquè lo difícil és treballar com ho fem nosaltres per projectes i **sense** llibre i que l'alumne s'hagi de gestionar la feina i sigui autònom. A partir d'aquí lo fàcil és tenir llibres i llibretes.

– **Surt tema deures amb els pares? I et preguntes: ho sabran?**

Hi ha pares que també busquen instituts que treballin així.

A vegades tens la sensació que a primària innovem molt i a secundària no, i és un retrocés perquè els professors només saben la seva matèria.

– **Creus que el nen que no se'n surt en un llibre potser sí amb els projectes?**

Jo crec que sí perquè potser amb un llibre se'n sortirà encara menys i aquí amb els projectes sí que se'n pot anar sortint.

– **Vols afegir res més?**

Penso que el treball per projectes serveix perquè quan vols una feina volen que sàpigues treballar en equip, flexible, sàpigues adaptar, buscar informació, autònom, responsable, i penso que el treball per projecte dóna tot això.

I ara es parla de ser competent? I de les competències?

És això, i ho facilita el treball per projectes, en canvi, un llibre no t'ho facilita.

ENTREVISTA FINAL MARTA (28 DE JUNY DE 2016)

– **Un cop acabat el curs i finalitzat, explica quina valoració fas del projecte de Sant Pere de Casserres.**

La valoració és molt positiva. Els nens han estat molt motivats. Sant Pere de Casserres ha donat de molt per treballar de tot, èpoques, mates... El que ha passat és que al fer sisè amb les proves i amb certs temaris que s'han de fer de mates o llengua, i tot no es podia encabir dins el projecte. Ha costat una mica. Ho fèiem una mica en paral·lel i penso que ha funcionat. El fet que treballar en paral·lel m'ha faltat temps per poder acabar bé el projecte, no he pogut aprofundir bé en la vida medieval, en els monjos d'aquella època...

– **Sense les proves t'hi haguessis estès més?**

Sí. El curs passat, al no haver-hi les proves, vam poder fer més el projecte i anaves més relaxat.

– **Però hi heu encabit moltes coses del projecte inicial?**

Hi hem posat coses com el %, d'estadística... però ha quedat la sensació de poder-ho fer amb una mica més temps. El temps sempre falta.

– **Però si et passa això creus que el projecte ha anat funcionant?**

El tema ha agradat i ha funcionat, i hem anat afegint coses que no prevèiem, com el pantà de Sau, i potser ens hem estès en coses i en altres, no. El projecte és això, organitzar-se bé perquè sinó, te'n pots anar per les branques.

– **Canviaries o has canviat coses i per què?**

En el projecte falta molt l'apartat de l'avaluació. Ens trobàvem que havíem de posar nota final de trimestre i no sabíem com avaluar. El gran dilema és com avaluem. No és només avaluar el contingut, per exemple l'any del monestir, sinó com avaluem el treball en equip que han fet, el treball cooperatiu que han fet, com han cercat informació, com valorem la presentació que han fet, com s'han organitzat. Ens falta això.

– **Però heu fet rúbriques?**

Hem fet rúbriques a final de trimestre per posar nota i penso que cal fer més una avaluació formativa. Que no sigui només per posar nota. Que els nanos... anem fent

coses de coavaluació, d'autoavaluació, d'avaluació en grup, i que ells en siguin més conscients del que estem fent. No només final de trimestre perquè necessitaven nota.

– **Què és el més important que heu aconseguit (finalitats)? Us les havíeu plantejat? Han sortit com volíeu?**

L'objectiu principal sempre és treballar un element patrimonial, que l'estimin, el valorin, el respectin i que l'expliquin a tot arreu allà on vagin. L'any passat amb el torrent era el mateix. Tenim un entorn privilegiat aquí al costat i cal fer-lo servir. I que a partir d'aquí ho podem treballar tot, com les mates, llengua, castellà, anglès, naturals... i penso que ho hem aconseguit.

– **I creus que els nens ho han aconseguit?**

Penso que sí que ho valoren, ho veuen. L'altre dia un nen em va dir que havia anat a un lloc i havia vist un arc de mig punt. Vaig pensar ja hem aconseguit algo. Igual no ho era però aconseguit, ja hi ha pensat.

– **A nivell de metodologia, estàs contenta com han funcionat les classes, les sortides?**

Penso que sí perquè primer pensàvem que fer tres sortides a Sant Pere de Casserres s'avorririen, i, en realitat, els hi ha encantat i ha anat molt bé. Si hi haguéssim anat més, també, de fet hi hem anat quatre cops comptant la matinal. Han respost molt bé. I hem pogut treballar en equip.

– **Han fet treball cooperatiu?**

Sí. Hem treballat cooperativament i treball en equip. De fet, penso que hem d'aprendre a fer treball cooperatiu.

Potenciem que puguin treballar en equip, s'ajudin els uns als altres i les debilitats d'uns siguin ajudades per les fortaleces dels altres. I uns aprenguin uns dels altres. Jo en aquest grup que tinc tres nens amb dictàmens, ha anat molt bé treballar així. Perquè no és la típica classe magistral, ho ha entès i avall. Això ja està passat de moda. Jo crec per anar aprendre junts i cadascú al seu ritme.

Ja miraves que no sempre està al mateix equip i que anessin canviant de companys de treball, que puguin anar treballar al seu ritme i se senten més còmodes.

– **En una classe de sisè què aporta a la classe de primària un enfocament centrat en el patrimoni? O podria ser una altra cosa?**

Sempre ens qüestionem és que el projecte Sant Pere de Casserres els hi vam dir nosaltres, i sempre ens queda que el treball per projectes hauria de sortir d'ells. Perquè es motiven i els hi agrada més a ells. Clar, nosaltres els hi vam dir Sant Pere de Casserres i punt. La veritat és que tenim uns nens que s'han motivat des del primer moment però et queda el dilema que potser el tema si hagués sortit d'ells no hagués set un tema patrimonial segurament.

– I un cop vosaltres heu triat el patrimoni, creus que a ells els hi ha aportat molt?

Penso que sí.

– Ahir llegia un article on s'explicava que treballar elements patrimonials a l'escola els nens ho veuen com ja està el rotllo de sempre, a veure quatre pedres, avorrida, o les escoles ho fan servir com a tancament. En canvi, vosaltres no ho heu treballat així sinó que heu integrat el tema, creus que ha estat beneficiós per a ells?

Molt beneficiós i avorrit gens. La primera sortida vam treballar l'entorn (vegetació...), no només les pedres. La segona sortida l'entorn del monestir (hospici, cementiri...) sense entrar a dins i la tercera ha estat entrar a dins veure la biblioteca, les estances dels monjos, al haver-ho partit en tres parts crec que no se'ls hi ha fet gens pesat i no han tingut la sensació de quatre pedres i història de l'any mil... i a l'aplicar les noves tecnologies li dones un altre punt ara mateix hem aplicat l'AURASMA ells no tenien la sensació d'anar a veure quatre pedres, sinó que ara una foto, un vídeo, com enllaçarem això del claustre. O les altres vegades tireu fotos, feu un vídeo de mesura,... si que ells feien una activitat de mesura amb les quatre pedres però no tenien la sensació d'avorrit.

– I tu creus que un element patrimonial com aquest o el del curs passat et dóna molt de joc per treballar totes les àrees de forma interdisciplinària?

Et dóna molt de joc per treballar-ho i integrar-ho tot i t'aporta valors de respecte de cultura, de tradició, d'avantpassats que altres com la cèl·lula no te'ls aportarà. La conservació, com s'hi vivia, valorar el que tenim ara, com vivim ara i les comoditats que tenim. Són un valors que no es treballen i que aquests nens que ho tenen tot els hi va molt bé. Durant la matinal una nena va dir: “en aquesta casa de *l'ermitano* hi va viure el meu besavi”, això és perfecte. Si no haguéssim fet aquest tema, aquesta nena no s'ho hagués ni plantejat. Un nen va portar de fotos de Sant Romà de Sau, un besavi enfilat en una euga, segurament si no haguéssim treballat aquest tema ell no ho hagués

vist mai. Treballes història seva dels seus avantpassats i dóna per molt un element patrimonial. Pots treballar amb coses d'ara com l'Aurasma i coses dels seus avantpassats.

– I per què moltes escoles no es plantegen treballar així?

Perquè és molta feina i has de dedicar-hi molt temps i aquest any teníem la base del projecte feta. L'any passat anàvem al dia a dia. Aquest any som a sisè, hi ha molta feina, comencem per la base que ja està feta i anem ampliant. Ens ha donat molta tranquil·litat. I vol dir un temps bestial. I vol dir arribar a classe i no tenir res a punt. I la improvisació a vegades surt més bé i és el dia que surt més bé.

– Però això a molta gent li fa por?

Sí, els hi fa molta por.

**– Vosaltres us trobeu un cop per setmana i després feu pluja d'idees, què afegiu?
Mireu el currículum?**

Sí, ho fèiem així. Ens trobàvem les tres i vèiem per on passàvem. I venia una i deia: “un nen, en Dani, ens ha portat unes fotos del seu besavi”, i tu no hi comptes, doncs ho afegim, què hi posem, com ho afegim. **O la Romina, la** part de l'electricitat no la toqueu que jo ho faré a naturals, i tenim un pare a Endesa i que vingui.

Intentàvem el que sortís d'ells i és evident que als dos grups sortien coses diferents. Agafàvem el currículum i afegíem coses també a partir del que sortia d'ells. Un nen treballant les egagròpiles en anglès, *pellets*, va demanar com seria en castellà i també ho vam fer. Per tant, has de tenir clar per on passes, el temps que tens i els seus interessos. Treballant per projectes és molt important tenir clars els seus interessos.

– Vosaltres us enteníeu molt bé? Us complementàveu? I cadascú ha aportat el que ha volgut?

Ens avenim molt totes tres, ens agrada molt fer-ho i el tema d'història i elements patrimonials hi afavoreix molt. I les idees anaven sortint i una la complementava. La matinal va anar així com la muntarem i a partir d'una idea i van anar sortint. És molt important per fer funcionar un projecte que ens entenguem.

– Pel proper curs teniu en ment algun projecte? Té relació amb el patrimoni?

Cada projecte ha de ser diferent. I el dubte és si repetim, és un projecte o és com un material. Si tenim un material que funciona i va bé, per què no fer-lo servir. Hi ha escoles que cada any canvien.

El fil argumental és el tema del torrent, de Sant Pere de Casserres i després vas afegint i canviant coses a partir dels interessos que surten. Tu ja tens una base feta i et dóna una tranquil·litat. Però no has de fer el que ja s'ha fet abans. I no caure en tornar enrere i lo tradicional com si fos un llibre.

– **En aquesta escola feu projectes o petits projectes. És filosofia de claustre?**

Sí, és de claustre i equip directiu i s'aposta per això. Els horaris es fan així perquè s'aposta per això. No es parteixen en mates, llengua... Una mica marcats estan pels especialistes i aquest ho marquen. Però procurem que les primeres hores de matí a tota l'escola, com de 9 a 11, es pugui treballar.

Treballem, així que fem, ve patí ho deixem i després tornem. Si no treballes així, ara comences, ara ho deixes, no acabes fent res.

– **Fa set anys que ets aquí. Abans fèieu això?**

A l'escola que era jo no es feia. Aquí mai hi ha hagut llibres, hi havia material elaborat, era un dossier però era llibre. Afavoria a canviar coses.

– **Tu has vist el canvi? Tens la sensació que s'impliquen més?**

Els nens surten d'aquí amb una autonomia que si no treballessin així no ho serien. Fan un aprenentatge que amb un llibre no farien. Tenen capacitat de buscar la informació i que es qüestionen coses que si no féssim així no tindrien.

– **A nivell de pares heu tingut problemes? Sensació?**

Els pares són molt tolerants o és el que m'arriba.

– **A nivell entrevistes us han qüestionat coses?**

Potser dubtaven fent tres sortides. I agafes el currículum i estàs treballant-ho tot i és així. Et diuen que amb el llibre t'assegures que hi és tot. Però si ara amb un clic tens tota la informació dels rius d'Espanya. Has de tenir la capacitat de buscar la informació i veure quina és interessant i quina no. Aquest aprenentatge m'ho va ensenyar la Mariona quan vaig arribar i em va dir "però que tot saps tot?" Saber trobar quines idees són les més importants i les que no, a més perquè el contingut al Google el trobes tot.

– La figura del mestre ha canviat? Del mestre transmissor al que guia?

Hem passat del mestre que ho sabia tot al que aprens amb ells. Hi ha un mínim de continguts però cada cop és buscar entre tots, investigar, posar-ho en comú i entre tots aprenem. Sobretot en noves tecnologies es veu molt, mentre tu penses, ells ja estan fent.

ENTREVISTA FINAL MARIONA (28 DE JUNY DE 2016)

Primer parlem una mica del focus grup de forma informal. Explica les ganes que tots hi arribin. La inversió en fer coses com ha estat l'Aurasma, però com de gratificant ha estat. Parlen de mestres implicades i d'altres que no. La idea de canviar la mentalitat dels mestres.

“Els mestres cal que aprenguin amb ells, els nens. [Tot parlant de l'Aurasma] Un nen me'n va ensenyar. Jo no vull tenir aquesta visió de saber-ho tot. Si vas de savi i el que trepitja, vas malament. Hem d'anar per un altre camí i crec que ho anem tastant. La Marta al principi en dubtava de si ens deixaríem coses. És evident que hem de primer perquè els nens tinguin il·lusió i treballar i no es deixin de saber uns mínims.”

– Un cop acabat el tercer trimestre i finalitzat, explica quina valoració fas del projecte de Sant Pere de Casserres.

La valoració és súper excel·lent. Ho valoro molt especial. Va ser molt entranyable que els nens poguessin ser els protagonistes (parla de la matinal) del diumenge passat, que poguessin ensenyar tot l'aprenentatge fet, que el poguessin transmetre. He sentit comentaris de pares, de gent que ha set molt maco. Pel poble gent que li ha sabut greu no poder venir sense res de l'escola... A nivell de poble sempre s'ha valorat però abans ho fèiem separat de les matèries però ara que ho treballen en pla projecte.

Ha set molt enriquidor i ens ha donat una visió de molta satisfacció a les mestres que hem portat el projecte. Hem vist els nens molt engrescats. Ha set un projecte que ens ha donat la possibilitat de treballar totes les matèries i treballar molt interdisciplinari i fer-hi entrar tot, inclús el tema tecnològic amb la creació de les Aures.

– S'ha desenvolupat com creies? Millor o pitjor, per què?

La tenia bona i tenia una bona expectativa però el tema és molt atractiu, ja que els nens el tema de l'edat mitjana els hi agrada i a mi m'agrada molt, doncs creia que podria transmetre bé però no m'imaginava tant.

– Canviaries o has canviat coses i per què?

Segur. Li dedicaria més temps. Sempre falta temps. El primer trimestre vam fer una part que ens havia quedat pendent del curs anterior i ens vam equivocar de fer-ho. Calia fer

abans, tancar-ho i no arrossegar-ho. I també m'agradaria treballar més cooperativament. Ja ho han fet. Encara n'hem d'aprendre més. Sobretot més cooperativament a nivell de grups.

– **Tens la sensació que els nens quan treballen cooperativament aprenen més?**

Penso que sí. Que hi ha una intervenció. No només aprenen els aprenentatges sinó moltes més coses, com els valors, a ser més tolerants, preparar-se pel futur que els espera, a ser més respectuosos. No només adquirir l'aprenentatge que tu pretens sinó una part d'habilitats socials i personals que són molt interessants.

– **Quan us vau plantejar el projecte d'aquest curs us vau plantejar unes finalitats, uns objectius? Quins eren, s'han complert?**

Poder conèixer i descobrir i treballar una temàtica concreta com és l'edat mitjana., poder-la aplicar en un lloc concret que el tenim a tocar i amb una metodologia determinada que no és la que fèiem servir al 100%. Aquest any s'ha ajuntat les proves de sisè i ens ha restat temps. Ens ha faltat temps per assaborir-ho i assaborir-ho plegats.

– **Això que dius de la metodologia, creus que és millor que no pas el que fèieu abans?**

És treballar en la globalitat, a mi m'agrada molt perquè és treballar la globalitat de tot i tot tens l'oportunitat de donar-hi un sentit. Per exemple, si tu treballes les mesures, els sistema mètric és molt fred. Si tu estàs treballant el monestir de Sant Pere de Casserres i veus que és tema un punt estament i tema relacionat amb l'edat mitjana i vas allà i prens unes mesures, aquell sistema mètric que havies après en fred i que són unes dades i unes paraules estranyes, que no li veus la utilitat i el sentit, en canvi allà al monestir posant-les en pràctica i sobretot aplicant-se en la realitat quotidiana. Quina necessitat tenim de saber els decàmetres si no els faran servir mai, ho han de saber. Els nens tenen el dret i el deure de saber-ho però hem de saber ser competencials. Si aprèn a mesurar una paret i un dia aquest nen és gran i a casa ha de mesurar una paret per posar-hi un moble i aquí és on aprenem a ser competencials i té el veritable sentit.

– **Tu portes 30 anys fent docència. Al principi mai has set una amant de fer servir el llibre. Has tingut una evolució fins arribar aquí?**

Oi tant! Claríssima. Sempre sóc de no llibres. Les editorials mai hi he vist el què. M'agrada molt que siguin capaços d'observar molt, agafar a partir d'unes observacions i

aplicar-se a la realitat que ens veiem i sobretot capaços de treure conclusions. Sàpiguen, i això ho dic molt a classe, que totes les coses bones i no tan bones tenen un perquè. Que vagin per la vida amb aquesta actitud. És clar, un llibre de text és una cosa massa concreta tancada, els temes i els aprenentatges es fan concrets i tancats, que no vull dir que hi ha activitats i coses molt xules. Però, el fet de treballar d'aquesta manera t'obre les portes a treballar el que sigui i si passa un fet quotidià el pots aprofitar. Durant aquest procés es va morir l'avi d'un nen i vam poder treballar el tema de la mort relacionat amb Sant Pere de Casserres perquè et trobes amb la vida de la classe. I cada dia és diferent. I cada moment és diferent. I una cosa de material de treball així oberta et dóna, t'obre portes per treballar i aprendre d'una manera còmoda els uns dels altres.

– **Et dóna llibertat?**

El llibre et colla i et condiciona i, sobretot, que m'encanta, puc aprendre dels nens. L'objectiu és aprendre amb els nens i dels nens. I puc posar sobre la taula i garantir-ho que dia a dia aprenc dels nens. Encara que porti molts anys ho tinc claríssim que aprenc dels nens.

– **I tu creus que t'agrada tant aquesta metodologia, o has arribat fins aquí, perquè quan estudiaves magisteri algú et va condicionar? O era al contrari i vas sortir d'allà no volent fer el mateix?**

Al contrari, jo crec que ja em va condicionar. Jo vaig estudiar magisteri en un moment complicat, vaig començar el 1977, feia dos anys de la mort de Franco, i una de les missions que va tenir la meua escola de mestres era formar-se en la llengua i la cultura catalana. Per tant, va tenir molta feina perquè jo me'n recordo que fins el dia que vaig posar els peus a l'escola de mestres jo ho havia fet tot en castellà. Ens vam haver de formar en llengua catalana i també en la cultura. I en aquell moment no hi havia llibres adequats per fer-ho, i llavors es va fer tot a través de materials i d'apuntes i de mestres catalans compromesos i que estimaven el país, de la matèria que fossin. Jo crec que això em va donar un aire i jo sempre més vaig tenir una tendència de treballar amb els nens d'aquesta manera.

– **I això que tu has treballat fent materials... perquè vas veure que fent materials era més pràctic que agafar qualsevol llibre?**

No m'ha anat mai a la vida bé un llibre a la mida. És trist.

– **Ets inconformista, però, perquè sempre busques un bon material.**

Un material que s'adapti. I no hi ha res com fer-ho tu a la teva manera per un entorn determinat, per uns nens determinats. No té a res a veure treballar, recordo els llibres de la primera època que treballava, treballaven la verema. Quin sentit té treballar-ho amb els nens del poble?

– **Llavors això tu ho vincles més amb el tema del patrimoni?**

El patrimoni sempre l'he viscut com un aspecte molt nostre i penso que és molt important donar-lo a conèixer. Per donar-lo a conèixer, el nen l'ha de veure i l'ha d'assaborir, fer-lo seu, i se l'ha de sentir seu per sempre més, perquè si no es veu allà i li passa com em passava com quan jo era petita que hi havia coses del poble que jo havia vist tota la vida i no m'havia fixat mai en detalls que ara he vist quan ho he treballat amb els nens. Per tant, quan he treballat i he après amb ells.

El padró del mig de la plaça l'he vist tota la vida, és un lloc que s'hi passa, que s'hi va quasi cada dia, mai a la vida m'hi havia fixat, ho vaig fer amb 40 anys treballant-ho amb els nens. Hi ha quatre estàtues que hi ha a la zona de capdamunt. Mai les havia vistes, i saber quines eren.

– **Tu vas acostar el patrimoni als nens i ells et van ensenyar coses del teu poble?**

Les anàvem a veure, buscàvem informació, les documentàvem i anaven allà i ho veiem. Ostres hi ha Santa Eulàlia, patrona de Barcelona, i com és? Per qui motiu? perquè Mossèn Cinto tal i tal... Vèiem que allò que els documents, la documentació històrica i bibliogràfica deien quedava reflexat allà però per què, per uns motius.

– **Els fèieu pensar?**

Exacte. És una mica això. En canvi, un llibre, penso jo, no porta el nen aquí. No t'hi porta, ja hi ha coses interessants, però no t'ho pots fer tan teu.

– **És massa tancat?**

Massa tancat.

– **Als nens creus que els aporta el patrimoni? O quina sensació han tingut, que és una dèria vostra o no això és una cosa important?**

Els ha permès generalitzar perquè el fet de poder treballar el tema patrimoni o el tema projectes vol dir anar amb els ulls molt oberts. Si anem amb els ulls molt oberts *pel poble d'on és l'escola*, possiblement un dia per Barcelona i per l'estranger.

Jo m'hi trobava. que treballant temàtiques diferents, quan vam treballar rellotges de sol en veien per tot arreu. Quan vam treballar els esgrafiats anaven tan sols a Vic i en veien per les cases. Aquesta xispa que ells, per iniciativa pròpia, s'adonessin que allò que havíem treballat a classe era en altres llocs m'encantava, vaja m'encanta. És això, treballar d'aquesta manera t'ajuda a obrir la porta a mirar, a observar, a buscar el perquè. A més, documentació perquè avui en dia no podem treballar com fa 20 anys enrere. Avui tenim unes condicions que la nostra ment no és capaç de retenir un pilot de coneixements com hi ha. I sí que tenim moltes finestres al món, nosaltres tenim la sort d'una escola molt equipada informàticament. Però si no és a l'escola, ho tenen a casa, al mòbil. Abans per aprendre s'havia d'anar a l'escola, ara no cal anar a l'escola. Ara l'aprenentatge és a tot arreu.

– I creus que els nens han tingut aquesta sensació, de l'aprenentatge per projectes, que aprenen més? Amb els dos anys que els has tingut fent projectes?

Jo vull pensar que aprenen més però penso que allò important de veritat és que aprenen de manera diferent, i aquest aprendre de manera diferent, i ho viuen molt i és molt vivencial i els hi queda un bon regust i no els hi queda una mala sensació, d'una cosa avorrida o rotllo.

Aquest any quan vam muntar l'experiència de treballar el projecte de Sant Pere de Casserres ens vam plantejar el que no podíem fer era anar cada dia i entrar i voler-ho veure tot. I llavors vam dir: un dia només farem l'entorn i assaborirem l'entorn, un altre dia ens acostarem fins allà i prou; el segon dia entrarem dintre al recinte però no a dins i treballarem l'edifici i ens dóna molt de joc des de l'edifici, les estructures, la construcció, l'estil artístic, els materials, les pedres, la pedrera, la calç,.. dóna molt de joc. I el tercer dia entrarem a dintre, això ens va semblar que podria ser lo millor i va funcionar fantàstic, ens feia por que ho trobessin pesat i al contrari. Estaven encantats d'haver anat tres cops a Sant Pere de Casserres i una quarta a explicar-ho als seus pares. No va haver-hi cap protesta de cap de les dues classe, ni un nen i en són 42. Al contrari, estaven encantats.

– I tens la sensació que el contingut de Sant Pere de Casserres, que és l'edat mitjana, l'han après millor que amb un llibre?

Sí, el fet que vagis allà i els hi diguis que els monjos eren transmissors de la cultura, i vagis allà a un espai destinat a transmetre la cultura, vegis que ho feien d'una manera

determinada, vegis que van portar plomes d'oca expressament per a poder veure, van poder veure el canonet on se sucava la tinta, això amb un llibre no et dóna tot aquest camí. Van poder representar i escenificar aquest aprenentatge, tot això és molt vivencial.

– Fer l'aula de fora de l'aula és interessant?

Això és fantàstic, s'ha de poder fer sempre. Tant de bo fóssim capaços d'agafar les tauletes, els portàtils, o el que sigui, i anant-se a fer expressió escrita en un lloc. Això ho diem sempre i no ho fem. No ho acabem fent a vegades també perquè tenim condicionants com el temps, el temps és un gran condicionant. Però hauríem de saber-ho fer. A l'escola s'ho han de passar molt bé, han de disfrutar aprenent. Jo ja ho he dit moltes vegades i he arribat a aquesta conclusió, i l'he anat assegurant més per a mi mateixa i és que els alumnes han de marxar de l'escola amb mètode de treball i estudi i amb il·lusió per aprendre, és igual que tinguin un 5 o un 10, és igual que haguem fet dos temes o deu és igual, tan sols marxin amb aquests dos requisits. Ja està.

– A nivell de pares, “en aquest lloc no fan servir llibres”, heu tingut problemes o cada cop ho entenen més?

Ha costat molt, en aquesta escola que jo fa 33 anys que hi treballo, treballar sense llibre ha set una lluita d'anys! Perquè abans treballaven sense llibre però eren dossiers preparats per nosaltres. Amb els temps vam anar veient que encara s'assemblava massa amb un llibre, continuava sent una mica tancat. Això ha set una lluita, als pares els hi ha costat molt mentalitzar-se, van una mica amb la idea com més llibres i més cars són, més bo el cole. Fins ara encara.

Aquest any m'he trobat amb gent que a les entrevistes de final de curs m'he trobat que han valorat moltíssim aquesta manera de treballar. Però ha costat molt, eren uns mínims els que ho valoraven.

Gent que a vegades, sobretot fa dos anys o l'any passat, et deien segur que ho treballareu tot? no us quedaran llacunes? Fins i tot hi ha mestres que tenen por de posar-s'hi a treballar d'aquesta manera i els frenen aquestes possibles llacunes.

És igual aquestes llacunes que puguin quedar perquè si els nens adquireixen aquesta altra manera de treballar, aviam, que no quedin llacunes, molt important, si adquireixen aquesta il·lusió per aprendre i aquestes ganes per saber és que ells mateixos ja les cobriran.

- **Però si tu agafes el currículum de sisè, quan us trobàveu i programàveu, no el seguíeu?**

Ens en donàvem compte quan preparàvem el material, que ho treballàvem pràcticament tot. Llavors, hem de treballar més amb aquest aspecte, hem de potser moltes activitats. Això és una valoració. Sempre hi ha d'haver-hi l'esperit de superació en els equips de treball i ens n'adonem que potser encara els marquem massa. Els hem de deixar que investiguin més encara. Hi ha moltes activitats que encara les hem d'obrir més. I allò que et deia i treballar més cooperativament, que el que no aporti aquest ho faci l'altre i entre tots sigui la suma.

Ja hem anat obrint, activitats que inicialment les havíem presentat d'una manera ja les hem reformades sobre la marxa.

- **Tens la sensació que heu canviat molt la idea inicial? A partir del dossier del material l'heu canviat més del que t'esperaves?**

L'hem enriquit molt més, jo et diria que l'hem triplicat com a mínim.

- **I si mires el currículum quadra tot? És aquesta por de companys teus que es deixin coses, doncs, en realitat, quadra tot?**

Llavor t'adones que passes unes proves de sisè que són unes proves que es presenten i que es pensen per un equip, una comissió avaluadora, que tu no hi entres, que no fas cap pregunta, que no saps quina pregunta hi haurà. I ve un aplicador de fora, i no hi ha cap possibilitat de filtració, i no hi ha cap intervenció de res, i surten unes proves amb un percentatge molt alt de resultats. Vol dir que tan malament no ho fem.

- **Imagina't si s'està fent inclús amb el tema de les proves de competències amb bon resultats...**

Les proves surten molt bé. Un 50% de classe, excel·lent de llengua, i un 60%, excel·lent de matemàtiques. Està molt bé. Què passa amb la llengua? Doncs, quan anaven a Sant Pere de Casserres, quan hi havíem anat, fèiem una sortida, a l'endemà o proper a aquell dia, fèiem un text de la sortida, que hi havia una paraula que ens cridava l'atenció o nova la treballàvem la paraula morfològicament i sintàcticament. Que hi havia una activitat més petita de matemàtiques, intentàvem que també hi tingués cabuda.

Aquest material l'havíem preparat, és un material mare però que es va procurar que servís per iniciar el projecte, però vam veure que era insuficient i que tenia molta possibilitat de fer molt més.

– I quan us trobàveu els dimecres, algú duia la veu cantant o totes tres?

Totes tres. El fet de fer matèries diferents. La Marta i jo, tutories, doncs, cada una tirava endavant de la seva classe; la Romina, especialista en anglès, però fa les naturals en anglès, doncs la seva hora la feia igual en anglès. Però seria ideal només fer projecte, però cal deixar algunes matèries per assolir, però les naturals que estaven fetes a partir del projecte amb anglès, ella va dir jo com que són les naturals que hi ha, treballaré la situació, la vegetació i la fauna i intentaré treballar un tema que pot ser les egagròpiles. Es va poder treballar, diseccionar aquí. Un cop tancat aquest tema, es podia treballar el riu. El pantà què ens aporta, aprofitament i d'aquí l'electricitat. Que la va fer en anglès. Probablement aquest tema no l'haguéssim treballat i el vam fer en anglès. Per tant, va tenir un doble joc. Molt ben aprofitat.

La Marta feia castellà a les dues classes a partir de textos escrits de l'època i es van poder molts comentaris impensables. Quan es va fer l'embassament de Sau, o el riu Ter, van haver-hi inundacions, van llegir premsa de l'època que vam trobar a partir de consultar les hemeroteques, i això en un llibre tampoc ho trobaràs. En canvi, això et dóna possibilitats d'obrir-te el teu coneixement en altres entorns, i vam veure que el que trobàvem a l'hemeroteca era tot en llengua castellana, això en va portar a poder parlar d'història del moment, del franquisme, d'un sistema de govern més o menys. I a partir d'aquí vam fer coses des del punt de vista de cultura religiosa i als nens els sorprenia que allà sortia en el text on a Sant Quirico de Basora, els nens deien què és això i vam veure que tot es va castellanitzar fins i tot els noms dels pobles i perquè aquest poble es deia Sant Quirze? Era el nom d'un sant. Què era un sant? Un personatge que li van donar unes atribucions religioses. Ens agradi o no, la nostra cultura és bàsicament religiosa. Nosaltres el que no hem de fer és fomentar catecisme, ni hem d'aplicar res, però conèixer-ho sí. Aquests seran els nens que aniran a un museu o església romànica i veuran una creu sobre l'absis i si no saben el símbol de la creu no sabran que és això. Després vam veure que els pobles agafaven el nom del sant que hi havia a l'església, el sant més important que es venerava. El fet de treballar per projectes t'obre un munt de possibilitats que no te l'acabes perquè pots anar tibant i tibant i no t'ho acabes. El problema sempre és el temps.

– Quan teniu aquest problema (del temps) és que ha funcionat?

Jo crec que sí.

- Si ve un inspector i li ensenyes que heu treballat veuràs que heu fet el currículum?

A mi ni em fa pas por que vingui clar que tenim unes programacions i cada cosa és diferent però cada situació és diferent.

I una de les feines que fèiem amb l'equip de treball es preparar les sortides abans d'anar-hi. A veure aquesta activitat la farem allà i la reforçarem aquí a partir del que hem treballat, allà només serà observació perquè és molt odiós anar a allà, que ja ho fèiem, però la primera visita es va fer sense res només d'observació, les úniques eines eren uns mapes i binocles on els nens varen observar, per veure les activitats prèvies que ja havíem fet i les activitats del relleu que ja havíem treballat a nivell de món, les penínsules, llavors els nens van, busquen i s'adonen. Jo de petita vaig treballar la península ibèrica i jo l'aprenia però li haguessin pogut dir taula o pilar. Et donaven la nomenclatura i ja està i no veies el perquè.

Allà la primera visita va ser molta observació i de molt joc. L'aula al carrer ha de ser això, una estona de treball però també una estona de descoberta de tu mateix, del nen mateix per a poder-ser fer seu l'espai i que d'aquell espai et porti bons records. L'entorn era boscós i van poder jugar a fer cabanes i els hi vam dir mentre feu cabanes aneu mirant quines fulles i quins fruits trobeu i quines restes d'animal trobeu però continueu fent cabanes. A ells allò, aquest record segur que els hi queda per sempre.

La segona visita vam pensar que havíem de donar un mínim de material per recollir més i fixar-s'hi més. Vam anar-hi amb un suport i uns mínims papers perquè ho poguessin recollir mínimament perquè després a l'aula ja ho enriquiríem, ja ho aprofundiríem. Sobretot amb càmeres per captar i ho podem portar a l'aula que estem més còmodes i més bé, i allò que s'ha recollit allà aquí es pugui.

- Però hi ha una continuïtat?

Sí, i tant.

- Sinó treus als alumnes i no ho lligues a la classe.

A la classe posàvem en comú les coses, cada cop que anàvem allà treballàvem per grups i posaven en comú el que cada grup, compartien per exemple les mesures i veien que no els hi donava el mateix, i deien que ha passat aquí i potser no hem posat bé la cinta mètrica, l'hem posat fluixa,.. i així veien que les coses les havien de fer amb un rigor.

- Els grups els fèieu vosaltres o els deixàveu fer?

De tot. Les tres visites les vam fer de tres maneres diferents, no sempre funcionen però si que una de les vegades van ser lliures tenint en compte que mai es pot deixar un company sol. Podien fer el seu grup en la última visita però no podia haver-hi un grup massa ple i no podia deixar el company sol que no vol ningú.

– **Pel proper curs teniu en ment algun projecte? Té relació amb el patrimoni?**

Continuarem amb el projecte del camí de l'aigua a cinquè. Intentarem millorar coses perquè veiem que hem de fer activitats més obertes.

– **I la idea és tot l'any?**

Segur al no haver-hi proves, la idea és començar projecte a les 9 del matí i continuar fins a les 16:30. Evidentment hi ha les especialitats i per força ens adaptem a l'horari per les especialistes. Aquest any ja ho vas veure que va ser molt maco poder aplicar les especialitats a SPC. L'últim dia quan els nens van poder transmetre tot el que havien après als seus pares i gent que els va voler acompanyar vàrem també mostrar els que es va fer a nivell d'especialitats, activitats de plàstica que es va poder mostrar gràcies a les tecnologies amb la Realitat Augmentada que també va ser un plus i llavors també activitats musicals que va ser molt maco perquè els nens van poder cantar dues cançons, una de benvinguda de fer una ullada a l'entorn, donar gràcies a la natura no cal que siguis creient però és una cançó que dóna les gràcies al riu, de l'entorn, de la terra, del país, es diu obre el ulls i és de Els Catarres, i després dins l'església amb la gent es van mostrar els elements més importants de l'església, ens van posar cadires i els nens ens van cantar i tocar una cançó medieval recollida del llibre vermell de Montserrat, una cançó que venia a mostrar de quina manera es cantava en aquell moment, vam poder parlar del llatí, es va cantar en llatí, de que es cantava més d'una veu, que en aquell moments no hi havia instruments però ells per fer-ho més potent i més implicat de tots varen cantar amb instruments. Ho vaig trobar preciós. Li va donar una manera especial d'acabar. I els nens jo almenys tinc molta mania pel treball ben fet no tant en quantitat sinó amb la qualitat, el que es faci es faci molt bé, sigui el que sigui. Sempre els hi dic fent la feina molt bé tenim garantia d'èxit, fent-la malament o de qualsevol manera sempre hi ha l'oportunitat que et renyin, que s'enfadin amb tu, que tinguis males notes, et comporta sempre unes conseqüències negatives, que ho hagi de tornar a repetir per tant pesat, avorrit i una pèrdua de temps perquè has de duplicar la feina. I en canvi si ho fas bé el primer beneficiat et tu, tens una satisfacció personal, i en totes les coses que

facin encara que sigui una ratlla han de buscar aquesta cosa. És una mica com la matinal intentem que la matinal ja que la fem voluntàriament fem la ben feta. Evidentment que sempre pots millorar, evidentment que el temps pot no acompanyar-te, un nen et pot fallar o pot haver-hi una pega però es nota, uns si han treballat es nota. Ells han de veure això i han de marxar d'aquí (escola) conscients d'això. Valoro més això que haver fet el tema tal o tal. Ells se n'emporten que si jo sembro bé, recolliré segur un dia o altre potser més tard que voldria però recolliré.

I el projecte de Sant Pere de Casserres es continuarà fent a sisè?

Sí, la idea és que es faci. També és diferent un projecte que el facis tu que no pas que te'l donin fet. Jo penso que les persones que van a darrere, que nosaltres som les que hem començat a treballar per projectes a cicle superior i hem animat l'escola treballar per projectes, i potser treballen més bé i tot, però si tu el fas, el que l'has pensat i l'has parit aquest projecte segur que ho transmet d'una manera diferent. Nosaltres el que sempre diem a les nostres companyes que se'l facin seu, no té perquè ser clavat d'un any a l'altre, no ha de ser.

– Si el fas teu l'enriqueix més. És allò que dèiem del llibre i de ser obert.

Clar, pot aportar una vivència. Per exemple aquest any les companyes que havien fet el camí de l'aigua que havíem preparat, ja han aportat una cosa que ha set visualitzada que ha set un concurs de fotografies de diferents trams del torrent que el vàrem haver de votar, nosaltres no hi havíem pensat, això és un plus que aquest projecte s'enriqueix.

Nosaltres ja revisant hem vist que (el proper curs) podríem plantar al llarg del torrent unes imatges de la vegetació o de la fauna, no se com s'ha de fer per conservar, però si més no començar a plastificar, si més no un temps hi serà.

El que importa és que els nens s'ho sentin seu, s'ho facin seu i ho estimaran.

La importància del patrimoni crec que es aquest és quan se'l fan seu

Exacte. L'any passat que vam netejar una font, la paraula seria recuperar una font perduda i que feia molta vegetació. Vam fer una suada per netejar-ho i hi van anar a jugar tot l'estiu. És important perquè aquell espai que el desconeixen se'l van fer seu. Com que era a prop del poble i van anar a caminar amb els pares i van voler ensenyar als pares. Nosaltres hem d'anar per aquí, som un poble de gent d'aquí (de la comarca) però que ha vingut de fora no del molt lluny i els interessa com a nosaltres però aquesta gent s'ha d'arrelar aquí i aquests entorn, aquests elements patrimonial ajuden molt

arrelar i si és el teu nen el que t'ho explica a tu t'agrada, et fa il·lusió, t'interessa més que no pas amb un alumnat potser immigrant llavors canviaria.

– **No penses a vegades el patrimoni ha fet arrelar a comunitats o gent immigrada?**

Segur però tindriem uns interessos diferents. Podriem fer el mateix, completament d'acord i uns pares molt agraïts que ho valoren molt i se senten que els vols integrar i que els vols estimar, però segurament que hauríem de treballar més la llengua, o fer coses diferents. Per això, un llibre no s'adapta mai.

– **Un llibre és tancat?**

Un dia en parlava amb un pares molt contents i molt interessats de com havíem treballat, jo els hi deia que també es necessita una bona predisposició, que no tothom la té. No la té perquè no vol o no pot. Llavors la gent del teu equip, imagina't que algú et diu que això no ho vol fer. Llavors què fas? Qui té la veritat absoluta? Tampoc la tens tu. Si l'altra persona no ho vol fer de cap manera, llavors què?

– **En general, però, a vosaltres tres us agrada el patrimoni.**

Sí, això és una immensa sort que jo he tingut, que vinguessin aquesta gent més joves i que els hi agradés, jo els hi pogués transmetre aquesta il·lusió i elles fossin receptives. La Marta, la meva companya paral·lela, és quinze anys més jove que jo però és una persona súper receptiva i molt respectuosa. Que això no ho trobes, ni a dins a la pròpia escola, ja és això. És un premi que jo visc, que recullo després d'anys d'haver sembrat. Després d'anys d'haver sembrat, s'està recollint uns materials, si això està fet de qualsevol manera no ho pots ensenyar a ningú. Si ho ensenyes a algú i aquesta ho veu correcte, probablement s'hi enganxaran, però si veu una cosa sense cap ni peus, doncs, no. Les classes es fan tan agradables, cap problema de disciplinar, ja veus què en dic, molts haig de fer un toc d'atenció perquè xerren però tenen una engrescament per coses per part dels nens i per descobrir coses.

Quan vam descobrir una cosa i ens va portar a una altra. Treballant Sant Pere de Casseres, la situació, vam parlar dels elements climàtics i vam veure que el clima, tot i està a prop, no és ben bé el mateix clima que aquí i vam poder treballar estacions meteorològiques, pàgines web que avui dia tenim la sort que podem consultar i després ens vam trobar amb temes matemàtics, amb números negatius i positius, vam poder parlar dels números enters, que és un tema de secundària però ja vam poder avançar aquest tema que quan ara a primer d'ESO els hi parlaran dels números enters ells diran

això ja ens sona. Jo els hi deia us adoneu que hem començat parlant de clima, d'una cosa de naturals, de pluja i d'entorn, que és de medi i hem anat a parar a un tema ben matemàtic? I, és clar, a ells els hi fa gràcia això.

Sobre la Neus

– **Breu biografia. Ets mestra. Quants anys fa que treballes?**

He treballat de mestra 36 anys. Vaig començar l'any 1981. Ens vam conèixer amb la Mariona a Batxillerat Superior (5è i 6è). I des de llavors que hem continuat juntes. Vam estudiar els estudis de magisteri.

– **Heu arribat a treballar mai juntes?**

No, i és curiós perquè sempre hem compartit molt. Hem parlat molt de com treballàvem, del nostre treballar però mai ho hem fet juntes.

– **A quines escoles has treballat?**

2 anys al Vallès, a les Franqueses, després al Figaró. I després ja a la comarca, ja sigui a Tona com a Centelles. A Centelles hi he estat quasi trenta anys.

Sobre la Mariona

– **Quan vau estudiar juntes, la Mariona ja tenia aquesta il·lusió? Creus que els estudis la van marcar molt? Ella en alguna entrevista m'ha donat a entendre que els estudis van ser molt importants.**

La Mariona és molt intel·ligent i és molt brillant i ho ha set sempre. Ja era una estudiant molt bona, i penso que per la seva situació personal... i ha tingut que lluitar molt a la vida... Facilitat pels estudis i les seves ganes de lluita i superar-se l'han ajudat molt i han fet un pack que no té límits, i penso que la Mariona té una inquietud que manté encara actualment. I amb ganes d'aprendre, de fer, que disfruta molt amb el que està fent. Quan ella es posa amb un tema, el porta fins al final i no abandona, va a totes. Quan comença una cosa, sempre l'acaba molt bé perquè és molt perfeccionista.

Sort que no hem treballat juntes, ja que jo sóc el contrari, som els pols oposats.

– **En els estudis de magisteri ella em parlava de la descoberta de tot? “No hi ha materials”, em deia, i que tot era nou. Com ho recordes?**

Vam ser la primera promoció i això ens ha marcat molt. La il·lusió que tenia tot l'equip de mestres la va traspasar a tot l'alumnat. I tots ens vam impregnar d'aquesta il·lusió i de la necessitat de canvi, de fer noves metodologies i que tenien que canviar el sistema, la mirada innovadora ens la van inculcar i la Mariona la té moltíssim. Jo recordo

d'aquell moment que ens feien experimentar. Per exemple, un treball fet per Segimon Serrallonga i vam fer una recerca a la Biblioteca de Catalunya, hi anàvem cada setmana a buscar les traduccions fetes de Josep Carner i altres autors catalans. Tot ho fèiem a mà i recordo que va ser molt important.

– **Llavors aquesta manera que us van ensenyar en els estudis ella en certa manera l'ha mantingut? I aquestes ganes d'innovar?**

Sí. La Mariona és una persona que tot el que toca ho fa molt bé. Ella té aquesta inquietud de conèixer coses noves, sobretot amb geografia, història i el que seria coneixement del medi, i com més proper, millor. Ella és una gran coneixedora de la seva realitat més propera. Té aquest do que ella té aquest interès per conèixer, però, a més, fa interessar i motivar els alumnes.

– **Ella i tu sou de l'especialitat de socials. Aquí us van marcar molt amb que això era important?**

No, jo penso que la Mariona té una part innata en ella, que té aquesta necessitat de fer-ho viure als alumnes, de fer-ho tan vivencial. I t'acabes donant compte que tot el que no sigui vivencial, cau en un sac foradat.

– **Ella abans feia dossiers, i ara ha arribat als projectes. Creus que sempre ha sigut el seu objectiu que els nens puguin investigar, descobrir i ser més autònoms?**

Sí. Jo penso que la Mariona aquesta necessitat l'ha tingut. La motivació és molt important pels alumnes, però a part que s'ho passin bé, han d'aprendre. La Mariona aconsegueix que els nens s'ho passin bé i aprenguin i jo crec que aquesta necessitat la Mariona l'ha tingut clara des del primer moment i que amb el temps l'ha anat perfeccionant fins a aconseguir treballs molt bons i impressionants.

– **I en el teu cas has fet servir llibres? I quina sensació has tingut?**

Intentes motivar, però costa molt, i hi ha temes que queden molt allunyats. [Em parla que ella ha treballat molt en educació especial i que en el fons treballa en materials creats]. I el llibre és una cosa que encorseta molt.

– **I per què creus que encara fem servir tant els llibres?**

Per una tema de seguretat, de saber que estàs fent el que toca. Que algú et demana que els nens facin allò. Jo crec que és molt erroni.

- **Ella em deia que fent el projecte després miraven el currículum i veia que ho feien tot.**

O més i tot.

Jo sempre dic que fent educació especial jo sempre he volgut que els alumnes fossin el màxim d'autònoms i assolissin unes competències bàsiques molt mínimes i això em donava una tranquil·litat. Quan jo vaig està provant com a tutora el fet de encotillar els llibres o com veies que els nens es motivaven amb coses properes i vivencials.

I la majoria de mestres fan servir llibres i no s'hi acaben de sentir còmodes.

A més, també és progressiu (en l'ensenyament) infantil se senten molt còmodes sense encotillaments, cicle inicial ja estan un mica més encotillats i a cicle superior ens posen la cotilla.

A l'escola (la seva) a cicle inicial i mitjà es va treballar amb uns quadernets que garantia tot el tema de gramàtica, i ortografia quedava resolta. Ben mirat, si acabaran fent faltes i crec que és una dèria dels mestres. Vam agafar un material de la Pilar Cors i és molt bona. Sempre dic que la Pilar Cors no necessitaria els quadernets, perquè ella ho viu i ho té molt integrat. Amb un rotllo de paper i un llapis els hi ensenyaria molt.

El que l'objectiu és tenir clar on vols arribar i a vegades penso que els mestres anem una mica perduts, els mestres anem fent una mica el que podem. I la Mariona té clar on vol anar.

- **Per tant, creus que és més bàsic tenir clar l'objectiu que no pas molt bons llibres?**

No, i tant. Jo al final els hi vaig dir els materials de la Pilar Cors poden ser molt bons o no. Poden anar molt bé o no. Però saber què vols aconseguir, perquè ella mateixa sense aquest material faria aprendre als alumnes.

- **La vostra professió és vocacional, però potser els llibres permeten a gent que no ho sigui que pugui treballar?**

Pobra l'escola que té mestres sense vocació. És una feina molt vocacional. Els mestres sempre hem d'estar innovant o buscant, és bàsic el fet vocacional. També t'he de dir en general cap a bé. En el fons tots som persones amb moltes maneres de fer i potser el que és difícil conviure amb tantes maneres de fer i de pensar.

- **Un dia en una entrevista la Mariona em va parlar de Pau Vila. Creus que us ho van transmetre en els estudis de magisteri?**

Sí, i la Mercè Torrents que ens parlava de totes les línies i corrents pedagògiques, italianes, l'escola Montessori, ella ens en parlava amb una passió, o l'escola de la República. Això sí que ens ho van inculcar aquestes maneres de treballar, però també ella ho ha tingut molt present i no ho ha oblidat mai aquests fonaments.

– **Ella me'n va parlar del projecte de l'aigua, que quan van anar a descobrir la font amb els nens li va venir al cap Pau Vila. Això vol dir que havia begut de bones fonts.**

Va haver-hi gent amb molta il·lusió, la Mercè Torrents ho tenia claríssim i la va influenciar molt, crec que el fet de ser totes dues *del mateix poble*, en certa manera la Mercè no la va tutoritzar però quedaven i parlaven. I ella ho va aprofitar molt.

– **Tu des de fora i com a coneixedora de la tasca de la Mariona, com has vist la utilitat dels projectes? Molt útil en un cycle superior com el que fa ella?**

Jo he tingut la sensació que ha fet un treball excel·lent, que ella podia tirar endavant el seu projecte però que els nens eren uns privilegiats. Ella sempre me n'ha parlat i he pogut veure els treballs acabats. També l'ha ajudat el fet de ser durant molts anys una escola petita, al principi era escola unitària. Això a la Mariona li donava una llibertat de moviment que en moltes altres escoles ha costat molt més, això ho pots fer en una escola com la de Santa Eulàlia, sinó a la majoria de les escoles de la comarca amb dobles línies, et vas adaptant a diferents tarannàs, gent que és més innovadora i que aporta coses, però aquest punt de llibertat ara crec que ja hi és, i ha arribat a tot arreu, però la Mariona el fet d'estar a escola petita ella ha pogut portar els projectes que aprenen molt.

N'hi ha poques de Mariona, no és que n'hi hagi moltes.

– **Al ser escola petita i poder fer el que ha volgut també li deu haver donat molta seguretat?**

Sí, jo crec que sí. En el meu cas que sóc insegura i he tingut paral·lels he anat seguint. Tenir la força del canvi no tots la tenim.

Jo també penso en defensa dels mestres que durant molts anys s'han incorporat (novetats), nosaltres veníem d'una escola de la dictadura, vam fer escola catalana, vam iniciar amb escola catalana, vam introduir moltes coses, molts canvis i durant molt anys s'han introduït coses, però després va arribar un moment que deies, potser hem de revisar i veure, (nosaltres la seva escola) potser durant molt temps l'aprenentatge de la

lectura i l'escriptura que és fonamental hi hem treballat moltíssim, l'aprenentatge de les matemàtiques, com farem els problemes i el càlcul, provàvem una cosa que ens deia un, després un altre,... i potser els llibres, en el cas de coneixement del medi, a la nostra escola de Centelles hi havia inquietud diferent. Cada centre té les seves inquietuds, n'hi ha en les matemàtiques, altres en llengua, en anglès,.. tots tenim una mica d'especialitat. A Centelles vam entrar molt en la línia Tabarovsky i el constructivisme i potser hi havia temes que quedaven més aparcats i anaven seguint. Ja hi farem alguna cosa quan vagui. Ens hem passat anys encallats ens uns llibres perquè investigaven en altres àrees o encallats en altres àrees, treballant molt. Però aquesta inseguretat i que busquem la pedra filosofal, quan aquesta pedra filosofal la tenim cadascú a dintre i l'hem de descobrir cadascú amb nosaltres mateixos. Hi ha un moment que penses, jo ho he pensat durant temps, que la pedra filosofal la tenia algú que ens la portaria i que ens la donaria. Amb això potser s'ha perdut molt de temps encallats, anys encallats amb els llibres perquè ens donaven aquest punt de comoditat però no perquè no fessis res. Potser estàvem entestats en coses que n'hi havia de necessàries i altres no tant.

– La Mariona treballa molt l'educació patrimonial. Per què creus que sempre l'ha fet servir? Quina sensació has tingut?

Jo penso que la Mariona és una persona, i amb això compartim molt, ens estimem el patrimoni. Ens estimem molt lo proper, les nostres arrels, que totes dues tenim aquesta necessitat de saber per què, d'on venim, d'on són els orígens, i això ho compartim i ella ho té molt. Ella tot aquest treball que sempre l'ha centrat molt amb el coneixement del poble, lo més proper, a partir del seu immediat. Jo penso que això ha sigut una cosa molt bona que ha tingut la Mariona, que és que ella fa conèixer les coses que tenim al costat, de la nostra realitat. A l'escola jo he vist gent amb molta il·lusió fent un projecte dels elefants asiàtics i els elefant africans, i està mot bé, i els nens s'ho han passat molt bé, o han fet les balenes. Però a vegades hem perdut de vista la realitat propera i conèixer i estimar lo nostre i és bàsic transmetre-ho a la canalla. Estimem els elefants tan llunyans però també...

– Però no ha de ser incompatible?

No ha de ser incompatible però a vegades una cosa ens ha ocupat i ens ha privat de lo altre i en aquest cas la Mariona sempre ho ha tingut (clar). Ella estima molt el

patrimoni, potser per la seva realitat que ve de casa seva que venia d'un molí, que va quedar abandonat... i parla de casa seva (**Mas El Colomer- Ecomuseu Blat**).

Ella ha tingut clar sempre que la realitat propera és el que hem de conèixer com a bàsic. No conèixer prou bé l'entorn.

– **Parles amb mestres o futurs mestres que han viatjat molt i coneixen moltes coses de fora i no del seu entorn proper. Sempre vas a lo llunyà.**

Penso que ha faltat, i la Mariona ho té perquè té molta capacitat i de les fonts que va rebre ella ho ha tingut clar i no tothom ho ha tingut tan clar. Que lo primer és lo més proper, i que tenir clar aquest objectiu que els hi vols transmetre. Perquè si volem parlar dels romans, hipotèticament d'un lloc, i no parlem de la petja que hi ha aquí, malament.

– **És que l'estima del teu territori farà que ho estimis tot. El nen passa per un pont romà i no ho sap.**

Això el meu pare sempre era molt didacte i sempre ens deia: “no ho entenc, sempre esteu voltant per l'estranger i encara no coneixeu el serrat d'aquí dalt”. I era en part això. Està bé, però lo proper ho has de conèixer i estimar, i és bàsic.

– **Sense caure en només lo local.**

Aprenent lo local ja aprenen estratègies d'aprenentatge per tot el que vulguin.

[...]

Jo sóc bastant optimista i crec que cada cop la gent aprofita més els recursos que tenim més a prop. Fins i tot penso que la crisi va ajudar. Recordo a l'escola amb el tema sortides i cada grup anava a uns llocs: Capellades, Empúries... i l'any de la crisi i responsabilitat civil ens vam quedar sense fer sortides amb bus. Va ser una descoberta per fer les tres sortides, però van ser locals i vam quedar meravellats del que tenim a prop. Això va ser fort, que ho descobrissin per aquest motiu, quan la Mariona, que era avançada, ja ho havia descobert. Ho tenia claríssim. I no ens havíem plantejat que a Hostalets hi passa la via romana i llavors es va anar descobrint. I va ser fantàstic quan es va anar a descobrir. I ho tenien allà al costat. Ara en aquest sentit hi ha ganes d'aprofitar els recursos propers i que es veu com una necessitat lo més proper per anar ampliant coneixements.

[...]

El que he vist de l'escola que hi va haver a casa (**parla de l'Escola El Colomer a Taradell**). He vist el que recorden els alumnes i està claríssim que recorden les

vivències. Persones que tenen 70 o 80 anys i no recorden el contingut. Feien molts problemes, enciclopèdia, però les coses que recorden com els primers dies i la convivència, i tot el tema de relació cohesió de grup, el vincle que van crear. Que a vegades a l'escola costa i jo crec que això és l'essència de l'escola. Recorden anècdotes i vivències de la realitat més propera.

[...]

Quan vam fer jornades de portes obertes a l'escola va ser molt emocionant, i a mi amb la meua tieta em semblava no tenir-hi res en comú, jo era de l'escola catalana i ella, en canvi, venia de l'escola franquista. Per tant, jo pensava que l'escola de casa era tan diferent que no hi tenia res a veure. Quan en realitat és important el que transmetes, cap on vas... Ostres, si la tieta estava fent coses que tant de bo me n'hagués donat compte abans. Ella era molt cultivada i intel·ligent i inculcava moltes coses als alumnes perquè tenia clar on volia arribar i que el context li era favorable perquè eren nens de pagès, [...] i cada dia es parlava de les vivències, mal temps, mataven el porc, si havia nascut un vedell... formava part del dia a dia.

– **I aprenien molt més!**

I apreníem molt temps d'això que no pas de l'enciclopèdia que ja la tenien.

[...]

Una persona que ens va influenciar a totes dues (Mariona i ella) per l'interès de l'art i patrimoni va ser la Mercè Puntí. La vam tenir a batxillerat superior i va ser espectacular.

[...]

Amb la Mariona sempre hem compartit, el fet d'haver treballat al Vallès, ella també poc temps, Centelles és la porta d'Osona del Vallès. L'escola de Centelles mai passava pel mateix moment que la *de poble de l'escola*. L'escola de la Mariona era unitària, la de Centelles, doble línia. La *del poble de l'escola* creixia, nosaltres teníem tres línies en alguns cursos. I la realitat social de les escoles marca molt i ella sempre ha dit molt que són uns privilegiats. Crec que marca i ajuda. Però no exclou que el bon treball el faria a Centelles o a on hagués anat. Sempre ho dèiem amb la Mariona que ella deia sort dels nens, però ella ho hagués fet igual. És evident que els problemes socials han arribat a tot arreu però abans a Centelles que *al poble de la Mariona*.

[...]

Ara l'escola és saber gestionar tot això (referint-se als nens oberts a un click).

[...]

Amb aquest canvi jo sóc optimista (referint-se al canvi de rol del mestre, més com a gestor i guia i no memorístic de continguts). Ja havíem fet moltes coses a Centelles. Una pota molt important penso que cal treballar a part dels aprenentatges vivencials, crec que és la cohesió de grup, el tema relacional. L'educació emocional (...) aquestes habilitats socials, però que la Mariona innatament ja ho treballa.

– **Vols afegir alguna cosa?**

Per acabar dir que crec que la Mariona és una persona única i excepcional.

[...]

La matinal a Casserres va ser espectacular. Doncs, com has dit abans s'hauria de clonar. Saps què penso a pilota passada, ja una mica des de fora? A vegades ens falta tenir més seguretat. Que tinguessin clar i se'ls hi pogués transmetre aquesta confiança en ells mateixos que tinguin clar cap a on volen anar. I a on s'ha d'anar i què s'ha d'ensenyar. Que no ens refiem tant del que se'ns ha d'aportar. Aquest error l'hem fet mil vegades i s'està fent. Penso que les noves generacions ja ho estan canviant. Hem estat treballant anys i anys amb això, allò.

– **Penso que el tema competencial va per aquí.**

Penso que l'escola s'està movent cap a bé.

Questionaris

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

El medi social són les xarxes socials i internet.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El monument el Monestir de Sant Pere de Casserres.

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs	X			
Com vivien els monjos		X		
Com era la societat	X			

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

Els monjos vivien sense tele, sense ordinadors,...

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Se'n que és un monestir de Sant Pere és molt important; des de dalt li fan unes vistes impressionants.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com és
mestra.

Ho fa bastant bé, et prepara molt bé per l'insti i ho vol
tot molt breu i ben presentat. Li posaria un 8/10.
S'envella molt, massa.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries
que treballem el medi a l'escola?

No ser res

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què pensem que és el coneixement del medi? Què pensem que aprendrem aquest curs de medi?

El coneixement del medi, és la riencia de la natura i la societat, l'acció que aprendrem tot de informació sobre el monestir, els monjos...

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

Un patrimoni és una estructura antiga que s'ha pogut conservar en el llarg del temps. En coneixem alguns com la de St. Jordi, Puig Castellet, el Duomo d'Itàlia.

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			x	
Com vivien els monjos			x	
Com era la societat			x	

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

A l'edat mitjana tots els monjos vivien en monestirs que eren com una espècie de fortalesa amb una engloba enganxada en arreu a arreu. Cada monjo tenia una feina, com per exemple escriptor, músic... El escriptor es passaven hores copiant la Bíblia. En aquell temps no hi havia tecnologia el que dificultava als monjos.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Sí, però no en sé res.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La explica bé i li agrada treballar molt. En general és una bona mestra. Però en el nen nou no li sabria explicar.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola "kili"

Aquest any fem un projecte amb l'ajuda del Joan Calles de l'UVIC "Universitat de Vic". Ell ens acompanyarà durant les setmanes del curs relacionades amb el projecte.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què pensem que és el coneixement del medi? Què pensem que aprendrem aquest curs de medi?

El coneixement del Medi Social, són les xarxes d'internet, l'electricitat, les criques del poble i altres coses. Aprendrem moltes coses divertides.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni són ermites, monuments, pedres, i moltes coses més.

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos				X
Com era la societat		X		

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'edat mitjana era una època on no hi havia ni hi tele, ni hi radio, i havien molt poques coses com per exemple: monestirs, ermites, cathedrales, monument, pedres i altres coses. Aquests tenien l'ho mínim.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Sí, ser que treballen a l'escriptorium dormien al llit i el monjos recorren a una mini església.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li a com a mestra.

La mestra mestra s'explica molt i va a poc a poc perquè nosaltres ho entenguem molt bé. La és molt bona mestra, ella ho vol tot basat perquè diu que així sortirem amb bon peu de l'escola.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola, Mèxic

Com nos carbo? Aquí al cole estudiem Medi Social. Amb Medi Social es treballa les recursos d'internet, les aigües del poble, l'electricitat i altres recursos. ens ho explica a la pràctica i nosaltres de tant en tant anem a explicar alguna cosa. i després començem a treballar, la feina que ens ha explicat

És molt divertit i important.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

El medi és la naturalesa, les comarques i les xarxes d'internet. Jo Però que aprendrem moltes coses

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni és allà on la gent viu a ressaltar d'elements. L'església del poble, l'ermita de St. Jordi...

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs		X		
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat		X		

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

Que els monjos vivien en monesters, no hi havien escoles i no hi havien cotxes.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Sí. Però no en sé res.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li a com a mestra.

La mestra explica un 7/10. Si que m'agrada. La Pilar és una mestra que ho vol tot brodat però tot hi així ho fa molt be.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

A l'escola treballem així: ens explica coses sobre això i quan ja ho sabem començarem a fer filtres i més endavant fem sortides.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

El medi és una assignatura on estudiem coses sobre la matèria i les coses que ens envolten.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni són infraestructures construïdes anys enrere o bé per monjos, o també romans.

Per exemple: l'església del poble, el dolmen de St. Jordi,...

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat			X	

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

La civilitat és que no en soc gaires coses però sí algunes.

En aquesta Edat hi havien els monjos que en aquella època eren els únics que sabien escriure i llegir.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Sí, és un monestir on hi vivien monjos allà; dormien, estudiaven, menjaven, i fins hi tot hi havien alguns que es passaven el dia escrivint. (Còpiem.)

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a [] com a mestra.

A. mi m'agrada molt com explica la mestra, intenta que tots entengem el que està dient hi ens ensenya a estudiar bé per els examens. [] com a mestra en sap molt i segueix que t'agradaria molt.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola, si jo agues d'explicarte tot el que fem no acabaria mai.

Fem tant coses i tant divertides que aprendre s'ens fa molt divertit. Una cosa que ens agrada a tots els menys és que fem algunes excursions al lloc que estudiem i aquest any fins i tot algun dia ens i quedarem a dinar. Altres vegades fem treballs en grup, fem experiments, i treballem en projecte. Això fa que introduïm altres assignatures a la vegada que fem medi.

Adéu, això és el que fem més a medi però hi han moltes més coses que són molt divertides.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni és l'espai del poble per exemple.

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs		X		
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat			X	

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

No en sé res perquè no ho he estudiat, tot el que sé és que l'edat mitjana que va passar abans.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

No en sé res.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La explica molt bé i magrada, però de vegades és nerviosa.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballes el medi a l'escola?

Hola estimat amic meu Juan, Je treballa el medi a l'escola i està agradat molt, volem saber el moment a veure l'origen... A veure si el moment està adequat.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

Que es una cosa intarasant que pots aprendre moltes coses.

Aprendem que com es Sant Pere de Casserres.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

el patrimoni es un església

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs		X		
Com vivien els monjos	X			
Com era la societat		X		

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

No, se que es

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

No, se que es

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La m'agrada explica coses que sem puguin entendre.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola Juan a horaestic a l'escola
ara mateix te explicare el medi de l'escola.
Al any pasat vam anar a veure
el meixament del Torrent de
i també moltes coses més.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

El coneixement del medi és aprendre coses i coneixer-les. Aquest curs aprendrem com era el monestir de Casserres.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni éren diferents monuments en l'antiguetat, com per exemple: la iglesia de

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs		X	X	
Com vivien els monjos		X		
Com era la societat		X		

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'Edat Mitjana era quan hi havia els monestirs i els monjos.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

El monestir de Casserres era com una iglesia on hi vivien monjos.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La nostra mestra explica les coses molt bé, i m'agrada molt.
La com a mestra es bona i amb ella fem projectes,
treballs...

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Li explicaria que treballem un monestir de l'Edad Mitjana.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

El medi és conèixer lo que ens envolta.

Aprendrem coses sobre el monestri de St. Pere de Casserres.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

Són esglésies, monuments ...

Ja vaig anar a veure un monestri a la sorbereda

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs		x		
Com vivien els monjos			x	
Com era la societat		x		

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

No se que es l'Edat Mitjana

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Si. Però no en se res

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

da per a mi explica molt be. Perque si no entens una cosa, no li fa res tornar a explicar.

A mi si que m'agrada.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Aquest any el medi l'em treballat més a fora, a la natura, que no pas a dins, a la classe. Hem anat moltes cops i tot treballant de a fer-li experiments.

Em va agradar molt.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

No en set res

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

Es un monument antic

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs	X			
Com vivien els monjos		X		
Com era la societat		X		

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'Edat Mitjana era un temps que hi havia monjos, vivien en monestirs. Els monjos no van a l'escola no tenien tele,

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Si, pero no en se res

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La explica molt be pero d'evagades s'antrolla una mica. La li agrada molt que estigui en molt bona lletra i ben presentat

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

No en set res

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què pensem que és el coneixement del medi? Què pensem que aprendrem aquest curs de medi?

El medi és un projecte sobre la natura, humanitat. Aquest any aprendrem com vivien els monjos i també St. Pere de Casserres.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni és una religió Antiga que abans feia servir. Per exemple: El rebreig de , l'església del poble, a Malaga...

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs		X		
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat		X		

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

No en sé molt però crec que: L'Edat Mitjana era quan els romans feien escultures romanes, i els romans.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Està situat a un lloc molt bonic, allà vivien els monjos. No hi he anat.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

M'agrada com explica la mestra, Ja intentaria explicar-li igual de bé.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola! Sóc en Daniel a la nostra escola estudiarem un Projecte que és anomenat el projecte de St. Pere de conseres. esta situat a el poble de sant carles.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què pensem que és el coneixement del medi? Què pensem que aprendrem aquest curs de medi?

El medi ens explica moltes coses com per exemple, les muntanyes, els rius... Desu que aprendrem coses sobre l'edat mitjana.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

En un tipus de patrimoni o de estatués i també es un monument vell. El patrimoni de la humanitat, el de qui el poble...

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat			X	

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

Que hi habien monestirs i els monjos i vivien en ells, cada monjo tenia una geina. Els monjos no tenien febre, escola... També i vivien els pagesos, cavallers, reis i aliats.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Si. Que es un monestir vell i esta a sobre de el ter.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La es bona mestra però s'hen zolla molt, però ens va bé, aprendras moltes coses amb la pila.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola Juan miguel, estudiem medi fem sortides amb fixes, ens ho pesem molt bé.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

Es una assignatura on estudiem coses sobre la natura

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

*El patrimoni són esglésies, dolmens, .
Per exemple: l'església del poble, el dolmen de St. Jordi.*

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs		X		
Com vivien els monjos		X		
Com era la societat		X		

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

No en sé res

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

No en sé res

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La explica molt bé i m'agrada molt.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola estimat Joan, aquest any treballarà un sobre el moviment i el Sant pare de Carreteres a veure fer una marçida al lloc de Folguarde, però comprova que estava molt brut.

Nom

Data: 17/9/2015

1. Què pensem que és el coneixement del medi? Què pensem que aprendrem aquest curs de medi?

En aquesta assignatura estudiem la natura o les coses que tenim al poble
Crec que aquest any aprendrem coses sobre la zona que vivim, com els monuments
més importants.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

Els patrimonis són els monuments, esglésies, monestirs,...

Amb la meua família he anat a visitar l'església del poble, el dolmen de St. Jordi i esglésies de vikings als països nòrdics.

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat			X	

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'edat mitjana és l'edat en la qual hi havia els monjos als monestirs, els prínceps, els reis, les princeses, les reines, el viatge, ... Als castells.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Hi vaig anar un cop quan era molt petita. Només m'he recordat que apart de ser bonic hi feia molt fred! Crec que els monjos no hi vivien gaire bé; tot el dia escrivia i copien llibres molt gruixuts, no menjaven gaire i crec que a l'hivern hi passaven molt fred.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La és una mestra que explica molt bé. Sempre li agrada que les coses estiguin perfectes; però té molta paciència!

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola Joan!

A l'escola a part de moltes assignatures fem medi social i natural. L'any passat vàrem estudiar a dins la classe i a l'aire lliure. Vam anar a veure basses; també vàrem fer bàsics sortides al Torrent de Vam anar a veure a on neixia, a veure què era el curs alt, el mitjà i el baix. També vam anar a veure quan neixia i els tipus d'animals i insectes que hi havia.

Va ser molt divertit, i aquest any també farem activitats d'aquest tipus!

Adéu!

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi? *No en se res*

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El dolment de St. Jordi, la hermita de la damunt.

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos				X
Com era la societat			X	

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

Els monestirs eren molt grans i silenciosos

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Se. era on vivien els monjos, cadascun tenia una feina diferent.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La explica molt bé ho entens tot i si no et queda clar t'orna a explicar.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

el treballarem perquè tenim d'aprendre la nostra cultura, i el que ens envolta.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

El medi és un treball en que comenxes a conèixer coses solus la natura

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni és una herència que es pot transmetre a les generacions; la cultura de des de l'edat mitjana, ...

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat		X		

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

De l'edat mitjana no en sé res, però sí que es de Superstició

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Sí que és un monestir però no sé res més

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La mestra mestra, la m'agrada molt com explica les coses, la pilan com a mestra m'agrada molt.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola [nom] i família:

Estem treballant el projecte de Sant Pau de Carreres, amb la involucrament de l'escola aquest projecte en ja molta gent.

Atent

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què pensem que és el coneixement del medi? Què pensem que aprendrem d'aquest curs de medi?

El Medi Natural és una assignatura que estudiarem, on aprendrem coses de la natura com: la reproducció de les plantes, vegetals, animals,...

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni són infraestructures que l'home a fet.

Jo coneixo el dolmen i l'església de Sant Jordi, l'església de i la Catedral de Vic

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat			X	

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

No en sé gaire res però diria que hi havien reis, prínceps, reines,...

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

No i he anat mai però o he vist per algunes fotos i pe'l què sembla és molt xulo.

Sé que i vivien monjos i que pel cert a ells els semblava que vivien bé i que tenien futur.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La és una mestra molt bona perquè ens ensenya bé i no ens acostumem a fer-ho malament.

També s'ha de dir que va una mica a poc a poc i de vegades és una mica rabuda.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola estimat Joan, t'envio aquesta carta des de l'escola de per dir-te com estudiem l'assignatura de Medi.

Només dir-te que menalegro de que vinguis perquè ja serem un més i també que vinguis preparat per aquest curs. El Medi sempre m'ha agradat perquè aprens coses importants de la natura que pots veure cada dia.

Treballem el Medi d'una manera simple que és: la mestra ens explica un tema ens reparteix fulls i després els hem de completar. Doncs aquí em despelixo, desitjan que vinguis content i que aprenguis moltes coses noves. UNA ABRAÇADA I ADEU!!

11
4

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

No se res.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

No se res.

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos		X		
Com era la societat			X	

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'Edat Mitjana és una edat que hi recullen molts monjos, la majoria de monjos recerien els monestirs.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Diques el que en sàpigues.

Sí, no se res.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La explica molt bé, ens u explica fins que ens u fa entendre i així ens vea molt bé.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola, tenim una escola molt bonica i aprenem molt.
T'agradaria molt el medi, fem projectes, activitats i molt més.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penses que és el coneixement del medi? Què penses que aprendreu aquest curs de medi?

Penso que és un coneixement amb aprenentatge: saber el que ens envolta. Moltes coses de la natura, de la vida.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni són les cases, monuments, museus, etc. L'edat antiga. L'arquitectura del poble, la Dorment, St. Pere de Casseres.

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat			X	

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

Està amb hi havia monjos i monuments més antics. Ja no em sé res més.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casseres? Digues el que en sàpigues.

Es un patrimoni de la antiguitat. Hi havia monjos, escriptors, ... etc.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La la meua mestra s'explica d'una manera que la puc entendre molt bé i he après moltes coses sobre tot lo que tinc d'aprendre.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola l'Alex

Treballem el medi d'una manera anomenada projecte, projecte s.s.t. Parc de Caserius. Un monestir com hi vivien magis i altres persones. Es molt divertit.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què penseu que és el coneixement del medi? Què penseu que aprendreu aquest curs de medi?

El medi és una part de treball per conèixer la teua cultura, aquest any aprendrem com vivien els monjos.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni és com una realització dels monuments de l'edat antiga, conecxo La Pilarica (Zaragoza) La Mesa de Leo de la damunt

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat		X		

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

De l'edat mitjana no en se gaires cosa pero si se que era una edat molt dura.

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Si, se que és un monesteri gran on i vivien els monjos i treballen copian la biblia i llibres realitzados.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

Si, La és bona mestra i explica molt bé i ho fa d'una manera molt creativa d'explicar.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola soc en Marc vaig a la escola
, nosaltres a medi treballem de una manera molt creativa fent un projecte aquest any el projecte va de sant Pere de Caseres un Monestari.

Nom:

Data: 17/9/2015

1. Què pensem que és el coneixement del medi? Què pensem que aprendreu aquest curs de medi?

Crec que el coneixement del medi es coneixen coses sobre la natura que ens envolta. Crec que aprendrem com vivien els monjos.

2. Què és el patrimoni? Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El patrimoni es un monument antic. Per exemple la Alhambra.

3. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos		X		
Com era la societat	X			

4. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

Es en ha haveren monuments antics, monjos, gladiadors...

5. Saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres? Digues el que en sàpigues.

Es un Patrimoni de la antiguitat.

6. Com explica la mestra? T'agrada?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La es molt bona mestra i m'agrada molt com explica les coses.

7. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballem el medi a l'escola?

Hola Raga sóc de l'escola.
 un poble de Catalunya, i et vull explicar que aquest any som un projecte sobre S.K. Pare de Carrires que es un monestí. Quan sapiga més coses ja t'ho dire

Nom:

Data: 17 06 2016

1. Què penseu que és el coneixement del medi?
Penso que el coneixement del medi es molt divertit
2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?
Heu après moltes coses sobre Sant Pere i el clima
3. Què és el patrimoni?
El patrimoni es un monument, que no es de ningú.
4. Posà exemples que sàpigues tant propers com llunyans.
- Torre Eiffel
- Estatua de la Llibertat
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			x	
Com vivien els monjos				x
Com era la societat			x	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
L'edat mitjana es una epoca que hi vivien els monjos.
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.
Ser que hi vivien els monjos
8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat? Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.
La és una mestra genial i ensenya molt bé
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?
Li explicaria que aquest curs hem treballat el monestir de Sant Pere de Casserres.

Nom:

Data: 17/6/2016

1. Què pensem que és el coneixement del medi?
El coneixement del medi és aprendre coses sobre la societat.
2. Què pensem que heu après aquest curs de medi?
Hem après com es vivia a l'edat mitjana, sobretot als monestirs.
3. Què és el patrimoni?
El patrimoni és un monument cultural que no és de ningú.
4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.
- Torre Eiffel - Sagrada Família
- St. Pere de Casserres
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos				X
Com era la societat				X

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
L'edat mitjana va ser un període en la societat es repartia amb nivells. Des de nobles que no feien res de feina a pobres pageses de treballaven tot el dia.
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.
El monestir de St. Pere de Casserres està situat a la punta d'una península. Allà hi vivien monjes. St. Pere de Casserres té una història.
8. Com ha explicat la mestra aquest curs? T'ha agradat? Sí.
Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.
 és una mestra que ens ajuda molt. Sempre ve que ho fem tot perfecte per anar preparats a l'institució.
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?
Aquest curs hem après coses sobre l'Edat Mitjana, sobretot els monestirs, concretament el de St. Pere de Casserres. Hem fet algunes visites i hem pogut observar les estances del monestir, ...
Hem treballat molt amb ordinadors i també en grup.

Nom:

Data: 17-07-16

1. Què penseu que és el coneixement del medi?

Es coneixen el medi (la societat, la cultura, els edificis, ...)

2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?

Moltíssimes coses, per exemple rebutat molta cosa de l'edat mitjana

3. Què és el patrimoni?

Una associació que seleccionen els llocs més bonics del món.

4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

Torre Eiffel, Estatua de la Llibertat, Coliseu de Roma...

5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos				X
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

Era una edat mitjana al segle 11 on totes les terres estaven conquerides per un nobre: la renaixença familiar

7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.

Es va construir al segle 11
Hi vivien monjos - Estava molt apartat de la societat

8. Com ha explicat la mestra aquest curs? T'ha agradat?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

explica molt bé, he après molt a casa amb ella i m'ha relacionat molt més després que tenia

9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

Li explicaria que hem fet un projecte on hi hem aplicat coses de la vida real...

Nom:

Data: 17 de 2016

1. Què penseu que és el coneixement del medi?

Un aprenentatge de la nostra cultura.

2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?

Moltes coses sobre una època molt interessant, l'edat medieval.

3. Què és el patrimoni?

El patrimoni és una cosa que no té un amo concret és de tot un grup de gent.

4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El monestir de sant Pere de Casserres, el pedró,...

5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos				X
Com era la societat				X

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'edat mitjana era una època que la societat estava molt ben organitzada. Creien molt en la religió, eren molt religiosos.

7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.

És un monestir romànic. És un monestir benedictí i hi vivien monjos. Els absis estan orientats a l'est, i l'església és la prebendàcia més gran del monestir.

8. Com ha explicat la mestra aquest curs? T'ha agradat?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

Ens explica molt bé les coses i tota la feina ens ensenya a fer-la molt polida. Els temes treballats els aprofundeix molt fins que ens ho sabem sense haver estudiat. És divertida.

9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

A l'escola ens explicaren alguna cosa del monestir i a finals del trimestre el que hem treballat, ho anàvem a veure allà, en directe. Això anava molt bé. El que aprenies, t'ho podies imaginar com si estiguessis en aquell moment en aquella època.

Nom:

Data: 27 de 2016

1. Què penseu que és el coneixement del medi?
Penso que el coneixement del medi és molt divertit
2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?
Hem après moltes coses! El clima, el riu Ter, St pere de Casserres.
3. Què és el patrimoni?
El patrimoni és un monument que ni és de ningú.
4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.
*- Torre d'Isel
- L'estatua de la llibertat*
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos				X
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
L'edat mitjana és on vivien els monjos, no tenien res molt comoda.
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.
El monestir era on vivien els monjos.
8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat? Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

Aquest curs hem treballat moltes coses per exemple! St pere de Casserres, el riu Ter, les comarques.

Nom:

Data: 17/06/2016

1. Què penseu que és el coneixement del medi?
El coneixement del medi es per conèixer millor la natura.
2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?
He après moltes coses sobre el monestir i la naturalesa.
3. Què és el patrimoni?
El patrimoni es una herència que es de l'home.
4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.
Sant Vicenç de Torelló, Santa Maria de Folguera, Montserrat.
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				x
Com vivien els monjos				x
Com era la societat			x	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
Era una edat molt religiosa.
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.
El monestir de Sant Pere de Casserres es l'únic monestir Benedicte de la comarca d'Osona.
8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat? Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.
Aquest curs m'ha agradat molt com a mestra perquè es molt estricte i ara va molt be de cara a l'arribada.
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?
Aquest curs hem treballat en projecte i m'ha agradat molt.

Nom:

Data: 17-6 2016

1. Què penseu que és el coneixement del medi?

Penso que és saber conèixer el medi ambient, el nostre entorn.

2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?

Hem après vegetació i fauna que hi ha a St. Pere de Casserres.

3. Què és el patrimoni?

El patrimoni és una cosa comunitaria

4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

Estàtua de la llibertat, Torre Eiffel, Patró

5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos				X
Com era la societat				X

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'Edat Mitjana va començar al segle V i va acabar a finals del segle XV. La societat estava repartida en nobles, monjos, artesans, pagesos,...

7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.

El monestir de St. Pere de Casserres és una gran construcció on antigament hi vivien monjos.

8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

és una molt bona mestra. Explica les coses amb detall i aprenem molt.

9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

Aquest curs hem après moltes coses sobre el medi ambient.

Hem conegut la vegetació i la fauna que hi ha a

St. Pere de Casserres. També què eren les agragròpiles

i les casanelles.

Nom:

Data: 17 6 2014

1. Què penseu que és el coneixement del medi?
Es una ensenyadura sobre la cultura.

2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?
Com es el monestir i com vivien allà.

3. Què és el patrimoni?
Es una comunitaria.

4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El gaster.

5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos				X
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'edat Mitjana es una época que esquan van construir el Monestir

7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.

Que allà i vivien els monjes i que el monestir era com un noble yengre ho tenien tot...

8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat? Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

es molt bona mestra ho vol tot sempre brudat encara molt be per d'obrades s'enrolla una mica.

9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

El medi hem treballat per un projecte.

Nom

Data: 17-6-16

1. Què pensesu que és el coneixement del medi?
És un projecte molt interessant que descobreixes noves coses.
2. Què pensesu que heu après aquest curs de medi?
Com vivien els monjos, com vertien...
3. Què és el patrimoni?
L'edifici que es de tates
4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.
La estua de Rendaguer
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos				X
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
L'Edat Mitjana és una època de els moltes els monjos...
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.
Es un edifici antic que fa 1000 anys vivien els monjos...
8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat? Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.
Les 2 mestres que tenim expliquen molt bé les coses i t'ajuden tot lo que poden.
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?
Hola! A quest curs em estudiant la joia d'orona, es un monestir on fa 1000 anys i vivien els monjos...

Nom:

Data: 17.6.16

1. Què penseu que és el coneixement del medi?
Un accionatura que sapren coses de la cultura.
2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?
Molta cosa de l'edat mitjana.
3. Què és el patrimoni?
Una escriptura que és de tots.
4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.
El patrimoni de la humanitat etc.
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos				X
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
Que era una epoca dura i avien categories el rei el més poderos.
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues. Que hi vivien monjos, que a estar rectorat, que té una església enorme, que ho teniem tot etc.
8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat? Si
Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li
com a mestra. Es bona mestra però quan fas algú que no li agrada
el renga però quan fas algú bé tu div.
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs? Em fet el medi amb projecte, ho spigui em vanagat esignatures.

Nom:

Data: 17-6-16

1. Què pensesu que és el coneixement del medi?
Es el coneixement de la vida.
2. Què pensesu que heu après aquest curs de medi?
He après cultura, i molt més el meu entorn.
3. Què és el patrimoni?
es una cosa, abete que es de tot.
4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.
El patrici de l'alqueria. el monestir...
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos				X
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
Que era una edat molt llarga i que hi havia moltes formes de muse.
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.
que es un Monestir de l'edat Mitjana i que era d'estil romànic.
8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat? Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.
 explica molt bé i sempre ho entens, però si no ho entens t'ho torna a explicar.
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?
Aquest curs em treballat molt bé i coneixent el medi.

Nom:

Data: *Affinitat 17.6.16*

1. Què penseu que és el coneixement del medi?

És el coneixement de la matèria

2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?

Tot l'entorn que hem estudiat

3. Què és el patrimoni?

Una cosa que és de tots

4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El país La Torre Eiffel

5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos				X
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

Que va ser una èdol molt dura per la humanitat

7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.

Que és la joia d'Orano. Que era l'únic monestir Benedictí d'Osuna.

8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

La mestra mestra és molt exigent amb el treball i explica molt bé.

9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

Hem treballat el medi amb un Projecte al monestir de St. Pere de Casserres. Hem estudiat l'entorn i el don del monestir.

Nom:

Data: 17/6/16

1. Què penseu que és el coneixement del medi?
És el coneixement de la natura i la terra.
2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?
Mem après coses sobre St. Pere de Casserres.
3. Què és el patrimoni?
És una cosa de tothom.
4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.
L'estatua de la Llibertat.
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				x
Com vivien els monjos				x
Com era la societat				x

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
L'Edat mitjana va ser una etapa dura. Hi havia diferents categories.
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.
És la joia d'Osona. S'hi guardava el Sant Nin. Hi vivien monjos benedictins i seguien la Regla de St. Benet.
8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat?
Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.
 s'ha explicat "super" bé. M'ha agradat molt tenir-la com a mestra. És molt perfeccionista però tot dona el seu fruit.
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?
Hem treballat un monestir d'Osona. Hem estudiat la fauna i la flora en anglès. I la construcció en català.

Nom:

Data: 27-6-2016

1. Què penseu que és el coneixement del medi?
Què és molt divertit
2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?
moltes coses que abans no sabia
3. Què és el patrimoni?
Es una cosa de tot
4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.
Els cançons i els castells...
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs		X		
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat		X		

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
Que el rei parava, els nobles lluitaven, els cançons escriuïem, els artesans treballaven i els cançons
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.
Que ve són de util romanica i vivien els monjos
8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat? Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.
Es molt bona mestra perque abegada i enfada i explica molt bé
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?
Em arat al monestir i ambon fet diferents activitats

Nom:

Data: 11/06/11

1. Què penseu que és el coneixement del medi?
El coneixement del Medi és la natura, les plantes...
2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?
Heu après els continents, penínsules i penes suposat St Pere de Casserres
3. Què és el patrimoni?
El patrimoni és una cosa men fathom qui ha volgut
4. Posa exemples que sàngues tant propers com llunyans.
El riuó , l'estatua de la llibertat...
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
Que a l'edat mitjana hi havia una societat diferent els reis, nobles, monjos, artesans, pagesos...
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.
El monestir de St Pere és d'estil romànic amb finestres d'arc de mig punt i l'església és la part més gran.
8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat? Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.
 és molt bona mestra l'aprèta i a vegades et senya però en el fons t'ensenya moltes coses
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

Hola,

Aquest curs em treballat moltes coses, Estudiar St. Pere de Casserres, les penínsules, els continents...
Ha set molt divertit.

Nom:

Data: 17 de 4/16

1. Què penseu que és el coneixement del medi?

Es comença la matina que ens envolta

2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?

La matina de St. Pere de Casseres

3. Què és el patrimoni?

El patrimoni són les coses importants que hi han

4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

St. Pere de Casseres, La Sagrada Família, etc.

5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'edat Mitjana va ser un temps en que tot era diferent. Hi havien cases medievals, ...

7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casseres. Digues el que en sàpigues.

És una construcció de l'estil romànic on hi vivien els monjos.

8. Com ha explicat la mestra aquest curs? T'ha agradat?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

M'ha agradat molt la seva manera de treballar. La Pilar

Sempre t'ajuda si no vas al ritme dels altres

9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

Em treballat el medi en forma de projecte. Així aprenem varies coses al mateix temps.

Nom:

Data: 17/06/16

1. Què penseu que és el coneixement del medi?

Es una cosa de Natural i alguna cosa que serveix per la vida

2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?

E pres tantes coses per exemple el monesti

3. Què és el patrimoni?

Vol di que es de tots

4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

La abelha de la libretat

5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'Edat Mitjana es on era els noble, pageso y monjos

7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.

Que el monestir de Sant Pere de Casserres te una historia el cossant

8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

Ha explicat bé m'ha agradat molt

Son una personas que expliquen super bé

9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

Aquet any em estudiant un projecte molt interesant.

Nom:

Data: 16-6-16

1. Què penseu que és el coneixement del medi?

El coneixement del medi es coneixer coses de l'entorn de Catalunya.

2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?

He après moltes coses del monestir de St. Pere de Casserres

3. Què és el patrimoni?

El patrimoni és una cosa de tots

4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

L'estatua del jardí de Can d'ases

5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat		X		

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

L'Edat Mitjana era l'edat on hi havien els nobles, el rei, els pagesos...

7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.

El monestir de St. Pere de Casserres era d'estil romànic.

8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

com ha mostra t'ho explica molt bé, et prepara molt bé per anar a l'institut.

9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

Hola amic!

Aquest trimestre em treballat l'entorn de St. Pere de Casserres i també a dins m'ha agradat molt!

Nom:

Data: 19-6-10

1. Què pensem que és el coneixement del medi?

Es un coneixement de cultura.

2. Què pensem que heu après aquest curs de medi?

Molt sobre monestirs i cultura.

3. Què és el patrimoni?

És un objecte important de l'història.

4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

Montserrat, el pedro

5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				x
Com vivien els monjos			x	
Com era la societat			x	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

Era una època on la gent es dedicava a l'agricultura.

7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.

Està en un meandre a 847 metres a la punta d'una península.

8. Com ha explicat la mestra aquest curs? T'ha agradat? Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

És molt bona mestra, explica molt bé però de vegades s'entolla massa.

9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

Heu treballat fent un projecte sobre un monestir que tenim molt aprop, el tema és molt interessant.

Nom:

Data: 17/6/2016

1. Què pensem que és el coneixement del medi?

Una acigmentona que s'aprenen sobre la cultura.

2. Què pensem que heu après aquest curs de medi?

Moltes coses que no sabíem sobre el pantà de Sau, el petit poblet anomenat st. Pere de Sau, coses sobre els monestirs...

3. Què és el patrimoni?

El patrimoni és com una cosa comunitària, que no es de ningú en concret.

4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.

El monestir de st. Pere de Casserres; el pedra de la plaça

5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs			X	
Com vivien els monjos		X		
Com era la societat			X	

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.

La edat Mitjana era una edat on la societat estava molt classificada.

7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.

El monestir estava situat d'una posició determinada, l'estil...

8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat?

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.

és una mestra molt perfeccionista i és la millor mestra que he tingut.

9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?

Hem treballat el monestir de st. Pere de Casserres però ens en vam anar anam per exemple les penínsules, els continents els oceans, els mars, els pantans...

Nom:

Data: 17 6 16

1. Què penseu que és el coneixement del medi?
Aprendre coses sobre la natura i la terra.
2. Què penseu que heu après aquest curs de medi?
L'electricitat, egagròpiles, Jauna, el monestir, ...
3. Què és el patrimoni?
És una cosa que perteneix a tothom.
4. Posa exemples que sàpigues tant propers com llunyans.
L'estàtua de la llibertat, el pedró ...
5. Marca amb un "x" què saps de cada apartat

	No en sé res	Em sona	Podria explicar-ne alguna cosa	Podria explicar-ho a un company
Com eren els monestirs				X
Com vivien els monjos			X	
Com era la societat				X

6. Ara explica amb les teves paraules què saps de l'Edat Mitjana.
L'edat Mitjana es repertia em nivells des de pagesos a reis.
7. Ara ja saps què és el monestir de Sant Pere de Casserres. Digues el que en sàpigues.
És una gran construcció on antigament hi vivien monjos que anaven a pregar 8 cops al dia. El monestir es va construir al segle XI...
8. Com ha explica la mestra aquest curs? T'ha agradat?
Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com a mestra.
 el prepara molt bé per l'insti i sempre diu "rijar el rizo".
La silvia és més envollada. Proferixo la Pilar.
9. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que heu treballat el medi a l'escola aquest curs?
Hola, Em dic Marc, aquest curs em treballat molt, em après n'hi el que et puguis imaginar sobre St. Pere de Casserres. També egagròpiles, electricitat, províncies, ...

Observació participant

Diari de camp- Primer trimestre

- **17 de setembre de 2015:**

Arribo a la classe i em presento. Els hi explico què faig. Que m'avaluaran per el treball que faig ja que jo també estudio. Un dia vindrà la meva mestra, la Neus per conèixer-los.

Els hi explico que necessito saber les seves idees, què saben. Que no els hi poso nota. He fet una enquesta/qüestionari. Els hi explico que els hi demano. I insisteixo sobretot en què no poso nota.

Els reparteixo l'enquesta. Hi estan una hora fent-la. La recullo.

Abans de començar el projecte de Sant Pere de Casserres (a partir d'ara SPC), la Mariona, explica, sondeja les idees dels alumnes. Parla que per fer un element de patrimoni (es refereix al que jo he preguntat a l'enquesta), hi posa l'exemple del Piló de Mossèn Cinto de Poble de l'escola. Què cal saber?

Llavors hi ha pluja d'idees. Nens diuen moltes coses. La Mariona els va conduint perquè arribin a veure la importància de la ubicació. Si no sabem on és? Com hi anirem? Llavors com hi podem anar? A preu si és a la vora o lluny? Si és lluny caldrà un autocar; què cal fer? Reservar-ho, veure quants diners val.

Per tant els fa reflexionar i repeteix la frase "les coses passen per algun motiu" mentre van fent preguntes i respostes els nens.

Aprofita, la Mariona, per veure els coneixements que queden i què saben i recorden del projecte del curs del riu que van fer el curs passat (2014-15): naixement del riu, relleu, colls, muntanyes,... però no van fer les comarques.

Per tant abans de començar el projecte de SPC cal fer les comarques. Ha preparat un petit treball introductori (**demanar-li**)

En aquest treball s'explica que va passar el 1931 per fer les comarques de Catalunya. Hi ha un petit text on la Mariona aprofita per fer comprensió lectora. Però ella primer explica que les divisions territorials són humanes. Que no són pintades com els mapes. Aquests els fem nosaltres. Mentre els nens llegien ha sortit el concepte del Principat. La Mariona, els hi explica què són els Països Catalans o sigui Catalunya Nord, País Valencià, les Illes i l'Alguer.

Em dona la paraula i jo explico el tema del qüestionari de les comarques. Aprofito per parlar de la importància del menjar, i el mercat. Passem la diapositiva de la Mariona i Bayés (**tenir-la**) i el mapa de les comarques final (**és el meu el tenia per uni**).

Expliquem com va ser la ponència que va fer Pau Vila.

Després fem una petita activitat on hi ha un quadre dels pobles del Lluçanès on es preguntava a on anaven al mercat i d'on volien ser? I evidentment raonant es veu com volien ser d'Osona.

Els alumnes fan el descobriment a partir de la hipòtesi, preguntes o idees que van sortint. La Mariona repeteix que “ les coses passen per alguna cosa; i es bo buscar-les”.. Els hi diu que si no saben alguna cosa és bo buscar-la. Un nen quan acaba la classe comenta que buscarà l'Alguer i una nena d'on ve el nom d'Osona.

Aquí acabem la classe amb la Mariona

Aprofito i vaig cinc minuts a la classe de la Marta. Als nens els hi explico el mateix que he fet abans amb els qüestionari i la meva recerca. La mestra els hi passarà un altre dia i ells l'ompliran. La Marta comenta que el projecte de SPC, l'ha fet la Mariona, una mestra de secundària i jo. Els nens m'aplaudeixen

- **22 de setembre de 2015- Dimarts classe UNI**

Parlo amb la Mariona m'explica que van parlar del tema del mercat. La importància de l cotxes de línia (i es diu línia perquè segueixen una línia?

Parlen dels pagesos que van a vendre al mercat els seus productes. I els va sorgir un mini debat de la conservació dels aliments. Quin es podien conservar i quins no

- **24 de setembre de 2015- No hi he pogut anar per temes UNI**

La Mariona m'ha enviat fotos de com treballaven en grup els nens per whatsapp. Treballen per grups. Han treballat els conceptes de densitat, capital de comarca, habitants,... **(full que em passarà la Mariona)**

Han fet lliurement els grups i fan treball cooperatiu. Els grups els van decidir ells mateixos. Surten 7 grups i cada un treballa 6 comarques en total les 42 que hi ha actualment. Després els nens fan un document conjunt.

Tenen una carpeta “T” a l'ordinador. Ells allà omplen les dades de les seves comarques. També fan observacions pel seu compte.

Una nena ha trobat un document interessant, estil mural de com han evolucionat les mercats municipals i els pobles **(demanar-ho)**.

Parlant amb la Mariona per telèfon em comenta que els nens busquen informació pel seu compte. Ella vol que els nens es motivin (des de buscar d'on venen les anxoves a raó del debat que es conserva o no del menjar fins a on és l'Alguer?)

També em comenta que el fet que sigui la mateixa tutora dels nens del curs passat al mateix cicle és molt bo. Perquè ja els coneix, sap com són, com actuen, què els hi pot demanar, què fan,... Una sort amb paraules d'ella

- **29 de setembre de 2015**

Van treballant les fitxes de les comarques.

Els nens van assajar molt perquè la sortida del dia 2 amb els de la UVIC funcionés bé.

- **1 d'octubre de 2015**

Arribo i la Mariona no hi és perquè està amb la Montse parlant de la sortida de l'endemà. Pujo a classe.

Els alumnes entren i treuen papers de la comarca que van fer el dia anterior.

Arriba la Mariona. Comentem i fem una posada en comú dels conceptes buscats com comarca, capital, habitants, densitat,.. Ho fem anant comentant totes les coses amb els nens.

Aprofito i explico com es va fer Ciutat Badia (ho he sentit aquest matí a la ràdio). En un quilòmetre quadrat hi vivien 14.000 persones; i les classes eren de 60 nens. Per tant veiem la desproporció dels llocs. Ho lligo mesures del curs anterior que tenen a l'àlbum. Distància escola a ermita Sant Jordi 1 km.

La Mariona aprofita per dir “que tot té un perquè?” ho diu parlant de les comarques. Després aprofitem per ensenyar als nens la importància de les noves tecnologies.

Expliquem què és un google drive.

Jo aprofito per explicar la importància a la Uni d'aquestes coses, ja que la gent és de fora i no tots es poden trobar per fer els treballs.

Els nens (tres ho saben fer) surten i ho fan a poc a poc. Els altres fan una “xuleta” dit per la Mariona. Així sabran com funciona.

La Mariona diu “ que tots aprenem de tots”.

Els nens se'ls veu molt motivats. Ens falla penja un document pels quadres que tenia fets i canviar al penjar-ho.

Però al final de classe fem un document conjunt. Fem com una frase maledia “ Avui, la classe de sisè, hem fet un drive”. La Mariona comenta primer “ quan, després qui i finalment què”

De la sessió he fet vídeos i fotos càmera vella

- **2 d'octubre de 2015**

Fem la sortida per veure el projecte del curs del riu entre els meus alumnes de magisteri i els nens de sisè. Tenim imatges de vídeo guardades. Va venir la Neus, en Cinto. Molt interessant.

- **6 d'octubre de 2015- No hi vaig classe UVIC**

Continuen treballant les fitxes de les comarques.

- **8 d'octubre de 2015**

Avui arribo amb les coques. Els nens flipen!!! Vaig a la classe de la Marta i els hi explico perquè hi ha coques o sigui perquè ho van fer molt bé el dia de la sortida i és un premi. Després ho explico als de la Mariona. Comento que els meus alumnes de la universitat van quedar molt impressionats de com ho van fer i que bé que s'explicaven. Parlem que han treballat les comarques. Han anat fent coses (**la Mariona m'ho passarà**) Els hi comentem que anirem SPC tres cops. Tots els nens es posen molt contents. Per començar veiem el vídeo inicial. Algú ja l'havia vist. Un cop vist fem una pluja d'idees entre els nens, la Mariona i jo. Surt en M, a la pissarra i els altres van dient coses que hem/han vist al vídeo (foto feta). Un cop això, surten moltes idees interessants, les anem comentant.

Després tornem a veure el vídeo per si ens hem deixat alguna cosa. I tornem a posar més coses a la pissarra.

Un nen a partir del segon cop que hem vist el vídeo parla que ha vist el campanar de Sau. Aprofito per parlar de la pel·lícula de l'ACOS del Quirze Parés. La Mariona comenta que alguna cosa veurem.

Surt una nena, fem una línia i al costat dret intentem lligar idees amb coses que volem saber o aprendre (també tinc foto). Surten moltes idees a partir de lligar els conceptes. Interessant (reflexió meva) de veure el vídeo per veure que saben i què volen saber.

La Mariona aprofita i comenta la importància de fer bé les coses. Per exemple saber escriure, jo aprofito i parlo de les faltes que encara fan els alumnes a la universitat.

La Mariona em comenta que "si posen bé els fonaments, després encara que hi hagi mals vents, no volen les coses". Fa una reflexió del valor d'aprendre molt interessant.

La Mariona els hi repeteix les ganes d'aprendre són molt importants. Jo hi poso cullerada dient que jo estic aprenent amb els meus alumnes de la uni i ells amb mi. La Mariona diu que a ella també li passa que aprèn d'ells.

Repartim els 3 tres primers papers del projecte de SPC. Els hi expliquem el projecte. La Mariona els hi diu que hi ha unes activitats prèvies, les que farem abans d'anar-hi. Em dóna a mi la paraula que explico que farem allà abans d'entrar el monestir. I més tard farem la última visita ja dins el monestir. La Mariona també ha aprofitat per parlar del material que farem. Els nens estan molt contents. Ha comentat que farem la matinal del mes de maig allà. I ha parlat que segurament hi aniré jo amb la meua família. M'he posat vermell quan ha comentat que tornaré a ser pare.

Els nens llegeixen en veu alt i veuen quina és la forma que han de fer per senyalar SPC. Anècdota: llegint surt que SPC és de Consell Comarcal. Hi quins diners té CC? Doncs els impostos. Abans SPC era privat. Parlant dels impostos i de l'IVA, la Mariona, els hi explica que els impostos se'n van a Madrid i en tornen molt pocs. Molt visual com ho explica i sense fer polítics diu la veritat.

També s'ha parlat del "cos sant". Un nen el net d'en Roviretes en sabia moltes coses. La Mariona ha aprofitat per parlar de les llegendes. N'hi ha que són certes altres no. Hem parlat que intentarem que el puguin veure. A l'explicar que és les nenes han fet cara de quin fàstic i els nens cara de que guapo!

Els tres fulls no ho fem perquè acabem quinze minuts abans per menjar la coca que els hi he dut. La Mariona els hi diu que la feina serà per demà. En tot cas s'ha de tenir fet abans del dijous 15 perquè farem la primera sortida (**un dies més tard s'anul·la** per un claustre extraordinari cal fixar nova data)

(**Hi ha vídeos i fotos d'aquesta sessió**)

Les sortides es planifiquen així:

1ª/

La planificació per la primera excursió és:

9'30 surt autocar

10 arriben

10 a 11 juguen al pàrquing.

11 a 13 fan el camí del monjo. Fan altituds, observació, recullen materials per medi natural amb la Romina.

Dinem i juguen

16 tornen a l'escola

2ª/ Anar pel camí de dalt i baix i no entrar al monestir. Fer les activitats del dossier de calcular distàncies,....

3/ Entrar i descobrir el monestir.

- **13 d'octubre de 2015- No hi ha vaig classe UVIC**

Els nens continuen la feina del projecte. Els primers fulls del dossier. Han marcat amb un símbol on era SPC alguns han fet una creu en el símbol de monestir que se'ls hi demanava.

Han parlat de la simbologia de la creu. Els nens han fet preguntes i han sortit coses molt interessants.

Han fet lectura del mapa. Han parlat de tot allò que veien en el mapa simbolitzant diferents colors i que després es veuria en directe a SPC. Veuriem diferents carreteres, el riu, els meandres, l'embassament, diferents pobles, etc.

Ha sortit el concepte de sender i han parlat del diferents tipus de mapes que hi ha com els cartogràfics, els de satèl·lit,... Deduint els tipus, els colors, els noms,...

Han fet servir el projector.

- **15 d'octubre de 2015- No hi ha vaig classe UVIC**

Arribo a classe. Amb la Mariona hi ha un nen que ha tingut l'interès de buscar un mapa de Catalunya amb relleu. Hi ha buscat SPC. És un nen que no funcionava el curs passat. La Mariona l'elogia " comenta que ha fet un canvi de xip a tota la classe". Aprofito per comentar la importància d'aprendre coses. Comento unes noies UVIC que han fet treball del safareig de Manlleu i que han après moltes coses d'ells i de la Núria del cal Pou durant la sortida que vam fer el 2 d'octubre i que ho han posat en el treball.

A partir del mapa surten idees molt xu·les.

Aprofito i parlo que Austràlia es 4 cops Catalunya i en canvi nosaltres tenim de tot. Surt perquè un nen parla que a les notícies ha sentit coses de l Garraf, que ha pensat en una comarca i la Mariona li ha preguntat que li sonava i ha dit platja. Hem parlat que tenim de tot .Els els australians també però necessiten avió.

Parlem de l'eix transversal i la importància que té per a poder desplaçar-se i no haver de fer trajectes llargs fins a Barcelona com abans.

Surten diferents idees amb la feina de les dones. Com que venien ous no a Poble de l'escola perquè tothom en tenia sinó a Vic.

Després en Gerard ens explica que va veure el "cos sant" de SPC. Ens ensenya les fotos. I ens explica una mica la història. Gràcies al seu pare que coneixia qui el té. En explica

que el capellà va “ delatar” els lladre. Sorgeix el concepte secret de confessió trencat, el codi dels metges.

Arriben els delegats. Eren a una reunió que fan cada mes. Expliquen què han dit. Surten coses com intentar solucionar els problemes. Molt interessant veure les dinàmiques dels cursos, els problemes al pati, els insults que es diuen,...

Després parlo del mapes. Els hi passo un PPT de la UVIC on en parlo i els hi explico.

Aprofitem i parlem de diferents coses com llegenda, superfícies, escala,...

L'escala és un concepte que no coneixen i què els hi dono 4 idees. També parlem dels diferents tipus de mapes. Mentre en parlem surt la idea que la Mariona repeteix sovint “ tot té un per què” i es bo saber-ho buscar.

Hi ha tota la sessió gravada en vídeo.

En principi la sortida la farem el 29.

- **20 d'octubre de 2015- No fan projecte la Mariona és a la UVIC fent classe amb els meus alumnes de magisteri**

- **22 d'octubre de 2015-**

Arribem a classe. Un cop tothom està preparat (10 minuts) i ha posat les coses al seu lloc.

La Mariona obre el mapa que surt al dossier de SPC. A partir d'aquí parlem del que es veu. Surten idees de carreteres, península, meandres, relleu,...

Es parla de la idea de les marques de les carreteres com GR, sender local,... la Mariona demana si algú en vol buscar informació per la propera sessió. S'ofereixen diferents nens i en tria 3. Jo aprofito per remarcar de la importància de conèixer aquests camins i comento com es perden els de CAFE a la sortida de Savassona.

Van sortint idees que anem enllaçant. Després obrim l'adreça del google maps que tenen al dossier. Allà veiem un mapa on també surten moltes idees del que es veu.

Soprèn com en Martí en veure uns rierols i afluent comenta coses que van fer el curs passat. També ho posem amb satèl·lit. Els hi agrada molt. I ens desplaçem per tot el recorregut que farem. Des del parador fins al monestir. Van sortint idees molts interessants.

A partir d'aquí fem un exercici del dossier de SPC per buscar alçades. Fem grups i hi haurà un portaveu que en aquest cas anirà canviant perquè no parli sempre el mateix

Així veig clarament com es fomenta treballar en equip. Potencia que tots participin. No vol que sempre parli el mateix. La Mariona em comenta que miri la cara d'entusiasme que fan quan entre tots van fent els treballs. És evident que els nens s'ho estan passant molt bé. Se'l hi veu a la cara.

Mentrestant amb la Mariona fem un quadre al google drive perquè facin l'altre exercici de trobar conceptes com balma, cingle,.. Els nens estan fent una gràfica amb l'excel de les alçades. Nosaltres un cop fet el quadre passem per les taules per ajudar si ens necessiten. Són molt autònoms i treballen molt bé.

La Mariona els hi posa com a deures fer aquesta graella abans del dijous que ve que es quan farem la sortida. Per tant crec que improvisa però a la vegada els motiva per fer una feina abans de la sortida. La idea és que tots els nens ho facin pel grup que tenen de classe i ho penguin. Així abans d'anar-hi tothom s'ho ha d'haver mirat.

Tota la sessió està gravada en vídeo

- **27 d'octubre de 2015**

Van preparar la visita a Sant Pere de Casserres

La Mariona té un diari de la setmana on s'apunta les coses sempre se li podria demanar.

- **29 d'octubre de 2015- Anem a Sant Pere de Casserres**

Fem la primera sortida a descobrir el monestir. Arriben al pàrquing del monestir a les 10hores.

Els nens allà juguen i esmorzen fins a les 11 hores.

Després entrem a dins al restaurant. I a la sortida del restaurant fan grups organitzats per la Romina. Anem a veure la vista al costat dret del restaurant. Allà els nens observen coses. Les mestres (Romina, Marta i Mariona) els hi fan preguntes. Què veuen? Sau, els cingles,....

Després iniciem el camí dels monjos. Ells allà van descobrint el paisatge. Porten prismàtics, càmeres que fan fotos,....

Parem a l'entrada abans del monestir. Allà traiem uns mapes que jo he dut i s'ubiquen.

Descobreixen els punts cardinals. També n'hi ha que porten brúixoles.

A partir d'aquí se'ls demana que en grup es fixin en els colors, elements del relleu,...

Se'ls hi dóna 15 minuts. Després es fa una posada en comú de tot el grup. S'acaba l'activitat.

Després tornem cap a l'entrada del pàrquing allà se'ls hi dóna estona per dinar.

Tota està gravada en vídeo i alguna foto (la Mariona n'ha fet demanar-li)

Després de dinar la Romina vol que recullin algun material. Jo ja he marxat i no ho he pogut veure. **Demanar fotos- en tinc alguna**

- **3 de novembre de 2015-**

Fan treball en grup. Aprofiten per treballar la mida de la gràfica, les fotos de l'entorn de Sant Pere de Casserres. Personalitzen la gràfica. Busquen el desnivell en metres que hi havia

També fan la lectura del mapa que van fer del text. I busquen i van fer les definicions de balma, meandre,...

- **5 de novembre de 2015**

Avui hem arribat amb la Mariona. Hem fet treure als alumnes el material del projecte de SPC.

Hi ha uns nens que han explicat una informació buscada referent als senders.

Concretament GR/PR/SL. N'hi ha un que ha buscat inclòs una imatge i ha fet un word perquè tothom ho veies. La Mariona ha aprofitat per felicitar-lo, els altres també. Jo he posat cullerada amb “ val més una imatge que 1000 paraules”.

Un cop fet això la Mariona ha repassat el que havien fet fins llavors del projecte. I així ha anat fent sortir les diferents idees. Es molt interessant veure com els motiva i els va portant al “seu” terreny.

Parlant un moment de la seva trobada amb els meus alumnes de la UVIC em deia que els hi deia que tenia molt clar que si fer projectes però amb objectius clars. Que les idees clares i el camí de cap on ha d'anar. No anar fent coses sobre la marxa i sense pensar. Inclòs em parlava de projectes que havia vist de gent que passava pel·lícules i res més. I evidentment això no ho veia bé.

Després aprofita i els hi explica la feina que hauran de fer. També aprofita per treure idees. Exemple quan els hi ensenya un enllaç del mapa del món i allà fa sortir idees relacionades amb extensió de la terra i de l'aigua, les penínsules, que no són de colors com els mapes el terreny en si, que si són grans,.... Jo aprofito i explico la idea errònia que el mapa és així. Ells tenen clar que no que la terra és esfèrica però una mica aixafada. Amb la Mariona hem parlat que el proper dia portaré PPT mapes del món que

tinc de la UVIC. Els hi he comentat la idea de fer una esfera en un paper i la Mariona aprofitava per dir que per molt aixafat que ho fem mai serà igual.

Després els nens es posen a treballar en grup, són molt autònoms. Hem fet un document pel drive amb la Mariona perquè busquin les penínsules dels continents.

Els nens van treballant fent el projecte, hi ha una comissió de tres nenes que estan investigant com es fa un activitat a l'eduwiki per tal després de fer-ho tota la classe. La Mariona els hi fomenta molt el treball en grup o per comissions i així siguin més autònoms. Això si que és treballar en grup i no els meus.

Després els últims deu minuts fan la gimcana de les llengües. Entre tots hi pensen i ho resolen. A cinquè el guiava la Mariona però ara són ells el que ho gestionen tot i que la Mariona els ajuda.

Hi ha vídeos de tota la sessió

- **10 de novembre de 2015- Explicat per la Mariona**

Van corregir la fitxa del desnivell. Van fer gràfiques que la Mariona em diu que van ser molt guapes i les van enganxar a la fitxa. Van veure l'altitud entre l'escola i SPC. DE la fitxa (pàgina 4) van omplir els buits. De la fitxa (pàgina 5) van acabar entrades com balma,... De la fitxa (pàgina 6a) fan eduwiki han fet la comissió que investiga com es fa. També van fer les penínsules del món (fitxa 6b) i es on parlaran dels continents. Han vist els percentatges dels continents

- **12 de novembre de 2015**

Avui he arribat i la Mariona els havia deixat la pissarra quina feina havien de fer. Els nens que són molt autònoms han començat a fer la feina. Hi havia certa preocupació per part seva de si vindria la Mariona. Però ja estaven treballant. La feina de la pissarra detallava totes les activitats relacionades amb la gràfica i els oceans i mars que ja havien començat (**foto mòbil**)

Els nens es poden a treballar de forma autònoma. Arriba la Mariona. Un cop ha arribat els hi ha explicat que calia fer (**ho tinc gravat en mòbil**)

Tots els nens van fent la gràfica dels oceans en una típica gràfica de formatgets. També van buscant informació dels oceans i entren termes a l'eduwiki. Hi posen les imatges i la definició.

És molt interessant veure l'autonomia que tenen. Ells van fent-li preguntes a la Mariona de com ho veu. Ella es com si donés l'autorització papal. Tot i això repeteixo són molt autònoms.

La Mariona els hi exigeix molt ja que té clar que les coses cal fer-les bé. Vol que sigui net, lletra clara, sense faltes. Fa broma i els hi diu que ella “ rizar el rizo”.

En realitat em comenta que si ella pots els vol “moldejar” millor, ja que, més tard quan ja són a ESO ja no hi estan a temps. Tot el que els quedi els servirà per la vida.

Han estat fent feina fins que faltaven 10 minuts. Després jo he portat un PPT de cartografia i els hi he explicat l'evolució dels mapes del món. Interessant ha set veure com els nens han participat. He fet algunes preguntes i es situaven i tenien les idees molt clares. Potser he hagut d'anar una mica ràpid i hem acabat cinc minuts tard. Però ha estat molt interessant. Després els hi he pujat al drive. La Mariona m'ha comentat que un altre dia ho hauré de fer a la classe de la Marta.

Després de classe hem parlat amb la Mariona del projecte. M'ha comentat que s'allargarà tot el curs. Han decidit afegir coses que veien que sinó després haurien de fer o en un altre projecte o sol, exemple com els oceans o els continents. Per tant dins el projecte de SPC volen incloure totes les coses que es treballen a sisè.

(Tinc alguna foto i un parell de vídeos)

- **17 de novembre de 2015- Explicar Mariona**

Continuen fent activitats del projecte. Reparteixen el full del drive que han fet definicions. I ho comentem. Aprofiten per explicar avantatges i inconvenients del drive.

1 nen de cada grup explica una entrada de l'eduwiki i ho van explicar a la classe de la Marta. Acaben els fulls de les imatges dels continents. També fan activitats les penínsules i continents. Veuen que la península és un element geogràfic i que forma part del continents. Veuen quins hi ha a la fitxa 6d. Van fer el % dels continents. És interessant per entendre-ho pels continents

Corregeixen el full 6b.

Tenen una fitxa oberta de mapes de continents i l'estan fent. Estan fent eines TAC (mides,...)

Tenen una fitxa del drive amb enllaços de les penínsules.

Fan les penínsules mundials i després de les foto de la península de SPC.

També estan fent la fitxa nº 7 de mars i oceans. També hi posen un mapamundi.

Van fer servir els atles i van fer llista de mars.

- **19 de novembre de 2015- No hi vaig perquè vacunen i assagen cançons per un festival.**

Només fan 30 minuts per les vacunes. No van fer gaire res de SPC.

- **24 de novembre de 2015-**

Continuen fent feines del SPC. Fan fitxes d'oceans i la imatge que tenen (fitxa nº 10). Van intentar mirar uns vídeos dels enllaços que no anava bé i van corregir una estona les fitxes anteriors fetes.

- **26 de novembre de 2015-**

Avui he arribat i els nens portaven boles del món. I han començat a treure la feina del projecte. La Mariona aprofita i els hi parla i explica un full de la Marató. Els hi explica que és la diabetis. Explica que l'escola hi vol col·laborar i si ells hi volen participar com a classe. Que s'ho parlin i els delegats també hi intervinguin.

Fa una reflexió molt interessant que diu “ que no formen nens per saber els continents sinó també les sensibilitats de les persones”.

Els nens es posen a treballar fent coses dels oceans. La Mariona aprofita i els hi explica que al drive hi ha uns enllaços perquè s'ho mirin. Hi ha vídeos, jocs,... (**fotos de la classe**)

Estan una hora treballant així. La Mariona i jo aprofitem per despatxar temes de què han fet i que faran del projecte de SPC.

Després quan falten 30 minuts la Mariona els fa reflexionar sobre la importància que tenen els rius. **He fet dos vídeos d'això**

Després a la pissarra (**Hi ha fotos**) els nens fan una llista de què saben i què volen saber dels rius. Com que no anaven bé de temps (els últims 10 minuts són per celebrar l'aniversari d'un nen), la Mariona ha comentat que farà un drive i que tots els nens han de posar-hi una aportació de què volen i què saben dels rius. En M ha preguntat si calia ordenar-ho, la Mariona contesta que no calia de moment. Ha aprofitat per fer una reflexió que cal ordenar les coses i no fer-les soltes com llavors fèiem a la pissarra (exemple: primer nom, després llargada,..... dels rius).

La idea és que el proper dimarts que ve corregir coses que han fet i el dijous fer aquesta llista a la pissarra amb mi.

Mentre despatxàvem temes la Mariona m'ha comentat com va resoldre un problema de la classe. Tenia dos nens, que no anaven al mateix ritme que els altres. Que a més quedaven una mica "penjats" i no arribaven als objectius i no estaven integrats. Ella intentava ajudar-los però no hi podia arribar sempre. Hi ha dues nenes, les més llestes o espavilades, que ella de forma intel·ligent els hi va proposar si els hi agradaria fer de "tutores" dels nens. Que va fer, la Mariona, buscar la nena més llesta i li va comentar que si volia fer-li de suport. Aquesta va estar encantada. La seva "competidora" estava un pèl dolguda i llavors la Mariona va aprofitar perquè fes el mateix amb l'altre nen. Elles dues de forma unilateral després de pati d'aquell dia li van proposar a la Mariona que la modificació de les taules de classe. Elles li van dir que no ho feien per amiguisme sinó per millorar i ajudar als nens (jo li havia comentat que veia canvis de lloc vers la setmana anterior). A més la resta de la classe ho ha veure bé i no van dir res. També demostra el rol d'aquestes nenes vers la classe.

- **1 de desembre de 2015-**

Van fer la fitxa de posar-hi la foto.

Van fer la fitxa d'omplir.

Després van fer la fitxa número 7 de la superfície planeta, mars i oceans.

Van fer la fitxa número 8 on es demana que assenyalin els mapes mundis. Tenien un mapa mundi on van marcar els 3 tipus amb fletxetes que ho marqui.

Fan la fitxa número 9 que demana la consulta d'un atlas i els fa una reflexió de la importància de fer servir també llibre i no només internet

Fan la fitxa número 10 dels oceans. Els demana també que hi hagi un punt estètic i posin els oceans com vulguin.

Fan la fitxa número 11 on van fer un quadre d'oceans, les seves extensions, els % de cada un.

Fitxa número 12 posen els oceans en un mapamundi

Fitxa número 13 on es parla del fons marí.

- **3 de desembre de 2015-**

- Impressions:

Avui he arribat i hem deixat 10 minuts perquè tothom poses apunt les coses del projecte de SPC.

Comenten coses del drive.

Comenten les fitxes fetes el dimarts anterior. Fan fitxes i expliquen les solucions de cada una. La Mariona amb preguntes aprofita i els va portant allà on vol. Els condueix molt bé. De forma sutil els porta on ella vol.

Els nens li pregunten a la Mariona quan es podran quedar al migdia per fer més feina!!!
Demostrant les ganes que tenen d'aprendre!!!

Anem comentant les fitxes:

Els nens comenten el nom d'un mar. També després diuen el nom d'un oceà del 5 que hi ha. Després fan comprensió lectora i català de la fitxa, la Mariona aprofita i els hi comenta que estan fent amb el projecte

Corregim el quadre fitxa de la número 11 on es parla de les extensions i veuen que fan matemàtiques, la Mariona ho comenta.

La Mariona fa el comentari en els oceans que tothom ho ha penjat com ha volgut i que per ella apart del rigor també es important l'estètica.

Es comenta la fitxa de fons marí la número 13. Fan matemàtiques i de forma molt interessant ja que la Mariona els hi dibuixa a la pissarra la diferència entre un 1 m^2 o 1 m^3 o un cm^3 . La idea de fondo pel tema cúbic i pla en el tema de quadrat. Els hi pregunta la Mariona que estan fent i tots els nens responen: Matemàtiques (penso ja m'agradaria haver fet mates així!!!)

Els últims 15 minuts mirem vídeos dels oceans i continents. És una llista que tenim el drive (**l'haig de buscar**). Veig que són d'un canal de Youtube que posa *Daniel Alou Vídeos para niños*.

Al no tenir temps la Mariona els hi comenta que s'ho mirin a casa. I que agafin un mapa en blanc i negre per apuntar les coses que sàpiguen dels oceans, continents,...

El proper dijous la idea es treballar el riu Ter. La Mariona només els hi anuncia.

Sembla que el dimarts 15 faran una espècie d'examen o avaluació. Li hauré de demanar.

La classe d'avui ha consistit en comentar totes les coses que han fet del projecte, anar mirant les fitxes i he vist el que comentaven els nens que havien fet a cada fitxa.

La Mariona els hi anava preguntat coses i així anaven sortint diferents idees. D'aquesta manera la Mariona els hi fomenta la participació

Al final de la classe han passat uns vídeos dels continents

Tota la sessió ha estat gravada en vídeo. També m'he fet còpia de les fitxes i si cal l'aniré actualitzant

- **8 de desembre de 2015- FESTA**

- **10 de desembre de 2015-**

No hi vaig perquè tenen reunió dels delegats i després també en parlaran.

No han fet projecte.

- **15 de desembre de 2015-**

Han fet la prova, examen. Va durar dues hores. N'he escanejat uns quants: un suspès, un aprovat, un notable i un excel·lent

- **17 de desembre de 2015-**

Avui he arribat i hem donat temps als nens per preparar-se les coses. La Mariona els hi reparteix la fitxa primera dels rius. Aprofita i va preguntant les coses i els alumnes van responent la fitxa.

Després la Mariona comenta que també es bo treballar amb imatges de vídeo o de foto. I que passarà una cosa que cal que estiguin atents i aprenguin.

Els hi passa el vídeo del 3 a la carta “ Riu Avall” “ el Ter 1º part”. És un document molt interessant que explica com neix el riu Ter a Ulldeter, passar per Set Cases, Camprodon, Sant Pau de Segúries, la Colònia Borgonya, el Castell de Montesquieu i fina Manlleu.

Dura 25 minuts. Els nens estan molt atents.

Quan acaba el vídeo la Mariona els comença a fer preguntes i van sortint idees molt interessants. Aquest part dura un 20 minuts i és molt interessant veure com la Mariona els va fer anar treien idees del vídeo. Els nens comenten moltes coses. Jo hi intervenc en algun moment. Surten coses de les colònies, del treball i les condicions laborals, del riu,...

Després passem al drive que han fet els nens. La Mariona aprofita i els hi ensenya la idea de fer un resum o esquema. Fa reflexions molts interessants dient als alumnes que si s'acostumen a treballar bé sempre ho faran. Jo hi poso cullerada parlant dels meus alumnes.

Fa un esquema a la pissarra on ho distribueix amb curs alt, curs mig i curs baix del riu i aquí aprofita i ho lliga a la idea boníssima de posar on neix el riu, per on passa on arriba,.... **He fet un parell de fotos**

La Mariona els posa en tres grups un per cada taula i un per cada part del riu. Cada grup agafarà la part del curs del riu i posarà el text que hi ha al drive un color. El curs alt verd, el curs mig marró i el curs baix blau.

Els nens tenen un 10 minuts per treballar-hi. Agafen portàtils i s'hi posen. Jo aprofito per fotocopiar exàmens del primer trimestre que han fet del projecte de Sant Pere de Casserres.

Sessió gravada en vídeo

Quedem amb la Marta i la Mariona que tornant de festes el dijous 14-1-2016 farem les entrevistes per veure la valoració del projecte

Diari de la tesi- 2on quadrimestre

- **12 de gener de 2016**

A partir del que van fer l'últim dia de la classe (havien fet un drive veient que volien saber i què sabien del riu Ter), i després de veure la necessitat d'ordenar-ho en els tres temes Curs Alt, Curs Mig i Curs Baix. Després va imprimir-ho per a cada taula. I els nens van sortir a la pissarra on van escriure cada cosa a les tres opcions (tinc les fotos que em va passar la Mariona per whatsapp).

Els nens van veure que hi havia coses repetides i altres que calia modificar.

Amb l'ajuda de la Mariona van fer l'esquema de treball (me la donat de cada curs del riu). A partir d'aquí van fer grups de 2 i cada un havia de buscar aquesta informació.

- **14 de gener de 2016**

Arribo tard (10 minuts) per culpa de la family. Els nens ja estan organitzats en els grups de dos que van quedar dimarts per tal de buscar els termes relacionats amb el riu Ter. La Mariona els hi fa la presentació del que farem. Posa les normes de com ha de ser el treball (Arial 11, interlineado,... hi ha foto de la pissarra). També els hi comenta la importància de no copiar (hi poso cullerada de la UVIC) i de fer-ho amb les seves paraules (comento la necessitat de saber-ho explicar sinó no ho saps). Comenta que les coses s'han de fer bé, gust estètic (també hi poso cullerada).

A partir d'aquí els alumnes van buscant en parelles les informacions a internet, en algun llibre,... per complementar la informació. La Mariona em demana que els ajudi cosa que faig, ja sigui guiant-los per trobar les coses com per escriure-les. Ella mentrestant va ajuntant cada informació per ordre que surt al full (en tinc còpia). Per tant a partir d'un document comú (en aquest cas no pel drive) faran tots el treball i el penjen a la carpeta comuna de l'escola.

Això dura quasi 1 hora llarga. Acabem uns 10 minuts abans per celebrar aniversari d'en Marc.

Després amb la Mariona comentem que farem del projecte. M'explica que a partir de la notícia que va trobar al 9nou del pantà de Sau ha preparat tot d'activitats (fitxes que em passa pel pen). També comenta que intentaran lligar el tema de l'electricitat que ho farà la Romina amb anglès. Lligaran el pantà de Sau amb l'energia.

Han pensat que la propera sortida la faran el 25 de febrer i que faran el camí del sender per veure en aquest cas quan estona tarden. Observaran coses de la natura i recolliran

egagròpiles. Igual vindrà un ocellaire per explicar coses als nens. I després veuran fins a l'entrada del monestir. Encara no entraran a dins.

(hi ha fotos i vídeo de la sessió)

- **19 de gener de 2016**

Van continuar fent el projecte de SPC amb la recerca del riu Ter. Fan el treball conjunt Miren la foto del lloc on es posa el pantà de Sau i descobreixen moltes coses.

Van fer poca feina perquè tenien dentista. Però mentre uns eren amb el dentista, els altres fent feina van buscar fotos per internet i van trobar coses de Sant Romà. I els hi va agradar molt. Fan descobertes pel seu compte.

- **21 de gener de 2016**

He arribat i la Mariona no hi era encara. Els nens preparen les coses com fan sempre. Arriba la Mariona i els hi explica la feina que faran. Abans de començar comenta les consignes per tal de com s'ha de treballar. Seran grups com l'altre dia i aniran passant amb ella per anar fent el document conjunt. Els altres també treballaran. Comenta el bé comú que ella els hi ensenya coses i ells a ella també. Que ella l'altre dia els va ensenyar a “arrastrar documents” de l'ordinador i a l'inrevés ells van ensenyar altres coses. Comenta que així tothom aprèn.

Obre l'ordinador per explicar la feina que anirà fent la resta de la classe. Mentrestant repartim la foto i les fitxes de treball.

Amb l'ordinador obert els hi explica que hauran de fer de les fitxes relacionades amb l'embassament (de moment de la 15 a la 18).

Ensenya la foto i comencem a parlar de coses que veiem, a partir del pont i la importància de via de comunicació, jo hi poso cullerada preguntant com arribarien al poble. Explico el cas de Roda de Ter. També surt la idea que l'església es veu molt bé perquè està més alta. Això en fa parlar de la importància i el poder de l'església que calia veure's. Els hi faig la reflexió de Tarragona i Girona el poder de l'església ben alt. Això ens fa parlar dels noms dels pobles “ Sant Julià, Santa Eugènia,..” La Mariona comenta que “ parlar d'una cosa ens ha portat a descobrir-ne una altre”. I afegeix de la “importància de les persones que ens han precedit” són els que hi han fet coses que nosaltres hem aprofitat. Els posa d'exemple en el cas de la Font Trobada que ells van netejar. També ha sortit el tema de com es canvien les coses en el cas de la Vall com es converteix en embassament. Com els homes van canviar la vall i la van fer en un

embassament. Hi la Mariona diu que “per sort “i em mira que jo sempre ho dic “no tot ho poden canviar els humans”. Jo aprofito i poso cullerada amb Torelló la boira i la pluja ha canviat amb els túnels nous cap a Olot.

Comenta que hi ha un llibre molt interessant del 50è aniversari de la construcció de l'embassament (el buscaré).

Mentre els hi explica les fitxes que van del 15 a 18 els hi comenta que les coses “cal explicar-les bé”. Facin servir les seves paraules. En una de les fitxes parla de la bibliografia i els hi explica que és. Els fa veure la diferència entre la biografia i la bibliografia (hi poso cullerada amb els meus alumnes que s'equivoquen encara). També comento el tema de webgrafia. La Mariona em demana que expliqui com es cita i ho faig a la pissarra.

Després la Mariona explica que és una hemeroteca i els hi ensenya la de la Vanguardia. Un cop posada la feina els ha deixat fer els grups com ells volien (màxim grups de tres i ningú es pot quedar sol). En canvi per fer la feina comuna seran els mateixos grups de dos de l'altre dia.

Mentre ella els ha cridat i feien el document conjunt , jo he anat passant i solucionava dubtes de les fitxes (niu-pluvial, aiguat de Sant Lluç,...)

Tota la sessió gravada en [vídeo](#)

- **22 de gener de 2016- entrevista tancament primer trimestre amb la Marta i la Mariona- Gravada en vídeo i audio.**

- **26 de gener de 2016- A partir d'ara hi aniré els dimarts**

Arribo el nens es posen a treballar en grup. Tal com vam fer la setmana passada la Mariona està a la seva taula i els ajuda a fer el treball conjunt mentre jo els ajudo a solucionar dubtes de les fitxes de l'embassament passant per les diferents taules.

He ajudat a buscar fotos de l'aiguat de Sant Lluç, paraules que no entenien, a fer gràfiques, a trobar a l'hemeroteca de la Vanguardia, com descarregar coses...

Entre les coses curioses, un nen l'A em pregunta que vol dir una obra faraònica. Jo el faig pensar. Li pregunto que creu vol dir. Ell diu que si hi havia faraons a l'embassament. Jo li dic que és una manera de sinònim de dir una cosa. Li pregunto que hi ha Egipte, piràmides em comenta i com són? Grans. Entén la idea

Tota la sessió gravada en [vídeo](#)

- **28 de gener de 2016- No fan projecte hi van UVIC a fer activitats físiques**

- **2 de febrer de 2016**

He arribat a la classe amb la Mariona. Els nens estaven assentats diferent que la setmana passada. La Mariona els ha canviat perquè funcioni millor. Els nens treuen la feina feta del projecte fins llavors. La Mariona els hi comenta que anirà a buscar més fitxes les que van del 27 a la 30.

Però abans d'anar-hi comenta les que han trobat. De forma sutil van sortint les idees més importants de les fitxes. Es parla de moltes coses. ([gravat en vídeo](#)).

Sorgeix la idea dels aiguats si hi ha testimonis. La Mariona comenta que a partir de notícies de diaris faran potser una dramatització pensada i creada per a ells.

Els nens comenten que algun té familiars que potser ho van viure. Un nen, l'E comenta que el seu avi és de Torelló i potser ho va viure. Fa el càlcul i descobreix que tenia un any segurament.

A partir d'aquí surt la idea de quin any va ser, 1940 i era durant el franquisme. Del 1936 al 1939 hi va haver-hi la guerra civil. La Mariona a partir de les preguntes explica com van anar passant les coses, és molt interessant. Jo aprofito i hi poso cullerada. La Mariona explica com era la seva escola amb símbols i banderes franquistes.

Mentrestant fa un esquema a la pissarra ([n'he fet fotos](#)).

Després d'això fa que els nens facin nous grups de treball. Amb nens que aquest curs no hi hagin treballat. Vol que tothom treballi amb tothom. Crec que potser està fent tema cooperatiu però igual ni s'ho planteja.

Més tard la Mariona fa la reflexió que de tot es pot aprendre i que una cosa et porta a una altre. Que mai saps on pararies i per això ells han de tenir ganes de descobrir. No és amb aquestes paraules però la idea és aquesta.

Se'n va a buscar les fitxes i els nens a classe fan collonades cantant cançons de "Franco que tiene el culo...". Els que treballen els ajudo a buscar a l'hemeroteca del sobre quan es va inaugurar el pantà, coses de si trobem inauguració amb Franco,...

Torna la Mariona repartim les fitxes i acabem la classe a les 10'45 perquè tenen pla de lectura. Els nens ha de sortir a esmorzar perquè a l'hora del pati fan aquesta activitat de biblioteca.

No hem fet res del treball conjunt que feien els altres dies. Li haig de preguntar a la Mariona

([tota la sessió gravada en vídeo](#))

- **4 de febrer de 2016- Dijous llarder van d'excursió no hi ha projecte SPC**

- **9 de febrer de 2016**

He arribat 5 minuts tard. Tothom ja estava assentat i treballant en les fitxes. La Mariona aprofita i ha de fer la comptabilitat de qui ha pagat o no el material (està que trina). Jo aprofito i vaig passant per si els alumnes necessiten res de les fitxes que estan fent. Són les mateixes fitxes que l'altre dia. Surten dubtes per trobar frases fetes relacionades amb l'aigua. També dubtes que vol dir interpretar una notícia. Dubtes relacionats amb les gràfiques que han de fer de la notícia. Jo els vaig ajudant. La Mariona marxa una estona per resoldre temes de comptabilitat.

Quan torna es posa per acabar de fer el treball en grup. Volen ella i la Marta que sàpiguen fer un bon treball com a mínim i així s'ensenyen coses mútuament. Em demana que li passi com citar bé (li he passat el material UVIC). La Mariona em comenta que dubten de si incloure el treball del Ter dins el projecte de SPC però que tenen clar que volen que aprenguin a fer un bon treball.

Jo continuo voltant i ajudant als alumnes amb les fitxes.

Quan s'està acabant la classe la Mariona els hi comenta que la feina feta per dijous que ho acabaran i corregiran.

Durant l'estona de pati amb la Mariona em comentat que farien ara. De moment faran coses relacionades amb el clima. Hem mirat coses, tenim una adreça de l'Oriol de SPC que ens pot anar molt bé. També mirarem de que sàpiguen alguna cosa de l'Edat Mitjana sense entrar a fer la feina que seria la tercera visita al monestir. Li he ensenyat la part de les capsules del romànic de l'Educaixa que és molt interessant. Li ha agradat molt.

Tota la sessió gravada en vídeo i hi ha alguna foto

- **11 de febrer de 2016-tinc classe**

Continuen fent projecte de SPC i corregeixen les activitats sobre el riu Ter que han fet.

En Gil neix el dia 15 de febrer de 2016-03-11

Durant la baixa de paternitat falto els següents dies:

- **16 de febrer de 2016**

Fan una lectura del text dels aiguats. Aprofiten i fan la fitxa de treball. Han parlat dels aiguats i les persones. Han intentat entendre les vivències de com se sentirien. S'ho imaginem i ho escriuen

- **18 de febrer de 2016**

Fan les activitats de les fitxes de SPC relacionades amb l'aiguat

- **23 de febrer de 2016**

Els hi explica sobre l'estudi climàtic de la zona. Parlen i veuen com es fan els climogrames amb les eines TAC. Els hi ensenya a buscar dades. Coses pràctiques. I comencen a preparar el que serà la segona sortida a SPC, què observaran i que faran

- **25 de febrer de 2016- fan la segona sortida a SPC**

Fan la sortida. Tenen fotos i vídeos de la Marta (**m'ho han de passar**). Fan la caminada des de el camí que comença davant del parador. Arriben allà i treballen al voltant del recinte però no entren a dins. Es dediquen a mesurar i també busquen i troben egragòpiles, les recullen i més tard a l'escola van diseccionar
Me'n van fet cinc cèntims un dia més endavant quan corregeixen les fitxes

- **1 de març de 2016**

Van parlar del pantà de Sau. Per què es va construir? I van comentar tot de coses del pantà. El pare d'un nen els hi va passar fotos (**m'ho han de passar**) de com es va construir. També van veure un llibre anat a buscar al bibliobús que explica com es va contruir. En el llibre es veuen els documents de la gent que hi havia viscut, documents de com es va fer,.... els nens el comenten

- **3 de març de 2016**

No fan projecte de SPC.

Només anoten dades de les temperatures del pobles per poder una gràfica comparativa. La van corregir més endavant (dia 19-4-16)

- **8 de març de 2016- no fan projecte fan examen i assaig de la cantata de l'escola**

- **10 de març de 2016- tinc classe**

Els hi van passar la rúbrica i fan l'examen en si. (m'ho han de passar). Els hi ensenyen als nens i després els hi donen per fer-la.

La sensació de la Mariona es que els resultats són molt bons. Destaca sobretot la honradesa dels nens. No es van puntuar al màxim tot i ser molt bons.

- **11 de març de 2016- divendres tarda. Xerrada d'un pare de la classe de la Marta i un ferrer**

Ens venen explicar coses de l'embassament de Sau. En Ramon Torra era el fill del ferrer del poble de Sant Romà de Sau (que es va inundar) i el pare d'un nen treballa a l'embassament.

Ens preparen un PPT amb fotos i ens expliquen coses. De Sau, Susqueda i l'altre que no el recordo (van junts). Les fotos del PPT la Mariona les té me les passarà.

El senyor Ramon ens explica com era el poble, l'escola, com es va inundar. És un senyor que en els aiguats de Sant Lluç tenia 3 anys (diria que van ser 1940). També fou un gran inventor i va crear molts màquines. Va voltar per tot el món en una època que no es feia. Els nens li pregunten moltes coses i ell els hi dóna molt de joc. Hi ha l'intercanvi de coneixement generacional i és molt ric de veure-ho.

(La Marta ha fet fotos i jo un parell pel mòbil)

En Joan, el pare d'en Pau ens explica també coses molt interessants dels embassaments. I anècdotes com les de la Gallussa, la senyora última del poble que la van haver d'anar a buscar en barca. I a mig camí els va fer tornar per recollir dues gallines que s'havia deixat. O també explica el "periple pantaner" del Quimi Portet i el periodista Corominas.

En general una sessió molt interessant i els nens hi han posat molt interès.

- **15 de març de 2016**

Avui he arribat amb temps, abans que la Mariona. Els nens han estat molt contents. Han tret les coses del projecte de SPC.

La Mariona primer de tot ha repassat i fet revista de qui tenia llibres que faltaven de la biblioteca. Ha set interessant veure les reaccions dels alumnes amb la desaparició i aparició de llibres.

Després han parlat de la plantada d'arbres verdaguerians. La Mariona ha fet una mica de record i quina cronologia portaven d'aquests fets. Els ha fet reflexionar dels valors de plantar arbres. Ho fan aquesta setmana perquè celebren la setmana del medi ambient. Sempre ho feien prop de les ermites però aquesta vegada en plantaran 10 a l'escola (5 a cada pati). Els ha dit que seria una part de la seva vida. Ha reflexionat amb la frase "tenir fills, escriure un llibre i plantar un arbre", m'hi ha fet participar pel tema del naixement del Gil.

Aquesta part ha durat més d'una hora

La segona part de la classe ha començat amb la correcció de fitxes. La Mariona ha aprofitat per fer reflexions molt interessants. La putada ha set que el vídeo s'ha quedat només al principi d'aquesta segona part (he fet queixa al SAV).

Parlem de la xerrada de divendres. La Mariona els hi ha preguntat com veien l'avi si apagat o no. Els nens han dit que era molt actiu i molt interessant. Sobretot ha sortit l'anècdota de la Gallussa que no volia marxar. La Mariona els ha fet reflexionar sobre els valors de la senyora. Primer perquè no volia marxar del seu lloc, segon els veïns i amics que la van anar a buscar en barca perquè no s'ofegués i tercer el tema de les gallines de fer tornar enrere per la importància de recollir els animals. Abans era clau per l'alimentació.

La Mariona també ha parlat dels problemes de l'aigua i zones catastròfiques i els ha fet reflexionar de que es paguen assegurances per això. Posant idea dels pagesos de la zona de Lleida.

També han sortit temes tant interessants com aprofitar l'energia sobretot a partir de la cuina econòmica o el bullidor. S'aprofitava tot el que es tenia. Es fa reflexions d'abans i ara. Abans la gent aprofitava l'aigua, la cendra, l'escalfor,... ara no es fa. Els fa pensar com era la cuina i com funcionava.

Després hem corregit la fitxa número 26 on els nens han fet un escrit de com es sentirien si els fessin fora de casa seva (el que va passar al poble abans d'inundar-se). Han sortit escrits molt macos (l'A, en M, el M1, l'A1 i la M1 l'han llegit). Els nens saben fer introducció, nus i desenllaç. La Mariona els ha felicitat i jo també. Les reflexions eren molt interessants perquè transmetien sentiments com tristesa, amargor i felicitat final si la cosa acabava bé.

Després hem fet la fitxa número 27. Hem fet definicions i més tard paraules derivades d'aigua. Després hem fet frases fetes i ha sortit trencar aigües. M'ha tocat explicar-la. La fitxa número 28 ja no hem tingut temps de fer-la.

El dia tornant de Setmana Santa no farem projecte tenen exàmens i el dia 1 d'abril a la tarda faré l'entrevista a les mestres

- **17 de març de 2016 – tinc classe no hi puc anar**

No fan projecte SPC. Fan Petxa Kutxa que tenien d'una feina

Diari de la tesi- 3er trimestre

- **29 de març de 2016 – no faran projecte de SPC**

- **31 de març de 2016 –tindrè classe a la uni**

No fan projecte SPC preparen els jocs florals.

- **5 d'abril de 2016- reunió delegats i temes de Sant Jordi. No fan projecte**

No fan projecte SPC, tenen reunió de delegats i preparen Sant Jordi.

- **7 abril de 2016- tindrè classe a la uni. No fan projecte fan les proves Cangur**

- **8 abril de 2016- hi he anat. És divendres però es per recuperar classes perdudes**

Avui he arribat primer. Els nens estan molt contents.

La Mariona arriba i els explica el tema de la sortida-matinal que faran el mes de juny, el dia 19. Els hi explica el permís que calen que firmin per anar-hi i saber qui hi anirà i com ho faran.

Després la Mariona fa treure la feina de la segona sortida. La Mariona va ajustar la informació que farien allà i la que farien a l'escola. Per fer-ho van fer unes petites carpetes per cada nen.

Parlen dels dos camins que hi ha el sender i la carretera. Es fan reflexions molts interessants. Qui fa les carreteres, surten idees dels sectors. Qui tenia el menjar allà a SPC, sectors que hi havien,... també es parla que al fer la carretera és molt interessants pel tema del cotxe de línia, i la diferència entre autocars i autobusos.

La part que hi ha en el projecte de vegetació la van fer en anglès amb la Romina. Van agafar egragòpiles i les van observar. La Mariona m'ho passarà tot.

Després es posen a comentar la fitxa “ Descobrir el monestir” i surten divertides hipòtesi per veure com es que es diu Sant Pere de Casserres. De Casserres ho sabien perquè algú de l'altre classe els hi havia. Castell de casa de la serra. Però el nom de Pere no ho saben i fan hipòtesi on deien que era un castell i un rei que es deia Pere,....”

Reflexió de la Mariona de com és el monestir i com el fan. Els fan una bona base. Les bones base fan que durin molts anys. Ells han de fer el mateix i si posen bones bases

per no trontollar. Calen fer uns bons fonaments. Si aprenen bé a escriure, redactar, càlcul,.. tot el serà útil per més endavant

Després la Mariona els hi explica que hi ha abans i després de la història. Comenta que abans de l'escriptura és la prehistòria. En canvi després amb les primeres civilitzacions i l'escriptura apareix les diferents etapes de la història. Molt interessant com ho fa.

Després parla dels eixos cronològics i ho lliga als historiadors, hi aprofita per explicar a.C. i d.C. Perquè així vegin com ha evolucionat la història.

El proper dia els hi portaré PPT de les etapes.

Tinc tota la sessió gravada

- **12 abril de 2016- no han fet projecte**

No fan projecte perquè preparen la cantata

- **15 abril de 2016- tinc classe a la uni**

Explica el concepte de l'Edat Mitjana. Veuen un vídeo. Els hi ensenya un eix cronològic i els hi comenta que les etapes mai són tancades i no acaben i comencen un dia concret

- **19 abril de 2016-**

Avui també he arribat primer. Els nens estan preparant els fulls per treballar el clima. La Mariona arriba i em demana que ensenyi la cuina econòmica i en Gil. La cuina econòmica ha donat per treballar molts temes. Des de l'escalfor i com s'aprofitava tot fins al concepte de Josep Pla de viure a la cuina, que jo he comentat. Han sortit idees molt interessants.

He ensenyat la foto d'en Gil i ha agradat molt.

Després hem començat a fer les fitxes del clima (**les haig de demanar a la Mariona**). Fan la part del clima perquè el dijous hi anirà el pare de l'A que controla aquest tema i a casa hi té un observatori.

Comencem a corregir les fitxes. Parlem de la web meteorològica (buscar-la). Algun nen diu que no trobava les dades de SPC i ha desistit a fer-ho. La Mariona els hi ha una reflexió molt bona que han de ser perseverants amb els temes. *No es pot abandonar fàcilment*

També en fa una reflexió parlant de les gràfiques. La Mariona els hi repeteix contínuament la importància de les coses, els hi transmet valors de formar-se, i la utilitat que tindrà per la seva vida.

La Mariona explica el tema de les temperatures com influeix el mar. Surten idees molt interessants. Aprofitant els hi diu *que tot té un perquè i unes conseqüències*. Els fa reflexions molt bones de la vida i no només de socials. Això és una mestre de veritat. Parlem de la temperatura en alçada. Cada 1000 metres d'alçada baixa la temperatura 5 graus els hi ha gràfiques en triangle d'una muntanya abaix 10°, més a sobre 5°, més a sobre 0° i a dalt de tot -5°.

Ens explica que és la latitud i la longitud. Utilitza la idea de l'estufa per parlar de l'equador i les temperatures. Fa dibuix a la pissarra (*foto meva*) i que bé que s'entén i no com a mi m'ensenyaven

Torna a fer una reflexió que cal saber explicar les coses. *Les coses passen per un motiu i cal saber-lo, trobar-lo. Si l'entendem el sabrem explicar* Mariona dixit. Si no saben explicar-ho no en saben.

Per dijous vindrà el pare de l'Aurora i els fa buscar per internet imatges de termòmetre, baròmetre, enamòmetre,... i els nens s'adonen que totes les paraules porten sufix - metre. Això li permet a la Mariona de parlar de llengua. I ajunta llengua i geografia a la vegada. La Mariona els hi fa la reflexió de la interdisciplinarietat.

Les fitxes que falten per acabar per deure per dijous. Quan marxi el pare de l'A ho corregiran.

Marxo que ella els està posant els deures, els hi explica tota la feina que han fer. Ho explica molt bé. Pleguen tard per culpa de l'A1 que ha fet el burro i ha hagut de parar la classe

- **21 abril de 2016- tinc classe a la uni**

Hi va el pare de l'A. L'A fa un PPT. Me l'ensenyava el dia de l'entrevista (*me'l passarà*). El pare de l'Aurora es astrònom i meteoròleg d'afició, és informàtic.

Els hi explica. Quan acaba van corregir les activitats de dimarts passar que els hi havia posat de feina per acabar la Mariona.

- **26 abril de 2016**

Arribo primer. Els nens ja preparen les coses del projecte. Arriba la Mariona li ensenyo contes d'Edat Mitjana i hem parlat d'escanejar-los i aprofitar-los pel tema.

La Mariona comença a parlar de la societat feudal. Intenta que els nens entenguin el concepte de la societat, com és la societat. Fa paral·lelismes entre l'escola i la classe de com és una societat. Els hi comenta que hi ha un ordre establert. L'Eric de cop veu la idea de lligar l'Edat Mitjana amb com seria l'escola o la classe i ho comenta. La Mariona contenta veu que ha entès la idea que volia transmetre

La Mariona aprofita i parla de les idees de les edats, que les fan els historiadors, em fa referència que jo en sóc. Comenta que la tele, mòbil o ordinador no canvia d'avui per demà, doncs això igual. Jo també hi poso cullerada amb el tema.

Parlem amb els nens de com era la piràmide feudal. Qui hi havia.

La Mariona comenta que les pintures, referint-se al dibuix de la piràmide dóna molta informació i que és una font d'informació. Comenta que “ les restes escrites o la pintura ens fan entrar a la història” boníssima la frase.

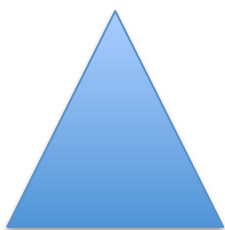
Em pregunta a mi com a historiador on buscaria informació jo li dic a dibuixos, monuments o llibres,...

Comencem a llegir la fitxa que comença l'Edat Mitjana. Parlant del text que hi ha surt que estan preparant una cançó per la matinal en llatí amb la mestra de música. La treuen, la llegeixen i un tros parla de muntanya serrada o sigui Montserrat. En Martí ho lliga que hi va anar fa poc. La Mariona els hi diu “tot té una explicació”

Parlem de la representació de la piràmide. La Mariona repeteix la idea de que és una representació que no és real. I fa el paral·lelisme de l'equador i la ratlla al mig d'una bola del món. I repeteix que “és una representació” que no es pensin que és així. Ho repeteix diferents cops per quedí clar.

S'ha acabat la bateria de gravar aquí. Per tant vídeo fins aquí.

Fa reflexionar els nens amb la piràmide. Els hi fa fixar en una imatge per anar comentant. Comenta la importància de veure les coses i saber-les llegir. Exemple surten reflexions dels abats i les abadesses vers els capellans normal. També es comenten imatges dels artesans i dels pagesos. D'aquests últims surten temes com quin animal porten. Si es un bou més fort en canvi si es mula menys. Una manera de veure qui tenia més o menys diners. Aprofita i comenta el tema de la piràmide també dins els pagesos. Més diners els bous. Menys potent econòmicament eugues i mules. Pobres els burros

Bou
Eugues i mules
Burros

Són tres animals que destaquen la societat de l'època.

M'ha vingut el cap quin vídeo va passar l'anterior sessió. M'he enviat un correu amb l'enllaç.

Marxo però ells no han acabat perquè estan castigats i la Mariona diu que encara no han acabat.

Haig de demanar per dijous que faran. La propera setmana no faran projecte. Dimarts jo sóc a Savassona i ells fan pla lector i dijous tenen les proves de competències.

- **28 abril de 2016-tinc classe a la uni. No fan projecte**
- **3 maig 2016- fan prova lectora no projecte**
- **5 maig 2016- fan proves competències de 6 è**
- **10 maig 2016-**

Avui arribo primer.

La Mariona els hi comenta que avui faran projecte tot el dia, jo no hi podré ser tot el dia. Parla dels meus contes que els hi seran molt útils i que n'escanejaran imatges.

Comença la classe parlant de la societat. Els fa reflexionar, què és?, quina diferència hi havia entre la societat de la prehistòria i l'edat mitjana? Quina societat anava millor? En van parlant i van sortint moltes idees. Més tard lliga les coses amb la densitat i volum de la població treballats l'any anterior. També ho lliga després a l'Edat Mitjana i a l'estructura piramidal.

La Mariona mentre va preguntant coses els va motivant a interessar-se per les coses i els fa pensar

També els hi deixa frases tipus “ el què s'aprèn a l'escola ens serveix per la vida”. Dóna valors a l'ensenyament i a la vida del mestre.

Un nen explica que va anar a Tona a entrar i va veure els castell més elevat i va recordar el que havien parlat a classe que servien per vigilar a l'Edat Mitjana. La Mariona els felicita perquè sap relacionar coses de l'escola amb les coses quotidianes.

La Mariona els fa reflexionar dins la piràmide social de l'Edat Mitjana on vivien cada grup si a dalt o a baix (pagesos a baix al camp; senyors a dalt al castell). A mi em ve el cap BARMÍ. Busco el pen, el tinc i els hi ensenyo. Es veuen imatges que poden servir per veure com és l'evolució. Els hi agrada molt.

Parlem dels gremis. Jo els hi dic coses. Els nens els sorprèn (Eric) que tothom fes el mateix, els mateixos preus i material i al mateix carrer. Els hi faig entendre la idea de l'artesà que treballa amb les mans i per tant es valora la qualitat. També surt el concepte d'explotació actual, amb les coses que es fan a Xina i les comprem més barates. La Mariona els fa pensar i que hem de ser conscients que fan i ajudar sempre que podem. Cal pensar-hi els hi diu, reflexió de valors.

Llavors comenta que falta gent a la piràmide que és l'església i la Mariona explica com funcionaven i així va portant als alumnes a on vivien molts monjos, als monestirs. Llocs com SPC i que cada ordre actuava diferent. És molt interessant veure com va **guiant** als alumnes per arribar a on vol. Ho fa a partir de la motivació i de les preguntes per tant aprenentatge per descobriment. No memorístic.

A partir d'aquí treuen les fitxes. "L'edifici fora. Una ullada matemàtica. Els fa una reflexió que els hi diu que amb els edificis es pot fer matemàtiques.

Comenta que els monjos viuen i comparteixen. Es bo compartir i que els monestirs eren petits pobles on hi havia de tot.

De tant en tant fa una bronca als nens perquè no es despistin (tic o idea de Santiesteban que m'ha dit buscar defectes)

Aprofita i mirant la foto de SPC la Mariona els fa fixar amb l'edifici de l'església, les teulades que es veuen que són diferents. Ella aprofita per dir que durant la tercera sortida quan entrin s'hi fixin. Els hi dóna el "caramel" i els nens el volen, els hi agrada. Lliga molt amb la idea del Santiesteban dels mestres que saben fer-ho. I enuncien les coses i donen petites dosis per motivar.

Va motivant els alumnes amb les preguntes, els fa pensar. Vol que donin voltes al es coses, no els hi transmet rotllo i punt. Sinó que amb les preguntes que els hi fa, els motiva i fa que surtin les idees. És brutal veure-la en acció.

Mirant la foto surten els elements que hi ha al monestir. Surt el campanar i sorgeix la pregunta per a què servien les campanes. Per avisar, per celebrar,... Es parla que tocaven

diferent si era naixement, defunció d'home o de dona,.... Comenta que van fer un projecte a l'escola d'això (**demanar-ho**). No es feia sonar campanes amb els casaments. Sorgeix la idea de marcar les hores. Jo aprofito i els hi explico el tema de les hores a l'EM (prima, tertía,...) i que no és fins el 1912 que no hi ha rellotge com ara. La Mariona els fa buscar els so a l'ordinador. No ho troben al youtube. Després també els costa trobar-ho al google. La Mariona els hi fa la reflexió que cal saber buscar i no quedar-se amb la primera cosa que troben (han trobat campanades a mort de Lluís Llach quan buscaven campanes toquen a mort) Plego perquè haig d'anar d'hora a la UNI que ve l'Eli Dalmau. Ells hauran plegat d'hora perquè en Marc fa anys i tenien coca

Tota la sessió ha estat gravada

Després hauran continuat amb el projecte. Li demano a la Mariona com va anar per whatsapp i em comenta el següent: l'orientació de les esglésies, van buscar informació i van contrastar amb l'església de SPC i la de Poble de l'escola, van veure les finalitats religioses però també les pràctiques. També comentar que els nens li van dir que ho havien entès molt bé. Els nens els va tenir que donar algun toc d'atenció ella ho lliga a final de curs.

- **12 maig 2016- Jo classe a la uni**

Fan treball per grups del projecte de SPC.

- **17 maig 2016- No fan projecte preparen la Festa del poble**

- **19 maig 2016- Jo classe a la uni**

Comenten i organitzen les activitats del projecte a partir de la pàgina 13. Em va enviar un whatsapp on es veu com els nens estan preparant un sorpresa per a mi relacionada amb el projecte. Són tot de fotos que tinc dels nens treballant.

- **24 maig 2016-**

La Mariona m'hi fa anar una mica més tard. Arribo a les 9'30, la directora em treu un quart d'hora més. Quan arribo els nens estan mig disfressats. Em fan anar a una aula apart. Els nens els he vist molt contents i entusiasmats. Els nens han assetjat una representació de l'Edat Mitjana. Després me la volen representar. Més tard la Mariona en la seva programació té apuntat que continuaran el projecte de SPC per corregir les

activitats pendents i preparar la sortida del proper divendres. Sembla que faran projecte la resta del matí.

Em fan la representació (**l'he gravada**). Ha estat molt bé. Els nens hi han posat molt esforç. La Mariona em comenta que tot s'ho han manegat ells. Que ella ha ajudat una mica però les tasques dels papers que farien, el material, tot ha estat iniciativa d'ells. Han volgut plasmar com era la societat de l'època. Per una banda els reis, els nobles, l'església, els artesans i els pagesos. Interessant perquè ells han preparat els rols, els seus papers, el material (la corona del rei era del Burguer King). Les fotos de l'altre dia era com ho preparaven. M'ha passat fotos de com anaven disfressats la Mariona. Hem vist aquesta part de l'obra amb els alumnes de la Marta. Ha estat molt interessant.

- **26 maig 2016- Jo fent classe a la uni**

Han acabat de corregir coses de SPC. Per la preparació de la sortida

- **27 maig 2016- 3a sortida a SPC**

Fem la tercera sortida.

Arribo primer puc rebre els alumnes quan arriben. Ells de 9-9'30 han fet els grups de treball a l'escola. La Mariona i la Marta han arribat i ja s'ho havien fet ells.

Esmorzem i els deixem jugar a dins al recinte al costat del bar. Després els centralitzem a fora del monestir i allà tots es posen a treballar els papers que tenen per fer (la Mariona me n'ha passat una mostra; també m'ha passat una mostra de realitat augmentada). Els nens es posen a treballar de forma autònoma i per grups. Estan molt motivats. És espectacular. Tot ho he gravat en vídeo. He intentat gravar coses de les mestres però n'han set poques.

He fet fotos mòbil però haig de demanar les que fa la Mariona i la Marta.

Els nens per la matinal preparant fotos i graven coses per fer-ho en realitat augmentada.

Es posaran vuit panells de fotos que fent la foto amb l'Aurasma sortien vídeos i coses fetes pels nens.

Després hem dinat amb les mestres i els hem deixat jugar.

Finalment tots han anat a l'autocar i cap a l'escola. Jo he marxat

- **30 maig 2016- No hi ha sessió de SPC. Són de colònies**

- **2 juny de 2016- Classe a la uni**

Passen en net el treball i el projecte de SPC. Comenten i corregeixen activitats de SPC.

- **7 de juny 2016- últim dia de classe de projecte**

La Mariona presenta la sessió del dia. Aprofita i els hi diu que tot cal treballar-ho en aquesta vida i que cal fer esforços. Explica com són les sessions de classe en horari reduït ja que fan jornada intensiva. Les classes seran de 45 minuts. Ells n'ajunten 3 i faran 2,15 de projecte; després pati i després examen de mates. Els parla que faran un control per veure per on passen i no un examen que es diferent.

Aprofita per dir que no han acabat i que van justos de temps. Això vol dir que han fet moltes coses i que han parlat de moltes coses. Per tant el tema els ha interessat.

Avui els hi donarà els últims fulls (finalment no ho ha pogut fer perquè el tema s'ha allargat molt).

Els hi fa una reflexió de la importància d'avaluar tota la vida. Que sempre caldrà ser avaluats i que tots els treballadors ho són. "I reflexiona que ara com està el tema a qui agafaran a un gangul o a un treballador" els hi dóna valors per la vida de forma continua.

Els hi diu que a l'escola aprenen a ser persones, a comportar-se" l'Eric diu " a l'escola estem fent el nostre futur".

La Mariona els hi diu que ara faran les últimes parts del projecte de SPC. Que hauran de treballar a casa perquè la tarda no hi van però la feina cal fer-la.

Surt el concepte de la religió. La Mariona els hi diu " la nostra cultura és religiosa. Ens agradi o no. Per tant hauríem de dir que no a fer segons quines festes com Nadal. Però volem els regals. Les coses han de ser coherents" dixit Mariona. I ho remata fent vocabulari no es pot ser un "baliga-balaga" i els hi diu que és. Brutal!!!

Pregunta coses als nens i així va explicant coses. Quan cops resaven? Els nens 8 cops. Parla de la idea de la religiositat tot explicant coses del cos sant. Hi ha fotos fetes per ella (les tinc). Explica el tema del coto flux gent que aprofitava per curar-se. També parla que ara està molt destrossat i que caldria molts diners per arreglar-ho i la família no està disposada. Expliquem (em demana que hi posi cullerada i ho faig) el tema del carboni 14 per saber coses.

Explica la història dels lladres del cos sant de SPC. Van robar i abans de morir i quan ja havia preescrit el delictes van confessar-se i en van fer una reproducció.

Contínuament els fa reflexions com per exemple lligat als lladres “que els diners no calen sinó ser bo a la vida” i que per molts diners val més tenir-ne pocs i tenir salut o ser feliç. “ Valors a tope.

Els fa posar pels grups de la sortida que vam fer. Ens posem a corregir la feina de la sortida (a partir fitxa nº 7).

Els va motivant. Els pregunta coses però sap donar la dosis justa perquè contestin amb ganes de continuar amb ganes de fer-ho.

Mariona diu “ els humans hem pensat al llarg de la història” tot parlant de l’aprofitament de les aigües de les teulades i parlant de la cisterna del monestir.

Brutal com els motiva fent interdisciplinarietat. Com ha lligat el tema de la cisterna i l’aigua amb el projecte del curs passat. Seria bo buscar al vídeo i lligar-ho a l’assignatura d’interdisciplinarietat.

Els va motivant amb preguntes i van sortint les respostes per si soles.

S’emprenya una mica si no van seguint els nens, però ho veig més no tant com un tic sinó per la motivació dels nens i els que no segueixen o deixen que continuïn aquestes idees.

Jo aprofito i els hi pregunto i com s’hi veien al monestir? Hi havia electricitat (feia un moment la Mariona havia dit que actualment tenim moltes màquines però sense electricitat res funciona). El hi faig la reflexió que necessitaven la llum natural i per tant els monjos s’aixecaven ben d’hora i anaven a dormir d’hora però aprofitaven al màxim la llum per copiar la cultura.

També la Mariona els hi parla de la xarxa que feia la cultura entre els monestirs benedictins. Comenta Cluny i els hi posa la mel als llavis perquè en busquin informació. “ M’agradaria que us tornéssiu curiosos ja que tot és cultura” parlant de Cluny i la xarxa de monestirs i llibres que es copiaven i s’anaven passant.

La Mariona també els hi diu “ Com associem idees (tot reflexionant d’una idea que ha dit l’Aleix relacionat amb que va anar a Llivia i va veure el llibre de receptes escrit a la farmàcia i ho ha relacionat els monjos i la còpia de llibres). La nostra ment associa coses. És una característica de les persones i els animals” A més la Mariona els hi diu que nosaltres potser no podem anar-hi (a Llivia) però si que tenim internet que és una finestra oberta al món. “ Si no ens informem, no aprenem. Podem continuar aprenent fins que ens morim” Mariona dixit.

També surten idees diferents i surt una discussió. La Mariona els hi diu que “fent discussions aprenem molt”. Surten petits debats entorn a temes a vegades relacionats o no amb el projecte. Ella els fa reflexionar i donar motius que si o que no. Molts primer deien que no i després que si a partir d'arguments d'algun nen. La Mariona està contenta perquè veus que els nens han reflexionat i potser han canviat d'idea o no però s'ho han plantejat.

Contínuament els hi ha reflexions brutals.

Surt la idea de si el llibre que hi havia a la cuina era original o no. Em fan intervenir i explico la idea dels arxius amb les temperatures. Intento fer un símil amb la nevera que no acaba de quadrar gaire. Explico com es guarden fotos o documents a l'Arxiu Comarcal d'Osona.

(aquí paro de gravar i canvio de bateria)

Surten les idees de les normes de Sant Benet. La Mariona els hi pregunta i com estaven posades?. A partir de preguntes els va motivant

Explica com eren els llits que dormien. Austers lligats amb l'ordre i la vida religiosa. El matalàs era de blat de moro!!! No volien que els monjos estiguessin còmodes. Monjos joves dormien amb els vells per tal que fos menys agradable. Surt si era abat o prior. La Mariona els hi explica que primer el monestir va ser abadia i per tant abat (era gran en importància) després es converteix en priorat per tant baixa en importància i hi ha prior. Aprofita i em fa passar el vídeo del youtube sobre el romànic, el de la Caixa. Als nens els hi agrada molt. També veiem el mapping de Sant Climent de Taüll i ens serveix per contextualitzar de què servien les esglésies, com a font d'informació. I també per veure com eren els colors que eren molt decorades.

S'acaba la classe i no em repartit els fulls. D'entrada m'ha dit que la propera setmana dijous no faran res. Segurament hi haurà projecte aquest dijous (no puc uni) i el proper dimarts (no puc uni).

Els hi passaran l'enquesta quan elles (Marta també) els hi vagi més bé.

Si no hi ha res de nou dilluns 20 podré fer entrevista als nens. Dèiem Ll, M1, A1, M, À, M2.

- **9 de juny 2016, 14 de juny 2016, 16 de juny 2016- sessions que dediquen a les proves de competències**

SESSIONS PRIMER TRIMESTRE

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
1-10-2016	20 segons	La Mariona està explicant els quilòmetres quadrats i en una ciutat quants hi viuen	Els alumnes escolten	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió
	1 minut	La Mariona amb 3 alumnes explica que faran una gràfica i utilitzaran el drive. Els hi explica que tota la informació serà compartida	Els alumnes escolten i participen. En Lluç comenta que ja la fet servir	
	24 segons	Fan una “xuleta” (pauta) col·lectiva de com fer servir el drive. Els hi ha fa la reflexió que els hi pot servir per sempre i cal fer-la bé (valors)	Ho fan nens a la pissarra, a les taules i la Mariona els guia.	
	6 segons	Continuen fent la xuleta	Igual	

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
8-10-2015	47 segons	Han vist un vídeo de Sant Pere de Casserres i ara el comenten	Els alumnes en rotllana en parlen. Demana la Mariona que un nen	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	52 segons	Van comentant i explicant les idees que surten del vídeo. Fa abreujar les coses per posar les idees: península, vegetació,...	En Marc apunta a la pissarra, els companys van donant les idees	Fotos de les idees i l'esquema que va sortir

	30 segons	La Mariona els hi ha repartit un full amb feines i els hi exposa que han de fer. Comenta que hi haurà tasques que faran a casa per anar avançant	Els nens seguts i la Mariona dreta explica que s'ha de fer	

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració Gravació	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
15-10-2015	30 segons	Explicar la primera sortida que faran a Sant Pere de Casserres	Els nens escolten	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió. Només tinc fotos
	1,07 segons	Posada en comú del que veuran: els pobles del voltant, el Ter, el meandre. En Dani, un nen ha portat un mapa amb relleu. S'aixeca i l'ensenya	Nens participen donant idees. Nen ensenyar mapa relleu	
	50 minuts	1/Els nens estan mirant el mapa del D. 3 minuts 2/La Mariona i els nens parlen de coses que els ha sonat relacionat amb les comarques. Notícies d'una carretera del Garraf plenes de trànsit. Reflexió de les comarques. Òrgans de govern de les comarques. Han de saber fer xarxa i treballar coses connectades- 3 minuts 3/Reflexió Mariona de la importància d'aprendre dels companys, actituds. 4/Parlen de com fer el sabó: del porc a raó de reflexió meva de	2/La Mariona i els nens parlen i així van sortint les idees de comarques. 3 i 4/Mariona reflexió amb els nens de com fer sabó, de què feien els dones, dels diners,... 5/En G ens explica el cos Sant i ens ensenya fotos. Tots	

	<p>com s'aprèn sempre. Parlem de la sosa caústica. No anaven a l'escola la gent d'abans però en sabien molt. Com aconseguien els diners (dones anar a mercat i intercanviaven. Els importen els aconseguien les dones. Que feien les dones (animals petits, casa, família). Ho venien a Vic i no Poble de l'escola perquè allà tothom tenien gallines, pollastres, conills. Parlem de què està fet l'ou de les gallines. Acabem parlant com es fa el sabó. La Nuri de la visita al safareig els explica sabó castigava, el sabó de mans. Lliga paraules que són maques i ens expliquen coses, personificacions. Rampes aprofita el sabó sota el llit - minut 12 a 27,20 5/G ens explica el cos Sant de Sant Pere de Casserres - minut 27.30 a 29'40. De 31,30 a 32,47 6/ Secret de confessió no es va complir. Igual que els metges minut 29'40 a 31,30 7/ Parlem de llegenda Sant Pere de Casserres. Minut 32. 8/ Arriben delegat de la reunió que fan amb tots les delegats i al directora i expliquen que han fet. Minut 33 a 50,42</p>	<p>li fem preguntes els nens, jo i la Mariona 6 i 7/Explico el secret confessió i en parlem amb els nens.</p>	
43,49	<p>1/ Continua l'explicació dels delegats-minuts 0 a 19 2/ Explicació meva dels mapes, plànols-minuts 22,50 a 43 Comentem mapes: La Mariona fa sortir idees de l'altre dia: senders, GR, minut del 19 al 22 Reflexió piràmides d'edat: si a baix ample necessita escoles, universitats, si a dalt és molt alt necessita més residències. Perquè hi ha tanta gent gran? Pregunta la Mariona: salut, hospitals,.. concepte esperança de vida. Com era fa cent anys? Reflexió conjunta Mariona i nens. Control de natalitat. Relació treballs mare, menys nens. Els rols canvien. Tot té un perquè sempre els hi diu la Mariona - minut 30 a 36,50. Parlem de les llegendes i de l'escala dels mapes per entendre-minut 39</p>	<p>2/Mariona fa sortir idees de recorreguts que hi ha GR, PR,... Vaig fer PPT per explicar dades sobre els mapes: llegenda, tipus,.. Jo explico la Mariona hi posa cullerada, els alumnes comenten coses. Corbes de nivell. Piràmides de població.</p>	<p>Cada dia donem més feina. I els hi demana els nens que mirin llegendes del mapes. Res concret, en general El PPT els hi pengem al drive i així s'ho poden llegir a classe</p>

		Els mapes ens donen molta informació diu la Mariona- minut 41		

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
22-10-2015	3 primers vídeos no útils			Mirar el meu diari de camp per concretar sessió. Només tinc fotos
	30 minuts, 18 segons	<p>1/Preparació de la sortida a Sant Pere de Casserres. Què veuran Parlen de l'anàlisi d'un mapa que van fer. A partir del mapa parlen el que veuran: pantà de Sau. Cap a l'Est. Antic campanar de l'església .Trepitjaran la península però no la veuran a vista d'ocell. Carreteres, castells de Savassona. Tavèrnoles. La vegetació. Formes de relleu. Senders que són i quins camins existeixen. Farem realitat aquest mapa – fins minut 10.</p> <p>2/ Buscar informació GR, PR i SL minut 13 a 13,37.</p> <p>3/ minut 15,30 ara ens mirem les coses diferents dels senders. Reflexió Mariona</p> <p>4/ Observar mapa en directe. Parlen de la xarxa hidrogràfica que es veu perfecte. Dels recs, rieres,</p>	<p>1/Mariona obre pdi i tots alumnes parlen de coses que veuran</p> <p>2/ Mariona proposa nens busquin informació i que ho expliquin</p> <p>4/ Mariona obre pdi i tots alumnes participin. Jo també</p>	2/ tasca que 3 nens buscaran pel seu compte i explicaran als companys

		<p>carreteres: reflexió perquè són útils les carreteres i quin sector és? món dels serveis, món dels diners. Surten coses del projecte del curs passat sobre els rius- minut 16 a 23.</p> <p>Valors minut 23:16 a 25: no critiqueu per criticar els hi diu la Mariona. El tema del restaurant ho critiquen i no cal.</p> <p>Camí de monjo no poden passar tothom. Per això hi ha el camí de baix. Tothom ha de tenir una mateixa oportunitat- minut 25:47 a 29</p>		
30 minuts 18 segons	<p>1/ Foto satèl·lit: continuem parlant que veuen: desnivell; camps de conreu, la carretera, la península de Casserres, torrents i recs, meandres, camí dels monjos, carreteres i els municipis que es veuen, parlen de la forma de les penínsules, acció feta pels homes però aquesta no (elements abiòtics,... però sense dir-ho), el sender- minut 11:30</p> <p>2/ Treball full sobre coses que cal saber de Sant Pere de Casserres. Full repartit amb un mapa. Han de buscar les corbes de nivell. Reparteix les tasques de trobar alçades per grup. Els que estan de fer-ho poden anar llegint coses del full o treball personal. Comenten les respostes- minut 12:10 a 22</p> <p>Del 22 a 25:30</p> <p>A partir del minut 26 dedueixen alçada que no troben a partir dels noms del costat.</p> <p>Continuen resolent les alçades- del 26 fins minut 30,18</p>	<p>1/ Mariona obre pdi pregunta i tots alumnes participin. Jo també Movem i fem zooms amb el google maps/satèl·lit a la pdi i així surten les idees que els nens van traient. La Mariona va fer sortint idees (preguntar-li si es fa guió o ho fa pel seu compte)</p> <p>2/ Mariona els hi dóna feina als nens perquè ho busquin. En fan la solució de les alçades. No troben una alçada i ho busquen en grup a la pdi de la classe. També van a buscar portàtils.</p>		

30 minuts 15 segons	1/ Els alumnes van treballant amb els portàtils i la pdi per anar trobant les alçades de Sant Pere de Casserres - des del principi fins a 20 2/ Els alumnes comencen a treballar amb el portàtil amb el Drive les coses de Sant Pere de Casserres concretament gràfiques. La Mariona els hi comenta com fer aquest document del drive: lletra, imatges, símbols. <i>Què cal cuidar; l'estètica; hem d'anar a totes</i> : valors (minut 24:47 a 25:17); classe pel drive els nens han de fer tasca i penjar-la, abans de la sortida i que tothom ho hagi pogut mirar- a partir del minut 20 a 30,15	1/ Els alumnes van treballant i solucionant el full de tasques. Anem voltant la Mariona i jo per ajudar-los 2/ Els alumnes treballen amb el drive	Els hi posa com a deure acabar de posar això al drive. Per tant a casa ho acaben. Han de fer la definició cada grup i després mirar-ho abans de fer la sortida
11 segons	1/ Busquen i fan la feina encarregada	1/ Els nens van treballant el drive	

Quadre anàlisi sessions de vídeo

Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
5-11-2015	5m 22 s	Poso el vídeo a gravar. Els nens estan traient les coses. La Mariona presenta que han de treballar i com treballen per grups. Hi ha molta feina i ara ho aniran fent- minut 3,10 a 4,10 Tres nens faran una presentació de la informació buscada dels senders.		Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	1 segon	No serveix		
	8 segons	No serveix		

30 minuts, 30 segons	<p>1/ Tres nens presenten la informació buscada de GR, PR, SL. La Mariona aprofita i fa preguntes perquè els nens responguin: si caminem és bo per la natura; no contamina. Quins són els colors de cada recorregut i com els van veure a Sant Pere-principi fins a minut 9</p> <p>2/ Idea que les imatges ajuden molt- minut 10:50.</p> <p>3/ La Mariona presenta la feina d'avui i que treballin per grups. Aprofita i fa un repàs del que han fet. Fa una pinzellada. Explica eduwiki i fer bona feina. Mapa mundi què és, atlas,... per observar coses que els hi demana - a partir de minut 13:17 a 30:30 //Reflexió paper, arbres, els món... valors i jo hi poso cullerada (minut 17:10 a 19:20)</p>	1/Informació dels nens buscada a casa i que expliquen als seus companys. De les seves explicacions van sortint idees 3/ Els alumnes escolten el que hauran de fer de treball de Sant Pere de Casserres. També participen perquè la Mariona els hi fa preguntes i fa que surtin coneixements	
6 minuts i 31 segons	<p>La Mariona continua amb la presentació de la feina a fer: explica coses que faran al drive. Reflexió del món si és com es veu al mapa; representació del món- del principi al final del vídeo</p> <p>La Mariona “sempre heu d'estar encuriósits per descobrir coses del món” “ això és els maco d'aprendre” Esta 5: 35 a 6:10</p>	Els alumnes escolten el que hauran de fer de treball de Sant Pere de Casserres. També participen perquè la Mariona i jo els hi fem preguntes i fa que surtin coneixements	
30 minuts, 21 segons	Els alumnes treballen en grups. Fent la feina amb treball cooperatiu i de forma autònoma- tot el vídeo . Del principi fins al minut 21. Del minut 21 a 25: 10, la Mariona comenta una cosa dels mapes que han de fer. Després continuen amb el treball autònom 25:10 a 30:21	Els alumnes treballen	Treball en grup a classe el que no s'acaba es fa a casa

30 minuts, 19 segons	Els alumnes treballen en grups. Fent la feina amb treball cooperatiu i de forma autònoma. La Mariona els crida per ajudar el tema del drive comú- des del principi fins 18:30. A partir del minut 5:50 E fan gimcana de les llengües un moment i els altres nens van treballant. Interessant com entre els nens s'ajuden i expliquen com fer les gràfiques, enganxar fotos,... Minut 18:30 la Mariona fa un acudit fins 20:30 Minut 20:30 a 29 fan gimcana i la corregeixen Minut 29:10 al final Mariona explica donarà full i els nens hauran de fer feina mirant el drive	Els alumnes treballen	Treball en grup a classe el que no s'acaba es fa a casa. Feina a casa amb el drive.
26 segons	No serveix final de classe		

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
12-11-2015	6 minuts, 34 segons	La Mariona té la pissarra escrita (he fet fotos)on explica coses del projecte i els hi comenta la feina que han de fer. Parla de decimals i %. Fer gràfica circular. Noms en majúscules. Entrades eduwiki, drive. Facin recerca dels oceans i superfícies. Tot el vídeo	Els nens escolten	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió. Tinc fotos també
	10 segons	Aurora còpia coses a la pissarra. No em serveix		

Quadre anàlisi sessions de vídeo

Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
26-11-2015	4 minuts, 58 segons	<p>La Mariona els hi explica la feina que han fet amb activitats telemàtiques i també expliquen que han fet del globus terraquis.</p> <p>La natura no la pot governar l'home. Minut 2:29. Dubtes com ha passat, com es mouen? La Mariona els hi diu que ho busquin pel seu compte; ella no ho sap i per tant ells els hi poden explicar Han buscat el país d'una nena (A) a Amèrica del Sud.</p> <p>Llista amb vídeos perquè puguin mirar del drive a casa i aprenguin també</p>	Els nens escolten i participen dient el que han descobert i la feina que han fet	<p>Mirar el meu diari de camp per concretar sessió. Tinc fotos amb coses fetes de classe a la pissarra.</p> <p>Feina de la Mariona que busquin que no saben les mestres</p>
	5 minuts, 2 segons	<p>La Mariona els hi explica que a partir de Sant Pere aprenen moltes coses. La península hi és a Sant Pere de Casserres però també al món.</p> <p>Percentatges aigua al món</p> <p>Una cosa és la feta a la natura i l'altre la feta pels homes.</p> <p>Element geogràfic que ha moldejat el terreny: el riu Ter. Els nens expliquen què saben del riu que van treballar el curs passat. Recorden i recuperen continguts treballats</p> <p>El riu útil pels humans, els monjos, els animals,...</p> <p>Consultar una hemeroteca</p> <p>Fins minut 4:36</p> <p>A partir minut 4:36 fins al final explica que</p>	Els nens escolten i participen a partir de les preguntes	

		partirà la pissarra perquè els nens apuntin què saben i què volen saber del riu Ter(foto final)		
--	--	---	--	--

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
3-12-2015	9 minut 57 segons	La Mariona explica que a la sessió d'avui revisaran feina. Posar-se en el punt de les penínsules. Anar passant els fulls ja comentats per posar-se al dia. Expliquen com van buscar penínsules: google maps, instamaps. Van buscar cinc penínsules. Van crear hipervincles de les penínsules. Els hi explica/recorda com fer-ho El drive serveix per treballar cooperativament però no és perfecte amb gràfiques, no queda perfecte. Fins minut 7:50 Reparteix fulls de feina del drive- del minut 8 fins al minut del minut 9	Els nens escolten i participen comentant les coses	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	30 minuts 24 segons	La Mariona obre la PDI i comenta les fitxes fetes i quina feina hauran de fer. Diferència mapa i imatge de Sant Pere de Casseres. La Terra part d'aigua 70% i 30% terra. Aigües dolces 97% i salades 3% fan càlcul percentatges amb els nens. (minut 5). Oceans i mars (grans i petits). Mars costaners (minuts 5:50). Mars continentals. Mar interiors que són com un llac. Parlen de la Mar morta (miren imatges d'internet per la PDI). Senyalar mars que van voler. Anomenen mars -a partir del minut 1:30 fins al minut 21:30	Els hi distribueix la feina. Però fa un repàs abans de començar. Els nens comenten les coses fetes Minut 15: que els nens tinguin dubtes i busquin informació pel seu compte. Els nens diuen els mars oralment que van buscar	Qui vulgui busqui més informació pel seu compte dels mars Interessant els nens demanen si es poden quedar minut 16 per fer més feina.

		<p>La Mariona va fent preguntes i van sortint les idees treballades en les fitxes. Quan algú no està atent dona cops d'atenció. Però té tota la classe atenta i motivada. Reflexió luxe de tenir fulls i no s'han de malmetre minut 17:30. Reflexió de la importància de fer servir llibres com l'atles (minut 19:30). Poso cullerada de la importància de llegir els llibres (minut 21:50) i mirar internet. Parlem del pla lector de l'escola. Els nens llegeixen molt mitjana 5 llibres (n'hi ha que 9 i altres 3) des d'inici a curs a desembre.</p> <p>Reflexions interessants: Minut 27:31 "Hem d'aprendre dibuixar, escriure,...de tot però sobretot a ser millor persones" Mariona dixit. Minut 29: "volem aconseguir que tingueu curiositat en saber, despertar-vos la curiositat" Mariona dixit</p>		
	30 minuts 16 segons	<p>Continuació del vídeo anterior. Oceans. Oceà Pacífic, Índic,...</p> <p>També treballen el gust estètic-(minut 3:50) Extensió oceans la Mariona es hi diu "fem matemàtiques" minut 6:40. "Fonts informació poden varia una mica però poc " Mariona dixit (minut 7:10). Minut 8 respecte als companys hauriem de callar.</p> <p>Minut 9:20 a 10:40 preparació prova de sisè en servirà el tema de l'extensió Gràfica feta. Lectura d'ella minut 13:40 fins 23:19</p>	<p>Llegeixen informació buscada dels oceans. Nens posen gràfica feta pel PDI i en faran una lectura- minut 13:40 Comenten coses que ja han buscat</p>	

		<p>Apart del rigor els hi diu que cal intentar fer la feina el millor possible. Ens hi veiem. Val més una imatge que mil paraules minut. Reflexió importància de fer bé la feina 13:43 a 14:43</p> <p>“Rizar el rizo” minut 16:20 ella els hi demana això</p> <p>Ventatges de treballar bé que els nens veuen molt clares del minut 17:30 a 20:30</p> <p>Decideixen entre els nens posar-se d’una manera concreta per ajudar als nens que no funcionen- minut 20:38</p> <p>Per què serveixen les majúscules i minúscules?</p> <p>Parlen del fons marí. Volum de l’aigua. Cal posar-la en un recipient minut 29:30 el recipient no és uniforme el fons marí. Fa matemàtiques i ho lliga al projecte del curs passat de l’aigua -des del minut 1 al final del vídeo</p>		
30 minuts 18 segons	<p>Continuació del vídeo d’abans parlant de les mesures de l’aigua. Parlen de les mesures matemàtiques. Parlem de metres quadrats i cúbics. Parlen del relleu marí i les mesures que surten que són diferents. Capacitats dels oceans- des del principi fins al minut 4:20</p> <p>Interessant reflexions de les mesures (alçada Everest serien 8.000 nens un sobre l’altre (minut 9:30)</p> <p>Canvia l’escorça terrestre, les falles. (minut 10)</p> <p>Li pregunta com ha trobat la diferència i el nen ho explica, els hi diu que fan matemàtiques minut 12 a 12:37</p>	<p>Els nens miren i contesten preguntes</p> <p>Els nens miren uns vídeos i s’ho passen molt bé</p>	<p>Busquen informació de plaques tectòniques (un nen el seu germà de 3 eso ho estudia)</p> <p>A casa es mirin els vídeos d’oceans i mars</p>	

		Fins 12:47 han acabat de corregir el que tenien fet. Últim quart d'hora de classe per mirar vídeos de continents i oceans. Els hi explica com comprimir informació i enviar-ho (minut 18:00) des del minut 18:17 al 29:15. L'últim no l'acabem perquè s'acaba la classe. Que s'ho mirin a casa Mapa mut poden posar coses que saben.		
	1 minut 46 segons	Continua del final de l'altre. Tothom a d'entrar al drive. Començaran el treball del riu Ter. Per tant han de fer el drive de què volen saber i que saben el riu Ter	Els hi comenta que entrarà a examen	Feina al drive sobre el riu Ter

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
17-12-2015	17 minuts 13 segons	Fins minut 12:07 els nens van preparant les seves coses A partir del minut 12: 08 fins minut 13:13 parlen de com venen lluminetes per la panera de Nadal Des de minut 13:14 els hi han passat un full. La Mariona fa un repàs del que han vist fins el moment: d'aquí Catalunya a Sant Pere de Casserres, després volta al món amb oceans i mars. També hem de conèixer altres coses no només Sant Pere de Casserres. El dia que vam anar a Sant Pere de Casserres van estudiar curs aigua: Riu Ter	Els nens escolten	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió. Tinc fotos esquema pissarra

		Esmenta tècniques de treball que aprendran. Coses que podrien dir del riu Ter minut 15:30 fins al final, ho lliga el riu amb les comarques properes i que passa.		
17 minuts 13 segons		Continua primer vídeo. Riu xarxa Pirineu mediterrani. Treballen el full entregat. Situa el riu mapa del minut 1: 15 a 2:40. Els hi recorda coses d'estil: fletxes, escriure en net, respirar la paraula cal deixar espai (interessant)... del 2:40 a 3:43 Arxiven paper minut 5:05 fins minut 9:32 Aprendrem coses del riu a partir d'imatges del minut 11:37. Veuen un vídeo molt interessant del minut 14: 24 al final	Els nens fan feina del full entregat del riu Ter Els nens miren el vídeo	
17 minuts 13 segons		Continuen mirant el vídeo des del principi fins al final d'aquest vídeo	Els nens miren el vídeo	
17 minuts 13 segons		Continuen mirant el vídeo des del principi fins al minut 5:17 Pel seu compte poden buscar informació minut 6:20. A partir del minut 6: 21 comencem a comentar coses que han vist del vídeo sobre el riu Ter. Comencen parlant de les colònies industrials. Parlen època postguerra i les dures condicions- fins el minut 11:33 Riu elements de moltes coses de la vida. Les	Els nens expliquen coses que han vist del vídeo	

		colònies al costat del riu. Lluny dels nuclis les colònies i els hi pregunta; els nens reflexiones sobre la vida a les colònies (jo hi participo). Des de minut 13:33 al final.		
17 minuts 13 segons	Continua del vídeo anterior. 1/Parlant de les colònies. Els noms dels carrers. El tipus de les cases. Escola, església,... Visió paternalista però esclavista 8:50 (hi participo) tot el que hi havia- del principi al minut 9:38 2/Miren el drive fet entre tots sobre el riu Ter mirant a la PDI. Faran grups i buscaran informació però han d'ordenar les informacions que han posat al drive a partir minut 11:35 al final del vídeo	1/Els nens expliquen coses que han vist del vídeo. 2/Miren el drive fet per ells sobre el riu Ter La Mariona els hi fa veure que cal ordenar les possibles idees del drive a partir de tres parts del riu: curs alt, mig i baix	1/Mirar colònia Borgonyà per internet i parlar-ne amb els pares 2/Foto de la pissarra del curs dels rius	
17 minuts 13 segons	Continua del vídeo anterior. Les idees del drive. 1/Els hi reflexiona sobre fer esquemes; és com fer un suc de taronja minut. Saber escriure bé, fer un bon treball, saber estructurar bé la nostra ment (minut 5)... (Jo també hi participo)0:30 a 4:33 2/ Mariona omple la pissarra amb Riu Ter: Inaixement; 2el seu curs; 3 desembocadura – i van fer esquema. Del minut 8:05 a 10:50 3/ Treballen cooperatiu amb el drive del minut 10:53 al final	2/A partir esquema de la pissarra li pregunta la Mariona als nens quines idees hi hauran 3/Els nens treballen en grups cooperativament amb ordinadors amb el drive	2/Foto a la pissarra	
1 minut 33 segons	Continua del vídeo anterior. Els nens treballen en grup el drive.	Treball autònom i cooperatiu del curs del riu Ter pel drive	Alguns nens es despisten i estan jugant Bronca de la Mariona	

SEGON TRIMESTRE

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
14-1-2016	3 segons	No serveix		Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	23 segons	La Mariona comenta coses amb alumnes de suports de mapes, papers,..		
	6minuts i 42 segons	La Mariona els hi explica les pautes com han de fer el treball, la lletra, els títols del treball, majúscules, justificar les coses,.. del treball del riu Ter- des del principi al minut 6:30	Els alumnes l'escolten i prenen nota de com fer-ho i li comenten dubtes	Tinc fotos
	17 minuts i 14 segons	Els alumnes treballen de forma cooperativa. Per grups- des del principi del vídeo fins al final	Els alumnes fan el treball encarregat. Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb els dubtes que tenen de la feina	
	17 minuts i 14 segons	Continua del vídeo anterior. Els alumnes treballen de forma cooperativa. Per grups- des del principi del vídeo fins al	Els alumnes fan el treball encarregat. Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb els dubtes que tenen de la feina	
	17 minuts i 14 segons	Continua del vídeo anterior. Els alumnes treballen de forma cooperativa. Per grups- des del principi del vídeo fins al final Els hi diu que guardin les coses a la carpeta comuna perquè uns nens han perdut la feina (principi del vídeo) A partir del minut 11:55- treballar a dues bandes. Jo ajudo amb el redactat i la Mariona els anirà	Els alumnes fan el treball encarregat. Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb els dubtes que tenen de la feina	

		crident per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive		
	17 minuts i 14 segons	Continua del vídeo anterior. Els alumnes treballen de forma cooperativa. Per grups- des del principi del vídeo fins al final Jo ajudo amb el redactat i la Mariona els anirà crident per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive	Els alumnes fan el treball encarregat. Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb els dubtes que tenen de la feina	
	17 minuts i 14 segons	Continua del vídeo anterior. Els alumnes treballen de forma cooperativa. Per grups- des del principi del vídeo fins al minut Jo ajudo amb el redactat i la Mariona els anirà crident per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive	Els alumnes fan el treball encarregat. Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb els dubtes que tenen de la feina	Al final algun nen juga perquè celebraran aniversari
	1 minut 4 segons	No serveix els nens pleguen de la feina		

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
21-1-2016	17 minuts i 14 segons	Primer minuts per preparar-se. A partir del minut 2:20 la Mariona explica que faran. Tothom treballarà en grups de l'embassament. Jo ajudo per les taules i la	Els nens treballen els fulls repartits. Els nens participen en recuperar les idees del dia anterior quan la Mariona va comentant el que havien fet	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.

		<p>Mariona els crida per anar confeccionat el riu Ter. La Mariona els hi explica coses de metodologia de fer el treball. Faran un dossier del riu Ter conjunt.</p> <p>Primer fan un repàs ràpid de la feina a fer del minut 7:00 a minut 7:30. Reparteixen fulls de treballar. Minut 14:25 continua repàs dels temes: importància de la fotografia en la recuperació de la memòria històrica. La imatge de Sau parla molt: el poble, els ponts, el riu, el molí, els arbres,... fins a final del vídeo</p>		
17 minuts i 14 segons	<p>Continua del vídeo anterior... parlen dels pollancre, dels pont romànic de la importància que tenien, de com es feien de quan es feien que era l'edat mitjana, parlen dels campanars i dels poders de l'església,... des del principi al minut 1:30 a 9:10</p> <p>La Mariona comenta els full que faran durant la sessió des del minut 13:10 fins al final</p>	<p>Els nens participen en recuperar les idees del dia anterior quan la Mariona va comentant el que havien fet a partir de la fotografia</p> <p>La Mariona obre les fitxes que hauran de fer. La Mariona els hi explica la feina</p>	Encarrega feina que algú nen busquin que es l'ull del pont (minut 9:10)	
17 minuts i 14 segons	<p>Continua del vídeo anterior parlant de la feina... Ser curiosos amb la feina (minut 1:40 a 3:10). Parlen dels noms dels sants i dels pobles. Els noms que tenen no és per casualitat. "Parlar d'una cosa concreta ens porta a parlar de coses que no pensaven" (minut 6:40 a 7:00)</p> <p>Del minut 8:40 a 10: 25 hi ha una afirmació, tret d'un llibre, sobre el riu Ter. La Mariona els hi ensenya la importància de trobar les coses i per</p>	<p>La Mariona obre les fitxes que hauran de fer. La Mariona els hi explica la feina. Amb els nens van comentant coses i afegeix conceptes treballats altres anys. A partir de preguntes i respostes.</p>		

		<p>tant documentar-se i buscar informació. Saber entendre i saber explicar bé les coses.</p> <p>Minut 11:45 com buscar les coses a google.</p> <p>Del minut 12:30 a 15:00 la bibliografia que és i si és el mateix que la biografia; també la webgrafia i ho comenten</p>		
17 minuts i 14 segons	<p>Continua del vídeo anterior parlant de la feina...</p> <p>Presentació de la feina fins al minut 16:16</p> <p>Els hi explico (Joan) com citar la bibliografia del minut 1:40 a 8:00</p> <p>Què és una hemeroteca? I digitalització dels diaris del minut 10:10 a 15:55</p> <p>Parla de canviar els grups al minut 16:40 els hi deixa canviar els grups als mateixos nens minut 17:00</p>	<p>La Mariona obre les fitxes que hauran de fer. La Mariona els hi explica la feina. Amb els nens van comentant coses i afegeix conceptes treballats altres anys. A partir de preguntes i respostes.</p>		
17 minuts i 14 segons	<p>Comencem a treballar en grup tot el vídeo</p> <p>Jo ajudo als grups i la Mariona els anirà cridant per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive</p>	<p>Els alumnes fan el treball encarregat.</p> <p>Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb la feina que tenen</p>		
12 segons	<p>Els nens treballen en grup</p>			
17 minuts i 14 segons	<p>Treballen en grup tot el vídeo</p> <p>Jo ajudo als grups i la Mariona els anirà cridant per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive</p>	<p>Els alumnes fan el treball encarregat.</p> <p>Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb la feina que tenen</p>		
4	<p>Treballen en grup tot el vídeo</p>	<p>Els alumnes fan el treball encarregat.</p>		

	minuts i 35 segons	Jo ajudo als grups i la Mariona els anirà cridant per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive	Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb la feina que tenen	
--	--------------------	---	---	--

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
26-1-2016	Segons	No em serveix		
	Segons	No em serveix		
	17 minuts i 14 segons	Els nens comencem a preparar-se per la classe fins minut 6:00 Els nens es posen a treballar amb els ordinadors. La Mariona comenta la feina que se'ls hi anirà donant des del minut 6:20. Se'ls hi donarà més fulls per treballar Jo ajudo als grups i la Mariona els anirà cridant per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive Explico (Joan) com citar una pàgina web- minut 14:00 a 15:25	Els alumnes fan el treball encarregat. Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb la feina que tenen	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	17	Continua del vídeo anterior	Els alumnes fan el treball encarregat.	

minuts i 14 segons	Jo ajudo als grups i la Mariona els anirà cridant per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive	Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb la feina que tenen	
17 minuts i 14 segons	Continua del vídeo anterior Jo ajudo als grups i la Mariona els anirà cridant per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive Minut 13:27 a 14:27 (Joan) els hi explico com guardar imatges. Programa paint	Els alumnes fan el treball encarregat. Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb la feina que tenen	
6 minuts i 50 segons	Continua del vídeo anterior Jo ajudo als grups i la Mariona els anirà cridant per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive	Els alumnes fan el treball encarregat. Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb la feina que tenen	
13 segons	Els nens treballen		
17 minuts i 14 segons	Vídeo en primer pla on es veu la Mariona fent treball en grup amb els nens.	La Mariona fa tutories de treball amb els alumnes per anar polint el treball del riu Ter del drive	
12 minuts i 47 segons	Continuació vídeo en primer pla on es veu la Mariona fent treball en grup amb els nens Fins minut 1:35 A partir del minut 1:55 jo ajudo als grups i la Mariona els anirà cridant per anar fent-ho comú el tema del riu Ter i fer un document conjunt del drive	Els alumnes fan el treball encarregat. Nosaltres passem (Mariona i jo) i els ajudem amb la feina que tenen	
11	Vídeo en primer pla on es veu la Mariona fent	La Mariona fa tutories de treball amb els	

	segons	treball en grup amb els nens.	alumnes per anar polint el treball del riu Ter del drive	
	17 minuts i 14 segons	Continuació Vídeo en primer pla on es veu la Mariona fent treball en grup amb els nens.	La Mariona fa tutories de treball amb els alumnes per anar polint el treball del riu Ter del drive	
	2 minuts i 08 segons	Continuació Vídeo en primer pla on es veu la Mariona fent treball en grup amb els nens	La Mariona fa tutories de treball amb els alumnes per anar polint el treball del riu Ter del drive	El que no s'acaba queda per deures

Quadre anàlisi sessions de vídeo

Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
2-2-2016	6 segons	No em serveix		
	37 minuts i 48 segons	<p>Primer minuts per preparar coses els nens- fins minut 4:29</p> <p>El vídeo per la claror es a contrallum</p> <p>A partir 4:30 la Mariona comenta que faran que és repartir fulls de treball de Sau, de la pressa de Sau. I comentar en grup el treball de l'aiguat. Parlen de qui va fer la pressa. Presoners de guerra i qui ho va fer construir Franco (minut 8:20). Reflexió si els presoners estaven cuidats. La Mariona fa reflexió (minut 11:40) si sabíeu tanta informació. Els nens no ho sabien. Tota la informació caldria comentar-ho amb els grups.</p>	Els nens i la Mariona comenten la feina que faran	<p>Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.</p> <p>Nen buscar llibre bibliobús sobre la presa de Sau</p> <p>Proposta dramatització que faci el tema de l'aiguat. Ho triaran ells i ho farà el grup que vulgui. Assajaran quan no hi hagi classe</p>

		<p>Ara els hi passarà feina de percentatges sobre la presa de Sau, llengua i matemàtiques, medi natural faran electricitat (minut 13:10). Importància de l'electricitat. Minut 15:10 a 19:45 nevada històrica a El poble de l'escola de fa 30 anys. Sense electricitat i una setmana sense llum; sense aigua. Obrint escola als nens que no es podien quedar a casa. Minut 20 al final del vídeo (minut 37:48)- aigua espectacular i pluja torrencial. Cases poc preparades materials de Tapia. Minut 24:30 a 32: els faran dramatitzar el tema del l'aigua a partir de les notícies del diaris que tenen. Minut 35 al final 37:48 Els nens parlen dels seus avis. Es pregunten si han vist l'aigua. Els hi fa fer càlculs matemàtics del minut 32:01 al minut 35 Minut 36 explica la importància del porc i les parts riques les venien i les parts pobres se les menjaven</p>		
24 minuts i 24 segons	<p>El vídeo per la claror es a contrallum Continua del vídeo anterior parlant del porc i l'època dur que va ser- minut 1:30 a 9: 20 ho lliga amb la guerra civil. Vençuts i perdedors. Franco. Jo afegeixo coses del període sobre vençuts i guanyadors. Monarquia i dictadura. D'on prové dictadura de dictar. Què és un dictat. Prohibicions de la dictadura: idioma prohibit, cultural,... (Minut 9: 20 a 21) any aigua 1940 època de penúries. Poc menjar. Postguerra</p>	<p>La Mariona explica el període franquista amb les preguntes als nens i a partir de les respostes va fent el discurs del què és</p>	<p>Ho ha fotos de la pissarra Nens busquin sobre el franquisme pel seu compte</p>	

		<p>Minut 10:30 a 20:05- Activitats que faran els hi parla d'aquestes èpoques. Sondeja que els hi sonava ja fossin paraules o fets: franquisme, dictadura,.. Minut 12:30 afecto al règimen (Minut 14:40 a 20:05) la Mariona els hi explica que les coses a l'escola en castellà i el que els hi feien fer. Jurament de bandera i cantar la cançó Minut 21:40 a 23 canviar de grups i explica les feines que els hi donarà.</p> <p>Minut 23:08 els nens es comencen a organitzar en grups i a treballar</p>		
	38 minuts i 11 segons	<p>Continua del vídeo anterior. El vídeo per la claror es a contrallum.</p> <p>Els nens fan els grups i comencen a treballar des del principi al minut 30:50</p> <p>Minut 29:35 a 30:11 la Mariona els hi comenta la feina que cal fer. Si volen poden fer feina a casa</p> <p>A partir del minut 31:43 vaig parar de gravar i no serveix no es veu se sent conversa</p>	Vaig passant pels grups i ajudo en les fitxes. Els nens fan els grups i es posen a treballar. La Mariona els ajuda en la feina	Poden avançar feina a casa

Quadre anàlisi sessions de vídeo

Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
9-2-2016	12 minuts i	Els nens treuen la feina i comencen a fer-la	La Mariona i jo els ajudem amb el que necessiten. Els nens treballen en grup	Mirar el meu diari de camp per concretar

	15 segons		amb els portàtils	sessió.
	4 segons	No serveix		
	17 minuts i 14 segons	Els nens fan la feina en grup des del principi fins al final del vídeo	La Mariona i jo els ajudem amb el que necessiten. Els nens treballen en grup amb els portàtils	
	17 minuts i 14 segons	Continua del vídeo anterior. Els nens fan la feina en grup des del principi fins al final del vídeo	La Mariona i jo els ajudem amb el que necessiten. Els nens treballen en grup amb els portàtils	Si no s'acaba quedarà per deures
	17 minuts i 14 segons	Continua del vídeo anterior. Els nens fan la feina en grup des del principi fins al final del vídeo	La Mariona i jo els ajudem amb el que necessiten. Els nens treballen en grup amb els portàtils	
	17 minuts i 14 segons	Continua del vídeo anterior. Els nens fan la feina en grup des del principi fins al final del vídeo Minut 9: 55 a 11:45 els hi dic i dibuixo a la pissarra com fer les gràfiques	La Mariona i jo els ajudem amb el que necessiten. Els nens treballen en grup amb els portàtils	Hi ha fotos
	12 minuts i 43 segons	Continua del vídeo anterior. Els nens fan la feina en grup des del principi fins al final minut 11:40 del vídeo	La Mariona i jo els ajudem amb el que necessiten. Els nens treballen en grup amb els portàtils	Si hi ha alguna activitat que no sabeu fer la deixen i ho corregiran i comentaran propera sessió

Quadre anàlisi sessions de vídeo

Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
15-3-2016	16 minuts i 27 segons	Vídeo a contrallum. Els nens es preparen les coses per treballar- minut 4: 20 A partir minut 4:20 a 12:44 la Mariona demana la feina que faran avui serà corregir la feina de l'embassament i que la preparin. Del minut 12:44 al final del vídeo temes logístics de classe com llibres desapareguts		Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	16 minuts i 19 segons	Vídeo a contrallum. Continua del vídeo anterior temes logístics de la classe; plantada d'arbres, festa de Verdaguer... fins al final del vídeo.		
	16 minuts i 19 segons	Vídeo a contrallum. Continua del vídeo anterior temes logístics fins el minut 10: 33 A partir del minut 6:00 a 8:10 la natura té unes certes lleis. Reflexió fruites hivernacles, alteració de la natura. Granges artificials (comentari Mariona i jo) A partir del minut 10:33 al final del vídeo corregirem el tema de l'embassament i després en grups es faran altres coses. Comença fent memòria del que han fet: poble Sant Romà el senyor que va fer la xerrada el divendres anterior. La Mariona els hi fa fer matemàtiques (minut 13 al final del vídeo) contant edat del senyor sabent quina edat tenia durant l'aiguat.	Comenten les fitxes amb els nens i la corregeixen	

		El riu eix dels embassaments. Ho lliga al projecte del curs passat: “aigua és font de vida” diu la Mariona.		
12 minuts i 58 segons		<p>Continua del vídeo anterior. Vídeo a contrallum. Dreceres dels rius amb els senders.</p> <p>Al principi no es creien que negarien els pobles per fer el pantà. La gent no volia marxar del poble (minut 2:12) parlem del cas d’una senyora “ La Gallussa”. Ho lliga als interessos de la gent en fer el pantà. La gent del poble, els veïns, la van anar a buscar en barca i van arriscar, solidaritat de la gent (minut 12:10). La gent del poble tenia molts valors llavors.</p> <p>Parla de la idea de les zones catastròfiques i al cultiu de Lleida i la fruita malmesa. Els canals que hi ha. Perden diners si la fruita queda malmesa i d’aquí desastres naturals. I ho lliga a l’assegurança (minut 7:10)</p> <p>(Minut 8:35) Camps de refugiats i desgràcies. Reflexió interessant que es quedin amb les notícies i les coses els hi han de sonar. Perquè ara ja són grans i ara han de fer lligams amb les coses de cada dia</p> <p>El préssec malmès (minut 10:10) poden fer suc i l’han de vendre més baix. L’assegurança l’ajuda per cobrir gestos. Si és molt bèstia (minut 10:50) es declara zona catastròfica i ho paga el govern.</p>	La Mariona pregunta i les nens contesten coses i així van fent el discurs de la classe	

TERCER TRIMESTRE

‘Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
8-4-2016	37 minut i 33 segons	<p>Vídeo a contrallum.</p> <p>Primers minuts per preparar-se els nens la feina- fins minut 7: 45</p> <p>Del minut 8:00 a 18:40 la Mariona explica la carta de la Matinal que faran amb els alumnes i que els pares han de signar. Explica que faran: camí, monestir per fora i per dins. Les cançons que faran i els nens expliquen el que faran. Del minut 13:50 a 14:24 canten un tros de la cançó que faran en llatí.</p> <p>A partir del minut 20:30 a 25: 30 repàs del que han fet mentre jo no hi he anat per baixa de paternitat. M’expliquen part feta en anglès de la vegetació. I la segona visita que van fer al monestir. Parlem de com van veure la realitat del monestir allà, el tema de les escales (minut 23:00). La grandiositat del monestir. Quines activitats van fer i quines hauran de fer aquí i no al monestir.</p> <p>Del minut 25:45 al final del vídeo- donaran la part de la sortida que no faran i les han de fer aquí. I passar en net fetes a monestir i per tant passaran en net.</p> <p>Parla de la pedra indicadora de Sant Pere. Els hi indico la importància de saber mirar i no només</p>	La Mariona va preguntant i explicant i van sortint les idees del que han fet	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.

		<p>gps. Han entès el concepte de sender allà, quins recorreguts hi ha (minut 27:50 a 28:30). Concepte de símbols que tenim a la nostra vida (boscos, telèfon,...) a partir de la pedra indicadora.</p> <p>Diferència entre sender i la carretera i perquè es va fer la carretera (minut 31:33). Minut 33:00 a perquè hi ha carreteres lligat al tema dels sectors de treball i concretament sector primari. Minut 34:34 exemple sector primari, secundari i terciari de tomàquets. Comento sector quaternari (minut 35:45 al final).</p>		
37 minuts i 22 segons	<p>Vídeo a contrallum.</p> <p>Continuació del vídeo anterior</p> <p>Món globalitzat (minut 00:30).</p> <p>Minut 3:33 a 4:17 les coses ens han de sonar. El riu Ebre lligat al projectes al curs passat. Això és aprendre i us ha de fer il·lusió els hi diu la Mariona.</p> <p>Minut 6:05 a 9:45 parla de la postguerra i el franquisme. L'explicació ve d'una obra de teatre (que seria el sectors) i ho lliga a com era l'escola de llavors. Continuen els nens preguntant sobre sectors: cuiners-sector terciari.</p> <p>Minut 11:20 a 18 diferència autocar i autobús.</p> <p>Abans el cotxe de línia i per la línia que feien la ruta. Aprofita lliga idea gent a peu a les fàbriques (minut 13:45 a 16:30) pel tema del riu i apareixen cotxes-taxis sobretot per les dones. Feien un itinerari concret d'aquí cotxe de línia. I després apareix l'autobús.</p>	<p>La Mariona va preguntant i explicant i van sortint les idees del que han fet</p> <p>Van llegint els fulls de la nova tasca i a partir d'aquí els nens, la Mariona i jo anem comentant les coses i així surt el discurs de com era un monestir</p>		

		<p>Minut 17: 28 pràctic sender o carretera Del minut 19 a : conegut com s'arriba al monestir i aspectes de l'entorn. Ara anem a buscar el monestir que hi ha. Parlem de la part històrica del minut 20:20 al final minut 37:22 . La Mariona els hi llegeix els fulls i comenta coses amb els nens. Pregunta què és un monestir? (minut 22:30 a 25) Què hi feien? Com hi anaven? Hi viuen homes o dones? Ho lliga a les èpoques històriques (minut 25:03 a 28), qui ho decideix? (minut 26:06) els historiadors, la ciència dels humans. Els monjos dedicaven la seva vida a la religió. No tenien família i la seva família eren els propis monjos (minut 28 a 29:30). Les monges vivien allà? Hi ha monestirs d'homes i de dones. Parla de l'abat i l'abadessa. (minut 30). Monestir aïllats (minut 32 al 34) perquè buscaven la pau, perquè ningú els despistés. Ho lligo amb la colònia industrial. El monjos copiaven, perquè ho feien; la idea que no hi havia impremta (minut 34 al final) xarxa de monestirs benedictins. Les feines que feien (minut 36:28)</p>		
	37 minuts i 28 segons	<p>Vídeo a contrallum. Continuació del vídeo anterior. Les feines que feien els monjos: cuinar, plantar, escriure resar des del principi al minut 1:22. No tenien tele, ni feien vacances. 1/Minut 2 al 4:55 perquè té el nom de Sant Pere de Casserres. Hipòtesis que han fet els alumnes. Lloc estratègic a Sant Pere de Casserres per la</p>	<p>La Mariona va preguntant i explicant i van sortint les idees del que han fet Van llegint els fulls de la nova tasca i a partir d'aquí els nens, la Mariona i jo anem comentant les coses i així surt el discurs de com era un monestir. 1/ els nens expliquen les hipòtesis fetes del nom de Sant Pere de Casserres</p>	

	<p>ubicació, la Mariona explica la història del nom (minut 6:50). Minut 8:10 explica la importància de la religiositat i ho lliga en les petites capelles en cases senyoriales (com la Sala de El poble de l'escola). Els hi explica què és un oratori (minut 9:10)</p> <p>Les escoles religioses tenen capella (minut 10).</p> <p>2/ Època històrica que es va fer el monestir (minut 11:20 a) Quants anys fa que es va fer el monestir: fan matemàtiques. El van construir bé? Reflexió que està bé perquè ha durat més de mil anys. Les bases s'han de fer bé (minut 12:35 a 15) reflexió que ells ho han de fer així marcar bé els seus fonamenta: lectura, escriptura, saber de tot; valors.</p> <p>Minut 15:30 a 27: tema segles com ho podem saber. Matemàtiques a partir dels segles que han passat. Quant anys és un segle? Dibuix eix cronològic (minut 19:25 a 22) manera de representar els anys perquè ho entenguem.</p> <p>Aparell que calcula el temps <i>crono</i>, etimologia, tema lingüístic. Matemàtiques minut 22:30. Com interpreten l'eix els nens (minut 23:30 a 23:50) Tots fem història, ahir, avui,...</p> <p>Quants anys devien estar per fer un monestir? (minut 25). Si la presa de Sau van estar 20 anys quant anys el monestir? Explicat per un nen.</p> <p>Reflexió que la tecnologia no els ajudava tant fa mil anys (minut 26).</p> <p>Del minut 27: l'home viu de forma diferent al</p>	<p>2/ els nens van contestant coses a partir de les preguntes de la Mariona. Fa servir la pissarra per fixar les idees que comenta amb els nens. (No tinc fotos?)</p>	
--	--	---	--

		<p>llarg del temps. Reflexió sobre “Les coses no canvien d’avui per demà”. Hi ha moment d’impàs en la història. Antigament hi ha una època que no hi ha coses escrites (minut 28:50). (Minut 29 al final) Època de res escrit tot és suposat, no hi ha res exacte. Tot són suposicions. Home necessitat crear coses per viure com la ceràmica (minut 30). D’aquesta època li diuen prehistòria. A l’època que deixen coses escrites ni direm història. A dins hi ha altres etapes (minut 31 a 33). Dins hi ha maneres diferent de viure. Se’ls hi ha posats noms, agrupat per èpoques: edats històriques. (Minut 33:50 al final del vídeo 37:28) reflexió que podem creure o no en la religió. Però la importància de Jesucrist es veu en els anys: abans o després de Crist. Historiadors han fet servir el personatge per contar els anys. A partir del seu naixement es conten els anys. Els hi explica com contar els anys abans menys endarrere i després del naixement endavant</p>		
5 minuts i 48 segons	<p>Vídeo a contrallum</p> <p>Continua del vídeo anterior. Comenten com es posen els anys abans i després de Crist. La prehistòria encara troben coses i poden canviar (minut 00:50) tot es dedueix.</p> <p>El (minut 1:15) naixement de Crist ens serveix per contar la història.</p> <p>Acaba de comentar les etapes (minut 2 al 4:20): prehistòria, edat antiga, edat medieval, moderna,</p>	<p>Els nens van contestant coses a partir de les preguntes de la Mariona. Fa servir la pissarra per fixar les idees que comenta amb els nens.</p>	<p>Deures: els hi dóna dossier de feina de la visita a Sant Pere de Casserres (minuts final del vídeo)</p>	

		contemporània. Els hi pregunta com ho han trobat, quines deduccions han fet: mates i història junts. On situaries el monestir de Sant Pere de Casserres		
--	--	---	--	--

Quadre anàlisi sessions de vídeo

Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
19-4-2016	17 minuts i 12 segons	<p>Primers minuts els alumnes es preparen. Van acabant feines (fins el minut 8:50) (minut 10 a 12:45) Una nena, l'Aurora, explica els elements meteorològics que té el seu pare. Que farà una visita a l'escola properament (Hi ha un PPT d'ell). Per veure els elements que influeixen en el clima. Fan una repassada del tema clima que ja havien fet en el projecte de Sant Pere de Casserres.</p> <p>Minu13:30 a 1:els hi ensenyo (Joan) el que seria una cuina econòmica. I parlem per a què servia: escalfar, cuinar, les cendres,.. la Mariona en tenia una i ens explica coses d'ella amb preguntes i comparatives amb vitro actual. Es diu econòmica per un motiu. La importància de la cuina abans.</p>	Comentem coses amb els alumnes i anem fent el discurs de la classe. A partir de preguntes de la Mariona va sortint les coses	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	17 minuts i 13 segons	<p>Continua del vídeo anterior del tema de la cuina econòmica des del principi del vídeo al minut. Els hi expliquem la importància de la vida abans al voltant de la cuina (minut 00:30).</p> <p>Servia per escalfar aigua (minut 1:42). L'home ha pensat i creat el calefactor per tenir aigua calenta (minut 2:12), abans era la cuina econòmica. (minut 3:25) tot té un perquè? El diari, el carbó per encendre. Les caixes de fruita per encendre el foc, fetes per l'arbre pollancre; fusta senzilla i pocs mobles fets d'això (minut 4:35) per tant fusta</p>	Comentem coses amb els alumnes i anem fent el discurs de la classe. A partir de preguntes de la Mariona va sortint les coses	

		<p>per fer caixes sobretot de portar menjar. Molt bona per encendre el foc. Fa medi natural. Tot té un ús (minut 5:00).</p> <p>Minut 5:25 la importància del forn. Calaix de la cendra (minut 6:07), la utilitat del ganxo per obrir el foc del forn; (minut 7:30) siguin molt observadors i vegin que tot té un perquè.</p> <p>Minut 9:00 a 9:30 es necessita la xemeneia, el tema de l'aire per encendre el foc i la necessitat de l'oxigen. Abans les cases no tenien forn com ara (minut 10) i havien de demanar tanda al forn (minut 10:20) la gent era molt pobre i no podien menjar de tot, com els canalons (Nadal i Sant Esteve). (Minut 11:04) els forns d'ara són més artificials. A l'estiu cuina diferent per no obrir el forn (minut 12). Oxigen de l'aire per fer el foc: medi natural</p> <p>Minut 13:26 al final 17:13 frase de la Mariona "la manera de viure i l'economia també ha condicionat els aliments i els menjars". Reflexió de que la mestra creixent no va menjar peix. Reflexió meva de l'alçada dels nens (minut 16:35). Els nens abans de no menjaven peix però no menjaven tant malament: llaminadures.</p>		
17 minuts i 13 segons	<p>Continua del vídeo anterior. La cuina econòmica era multi usos.</p> <p>Minut 4:10 les cuines de veritat sempre a foc i no pas amb inducció o vitro. La qualitat i el gust del menjar és molt diferent.</p> <p>1/A partir del minut 9:30 comentar coses del</p>	<p>Comentem coses amb els alumnes i anem fent el discurs de la classe. A partir de preguntes de la Mariona va sortint les coses</p> <p>1/ Pregunta coses fetes i els nens així van recuperant les idees de les anteriors</p>		

		<p>clima. Parlen de les adreces internet per mirar coses del clima.</p> <p>Minut 12 a 12:30: reflexió de la Mariona de trobar solucions a les coses, no sempre serà fàcil però cal buscar-la.</p> <p>Minut 12:40 al final 17:13 dades que ens dóna el termòmetre. Temperatures màximes i mínimes.</p> <p>Mitjanes de temperatura: temes de matemàtiques (minut 14)</p>	classes	
17 minuts i 13 segons	<p>Continua del vídeo anterior. De les temperatures. Inici vídeo comenta els gràfics fets de l'exercici. Comparen dades de pluja i temperatura entre Sant Pere i El poble de l'escola (minut 1:10 a 3:19)- medi natural</p> <p>(Minut 4:30 a 5:43) Reflexió finalitat de fer gràfiques coherents i s'entenguin. Han de ser iguals si es comparen: fer la mateixa metodologia. Compara la idea de mesurar dos nens un a sobre lloc i l'altre no.</p> <p>2/Del minut 6:35 a 17:13 (final) tema del temps meteorològic. Tema temperatura. Parlen de l'escalfor (7:30) i quines imatges han buscat. El termòmetre ens ajuda a calcular la temperatura. Què influeix en la temperatura? Parlen de les precipitacions (minut 8:30) (pluja, neu, calamarsa,...) precipitacions les coses que cauen del cel. Vent igual a moviment (minut 13:20). Vapor aigual dels núvols (minut 14) que surt dels rius, mar,... puja i forma els núvols. Temperatura, vent i precipitacions estan molt influït (minut</p>	<p>Pregunta coses fetes i els nens així van recuperant les idees de les anteriors classes.</p> <p>2/ Va deixar els alumnes que fessin i possessin les imatges que volguessin</p>		

		15:40) per la distància amb el mar. Què fa el mar? El mar refresca? Quines funcions fa?		
17 minuts i 13 segons	<p>Continua del vídeo anterior. Parlen del mar. (minut 0:33 a 2:20) el mar genera la brisa marina. Comenten la calor del sol, i la importància del sol. La protecció al sol i la brisa.</p> <p>El mar fa la funció (minut 3 a :) d'aguantar la temperatura i a la nit deixar anar la temperatura en forma d'escalfor cap amunt. Això permet veure la comparativa de temperatura entre El poble de l'escola i una població de mar sense tramuntana. El mar actua com a regulador de les temperatures. A les terres de Lleida són les temperatures més altes pel fet de no haver-hi mar. El mar no pot regular la temperatura dels pobles de lluny. El Montseny atura tota la influència del mar a la zona de la plana de Vic.</p> <p>(Minut 7) la temperatura del mar més alta per l'escalfor de tot el dia; jo comparo amb cremar-se durant el dia (minut 7:30). També veuen que la calor els permet tenir fruites. (minut 8:40 a 10) tot té un perquè i unes conseqüències: clima adequat a una vegetació que ho necessita, perquè no hi ha influència del mar. Els grecs van portar les oliveres: referències històriques a partir del clima i la calor de la zona de Lleida (minut 9:50).</p> <p>Altra factor l'altitud: (minut 10 a 17:13) a més elevat més fred, menys elevat menys fred. Fa gràfica a la pissarra per veure diferències temperatures. (minut 12:30) exemple de Núria a</p>	La Mariona els motiva a investigar coses relacionades amb les temperatures	Tinc fotos	

		l'estiu cal abrigar-se. L'altitud influeix molt en el clima i que més? La Latitud (minut 14:06 al final 17:13). Explicació del globus terraqui, les línies imaginàries. Els geògrafs, cartògrafs. Boníssima explicació de la latitud amb un exemple quotidià (minut 15:30 al final) tinc fred em poso estufa. Funció del sol. El sol està quiet, nosaltres ens movem. Rajos solars		
17 minuts i 13 segons	<p>Continua del vídeo anterior. Del principi al minut 3:07 la latitud i l'estufa. Línia imaginària: equador. Partició dues zones; hemisferi nord i sud. I a la línia és on fa més calor. Els rajos solar hi arriben més a prop, directe i en poc espai i és on fa més escalfor. Si nosaltres vivim a prop de l'equador és la temperatura més elevada i si vivim més lluny. Posa exemple Àfrica i Pirineu (minut 1:30)</p> <p>Mapa de temps (3:23 a 8:48) porten símbols. Sol, núvols,...la calitxa (humitat), boira pixanera (molta humitat),</p> <p>Reflexió de la Mariona (minut 3:30 a 4) les coses per alguna cosa i la ment no pot acumular-ho tot. Hem d'aprendre el motiu</p> <p>A partir del minut 8:50 a 12 deures que han de fer. Obren un enllaç (meteoclimàtic) a la PDI de la feina que havien d'haver fet per mirar-ho conjuntament. Aquesta informació serà útil per l'explicació que farà un pare que té instruments de mesura de dades climàtiques. Minut 10:30 aparell per mesurar la humitat. Per mesurar pluja</p>	La Mariona el motiva a investigar coses relacionades amb les temperatures	Les fotos. Els hi posa feina pel següent dia: buscar aquestes paraules relacionades amb instruments del clima i també imatge a google.	

		<p>pluviòmetre, els vent per mesurar és anemòmetre, la temperatura el termòmetre,... la pressió atmosfèrica el baròmetre.</p> <p>No es pot obrir i la Mariona fa un repàs de les paraules que haurien de saber per mesurar (minut 12:34 a 17:00): termòmetre, pluviòmetre, anemòmetre (velocitat del vent), baròmetre. Totes les paraules acaben igual: metre. Exercici de llengua. Per mesurar. Són estris de mesura.</p>		
	45 segons	<p>Ve del vídeo anterior miren si hi ha possibilitat de connectar l'enllaç. Tallo vídeo perquè marxo a classe. No em serveix</p>		

Quadre anàlisi sessions de vídeo

Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
26-4-2016	11 minuts i 31 segons	Vídeo a contrallum. Primers minuts perquè els alumnes es preparin la feina (fins el minut 9) A partir del minut 9 un nen comenta que ha anat a Montserrat i comenta les similituds amb el monestir de Sant Pere de Casserres i les coses que hi feien. Minut 9:50 al 11:31 (final del vídeo). Comença a parlar del vídeo que van veure com s'organitzava medieval. Què vol dir? Com s'organitzava vol dir com vivien, de què treballaven,... Comenta que és una societat, què és una comunitat. Centra el tema de la comunitat educativa: mestres, alumnes	La Mariona fa preguntes sobre la societat medieval i els alumnes van contestant. Així va sortint el discurs d'aquella classe	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	16 minuts i 24 segons	Bona il·luminació, canvi d'ubicació de càmera. Continua del vídeo anterior (la idea). La idea de comunitat educativa. Des del principi del vídeo al minut... Per fer-los entendre compara societat i comunitat educativa. Unes normes (minut 1:45). Comunitat educativa grup social petit. Reflexió social: ve de societat. La classe és una organització social. (minut 4 a 6:50). L'escola té algú que mana l'equip directiu, els mestres. Dins la classe qui manaria: la mestra i els delegats. Delegats ens representen. I la població de la classe serien els alumnes. Fan símls escola-classe i la societat de l'Edat Mitjana. Els nens veuen que	La Mariona fa preguntes sobre la societat medieval i els alumnes van contestant. Així va sortint el discurs d'aquella classe	

		<p>la seva funció seria pagesos; delegats monjos; la directora la reina.</p> <p>Miren imatge de la piràmide de l'Edat Mitjana. (minut 7) Torna a comentar les èpoques i com canvien les èpoques no és d'avui a demà (7:10 a 10). Fan una analogia la mestra i aprofita preguntant si els avis fan servir ordinador; uns si i altres no vol dir que tots estaran en una època o altra.</p> <p>(Minut 10:45 a 14:20) anècdota de l'avi de la Mariona. Aficionat de la radio i que havia sentit coses de la tele que sortiria gent d'una capsa. L'avia anys vuitanta abans de morir demanava a la tele la missa i demanava que l'arreglessin perquè creia que la veien des de la tele. La seva casa va ser la número 13 que va tenir el telèfon al poble de El poble de l'escola. Reflexió del canvi d'èpoques.</p> <p>(Minut 14:55 a 15:30) han d'entendre que fa anys no eren a la prehistòria. Sinó que convivim en les èpoques dels canvis</p>		
16 minuts i 14 segons	<p>Ve del vídeo anterior. Canvis. "Anem deixant de fer servir unes eines i en fem servir unes altres. Canviem actituds i canviem coses de fer i per tant anem fent història" (del principi a 00:30). Sempre hi ha hagut societat com existència de grup, hi ha hagut d'haver-hi una mica d'organització (minut 1).</p> <p>2/ (minut 1:41 al final del vídeo 16:14) societat piramidal. Després imperi romà. Eren grans</p>	<p>La Mariona fa preguntes sobre la societat medieval i els alumnes van contestant. Així va sortint el discurs d'aquella classe</p> <p>2/ Els nens treuen fulls de treball per comentar-ho</p>		

		<p>conqueridors. (minut 3:10). (Minut 5) el mar i el clima atractiu la zona del territori península ibèrica.</p> <p>(minut 5:40) Època de guerres (Edat Mitjana) i es va organitzar amb rei, nobles, artesans, pagesos,.. El rei vivia en un castell, en llocs elevats per controlar. També hi vivien la família. El que era de dalt no passava a ser pagès.</p> <p>El rei tenia els guerrers (minut 8:50) perquè fessin la guerra: dins el grup dels nobles.</p> <p>(Minut 9:30) senyors feudals que vivien al castell. Pintura (minut 10) de l'època no hi havia fotografies, parlant de la piràmide. (Minut 11:10 a 11:43) Han de saber observar. Trobar restes a vegades no escrites però pintura en poden aprendre. A partir 11:45 fan lectura de la fitxa on explica com era la societat de l'època.</p> <p>Descobreixen una caplletra (minut 12:10). (minut 13:30 a 15) Pagesos no es podien moure havien d'estar sota les ordres del senyor (sentència arbitral de Guadalupe, els hi explico jo). (minut 15:50 al final vídeo) la societat d'ara no es així, un nen pot ser metge</p>		
16 minuts i 13 segons	<p>Continua del vídeo anterior. La societat d'ara no es així, un nen pot ser metge.</p> <p>La funció dels historiadors (minut 00:36 a 3:10) fan servir fonts per saber com vivien. Parlen de la cançó en llatí que faran a la sortida.</p> <p>(minut 3:30 al final del vídeo 16:13) les famílies</p>	<p>Els nens treuen fulls de treball per comentar-ho i amb la Mariona i jo mateix anem comentant coses de la societat de l'Edat Mitjana</p>	<p>Ensenyem els contes de l'Edat Mitjana que vaig portar.</p>	

		<p>com eren abans molt grans, per si treballaven tots els ajudaven. Parlem de la figura del capellà, del segon fill solia ser l'elegit. Degut a la societat tant rígida. Els alumnes els hi costa entendre que sense vocació els fessin ser capellans. (Del minut 8:23 a 11:28) a partir del treball de la terra o sigui les vaques fer-ne producte com formatge, mató,...</p> <p>Ensenyem artesans que tenyien la roba del conte. Societat molt rígida. Clergat: uns fan missa i vivien en una parròquia és una església. Parla de la figura del mossèn i les seves tasques. (minut 14:17 al final 16:13) què vol dir ser creients , n'hi ha que practiquen i n' hi ha que no. Segueixen les seves idees; n' hi ha que van a l'església i altres no. Parla de la feina del mossèn d'ajudar a morir la gent amb la confessió</p>		
	15 segons	Continua del vídeo anterior. No es va gravar més.		

Quadre anàlisi sessions de vídeo

Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
10-5-2016	6 minuts i 25 segons	1/Els nens es comencen a preparar. A partir minut 00:30 la mestra explica com serà la sessió on els nens puguin fer molt treball en grup. Podran fer projecte tot el dia (jo només vaig veure la primera part). 2/Agafa dos contes que jo he portat (minut 2:42 a 4:37). Expliquen els contes com són Els comtats, l'església i la importància que tenia. Van néixer els pobles al voltant. A partir de l'església es fa el poble i comenta els dos grans poders: castells i església. Manaven políticament els castells i religiosament ho feia l'església.	1/La Mariona explica que faran els alumnes ho escolten. 2/També pregunta sobre els contes i els nens contesten	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	17 minuts i 12 segons	Del principi vídeo al minut 10:30 <i>Què vol dir societat?</i> . Quan era més necessari d'organitzar la societat a la prehistòria o l'Edat Mitjana? Prehistòria menys gent, més escampada per la necessitat de menjar. Com més gent més necessitat d'organitzar-los. Per tant a l'Edat Mitjana més necessari que la prehistòria i ara encara (s. XXI) encara més. Influeix en la manera de viure? Si; gent que viu al carrer, pisos cap amunt per aprofitar el màxim l'espai. Aquestes concentracions sobretot a les ciutats: blocs de pisos (fa mates: blocs matemàtics). Ho lliga a la idea de la densitat de població (minut 8:50 a 10:20). La gent com vivia a l'Edat Mitjana (10:40 a) i	La Mariona pregunta i els nens van responent. Fa un debat i que els alumnes intervinguin. Els ensenya a participar i vulguin opinar amb respecte	

		<p>com repartiríem els grups de població. Estructura piramidal. Els pagesos, artesans, nobles i clergues. Reflexió eren a dalt de tot, eren qui tenien més poder. Els hi reflexiona sobre la simbologia dels dibuixos (minut 12:22). (minut 12:43 a 15:09) qui eren els artesans treballaven el que feien els pagesos, la seva matèria primera i la transformaven: feien sabates, fetes de la pell dels animals dels pagesos. Les cases dels pagesos a sota del castell que li donaven els nobles. Minut 15:33 explicació meva de com era l'estructura piramidal: introdueixo la figura de l'artesà, burgesos... (minut 16:06) els processos de la història tenen lloc al cap de temps. (minut 16:12) Hi ha nen explica que va entrenament a Tona i veu el castell a dalt de la població i recorda el que han fet a classe. La Mariona el felicita ha sabut relacionar coneixement escolar amb fets quotidians.</p> <p>Un nen comenta-pregunta i la Mariona demana atenció perquè el que diu un nen sempre es pot aprendre (final del vídeo)</p>		
	17 minuts i 13 segons	<p>Ve del vídeo anterior. El nen està comentat una cosa (minut 1)</p> <p>Minut 1:11 els historiadors recullen les coses i ens ho expliquem perquè ho tinguem molt clar.</p> <p>Minut 1:15 a 6: la piràmide de la societat dibuix no és real. Simbologia. Qui manava més estava a dalt de tot: nobles. Castells lloc elevats per casualitat no per vigilar l'enemic. Res era de</p>	<p>La Mariona pregunta i els nens van responent. Fa un debat i que els alumnes intervinguin. Els ensenya a participar i vulguin opinar amb respecte</p> <p>Fa buscar ràpid als nens què és el carrer dels Argenters.</p>	

	<p>ningú de mica en mica els territoris es van organitzant. Els pagesos a baix, tenen els camps per conrear. Els pagesos estan a sota dels senyors. Estan sotmesos. I els artesans no viuen amb els pagesos (minut 4:21) sinó a les ciutats. (minut 6:13 al final) introdueix el tema dels gremis amb les sabates. Podien fer el que volien no parlaven pel preu de la sabata, com havien de ser. Avui dia hi ha normatives on les botigues obren segon les normes. A la que viu gent junta calen normes abans a la prehistòria cadascú a la seva cova. Gremis feien reunions i decidien coses; a les ciutats ens han quedat els noms. A Vic el carrer dels Argenters: què feien? (minut 8:43). Els nens dedueixen que feien.</p> <p>(Minut 11:40 a 13:13) Faig reflexió: què fa un artesà? Treballa amb les mans. Tothom havia de tenir el mateix materials i preu. Tu compraves el que t'agradava més. Als nens els sorprèn.(minut 13:13) <i>I per què no ho fan ara?</i> (minut 13:30 al final del vídeo) ho fan màquines; ho lliga ara ho fan fora i els objectes diuen: made in Xina. Els nens diuen que volen que sigui de Catalunya. Hi ha avantatges que sigui de Xina. Els nens diuen que hi ha molta gent treballa molt i cobra poc. Reflexió coses barates perquè exploten a la gent. Hi ha molta gent i hi ha possibilitat de contractar molta mà d'obra. Després l'exporten. Els hi surt més barat anar a fora i portar-ho. Els hi faig fer una reflexió del poc que paguen perquè encara els</p>		
--	---	--	--

		hi surt anar a allà a fer-ho. També introduïm el treball infantil.		
17 minuts i 13 segons	<p>Ve del vídeo anterior. Trobeu just que vinguin producte de fora? Que passa amb la gent d'aquí: no tenen feina. Reflexió si aquí no es comprés no es vendria. Allà s'haurien d'organitzar.</p> <p>Condicions mínimes. Esclavatge (del principi al minut 1). Molta gent busca feina a altres països, però no a Xina, no els hi agradaria. Hauriem de pensar els materials fets per nens i no comprar-ho (2:10 a 3:35). Comprar-ho a la gent del nostre país. Si això només un no val la pena. Caldria tenir-ho en compte. Reflexió lligada al programa dels nens que van a l'escola d'altres països i tarden molt. I caldria valorar-ho. Si no ho comprem (minut 4:40 a 6) no afavoriríem això.</p> <p>Per tant es mira el tema econòmic. Caldria ser conscients del que estem fent, cal saber-ho i tindriem un món millor. Vosaltres (6:21) teniu la sort de poder anar a l'escola i en canvi aquets nens explotats no.</p> <p>(minut 7:15 a 14:20) Els hi explico-ensenyó el tema del conte de BARMÍ que tinc escanejat: origen d'un poble com dèiem al principi de classe. Lloc elevat, el riu font de vida, els ponts per comunicar, de ciutats romanes a les de l'Edat Mitjana. Com es fa molt més gran, treuen les muralles; grans esglésies que acaben ser grans catedrals. Canvi de la funció del riu de veure a</p>	La Mariona pregunta i els nens van responent. Fa un debat i que els alumnes intervinguin. Els ensenya a participar i vulguin opinar amb respecte	Els hi diu que entre ells es bo que parlin entre ells aquests temes com el de comprar coses a gent explotada. Els fa pensar	

		<p>lloc per comerciar. Fins l'actualitat. (minut 14:30 al final 17:13) els monjos i els clergues (capellans). Els capellans vivien al costat de l'església. (minut 15 a 16:20) Cada poble des de l'època antiga el missatge de Crist es va estendre i es va parlar del cristianisme, doctrina. La nostra cultura es cristiana. Hi ha altres religions i altres cultures.</p>		
4 minuts i 56 segons	<p>Ve del vídeo anterior. Cada poble hi havia tant actes relacionats amb l'església que tenia un rector (encarregat) i un mossèn (principi del vídeo a 1:53). Segons els càrrec tenien un nom o un altre. I n'hi havia molts. Hi havia els bisbes, els arquebisbes, capellans,... De la figura del rector surt el nom de la seva casa rectoria (minut 1). No ha de pagar res, els nens es sorprenden. Això ve de l'Edat Mitjana (minut 2). Recorda el segon fill havia de ser mossèn o rector. En canvia ara no hi ha mossens i ha d'anar a molts pobles i no en surten. (minut 3) Llavors hi ha altre gent que vivien en un lloc amb altres persones als monestir; n'hi ha de monjos i de monges. Tenien un superior i seguien unes normes. Hi havia de diferents tipus: benedictins, cistercencs,.. Ells han conegut un monestir (Sant Pere de Casserres) Miraran foto (minut 4)</p>	<p>La Mariona pregunta i els nens van responent. Fa un debat i que els alumnes intervinguin. Els ensenya a participar i vulguin opinar amb respecte</p>		
17 minuts i	<p>Ve del vídeo anterior. Projecta foto del monestir a la PDI (des del principi del vídeo al final del</p>	<p>Fa treure les fitxes als nens perquè la corregeixin-facin allà tot el grup. A</p>		

13 segons	<p>vídeo) fa treure les fitxes als nens (minut 1). Comenta imatge de la piràmide social (minut 2:30) per centrar-se en els monjos. Amb la imatge del monestir poden veure i fer una ullada matemàtica (minut 5). El mossèn viu sol i té una majordoma que l'ajuda (minut 5:30). En canvi els monjos vivien acompanyats (minut 6:26 a 8:42) viuen en comunitat , en una mateixa casa, s'ajuden, fan les feines, mengen tots junts, comparteixen; viure en comunitat i comparteixen. A classe ells, els nens, comparteixen el material (minut 7:40). Un monestir era com un poble que hi havia de tot.</p> <p>A partir del minut 8:42 a 9:30 fan lectura d'una fitxa i la comenten. Era com un poble perquè hi havia tot el que es necessitava. Llavors miren la foto (minut 10 a 17:13) i comenten quines parts tenia el monestir. Veuen que gran que era l'església i comenten les parts que tenia. Veuen el claustre i comenten perquè que era: passejar, pregar, llegir llibres sagrats. El campanar que servia per tocar i avisar. Quina feina fan les campanes (15:25 a 17:13): avisen, les campanes parlen: ploren, riuen. No es toquen per casar. Abans quan naixia un nen, dos dies després es duia a l'església i es batejava.</p>	partir de preguntes va sortint les coses i la mestra va fent el discurs.	
8 minuts i 42 segons	Ve del vídeo anterior. Cerimònia de bateig, una manera d'entrar a formar part del món de l'església. Explica que abans molts nens no morien. Per celebrar que el nen havia entrat a la	A partir de preguntes va sortint les coses i la mestra va fent el discurs. Els nens busquen a l'ordinador sons de campanes	

	<p>comunitat i el toc era de bateig, la campana estava contenta. Un nou membre. Si es posava malalt i es moria i no li passaria res (del principi vídeo al minut 2:33). (minut 2:52 a 4: 12)el toc de campanes de les hores; quarts,.. Abans la gent no tenia rellotge. Comento el tema de l'hora el 1912. Explico els horaris de l'Edat Mitjana: tertia, sexta... (minut 4:13 a 5:50) Les campanes quan moria algú també s'havia de fer saber. Ara ho sabem es penja una esquela. També es toquen per enterro. I es toquen diferent si és home i dona es toca diferent. Si ara volguéssim sentir-ne a classe: els nens busquen al youtube (minut 6 al final vídeo 8:42) i escolten sons que troben. No sempre trobaran el que busquen a la primera i anar al google.</p>		
--	--	--	--

Quadre anàlisi sessions de vídeo				
Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
24-5-2016	2 segons	No serveix		
	7 segons	No serveix		
	17 minuts i 13 segons	Representació teatral per part dels alumnes sobre com es l'Edat Mitjana. Hi ha els estaments i ens expliquen quines funcions tenen cadascú. Ho fan per l'altre classe la de la Marta. La Mariona fa la presentació del que han fet- (minut 00:30 a 1:50) Dues nenes (Mireia i Maria) expliquen la història de l'Edat Mitjana i els companys surten i ho representen (reis, monjos, cuiners, pagesos,...)- Del minut 2 a minut 14	Els es van buscar els vestits i es van preparar el text.	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	1minut i 33 segons	No serveix		

Quadre anàlisi sessions de vídeo

Data	Duració	Desenvolupament de la sessió- minuts	Feines fetes pels alumnes	Altres tasques- Deures
7-6-2016	17 minuts i 13 segons	<p>Vídeo a contrallum. Els nens es preparen les coses de la feina (fins minut 1:30). A partir del minut 1:35 al 10:05 la mestra comenta coses del funcionament de la classe. Canvi horari per classe compactades (jornada intensiva) mes de juny i han d'apretar per acabar la feina i perquè tarden perquè assaboreixen la feina. La matemàtica la podem aplicar a qualsevol cosa de la vida: paral·lel (5:30). No és el mateix control que un examen (8:10).</p> <p>A partir de minut 10:25 últims fulls de projecte de Sant Pere de Casserres. (minut 10:45 a 11:30) comentem la tercera sortida a Sant Pere de Casserres. Reflexió que sempre ens avaluem i quan les coses van bé se'ls hi ha de dir. (minut 12:30)</p> <p>Reflexió la societat de no voler ganduls i si els treballadors, i els moments difícils que passen ara. A l'escola aprenem a ser persones, a ser responsable, a treballar (minut 13:10 a 14:40)</p> <p>Minut 15:30 comenta el que faran de la part del monestir. Parlen del cos Sant de Sant Pere de Casserres i la Mariona posa en dubte si ho és i pregunta als alumnes com s'investiga això (minut 16:20) (aquest tros malament vídeo al moure)</p>	A partir de preguntes va sortint les coses i la mestra va fent el discurs. Els nens busquen a l'ordinador sons de campanes	Mirar el meu diari de camp per concretar sessió.
	17	Ve del vídeo anterior. Continuen parlant del cos	A partir de preguntes va sortint les	Els nens pregunten que

<p>minuts i 13 segons</p>	<p>Sant. No el podran veure , no els deixen perquè està en molt mal estat però han fet fotos. El té una família de forma privada. No saben si es real però costa molts diners saber-ho; la prova del Carboni 14(minut 1:40) (del principi del vídeo al minut 2:40) (Minut 2:42 a 4) parla del cos Sant i explica coses com que la caixeta tenia cotó i el feien servir per curar. Creien en la religió. (Minut 4:11 a 7:20) la nostra cultura és totalment religiosa a vegades no som coherents perquè no creiem però celebrem Nadal i Setmana Santa. No hi creiem però ens aprofitem. Les coses han de ser coherent i no ser baliga balaga (minut 6). El monestir es va fer en honor a Déu i vivien dedicades a la religió i al treball (minut 6:30), anaven vuit cops a resar. (minut 7:38 a 11:43) els cos sant la gent li tenia molta fe. Altres llocs de Catalunya que hi ha capelletes dedicades a sants. El més important és la salut d'aquí la costum de demanar salut. La gent al ser tant religiosa demanava a Déu curar-se. Els nens pregunten si es curaven per Déu, la Mariona els hi diu que no se sap si per religió o per atzar. La persona que es curava anava a la botiga feia coses de cera de la part curada i el portaven a l'església. Els ex-vots. S'ha de respectar. A la vida sempre hi ha dues opcions o més (minut 11). També es demanava per la pluja als camps. (minut 11:50 a 16) la caixeta on hi ha el cos sant.</p>	<p>coses i la mestra va fent el discurs. Els nens busquen a l'ordinador sons de campanes</p>	<p>costa fer una prova del Carboni14 i la Mariona els hi diu que ho busquin i investiguin La Mariona els hi va posar fotos del cos Sant al drive que compartien (mirar-ho)</p>
---------------------------	---	--	--

		<p>Algú la va robar. Al cap d'anys per secret de confessió es va recuperar. Els lladres devien estar peneditos i es van anar a confessar. I se suposa que els hi va saber tant greu que van fer fer-lo en fang el nen tal com era quan el van trobar. Ho van tornar al costa de l'arqueta de fusta. No se sap si se'ls hi va destrossar pel camí. Van tornar la caixeta amb el cos destrossat i la figura de fang. (minut 16:45) abans la gent no es jubilava. Ara si. La gent paria i a l'endemà anava a treballar al camp</p>		
17 minuts i 13 segons	<p>Ve del vídeo anterior. (minut 2 al 8:30) avui donen la última feina. Es posen els grups com van treballar, treballen i comparteixin la feina. (des del minut 9 al 17:13) la Mariona va comentat la feina amb la classe. Comenten el claustre: els monjos hi passejaven, construcció típica de l'època. Les columnes com eren i quantes n'hi havia. Parts de la columnes (minut 12:30): capitell, base i el fus. El capitell estaven decorats. Capitells fets de pedra picada. La decoració dels capitells ens informa. (minut 14:25) els saber ens dóna la capacitat de raonar. Entre les columnes hi havia arcs (minut 14:30). Arcs de mig punt. Tret de l'estil artístic del moment. A Sant Pere els capitells no són gaire decorats. Els originals al Museu Episcopal de Vic. Quins temes hi havia als capitells? (minut 16:16):</p>	<p>La Mariona els hi explica la feina que han de fer. Han de fer la llegenda del monestir que els nens la facin com un còmic. Facin muntatge fotos 2/ comenten la feina feta. La repassen els nens i la Mariona.</p>	<p>El que no s'acabi ho han de fer a casa. Els nens van fer capitells a classe de plàstica La Mariona els encoratja a buscar per internet capitells i la decoració que tenen i com són</p>	

		animals, humans, geomètrics,...		
17 minuts i 13 segons		<p>Ve del vídeo anterior. Dels capitells motius florals, romans. (fins el minut 1:08). (minut 1:13) el romànic ho és tot: per tant hi ha motius de tot tipus.</p> <p>Cisterna (minut 2:20 a 15:40): dipòsit, com un pou. Els monjos tenien en compte l'aprofitament de l'aigua de la pluja (minut 4:59) molta intel·ligència en la construcció. Teulades a dos aigües: rellisca per les dues bandes. Els nens veuen que la teulada del claustre és així . La Mariona els hi diu i fa la reflexió que els homes sempre han pensat molt (minut 5:53). Els hi convenia pensar molt. Al voltant no hi havia fonts. L'aigua és font de vida (minut 6:20), no podem viure sense aigua. (minut 6:40 a 8:10) hi havia sorra dins el dipòsit? Pregunta dels nens i resposta dels mateixos nens: la cisterna era un bloc de pedra; forat feta directament a la roca. Com era la cisterna que hi havia? (minut 8:30) mides,...(Minut 9:50 a 14) per parlar de les mides, concretament la fondària (o sigui la capacitat) ho lliga al projecte del safareig del curs passat. Càlcul de l'àrea per tant fan matemàtiques. Necessiten una fórmula. La fórmula de la capacitat. Litres cúbics. Surt diferència entre quadrats (espais plans) i cúbics (recipients) (minut 13:20)</p> <p>(minut 15) aprofitar l'aigua del dipòsit per beure, regar, cuinar, rentar-se</p>	Els nens i la Mariona van comentat la fitxa de treball relacionada amb la cisterna i després de la biblioteca	Que busquin per internet els capitells romànics. Un nen parlar del google maps i veure els de Sant Pere

		(minut 15:43 al final 17:13) la biblioteca servia per copiar. Copiaven llibres perquè no hi havia copiadores, no hi ha via electricitat. Copiaven a mà. Quan ho feien els hi pregunto? Quan sortia la llum. No podien fer servir espelmes. Treballaven quan hi havia sol		
17 minuts i 13 segons	<p>Continua del vídeo anterior de la biblioteca. (del principi del vídeo al minut 17:13) La Maria (nena classe) explicarà la biblioteca durant la matinal. Els pergamins que es feien de pell (minut 1). Formes diferents de les plomes d'escriure depenent del que volguessin fer. Surt el tema de les caplletres. Els hi reflexiono (minut 2:30) que no hi ha tipex. (minut 3:14 a 5:10) xarxa de monestirs benedictins es passaven els documents tot fent xarxa. Introdueix la importància el monestir de Cluny. Que ho busquin (minut 4) tot és cultura. Cluny tenien contacte amb tots els monestirs d'Europa.</p> <p>(minut 5:30) reflexió que es poden buscar coses per internet i ens serveix per aprendre. Si no es pot anar a un lloc pel motiu que sigui ara es pot buscar. El tema internet és una finestra oberta al món.</p> <p>(minut 8:20 a 9:12) la nostra ment interrelaciona coses, olors, un nen ha lligat el tema dels pergamins amb un llibre de receptes antigues de la farmàcia Llivia.</p> <p>(minut 10:10 a 11:30) el Palau dels vescomtes de Cardona. Zona separada dels monjos. Quan aquest</p>	Els nens i la Mariona van comentat la fitxa de treball relacionada amb la de la biblioteca i el que hi havia a dins	Que busquin caplletres amb tinta pels voltants. Buscar Cluny pel seu compte.	

		<p>hi anaven era el seu lloc. Eren els qui havien pagat el monestir. Després com que ja no hi varen anar es va convertir en zona de biblioteca. (minut 12 al final 17:13) a Casserres hi ha manuscrits. Debaten els nens si eren fals o no? “Si fos de veritat estaria en un museu”, segons Eric. (minut 13:49) interessant els nens aprenen un dels altres en paraules de la Mariona. (minut 13:27) els nens han fet una reflexió, han vist uns motius i han canviat d’opinió. La Mariona els felicita. (minut 15 a 17:13) faig símil iogurt nevera fora es fa malbé. El manuscrit com el van veure? Els hi comento temperatura concreta, els graus,... es guarden els arxius. La Mariona els hi fa moltes preguntes: per què es guarden els arxius?,...</p>		
5 minuts i 39 segons	<p>Ve del vídeo anterior. Parlem del manuscrits i dels arxius (del principi del vídeo al minut 2:15), els hi explico arxiu comarcal d’Osona. (minut 2:30 a 4:05) reforma Museu Episcopal de Vic explicada per la Mariona. Explica com van ensenyar la part de dins. Les temperatures, la llum que hi ha d’haver a cada sala. Reflexió la roba, pergamins,... cada una temperatura diferent (minut 4:24) de tot podem aprendre molt, perquè es guarden les coses en un arxiu. (minut 5:09 al final) on mengen els monjos, tota la reforma la va pagar en part Caixa de Manlleu amb el Consell Comarcal, la Mariona els hi explica</p>	<p>Els nens i la Mariona van comentat la fitxa de treball relacionada amb els manuscrits</p>		

17 minuts i 12 segons	<p>Ve del vídeo anterior sobre arxius. Comenten que el cos Sant si s'hagués posat en un lloc segur com un arxiu s'hagués conservat (del principi al 00:30).</p> <p>Sala capitular (00:48 a 3:10) es llegien els capítols i que era la regla de Sant Benet. Un conjunt de normes que havien de complir. Com dormien, com menjaven,... en capítol. Ho lliga amb la sala capitular que és on llegien els capítols. A la Sala Capitular hi havia taula per llegir els monjos i el prior. Els monjos es sabien la regla de memòria i hi vivien molt ficats dins la regla. El dormitori (3:20 a 14:50) hi havia llits que no eren còmodes. Matalàs fet de palla? diuen els nens; la Mariona els hi explica el blat de moro (minut 4:50) per tant fa medi natural. Les fulles del blat de moro seques es posava en una bossa-roba i això era el matalàs. Es volia que els monjos no estiguessin còmodes perquè tinguessin una vida austera (minut 5:50). Vida dedicada a Déu. La regla Sant Benet (6:45 a 7:20) els monjos joves dormien al costat del monjos grans i era més desagradable viure joves i gran. Eren normes dels capítols. (minut 7:30) cambra del prior, que era el monjo superior. Primer fou un monestir on hi ha l'abat i després un priorat. Al quedar una mica abandonat. Hi ha menys monjos i baixa de categoria i gent entre monestir i passa a prior. (minut 9:05 a 11) el prior tenia més importància que un monjo i per això dormia sol. Hi tenia un</p>	Els nens i la Mariona van comentat la fitxa de treball relacionada amb la Sala capitular i el dormitori. Van sortint les idees.	Els alumnes busquin diferència i qui té més poder entre abat i prior
-----------------------	---	---	--

		<p>llit millor, un bagul, algunes cambres del prior fins i tot tenia llar de foc (tapiada actualment) (minut 11:15 a 13:14) els nens diuen semblança i diferències entre dormitori monjos i la cambra prior. (minut 13:20 a 14:50) que s'hi feia a la cambra prioral despatxar temes importants: rendes,... el monestir tenia riquesa i calia gestionar-ho. Els comptes els duia el prior (minut 16:25 al 17:13) l'església era pintada ara no abans si que ho era. Veuran la utilitat de les pintures en les parets de les esglésies</p>		
16 minuts i 32 segons	<p>Ve del vídeo anterior Els hi ensenyo (Joan) el vídeo del romànic de l'educaixa. (des del principi al minut 3) (minut 3:16 a 5) Figura del pantocràtor: Déu. Esglésies romàniques de Taüll. Gràcies a la tecnologia es pot reproduir les pintures que hi havia. Al no saber llegir i escriure la gent a través de les pintures els hi deien les coses. Qui sabia llegir (els monjos només). (minut 7 a 16) posem vídeo de les pintures de Sant Climent de Taüll. Posem un mapping que hi ha a youtube. Parlem que és l'absis, els colors que hi ha que són diferents al que ens pensem (dues nenes s'impressionen veient la figura del Pantocràtor). Veuen la representació del bé i el mal. Com saben que era l'original, els hi explica la tècnica de la còpia a la roba per saber com era (minut 10:43 a 14:35) i els hi diu que està a MNAC a Barcelona. Ho porten a Barcelona. Els</p>	<p>Els nens miren el vídeo i després el comentem. Mirem mapping de Sant Climent de Taüll i ho anem comentant. Fan preguntes i va sortint el discurs.</p>	<p>Tinc fotos sobre la RA que faran els alumnes a la sortida</p>	

	<p>hi pregunta perquè ho porten a Barcelona? Perquè està més cuidat i més protegit. (minut 12:22) moltes coses s'han conservat perquè els aventurers i van anar i ho van portar a Barcelona. A l'església hi van fer una còpia. A través de les pintures la gent (13:20) llegien dibuixos ,els hi explicaven com els interessaven que actuessin.(minut 15:06) un nen hi ha estat i explica la seva experiència (15:10 fins 16) Gràcies a la tecnologia ho han recreat com era</p>		
--	---	--	--

Focus grup

Descripció del focus grup

Data	Duració	Desenvolupament de l, entrevista
17-6-2016	La meva previsió és fer un 30 minuts	<p>Em preparo un guió amb tres temes i unes preguntes obertes per fer als alumnes. Els temes són:</p> <p>1/ Sobre la mestra: Com ensenya? Us agrada? Fa les coses diferents als altres mestres? Sempre els mestres a l'escola han treballat com ella?</p> <p>2/ Treball per projectes: Us agrada treballar així? Quines assignatures creieu que feu? Quina valoració del treball per projectes fan d'aquests dos cursos? Han treballat amb llibres a l'escola. Que us agrada més? En el projecte fèieu totes les assignatures? Preferiu fer mates, català,...</p> <p>3/ Patrimoni: Què creieu que és? Què coneixeu? Què heu après? Us ha agradat treballar aquest tema?</p>
		<p>Selecció dels alumnes. M'ajuda la mestra. La meua idea inicial era triar els alumnes que més sobresortien. Ella m'aconsella que en triï algun dels bons però també dels no tan bons acadèmicament parlant i dels que potser no en tinc molt coneixement.</p> <p>Els hi dic als alumnes que he fet un sorteig. Que m'hagués agradat molt poder fer-ho amb tothom però no pot ser. Finalment faig 6 alumnes que anomenarem per inicials: M, Albert, A1, M1, A2 i A3</p>
	4 minuts (2:00 a 6,05)	<p>1/ Sobre la mestra: Com ensenya? Fa dos anys que la teniu? Us agrada, no us agrada?</p> <p>M: al principi no m'agradava molt però amb el temps si. I sempre fa repetir les coses perquè quedin molt bé</p> <p>M1: és molt perfeccionista</p> <p>Veuen una cosa molt bon perfeccionista.</p> <p>Joan: Ho veieu bé?</p> <p>És un cosa bona diuen la majoria.</p> <p>A: és una cosa bona quan no s'enfada.</p> <p>M1: Si algun nen no fa el que toca si que s'enfada</p> <p>A1: ella t'ajuda a tu i si tu no col·labores ella troba que no t'impliques</p> <p>M: si no fan els deures i els exàmens bé doncs això té conseqüències</p> <p>Joan: vosaltres porteu nou anys i per tant he vist molts mestres. Per com ella treballa i com ensenya i s'implica us agrada més?</p> <p>M: Ella es molt perfeccionista però hi ha altres profes que són més divertits (com en R de Manresa) però a l'hora de fer coses no t'ajuda tant</p>

		<p>A3: per exemple un dia que no duia els deures en R li va dir jo no duc els deures així (???) doncs així no els faig Joan: la vostra visió per tant creieu que és millor una mestra com la Mariona que s'implica i us apreta A: la Mariona es bona amb el treball però si ens hem divertir jo no agafaria la Mariona millor altres (lídia) A1: algú amb més humor M1: és més seria. Joan: però trobaríeu que la Mariona és més seria però us motiva molt més que altres que us diuen que seguir el llibre. O sigui llegeix el text o contesta preguntes i en canvi la Mariona no ho fa així M: crec que és millor perquè de cara a l'institut vas molt més ben preparat. A altres escoles on les profes no són tant perfeccionistes diria que ara a sisè no saben fer res. A3: i la Mariona ja ens està preparant l'horari de l'institut. Joan: la forma que té ella de treballar que us demana coses l'heu vista aquí a l'escola amb altres mestres? Us ha agradat o no? Preferiu un altre tipus de mestra? M1: ho explica molt bé i intenta que tothom ho entengui i la feina que no fem ens ho dona per deures. Però ho explica molt bé i els cops que faci falta. M: apart de la Mariona que és molt bona mestra però també trobo molt bé les de cicle superior la Romina potser crida molt però explica molt bé i la Marta també. Aquestes tres són les millors que hem tingut</p>
	6 minuts (6:05 a 12:06)	2/ Joan: i vosaltres teniu la sensació que heu après més a cicle superior per projectes o quan algun cop ho heu fet amb llibres? Quina sensació heu tingut? M: millor amb projectes perquè et permet fer més sortides M1: en canvi el llibre et marca d'aquí a allà A1: i ho apliques a la vida. Ens ensenya coses que tenen relació amb coses de la vida. La Mariona ens ho diu molt. Per exemple els % en coses reals (M1 també). Joan: Exemples propers. Jo parlo amb altres mestres que fan servir els llibres i et diuen que no aprenen coses Vosaltres teniu la sensació que... A: Aprenem coses per després quan sigueu més grans fer-ho a la vida normal Joan: aquí heu treballat per projectes, projectes d'innovació. Vosaltres teniu la sensació que si haguéssiu sempre així. S'aprèn més? Quina sensació teniu? M: depèn. A P3, P4 i P5 o primer i segon no perquè són molt petits i no tens res. Si que a tercer o quart potser

	<p>haver-ho fet. Almenys fer algo</p> <p>A: fer algo, algun projecte</p> <p>Joan: Hi heu vist la utilitat dels projectes. Per què si jo us pregunto fent els projectes quines assignatures heu fet?</p> <p>Tots: mates, català, tot S'aplica tot. Menys educació física a no si durant la sortida. Plàstica també</p> <p>Joan: i música també. La visió que teniu de treballar en projecte és bona. Jo a les assignatures a vostra edat tenia llibre de mates, llibre de català, etc i jo creia que no hi havia res connectat.</p> <p>A3: a quart ho fèieu així</p> <p>Joan: i si ho fèieu així heu vist la diferència entre quart i cinquè. Heu tingut la sensació que apreneu més. Us ha agradat més. Jo puc arribar i us poso deure dels projecte o de llibre o sigui que us poso deure igual. Quina sensació heu tingut?</p> <p>M: El projecte t'ho passes més bé. Una estona més bona</p> <p>A: el projecte si has enganxar foto ja veus que estàs fent però un llibre no ho veus</p> <p>M1: té la sensació que aprens més en el projecte que en llibre. El llibre no hi ha relació però en el projecte si</p> <p>M: A quart fèieu projecte o algo també fèiem mates, català,.. en canvi aquest cop ho apliquem tot al projecte</p> <p>Joan: quan esteu estudiant us ho passeu bé. La sensació us heu passat més bé, que n'heu après més es difícil però potser us ha motivat més</p> <p>M: apart del projecte que sabíem era de Sant Pere de Casserres. Pensàvem que només Sant Pere de Casserres i Osona i hem fet continents, comarques, de tot el món</p> <p>M1: les províncies en castellà</p> <p>A: entorn</p> <p>Valoració del projecte del projecte del curs passat? El camí de l'aigua,. Quina sensació us va quedar?</p> <p>M: aquest any és molt més ple. Era molt poc acabàvem de començar i era del torrent de <i>poble de l'escola</i>.</p> <p>A1: no està tot centrat on tu vius. Hem anat a Sant Pere de Casserres, la comarca d'aquí al costat</p> <p>Has voltat més? Ha sigut més ampli?</p> <p>M:En el Torrent només ens centràvem en el Torrent i res més. No voltàvem més</p> <p>Joan: Vosaltres pregunto a nivell individual, heu tingut que en els projectes l'any passat costava més i ara va millor?</p> <p>M1 si perquè ara ja sabem de què va</p> <p>M: ja ho tens més aplicat</p> <p>Joan: I l'any passat us va costar més?</p>
--	---

		<p>M: l'any passat ens va costar més que any però tots dos anys han set difícils. L'any passat costava encara una mica i ara no M1: ens costava més d'imaginar-nos però ara ja.. (fa símbol mà que no)</p>
8 minuts i 4 segons (12:09 a 20:13)	<p>3/ Joan: Llavors com veieu hem treballat aquest any com el passat amb elements patrimonials. L'any passat amb el safareig i aquest any a Sant Pere Casserres Què creieu que vosaltres us serveix o no el patrimoni? Creieu que és interessant per treballar a les aules o més aviat avorrit? M: bueno a dintre les aules és més tancat i va ser molt més divertit fent el treball allà A3: havíem de buscar les coses a totes les parts del monestir Joan: hi ha molta gent que creu treballar amb Sant Pere de Casserres o safareigs o sigui elements patrimonial per dina a la classe no és tant important per aprendre com mates,... vosaltres teniu aquesta sensació o creieu que no A: jo prefereixo treballar elements patrimonials i si no només fas mates. Fas una suma. En canvi un element patrimonial pots mesurar safareig, quant litres A1: ho apliques. Joan: què apliques? A1: Tot el que pots treballar en un llibre ho pots aplicar en la realitat. En canvi el llibre no. Joan: en canvi en el llibre? Quina sensació tens? A1 i M1: fas el mateix però no ho és A: Fas els mateix però un cop fetes les operacions (referint-se al projecte) però després pots saber més coses M: jo també puc estar d'acord per una part però nosaltres tenim una escola molt bona amb unes mestres perquè busquen gent que ensenyin fan coses per exemple en el safareig una senyora ens va venir ensenyar com es rentava exemple lo del safareig. Altres escola només ensenyen el safareig i fan les assignatures. En canvi a la nostra escola es millor projectes Joan: moltes vegades es té la visió que quan surts de classe vas a fer una activitat que no és tant important com a classe. Quina sensació heu tingut? Al contrari que s'aprèn molt sortint M1: si perquè en el monestir de Sant Pere de Casserres hem pogut veure tot del monestir en canvi en fotos no ho veus. A3: si perquè en fotos no es veu tant M: això que diu la Maria és veritat perquè si aquí a classe fas treball amb fotos no ho veus tant clar, a en canvi si vas a fora i fas sortides i aprens molt</p>	

	<p>Joan: per tant apostaríeu que sempre s'ensenyés així?</p> <p>M1: almenys una sortida per veure que s'està treballant</p> <p>Joan: vosaltres teniu amics a Vic, Manlleu, Torelló,... a altres escoles teniu la sensació creieu que treballen així com vosaltres a cinquè o sisè?</p> <p>Tots: no</p> <p>Joan: i què us expliquen?</p> <p>M: per exemple a Sant Miquel, nosaltres som públics, ells que és privada es capfiquen molt més en el treball que en fer excursions. En canvi nosaltres ens fiquem en el treball però també fem excursions divertides</p> <p>A: per anar a aprendre.</p> <p>M1: és més divertida per què fas excursió però s'aprèn en l'excursió</p> <p>A: s'aprèn en l'excursió</p> <p>Joan: això sol ser l'error a l'escola sempre s'ha pensant que sortint no s'aprèn. En canvi vosaltres aquests dos anys heu sortit un tres cops per curs. Heu sortit 6 o 7 cops. Heu tingut la sensació que feu classe, us ho heu passat bé però també heu après?</p> <p>Tots: si</p> <p>La visió és aquesta tots teniu amics que malauradament altres escoles ho fan. Ja t'entenc (referint-se al M)</p> <p>M: també està bé treballar a classe perquè nosaltres tenim una escola molt privilegiada i tenim molts portàtils i podem treballar molt bé i altres escoles que no tenen tants portàtils</p> <p>A3: n'hi ha que no en tenen</p> <p>Joan: i quan ho heu explicat als vostres amics, a l'estiu a altres amics. Ho heu explicat?</p> <p>A: expliquen que fem sortides</p> <p>Joan: Què us diuen?</p> <p>M1: ens diuen que frescos, la nostra escola no ho fem</p> <p>Joan: Us envegen una mica</p> <p>M: fan sortides divertides però no com les nostres</p> <p>M1: ells s'ho passen molt bé però no aprenen. Però nosaltres ens ho passem bé i aprenem al mateix temps.</p> <p>A: si que aprenen</p> <p>M1: Ells fan sortides per passar-s'ho bé com per exemple waterwolrd. Però nosaltres amb les sortides a Sant Pere de Casserres ens ho hem passat bé i també hem après. Hem fet les dues coses</p> <p>M: parla que hi ha nens que els hi diuen que tenen molta sort en aquesta escola per les colònies que fan (no va</p>
--	---

	<p>gaire lligat al tema)</p> <p>Joan: acabo fent una reflexió i explicant-los que els pares dels seus avis els havien ensenyat així. Després amb l'educació a l'època franquista canvia i ha quedat aquesta idea que no s'aprèn fent sortides. I és molt interessant veure el que m'heu dit i que m'ha anat molt bé parlar amb ells d'aquests temes per veure que no es així</p> <p>Tancament</p> <p>Joan: jo crec que trobareu a faltar l'escola. A l'institut us ho passareu molt bé però serà diferent</p> <p>1/ A3: les mestres no t'ajuden tant són diferents a l'institut</p> <p>M1: No tenen res a veure a les d'aquí</p> <p>M: trobarem a faltar molt algunes mestres com la Mariona que ens ha ensenyat molt. A principis de cinquè no sabíem fer ni esquemes, ni res</p> <p>M1: havíem de fer els esquemes junts i ara el podem fer a casa</p> <p>Acabem parlant de l'institut, a quin lloc aniran de la comarca.</p>
--	--

Triangulació instruments

Entrevistes

1. Medi, patrimoni i escola oberta al món

Entrevista inicial Mariona

- **Abans no treballaves així. Va a ser a partir d'algun moment que vas canviar a projectes? Va ser per una casualitat? Per algun motiu concret?**

Jo m'elaborava sempre els materials. Jo sempre he estat a cicle superior. Jo l'adaptava a la meua manera. Adaptava coses. Agafa llibres no els fotocopiava tot sinó que ho adaptava. Però va arribar a un moment que semblava massa en un llibre i de fa dos anys cap aquí vam fer un pas per convertir-ho en un projecte únic. A partir d'una cosa que fèiem que era la descoberta un element patrimonial del poble. Això ajuda molt arrelar molt als alumnes i a les famílies. Llavors va arribar un moment que vam veure que treballaven el material preparat més el material de l'element patrimonial en forma de projecte. Era massa contingut. Calia girar-ho. És quan vam veure que calia treballar a partir de l'element patrimonial. I així es com va sortir el projecte de l'any passat.

- **Treballes molt l'educació patrimonial. Què en penses de l'educació patrimonial? És important per l'escola? Com ho veus?**

Molt important!!. Els nens petits de seguida s'agafen objectes que se'ls consideren seus. El sentit de propietat els humans els tenim i l'anem enriquint i modificant al llarg de la nostra vida. El sentit de propietat ens fa un sentiment d'estima i ens fa més bones persones. Ho vull pensar així. Un nen que hagi treballar un element patrimonial, ho vull pensar així, difícilment li farà una bretolada. Ho vull veure així. Allò li dóna oportunitat d'aprendre molts aspectes des de l'àmbit valors, el llenguatge, les matemàtiques, el medi. Abans no es treballava el patrimoni i és molt ric que es faci.

Segona entrevista Mariona

Estic molt parada perquè podem treballar-ho tot, i aspectes del projecte de l'any passat ens està servint ara: com les mesures del torrent i el sistema mètric, o les xarxes hidrogràfiques. Ara els nens ho recorden i quan parlen del riu Ter treuen coses del curs passat. Pots anar aprofitant coses, com a partir d'una foto antiga, que fa que els nens facin comentaris que no havíem pensat que podrien sortir

Entrevista final Mariona

1. Llavors això tu ho vincles més amb el tema del patrimoni?

El patrimoni sempre l'he viscut com un aspecte molt nostre i penso que és molt important donar-lo a conèixer i per donar-lo a conèixer el nen l'ha de veure i l'ha d'assaborir, fer-lo seu i se l'ha de sentir seu per sempre més, perquè si no es veu allà i li passa com em passava com quan jo era petita que hi havia coses del poble que jo havia vist tota la vida i no m'havia fixat mai en detalls que ara he vist quan ho he treballat amb els nens. Per tant quan he treballat i he après amb ells.

El padró del mig de la plaça l'he vist tota la vida, és un lloc que s'hi passa, que s'hi va quasi cada dia, mai a la vida m'hi havia fixat, ho vaig fer amb 40 anys treballant-ho amb els nens, hi ha quatre estàtues que hi ha a la zona de capdamunt. Mai les havia vistes. I saber quines eren.

Tu vas acostar el patrimoni als nens i ells et van ensenyar coses del teu poble?

Les anàvem a veure, buscàvem informació, les documentàvem i anaven allà i ho veiem. Ostres hi ha Santa Eulàlia, patrona de Barcelona, i comés? Per qui motiu? perquè Mossèn Cinto tal i tal,... Veiem que allò que els documents, la documentació històrica i bibliogràfica deien quedava reflexat allà però perquè, per uns motius.

Fer l'aula de fora de l'aula és interessat?

Això és fantàstic, s'ha de poder fer sempre. Tant de bo fóssim capaços d'agafar les tauletes, els portàtils o el que sigui i anant-se a fer expressió escrita en un lloc. Això ho diem sempre i no ho fem. No ho acabem fent a vegades també perquè tenim condicionants com el temps, el temps és un gran condicionant. Però hauríem de saber-ho fer. A l'escola s'ho han de passar molt bé, han de disfrutar aprenent, jo ja ho he dit moltes vegades i he arribat aquesta conclusió i l'he anat assegurant més per a mi mateixa és que els alumnes han de marxar a l'escola amb mètode de treball i estudi i amb il·lusió per aprendre és igual que tinguin un 5 o un 10, és igual que haguem fet dos temes o deu és igual, tant sols marxin amb aquests dos requisits. Ja està

La importància del patrimoni crec que es aquest és quan se'l fan seu

Exacte. L'any passat que vam netejar una font, la paraula seria recuperar una font perduda i que feia molta vegetació. Vam fer una suada per netejar-ho i hi van anar a jugar tot l'estiu. És important perquè aquell espai que el desconeixen se'l van fer seu. Com que era a prop del poble i van anar a caminar amb els pares i van voler ensenyar als pares. Nosaltres hem d'anar per aquí, som un poble de gent d'aquí (de la comarca) però que ha vingut de fora no del molt lluny i els interessa com a nosaltres però aquesta gent s'ha d'arrelar aquí i aquests entorn, aquests elements patrimonial ajuden molt arrelar i si és el teu nen el que t'ho explica a tu t'agrada, et fa il·lusió, t'interessa més que no pas amb un alumnat potser immigrant llavors canviaria crítica potser per part meva? Idea Neus

Marta 1ª Entrevista

Creus que se'n fa en altres escoles?

A Sant Julià hi van els meus fills i algo es fa. A Hostalets també es fa alguna cosa.

També penso que hi fa molt les mestres que hi ha. Aquí a El poble de l'escola hi ha mestres del poble i això fa que s'ho estimin i transmetre als nens aquesta estima. Si ets d'un altre lloc i no t'impliquis tant.

Ens els llocs que he estat es feia però més puntualment.

Que els nens aprenguin estimar el seu entorn proper.

Marta 2ª Entrevista

1. Què és el més important que heu aconseguit (finalitats) us els havíeu plantejat? Han sortit com volíeu?

L'objectiu principal sempre és treballar un element patrimonial, que l'estimin, el valorin, el respectin i que l'expliquin a tot arreu allà on vagin.

L'any passat amb el Torrent era el mateix. Potser no tant però l'aprofiten Tenim un entorn privilegiat aquí el costat i cal fer-lo servir. I que a partir d'aquí ho podem treballar tot com les mates, llengua, castellà, anglès, naturals,... i penso que ho hem aconseguit

I tu creus que un element patrimonial com aquest o el del curs passat et dóna

molt de joc per treballar totes les àrees de forma interdisciplinària?

Et dóna molt de joc per treballar-ho i integrar-ho tot i t'aporta valors de respecte de cultura, de tradició, d'avantpassats que altres com la cèl·lula no te'ls aportarà. La conservació, com s'hi vivia, valorar el que tenim ara, com vivim ara i les comoditats que tenim. Són un valors que no es treballen i que aquests nens que ho tenen tot els hi va molt bé. Durant la matinal una nena va dir aquesta casa de l'ermitano i va viure el meu

besavi això és perfecte. Si no haguéssim fet aquest tema aquesta nena no s'ho hagués ni plantejat. Un nen va portar de fotos de Sant Roma de Sau un besavi enfilat en una euga, segurament si no haguéssim treballat aquest tema ell no ho hagués vist mai. Treballes història seva dels seus avantpassats i dona per molt un element patrimonial. Pots treballar amb coses d'ara com l'AURASMA i coses dels seus avantpassats

Entrevista Neus - Companya estudis

- *La Mariona treballa molt l'educació patrimonial. Per què creus que sempre l'ha fet servir? Quina sensació has tingut?*

Jo penso que la Mariona és una persona i amb això compartim molt ens estimem el patrimoni. Ens estimem molt lo proper, les nostres arrels que totes dues tenim aquesta necessitat de saber perquè d'on venim, d'on són els orígens i això ho compartim i ella ho té molt. Ella tot aquest treball que sempre l'ha centrat molt amb el coneixement del poble, lo més proper, a partir del seu immediat. Jo penso que això ha sigut una cosa molt bona que ha tingut la Mariona que és que ella fa conèixer les coses que tenim al costat, de la nostra la realitat. A l'escola jo he vist gent amb molta il·lusió fent un projecte dels elefants asiàtics i els elefant africans, hi està mot bé, i els nens s'ho han passat mot bé o han fet les balenes.

Però no has de ser incompatible?

No has de ser incompatible però a vegades una cosa ens ha ocupat i ens ha privat de lo altre i en aquest cas la Mariona sempre ho ha tingut (clar). Ella estima molt el patrimoni potser per la seva realitat que ve de casa seva que venia d'un molí, que va quedar abandonat... i parla de casa seva (Mas El Colomer- Ecomuseu Blat).

Ella ha tingut clar sempre que la realitat propera és el que hem de conèixer com a bàsic. No conèixer prou bé l'entorn.

Parles amb mestres o futurs mestres que han viatjat molt i coneixen moltes coses de fora i no del seu entorn proper. Sempre vas a lo llunyà

Penso que ha faltat i la Mariona ho té perquè té molta capacitat i de les fonts que va rebre ella ho ha tingut clar i no tothom ho ha tingut tant clar. Que lo primer és lo més proper i que tenir clar aquest objectiu que els hi vols transmetre. Perquè si volem parlar dels romans hipotèticament d'un lloc i no parlem de la petja que hi ha aquí malament.

Es que l'estima del teu territori farà que ho estimis tot. El nen passa per un pont romà i no ho sap.

Això el meu pare sempre era molt didacta i sempre ens deia no ho entenc sempre esteu voltant per l'estranger i encara no coneixeu el serrat d'aquí dalt. I era en part això. Està bé però lo proper ho has de conèixer i estimar i es bàsic.

Sense caure en només lo local

Aprenent lo local ja aprenen estratègies d'aprenentatge per tot el que vulguin.

2. Interacció i construcció de coneixement

Mariona 1ª entrevista

Estàs molt marcat pel currículum i has d'intentar aconseguir i fer les dues coses. Sempre diu que ha arribat a la conclusió per anar bé que els nens disfrutin aprenent i sobretot treballant. Si aconseguixes aquest objectiu no cal fer 10 treballs, 20 temes, ni 50 projectes, només cal fer-ne un no cal fer-ne un i els nens marxen sols que han aconseguït l'objectiu, que és disfrutar, tenir il·lusió per aprendre i saber recursos per treballar molt bé.

- **Treballes d'aquesta manera . D'alguna manera alguna cosa t'haurà influït? Per què el teu ensenyament no va ser així?**

La il·lusió dels nens. Quan tu treballes d'una manera concreta els nens de seguida et responen. Tant per bé com per mal. Veure les cares del nens. Com et segueixen, veure la motivació que els hi pocs encomanar. És una cosa recíproca.

- **Com treballes el medi a les aules?**

Ara els últims temps he descobert el treball pels projectes. És la millor cosa del món. Desapareixen els horaris. Haver parar a les 10 per fer mates, plàstica,... i estàs engrescat amb una cosa i poden continuar el projecte.

- **Per què antigament funcionaves amb el medi amb els llibres?**

No. Fa 32 anys que treballo i el primer any que vaig treballar en una escola en vaig fer servir una mica perquè estaven comprats. Aquella època anava amb al tren i duia la màquina d'escriure (per preparar materials).

- **Parlen del projecte del curs passat**

..... Vàrem caminar fins descobrir-hi, els vam fer observar la natura, vam buscar un coll on naixia el torrent. I els van fer buscar als nens on seria. Els hi van donar una estona i que els nens busquessin. Tots anaven i tornaven buscant-ho. Finalment un grup el va trobar i els van fer acabar de deduir que sortia un caminet d'aigua i que seria el torrent. El projecte li vam posar "el camí de l'aigua". El vam seguir, el vam mesurar, veure qualitat,... vam treballar de tots els àmbits i de forma transversal. Vam veure l'aprofitament del cabal, vam veure mapes del pobles que anaven als horts, també servia per energia hidràulica, vam arribar al safareig i veure la vida al safareig. No només com element patrimonial sinó com a lloc de vida. Vam veure els afluents del torrent, jo no ho sabia sent filla del poble. Vam veure les fonts, els nens les van treballar, i les vam recuperar. La ubicació, la història, anècdotes. Vam recuperar una font perduda (netejar, arreglar) i se la senten molt seva.

- **Creus que ha canviat? Tu evidentment que si. Però companys mestres que coneixes també ho estan fent?**

Jo penso que el treballar d'aquesta manera en cicle superior, al treballar així ha donat il·lusió nova a l'escola. Jo sempre he treballat així perquè he volgut i he tingut la sort de treballar en una escola que m'ho ha deixat fet i això ha set una sort. Ho he fet d'una manera molt lliure i és molt valorat. Els companys i van entrant mica i en mica ho van veient i es va il·lusionant també.

Mariona 2ª entrevista

- *Un cop acabat el 1 er trimestre. Valoració del projecte de Sant Pere de Casserres. Com el veus?*

Més gratificant del que s'esperava. És un tema que dóna molt de si i pot aprofundir en més aspectes del que es van pensar quan es va preparar el projecte

La majoria de coses del currículum de cicle superior es poden fer en el projecte des de totes les àrees. Treballar molta metodologia.

Els nens estan molt actius i podem treballar molts elements no pensats

- *Del currículum?*

Si diuen que es deixaran aspectes del currículum i diuen que val més un llibre almenys allà hi és tot. No tenen en compte que si que potser ho facin tot però que els nens ho facin tot amb un terrible avorriment que es tradueix amb res. És millor deixar-se coses però que el que s'aprèn sigui supermotivador

Mariona 3ª entrevista

....Ha set molt enriquidor i ens ha donat una visió de molta satisfacció a les mestres que hem portat. el projecte. Hem vist els nens molt engrescats. Ha set un projecte que ens ha donat la possibilitat de treballar totes les matèries i treballar molt interdisciplinar i fer-hi entrar tot inclòs el tema tecnològic amb la creació de les aures.

Tens la sensació que els nens quan treballen cooperativament aprenen més?

Penso que sí. Que hi ha una intervenció. No només aprenen els aprenentatges sinó moltes més coses com els valors, a ser més tolerants, preparar-se pel futur que els espera, a ser més respectuosos. No només adquirir l'aprenentatge que tu pretens sinó una part d'habilitats socials i personals que són molt interessants.

Això que dius de la metodologia? Creus que és millor que no pas el que fèieu abans?

Es treballar en la globalitat, a mi m'agrada molt perquè és treballar la globalitat de tot i tot tens la oportunitat de donar-hi un sentit. Per exemple si tu treballes les mesures, el sistema mètric és molt fred. Si tu estàs treballant al monestir de Sant Pere de Casserres i veus que és tema un punt estament i tema relacionat amb l'EM i vas allà i prens unes mesures, aquell sistema mètric que havies après en fred i que són unes dades i unes paraules estranyes, que no li veus la utilitat i el sentit en canvi allà al monestir posant-les en pràctica i sobretot aplicant-se en la realitat quotidiana. Quina necessitat tenim de saber els decàmetres si no els faran servir mai, ho han de saber. Els nens tenen el dret i el deure de saber-ho però hem de saber ser competencials. Si aprenem a mesurar una paret i un dia aquest és nen es gran i a casa ha de mesurar una paret per posar-hi un moble i aquí és on aprenem a ser competencials i té el veritable sentit.

Tu portes 30 anys fent docència? Al principi mai has set una amant de fer servir el llibre? Has tingut una evolució fins arribar aquí?

Oi tant. Claríssima. Sempre sóc de no llibres. Les editorials mai hi he vist el què. M'agrada molt que siguin capaços d'observar molt, agafar a partir d'unes observacions i aplicar-se a la realitat que ens veiem i sobretot capaços de treure conclusions. Sàpiguen i això ho dic molt a classe que totes les coses bones i no tant bones tenen un perquè. Que vagin per la vida amb aquesta actitud. És clar un llibre de text és una cosa massa concreta tancada, els temes i els aprenentatges es fan concrets i tancats, que no vull dir que hi ha activitats i coses molt xules. Però

el fet de treballar d'aquesta manera t'obre les portes a treballar el que sigui i si passa un fet quotidià el pots aprofitar. Durant aquest procés es va morir l'avi d'un nen i vam poder treballar el tema de la mort relacionat amb Sant Pere de Casserres perquè et trobes amb la vida de la classe i cada dia es diferent. I cada moment es diferent. I una cosa de material de treball així oberta et dona, t'obre portes per treballar i aprendre d'una manera còmode els uns dels altres.

Et dona llibertat?

El llibre et colla i et condiciona i sobretot que m'encanta puc aprendre dels nens. L'objectiu és aprendre amb els nens i dels nens. I puc posar sobre la taula i garantir-ho que dia a dia aprenc dels nens. Encara que porti molts anys ho tinc claríssim que aprenc dels nens.

Avui tenim unes condicions que la nostra ment no es capaç de retenir un pilot de coneixements com hi ha. I si que tenim moltes finestres al món, nosaltres tenim la sort una escola molt equipada informàticament. Però si no és a l'escola o tenen a casa, al mòbil. Abans per aprendre s'havia d'anar a l'escola ara no cal anar a l'escola. Ara l'aprenentatge és a tot arreu.

I creus que els nens han tingut aquesta sensació, l'aprenentatge per projectes que aprenen més? Amb els dos anys que els has tingut fent projectes?

Jo vull pensar que aprenen més però penso que allò important de veritat és que aprenen de manera diferent i aquest aprendre de manera diferent i ho viuen molt i és molt vivencial i els hi queda un bon regust i no els hi queda una mala sensació, d'una cosa avorrida o rotllo.

CURRÍCULUM NO CAL

Fins i tot hi ha mestres que tenen por de posar-si a treballar d'aquesta manera i els frenen aquestes possibles llacunes.

És igual aquestes llacunes que puguin quedar perquè si els nens adquireixen aquesta altra manera de treballar, avia'm que no quedin llacunes molt important, si adquireixen aquesta il·lusió per aprendre i aquestes ganes per saber és que ells mateixos ja les cobriran

Però si tu agafes el currículum de sisè, quan us trobàveu i programàveu, no el seguíeu?

Ens n'adonàvem comte quan preparàvem el material que ho treballàvem pràcticament tot. Llavors hem de treballar més amb aquest aspecte, hem de potser moltes activitats, això és una valoració sempre hi ha d'haver-hi l'esperit de superació en els equips de treball i ens n'adonem que potser encara els marquem massa. Els hem de deixar que investiguin més encara. Hi ha moltes activitats que encara les hem d'obrir més. I allò que et deia i treballar més cooperativament, que el que no aporti aquest ho faci l'altre i entre tots sigui la suma.

Ja hem anat obrint, activitats que inicialment les havíem presentat d'una manera ja les hem reformades sobre la marxa.

I si mires el currículum quadra tot. Es aquesta por de companys teus que es deixin coses doncs en realitat quadra tot?

Llavor t'adones que passes unes proves de sisè que són unes proves que es presenten i que es pensen per un equip una comissió avaluadora que tu no hi entres que no fas cap pregunta, que no saps quina pregunta hi haurà. I ve un aplicador de fora i no hi ha cap possibilitat de filtració i no hi ha cap intervenció de res i surtin unes proves amb un percentatge molt alt de resultats. Vol dir que tant malament no ho fem.

Pel proper curs teniu en ment algun projecte? Té relació amb el patrimoni?

Continuarem amb el projecte del camí de l'aigua a cinquè. Intentarem millorar coses perquè veiem que hem de fer activitats més obertes.

I la idea és tot l'any?

Segur al no haver-hi proves, la idea és començar projecte a les 9 del matí i continuar fins a les 16:30. Evidentment hi ha les especialitats i per força ens adaptem a l'horari per les especialistes....

Si el fas teu l'enriquiràs més. És allò que dèiem del llibre i de ser obert

Clar pot aportar una vivència. Per exemple aquest any les companyes que havien fet el camí de l'aigua que havíem preparat, ja han aportat una cosa que ha set visualitzada que ha set un concurs de fotografies de diferents trams del torrent que el vàrem haver de votar, nosaltres no hi havíem pensat, això és un plus que aquest projecte s'enriqueix.

No pensis a vegades el patrimoni ha fet arrelar a comunitats o gent immigrada

Segur però tindriem uns interessos diferents. Podríem fer el mateix, completament d'acord i uns pares molt agraïts que ho valoren molt i se senten que els vols integrar i que els vols estimar, però segurament que hauríem de treballar més la llengua, o fer coses diferents. Per això un llibre no s'adapta mai

Treballant Sant Pere de Casserres, la situació vam parlar dels elements climàtics i vam veure que el clima tot i està a prop no es ven bé el mateix clima que aquí i vam poder treballar estacions meteorològiques, pàgines web que avui dia tenim la sort que podem consultar i després ens vam trobar amb temes matemàtics amb números negatius i positius , vam poder parlar dels números enters que és un tema de secundària però ja vam poder avançar aquest tema que quan ara a primer d'eso els hi parlaran dels números enters ells diran això ja ens sona. Jo els hi deia us adoneu que hem començat parlant de clima, d' una cosa de naturals, de pluja i d'entorn , que és de medi i hem anat a parar a un tema ben matemàtic. I és clar a ells hi fa gràcia això.

Marta 2ª Entrevista

I creus que els nens ho han aconseguit?

Penso que si que ho valoren, ho veuen, l'altre dia un nen em va dir que havia anat a un lloc i havia vist un arc de mig punt. Vaig pensar ja hem aconseguit algo. Igual no ho era però aconseguit ja hi ha pensat.

... Intentàvem el que sortia d'ells i es evident que els dos grups sortien coses diferents. Agafàvem el currículum i afegíem coses també a partir del que sortia d'ells. Un nen treballant les egragopiles en anglès, pellets, va demanar com seria en castellà i també ho vam fer. Per tant has de tenir clar per on passes, el temps que tens i els seus interessos. Treballant per projectes és molt important tenir clars els seus interessos.

Neus- companya d'estudis

No. Jo penso que la Mariona té una part innata en ella, que té aquesta necessitat de fer-ho viure als alumnes, de fer-ho tan vivencial; i t'acabes adonant que tot el que no sigui vivencial cau en un sac foradat.»

L'objectiu és tenir clar on vols arribar i a vegades penso que els mestres anem una mica perduts, els mestres anem fent una mica el que podem. I la Mariona té clar on vol anar

Jo he tingut la sensació que ha fet un treball excel·lent, que ella podia tirar endavant el seu projecte però que els nens eren uns privilegiats. Ella sempre me n'ha parlat i he pogut veure els treballs acabats.

3. Finalitats educatives i educació per la ciutadania.

Mariona 1ª entrevista

Allò li dóna oportunitat d'aprendre molts aspectes des de l'àmbit dels valors, el llenguatge, les matemàtiques, el medi.

Mariona 2ª entrevista

Moltes més activitats del projecte original. Com que les condicions són favorables, ho aprofito.

De moment amb les companyes veurem que podrem portar a terme totes les activitats previstes, tot i l'ampliació de les coses que hem fet.

Mariona 3ª entrevista

“Els mestres cal que aprenguin amb ells, els nens, tot parlant de l'AURASMA. Un nen me'n va ensenyar. Jo no vull tenir aquesta visió de saber-ho tot. Si vas de savi i el que trepitja vas malament. Hem d'anar per un altre camí i crec que ho anem tastant. La Marta al principi en dubtava de si ens deixariem coses. És evident que hem de primer perquè els nens tinguin il·lusió i treballar i no es deixin de saber uns mínims.

1. Un cop acabat el tercer trimestre i finalitzat explica quina valoració fas del projecte de Sant Pere de Casserres.

La valoració és super excel·lent. Ho valoro molt especial. Va ser molt entranyable que els nens poguessin ser els protagonistes (parla de la matinal) del diumenge passat, que poguessin ensenyar tot l'aprenentatge fet, que el poguessin transmetre. He sentit comentaris de pares, de gent que ha set molt maco. Pel poble gent que li ha sabut greu no poder venir sense res de l'escola

Pels nens creus que els aporta el patrimoni? O quina sensació han tingut que és una dèria vostra o no això és una cosa important?

Els ha permès generalitzar perquè el fet de poder treballar el tema patrimoni o el tema projectes vol dir anar amb els ulls molt oberts. **VALORS**

Si anem amb els ulls molt oberts per El poble de l'escola, possiblement un dia per Barcelona i per l'estranger.

Jo m'hi trobava que treballant temàtiques diferents, quan vam treballar rellotges de sol en veient per tot arreu, quan vam treballar els esgrafiats anaven tant sols a Vic i en veien per les cases. Aquesta xispa que ells, per iniciativa pròpia s'adonessin que allò que havíem treballat a classe era

en altres llocs hi era m'encantava, vaja m'encanta. És això treballar d'aquesta manera t'ajuda a obrir la porta a mirar, a observar a buscar el perquè, a més documentació perquè avui en dia no podem treballar com fa 20 anys enrere

Li va donar una manera especial d'acabar. I els nens jo almenys tinc molta mania pel treball ben fet no tant en quantitat sinó amb la qualitat, el que es faci es faci molt bé, sigui el que sigui. Sempre els hi dic fent la feina molt bé tenim garantia d'èxit, fent-la malament o de qualsevol manera sempre hi ha l'oportunitat que et renyin, que s'enfadin amb tu, que tinguis males notes, et comporta sempre unes conseqüències negatives, que ho hakis de tornar a repetir per tant pesat, avorrit i una pèrdua de temps perquè has de duplicar la feina. I en canvi si ho fas bé el primer beneficiat et tu, tens una satisfacció personal, i en totes les coses que facin encara que sigui una ratlla han de buscar aquesta cosa. És una mica com la matinal intentem que la matinal ja que la fem voluntàriament fem la ben feta. Evidentment que sempre pots millorar, evidentment que el temps pot no acompanyar-te, un nen et pot fallar o pot haver-hi una pega però es nota, uns si han treballat es nota. Ells han de veure això i han de marxar d'aquí (escola) conscients d'això. Valoro més això que haver fet el tema tal o tal. Ells se n'emporten que si jo sembro bé, recolliré segur un dia o altre potser més tard que voldria però recolliré.

Marta 2ª Entrevista

I tu creus que un element patrimonial com aquest o el del curs passat et dona molt de joc per treballar totes les àrees de forma interdisciplinària?

Et dona molt de joc per treballar-ho i integrar-ho tot i t'aporta valors de respecte de cultura, de tradició, d'avantpassats que altres com la cèl·lula no te'ls aportarà. La conservació, com s'hi vivia, valorar el que tenim ara, com vivim ara i les comoditats que tenim. Són un valors que no es

treballen i que aquests nens que ho tenen tot els hi va molt bé. Durant la matinal una nena va dir aquesta casa de l'ermitano i va viure el meu besavi això és perfecte. Si no haguéssim fet aquest tema aquesta nena no s'ho hagués ni plantejat. Un nen va portar de fotos de Sant Roma de Sau un besavi enfilat en una euga, segurament si no haguéssim treballat aquest tema ell no ho hagués vist mai. Treballes història seva dels seus avantpassats i dóna per molt un element patrimonial

Tu has vist el canvi? Tens la sensació s'impliquen més?

Els nens surten d'aquí amb una autonomia que si no treballessin així no ho serien. Fa un aprenentatge que amb un llibre no farien. Tenen capacitat de buscar la informació i que es qüestionen coses que si no féssim així no tindrien

Entrevista Neus- Companya estudis

- *Ella abans feia dossiers, i ara ha arribat als dossiers. Creus que sempre ha sigut el seu objectiu que els nens puguin investigar, descobrir i ser més autònoms?*

Si. Jo penso que la Mariona aquesta necessitat l'ha tingut. La motivació és molt important pels alumnes, però apart que s'ho passin bé, han d'aprendre. La Mariona aconsegueix que els nens s'ho passin bé i aprenguin i jo crec que aquesta necessitat la Mariona la tingut clara des del primer moment i que amb el temps l'ha anat perfeccionant fins aconseguir treballs molt bons i impressionants

- *Tu des de fora i com a coneixedora de la tasca de la Mariona, com has vist la utilitat dels projectes? Molt útil en un cicle superior com el que fa ella?*

Jo he tingut la sensació que ha fet un treball excel·lent, que ella podia tirar endavant el seu projecte però que els nens eren uns privilegiats. Ella sempre me n'ha parlat i he pogut veure els treballs acabats

4. El rol docent i la pràctica reflexiva.

Mariona 1ª entrevista

- **Parlen del projecte del curs passat**

Teníem ganes de treballar un safareig públic. Però amb això era poc. Van pensar en treballar el tema de l'aigua. D'on sortia? Del torrent del poble. El coneixeran i el descobriran. Jo tinc 56 anys i per primera vegada vaig sentir coses del riu del poble. Vam anar a descobrir d'on naixia. Vam anar-hi amb els nens a descobrir-ho. La classe d'aquell dia la recordaré sempre. Em va fer sentir o pensar en les classe d'en Pau Vila. Vàrem caminar fins descobrir-hi, els vam fer observar la natura, vam buscar un coll on naixia el torrent. I els van fer buscar als nens on seria. Els hi van donar una estona i que els nens busquessin. Tots anaven i tornaven buscant-ho. Finalment un grup el va trobar i els van fer acabar de deduir que sortia un caminet d'aigua i que seria el torrent. El projecte li vam posar "el camí de l'aigua". El vam seguir, el vam mesurar, veure qualitat,... vam treballar de tots els àmbits i de forma transversal. Vam veure l'aprofitament del cabal, vam veure mapes del pobles que anaven als horts, també servia per energia hidràulica, vam arribar al safareig i veure la vida al safareig. No només com element patrimonial sinó com a lloc de vida. Vam veure els afluents del torrent, jo no ho sabia sent filla del poble. Vam veure les fonts, els nens les van treballar, i les vam recuperar. La ubicació, la història, anècdotes. Vam recuperar una font perduda (netejar, arreglar) i se la senten molt seva.

- **Al parlar del projecte de l'aigua has parlat de Pau Vila. Vols dir que no és una influència teva la figura de de Pau Vila. A més t'ha sortit de forma espontània.**

Segur. Quan jo vaig estudiar magisteri l'any 1977 ho havia fet fins aquell moment tot era en castellà. Per tant no només ens van formar com a mestres sinó en la llengua catalana i en la cultura catalana. No havíem fet res. Havíem estudiat Catalunya com una regió més d'Espanya i em va costar molt dominar la llengua catalana, i més fer-ho a partir dels 18 anys. I es va fer molt bé. I recordo que el professorat d'aquell moment de la Universitat que ens explicava la geografia ens parlàvem de Pau Vila. I en aquell moment que vam fer els nens (vam buscar el naixement del torrent) em va venir al cap Pau Vila. No és que ens emocionéssim una mica i dèiem que totes tres (mestres) que dúiem el projecte però si que dèiem quina sort teníem de tenir aquests nens . Aquella il·lusió que parlàvem al principi, igual que quan vam recuperar la font. Van ser moment molt especials, sempre ho és, però aquell més. I vam dir “Quina sort que tenim de tenir aquests nens i quina sort que tenen ells que nosaltres tinguem ganes de fer aquestes coses”.

Segur que va ser una influència.

Els primers anys de treballar al poble m'havia quedat gravada de l'escola més de la República (Escola Nova), la que els nens treballaven i feien la geografia al pati. I aquesta imatge em va acompanyar i ho vaig descobrir a magisteri. No ho havia vist mai. I això em va acompanyar.

Aquests primers anys de treballar a l'escola del poble en fa més de trenta, tenia una classe que tenia tres cursos alhora i una cosa que semblava per no aguantar, més tard ho vaig trobar a faltar. Els primers anys tres cursos alhora, després durant uns quinze anys dos cursos i després un curs sol. L'enriquiment que es feien, ja era una manera de treballar cooperativament. El que donaven els grans als més petits i viceversa era un enriquiment. Jo treballava en una classe que al costat hi havia un pati de pins. I a la primavera trèiem les taules i les tardes treballàvem a fora, fèiem la classe allà. Hi havia una sensació de pau i tranquil·litat. Ho recordo de manera molt entranyable. Ara ja no ho podem fer. I és una manera de fer que t'acompanya

LLIGAR-HO AMB L'ENTREVISTA NEUS

Mariona 2ª entrevista

- *El mètode que teniu de treballar els projectes. L'escola en general potencia treballar així? I la vostra escola potencia treballar així?*

Tampoc conec moltes escoles però conec a mestres. El treball per projectes no deixa de ser una filosofia i per desgràcia no tots els mestres estan disposats a fer-ho. Es molt xul·lo, molt engrescador, però demanana implicant-se 100% uns per por, uns altres per falta de temps i uns altres per faltes de ganes n'hi ha que no hi arribaran mai. Molts tenen por i s'escuden que es deixaran aspectes.

Per tant tens la sensació que els companys us entenen?

Al contrari ens entenen, ens admiren o millor dit valoren la nova metodologia. Hi ha gent que li fa respecte però al veure a nosaltres que ho fem sempre algú o altre del cicle els ha animat i fa que vulgui tirar endavant.

Però a nivell de mestres a nivell general (altres escoles) no es el que passa.

Mariona 3ª entrevista

Sap ser crítica amb ella

1. Canviaries o has canviat coses i per què?

Segur. Li dedicaria més temps. Sempre falta temps. El primer trimestre vam fer una part que ens havia quedat pendent del curs anterior i ens vam equivocar de fer-ho. Calia fer abans, tancar-ho i no arrossegar-ho. I també m'agradaria treballar més cooperativament. Ja ho han fet. Encara n'hem d'aprendre més. Sobretot més cooperativament a nivell de grups.

Tu portes 30 anys fent docència? Al principi mai has set una amant de fer servir el llibre? Has tingut una evolució fins arribar aquí?

Oi tant. Claríssima. Sempre sóc de no llibres. Les editorials mai hi he vist el què. M'agrada molt que siguin capaços d'observar molt, agafar a partir d'unes observacions i aplicar-se a la realitat que ens veiem i sobretot capaços de treure conclusions. Sàpiguen i això ho dic molt a classe que totes les coses bones i no tant bones tenen un perquè. Que vagin per la vida amb aquesta actitud. És clar un llibre de text és una cosa massa concreta tancada, els temes i els aprenentatges es fan concrets i tancats, que no vull dir que hi ha activitats i coses molt xules. Però el fet de treballar d'aquesta manera t'obre les portes a treballar el que sigui i si passa un fet quotidià el pots aprofitar. Durant aquest procés es va morir l'avi d'un nen i vam poder treballar el tema de la mort relacionat amb Sant Pere de Casserres perquè et trobes amb la vida de la classe i cada dia es diferent. I cada moment es diferent. I una cosa de material de treball així oberta et dóna, t'obre portes per treballar i aprendre d'una manera còmode els uns dels altres.

Et dóna llibertat?

El llibre et colla i et condiciona i sobretot que m'encanta puc aprendre dels nens. L'objectiu és aprendre amb els nens i dels nens. I puc posar sobre la taula i garantir-ho que dia a dia aprenc dels nens. Encara que porti molts anys ho tinc claríssim que aprenc dels nens.

I tu creus que t'agrada tant aquesta metodologia o has arribat fins aquí perquè quan estudiaves magisteri algú et va condicionar o era el contrari i vas sortir d'allà no volen fer el mateix?

Al contrari, jo crec que ja em va condicionar, jo vaig estudiar magisteri en un moment complicat, vaig començar el 1977, feia dos anys de la mort de Franco, i una de les missions que va tenir la meua escola de mestres era formant-se en la llengua i la cultura catalana. Per tant va tenir molta feina perquè jo me'n recordo que fins el dia que vaig posar els peus a l'escola de mestres jo ho havia fet tot en castellà. Ens vam haver de formar en llengua catalana i també en la cultura i en aquell moment no hi havia llibre adequats per fer-ho i llavors es va fer tot a través de materials i d'apunt i de mestres catalans compromesos i que estimaven el país de la matèria que fossin. Jo crec que això em va donar un aire i jo sempre més vaig tenir una tendència de treballar amb els nens d'aquesta manera

I això que tu has treballat fent materials? Per què vas veure que fent materials era més pràctic que agafar qualsevol llibre?

No m'ha anat mai a la vida bé un llibre a la mida. És trist

Ets inconformista però perquè sempre busques un bon material?

Un material que s'adapti. I no hi ha res com fer-ho tu a la teva manera per un entorn determinat, per uns nens determinats. No té a res a veure treballar, recordo els llibres de la primera època que treballava, treballaven la verema . Quin sentit té treballar-ho amb els nens de El poble de l'escola.

És un premi que jo visc que recullo després d'anys de ve sembrat. Després d'anys d'haver sembrat s'està recollint uns materials, si això està fet de qualsevol manera no ho pots ensenyar a ningú. Si ho ensenyes algú i aquesta ho veu correcte probablement si enganxaran, però si veu una cosa sense cap ni peus doncs no. Les classes es fan tant agradables, cap problema de disciplinar ja veus que en dic molts haig de fer un toc d'atenció perquè xerren però tenen una engrescament per coses per part dels nens i per descobrir coses.

Quan vam descobrir una cosa i ens va portar a una altre.

Marta 1ª Entrevista

2. Com definiries la teva companya i la seva forma de treballar? Com la veus com a mestra?

La veig fantàstica, és un referent que està apunt de jubilar i sempre innova. Quan vaig arribar fa set anys ja no hi havia llibres i sempre hem treballat juntes no sent primer paral·leles però sí a cicle. Ha innovat sempre molt. Va ser la primera fora llibres i és una persona a poc anys a jubilar-se i molt oberta als canvis i a innovar-se. M'agrada molt la frase que diu que *“això pels nens per anar per la vida..”*.

Jo penso que he crescut molt al seu costat. Al canviar i voltar va molt bé. Com a negatiu penso que a la Mariona li hagués anat bé voltar i veure diferents maneres de treballar i ella té les idees molt clares

Marta 2ª Entrevista

Han fet treball cooperatiu?

Si hem treballat cooperativament i treball en equip. De fet penso que hem d'aprendre a fer treball cooperatiu.

Potenciem que puguin treballar en equip, s'ajudin uns als altres i les debilitats d'un siguin ajudades per les fortaleces dels altres. I uns aprenguin uns dels altres. Jo en aquest grup que tinc tres nens amb dictàmens han anat molt bé treballar així. Perquè no és la típica classe magistral ho entès i avall. Això ja està passat de moda. Jo crec per anar aprendre junts i cadascú al seu ritme.

Ja miraves que no sempre està al mateix equip i que anessin canviant de companys de treball, que puguin anar treballar al seu ritme i se senten més còmodes.

Has de tenir la capacitat de buscar la informació i veure quina es interessant i quina no, aquest aprenentatge m'ho va ensenyar la Mariona quan vaig arribar i em va dir però que tot saps tot?, saber trobar quines idees són les més importants i les que no, a més perquè el contingut al google el trobes tot.

La figura del mestre ha canviat? Del mestre transmissiu al que guia?

Hem passat del mestre que ho sabia tot al que aprens amb ells. Hi ha un mínim de continguts però cada cop és buscar entre tots, investigar, posar-ho en comú i entre tots aprenem. Sobretot en noves tecnologies es veu molt mentre tu penses, ells ja estan fent.

Tot parlant del curs

Entrevista Neus - Companya estudis

....penso que la Mariona té una inquietud que manté encara actualment. I amb ganes d'aprendre, de fer, que disfruta molt amb el que està fent, quan ella es posa amb un tema el porta fins al final i no abandona, va a totes.....

- *En els estudis de magisteri ella em parlava de la descoberta de tot?*

No hi ha materials em deia i que tot era nou. Com ho recordes?

Vam ser la primera promoció i això ens ha marcat molt. La il·lusió que tenia tot l'equip de mestres la va traspasar a tot a l'alumnat. I tots ens vam impregnar d'aquesta il·lusió i de la necessitat de canvi, de fer noves metodologies i que tenien que canviar el sistema, la mirada innovadora ens la van inculcar i la Mariona la té moltíssim. Jo recordo d'aquell moment ens feien experimentar, per exemple un treball fet per Segimon Serrallonga i vam fer una recerca al a Biblioteca de Catalunya, hi anàvem cada setmana a buscar les traduccions fetes de Josep Carner i altres autors catalans. Tot ho fèiem a ma i recordo que va ser molt important.

- *Llavors aquesta manera que us van ensenyar en els estudis ella en certa manera l'ha mantingut? I aquestes ganes d'innovar?*

Si. La Mariona és una persona que tot el que toca ho fa molt bé. Ella té aquesta inquietud de conèixer coses noves sobretot amb geografia, història i el que seria coneixement del medi, i com més proper millor. Ella és una gran coneixedora de la seva realitat més propera. Té aquest do que ella té aquest interès per conèixer però a més els fa interessar i motivar als alumnes.

Ella i tu sou de l'especialitat de socials? Aquí us van marcar molt amb que això era important?

No jo penso que la Mariona té una part innata en ella que té aquesta necessitat de fer-ho viure als alumnes, de fer-ho tant vivencial i t'acabes donant compte que tot el que no sigui vivencial que cau en un sac foradat.

.....El que l'objectiu es tenir clar on vols arribar i a vegades penso que els mestres anem una mica perduts, els mestres anem fent una mica el que podem. I la Mariona Arumí té clar on vol anar....

- *Un dia en una entrevista la Mariona em va parlar de Pau Vila. Creus que us van transmetre-ho en els estudis de magisteri?*

Si i la Mercè Torrents que ens parlava de totes les línies i corrents pedagògiques, italianes, l'escola Montessori, ella ens en parlava amb una passió, o l'escola de la República això si que ens ho van inculcar aquestes maneres de treballar però també ella ho ha tingut molt present i no ho ha oblidat mai aquests fonaments.

Ella me'n va parlar del projecte de l'aigua que quan van anar a descobrir la font amb els nens li va venir al cap Pau Vila. Això vol dir que havia begut de bones fonts.

Va haver-hi gent amb molta il·lusió, la Mercè Torrents ho tenia claríssim i la va influenciar molt, crec que el fet de ser totes dues de El poble de l'escola, en certa manera la Mercè no la va tutoritzar però quedaven i parlàvem. I ella ho va aprofitar molt.

- *Tu des de fora i com a coneixedora de la tasca de la Mariona, com has vist la utilitat dels projectes? Molt útil en un cicle superior com el que fa ella? **PART CRÍTICA***

Jo he tingut la sensació que ha fet un treball excel·lent, que ella podia tirar endavant el seu projecte però que els nens eren uns privilegiats. Ella sempre me n'ha parlat i he pogut veure els treballs acabats. També l'ha ajudat el fet de ser durant molts anys una escola petita, al principi era escola unitària. Això a la Mariona li donava una llibertat de moviment que en moltes altres escoles ha costat molt més,

....Recordo a l'escola amb el tema sortides i cada grup anava a uns llocs : Capellades, Empúries,.. i l'any de la crisi i responsabilitat civil ens vam quedar sense fer sortides amb bus. Va fer una descoberta per fer les tres sortides però van ser locals i vam quedar meravellats del que tenim a prop. Això va ser fort que ho descobrissin per aquest motiu quan la Mariona que era avançada ja ho havia descobert. Ho tenia claríssim. I no ens havíem plantejat que a Hostalets i passa la via romana i llavors es va anar descobrint...

Una persona que ens va influenciar a totes dues (Mariona i ella) per l'interès de l'art i patrimoni va ser la Mercè Puntí. La vam tenir a Batxillerat Superior i va ser espectacular.

...xerrem...

PART CRÍTICA

....També l'ha ajudat el fet de ser durant molts anys una escola petita, al principi era escola unitària...

Amb la Mariona sempre hem compartit, el fet d'haver treballat al Vallès, ella també poc temps, Centelles és la porta d'Osona del Vallès.

L'escola de Centelles mai passava pel mateix moment que la de El poble de l'escola. Escola de El poble de l'escola unitària, la de Centelles doble línia, la de El poble de l'escola creixia nosaltres teníem tres línies en alguns cursos.

...I la realitat socials de les escoles marca molt i ella sempre ha dit molt que són un privilegiats. Crec que marca i ajuda. Però no exclou el bon treball el faria a Centelles o a on hagués anat. Sempre ho dèiem amb la Mariona que ella deia sort dels nens però ella ho hagués fet igual. Es evident que els problemes socials han arribat a tot arreu però abans a Centelles que a El poble de l'escola. ...

Diari de camp i gravacions

1. Medi, patrimoni i escola oberta al món

17 setembre 15

Mariona, explica, sondeja les idees dels alumnes. Parla que per fer un element de patrimoni (es refereix al que jo he preguntat a l'enquesta), hi posa l'exemple del Piló de Mossèn Cinto de El poble de l'escola. Què cal saber?

Lavors hi ha pluja d'idees. Nens diuen moltes coses. La Mariona els va conduint perquè arribin a veure la importància de la ubicació. Si no sabem on és? Com hi anirem? Lavors com hi podem anar? A peu si és a la vora o lluny? Si és lluny caldrà un autocar; què cal fer?

Reservar-ho, veure quants diners val.

Per tant els fa reflexionar i repeteix la frase "les coses passen per algun motiu" mentre van fent preguntes i respostes els nens.

15 gener 16

M'explica que a partir de la notícia que va trobar al 9nou del pantà de Sau ha preparat tot d'activitats (fitxes que em passa pel pen). També comenta que intentaran lligar el tema de l'electricitat que ho farà la Romina amb anglès. Lligaran el pantà de Sau amb l'energia.

21 gener 16

Ensenya la foto i comencem a parlar de coses que veiem, a partir del pont i la importància de via de comunicació, jo hi poso cullerada preguntant com arribarien al poble. Explico el cas de Roda de Ter. També surt la idea que l'església es veu molt bé perquè està més alta. Això en fa parlar

de la importància i el poder de l'església que calia veure's. Els hi faig la reflexió de Tarragona i Girona el poder de l'església ben alt. Això ens fa parlar dels noms dels pobles “ Sant Julià, Santa Eugènia,..”

1 de març de 2016

Van parlar del pantà de Sau. Per què es va construir? I van comentar tot de coses del pantà. El pare d'un nen els hi va passar fotos (m'ho han de passar) de com es va construir. També van veure un llibre anat a buscar al bibliobús que explica com es va construir. En el llibre es veuen els documents de la gent que hi havia viscut, documents de com es va fer,.... els nens el comenten

15 març 16

La Mariona també ha parlat dels problemes de l'aigua i zones catastròfiques i els ha fet reflexionar de que es paguen assegurances per això. Posant idea dels pagesos de la zona de Lleida.

26 abril 16

La Mariona comenta que les pintures, referint-se al dibuix de la piràmide dóna molta informació i que és una font d'informació. Comenta que “ les restes escrites o la pintura ens fan entrar a la història” boníssima la frase.

10 de maig 16

Mirant la foto surten els elements que hi ha al monestir. Surt el campanar i sorgeix la pregunta per a què servien les campanes. Per avisar, per celebrar,... Es parla que tocaven diferent si era naixement, defunció d'home o de dona,.... Comenta que van fer un projecte a l'escola d'això (demandar-ho). No es feia sonar campanes amb els casaments.

Sorgeix la idea de marcar les hores. Jo aprofito i els hi explico el tema de les hores a l'EM (prima, tertia,...) i que no és fins el 1912 que no hi ha rellotge com ara.

la Mariona com va anar per whatssasp i em comenta el següent: l'orientació de les esglésies, van buscar informació i van contrastar amb l'església de Sant Pere de Casserres i la de El poble de l'escola, van veure les finalitats religioses però també les pràctiques.

7 juny 16

Surt el concepte de la religió. La Mariona els hi diu “ la nostra cultura és religiosa. Ens agradi o no. Per tant hauríem de dir que no a fer segons quines festes com Nadal. Però volem els regals. Les coses han de ser coherents” dixit Mariona. I ho remata fent vocabulari no es pot ser un “baliga-balaga” i els hi diu que és. Brutal!!!

2. Interacció i construcció de coneixement

17 setembre 15

Mariona, explica, sondeja les idees dels alumnes. Parla que per fer un element de patrimoni (es refereix al que jo he preguntat a l'enquesta), hi posa l'exemple del Piló de Mossèn Cinto de El poble de l'escola. Què cal saber?

Llavors hi ha pluja d'idees. Nens diuen moltes coses. La Mariona els va conduint perquè arribin a veure la importància de la ubicació. Si no sabem on és? Com hi anirem? Llavors com hi podem anar? A preu si és a la vora o lluny? Si és lluny caldrà un autocar; què cal fer? Reservar-ho, veure quants diners val.

Per tant els fa reflexionar i repeteix la frase” les coses passen per algun motiu” mentre van fent preguntes i respostes els nens.

Els alumnes fan el descobriment a partir de la hipòtesi, preguntes o idees que van sortint. LA Mariona repeteix que “ les coses passen per alguna cosa; i es bo buscar-les”.. Els hi diu que si no saben alguna cosa és bo buscar-la. Un nen quan acaba la classe comenta que buscarà l’Alguer i una nena d’on ve el nom d’Osona.

24 setembre 15

Treballen per grups. Han treballat els conceptes de densitat, capital de comarca, habitants,... (full que em passarà la Mariona)
Han fet lliurement els grups i fan treball cooperatiu. Els grups els van decidir ells mateixos. Surten 7 grups i cada un treballa 6 comarques en total les 42 que hi ha actualment. Després els nens fan un document conjunt.

Parlant amb la Mariona per telèfon em comenta que els nens busquen informació pel seu compte. Ella vol que els nens es motivin (des de buscar d’on venen les anxoves a raó del debat que es conserva o no del menjar fins a on és l’Alguer?)

8 octubre 15

Després tornem a veure el vídeo per si ens hem deixat alguna cosa. I tornem a posar més coses a la pissarra.

22 octubre 15

Es parla de la idea de les marques de les carreteres com GR, sender local,... la Mariona demana si algú en vol buscar informació per la propera sessió. S’ofereixen diferents nens i en tria 3.

Fem grups i hi haurà un portaveu que en aquest cas anirà canviant perquè no parli sempre el mateix

Així veig clarament com es fomenta treballar en equip. Potencia que tots participin. No vol que sempre parli el mateix. La Mariona em comenta que miri la cara d'entusiasme que fan quan entre tots van fent els treballs. És evident que els nens s'ho estan passant molt bé. Se'l hi veu a la cara.

5 novembre 15

la Mariona ha repassat el que havien fet fins llavors del projecte. I així ha anat fent sortir les diferents idees. És molt interessant veure com els motiva i els va portant al "seu" terreny.

Després els nens es posen a treballar en grup, són molt autònoms. Hem fet un document pel drive amb la Mariona perquè busquin les penínsules dels continents.

Els nens van treballant fent el projecte, hi ha una comissió de tres nenes que estan investigant com es fa una activitat a l'eduwiki per tal després de fer-ho tota la classe.

La Mariona els hi fomenta molt el treball en grup o per comissions i així siguin més autònoms. Això sí que és treballar en grup i no els meus.

26 novembre 15

Després a la pissarra (Hi ha fotos) els nens fan una llista de què saben i què volen saber dels rius. Com que no anaven bé de temps (els últims 10 minuts són per celebrar l'aniversari d'un nen), la Mariona ha comentat que farà un drive i que tots els nens han de posar-hi una aportació de què volen i què saben dels rius. En M. ha preguntat si calia ordenar-ho, la Mariona contesta que no calia de moment. Ha aprofitat per fer una reflexió que cal ordenar les coses i no fer-les soltes com llavors fèiem a la pissarra (exemple: primer nom, després llargada,..... dels rius).

La idea és que el proper dimarts que ve corregir coses que han fet i el dijous fer aquesta llista a la pissarra amb mi.

3 de desembre 15

La Mariona amb preguntes aprofita i els va portant allà on vol. Els condueix molt bé. De forma subtil els porta on ella vol.

Els nens li pregunten a la Mariona quan es podran quedar al migdia per fer més feina!!! Demostrant les ganes que tenen d'aprendre!!!

Es comenta la fitxa de fons marí la número 13. Fan matemàtiques i de forma molt interessant ja que la Mariona els hi dibuixa a la pissarra la diferència entre un 1 m^2 o 1 m^3 o un cm^3 . La idea de fondo pel tema cúbic i pla en el tema de quadrat. Els hi pregunta la Mariona que estan fent i tots els nens responen: Matemàtiques (penso ja m'agradaria haver fet mates així!!!)

17de desembre 15

La Mariona els hi reparteix la fitxa primera dels rius. Aprofita i va preguntant les coses i els alumnes van responent la fitxa.

Després la Mariona comenta que també es bo treballar amb imatges de vídeo o de foto.

Quan acaba el vídeo la Mariona els comença a fer preguntes i van sortint idees molt interessants. Aquest part dura un 20 minuts i és molt interessant veure com la Mariona els va fer anar treien idees del vídeo. Els nens comenten moltes coses. Jo hi intervenc en algun moment. Surten coses de les colònies, del treball i les condicions laborals, del riu,...

Després passem al drive que han fet els nens. La Mariona aprofita i els hi ensenya la idea de fer un resum o esquema. Fa reflexions molts interessants dient als alumnes que si s'acostumen a treballar bé sempre ho faran. Jo hi poso cullerada parlant dels meus alumnes.

Fa un esquema a la pissarra on ho distribueix amb curs alt, curs mig i curs baix del riu i aquí aprofita i ho lliga a la idea boníssima de posar on neix el riu, per on passa on arriba,.... He fet un parell de fotos

La Mariona els posa en tres grups un per cada taula i un per cada part del riu. Cada grup agafarà la part del curs del riu i posarà el text que hi ha al drive un color. El curs alt verd, el curs mig marró i el curs baix blau.

Els nens tenen un 10 minuts per treballar-hi. Agafen portàtils i s'hi posen. Jo aprofito per fotocopiar exàmens del primer trimestre que han fet del projecte de Sant Pere de Casserres.

14 gener16

Els nens ja estan organitzats en els grups de dos que van quedar dimarts per tal de buscar els termes relacionats amb el riu Ter. La Mariona els hi fa la presentació del que farem.

A partir d'aquí els alumnes van buscant en parelles les informacions a internet, en algun llibre,... per complementar la informació. La Mariona em demana que els ajudi cosa que faig, ja sigui guiant-los per trobar les coses com per escriure-les. Ella mentrestant va ajuntant cada informació per ordre que surt al full (en tinc còpia). Per tant a partir d'un document comú (en aquest cas no pel drive) faran tots el treball i el pengen a la carpeta comuna de l'escola.

21 gener16

Comenta que és l'hemeroteca de la Vanguardia i com funciona

Els nous grups per fer les fitxes que van de la número 15 a la 18 els hi deixa a fer ells com vulguin

26 gener16

Arribo el nens es posen a treballar en grup. Tal com vam fer la setmana passada la Mariona està a la seva taula i els ajuda a fer el treball conjunt mentre jo els ajudo a solucionar dubtes de les fitxes de l'embassament passant per les diferents taules.

Sorgeix la idea dels aiguats si hi ha testimonis. La Mariona comenta que a partir de notícies de diaris faran potser una dramatització pensada i creada per a ells.

Els nens comenten que algun té familiars que potser ho van viure. Un nen, l'E. comenta que el seu avi és de Torelló i potser ho va viure. Fa el càlcul i descobreix que tenia un any segurament.

A partir d'aquí surt la idea de quin any va ser, 1940 i era durant el franquisme. Del 1936 al 1939 hi va haver-hi la guerra civil. La Mariona a partir de les preguntes explica com van anar passant les coses, és molt interessant. Jo aprofito i hi poso cullerada. La Mariona explica com era la seva escola amb símbols i banderes franquistes.

1 de març de 2016

Van parlar del pantà de Sau. Per què es va construir? I van comentar tot de coses del pantà. El pare d'un nen els hi va passar fotos (m'ho han de passar) de com es va construir. També van veure un llibre anat a buscar al bibliobús que explica com es va construir. En el llibre es veuen els documents de la gent que hi havia viscut, documents de com es va fer,.... els nens el comenten

11 de març 16

Ens venen explicar coses de l'embassament de Sau. En Ramon Torra era el fill del ferrer del poble de Sant Romà de Sau (que es va inundar) i el Pare d'en Pau treballa a l'embassament. Ens preparen un PPT amb fotos i ens expliquen coses. De Sau, Susqueda i l'altre que no el recordo (van junts). Les fotos del PPT la Mariona les té me les passarà.

El senyor Ramon ens explica com era el poble, l'escola, com es va inundar. És un senyor que en els aiguats de Sant Lluç tenia 3 anys (diria que van ser 1940). També fou un gran inventor i va crear molts màquines. Va voltar per tot el món en una època que no es feia. Els nens li pregunten moltes coses i ell els hi dóna molt de joc. Hi ha l'intercanvi de coneixement generacional i és molt ric de veure-ho.

15 març 16

També la Mariona els fa reflexionar de la xerrada del divendres amb en Ramon i en Joan. Surten coses interessant com “zona catastròfica”, la Gallussa. La idea de la cuina econòmica” i com s'aprofitava l'energia. Amb la idea de cuina, bullidor, electricitat, l'embassament tota l'energia que dóna ja sigui hidràulica i elèctrica,...

Sobretot ha sortit l'anècdota de la Gallussa que no volia marxar. La Mariona els ha fet reflexionar sobre els valors de la senyora. Primer perquè no volia marxar del seu lloc, segon els veïns i amics que la van anar a buscar en barca perquè no s'ofegués i tercer el tema de les gallines de fer tornar enrere per la importància de recollir els animals. Abans era clau per l'alimentació.

8 abril 16

Parlen dels dos camins que hi ha el sender i la carretera. Es fan reflexions molts interessants. Qui fa les carreteres, surten idees dels sectors. Qui tenia el menjar allà a Sant Pere de Casserres, sectors que hi havien,... també es parla que al fer la carretera és molt interessants pel tema del cotxe de línia, i la diferència entre autocars i autobusos.

Després es posen a comentar la fitxa “ Descobrir el monestir” i surten divertides hipòtesi per veure com es que es diu Sant Pere de Casserres. De Casserres ho sabien perquè algú de l'altre classe els hi havia. Castell de casa de la serra. Però el nom de Pere no ho saben i fan hipòtesi on deien que era un castell i un rei que es deia Pere,....”

Després la Mariona els hi explica que hi ha abans i després de la història. Comenta que abans de l'escriptura és la prehistòria. En canvi després amb les primeres civilitzacions i l'escriptura apareix les diferents etapes de la història. Molt interessant com ho fa.

Després parla dels eixos cronològics i ho lliga als historiadors, hi aprofita per explicar a.C. i d.C. Perquè així vegin com ha evolucionat la història. El proper dia els hi portaré PPT de les etapes.

19 abril 16

Per dijous vindrà el pare de l'Aurora i els fa buscar per internet imatges de termòmetre, baròmetre, enanòmetre,... i els nens s'adonen que totes les paraules porten sufix -metre. Això li permet a la Mariona de parlar de llengua. I ajunta llengua i geografia a la vegada. La Mariona els hi fa la reflexió de la interdisciplinarietat.

26 abril 16

La Mariona comença a parlar de la societat feudal. Intenta que els nens entenguin el concepte de la societat, com és la societat. Fa parel·lelismes entre l'escola i la classe de com és una societat. Els hi comenta que hi ha un ordre establert. L'Eric de cop veu la idea de lligar l'Edat Mitjana amb com seria l'escola o la classe i ho comenta. La Mariona contenta veu que ha entès la idea que volia transmetre

10 de maig

Comença la classe parlant de la societat. Els fa reflexionar, què és?, quina diferència hi havia entre la societat de la prehistòria i l'edat mitjana? Quina societat anava millor? En van parlar i van sortir moltes idees. Més tard lliga les coses amb la densitat i volum de la població treballats l'any anterior. També ho lliga després a l'Edat Mitjana i a l'estructura piramidal.

Un nen explica que va anar a Tona a entrar i va veure els castell més elevat i va recordar el que havien parlat a classe que servien per vigilar a l'Edat Mitjana. La Mariona els felicita perquè sap relacionar coses de l'escola amb les coses quotidianes

Va motivant els alumnes amb les preguntes, els fa pensar. Vol que donin voltes al es coses, no els hi transmet rotllo i punt. Sinó que amb les preguntes que els hi fa, els motiva i fa que surtin les idees. És brutal veure-la en acció.

La Mariona els hi fa la reflexió que cal saber buscar i no quedar-se amb la primera cosa que troben (han trobat campanades a mort de Lluís Llach quan buscaven campanes toquen a mort)

3. Finalitats educatives i educació per la ciutadania.

8 octubre15

La Mariona aprofita i comenta la importància de fer bé les coses. Per exemple saber escriure , jo aprofito i parlo de les faltes que encara fan els alumnes a la universitat.

La Mariona em comenta que “si posen bé els fonaments, després encara que hi hagi mals vents, no volen les coses”. Fa una reflexió del valors d'aprendre molt interessant.

La Mariona els hi repeteix les ganes d'aprendre són molt importants. Jo hi poso cullerada dient que joestic aprenent amb els meus alumnes de la uni i ells amb mi. La Mariona diu que a ella també li passa que aprèn d'ells.

15 octubre 15

hi ha un nen que ha tingut l'interès de buscar un mapa de Catalunya amb relleu. Hi ha buscat Sant Pere de Casserres. És un nen que no funcionava el curs passat. La Mariona l'elogia “ comenta que ha fet un canvi de xip a tota la classe”.

26 gener16

Sorgeix la idea dels aiguats si hi ha testimonis. La Mariona comenta que a partir de notícies de diaris faran potser una dramatització pensada i creada per a ells.

Els nens comenten que algun té familiars que potser ho van viure. Un nen, l'Eric comenta que el seu avi és de Torelló i potser ho va viure. Fa el càlcul i descobreix que tenia un any segurament.

A partir d'aquí surt la idea de quin any va ser, 1940 i era durant el franquisme. Del 1936 al 1939 hi va haver-hi la guerra civil. La Mariona a partir de les preguntes explica com van anar passant les coses, és molt interessant. Jo aprofito i hi poso cullerada. La Mariona explica com era la seva escola amb símbols i banderes franquistes.

15 març16

També han sortit temes tant interessants com aprofitar l'energia sobretot a partir de la cuina econòmica o el bullidor. S'aprofitava tot el que es tenia. Es fa reflexions d'abans i ara. Abans la gent aprofitava l'aigua, la cendra, l'escalfor,... ara no es fa. Els fa pensar com era la cuina i com funcionava.

Després hem corregit la fitxa número 26 on els nens han fet un escrit de com es sentirien si els fessin fora de casa seva (el que va passar al poble abans d'inundar-se). Han sortit escrits molt macos (l'Aleix, en Marc, el Martí, l'Arnau i la Mireia l'han llegit). Els nens saben fer introducció, nus i desenllaç. La Mariona els ha felicitat i jo també. Les reflexions eren molt interessants perquè transmetien sentiments com tristesa, amargor i felicitat final si la cosa acabava bé.

8 abril16

Reflexió de la Mariona de com és el monestir i com el fan. Els fan una bona base. Les bones base fan que durin molts anys. Ells han de fer el mateix i si posen bones bases per no trontollar. Calen fer uns bons fonaments. Si aprenen bé a escriure, redactar, càlcul,.. tot el serà útil per més endavant

19 abril 16

Comencem a corregir les fitxes. Parlem de la web meteorològica (buscar-la). Algun nen diu que no trobava les dades de Sant Pere de Casserres i ha desistit a fer-ho. La Mariona els hi ha una reflexió molt bona que han de ser perseverants amb els temes. *No es pot abandonar fàcilment*

10 de maig

També els hi deixa frases tipus “ el què s’aprèn a l’escola ens serveix per la vida”. Dóna valors a l’ensenyament i a la vida del mestre.

També surt el concepte d’exploració actual, amb les coses que es fan a Xina i les comprem més barates. La Mariona els fa pensar i que hem de ser conscients que fan i ajudar sempre que podem. Cal pensar-hi els hi diu, reflexió de valors.

24 de maig 16

Em fan la representació (*l’he gravada*). Ha estat molt bé. Els nens hi han posat molt esforç. La Mariona em comenta que tot s’ho han manegat ells. Que ella ha ajudat una mica però les tasques dels papers que farien, el material, tot ha estat iniciativa d’ells. Han volgut plasmar com era la societat de l’època. Per una banda els reis, els nobles, l’església, els artesans i els pagesos. Interessant perquè ells han preparat els rols, els seus

papers, el material (la corona del rei era del burgerking). Les fotos de l'altre dia era com ho preparaven. M'ha passat fotos de com anaven disfressats la Mariona.

7 juny 16

Els hi fa una reflexió de la importància d'avaluar tota la vida. Que sempre caldrà ser avaluats i que tots els treballadors ho són. "I reflexiona que ara com està el tema a qui agafaran a un gangul o a un treballador" els hi dóna valors per la vida de forma continua.

Els hi diu que a l'escola aprenen a ser persones, a comportar-se" l'Eric diu " a l'escola estem fent el nostre futur".

" M'agradaria que us tornéssiu curiosos ja que tot és cultura" parlant de Cluny i la xarxa de monestirs i llibres que es copiaven i s'anaven passant.

4. El rol docent i la pràctica reflexiva.

24 setembre 15

Treballen per grups. Han treballat els conceptes de densitat, capital de comarca, habitants,... (**full que em passarà la Mariona**)

Han fet lliurement els grups i fan treball cooperatiu. Els grups els van decidir ells mateixos. Surten 7 grups i cada un treballa 6 comarques en total les 42 que hi ha

actualment. Després els nens fan un document conjunt.

També em comenta que el fet que sigui la mateixa tutora dels nens del curs passat al mateix cicle és molt bo. Perquè ja els coneix, sap com són, com actuen, què els hi pot demanar, què fan,... Una sort amb paraules d'ella

1 octubre 2015

La Mariona aprofita per dir “que tot té un per què?” ho diu parlant de les comarques

Després aprofitem per ensenyar als nens la importància de les noves tecnologies. Expliquem què és un google drive.

La Mariona diu “ que tots aprenem de tots”.

Els nens se'ls veu molt motivats.

5 novembre 15

Parlant un moment de la seva trobada amb els meus alumnes de la UVIC em deia que els hi deia que tenia molt clar que si fer projectes però amb objectius clars. Que les idees clares i el camí de cap on ha d'anar. No anar fent coses sobre la marxa i sense pensar. Inclòs em parlava de projectes que havia vist de gent que passava pel·lícules i res més. I evidentment això no ho veia bé.

12 novembre 15

Avui he arribat i la Mariona els havia deixat la pissarra quina feina havien de fer. Els nens que són molt autònoms han començat a fer la feina. Hi havia certa preocupació per part seva de si vindria la Mariona. Però ja estaven treballant. La feina de la pissarra detallava totes les activitats relacionades amb la gràfica i els oceans i mars que ja havien començat (**foto mòbil**)

Els nens es poden a treballar de forma autònoma. Arriba la Mariona. Un cop ha arribat els hi ha explicat que calia fer (**ho tinc gravat en mòbil**)

És mol interessant veure l'autonomia que tenen. Ells van fent-li preguntes a la Mariona de com ho veu. Ella es com si donés l'autorització papal.

Tot i això repeteixo són molt autònoms.

La Mariona els hi exigeix molt ja que té clar que les coses cal fer-les bé. Vol que sigui net, lletra clara, sense faltes. Fa broma i els hi diu que ella “ rizar el rizo”.

En realitat em comenta que si ella pots els vol “moldejar” millor, ja que, més tard quan ja són a ESO ja no hi estan a temps. Tot el que els quedi els servirà per la vida.

26 novembre15

Formem nens però no només continents, sinó també sensibilitats. Ho explica la Mariona quan els parla de la Marató de TV3 i activitats que podran fer a l'escola.

....Mariona ha comentat que farà un drive i que tots els nens han de posar-hi una aportació de què volen i què saben dels rius. En M. ha preguntat si calia ordenar-ho, la Mariona contesta que no calia de moment. Ha aprofitat per fer una reflexió que cal ordenar les coses i no fer-les soltes com llavors fèiem a la pissarra (exemple: primer nom, després llargada,..... dels rius).

...la Mariona m'ha comentat com va resoldre un problema de la classe. Tenia dos nens, que no anaven al mateix ritme que els altres. Que a més quedaven una mica “penjats” i no arribaven als objectius i no estaven integrats. Ella intentava ajudar-los però no hi podia arribar sempre. Hi ha dues nenes, les més llestes o espavilades, que ella de forma intel·ligent els hi va proposar si els hi agradaria fer de “tutores” dels nens. Que va fer,

la Mariona, buscar la nena més llesta i li va comentar que si volia fer-li de suport. Aquesta va estar encantada. La seva “competidora” estava un pèl dolguda i llavors la Mariona va aprofitar perquè fes el mateix amb l’altre nen.

Elles dues de forma unilateral després de pati d’aquell dia li van proposar a la Mariona que la modificació de les taules de classe. Elles li van dir que no ho feien per amiguisme sinó per millorar i ajudar als nens (jo li havia comentat que veia canvis de lloc vers la setmana anterior). A més la resta de la classe ho ha veure bé i no van dir res. També demostra el rol d’aquestes nenes vers la classe.

3 de desembre 15

La Mariona fa el comentari en els oceans que tothom ho ha penjat com ha volgut i que per ella apart del rigor també es important l’estètica.

15 gener 16

Comenta que les coses s’han de fer bé, gust estètic

M’explica que a partir de la notícia que va trobar al 9nou del pantà de Sau ha preparat tot d’activitats (fitxes que em passa pel pen). També comenta que intentaran lligar el tema de l’electricitat que ho farà la Romina amb anglès. Lligaran el pantà de Sau amb l’energia.

IDEA DE BUSCAR SEMPRE COSES també lligat interacció que farà més tard amb la gent que vindrà a explicar-ho

21 gener16

La Mariona els hi comenta que “ una cosa concreta ens porta a descobrir altres coses” tot parlant de l’església i els sants que surten.

Els hi comenta que cal les coses s’expliquin bé .Comenta el bé comú que ella els hi ensenya coses i ells a ella també. Que ella l’altre dia els va ensenyar a “ arrastrar documents” de l’ordinador i a l’inrevés ells van ensenyar altres coses. Comenta que així tothom aprèn.

La Mariona comenta que “parlar d’una cosa ens ha portat a descobrir-ne una altre”. I afegeix de la “importància de les persones que ens han precedit” són els que hi han fet coses que nosaltres hem aprofitat. Els posa d’exemple en el cas de la Font Trobada que ells van netejar. També ha sortit el tema de com es canvien les coses en el cas de la Vall com es converteix en embassament. Com els homes van canviar la vall i la van fer en un embassament.

26 gener 16

Més tard la Mariona fa la reflexió que de tot es pot aprendre i que una cosa et porta a una altre. Que mai saps on pararies i per això ells han de tenir ganes de descobrir. No és amb aquestes paraules però la idea és aquesta.

9 febrer 16

La Mariona em comenta que dubten de si incloure el treball del Ter dins el projecte de Sant Pere de Casserres però que tenen clar que volen que aprenguin a fer un bon treball.

Continuament s’està plantejant coses no para de buscar la perfecció

15 març 16

Parlen de la plantada d’arbres verdaguerians a l’escola. Els fa una reflexió de la vida planten arbres i seran una “part seva”. També els hi diu la idea de 3 coses que cal fer abans de morir “tenir fills, escriure un llibre i plantar un arbre”. Estan fent la setmana del medi ambient. Després han parlat de la plantada d’arbres verdaguerians. La Mariona ha fet una mica de record i quina cronologia portaven d’aquests fets. Els ha fet reflexionar dels valors de plantar arbres. Ho fan aquesta setmana perquè celebren la setmana del medi ambient. Sempre ho feien prop de les

ermites però aquesta vegada en plantaran 10 a l'escola (5 a cada pati). Els ha dit que seria una part de la seva vida. Ha reflexionat amb la frase “ tenir fills, escriure un llibre i plantar un arbre”, m’hi ha fet participar pel tema del naixement del Gil.

8 abril 16

Després la Mariona fa treure la feina de la segona sortida. La Mariona va ajustar la informació que farien allà i la que farien a l'escola. Per fer-ho van fer unes petites carpetes per cada nen.

19 abril 16

La Mariona els hi ha una reflexió molt bona que han de ser perseverants amb els temes. *No es pot abandonar fàcilment*

També en fa una reflexió parlant de les gràfiques. La Mariona els hi repeteix contínuament la importància de les coses, els hi transmet valors de formar-se, i la utilitat que tindrà per la seva vida.

La Mariona explica el tema de les temperatures com influeix el mar. Surten idees molt interessants. Aprofitant els hi diu *que tot té un perquè i unes conseqüències*. Els fa reflexions molt bones de la vida i no només de socials. Això és una mestre de veritat.

Torna a fer una reflexió que cal saber explicar les coses. *Les coses passen per un motiu i cal saber-lo, trobar-lo. Si l’entendem el sabrem explicar* Mariona dixit. Si no saben explicar-ho no en saben.

26 abril 16

La Mariona els hi diu “tot tot té una explicació”. Parlem de la representació de la piràmide. La Mariona repeteix la idea de que és una representació que no és real.

Fa reflexionar els nens amb la piràmide. Els hi fa fixar en una imatge per anar comentant. Comenta la importància de veure les coses i saber-les llegir. Exemple surten reflexions dels abats i les abadesses vers els capellans normal. També es comenten imatges dels artesans i dels pagesos

10 de maig

És molt interessant veure com va **guiant** als alumnes per arribar a on vol. Ho fa a partir de la motivació i de les preguntes per tant aprenentatge per descobriment. No memorístic. **REFLEXIO MEVA DE LA SESSIÓ**

De tant en tant fa una bronca als nens perquè no es despistin (tic o idea de Santiesteban que m'ha dit buscar defectes)

Aprofita i mirant la foto de Sant Pere de Casserres la Mariona els fa fixar amb l'edifici de l'església, les teulades que es veuen que són diferents. Ella aprofita per dir que durant la tercera sortida quan entrin s'hi fixin. Els hi dona el "caramel" i els nens el volen, els hi agrada. Lliga molt amb la idea del Santiesteban dels mestres que saben fer-ho. I enuncien les coses i donen petites dosis per motivar.

7 juny 16

Explica la història dels lladres del cos sant de Sant Pere de Casserres. Van robar i abans de morir i quan ja havia preescrit el delictes van confessar-se i en van fer una reproducció.

Contínuament els fa reflexions com per exemple lligat als lladres "que els diners no calen sinó ser bo a la vida" i que per molts diners val més tenir-ne pocs i tenir salut o ser feliç. "Valors a tope.

Mariona diu "els humans hem pensat al llarg de la història" tot parlant de l'aprofitament de les aigües de les teulades i parlant de la cisterna del monestir.

Brutal com els motiva fent interdisciplinarietat. Com ha lligat el tema de la cisterna i l'aigua amb el projecte del curs passat. Seria bo buscar al vídeo i lligar-ho a l'assignatura d'interdisciplinarietat.

La Mariona també els hi diu “ Com associem idees (tot reflexionant d'una idea que ha dit l'Aleix relacionat amb que va anar a Llivia i va veure el llibre de receptes escrit a la farmàcia i ho ha relacionat els monjos i la còpia de llibres). La nostra ment associa coses. És una característica de les persones i els animals” A més la Mariona els hi diu que nosaltres potser no podem anar-hi (a Llivia) però si que tenim internet que és una finestra oberta al món. “ Si no ens informem, no aprenem. Podem continuar aprenent fins que ens morim” Mariona dixit.

També surten idees diferents i surt una discussió. La Mariona els hi diu que “ fent discussions aprenem molt”. Surten petits debats entorn a temes a vegades

La Mariona està contenta perquè veus que els nens han reflexionat i potser han canviat d'idea o no però s'ho han plantejat.

Focus grup

1. Medi, patrimoni i escola oberta al món

Joan: i vosaltres teniu la sensació que heu après més a cicle superior per projectes o quan algun cop ho heu fet amb llibres? Quina sensació heu tingut?

M: millor amb projectes perquè et permet fer més sortides

M1: en canvi el llibre et marca d'aquí a allà

A1: i ho apliques a la vida. Ens ensenya coses que tenen relació amb coses de la vida. La Mariona ens ho diu molt. Per exemple els % en coses reals (M1 també).

Joan: Exemples propers. Jo parlo amb altres mestres que fan servir els llibres i et diuen que no aprenen coses Vosaltres teniu la sensació que...

A: Aprenem coses per després quan sigueu més grans fer-ho a la vida normal

Joan: aquí heu treballat per projectes, projectes d'innovació. Vosaltres teniu la sensació que si haguéssiu sempre així. S'aprèn més? Quina sensació teniu?

M: depèn. A P3,P4 i P5 o primer i segon no perquè són molt petits i no tens res. Si que a tercer o quart potser haver-ho fet. Almenys fer algo

A: fer algo, algun projecte

Joan: Hi heu vist la utilitat dels projectes. Per què si jo us pregunto fent els projectes quines assignatures heu fet?

Tots: mates, català, tot S'aplica tot. Menys educació física a no si durant la sortida. Plàstica també

Joan: i música també. La visió que teniu de treballar en projecte és bona. Jo a les assignatures a vostra edat tenia llibre de mates, llibre de català, etc i jo creia que no hi havia res connectat.

A3: a quart ho fèieu així

Joan: i si ho fèieu així heu vist la diferència entre quart i cinquè. Heu tingut la sensació que apreneu més. Us ha agradat més. Jo puc arribar i us poso deure dels projecte o de llibre o sigui que us poso deure igual. Quina sensació heu tingut?

M: El projecte t'ho passes més bé. Una estona més bona

A: el projecte si has enganxar foto ja veus que estàs fent però un llibre no ho veus

M1: té la sensació que aprens més en el projecte que en llibre. El llibre no hi ha relació però en el projecte si

M: A quart fèieu projecte o algo també fèiem mates, català,.. en canvi aquest cop ho apliquem tot al projecte

Joan: quan esteu estudiant us ho passeu bé. La sensació us heu passat més bé, que n'heu après més es difícil però potser us ha motivat més

M: apart del projecte que sabíem era de Sant Pere de Casserres. Pensàvem que només Sant Pere de Casserres i Osona i hem fet continents, comarques, de tot el món

M1: les províncies en castellà

A: entorn

Valoració del projecte del projecte del curs passat? El camí de l'aigua,. Quina sensació us va quedar?

M: aquest any és molt més ple. Era molt poc acabàvem de començar i era del torrent de *poble de l'escola*.

A1: no està tot centrat on tu vius. Hem anat a Sant Pere de Casserres, la comarca d'aquí al costat

Has voltat més? Ha sigut més ampli?

M:En el Torrent només ens centràvem en el Torrent i res més. No voltàvem més

Joan: Vosaltres pregunto a nivell individual, heu tingut que en els projectes l'any passat costava més i ara va millor?

M1 si perquè ara ja sabem de què va

M: ja ho tens més aplicat

Joan: I l'any passat us va costar més?

M: l'any passat ens va costar més que any però tots dos anys han set difícils.

L'any passat costava encara una mica i ara no

M1: ens costava més d'imaginar-nos però ara ja.. (fa símbol mà que no)

2. Interacció i construcció del coneixement

Joan: Exemples propers. Jo parlo amb altres mestres que fan servir els llibres i et diuen que no aprenen coses Vosaltres teniu la sensació que...

A: Aprenem coses per després quan sigueu més grans fer-ho a la vida normal

Joan: aquí heu treballat per projectes, projectes d'innovació. Vosaltres teniu la sensació que si haguéssiu sempre així. S'aprèn més?

Quina sensació teniu?

M: depèn. A P3,P4 i P5 o primer i segon no perquè són molt petits i no tens res. Si que a tercer o quart potser haver-ho fet. Almenys fer algo

A: fer algo, algun projecte

Joan: Hi heu vist la utilitat dels projectes. Per què si jo us pregunto fent els projectes quines assignatures heu fet?

Tots: mates, català, tot S'aplica tot. Menys educació física a no si durant la sortida. Plàstica també

Joan: i música també. La visió que teniu de treballar en projecte és bona. Jo a les assignatures a vostra edat tenia llibre de mates, llibre de català, etc i jo creia que no hi havia res connectat.

A3: a quart ho fèieu així

Joan: i si ho fèieu així heu vist la diferència entre quart i cinquè. Heu tingut la sensació que apreneu més. Us ha agradat més. Jo puc arribar i us poso deure dels projecte o de llibre o sigui que us poso deure igual. Quina sensació heu tingut?

M: El projecte t'ho passes més bé. Una estona més bona

A: el projecte si has enganxat foto ja veus que estàs fent però un llibre no ho veus

M1: té la sensació que aprens més en el projecte que en llibre. El llibre no hi ha relació però en el projecte si

M: A quart fèieu projecte o algo també fèiem mates, català,.. en canvi aquest cop ho apliquem tot al projecte

Joan: quan esteu estudiant us ho passeu bé. La sensació us heu passat més bé, que n'heu après més es difícil però potser us ha motivat més

M: apart del projecte que sabíem era de Sant Pere de Casserres. Pensavem que només Sant Pere de Casserres i Osona i hem fet continents, comarques, de tot el món

M1: les províncies en castellà

A: entorn

Què creieu que vosaltres us serveix o no el patrimoni? Creieu que és interessant per treballar a les aules o més aviat avorrit?

M: bueno a dintre les aules és més tancat i va ser molt més divertit fent el treball allà

A3: havíem de buscar les coses a totes les parts del monestir

Joan: hi ha molta gent que creu treballar amb Sant Pere de Casserres o safareigs o sigui elements patrimonial per dina a la classe no és tant important per aprendre com mates,... vosaltres teniu aquesta sensació o creieu que no

A: jo prefereixo treballar elements patrimonials i si no només fas mates. Fas una suma. En canvi un element patrimonial pots mesurar safareig, quant litres

A1: ho apliques.

Joan: què apliques?

A1: Tot el que pots treballar en un llibre ho pots aplicar en la realitat. En canvi el llibre no.

Joan: en canvi en el llibre? Quina sensació tens?

A1 i M1: fas el mateix però no ho és

A: Fas els mateix però un cop fetes les operacions (referint-se al projecte) però després pots saber més coses

M: jo també puc estar d'acord per una part però nosaltres tenim una escola molt bona amb unes mestres perquè busquen gent que ensenyin fan coses per exemple en el safareig una senyora ens va venir ensenyar com es rentava exemple lo del safareig. Altres escola només ensenyen el safareig i fan les assignatures. En canvi a la nostra escola es millor projectes

Joan: moltes vegades es té la visió que quan surts de classe vas a fer una activitat que no és tant important com a classe. Quina sensació heu tingut? Al contrari què s'aprèn molt sortint

M1: si perquè en el monestir de Sant Pere de Casserres hem pogut veure tot del monestir en canvi en fotos no ho veus.

A3: si perquè en fotos no es veu tant

M: això que diu la Maria és veritat perquè si aquí a classe fas treball amb fotos no ho veus tant clar, a en canvi si vas a fora i fas sortides i aprens molt

Joan: per tant apostaríeu que sempre s'ensenyés així?

M1: almenys una sortida per veure que s'està treballant

Joan: vosaltres teniu amics a Vic, Manlleu, Torelló,.... a altres escoles teniu la sensació creieu que treballen així com vosaltres a cinquè o sisè?

Tots: no

Joan: i què us expliquen?

M: per exemple a Sant Miquel, nosaltres som públics, ells que és privada es capfiquen molt més en el treball que en fer excursions. En canvi nosaltres ens fem en el treball però també fem excursions divertides

A: per anar a aprendre.

M1: és més divertida per què fas excursió però s'aprèn en l'excursió

A: s'aprèn en l'excursió

Joan: això sol ser l'error a l'escola sempre s'ha pensant que sortint no s'aprèn. En canvi vosaltres aquests dos anys heu sortit un tres cops per curs. Heu sortit 6 o 7 cops. Heu tingut la sensació que feu classe, us ho heu passat bé però també heu après?

Tots: si

La visió és aquesta tots teniu amics que malauradament altres escoles ho fan. Ja t'entenc (referint-se al M)

M: també està bé treballar a classe perquè nosaltres tenim una escola molt privilegiada i tenim molts portàtils i podem treballar molt bé i altres escoles que no tenen tants portàtils

A3: n'hi ha que no en tenen

Joan: i quan ho heu explicat als vostres amics, a l'estiu a altres amics. Ho heu explicat?

A: expliquen que fem sortides

Joan: Què us diuen?

M1: ens diuen que frescos, la nostra escola no ho fem

Joan: Us envegen una mica

M: fan sortides divertides però no com les nostres

M1: ells s'ho passen molt bé però no aprenen. Però nosaltres ens ho passem bé i aprenem al mateix temps.

A: si que aprenen

M1: Ells fan sortides per passar-s'ho bé com per exemple waterworld. Però nosaltres amb les sortides a Sant Pere de Casserres ens ho hem passat bé i també hem après. Hem fet les dues coses

M: parla que hi ha nens que els hi diuen que tenen molta sort en aquesta escola per les colònies que fan (no va gaire lligat al tema)

Joan: acabo fent una reflexió i explicant-los que els pares dels seus avis els havien ensenyat així. Després amb l'educació a l'època franquista canvia i ha quedat aquesta idea que no s'aprèn fent sortides. I és molt interessant veure el que m'heu dit i que m'ha anat molt bé parlar amb ells d'aquests temes per veure que no es així

3. Finalitats educatives i educació per a la ciutadania.

Joan: Hi heu vist la utilitat dels projectes. Per què si jo us pregunto fent els projectes quines assignatures heu fet?

Tots: mates, català, tot S'aplica tot. Menys educació física a no si durant la sortida. Plàstica també

Joan: i música també. La visió que teniu de treballar en projecte és bona. Jo a les assignatures a vostra edat tenia llibre de mates, llibre de català, etc i jo creia que no hi havia res connectat.

A3: a quart ho fèieu així

Joan: i si ho fèieu així heu vist la diferència entre quart i cinquè. Heu tingut la sensació que apreneu més. Us ha agradat més. Jo puc arribar i us poso deure dels projecte o de llibre o sigui que us poso deure igual. Quina sensació heu tingut?

M: El projecte t'ho passes més bé. Una estona més bona

A: el projecte si has enganxar foto ja veus que estàs fent però un llibre no ho veus

M1: té la sensació que aprens més en el projecte que en llibre. El llibre no hi ha relació però en el projecte si

M: A quart fèieu projecte o algo també fèiem mates, català,.. en canvi aquest cop ho apliquem tot al projecte

4. El rol docent i la pràctica reflexiva.

Sobre la mestra: Com ensenya? Fa dos anys que la teniu? Us agrada, no us agrada?

M: al principi no m'agradava molt però amb el temps si. I sempre fa repetir les coses perquè quedin molt bé

M1: és molt perfeccionista

Veuen una cosa molt bon perfeccionista.

Joan: Ho veieu bé?

És un cosa bona diuen la majoria.

A: és una cosa bona quan no s'enfada.

M1: Si algun nen no fa el que toca si que s'enfada

A1: ella t'ajuda a tu i si tu no col·labores ella troba que no t'impliques

M: si no fan els deures i els exàmens bé doncs això té conseqüències

Joan: vosaltres porteu nou anys i per tant he vist molts mestres. Per com ella treballa i com ensenya i s'implica us agrada més?

M: Ella es molt perfeccionista però hi ha altres profes que són més divertits (com en R de Manresa) però a l'hora de fer coses no t'ajuda tant

A3: per exemple un dia que no duia els deures en R li va dir jo no duc els deures així (???) doncs així no els faig

Joan: la vostra visió per tant creieu que és millor una mestra com la Mariona que s'implica i us apreta

A: la Mariona es bona amb el treball però si ens hem divertir jo no agafaria la Mariona millor altres (lídia)

A1: algú amb més humor

M1: és més seria.

Joan: però trobaríeu que la Mariona és més seria però us motiva molt més que altres que us diuen que seguir el llibre. O sigui llegeix el text o contesta preguntes i en canvi la Mariona no ho fa així

M: crec que és millor perquè de cara a l'institut vas molt més ben preparat. A altres escoles on les profes no són tant perfeccionistes diria que ara a sisè no saben fer res.

A3: i la Mariona ja ens està preparant l'horari de l'institut.

Joan: la forma que té ella de treballar que us demana coses l'heu vista aquí a l'escola amb altres mestres? Us ha agradat o no? Preferiu un altre tipus de mestra?

M1: ho explica molt bé i intenta que tothom ho entengui i la feina que no fem ens ho dona per deures. Però ho explica molt bé i els cops que faci falta.

M: apart de la Mariona que és molt bona mestra però també trobo molt bé les de cicle superior la Romina potser crida molt però explica molt bé i la Marta també. Aquestes tres són les millors que hem tingut

Questionaris

1. Medi, patrimoni i escola oberta al món

Enquesta 17 setembre 2015

- **Què penseu del coneixement del medi? Què penseu aprendreu aquest curs?**
 - Crec que el coneixement del medi es coneixen coses sobre la natura que en envolta. Crec que aprenden coses de com vivien els monjos.
 - El medi es una part de treball per coneixen la teva cultura, aquest any aprendrem com vivien els monjos
 - Penso que es un coneixement on aprens coses sobre el que ens envolta. Moltes coses de la natura, de la vida.
 - No en se res -3 nens
 - El Medi Natural és una assignatura que estudiem, on aprenem coses de la natura com: la reproducció de les plantes, vegetals, animals,...
 - El medi és un treball en que coneixes coses sobre la natura.
 - En aquesta assignatura estudiem la natura o les coses que tenim al poble. Crec que aquest any aprendrem coses sobre la zona que vivim, com els monuments més importants
 - És una assignatura on estudiarem coses sobre la natura
 - El medi ens explica moltes coses com per exemple, les muntanyes, els rius,.. Pesu que apandrem coses sobre l'edat mitjana.
 - El medi és un projecte sobre la natura, humanitat. Aquest any apranarem com vivien els monjos i també SPC

- El medi és conèixer lo que ens envolta. Aprandem coses sobre el monestir de SPC
- El coneixement del medi és aprendre coses i coneixen. Aquest curs aprendrem com era el monestir de Casserres.
- El medi social són les xarxes socials i internet
- Que es una cosa intarasant que pots aprendre moltes coses. Aprandem que com es SPC
- En blanc
- El coneixement del medi, és la ciència de natura i la societat. Crec que aprandrem tot de informació sobre el monestir, els monjos,...
- El medi és la naturalesa, les comarques i les xarxes d'internet. Jo penso que aprendrem moltes coses
- El coneixement del Medi Social, són les xarxes d'internet, l'electricitat, les aigües del poble i altres coses. Aprandrem moltes coses divertides

Enquesta 17 juny 2016

- Què penseu que és el coneixement del medi?
 - Penso que el coneixement del medi es molt divertit.
 - Aprandre coses de la natura i la terra.
 - El coneixement del medi es aprendre coses sobre la societat
 - Una assignatura que s'aprenen sobre la cultura
 - Es conèixer el medi (la societat, la cultura, els edificis,...
 - Es un coneixement de cultura
 - Un aprenentatge de la nostra cultura
 - El coneixement del medi es coneixer coses de l'entorn de Catalunya

- Es una cosa de Natural i alguna cosa que serbeix per la vida
- Penso que el coneixement del medi es molt divertit
- Es conèixer la natura que ens envolta.
- El coneixement del medi es per conèixer millor la natura.
- Penso que és saber conèixer el medi ambient, el nostre entorn.
- Es una ensenyadura sobre la cultura
- Es un projecte molt interesant que descobreixes noves coses
- Una assignatura que sapren coses de la cultura
- Es el coneixement de la vida
- El coneixement del Medi és la natura, les xarxes,...
- És el coneixement de la natura
- Què és molt divertit
- És el coneixement de la natura i la terra

2. Interacció i construcció de coneixement

Enquesta 17 setembre 2015

1. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com lo explicaries que treballau el medi a l'escola?
 - A l'escola treballem així: la Mariona explica coses sobre això i quan ja ho sabem comencem a fer fitxes i més endavant fem sortides
 - Hola Mexicà,
Com va Carlos? Aquí al cole estudiem Medi Social amb la Mariona. Medi social es treballa les xarxes d'internet, les aigües del poble, l'electricitat i altres xarxes. La Mariona ens ho explica a la pissarra i nosaltres de tant en tant sortim a explicar alguna cosa i després a treballar, la feina que ens ha explicar la Pilar. És molt divertit i important.
 - No ser res
 - Hola Kili, Aquest any fem un projecte amb l'ajuda de Joan Callarisa de l'UVIC "Universitat de Vic". Ell ens acompanyarà durant les sortides del curs relacionades amb el projecte.
 - Hola, si jo agüés d'explicar-te tot el que fem no acabaria mai. Fem tantes coses i tant divertides que aprendre s'ens fa molt divertit. Una cosa que ens agrada a tots els nens és que fem algunes excursions al lloc que estudiem i aquest any fins i tot ens i quedarem a dinar. Altres vegades fem treballs en grup, fem experiments, i treballem en projecte. Això fa que introduïm altres assignatures a la vegada que fem medi. Adéu, això és el que fem més a medi però hi ha moltes més coses que són molt divertides (Aurora)
 - Hola estimat amic meu Juan. Jo treballo el medi a l'escola m'està agradan molt. Vam anar al torrent a veure l'oxigen,... A veure si el torrent està saludable
 - Hola Juan a horaestic a l'escola ara mateix te explicaré el medi de l'escola. Al any passat vam anar a veure el neixament del Torrent de Poble de l'escola i també moltes coses més.

- Li explicaria que treballem un monestir de l' Edad Mitjana.
- Aquest any el medi l'em treballat més a fora, a la natura, que no pas a dins, a la classe. Vam anar molt cops al torrent de Poble de l'escola a fer-hi experiments. Em va agradar molt.
- No en ser res.
- Hola! Sóc en Daniel a la nostra escola estudiarem un Projecte que és anomenat el projecte de St. Pere de Casserres esta situat a el pantà de sau cap allà.
- Hola Juan Miguel, estudiem medi fem sortides i amb fixes, ens ho passem molt bé.
- Hola estimat Joan, aquest any treballarem sobre el monasti de Sant Pere de Casserres i vam fer una sortida al torrent de Poble de l'escola per comprovar si estava net o brut.
- Hola Joan! A l'escola apart de moltes assignatures fem medi social i natural. L'any passat vàrem estudiar a dins la classe i a l'aire lliure. Vam anar a veure basses, també vàrem fer vàries sortides al Torrent de Poble de l'escola: vam anar a veure o neixia, a veure quin era el curs alt, el mitja i el baix. També vam anar a veure quan media i els tipus d'animals i insectes que hi havia. Va ser molt divertit, i aquest any també farem activitats d'aquest tipus. Adéu! (Erola)
- El treballem perquè tenim d'apendre la nostra cultura, i el que ens envolta.
- Hola sóc l'Arnau. Estem estudiant el projecte de Sant Pere de Casserres, som de Poble de l'escola, concretament de l'escola Mossèn Cinto aquest projecte em fa molta gràcia. Adéu.
- Hola estimat Joan, t'envio aquesta carta des de l'escola de Poble de l'escola per dir-te com estudiem l'esignatura de Medi. Només dir-te que menalegro de que vinguis perquè ja serem un més i també que vinguis preparat per aquest curs. El Medi sempre m'ha agradat perquè aprèn coses importants de la natura que pots veure cada dia.

Treballem el Medi d'una manera simple que és: la mestre ens explica un tema ens reparteix fulls i després el hem de completar. Doncs aquí em despedeixo, desitjant que vinguis content i que aprenguis moltes coses noves. UNA ABRÇADA I ADÉU!! (M)

- Hola, tenim una escola molt bonica i aprendries molt. T'agradaria molt el medi, fem projectes, activitats i molt més.
- Sóc l'Alex. Treballem el medi d'una manera anomenada projecte, projecte: de St. Pere de de Casserres. Un monestir on hi vivien mojos i altres persones. Es molt divertit.
- Hola soc en Marc vaig a l'escola Poble de l'escola, nosaltres a medi treballem de una manera molt creativa fent un projecte aquest any el projecte va de sant pera de Caseres un Monesteri.
- Hola Raga sóc l'Aleix de l'escola Mossèn Cinto de Poble de l'escola un poble de Catalunya, i et vull explicar que aquest any fem un projecte sobre St. Pere de Casserres que es un monesti. Quan sàpiga més coses ja t'ho diré.

Enquesta 17 juny 2016

1. Has d'escriure una carta a un company que viu a Mèxic. Com li explicaries que treballat el medi a l'escola aquest curs?
 - Li explicaria que aquest curs hem treballat el monestir de Sant Pere de Casserres
 - Aquest curs hem après coses sobre l'Edat Mitjana, sobretot els monestirs, concretament el de St. Pere de Casserres. Hem fet algunes visites i hem pogut observar les estances del monestir,... Hem treballat molt amb ordinador i també en grup
 - Li explicaria que hem fet un projecte on hi hem aplicat coses de la vida real,..
 - A l'escola ens explicaven alguna cosa del monestir i a finals del trimestre el que havíem treballat, ho anàvem a veure allà, en directe. Això anava molt bé. El que aprenies, t'ho podies imaginar com si estiguessis en aquell moment en aquella època
 - Aquest curs hem treballat moltes coses per exemple: St. Pere de Casserres, el riu Ter, les comarques.
 - Aquest curs hem treballat en projecte i m'ha agradat molt

- Aquest curs hem après moltes coses sobre el medi ambient. Hem conegut la vegetació i la fauna que hi ha a St. Pere de Casserres. També què eren les agragòpiles i les cassanelles.
- El medi l'em treballat per un projecte.
- Hola! Aquest curs em estudiant la joia d'Osona, es un monestir on fa 1000 anys i vivien els monjos.
- Em fet el medi amb projecte, ho sigui em varagat esignatures.
- Aquest curs em treballat molt be i coneixent el medi.
- Hem treballat el medi amb un Projecte el monestir de St. Pere de Casserres. Hem estudiant l'entorn i el dins del monestir
- Hem treballat un monestir d'Osona. Hem estudiant la fauna i la flora en angles. I la construcció en català.
- Em anat al monestir i em fet diferents activitats
- Hola, aquest curs em treballat moltes coses. Estudiar St. Pere de Casserres, les penínsules, els continents,.. Ha set molt divertit.
- Em treballat el medi en forma de projecte. Així aprenem varies coses al mateix temps.
- Aquest any em estudiant un projecte molt interesant
- Hola amic! Aquest trimestre em treballat l'entorn de St. Pere de Casserres i també a dins m'ha agradat molt!
- Hem treballat fent un projecte sobre un monestir que tenim molt aprop, el tema és molt interesant
- Hem treballat el monestir de St. Pere de Casserres però en vam anar anar per exemple les penínsules, els continents, els oceans, els mars, els pantans,..
- Hola. Em dic M, aquest curs em treballat molt, en après n'hi el que et puguis imaginar sobre St. Pere de Casserres. També egagròpiles, electricitat, províncies,...

3. Finalitats educatives i educació per a la ciutadania.

Enquesta 17 setembre 2015

2. Com explica la teva mestra? T'agrada?

- La mestra explica un 7/10. Si que m'agrada. La Mariona és una mestra que ho vol tot brodat però tot hi així ho fa molt be
- La nostra mestra la Mariona s'explica molt i va poc a poc perquè nosaltres ho entenguem molt bé. La Mariona és molt bona mestre, ella ho vol tot brodat perquè diu que així sortirem amb bon peu de l'escola.
- Ho fa bastant bé, et preparar molt bé per l'insti i ho vol tot molt budat i ben presentat. Li posari un 8/10. S'enrolla molt, massa.
- La Mariona explica bé i li agrada treballar molt. En general és una bona mestra.
- A mi m'agrada molt com explica la mestre, intenta que tots entengem el que està dient hi ens ensenya a estudiar bé per els exàmens. La Mariona com a mestra en sap molt i segur que t'agradarà molt.
- La Mariona explica molt bé i magrada, però de vagades és reviuda
- La Mariona m'agrada explica coses que sen puguin entendre.
- La nostra mestra explica les coses molt bé, i m'agrada molt.
- La Mariona per a mi explica molt bé
- La Mariona explica molt be però devegades s'enrolla una mica.
- M'agrada com explica la mestra.
- La Mariona es bona mestra però s'hen rolla molt, però ens va bé, apandras moltes coses amb la Mariona.

- La Mariona explica molt bé i m'agrada molt.
- La Mariona és una mestra que explica molt bé.
- La Mariona explica molt bé ho entenem tot i si no et quedar clar torna a explicar
- La meva mestra, la Mariona m'agrada molt com explica les coses, la Mariona com a mestra m'agrada molt.
- La Mariona és una mestra molt bona perquè ens ensenya bé i no ens acostumem a fer-ho malament.
- La Mariona explica molt bé.
- La Mariona, la meva mestra s'explica d'una manera que la puc entendre molt bé i he après moltes coses sobre tot lo que tinc d'aprendre.
- Si, la Mariona és bona mestra
- La Mariona es molt bona mestra i m'agrada molt com explica les coses.

Enquesta 17 juny 2016

2. Com explica la teva mestra? T'agrada?

- La Mariona és una mestra genial
- La Mariona és una mestra que ens ajuda molt.
- La Mariona explica molt bé, he après molt cosa amb ella
- En explicat molt bé les coses i tota la feina ens ensenya a fer-la molt polida.
- Jo crec que la Mariona ens ha explicat molt bé.
- Aquest curs m'ha agradat la Mariona com a mestra perquè es molt estricte i això va molt bé a l'institut.
- La Mariona és una molt bona mestra.
- La Mariona es molt bona mestra ho vol tot sempre brodat encenya molt be però davagades s'enrolla una mica

- Les 2 mestres que teníem expliquen molt bé les coses i t'ajuden tot lo que poden.
- Es bona mestra però quan fas algú que no li agrada et renya però quan gas algú bé tu diu.
- La Mariona explica molt bé i sempre ho entenc, però si no ho entens t'ho torna a explicar
- La mestra nostra es molt exigent amb el treball i explica molt bé.
- La Mariona s'ha explicat "súper" bé. M'ha agradat molt tenir-la com a mestra.
- Es molt bona mestra però avagades s'enfada i explica molt bé.
- La Mariona és molt bona mestra t'apreta i a vegades et renya
- M'ha agradat molt la seva manera de treballar
- Ha explicat bè m'ha agradat molt.
- La Mariona com ha mestra t'ho explica molt bé.
- És molt bona mestre, explica molt be
- La Mariona és una mestra molt perfeccionista i és la millor mestra que he tingut.
- La Mariona et prepara molt bé per l 'insti

4. El rol docent i la pràctica reflexiva

Enquesta 17 setembre 2015

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com és la Mariona com a mestra

- Però al nen nou no li sabia descriure

- A mi m'agrada molt com explica la mestra, intenta que tots entengem el que està dient hi ens ensenya a estudiar bé per els exàmens. La Mariona com a mestra en sap molt i segur que t'agradarà molt.
- La Mariona com a mestra es bona i amb ella fem projectes, treballs,...
- Perque si no entens una cosa, no li fa res tornaro a explicar. A mi si que m'agrada.
- La Mariona li agrada molt que estigue en molt bona lletra i ben presentat.
- Jo intentaria explicarli igual de bé.
- Sempre li agrada que les coses estiguin perfectes, però té molta paciència!
- La Mariona explica molt bé ho entenem tot i si no et quedar clar torna a explicaro
- La meva mestra, la Mariona m'agrada molt com explica les coses, la Mariona com a mestra m'agrada molt.
- També s'ha de dir que va una mica poc a poc i de vegades és una mica rabiüda.
- La Mariona explica molt bé, ens u explica fins que ens u fa entendre i això ens va molt bé.
- La Mariona, la meva mestra s'explica d'una manera que la puc entendre molt bé i he après moltes coses sobre tot lo que tinc d'aprendre.
- Si, la Mariona és bona mestra i explica molt bé i té una manera molt creativa dexplicar
- La Mariona es molt bona mestra i m'agrada molt com explica les coses.

Enquesta 17 juny 2016

Imagina't que arriba un nen nou a la classe. Explica-li com és la Mariona com a mestra

- i ensenya molt bé.
- Sempre vol que ho fem tot perfecte per anar preparats a l'institut.
- La Mariona explica molt bé, he apres molt cosa amb ella i m'ha ensenyat solucionant molts dubtes que tenia

- Els temes treballats els aprofundeix molt fins que ens ho sabem sense haver estudiat. És fantàstica
- Hem après moltes coses.
- com a mestre perquè es molt estricte i això va molt bé a l'institut.
- . Explica les coses amb detall i aprenem molt.
- La Mariona es molt bona mestre ho vol tot sempre brodat encunya molt be però davagades s'enrolla una mica
- Les 2 mestres que teníem expliquen molt bé les coses i t'ajuden tot lo que poden.
- Es bona mestra però quan fas algú que no li agrada et renya però quan gas algú bé tu diu.
- però si no ho entens t'ho torna a explicar
- La mestra nostra es molt exigent amb el treball i explica molt bé.
- . És molt perfeccionista però tot dóna el seu fruit
- Es molt bona mestra però avagades s'enfada i explica molt bé.
- però en el fondo t'ensenya moltes coses
- La Mariona sempre t'ajuda si no vas al ritme dels altres
- Són unes persones que expliquen super bè
- et prepara molt bé per anar a l'institut.
- però de avegades senrolla massa.
- és la millor mestra que he tingut.
- sempre diu “rizar el rizo”. La Marta es més enrollada. Prefereixo la Mariona.